

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
FRANSIZCA ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

ORTAÖĞRETİM FRANSIZCA ÖĞRETİM PROGRAMLARI VE DERS KİTAPLARI
ÜZERİNE BİR DURUM ÇALIŞMASI (1924–2018)

Gülden KİRAZLI
(Doktora Tezi)

İstanbul, 2023

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
FRANSIZCA ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

ORTAÖĞRETİM FRANSIZCA ÖĞRETİM PROGRAMLARI VE DERS KİTAPLARI
ÜZERİNE BİR DURUM ÇALIŞMASI (1924–2018)

A CASE STUDY OF SECONDARY SCHOOL FRENCH LANGUAGE TEACHING
PROGRAMMES AND TEXTBOOKS (1924–2018)

Gülden KİRAZLI
(Doktora Tezi)

Danışman
Prof. Dr. Füsun SARAÇ

İstanbul, 2023

Tüm kullanım hakları

M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne aittir.

© 2023

ETİK BEYANI

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırladığım çalışmamda;

- Sunduğum bilgileri, dokümanları ve verileri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Çalışmamda yararlandığım eserlerin tamamına atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Elde ettiğim verilerde ve sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı bildirir, aksi bir durumda aleyhimde doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

13/12/2023

Gülden KİRAZLI

ONAY

Gülden KİRAZLI tarafından hazırlanan “Ortaöğretim Fransızca ğretim Programları ve Ders Kitapları zerine Bir Durum alışması (1924–2018)” konulu bu çalışma, 13/12/2023 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda aşağıdaki jüri yeleri tarafından başarılı bulunmuş ve Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

	<u>Adı Soyadı</u>	<u>İmza</u>
TEZ DANIşMANI	Prof. Dr. Füsun SARAÇ	
JURİ ÜYESİ	Prof. Dr. Yaprak Türkan YÜCELSİN TAş	
JURİ ÜYESİ	Prof. Dr. Latif BEYRELİ	
JURİ ÜYESİ	Prof. Dr. Ayşe Banu KARADAğ	
JURİ ÜYESİ	Prof. Dr. Nurcan DELEN KARAAğAç	

ÖZGEÇMİŞ

Öğrenim Bilgisi

2000–2003	Gaziemir Lisesi (Süper Lise)
2004–2009	Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Fransızca Öğretmenliği, Lisans Programı
2007–2009	Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Fransızca Öğretmenliği, Yan-Dal Programı
2011–2012	Université Paul Valéry Montpellier 3 / UFR 1 - Lettres-Arts- Philosophie-Psychanalyse Département Lettres Modernes / Master Littératures Française et Comparée, Yüksek Lisans Programı Programa YLSY (Yurtdışına Lisansüstü Öğrenim Görmek Üzere Gönderilecek Adayları Seçme ve Yerleştirme) bursu ile gidildi.
2015–2023	Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yabancı Diller Eğitimi Fransızca Öğretmenliği, Doktora Programı

Deneyim ve Görevler

2012–2013	Ankara İl Millî Eğitim Müdürlüğü / Ortaöğretim Diploma Denklik Birimi, Memur
2013-	Namık Kemal Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü, Araştırma Görevlisi

ÖN SÖZ

Birinci ve ikinci yabancı dil Fransızca öğretiminde kullanılan ortaöğretim Fransızca ders kitaplarının tarihsel süreç içinde gelişimini, değişimini, fiziksel açıdan, içerik, dil ve anlatım özellikleri açısından incelemeyi ve ait oldukları Fransızca dersi öğretim programlarıyla olan uyumlarını analiz etmeyi konu alan bu doktora tezi çalışmasından elde edilen bulguların konu alanına ve araştırmacılara katkı sağlamasını dilerim.

Çalışmanın konu seçimi aşamasından bu yana, çalışmanın planlanması, planlanan programın uygulamaya konması, verilerin toplanması, elde edilen verilerin analiz edilmesi ve değerlendirilmesinde çok kıymetli kişilerin katkısı olmuştur.

Öncelikle gerek ders gerekse tez döneminde, kendisinden çok şey öğrendiğim, kullandığı her sözcüğün hayatıma anlam kattığı, pes etmeye her yeltendiğimde bana güç ve cesaret veren, sabırla ve ilgiyle bana yaptığı rehberlik ve paylaşmaktan çekinmediği engin bilgisiyle, çalışmanın başından sonuna kadar her aşamasında desteğini esirgemeyen sayın danışmanım Prof. Dr. Füsün SARAÇ’a sonsuz teşekkürü bir borç bilirim. Bununla beraber, bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde, değerli bilgilerini benimle paylaşan, kendisine ne zaman danışsam bana kıymetli zamanını ayırıp sabırla ve ilgiyle elinden geleni yapan, güler yüzünü ve samimiyetini benden esirgemeyen kıymetli hocam Prof. Dr. Yaprak Türkan YÜCELSİN TAŞ’a teşekkür ederim. Değerli bilgi ve yorumlarıyla yolumu aydınlatan, deneyimleriyle bana rehber olan, her sorunun yanıtını sonsuz bilgi birikimi ve sabırla cevaplayan aynı zamanda jüride yer alma onurunu bana bahşeden değerli hocam Prof. Dr. Latif BEYRELİ’ye en içten teşekkürlerimi sunarım. Jurimizde bulunma nezaketini gösteren, değerli görüşleriyle katkılarını esirgemeyen değerli hocalarım Prof. Dr. Ayşe Banu KARADAĞ ve Prof. Dr. Nurcan DELEN KARAAĞAÇ’a derin şükranlarımı sunmak isterim. Başta Prof. Dr. Murat DEMİRKAN olmak üzere Ana Bilim Dalında bulunan hocalarıma, akademik anlamda bana sundukları katkıdan dolayı teşekkür ederim. Ayrıca tez çalışmam süresince yanımda olan, beni cesaretlendiren, dinleyen, çalışmalarına yardımcı olan hem meslektaşlarım hem de arkadaşlarıma sonsuz teşekkür ediyorum.

Doktora süreci, anlatsam sayfalara sığmayacak kadar uzun ve zorlu bu yolculuktan benim için. O yüzden teşekkürün en büyüğünü hak eden, kendimi geliştirme sürecimde, desteğini her zaman yanımda hissettiğim, kendinden çok beni düşünen, yol arkadaşım, her konuda elinden geldiğince bana yardım edip; her daim özenini, sevgisini hissettiğim sevgili eşim Aygün

KİRAZLI'ya minnettarım. Kelimelere dökemeyeceğim kadar güzel duygular tatmamı sağlayan fakat çalışmam süresince ihmal etmek durumunda kaldığım, ilgi ve sevgi beklentilerine zaman zaman üzülererek karşılık veremediğim, buna rağmen beni koşulsuz ve saf sevgileriyle sarıp sarmalayan can parçalarım, güzel çocuklarım Feryal'im, Piraye'm ve Arif Deha'm sizi çok sevdiğimi ve bu çalışmayı size armağan ettiğimi bilmenizi isterim. Üçünüz de bu tez sürecinde doğdunuz ve sizinle, ben bu tez sürecinde büyüdük. İyi ki sizin annenizim. Siz olmasaydınız, hayatımdaki pek çok şey gibi bu tez de mümkün olmazdı. Güzel ailem, desteğiniz ve sevginize sonsuz teşekkür ederim. İyi ki varsınız.

Aralık 2023

Gülden KİRAZLI



Canım çocuklarım

Feryal'im,

Piraye'm

ve Arif Deha'ma...

ÖZET

Araştırmanın temel amacı, Türkiye’de Cumhuriyet döneminde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ve ortaöğretim kurumlarında okutulan birinci ve ikinci yabancı dil Fransızca ders kitaplarını incelemektir. Bu çerçeveye içerisinde, araştırmada 1940 yılından 2023 yılına kadar ortaöğretim kurumlarında okutulan Fransızca ders kitaplarının fiziksel açıdan, içerik, dil ve anlatım açısından belirlenen kriterlere uygun olup olmadığı incelenmiştir. Diğer taraftan, sözü edilen ders kitaplarının Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ortaöğretim Fransızca dersi için hazırlanan öğretim programlarına uygun olup olmadıkları araştırılmıştır.

Araştırmada, “Cumhuriyet döneminde ortaöğretimde okutulmuş olan Fransızca ders kitapları yabancı dil ders kitabı olma özelliklerini taşımakta mıdır ve kitaplar öğretim programlarına uygun mudur?” ana problemine yanıt aranmıştır. Ana probleme ulaşmak için Fransızca ders kitapları, Bakanlığın belirlediği kriterler ve literatürden oluşturulan kriterler çerçevesinde değerlendirilmiştir. Yabancı dil Fransızca ders kitaplarının, Bakanlık tarafından yayımlanan öğretim programları ile uyumlu olup olmadığı incelemesi de yine belirlenen kriterlerden yola çıkılarak tespit edilmiştir.

Çalışma nitel araştırma yöntemine dayalı olup, tarama modeli çerçevesinde konuyla ilgili kaynakların bulunduğu literatür taraması ve eldeki dokümanların incelemesi yapılmıştır. Bu nedenle araştırma, içerik analizinin de yapıldığı betimsel bir araştırmadır. Çalışmanın ilk grup temel araştırma kaynağı A1-A2 seviyesinde, lise öğrencileri için hazırlanmış Fransızca ders kitaplarıdır. Kitaplar tarihsel sırayla şu şekildedir: *Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI / Je Parle Français 4-5-6 / Je Voyage en Français 4 / Salut! 10-11-12 / Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2*. Temel araştırma kaynaklarımızdan olan ikinci grup ise, Cumhuriyet döneminde Fransızca dersi için hazırlanan, öğretim programlarından oluşmaktadır. Cumhuriyet döneminde, “Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu” tarafından, ortaöğretim Fransızca öğretiminde uygulanan toplamda 10 adet öğretim programı yayımlanmıştır. En eski tarihli ortaöğretim Fransızca dersi öğretim programı 1924 yılına aittir. Araştırmamız kapsamında, 1924 yılından başlamak üzere yayımlanan 1934, 1973, 1993, 1996, 2004, 2006, 2011, 2017 ve 2018 yıllarına ait bütün programlar incelenmiştir. Dönemler kendi içerisinde ve birbirleriyle kıyaslanmıştır. Elde edilen bulgular irdelenmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır;

Cumhuriyet'in ilk yıllarından bu yana, Fransızca ders kitaplarının fiziksel açıdan ve içerik açısından dönem dönem teknolojik gelişmelere direnç göstermiş olsalar da, olumlu yönde gelişim gösterdiği tespit edilmiştir. Ders kitaplarının, zaman içerisinde görsel ve içerik olarak zengin ve çeşitli materyallerle desteklendiği belirlenmiştir. Son dönemlere doğru, daha çok öğrenciyi merkeze alan yöntem kitapları hâline gelmişlerdir. Ders kitaplarında kullanılan dil edebî dilden güncel dile doğru bir yol izlemiş ve iletişim becerilerine ağırlık veren bir anlayış olduğu görülmüştür. İlk yıllarda okutulan ders kitaplarında bulunan yazım ve dilbilgisi hatalarının son yıllarda okutulan kitaplarda artık görülmediği anlaşılmıştır.

Ders kitaplarının, Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren dünya çapında meydana gelen ekonomi, siyaset ve uluslararası ilişkilerdeki gelişmelerden, bunların yanında yabancı dil eğitim ve öğretiminde yaşanan ilerleme ve gerilemelerden etkilendiği anlaşılmıştır. Ayrıca yapılan düzenlemelerin ve getirilen kriterlerin bazen dönemsel şartlara bazen de uygulayan kişilere göre değişiklik gösterdiği dikkati çekmiştir.

Cumhuriyet'tin ilk yıllarından günümüze kadar kullanılan ders kitaplarının içeriklerinin, uygulanma biçimlerinin ilgili oldukları öğretim programlarına genel olarak uyum gösterdiği anlaşılmıştır. Bu uygunluğun günümüze doğru daha da arttığı dikkati çekmiştir. Çünkü günümüze geldikçe, öğretim programlarının sınırları, içerikleri, yazılma kriterleri daha ayrıntılı ve net olarak verilmiştir. Bu olumlu değişimde, “Avrupa Ortak Başvuru Metni”nin etkili olduğu tespit edilmiştir. Fransızca dersi öğretim programlarının da tarihsel süreç içinde amaçları, ilkeleri, hedefleri, öğrenme-öğretme durumları, ölçme-değerlendirme durumları vb. gibi kriterleri bir önceki programın eksiklerinin gözden geçirilmesi üzerinden bir ilerleme kaydederek geliştirilmiştir.

Tüm bu çalışmalar sonucunda, Fransızca ile ilgili çalışmalar yapacak kişilere, etkili bir ders kitabı seçme, uygulanabilir ve verimli öğretim programları hazırlama konusunda öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Fransızca ders kitabı, ortaöğretim Fransızca dersi öğretim programı, doküman analizi, Avrupa Ortak Başvuru Metni.

A CASE STUDY OF SECONDARY SCHOOL FRENCH LANGUAGE TEACHING PROGRAMMES AND TEXTBOOKS (1924–2018)

ABSTRACT

The main purpose of the research is to examine the first and second foreign language French textbooks, which were prepared by the Ministry of National Education and taught in secondary education institutions in the Republican period in Turkey. Within this framework, in the research, it was examined whether the French textbooks taught in secondary education institutions from 1940 to 2023 comply with the determined criteria in terms of physical, content, language and expression. On the other hand, it has been investigated whether the aforementioned textbooks are suitable for the curriculum prepared by the Ministry of National Education for the secondary school French course.

In the research, the answer to the following main problem was sought: “Do the French textbooks taught in secondary education in the Republican period have the characteristics of being a foreign language textbook and are the textbooks suitable for the curriculum?” In order to reach the main problem, French textbooks were evaluated within the framework of the criteria determined by the Ministry and the criteria created from the literature. The examination of whether the foreign language French textbooks are compatible with the curricula published by the Ministry was also determined on the basis of the determined criteria.

The study is based on qualitative research method, a literature review was conducted within the framework of the descriptive survey model, which contains the resources related to the subject. For this reason, the research is a descriptive research in which content analysis is also done. Therefore, the examined textbooks and curricula were examined within the framework of various criteria, and due diligence was made. The first group of basic research resources of the research are French textbooks prepared for high school students at A1-A2 level. The books are in chronological order: *Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI* / *Je Parle Français 4–5–6* / *Je Voyage en Français 4* / *Salut! 10–11–12* / *Nouveau Bien Sur! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2*. The second group, which is one of our main research resources, consists of the curriculum prepared for the French lesson in the Republican period. In the Republican period, a total of ten curricula applied in secondary education French teaching were published by the “Turkish Education and Discipline Board”. The oldest secondary school French curriculum dates back to 1924. Within the scope of our research, all programs published in 1934, 1973, 1993, 1996, 2004, 2006, 2011,

2017 and 2018, starting from 1924, were examined. The periods were compared within themselves and with each other. Obtained findings were analyzed and interpreted.

The following results were obtained in the research;

Since the first years of the Republic, it has been determined that French textbooks have developed in a positive way, although they have shown resistance to technological developments from time to time in terms of physical and content. Over time, it has been determined that textbooks have been enriched with visual and content rich and diverse materials. In recent years, they have become more student-centered method books. The language used in the textbooks has followed a path from the literary language to the current language and it has been seen that an understanding that focuses on communication skills has emerged. It has been understood that the spelling and grammatical errors found in the textbooks taught in the first years are no longer seen in the textbooks taught in recent years.

It has been understood that the textbooks have been affected by the changes in foreign language education and training, economy, politics and international relations that have taken place worldwide since the first years of the Republic. It has also been discovered that the employed adjustments and criteria varied regarding the conditions of the period and the persons who applied them.

It has been understood that the contents and application styles of the textbooks used from the first years of the Republic to the present are generally compatible with the curricula they are related to. It is noteworthy that this conformity has increased even more towards the present day. Because, the limits, contents, and writing criteria of the curriculum have been given in more detail and clearly. It has been determined that the “The Common European Framework of Reference for Languages” has been effective in this positive change. In the historical process, the aims, principles, objectives, learning-teaching situations, measurement-evaluation situations, etc. it was developed by making progress over the review of the shortcomings of the previous program.

As a result of all these studies, suggestions were presented to those who will study French on choosing an effective textbook and preparing applicable and efficient teaching programs.

Keywords: French course book, secondary education French course curriculum, document analysis, Common European Framework of Reference for Languages

ÉTUDE DE CAS SUR LES PROGRAMMES ET LES MÉTHODES DE FRANÇAIS DE L'ENSEIGNEMENT SECONDAIRE (1924–2018)

RÉSUMÉ

L'objectif principal de la recherche est d'examiner les manuels de français de première et deuxième langues étrangères préparés par le ministère de l'éducation nationale Turque et enseignés dans les établissements d'enseignement secondaire pendant la période républicaine en Turquie. Ainsi, dans cette recherche on a examiné si les manuels de français enseignés dans les établissements d'enseignement secondaire de 1940 à 2023 respectaient les critères déterminés en termes de caractéristiques physiques, de contenu, de langage et d'expression. D'autre part, il a été étudié si les manuels susmentionnés sont adaptés aux programmes préparés par le ministère de l'éducation nationale Turque pour le cours de français dans l'enseignement secondaire.

Dans cette recherche, la réponse à la problématique principale suivante a été recherchée: "Les manuels de français enseignés dans l'enseignement secondaire à l'époque républicaine ont-ils les caractéristiques d'être des manuels de langues étrangères et sont-ils adaptés aux programmes d'enseignements ?" Afin de répondre à la problématique principale, les manuels scolaires français ont été évalués dans le cadre des critères déterminés par le ministère et des critères élaborés à partir de la littérature. La compatibilité des manuels scolaires de français en langue étrangère avec les programmes publiés par le ministère a également été déterminé sur la base des critères déterminés.

L'étude est basée sur la méthode de recherche qualitative, une revue de la littérature a été réalisée dans le cadre du modèle d'enquête descriptive, qui contient les ressources liées au sujet. Pour cette raison, la recherche est une recherche descriptive dans laquelle une analyse de contenu est également effectuée. Par conséquent, les manuels et les programmes examinés ont été examinés dans le cadre de divers critères et une diligence raisonnable a été effectuée. Le premier groupe de ressources fondamentales de la recherche est constitué de manuels de français préparés pour les lycéens de niveau A1-A2. Les livres sont classés par ordre chronologique: *Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI* / *Je Parle Français 4-5-6* / *Je Voyage en Français 4* / *Salut! 10-11-12* / *Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2*. Le deuxième groupe, qui constitue l'une de nos principales ressources de recherche, est constitué du programme préparé pour l'enseignement du français à l'époque républicaine. Durant la période républicaine, un total de dix programmes appliqués à l'enseignement du français dans l'enseignement

secondaire ont été publiés par le “Conseil d’Éducation et de Discipline Turc.” Le plus ancien programme français du secondaire remonte à 1924. Dans le cadre de notre recherche, tous les programmes publiés en 1934, 1973, 1993, 1996, 2004, 2006, 2011, 2017 et 2018, à partir de 1924, ont été examinés. Les périodes ont été comparées entre elles. Les résultats obtenus ont été analysés et interprétés.

Les résultats suivants ont été obtenus dans la recherche;

Depuis les premières années de la République, il est constaté que les manuels scolaires français ont évolué de manière positive, même s’ils ont parfois montré des résistances aux évolutions technologiques en termes de caractéristiques physiques et de contenu. Au fil du temps, il a été constaté que les manuels scolaires se sont enrichis de matériels visuels et de contenus riches et diversifiés. Ces dernières années, ils sont devenus des manuels davantage où l’enseignement est centré sur l’apprenant. Le langage utilisé dans les manuels scolaires a suivi un chemin depuis le langage littéraire jusqu’au langage actuel et on a constaté qu’une compréhension axée sur les compétences de communication a émergé. Il a été compris que les fautes d’orthographe et de grammaire constatées dans les manuels enseignés les premières années ne se retrouvent plus dans les manuels enseignés ces dernières années.

Il est entendu que les manuels scolaires ont été affectés par les changements survenus dans le monde entier depuis les premières années de la République dans l’enseignement des langues étrangères, dans l’économie, la politique et les relations internationales. On a également constaté que les réglementations édictées et les critères introduits varient parfois en fonction des conditions périodiques et parfois des personnes qui les mettent en œuvre.

Il a été entendu que les contenus et les styles d’application des manuels utilisés depuis les premières années de la République jusqu’à nos jours sont généralement compatibles avec les programmes auxquels ils se rapportent. Il est à noter que cette conformité s’est encore accrue jusqu’à présent. Car les limites, les contenus et les critères de rédaction du programme ont été précisés et clairement définis. Il a été déterminé que le “Cadre Européen Commun de Référence Pour Les Langues” a été efficace dans ce changement positif. Dans le processus historique, les buts, principes, objectifs, situations d’apprentissage-enseignement, situations d’évaluation, etc. ont été développés en progressant par rapport à l’examen des lacunes du programme précédent.

À la suite de toutes ces études, des suggestions ont été présentées à ceux qui étudieront le français sur le choix d'un manuel efficace et la préparation de programmes d'enseignement applicables et efficaces.

Mots-clés: Méthode de FLE, programme de cours de français au secondaire, analyse documentaire, Cadre Européen Commun de Référence Pour Les Langues



İÇİNDEKİLER

ETİK BEYANI.....	i
ONAY	ii
ÖZGEÇMİŞ	iii
ÖN SÖZ.....	iv
ÖZET.....	vii
ABSTRACT	ix
RÉSUMÉ.....	xi
İÇİNDEKİLER.....	xiv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xviii
TABLolar LİSTESİ	xix
RESİMLER LİSTESİ.....	xx
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xxi
 BÖLÜM I: GİRİŞ.....	 1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
1.5. Araştırmanın Tanımları	7
 BÖLÜM II: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	 8
2.1. Eğitim-Öğretim ve Öğretim Programı İlişkisi.....	8
2.2. Eğitim Araç Gereçleri ve Ders Kitapları	13
2.3. Ders Kitabı Hazırlanmasında Millî Eğitim Bakanlığı'nın Rolü	17
2.4. Bir Öğretim Materyali Olarak Ders Kitabı.....	22
2.4.1. Ders Kitabının Avantajları	22
2.4.2. Ders Kitabının Dezavantajları.....	26
2.4.3. Yabancı Dil Öğretiminde Ders Kitaplarının Rolü	28
2.5. Cumhuriyet Dönemi Ortaöğretim Fransızca Dersi Öğretim Programları (1924–2018) 31	
2.5.1. 1924 Lise Müfredat Programları Esbâb-ı Mûcibe Lâhiyası	32
2.5.2. 1934 Lise Müfredat Programı	33

2.5.3. 1973 Ortaokul ve Liselerin Yabancı Dil Dersleri Taslak Programı.....	34
2.5.4. 1993 Lise Öncesi Hazırlık Sınıfı Bulunan Ortaöğretim Kurumlarının Yabancı Dil Dersi Öğretim Programı.....	35
2.5.5. 1996 Ortaöğretim Kurumları 9. Sınıf Fransızca Dersi Öğretim Programı	37
2.5.6. 2004 Ortaöğretim Kurumları Hazırlık Sınıfı İkinci Yabancı Dil Fransızca Dersi Öğretim Programı	38
2.5.7. 2006 Ortaöğretim Kurumları 10, 11. ve 12. Sınıf İkinci Yabancı Dil Fransızca Dersi Öğretim Programı.....	39
2.5.8. 2011 Ortaöğretim Kurumları Fransızca Dersi Öğretim Programı	39
2.5.9. 2017 Ortaöğretim Fransızca Dersi (Hazırlık, 9. 10. 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı.....	41
2.5.10. 2018 Ortaöğretim Fransızca Dersi (Hazırlık, 9. 10. 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı.....	42
2.6. Cumhuriyet Dönemi MEB Tarafından Basılan Ortaöğretim Fransızca Dersi Kitap ve Kitap Setleri (1940–2023)	42
2.6.1. Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI.....	42
2.6.2. Je Parle Français 4–5–6	43
2.6.3. Je Voyage en Français 4.....	43
2.6.4. Salut! 10–11–12	43
2.6.5. Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2	44
2.7. Ders Kitabı Değerlendirmesinde Kullanılabilecek Ölçütler.....	45
2.7.1. Fiziksel Özellikler	46
2.7.2. İçerik Özellikleri	49
2.7.3. Dil ve Anlatım Özellikleri	51
2.7.4. Öğretim Programına Uygunluk.....	52
2.8. Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri	52
2.8.1. Geleneksel Yöntem.....	52
2.8.2. Doğrudan (Dolaysız) Yöntem.....	53
2.8.3. İşitsel-Sözel Yöntem	54
2.8.4. İşitsel-Görsel Yöntem	55
2.8.5. İletişimsel Yaklaşım.....	57
2.8.6. Eylemsel Yaklaşım	58
BÖLÜM III: YÖNTEM	61
3.1. Araştırmanın Modeli.....	61

3.2. Araştırma Nesnesi.....	61
3.2.1. 1924 – 2018 Ortaöğretim Fransızca Dersi İçin Hazırlanan Öğretim Programları..	62
3.2.2. 1940 – 2023 Fransızca Ders Kitapları ve Kitapların Künye Bilgileri.....	63
3.2.2.1. Ders Kitaplarının Künye Bilgileri	64
3.2.2.1.1. Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI	64
3.2.2.1.2. Je Parle Français 4–5–6	67
3.2.2.1.3. Je Voyage en Français 4	70
3.2.2.1.4. Salut! 10–11–12.....	71
3.2.2.1.5. Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2.....	74
3.3. Verilerin Toplanması.....	78
3.4. Verilerin Analizi	79
BÖLÜM IV: BULGULAR VE YORUMLAR	81
4.1. Cumhuriyet Dönemi Fransızca Dersi Öğretim Programlarının Analizi (1924–2018) ..	81
4.1.1. 1924 Lise Müfredat Programları Esbâb-ı Mûcibe Lâhiyası	81
4.1.2. 1934 Lise Müfredat Programı	83
4.1.3. 1973 Ortaokul ve Liselerin Yabancı Dil Dersleri Taslak Programı.....	84
4.1.4. 1993 Lise Öncesi Hazırlık Sınıfı Bulunan Ortaöğretim Kurumlarının Yabancı Dil Dersi Öğretim Programı.....	88
4.1.5. 1996 Ortaöğretim Kurumları 9. Sınıf Fransızca Dersi Öğretim Programı	91
4.1.6. 2004 Ortaöğretim Kurumları Hazırlık Sınıfı İkinci Yabancı Dil Fransızca Dersi Öğretim Programı	98
4.1.7. 2006 Ortaöğretim Kurumları 10., 11. ve 12. Sınıf İkinci Yabancı Dil Fransızca Dersi Öğretim Programı.....	101
4.1.8. 2011 Ortaöğretim Kurumları Fransızca Dersi Öğretim Programı	106
4.1.9. 2017 Ortaöğretim Fransızca Dersi (9., 10., 11. ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı	114
4.1.10. 2018 Ortaöğretim Fransızca Dersi (Hazırlık, 9., 10., 11. ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı.....	123
4.2. Cumhuriyet Dönemi Fransızca Ders Kitaplarının Analizi (1940–2023).....	124
4.2.1. Ders Kitaplarının Fiziksel Özellikleri.....	125
4.2.1.1. Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI Kitaplarının Fiziksel Özellikleri.....	125
4.2.1.2. Je Parle Français 4–5–6 Kitaplarının Fiziksel Özellikleri.....	135
4.2.1.3. Je Voyage en Français 4 Kitabının Fiziksel Özellikleri.....	150
4.2.1.4. Salut! 10–11–12 Kitaplarının Fiziksel Özellikleri	161

4.2.1.5. Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2 Kitaplarının Fiziksel Özellikleri	187
4.2.2. Ders Kitaplarının İçerik Özellikleri	226
4.2.2.1. Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI Kitaplarının İçerik Özellikleri	226
4.2.2.2. Je Parle Français 4–5–6 Kitaplarının İçerik Özellikleri	241
4.2.2.3. Je Voyage en Français 4 Kitabının İçerik Özellikleri	274
4.2.2.4. Salut! 10–11–12 Kitaplarının İçerik Özellikleri	287
4.2.2.5. Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2 Kitaplarının İçerik Özellikleri	310
4.2.3. Ders Kitaplarının Dil ve Anlatım Özellikleri	334
4.2.3.1. Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI Kitaplarının Dil ve Anlatım Özellikleri	334
4.2.3.2. Je Parle Français 4–5–6 Kitaplarının Dil ve Anlatım Özellikleri	339
4.2.3.3. Je Voyage en Français 4 Kitabının Dil ve Anlatım Özellikleri	344
4.2.3.4. Salut! 10–11–12 Kitaplarının Dil ve Anlatım Özellikleri	348
4.2.3.5. Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2 Kitaplarının Dil ve Anlatım Özellikleri	351
4.2.4. Ders Kitaplarının Öğretim Programına Uygunluğu	356
4.2.4.1. Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI Kitaplarının Öğretim Programına Uygunluğu	356
4.2.4.2. Je Parle Français 4–5–6 Kitaplarının Öğretim Programına Uygunluğu	361
4.2.4.3. Je Voyage en Français 4 Kitabının Öğretim Programına Uygunluğu	364
4.2.4.4. Salut! 10–11–12 Kitaplarının Öğretim Programına Uygunluğu	368
4.2.4.5. Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2 Kitaplarının Öğretim Programına Uygunluğu	373
4.3. Ders Kitaplarının Ortak ve Farklı Yönleri	378
4.3.1. Ders Kitaplarının Fiziksel Açıdan Ortak ve Farklı Yönler	379
4.3.2. Ders Kitaplarının İçerik İçerik Açısından Ortak ve Farklı Yönleri	379
4.3.3. Dil ve Anlatım Açısından Ortak ve Farklı Yönler	380
4.3.4. Öğretim Programına Uygunluk	380
BÖLÜM V: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	381
5.1. Sonuç ve Tartışma	381
5.2. Öneriler	397
KAYNAKÇA	403

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
AOBM	: Avrupa Ortak Başvuru Metni
CEFR	: Cadre Européen Commun de Référence pour les langues (Avrupa Ortak Başvuru Metni)
DELFDALF	: Diplôme d'Études en Langue Française (Fransızca Dil Düzeyi Diploması)
FDK	: Fransızca Ders Kitabı
JPF	: Je Parle Français
JVF	: Je Voyage en Français
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
MEBTD	: Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi
NBS	: Nouveau Bien Sûr!
TTDB	: Talim ve Terbiye Dairesi Başkanlığı

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. 1940 – 2018 Fransızca Dersi Öğretim Programları	62
Tablo 2. 1940 – 2023 Fransızca Ders Kitapları.....	63
Tablo 3. 2011 Fransızca Dersi Öğretim Programı Tema ve İçerik Önerileri (MEB, 2011: 15)	109
Tablo 4. 2011 Fransızca Dersi Öğretim Programı Dil Yeterlik Düzeyleri ile Tema ve İçerik Sayıları (MEB, 2011: 16).....	110
Tablo 5. 2017 Fransızca Dersi Öğretim Programı Dil Seviyelerine Göre Cümle ve Metin Sayısı	120
Tablo 6. 2017 Fransızca Dersi Öğretim Programı Dil Yeterlilik Seviyelerine Göre Tema ve İçerik Sayıları (MEB, 2017: 18).....	122
Tablo 7. 2017 Fransızca Dersi Öğretim Programı Dil Yeterlilik Düzeyleri ve Dört Temel Beceriye Göre Kazanım Sayıları (MEB, 2017: 18)	122
Tablo 8. <i>Salut! 10</i> ders kitabı içindekiler tablosu (<i>Salut! 10</i> , 2009: 7–11).....	167
Tablo 9. Ders Kitabı Setlerinin Fiziksel Açıdan Ortak ve Farklı Yönleri	379
Tablo 10. Ders Kitabı Setlerinin İçerik Açısından Ortak ve Farklı Yönleri.....	380
Tablo 11. Ders Kitabı Setlerinin Dil ve Anlatım Açısından Ortak ve Farklı Yönleri	380
Tablo 12. Ders Kitabı Setlerinin Öğretim Programına Uygunluğu.....	380

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1. <i>Fransızca Ders Kitabı IV</i> Kitabının Ön Kapağı	64
Resim 2. <i>Fransızca Ders Kitabı V</i> Kitabının Ön Kapağı	65
Resim 3. <i>Fransızca Ders Kitabı VI</i> Kitabının Ön Kapağı	66
Resim 4. <i>Je Parle Français 4</i> Kitabının Ön Kapağı.....	67
Resim 5. <i>Je Parle Français 5</i> Kitabının Ön Kapağı.....	68
Resim 6. <i>Je Parle Français 6</i> Kitabının Ön Kapağı.....	69
Resim 7. <i>Je Voyage en Français 4</i> Kitabının Ön Kapağı	70
Resim 8. <i>Salut! 10</i> Kitabının Ön Kapağı	71
Resim 9. <i>Salut! 11</i> Kitabının Ön Kapağı	72
Resim 10. <i>Salut! 12</i> Kitabının Ön Kapağı	73
Resim 11. <i>Nouveau Bien Sûr! A1.1</i> Kitabının Ön Kapağı.....	74
Resim 12. <i>Nouveau Bien Sûr! A1.2</i> Kitabının Ön Kapağı.....	75
Resim 13. <i>Nouveau Bien Sûr! A2.1</i> Kitabının Ön Kapağı.....	76
Resim 14. <i>Nouveau Bien Sûr! A2.2</i> Kitabının Ön Kapağı.....	77

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. 1. metnin Etudes de Mots etkinliği (FDK IV, 1966: 6)	230
Şekil 2. Fiil çekim tablosu örneği (FDK IV, 1966: 88–89)	232
Şekil 3. <i>La Famille</i> başlıklı 1. bölümün <i>Maman</i> başlıklı birinci metninin <i>Idées et sentiments</i> etkinliği (FDK V, 1963: 4).....	234
Şekil 4. <i>Les Lettres</i> başlıklı 1. bölümün <i>La Barbe-Bleue</i> başlıklı 1. metninin <i>Expressions à retenir</i> etkinliği (FDK VI, 1968: 9).....	236
Şekil 5. 5. dersin <i>Lecture</i> etkinliği <i>İstanbul</i> başlıklı okuma metni (FDK IV, 1966: 49–50) .	238
Şekil 6. 6. dersin giriş metni <i>La Naissance d'Ankara</i> (FDK IV, 1966: 53).....	239
Şekil 7. 1. ders 1. bölüm <i>Oral</i> (JPF 4, 1980: 7)	249
Şekil 8. 1. ders 2. bölüm <i>Oral-Écrit</i> (JPF 4, 1980: 12).....	251
Şekil 9. 1. ders 3. bölüm <i>Écrit</i> (JPF 4, 1980: 19).....	252
Şekil 10. 2. ders 1. bölüm <i>Exercices de fixation</i> etkinliği (JPF 5, 1979: 26).....	255
Şekil 11. 6. ders 2. bölüm metni <i>Fin de Semaine</i> (JPF 5, 1979: 110).....	256
Şekil 12. <i>La Famille</i> başlıklı 3. dosyanın 1. bölüm görsel ve sorusu (JPF 6, 1979: 120).....	258
Şekil 13. <i>La Famille</i> başlıklı 3. dosyanın 1. bölüm ek görsel ve metni (JPF 6, 1979: 121) ..	259
Şekil 14. <i>La Famille</i> başlıklı 3. dosyanın 1. bölüm tabloları (JPF 6, 1979: 123)	259
Şekil 15. <i>Le Mariage</i> sözcük çalışması (JPF 6, 1979: 134).....	261
Şekil 16. <i>Jean-Jacques Sempé</i> 'nin karikatürlerinden <i>Dessin de Sempé</i> (JPF 6, 1979: 138–141)	262
Şekil 17. <i>La Famille</i> başlıklı 3. dosyanın 3. bölüm görsel ve sorusu (JPF 6, 1979: 157).....	265
Şekil 18. 4. ders 2. bölüm <i>Oral-Écrit</i> bölümü çalışma metni ve görseli (JPF 4, 1980: 74)...	267
Şekil 19. 6. ders 1. bölüm <i>Oral</i> bölümü diyalog ve görseli (JPF, 1980: 117)	268
Şekil 20. 6. ders 2. bölüm <i>Oral-Écrit</i> bölümü çalışma metni ve görseli (JPF, 1980: 117)....	268
Şekil 21. 7. ders 1. bölüm <i>Oral</i> bölümü metin ve görsel (JPF 4, 1980: 142)	269
Şekil 22. 5. ders 3. bölüm <i>Écrit</i> bölümü okuma metni ve görseli (JPF 5, 1979: 93).....	270
Şekil 23. <i>Les Vacances</i> başlıklı 1. dosya 2. bölüm görselleri (JPF 6, 1979: 33)	271
Şekil 24. 1. ünite <i>Découvrez</i> başlıklı bölüm mektup metinleri ve etkinlikler (JVF, 1997: 16)	277
Şekil 25. 1. ünite <i>Essayez de Communiquer</i> başlıklı bölüm görsel ve etkinlikleri (JVF, 1997: 23).....	279
Şekil 26. 1. ünite <i>Amusez-Vous</i> bölümü görsel ve etkinlikleri (JVF, 1997: 30)	282
Şekil 27. 2. ünite <i>Découvrez</i> bölümü okuma metni (JVF, 1997: 32).....	284

Şekil 28. 5. ünite <i>Découvrez</i> bölümü metni ve görselleri (JVF, 1997: 80).....	285
Şekil 29. 17. ders <i>On va au cinéma</i> başlıklı ders metni, görsel ve etkinlikleri (Salut! 10, 2009: 96–97).....	298
Şekil 30. 2. ders sosyo-kültürel unsur örneği (Salut! 10, 2009: 22)	303
Şekil 31. 2. ders sosyo-kültürel unsur örneği (Salut! 10, 2009: 23)	303
Şekil 32. 4. ders sosyo-kültürel unsur örneği (Salut! 10, 2009: 31)	303
Şekil 33. 10. ders sosyo-kültürel unsur örneği (Salut! 10, 2009: 63)	304
Şekil 34. 13. ders sosyo-kültürel unsur örneği (Salut! 10, 2009: 73)	304
Şekil 35. 2. ders sosyo-kültürel unsur örneği (Salut! 11, 2011: 9)	305
Şekil 36. 11. ders sosyo-kültürel unsur örneği (Salut! 11, 2011: 53)	305
Şekil 37. 12. ders sosyo-kültürel unsur örneği (Salut! 11, 2011: 57)	306
Şekil 38. 11. ders sosyo-kültürel unsur örneği (Salut! 12, 2010: 65)	307
Şekil 39. 15. ders sosyo-kültürel unsur örneği (Salut! 12, 2010: 85)	307
Şekil 40. 17. ders sosyo-kültürel unsur örneği (Salut! 12, 2010: 94)	308
Şekil 41. <i>L'Individu et la Société</i> başlıklı 1. ünite, <i>Contacter le français</i> başlıklı 1. ders 1. Etkinlik (NBS! A1.1, 2019: 20)	321
Şekil 42. <i>L'Individu et la Société</i> başlıklı 1. ünite, <i>L'environnement proche</i> başlıklı 2. ders metni ve görseli (NBS! A2.1, 2022: 16)	322
Şekil 43. <i>L'Éducation</i> başlıklı 2. ünite, <i>La rentrée</i> başlıklı 6. ders hatırlatma kutucuğu görseli (NBS! A1.2, 2021: 31)	323
Şekil 44. 2. ünite <i>Évaluation</i> bölümü sosyo-kültürel unsur örneği (NBS! A1.1, 2019: 36) ..	326
Şekil 45. 10. ders sosyo-kültürel unsur örneği (NBS! A1.1, 2019: 51)	326
Şekil 46. 11. ders sosyo-kültürel unsur örneği (NBS! A1.1, 2019: 52)	327
Şekil 47. 8. ünite <i>Évaluation</i> bölümü sosyo-kültürel unsur örneği (NBS! A1.1, 2019: 97) ..	327
Şekil 48. 7. ders sosyo-kültürel unsur örneği (NBS! A1.2, 2021: 39)	328
Şekil 49. <i>Civilisation</i> bölümü sosyo-kültürel unsur örneği (NBS! A1.2, 2021: 46).....	329
Şekil 50. 15. ders sosyo-kültürel unsur örneği (NBS! A1.2, 2021: 66)	329
Şekil 51. <i>Évaluation</i> bölümü sosyo-kültürel unsur örneği (NBS! A1.2, 2021: 81)	330
Şekil 52. 14. ders <i>Atatürk</i> ile ilgili sosyo-kültürel unsur örneği (NBS! A2.1, 2022: 64).....	330
Şekil 53. 32. ders <i>Atatürk</i> ile ilgili sosyo-kültürel unsur örneği (NBS! A2.2, 2017: 112).....	331
Şekil 54. 32. ders <i>Atatürk</i> ile ilgili sosyo-kültürel unsur örneği (NBS! A2.2, 2017: 113).....	331

BÖLÜM I: GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde konu seçiminden, araştırmanın problem durumundan, amacından, öneminden, kapsam ve sınırlılıklardan bahsedilecektir.

1.1. Problem Durumu

Eğitim-öğretim, öğretmeni, öğrenciyi, yöntemi, tekniği, öğretim programını, ders kitabını vb. ilgilendiren uzun soluklu bir süreçtir. Bileşenlerden hangisi önemli rolü üstlenir? sorusunun cevabı her durumda farklılaşır fakat teknolojinin hızla ve çeşitlenerek gelişmesine, multimedyanın katlanarak büyümesine, bilgisayar teknolojileri ve modern diller de dâhil olmak üzere tüm disiplinlerin öğrenme-öğretme stratejileri ve yöntemlerinin sürekli gelişmesine rağmen sınıf içinde ya da başka ortamlar üzerinden yürütülen tüm eğitim-öğretim durumlarında, ders kitabı her zaman en çok kullanılan ve en etkili olan araçtır. Resimli veya resimsiz, siyah beyaz veya renkli ders kitapları öğrenme süreçlerinin temel unsurlarıdır. Gérard ve Roegiers'in belirttiği gibi, “ders kitabı hâlâ en yaygın ve şüphesiz en etkili öğrenme desteğidir” (2009: 7).

“Ders kitabı nedir?” sorusuna genel geçer bir cevap vermek zordur. Bu durum ders kitabı ile ilgili çeşitli tanımların yapılmasına sebep olmuştur. Her şeyden önce ders kitapları bireysel yazarların yaratıcılığının ve hayal gücünün ürünü değildir. Ders kitapları, bir okul sistemi için standart müfredatı geliştiren herhangi bir otorite tarafından belirlenen standartlara göre yazmak üzere işe alınan yazarlar veya yayınevleri tarafından yazılır. (...) Ders kitapları bir toplumun on yıllar veya yüzyıllar boyunca oluşturduğu gelenekleri yansıtır, bireyin benlik saygısını geliştirmeye katkıda bulunur ancak aynı zamanda her toplumun sınırlarını da belirler (Gündüz, 2023: 38).

Ders kitabı, bir yandan öğretmen ve “Millî Eğitim Bakanlığı (MEB)” arasında diğer yandan da öğretmen ve öğrenciler arasında kurulan anlaşmanın temelini oluşturmaktadır. Bu anlaşmaya göre, öğretmen sınırlı bir süre içinde bilgi ve beceriyi mantıklı bir sırayla ve etkili olması tasarlanmış pedagojik adımları takip ederek aktarmayı taahhüt eder. Konu ile ilgili olarak, Spallanzani ve diğerleri de ders kitabının “sadece öğrencinin öğrenmesini desteklemeye hizmet etmediğini; ayrıca öğretmenlerin hazırlık ve planlamalarında önemli bir bilgi kaynağı olacağını öyle ki bazen öğretilecek içeriği belirlerken eğitim programlarının yerini alabileceğini belirtmişlerdir” (2001: 23). Güneş (2002: 5) ise, ders kitabını “öğretim programı doğrultusunda hazırlanan, belirli düzeydeki öğrenciler için yazılan ve öğrenim amacı ile kullanılan, öğrenmeyi

ve anımsamayı kolaylaştıran, kolaydan zora uzanan, sistemli ilerleme ve gelişme sunan teknik bir kitap” olarak tanımlamaktadır.

Dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi, Türkiye’de de ders kitabı özellikle yabancı dillerde öğretim sürecindeki en önemli araç olarak görülmekte ve yaygın olarak kullanılmaktadır. Ders kitabının bilgiyi sunma şekli de yabancı dil öğretiminde oldukça önemlidir. Bu noktada, ders kitaplarında kullanılan yöntem ve yaklaşımlar sürece dâhil olmaktadır. Resimli veya resimsiz, siyah beyaz veya renkli fark etmeksizin ders kitapları öğrenme süreçlerinin yanı sıra, öğretim yöntemlerinin de temel unsurlarıdır. Dersini ders kitabından hazırlayan öğretmen, kitabı hazırlayan diğer eğitim bilimcilerin önerdiği yönetime güvenmektedir. Bu güven, öğretmene bir yandan kullanım özgürlüğü sunmakta bir yandan da dersini belli bir düzen içinde işleme fırsatı vermektedir. Dolayısıyla öğretmen, öğrencilerinin seviyelerine, ilgilerine uygun, onlara akademik ve profesyonel kariyerlerinde yardımcı olabilecek en iyi yöntemi ve bu yöntemi en iyi sunan ders kitabını seçerken dikkatli davranmalı ve bütün bu unsurları karşılayan en doğru ders kitabını seçmelidir.

Ülkemizde, yabancı dil eğitiminin en temel araçlarından biri olan ders kitaplarının iyileştirilmesi, eğitim sisteminin gelişmesi için çeşitli reform, proje ve araştırmalar yapılmış ve yapılmaya devam edilmektedir. Yapılan bu çalışmalar sonucunda, ders kitaplarına paralel öğretim programları da zenginleştirilmeye ve bir önceki programdan daha iyi ve ileride bir program oluşturmaya çaba sarf edilmektedir. Bu nedenle ki, yabancı dilin nasıl öğretileceği ve öğrenileceği sorusu, öğrencilere erken yaşlardan itibaren doğru bir şekilde ve onların ifade becerilerinde hâkimiyet elde edebilecekleri bir, iki veya daha fazla dili öğretebilmek konusunda önem arz etmektedir. Doğru hedefler koyan, doğru kazanımlar amaçlayan öğretim programları ve doğru planlanan dilin öğretilme şekilleri büyük ölçüde başarı ile sonuçlanmaktadır. Ülkelerin eğitim sistemindeki yeniliklerin, öğretim programlarına doğru bir şekilde yansımaları, öğretim programlarındaki öğrenciler için planlanan eleştirel düşünme, iletişim becerisi, araştırma yapabilme, teknolojik ve bilimsel fırsatları değerlendirebilme gibi becerilerin kazanımının iyi planlanması, yabancı dil öğretiminde hem toplumsal hem de bireysel olarak aşama kaydetmeyi mümkün kılacaktır. Dolayısıyla, ders kitabı seçerken hangi hedef kitleye, hangi konunun, ne kadar, ne şekilde ve hangi hedef ve kazanımlarla öğretileceği konusunda, eğitimcilere rehberlik edip etmediğine bakılması gerekmektedir. Aynı ders kitabının, hedeflenen bu kazanımların edinilip edinilmediğini de göstermesi icap etmektedir. Hedef kitlemizin, yabancı dilde kendini ifade becerisi kazanmasının yanı sıra, kitlenin seviyesine uygun olarak bilişsel, duyuşsal, psikomotor ve kültürlerarası beceriler de kazanabilmesini

hedefleyen bir öğretim programıyla uyum gösterip göstermemesi, kitap seçiminde değerlendirilmesi gereken bir diğer özelliktir.

2013 yılında, Unesco'daki uzmanlar, okul ders kitaplarının ve eğitim-öğretim materyallerinin gözden geçirilmesi konusunun, tüm dünyada giderek artan bir ilgi gördüğünü belirtmişler ve uluslararası düzeyde devam eden tartışmaların geniş bir yaklaşım ve uygulama yelpazesini ortaya koyduğunu ifade etmişlerdir (UNESCO, 2002). Dolayısıyla ders kitaplarının, okul müfredatları ve öğretim programlarının temel unsurları olduğu ve kitapların sürekli şekilde yenilenmesi ve güncellenmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Bu gerekliliğin yerine getirilebilmesi öncelikle uygulanan eğitimi ve yöntemi incelemekle mümkün olacaktır.

Bahsi geçen yönlerden düşünüldüğünde, ders kitaplarında karşılaşılabilecek eksiklikler öğretim faaliyetlerinde de eksiklik ve yanlışlık olarak karşımıza çıkacaktır. Bu yüzden ders kitaplarının, özellikle de alanımız olan yabancı dil ders kitaplarının, uzman kişiler tarafından yeni kuramlar ve bilimsel araştırmalar ışığında nasıl hazırlanacağı, eğitim-öğretim faaliyetlerinin ders kitaplarında nasıl oluşturulacağı, öğrenimin daha iyi ve anlamlı olabilmesi için ders kitaplarının nasıl tasarlanacağı, çalışma problemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmanın kapsayıcı olabilmesi için şimdiye kadar, Fransızca'yı öğretme amaçlı MEB tarafından hazırlanmış ve ortaöğretimde kullanılan bütün Fransızca ders kitaplarının incelenmesinde fayda vardır. Buradan hareketle, araştırmamızın problem cümlesi; "Cumhuriyet döneminde MEB tarafından basılan ve kullanılan ortaöğretim Fransızca ders kitapları, fiziksel açıdan, içerik, dil ve anlatım açısından bir ders kitabında bulunması gereken özellikleri taşımakta mıdır ve bu kitaplar, Cumhuriyet dönemi ortaöğretim Fransızca dersi için hazırlanan öğretim programlarına uygunluk göstermekte midir ?" olarak belirlenmiştir.

Temel problemin yanı sıra, aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Cumhuriyet dönemi Fransızca dersi öğretim programları nelerdir?
2. Cumhuriyet dönemi MEB tarafından okutulan Fransızca ders kitapları nelerdir?
3. Kullanılan ders kitaplarının aşağıda belirtilen ölçütler açısından özellikleri nelerdir?
 - 3.1. Fiziksel özellikleri
 - 3.2. İçerik özellikleri
 - 3.3. Dil ve anlatım özellikleri
 - 3.4. Öğretim programına uygunluğu
4. İlk kullanılan kitaptan son kullanılan kitaba kadar kitapların

4.1. Fiziksel açıdan

4.2. İçerik açısından

4.3. Dil ve anlatım açısından

4.4. Programa uygunluk açısından ortak noktaları ve farklılıkları nelerdir?

Araştırma konusu, ders kitapları ile sürekli ilgili olan işin içinde akademisyenler için, özellikle piyasada bulunan Fransızca ders kitaplarının öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verip vermediği, hedeflenen amaç ve kazanımları edindirip edindirmede, doğru hedef kitlesi için doğru yöntemi kullanıp kullanmadığı vb. konularda yaşanan bilgi ve kaynakça eksikliğini gidermek, alana katkı sağlamak için seçilmiştir. Yaptığımız detaylı çalışmanın, Fransız Dili ve Eğitimi, Fransız Dili ve Edebiyatı, Fransızca Mütercim-Tercümanlık, Çeviri ve Dil bilimi bölümlerinde, hem öğrenci hem akademisyen olan tüm araştırmacılara alanda yapacakları çalışmalarda fayda sağlayacağını umuyoruz. Araştırmanın, hâlihazırda Fransızca eğitimi ve öğretimi alanında belirli kitaplar ve belirli programlar üzerine yapılmış olan çalışmalara ek olarak, Fransızca ile ilgili çalışmalar yapacak kişilere bir kaynak olacağına inanıyoruz. Konunun seçilmesindeki asıl amaç, alanda tüm ortaöğretim Fransızca yabancı dil ders kitaplarını ve Fransızca dersi öğretim programlarını bir arada aynı çalışmada sunan bir kaynağa rastlanılmaması ve bu eksikliğe çözüm olabilme arzusudur.

1.2. Araştırmanın Amacı

Hangi alan ile ilgili olursa olsun, ders kitabı değerlendirme çalışmalarının tek ve ortak hedefi, en temel eğitim-öğretim araçlarından biri olan ders kitabının daha verimli ve işlevsel hâle getirilmesini sağlamaktır. Değerlendirme, eğitim eylemi boyunca her yerdedir ve öğretme-öğrenme sürecinin temel taşıdır. Bu doğrultuda araştırmamızın temel amacı, Cumhuriyet döneminde MEB'in ortaöğretim kurumları yabancı dil Fransızca dersi için yayımladığı, A1-A2 seviyesi ders kitaplarının süreç içinde fiziksel, içerik, dil ve anlatım olarak geçirdiği gelişim ve değişimlerin analizini yaparak söz konusu kitapların yayımlandıkları dönemlerdeki öğretim programlarıyla ne düzeyde uygun olduğunu araştırmaktır.

Yukarıdaki temel amaca bağlı olarak, araştırılacak kitapların, belirlenen ölçütler açısından hangi ortak ya da farklı noktalara sahip olduklarını saptamak gibi ek amaçlar araştırmamızda yer almıştır.

Genel olarak yabancı dil eğitimi özelde ise Fransızca eğitimi alanlarına kapsamlı bir kaynak oluşturulmasının yanı sıra Fransızca dersleri için bundan sonra hazırlanacak ders

kitaplarının ve öğretim programlarının nasıl olması gerektiği konusunda öneriler sunulması amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bugüne kadar Türkiye’de, ortaöğretimde okutulan Fransızca ders kitaplarının ve ortaöğretim Fransızca dersi öğretim programlarının tamamını kapsayan bir çalışma yapılmamıştır. Araştırmamız bu yönüyle özgün bir çalışmadır. Ayrıca çalışmada, Fransızca ders kitapları karşılaştığımız daha önceki çalışmalarda inceleme konusu olmayan pek çok unsur göz önünde bulundurularak kapsamlı şekilde incelenmiştir. Gerek Ulusal Tez Merkezi’nde, gerekse yapılan diğer çalışmalarda, Fransızca yabancı dil ders kitapları ve ders kitaplarının seçimini, özelliklerini konu alan, öğretim programlarını inceleyen, öğretim programı ve ders kitabı uyumunu inceleyen, konu hakkında öğretmen ve öğrenci görüşlerine başvuran veya konuya farklı açılardan yaklaşan çalışmalar bulunmaktadır. Söz konusu çalışmaların, genel olarak belli kitaplar ve aynı öğretim programları etrafında şekillendiğini belirtmek gerekir. Fakat MEB yayınevinin hazırladığı, özellikle en eski ve en yeni tarihli Fransızca yabancı dil ders kitapları ve öğretim programları üzerine yapılan çalışmaların sayısı azdır ve ortaöğretim kurumlarında kullanılan Fransızca ders kitaplarının tümünü aynı anda inceleyen çalışma mevcut değildir. Söz konusu kitapların üzerine yapılan çalışmalarda olduğu gibi, ortaöğretim Fransızca dersi için hazırlanan öğretim programlarının sadece bir veya ikisi üzerine araştırma yapılmış, diğer programlar üzerine bir inceme yapılmamıştır.

Çalışmamızda, MEB yayınevinin hazırladığı ortaöğretim seviyesi ders kitaplarını ele alarak, kitapların, fiziksel, içerik, dil ve anlatım özelliklerinin, diğer yandan yine MEB tarafından, Cumhuriyetin ilk yıllarından bu yana hazırlanan Fransızca dersi öğretim programlarının tamamının tarihsel ve içerik olarak incelenmesi ve ders kitabı öğretim programı uyumunun irdelenmesi, tezin önemini ve özgünlüğünü ortaya koymaktadır.

Araştırmamız kapsamında, Fransızca ders kitaplarının kullanıldıkları dönemin eğitim-öğretim, ekonomi, politika, kültür vb. koşullarından ne derecede etkilendikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Dönemler arasında yaşanan değişikliklerin ders kitaplarına nasıl yansıdığı saptanmaya çalışılmıştır. Ayrıca, bu değişim ve dönüşümlere geniş bir bakış açısıyla bakılması, Cumhuriyet’in ilk yıllarından günümüze kadar eğitim sistemimizin genel yapısı hakkında da fikir verecektir. Araştırmamızın önemini bir adım daha öteye götüren de, ortaya konan bütün bu tespitlerin öğrencilere, öğretmenlere, diğer araştırmacılara, alanda çalışan tüm

eğitim bilimcilere, Fransızca dersi öğretim programlarından sorumlu kişilere ve dolayısıyla Fransızca ders kitabı yazacak olan yazarlara, zaman ve ekonomik açıdan sağlayacağı katkıdır. Araştırmada, incelenen ders kitaplarından hareketle yeniden oluşturulacak kitapların özgün ve otantik biçimde tasarlanarak öğretime kazandırılacağı konusu da, araştırmanın bir diğer önemli noktasıdır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmamızda, ilk grup temel araştırma kaynağı A1-A2 seviyesinde lise öğrencileri için hazırlanmış Fransızca ders kitaplarıdır. Söz konusu kitapların fiziksel, içerik, dil ve anlatım özellikleri ve kitapların Fransızca dersi öğretim programlarına uygunluğu incelenmektedir. 1940'tan günümüze kadar, MEB yayınevi tarafından yabancı dil Fransızca dersi için ortaöğretim kurumlarında okutulan adet olarak 14 / set olarak 5 kitap seti yayımlanmıştır. Kitaplar tarihsel sırayla şu şekildedir: *Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI / Je Parle Français 4–5–6 / Je Voyage en Français 4 / Salut! 10–11–12 / Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2*. Söz konusu kitapların ise, hem araştırmanın boyutunu büyütmemesi hem de konunun sınırlılığı açısından sadece “ders-öğrenci kitapları” incelenmiştir. Kitap setlerinin, “öğretmen kitabı” ve “çalışma kitabı” gibi ilave malzemeleri, bazı göndermeler haricinde inceleme dışında bırakılmıştır. Yabancı yayınevlerine ait Fransızca ders kitapları da kapsam dışı bırakılmıştır.

Tarih olarak 1940 yılının başlangıç kabul edilmesinin sebebi şudur: Cumhuriyet'in ilânından bu yana okutulan ortaöğretim Fransızca ders kitaplarının hangileri olduğuna, kitap listelerine, kitapların isimlerine, hangi yılda hangi kitapların okutulduğuna, belgeleriyle birlikte eriştiğimiz en temel ve en güvenilir kaynak “MEB Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü”nce ayda bir çıkarılan, Bakanlığa ait kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge, programlar ve duyuruların yer aldığı “Tebliğler Dergisi”dir. “Tebliğler Dergisi”nin 1926 yılından başlamak üzere, 3 yıl boyunca Osmanlıca olarak basılmış olduğu, 1928'den sonra basımının bırakıldığı, 11 yıl sonra, 1939 yılında Harf Devrimi ile birlikte Türkçe olarak yayımlanmaya başladığı görülmüştür. Bu sebepten, ilk çıkış tarihi olarak, 09.01.1939 tarihi belirtilmektedir. “Tebliğler Dergisi” arşivinde bulunan tüm sayıların incelenmesi sonucunda, Ortaöğretim Fransızca ders kitapları listelerinin 1940 yılında yayınlanmaya başladığı tespit edilmiştir. En eski kitaplar da bu tarihe denk gelmektedir. Bu yüzden, temel araştırma kaynaklarımızdan ilk grup olan, Fransızca ders kitapları için 1940 yılını başlangıç olarak kabul etmekteyiz.

Temel araştırma kaynaklarımızdan olan ikinci grup ise, Fransızca dersi için yine Cumhuriyetin ilk yıllarından bu yana hazırlanan öğretim programlarından oluşmaktadır. Cumhuriyet döneminde, “MEB Talim ve Terbiye Kurulu” tarafından, ortaöğretim Fransızca öğretiminde uygulanan toplamda 10 adet öğretim programı yayımlanmıştır. Programlar, basılı ya da PDF olarak MEB arşivlerinden ve Ankara’daki lise kütüphanelerinden temin edilmiştir. En eski tarihli ortaöğretim Fransızca dersi öğretim programı 1924 yılına aittir. Araştırmamız kapsamında, 1924 yılından başlamak üzere yayımlanan 1934, 1973, 1993, 1996, 2004, 2006, 2011, 2017 ve 2018 yıllarına ait bütün programlar incelememiz dâhilindedir. Kapsam dışı bırakılan ya da ulaşılamayan ortaöğretim Fransızca dersi öğretim programı bulunmamaktadır.

1.5. Araştırmanın Tanımları

Avrupa Ortak Başvuru Metni: (Fr. *Cadre Européen Commun de Référence Pour Les Langues*, CECRL / İng. *Common European Framework of Reference for Languages*, CEFR): Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni, Avrupa ülkelerinde dil öğretim programlarını, program yönergelerini, sınav ve ders kitapları vb. konulardaki çalışmaları yönlendirmek için ortak bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır. Yabancı dil öğrenenlerin, bu dili iletişim kurmada kullanabilmek için neleri bilmeleri ve bu dilde etkinlik kazanmak için hangi bilgi ve yeteneklerini geliştirmeleri gerektiğini kapsamlı bir şekilde açıklamaktadır. Bu açıklamalar aynı zamanda dillerin kültür bağlamını da kapsamaktadır. Başvuru metni aynı zamanda yabancı dil öğrenenlerin gerçekleştireceği ilerlemenin, öğrenmenin her aşamasında ve yaşam boyu öğrenme temeliyle ölçülebilmesini sağlayan dil yeterlilik düzeylerini de tanımlamaktadır. (https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_01/04144518_CEFR_TR.pdf)

Ders kitabı: Herhangi bir eğitim ve öğretim programı çerçevesinde hazırlanmış, Kurulca örgün ve yaygın eğitim kurumlarında okutulması uygun bulunan basılı veya dijital ortamdaki kitap ve ekleri veya model prototipi (Resmî Gazete, 14 Ekim 2021: madde 4/f).

Öğretim Programı: Bir okulu bitirmek veya bir alanda uzmanlaşmak için okunması gereken ders ve konuları kapsayan plan; ders programı, müfredat, müfredat programı (TDK sözlükleri).

Yöntem: 1. Bir amaca erişmek için izlenen, tutulan yol; yordam, usul, prosedür. 2. Bilimde belli bir sonuca erişmek için bir plana göre izlenen yol; metot (TDK sözlükleri).

BÖLÜM II: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın II. bölümünde, çalışmayı oluşturan temel yönlerle ilgili literatür gözden geçirilerek sonuçlar paylaşılacaktır. Öncelikle, eğitim ve öğretimin anlam çerçevesi açıklanmaya çalışılacak, öğretim programıyla olan bağa değinilecek ve eğitim araç gereçlerinin neler olduğu, ders kitabının bu araç gereçlerin içindeki önemi açıklanacaktır. İkinci olarak, ders kitabı hazırlanmasında MEB'in rolü ele alınacak, bir öğretim materyali olarak ders kitabının avantajları ve dezavantajları incelenecektir. Cumhuriyet dönemi ortaöğretim Fransızca dersi öğretim programları tüm yönleriyle incelenecek ve yine aynı dönemdeki Fransızca ders kitapları tanıtılacaktır. Ayrıca, bu çalışmaya katkısı olacağı düşünülen, ders kitaplarının incelemesi sırasında sıklıkla değinilmek durumunda kalınan yabancı dil öğretim yöntemlerine temas edilecektir. Son olarak da ders kitabı değerlendirmesi sırasında kullanılabilecek ölçütler açıklanacaktır.

2.1. Eğitim-Öğretim ve Öğretim Programı İlişkisi

Eğitim ve öğretim, eğitmek ve öğretmek fiillerinden türemiş, birbirinin yerine kullanılabilen neredeyse eş anlamlı iki sözcüktür. Bununla birlikte, aralarında küçük bir anlam farkı vardır: öğretim her şeyden önce, entelektüel bilginin aktarımını ifade eder. Eğitmek, öğretmekten daha geneldir.

Temel olarak öğretim, bilgi edinmeyi ifade ederken; eğitim bireyin genel gelişimi ile ilgilidir. Antik çağlardan bu yana, eğitimin öğretim yoluyla yapılacağına ve bilginin insanı değiştirmeyi mümkün kılacağına dair güçlü bir inanç vardır.

Her insan, sahip olduğu pek çok yetenek ve ihtiyaçları ile dünyaya gelir. İhtiyaçlarının karşılanması ve yeteneklerini geliştirebilmesi için insanlar, hayatları boyunca süren bir yetiştirme ve yetiştirilme süreci içine girerler. En geniş anlamı ile eğitim, bu yetiştirme yetiştirilme sürecini kapsayan bir kavramdır (Ergün ve Ergezer'den aktaran Toprakçı, 2002: 121).

Eğitim, din, gelenek ve değerlerle alakalı olarak daha soyuttur. Öğretim ise, esas olarak bir içerik, bir yöntem gibi daha somuttur. Eğitim, herkesin hayatının bir parçası olmalıdır. İyi bir eğitim, ister basit düzeyde ister karmaşık düzeyde olsun, herkes için bir şeyler sunar.

Eğitim, öğrencilere güçlü bir yaratıcılık duygusu, yüksek benlik saygısı ve öğrenmeye ömür boyu saygı duymaları için bir fırsat sağlamalıdır. Eğitim, öğrencilerin kendilerine sağlam

bir güven duygusu oluşturmalarına yardımcı olmalıdır. Öğretim ise, öğrencilerin bilgi, kavram ve süreçleri anlamasını, süreçlerle ilgili uygulama yapabilmesi için öğrencinin diğer öğrencilerle etkileşim içinde olmasını amaçlar. Öğretim, tasarım, içerik seçimi, bilgi aktarımı ve değerlendirmeyi kapsar. Öğretmek, öğrencileri öğrenmeye dâhil etmektir; bu nedenle öğretim, öğrencilerin aktif bilgi inşasına dâhil edilmesini içerir. Bir öğretmen, sadece konu bilgisine değil, öğrencilerin nasıl öğrendiğine ve onları nasıl aktif öğrencilere dönüştüreceğine dair bilgiye ihtiyaç duyar. Öğretimin amacı, sadece bilgiyi aktarmak değil, aynı zamanda öğrencileri pasif alıcılardan aktif kuruculara dönüştürmektir. O halde iyi öğretim, sistematik öğrenme anlayışı ve bu sistematığa uyumu gerektirir. Bu noktada, devreye söz konusu disiplini sağlayan, eğitimciler, eğitimbilimciler, uzmanlar, öğretmenler vb. tarafından geliştirilen ve uygulanan öğretim programları girmektedir.

Eğitimde, dünyada meydana gelen değişimleri, yenilikleri, yapılan reformları, yürütülen çalışmaları ve yapılan tüm düzenlemeleri takip etmek adına odak noktaya konulan en önemli unsur programlardır çünkü evrensel eğitim sistemlerindeki değişiklikleri, ülkelerin kendi eğitim sistemlerine yansıtabilmesi, program geliştirme çalışmalarına ayak uydurmakla mümkün olmaktadır. Elbette ki, eğitimin tek temel unsuru programlar değildir fakat öğretmenlerin eğitiminden başlayarak ders kitaplarına, sınıf yönetimlerinden, seçilecek ve uygulanacak öğrenme-öğretme yöntemlerine kadar eğitim denince akla gelen tüm alanların etkili, verimli, yönlendirici ve uygulanabilir olmasını sağlayan en temel unsur programlardır. “Uygulanan program, eğitim ve öğretimi; öğrenen, öğreten ve süreç açısından etkili kılacak şekilde hazırlanmalıdır” (Ocak ve Gündüz, 2006: 41).

“Öğretim programı, en geniş anlamıyla “okulların öğrettiği” anlamında kullanılan genel bir terim iken, en dar anlamıyla “belirli bir zamanda, belirli bir öğrenci için planlanan belirli bir eğitim faaliyeti” şeklinde kullanılmaktadır” (Eisner, 1979: 34). En yaygın olarak kabul edilen tanım, Maxwell ve Meiser tarafından (1997: 32–33); “bir öğretim programı... bir dizi konu, amaç ve hedefi (öğrenci çıktıları); ... (ve) belirtilen veya ima edilen belirli materyaller, yöntemler ve değerlendirmeleri içerir” şeklinde yapılmıştır. Uşun (2012: 5), “program” teriminin Latince “önceden yazılmış zaman çizelgesi veya “takvim” anlamına gelen “programma” sözcüğünden geldiğini belirtmektedir. Öte yandan, herhangi bir yazılı belgeye de atıfta bulunur. Program, genellikle ortak bir amaç veya hedefe yönelik, organize ve planlanmış, ilgili faaliyetler dizisi olarak tanımlanır.

Öğretim programı, okul sistemi, öğretmen ve öğrenciler arasında ortak hedefler oluşturmanın ötesinde tüm okul için öğrenme hedeflerini standartlaştırır ve öğrencilerin bir sınıftan diğerine ilerlemesi için açık bir yol sağlar. Öğretim programı, öğrencinin akademik deneyimlere erişebilmesini amaçlayan, öğretme ve öğrenme için neyin gerekli olduğu konusunda, tüm eğitimciler için merkezî rehber olarak tanımlanabilir. Öğretim programı, öğretimi ve öğrenmeyi etkili bir şekilde desteklemek için gerekli hedefleri, yöntemleri, materyalleri ve değerlendirmeleri kapsamalıdır.

Öğretim programı, birçok araştırmacı tarafından net felsefelere dayalı olarak farklı şekillerde tanımlanmıştır. Slavin (2008: 6) tarafından, “öğrencilerin sonuçlarını, çıktılarını geliştirmek için eğitimcilerin uygulamayı seçebilecekleri herhangi bir tekrarlanabilir izlek, malzeme, profesyonel gelişim veya hizmet yapılandırması seti” olarak kabul edilmektedir. Tüm tanımların önerdiği gibi, bir öğretim programının net bir amacı, bahsedilen hedefe ulaşmak için bir dizi faaliyeti ve nihai ürün için de bir değerlendirme yolu olmalıdır.

Öğretim programları, geçmiş ve şimdiki ideolojileri, deneyimleri, felsefeleri ve yenilikleri geleceğe yönelik gözlem ve beklentilerle birleştirir. Bu nedenle öğretim programı, ihtiyaçların analizi, amaç ve hedeflerin belirlenmesi, içeriğin seçilmesi ve düzenlenmesi, öğretme-öğrenme sürecinin planlanması, materyal geliştirme ve değerlendirmenin planlanması için bir çerçevedir. Öğretim programlarında, genel ve özel hedefler belirlemek için öğrencilerin seviyesi, sosyal çevresi, ihtiyaçları, dersin gerektirdikleri vb. dikkatli bir şekilde analiz edilmelidir.

Türkiye’de, program geliştirme çalışmalarının tarihsel kökenleri, Cumhuriyetin ilanına kadar gitmektedir. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte 1924 yılında, “Tevhîd-î Tedrîsât Kanunu” çıkarılmıştır. Bu kanunla, tüm eğitim kurumları MEB’e bağlı hâle getirilmiş ve okullarda uygulanan öğretim programlarında köklü değişiklikler yapılmıştır. Ülkemizde geliştirilen öğretim programları, sahip oldukları hedefler açısından ulusal amaçlı ve uluslararası hedefleri olan öğretim programları olarak iki gruba ayrılabilir.

İlk program çalışmaları, 1924–1930 yılları arasında yapılmıştır. “Bu dönemde programların temel felsefesi, yeni yetiştirilecek nesillere Cumhuriyet rejimi ve bu rejimin fazilet ve nimetlerini benimsetmeyi geliştirmek olmuştur. Programların her şeyden önce millî bir nitelik taşımaları dikkati çekmektedir” (MEB, 1990: 32). Ancak 1950’lerden sonra, program geliştirme ve değerlendirme önemli bir değişim göstermiştir. 1950’lere kadar odak noktası, ilköğretim okulları için müfredat geliştirmektir ve müfredat geliştirme ders ve konu listelerini

hazırlamakla sınırlıdır. Ancak 1950’lerden sonra, ilköğretim okulları için müfredat geliştirme amacı yerini ortaokullar için müfredat geliştirmeye bırakmıştır. Ayrıca müfredat çalışmalarında, sistematik bir yaklaşım benimsenmiş ve öğrencilere laiklik ve Batı kültürü kavramlarını kazandırmak temel amaç olmuştur. “1960’lı yıllara gelindiğinde, Türkiye’de program geliştirme çalışmalarının tekrar ilkokul programları üzerinde yoğunlaştığını görmekteyiz” (Demirel, 1999: 17). 1970’lerin en dikkat çekici girişimi, sekiz yıllık temel eğitim ve bunun için müfredat geliştirmek olmuştur. Ancak bu girişim uygulamaya konulamamıştır. 1980’li yıllarda, yeni bir arayış başlamış ve MEB, diğer öğretim programlarına model olabilecek bir program modelinin geliştirilmesi için çalışmalar yapmıştır. Bu modelin temel ilkesi Gözütok’un belirttiğine göre, “amaç”, “davranış”, “işleyiş” ve “değerlendirme” boyutları içinde programların derslere göre hazırlanmasıydı (2003). 1990’lar eğitim sisteminde bir dizi reforma sahne olmuş, ölçme-değerlendirmeye büyük önem verilmiştir. 2000’li yıllarda da, program geliştirme çalışmaları yoğun bir şekilde yürütülmüştür; MEB, dünyada ve alanda meydana gelen değişim ve gelişmeleri göz önünde bulundurarak ülkenin ihtiyaçlarına paralel ilk ve orta dereceli okullara yönelik yeni programlar geliştirmiştir.

Bu kısa tarihsel bakıştan anlaşıldığı üzere, geliştirilen öğretim programları ve hizmet ettiği amaçlar, siyasi görüşler, toplumsal ihtiyaçlar ve eğitim felsefesinin etkisiyle zaman zaman farklılık gösterse de bugüne kadar geliştirilen tüm programların temel amacı eğitim sürecini planlamaktır.

Bir öğretim programının temel öğeleri, birbirini desteklemesi gereken amaçlar, hedefler, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve ölçme-değerlendirme olarak belirtilmektedir. Öncelikle amaçlar, hedefler, bir öğretim programının öğrenciler tarafından gerçekleştirilmesi planlanan öğeleridir. Eğitim hedefleri, eğitimin sonunda değişmesi beklenen amaçlanan davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Bunlara genellikle amaçlar veya hedefler denir. Bir öğretim programı hazırlanırken öncelikle hedefler belirlenir. Programın diğer unsurları hedeflere göre düzenlenir. Hedefler “Neden öğretiyoruz?” sorusunu cevaplamaya çalışırlar. Açık ve uygulanabilir olmaları ve sonunda elde edilmeleri gerekir. Programların geliştirme sürecinde önemli rol oynayan hedefler içeriğin, bilgilerin ve ayrıca öğretme-öğrenme sürecinin düzenlenmesine yardımcı olurlar. “Hedef boyutu ile bir öğrencinin planlanmış ve tertiplenmiş yaşantılar sayesinde, kazanması kararlaştırılan ve davranış değişikliği ya da davranış olarak ifade edilmeye elverişli olan özellik belirtilmektedir” (Demirel, 2003: 30).

Bir öğretim programının ikinci ögesi, müfredattaki konularla ilgili içeriktir. Programın amaçlarına göre belirlenir ve “Ne öğretiyoruz?” sorusuna cevap aranır. “İçerik, program hedefleri doğrultusunda seçilmiş konular bütünlüğüdür” (Demirel, 2003: 34).

İçerik, bireye, davranışların hangi bilgilerle ve nasıl organize edilerek kazandırılacağını gösterir. Herhangi bir alanda eldeki bilgiler, çeşitli şekillerde organize edilerek belli başlıklar altında toplanır. Bu başlıklar, ünite ve konular olarak düzenlenir. Ünite ve konular yoluyla bireylere, istendik davranışlar kazandırılmış olur ve dolayısıyla belirlenen hedeflere ulaşılmış olur (Kılıç ve Seven, 2003: 4).

Diğer bir unsur ise, “Nasıl öğretiriz?” sorusuna dayalı olarak öğrenenlere yönelik içerik ve hedeflerin bir araya getirilerek düzenlendiği öğretme ve öğrenme sürecidir. Programın bu boyutu, istenen sonuçlara ulaşmak için öğrenme-öğretme sürecini, öğrenme ortamını, zamanlamayı, stratejileri, teknik ve yöntemleri içermektedir. Bu süreç içerisinde; sınıf içi etkinlikler, materyaller, etkileşimler ön plana çıkmaktadır. “Öğrencilere istenilen davranışların kazandırılmasını sağlayan öğrenme yaşantılarının düzenlenmesi bu aşamada ele alınmaktadır. Öğrencilerde istenilen davranışların gelişebilmesi için yaşantılarının etkili bir biçimde düzenlenmesi söz konusudur. Diğer bir anlatımla, bu yaşantıların düzenlenmesinde belli ölçütlerin olması ve öğrenmelerinin nasıl olduğunun bilinmesi gereklidir” (Demirel, 1999: 123).

Programın sonuncu unsuru, programın en başında öğrencinin ulaşması adına belirlenen hedeflere öğrencinin ne kadar ulaştığını ya da ulaşmadığını sorgulayan değerlendirme yönüdür. Ölçme araçlarının geliştirilmesi ve uygulama süreci bu boyutta ele alınmaktadır. Programın bu yönü programın eksiklikleri, güçlü ve zayıf yönleri hakkında gerekli bilgileri sağladığı için çok önemlidir.

Bu bakış açısına göre bir öğretim programı, “bir ortak amaç veya nihai ürünle bağlantılı bir dizi ders” (Lynch, 1996: 2) olarak tanımlanabilir ve bu bakış açısıyla doğru orantılı olarak bir dil öğretim programı da bir dizi yabancı dil dersi olarak tanımlanabilir. Buradan hareketle dil öğretim programı, yabancılarla iletişim kurmak veya bir yeterlilik sınavını geçmek gibi çeşitli amaçları, hedefleri yerine getirmek için uygun yöntem ve yaklaşımları temel alarak öğreten birbiriyle bağlantılı yabancı dil derslerinin bütünüdür.

Yabancı dil öğretiminin etkili ve verimli olabilmesi; öğretmen, öğrenci, kullanılan materyal vb. birçok etkene bağlıdır. Bu etkenlerden en önemlisi yabancı dil öğretiminde etkili bir öğretim programına sahip olmaktır. Gerçekçi hedefler belirleme konusunda öğretim

programları yol gösterici konumdadır. Yabancı dil öğretim programları hazırlanırken öğrencinin ihtiyaçları, düzeyi, ilgi alanları ve yaşı dikkate alınır. Bu unsurlar ilgili materyallerin, içeriğin, etkinliklerin vb. geliştirilmesi konusunda belirleyici bir rol oynarlar. Öğretim programları dinamiktir; sürekli olarak değiştirilmeleri ve geliştirilmeleri gerekir. Pennington ve Brown (1991) iyi bir öğretim programının üç unsurunu önemle vurguluyorlar: *tutarlılık, verimlilik ve etkililik*. Ayrıca, bir öğretim programının verimli olması öğretimde kaynakların ve enerjinin en az düzeyde kullanılması ya da daha az boşa harcanması anlamına gelmektedir. Dolayısıyla, bir dil öğretim programının etkililiği, belirlenen amaç ve hedeflere ulaşılması ve istenilen sonucun elde edilmesi ile doğru orantılıdır. İyi bir dil öğretim programı, ders içeriğini, dersin yöntemlerini ve hedeflerini iletmek için uygun bir araç olmalı ve programın tüm bileşenleri uyumlu olmalıdır. Ayrıca öğretim programı, dil eğitimi açısından öğrencilerin dil ile ilgili kazanımlar edinmesine yardımcı olmalıdır.

2.2. Eğitim Araç Gereçleri ve Ders Kitapları

Eğitimin ve öğretimin kalitesi çok çeşitli faktöre bağlıdır. Bunların arasında öğretmenin kişiliği ve eğitimi önemli olsa da, öğretim sürecinde kullanılan öğretim araç gereçlerini de bu süreçte yadsınamamak gerekir. Genel olarak, eğitim ve öğretimde, özelde dil öğretiminde, yöntemin yanı sıra öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, davranışsal ve psikomotor becerilerini yaşam boyunca başarılı ve etkili bir şekilde kullanabilmeleri amacına hizmet eden eğitim araç gereçlerine ihtiyaç vardır. Öğretmen, öğrenci ve okul özellikleri, program hedefleri, içeriği, öğrenme-öğretme durumları ve ölçme-değerlendirme yöntemlerine uygun olarak geliştirilmiş öğretim materyalleri öğretimde başarının sağlanması ile doğrudan ilişkilidir. Öğretim materyalleri, öğrenme ortamında kullanılan ve kazandırılmak istenen bilgi, beceri, tutum ve değerlerin doğru ve kalıcı olarak öğrenilmesini destekleyen yardımcı kaynaklardır. Bu materyaller, gerçek nesne ya da modeller olacağı gibi yazılı ya da teknolojik destekli materyaller de olabilir.

Yabancı dil öğretiminde, en yaygın kullanılan öğretim materyalleri üç ana kategoriye ayrılır bunlar: “1) Ders kitapları ve yardımcı kitaplar (özgün belgeler, fonetik düzeltme alıştırmaları, vb.), 2) Teknik materyaller (tahta, teyp, video kaydedici, video kamera, televizyon, tepegöz, vb.), 3) Harici konuşmacılar (dil sınıfına bir yabancı gelmesi)” (Tagliante, 1994: 62).

Cuq ise, dil öğretimine yönelik desteklerle ilgili iki kategoriden oluşan bir ayrım yapmıştır: “1) Kitap formundaki materyaller, 2) Kitaplara eşlik eden ek kaynaklar, medya kaynakları: Uzunçalarlar; Manyetik bant okuyucular; Ses kasetleri; Film şeritleri; Slaytlar; Videolar; CD ve DVD’ler; Orijinal belgeler (basın makaleleri, radyo ve TV programları, popüler şarkılar)” (Cuq, 2003: 229).

Öğretim materyalleri, sınıf ortamında öğretmenden öğrenciye giden yolu inşa eden en önemli araçlardır. Bu anlayış dâhilinde, basılı olsun ya da olmasın amaca hizmet eden her şey ders materyali olarak kabul edilir. Öğretim materyalleri sınıfta en etkin ve en önemli rehberlerdir. Özellikle yabancı dil öğretim sürecinde bireylerin görsel, işitsel ve kinestetik becerilerinin tümüne uygun yukarıda sıralanan dil materyallerinin kullanılması, yabancı dil öğretimini işlevsel hâle getirecektir. Dilin yazılı ve sözlü sunumunda dilbilgisi, sözcük bilgisi ve telaffuz gibi, dilin farklı yönlerinin yansması ve öğrencilerde tüm bu yönlerin beceri hâline dönüşmesi adına sınıfta kullanılan dil materyallerinin önemi büyüktür. Sözü edilen materyaller, öğrencilerin sınıf içinde ve dışında pratik yapabilmeleri ve iletişim kurabilmeleri için alıştırmalar içerirler. Ayrıca bu materyaller, öğrencilerin günlük hayatlarında da kullanılabilir hâle getirebilecekleri sınıf içi etkinlikler için fikir ve ortam sağlarlar. Özellikle ders kitapları, belirli bir bağlamda dil öğrenme durumunun amaç ve hedeflerini içerir bu nedenle dil programları için bir ders programı sağlamış olurlar. Bunun, hem öğrenci hem de öğretmenler için faydası yadsınamaz. “Özellikle deneyimsiz öğretmenlerle ilgili olarak, ders kitapları içeriği birbirinden farklı alternatifler sunarak söz konusu öğretmenleri desteklediğinden onlar için faydalı kaynaklardır” (Cunningsworth, 1995: 10).

Kitao ve Kitao, materyallerin öğretimin merkezi olduğunu ve sınıfta olup bitenler üzerinde önemli derecede etkili olduğunu belirtmektedirler (1997). Ders araç gereçleri, hem dilsel hem de kültürel bilgileri içeren temel bir öğretim felsefesine, yaklaşımına, yöntemine ve içeriğine sahiptir. Ders araç gereçleri sayesinde dil öğretiminin altında yatan felsefe sınıfta öğrencilerin dil öğrenmelerine aktarılır. Bu nedenle belirli bir dil programının ve okul müfredatının gerekliliklerini yerine getirmek için araç gereçlerin net, doğru, bilgilendirici ve işlevsel içeriğe sahip olmaları gerekmektedir.

Richards ve Rodgers’ın (2001) ifadesiyle, kullanılan materyallerin rolü farklı metodolojilere göre değişebilmektedir. Richard ve Rogers, işlevsel/iletişimsel bir metodolojide öğretim materyallerinin rolünü aşağıdaki ifadelerle açıklamaktadırlar:

1. Materyaller, yorumlama, ifade etme ve müzakere gibi iletişim yeteneklere odaklanırlar.
2. Materyaller, gramer formunun sunumundan ziyade anlaşılır, ilgili ve ilginç bilgi alışverişine odaklanır.
3. Materyaller, öğrencilerin çeşitli türde etkinlik ve görevler yoluyla yeterliliklerini geliştirmek için kullanabilecekleri farklı metinler ve farklı ortamlar içerirler (30).

Öte yandan, bireyselleştirilmiş bir yöntem veya yaklaşımda farklı öğrenme biçimleri dikkate alınmalıdır. Her öğrencinin kendi öğrenme hızı ve biçimi olduğundan materyaller öğrencilerin dil öğrenme sürecini kısıtlamamalıdır aksine içeriğin düzenlenmesi, kendi kendine çalışma ve değerlendirme için fırsatlar sağlamalıdır. Yabancı dil eğitimi için tasarlanan ders araç gereçlerinin sahip olması gereken söz konusu özellikler öncelikli olarak ülkemizin de içinde bulunduğu, hedef dilin aktif olarak konuşulmadığı ülkelerde, sınıf içi ve sınıf dışı etkileşim için önemli hâle gelmektedir. Tüm bu araç gereçlerden en temel ve en yaygın olarak kullanılan basılı kaynak olan ders kitapları pek çok ülkede olduğu gibi bizim ülkemizde de özellikle yabancı dil eğitim-öğretiminin temel taşı oluşturmaktadır. Yabancı dil öğrenmede ders kitabının kalitesi önemli bir rol oynamaktadır.

Ders kitabı, etimolojisinden de anlaşılacağı üzere (Latince *manus*, el) başlangıçta belirli bir alanla ilgili temel bilgiler içeren indirgenmiş formatlı bir çalışma olarak tanımlanmıştır. 19. yüzyılın sonundan bu yana, bu terim özellikle okul programlarının gerektirdiği çalışmaları sunan eserleri ifade eder. [...] Kamuoyunun “ders kitapları” jenerik adı altında belirlediği şey, aslında tamamlayıcı olmakla birlikte çeşitli pedagojik işlevleri yerine getiren araçları kapsar (Choppin, 1998: 9–11).

Bir ders kitabı farklı işlevleri yerine getirebilir. Bunlar ilgili kullanıcıya, disipline ve ders kitabının geliştirildiği bağlama göre değişebilmektedir. Bazı işlevler özellikle okul öğrenimine yöneliktir diğerleri ise bu okul öğrenimi ile günlük yaşam ve hatta profesyonel yaşam arasında bir bağlantı kurulmasını mümkün kılar. Gerard ve Rogiers (2009), öğrenme ile ve günlük/profesyonel yaşamla ilgili işlevler olmak üzere ders kitabının tamamlayıcı işlevlerini iki ana kategori altında sıralamaktadırlar:

1. Öğrenme ile ilgili işlevler:
 - 1.1. Bilginin aktarılması işlevi
 - 1.2. Kapasite ve beceri geliştirme işlevi
 - 1.3. Öğrenileni pekiştirme işlevi,

1.4. Öğrenileni değerlendirme işlevi

2. Günlük ve profesyonel yaşamla ilgili olan işlevler:

2.1. Edinilen bilginin entegrasyonuna destek işlevi

2.2. Kaynak işlevi

2.3. Sosyal ve kültürel eğitim işlevi (84–94).

Bir ders kitabı, az ya da çok belirgin bir şekilde bu işlevlerden birkaçına sahip olabilir. Mevcut pedagojik bakış açısıyla ders kitabı ve temelde yabancı dil ders kitabı, öncelikle kapasiteleri/yeterlilikleri geliştirme işlevlerini yerini getirmeli ve öğrencilerin bilgiyi gerçek yaşam durumlarıyla bütünleştirmelerine yardımcı olacak desteği sağlamalıdır. Öğretmen için ilk işlevsel unsur okul ya da öğretim programıysa, öğrenci için bu rolü ders kitabı üstlenmektedir. Yabancı dil öğretiminde “yöntem” olarak da isimlendirilen ders kitabı hakkında Şavlı’nın (2010: 65) belirttiğine göre, “(...) öğrenenlerin ihtiyaç ve taleplerini tam olarak karşılayan mükemmel bir yöntem bulmak kolay değildir. Ayrıca ‘iyi bir yöntem’ yoktur ama önemli olan ders kitabını güçlü ve zayıf yönleriyle iyi tanımak ve dil sınıfına uyarlayabilmektir.” Öğrenci için ders kitabı temel bilgi kaynağıdır. Güneş (2002: 2) bununla ilgili olarak,

Eğitim açısından, ders kitapları, tüm dünyada en geniş kullanıma sahip basılı ürünler olmaktadır. Her yerde, her ülkede ve her koşulda, eğitim, sosyal ve ekonomik gibi birçok yönlerden hep ön planda bulunmaktadır. Çünkü ders kitapları, eğitim sürecinde bilgi edinmenin temel aracıdır ve kullanımı oldukça kolaydır. Ayrıca, öğrenciler, ders kitapları aracılığıyla, etkili bir belleğe de sahip olabilmektedirler.

şeklinde ifade etmiştir.

Öğretim programında öngörülen, okul programlarında bölüm ve temalara göre kademelendirilen öğretimin içeriği, öğrenci için ayrıntılı olarak ders kitaplarında gösterilir. Gündüz (2023: 43) şu tespiti yapmaktadır:

Oldukça uzun bir süre boyunca, ders kitapları yaşa göre farklılaştırılmamıştır. Bu durum her sınıf düzeyine bireysel olarak ulaşmaya çalışmak zorunda kalan alt sınıflardan üst sınıflara kadar öğrencilerle çalışmak zorunda kalabilecek bir öğretmen yerine daha büyük öğrencilerin daha küçük öğrencilere yardım etmesine olanak vermiştir. Ancak zaman geçtikçe ders kitabı eğitim sistemine daha da yerleşmiştir. Ders kitapları, XIX. yüzyılın ilk yarısı itibarıyla özellikle Kuzey Batı Avrupa’da zorunlu eğitimin ortaya çıkması ile

eğitim öğretim sürecinin önemli unsurlarından biri olmuştur. XIX. ve XX. yüzyıl boyunca ders kitapları esas olarak müfredatı öğretmek için statik bir araç olarak kullanılmıştır.

Eğitimin içeriğini çağdaşlaştırma çabasında olan ders kitabı temel dönüşüm ve değişimlere tâbidir. Günümüzde ders kitabı, bir bilgi kaynağı olmasının yanı sıra öğrenciye önceki bilgilerine yeni veri eklemek pek çok bilgi arasından yararlı olanı seçmek ve tüm bunları sistemleştirmek için öğrencinin kendi programını oluşturmaya izin veren ve hatta bunu dayatan bir çalışma aracı hâline gelmiştir. Böylece bilginin aktif olarak özümsemesi ile öğrencinin kişiliğinin gelişmesine de katkı sağlanmış olur.

2.3. Ders Kitabı Hazırlanmasında Millî Eğitim Bakanlığı'nın Rolü

Eğitim alanında, ülkemizde yıllar boyunca üzerine muhtelif çalışmalar yapılan, Cumhuriyet'in ilk yıllarından bu yana çeşitli süreçlerden geçen ve güncelliğini her zaman korumuş en önemli konuların başında ders kitaplarının hazırlanması yer almaktadır. Ders kitapları nasıl olmalıdır? Bir ders için seçilecek en iyi kitap nasıl tespit edilmelidir? Seçilecek kitaplar ne gibi özellikler taşımalıdır? Söz konusu kitaplar nasıl hazırlanmalıdır? gibi sorular, kitapların eğitim ve öğretime kazandırılması sürecinde, sürekli sorgulanan ve cevapları aranan sorular olmuştur. Bu nedenle Millî Eğitim Şûralarında, kalkınma planlarında ve hükümet programlarında bu sorular ele alınarak konuya yönelik birtakım yönetmelikler oluşturulmuş ve yürürlüğe girmiştir.

Ülkemizde Cumhuriyet döneminde, önceki dönemlerin izlerini taşıyan eğitim sistemi yeniden gözden geçirilmiş ve hem okulların ders programları üzerine hem de okutulacak ders kitapları üzerine yeni kararlar alınmıştır.

Zira Mustafa Kemal Atatürk'ün, Türkiye Cumhuriyeti'ni kurması ile birlikte, o zamana kadar belirsizlik içerisinde sürdürülen eğitime bir düzen vermek için Tevhîd-i Tedrîsât Kanunu (1924), Harf İnkılabı (1928) gibi yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bu bağlamda, hem ders programları hem de ders kitapları yeniden ele alınmaya başlanmıştır (Baştürk, 2021: 27).

1926 yılına kadar ders kitapları bu alanda faaliyet gösteren çeşitli yayınevleri tarafından basımı üstlenilerek okullarda öğretmenlere seçmeleri için sunulmuştur. Fakat kitap basımında ve dağıtımında yaşanan sorunlar ve yetersiz bulunan çalışmalar sonucunda, MEB sorumluluğu üstlenerek, 1926'da kitapların hazırlık, basım ve dağıtım çalışmalarını "Maarif Vekâleti'ne bağlı Talim ve Terbiye Dairesi" aracılığıyla yürütmeye başlamıştır. Gündüz'ün (2023: 155) İskit'ten (1939: 160–164) aktardığına göre,

22 Mart 1926'da Millî Talim ve Terbiye Dairesi kurulmuştur. Eğitimle ilgili birçok önemli vazifesi olan bu dairenin önemli görevlerinden biri de ders kitaplarıyla ilgilidir. Daire, ilk ve orta derecedeki mekteplerde okutturulmak üzere yazılan kitapları tetkik ettirmek ve bunların müfredat programına ve terbiyevî şeraite uygun olanlarını kabul ve onaylamakla görevliydi. Ayrıca Bakanlık adına basılması gereken ders kitaplarını belirlemek, öğrenmen kılavuz kitaplarını yazmakta bu dairenin göreviydi.

Kitap basımlarının hatasız ya da en az hatayla yürütülebilmesi için MEB tarafından “Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği” yayımlanmıştır. Bu sayede yayınevleri ve kitap yazarları belirlenen kurallar çerçevesinde kitaplarını hazırlamaktadırlar. 1933’e kadar MEB kitapların hazırlık, basım ve dağıtım çalışmalarını yürütmüştür fakat ders kitaplarının yazılması ve basılması konusunda denetleyicilik görevini daha ziyade “Talim ve Terbiye Heyeti”nin oluşturduğu bir komisyon üstlenmiştir. Komisyonun faaliyetleri sonucunda, kitapların kalitesinin artmasının yanında kitap fiyatlarında da düşüş yaşanmıştır.

Daha sonra, eğitimde tek kitap kullanılması tartışmaları baş göstermiştir. 03.10.1933 tarih ve 2259 sayılı “Maarif Vekâletine Bağlı Mekteplerde Okutulacak Ders Kitaplarının Basılması ve Dağıtılması ile bu Maksat İçin Kurulacak Mektep Kitapları Sandığı Hakkında Kanun” ile Bakanlığın bastığı kitapların okutulması ve bu kitapların basımı, dağıtımı ve satışının Bakanlıkça yapılması sağlanmıştır. Böylece bütün okullarda ders yılı boyunca sözü edilen ders için yazılan ve seçilen kitap okutulmuştur.

1939 yılına gelindiğinde “devlet kitabı” söylemi ortaya çıkmıştır. 17–29 Temmuz 1939 tarihinde toplanan “Birinci Maarif Şûrası” toplantısında ilk ve ortaöğretim okulları için okulların çeşit ve kademelerine göre her sınıfın her dersi için okutulacak kitapların benzer bütün okullarda aynı olması anlamına gelen “devlet kitabı kanunu kabul” edilmiştir. Maarif Vekâleti, hazırlanacak devlet kitaplarını gerektiğinde yarışma yoluyla gerektiğinde de direkt bir uzmana ya da uzman bir heyete yazdırmakta serbestti. Sözü edilen yıllarda, yazılmasına karar verilen kitapların şartnameleri Bakanlık tarafından yayınlanarak önceden ilgililere duyurulmak şartıyla ilkökul kitaplarının çoğu yarışma yoluyla hazırlanmış, lise ve ortaokul kitapları ise genellikle o ders alanında uzman kişilere yazdırılmıştır.

Maarif Matbaası’nın kitap basımı hızlandırma çalışmaları ile birlikte 1941–1942 eğitim-öğretim yılında ilk, ortaokul ve lise ders kitaplarının çoğunu basan ve dağıtan kurum Maarif Vekâleti olmuştur. 1949 yılına kadar da ders kitaplarının hazırlanması, basılması ve dağıtılması gibi çalışmalar MEB tarafından yürütülmüştür. Uygulamada yaşanan başarısızlıklar sebebiyle

tek kitap uygulamasından vazgeçilmiştir. Yaşanan tartışmalar ve başarısızlıklar “Okul Kitapları Sandığı” uygulamasının son bulmasına onun yerine aynı sayılı yasayla ders kitaplarını üç yıl için geçerli kılan “Devlet Kitapları Döner Sermayesi”nin kurulmasına sebep olmuştur. Ders kitabı olarak kabul edilen kitaplar üç yıl sonra tekrar kabul edilebilir hâle gelmiştir. 1950 yılı çok partili döneme denk gelen bu yasayı o dönemin Millî Eğitim Bakanı Tahsin Banguoğlu, “Artık tek kitaptan çok kitaba dönmenin zamanı gelmiştir” sözleriyle ilan etmiştir. “Öğrenciyi ezberle yönlendirmesi, araştırmacı anlayıştan uzak tutması, ufkunu daraltması, yarışmacı ortam olmadığı için daha iyi ve pedagojik kitapların yazılmasını engellediği gerekçeleriyle 1949 yılında çıkarılan 5429 sayılı yasayla tek kitap uygulamasına son verilmiş çok kitap uygulamasına geçilmiştir” (Baştürk, 2021: 29). Tek kitap uygulaması sırasında kitapların okullara zamanında teslim edilmediği ve bu durumun da hem okul müdürleri hem öğretmenler hem de velilerin şikâyetlerini arttırmasına sebep olmuştur. Zaman zaman eleştirilere uğrayan bu sistem ile ilgili Gündüz şunları belirtmektedir: (2023: 215)

Eleştiriler özellikle öğretmenlerin beğenmedikleri kitapları okutmak mecburiyetinde kalmaları, tek kitabın bazen memleketin her tarafındaki şartlara uygun olmaması, öğretmeni eldeki kitabın çerçevesi dışına çıkmaya zorlaması, bir eseri ders kitabı olarak kabul edilen yazarların o kitap okutulduğu için daha iyi kitaplar yazmaya heves etmemesi, Maarif Vekilliğinin bastırduğu için sayıları milyonu aşan ders kitaplarının her sene vaktinde yetiştirilememesi noktalarında toplanmaktaydı.

Tek kitap uygulamasında kimi ders kitaplarının 20–30 yıl boyunca hiç değişmeden okutulduğu ve Türkiye’deki demokratik anayasal ilkelere ters düştüğü düşüncesinden ötürü vazgeçilen bu uygulama ile özel yayınevi sahiplerine alan açılmıştır. Geçici bir maddeye göre MEB, önceki kanuna göre “bastırmakta olduğu kitaplardan her yıl serbest basıma bırakacaklarının listesini ders yılı başından bir yıl önce ilân edecekti” (MEBTD, 1949/544: 1). Bakanlık özel yayınevlerinden ve yazarlardan gelen kitapların kontrolünü sağlamak üzere alan dersi öğretmenlerine, uzman eğitimcilere ve öğretim elemanlarına kitapları göndermekteydi. “MEB 21 Aralık 1949 tarih ve 2–1366/20 sayılı bir genelge ile ders kitaplarında bulunması gereken nitelikleri belirleyerek özel sektörde üretilen kitapların bu niteliklere uygun olup olmadığını denetlemiştir” (Kılıç, Seven, 2003: 50). 1973 yılına kadar süren bu uygulama aynı yıl çıkarılan başka bir yasa ile son bulmuştur. Yeni yasa ile MEB, kitap seçimi ve okutulması konusunda tümüyle serbesttir; tek ya da çok, yarışma ya da ısmarlama yoluyla ders kitabı yazdırılması Bakanlık tarafından belirlenmiştir. Kanun gereğince de serbest basıma bırakılan okul ders kitaplarının genel vasfı; kitapların içerik bakımından programın isteklerini karşılaması gerektiği şeklinde belirtilmiştir.

Kitap, programda, bu ders için gösterilmiş olan amaçlara ve pedagojik açıklamalara uygun olmalıdır. Konular, gündelik hayattaki tezahürleriyle ve doğal, toplumsal, ekonomik ve estetik cepheleriyle birer bütün olarak ele alınmalı; bu çağ öğrencilerinin ihtiyaçlarını karşılayan ve onlara gündelik hayatlarında uygulama imkânları sağlayan canlı bahisler veya üniteler hâlinde işlenmelidir. Her konu (ünite), bilimsel metodun gerektirdiği, problemi belirtme, problem etrafında araştırma inceleme ve gözlem yoluyla çeşitli bilgi toplama, bu bilgileri, problemi çözmeye elverişli olacak şekilde sıralama, gerekli deneyleri yapma, bu deneylerden sonuçlar çıkarma ve bu sonuçları kontrol ederek genel fikre varma şeklinde sıralanan bilimsel düşünme metodunu telkin edecek surette işlenmelidir. Kitapların ifadesi, öğrencilerin yaş ve olgunluk seviyelerine uygun olmalıdır. Kazandırılacak bilgiler, gerek bilimsel yönden, gerek açıklamalar bakımından doğru olmalıdır” (MEBTD, 1949/570: 169).

Daha sonra kitaplarda, konuların iyi bir şekilde düzenlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu konuda kazandırılacak esas bilgilere, mümkün olduğu kadar, örneklerden hareket edilerek varılması ve konularda ana bilgileri açıklamaya yetecek kadar ayrıntı bulunması gerektiği vurgulanmıştır.

Serbest basıma bırakılmış kitaplar, çeşitli yazarlar tarafından hazırlandığı ve farklı yayınevleri tarafından bastırılmış olduğu için öğretmenler, öğrencilerine bu kitaplardan yalnız bir tanesini aldıracaklardı. Ders kitabı olarak okutulması uygun bulunan kitap listeleri her dönem başında Bakanlık tarafından yayınlanan bir genelgeyle duyurulmaktaydı. Bundan sonra genel kanı, serbest rekabetin yaşanacağı, kitapların hazırlanması ve basımında siyasi düşüncelerden uzak kalınacağı, böylece kitapların eğitici ve öğretici seviyesinin yükseleceği olsa da umulan yaşanmamış, siyasi otoriteden uzaklaşamamış ve yayıncılar denetim ve uygulama alanlarında hükümetin kanunlarına bağlı kalmaya mecbur bırakılmışlardır. Sonuç olarak, kazanılan paranın aksine hükümetin özel yayıncılara uyguladığı baskı ve sansür sonucunda, fiziksel ve içerik özellikleri bakımından ders kitapları iyi düzeyde oluşturulamamıştır. Maruz kaldıkları baskı ve sansür nedeniyle yayıncılar çıkardıkları ders kitaplarını hükümetin ideolojisi doğrultusunda hazırlamak durumunda kalmışlardır. Tek kitap uygulamasında yaşanan başarısızlık çok kitap uygulamasında da yaşanmış ve hedeflenen gerçekleşmemiştir. Daha sonra, okullarda okutulacak ders kitaplarının sağlanması, geliştirilmesi, kitapların telif haklarının, kullanılma sürelerinin ve fiyatlarının belirlenmesi ve kamunun hizmetine sunulması görevi “Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı”na verilmiştir.

1973–1985 yılları arasında, kitap yazımında gözlenen çeşitli sıkıntılar nedeniyle, MEB 1985 yılında, “kitap yazma seferberliği” başlatmıştır. Ancak, bu uygulamadan da

beklenen sonuçlar alınamamış ve 16 Şubat 1991 tarihinde yayınlanan “MEB Ders Kitapları Yönetmeliği” ile Ülkemizde, çoklu ders kitabı uygulaması yeniden başlatılmıştır (Ceyhan, Yiğit, 2005: 32).

1995 Temmuz’unda, “Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı” tarafından “Tebliğler Dergisi”nde, 2434 sayılı “MEB Ders Kitapları Yönetmeliği-Kitapların Hazırlanması ve İncelenmesi İle İlgili Esas ve Usuller” yayınlanmış ve yönetmelikte ders kitaplarının “1) Konuların İşlenişi; 2) Dil Özellikleri ve İmlâ Kuralları; 3) Görsel Düzen; 4) Hazırlık ve Değerlendirme Çalışmalarından oluşan dört ana başlık altında incelenmesine karar verilmiştir” (MEBTD, 1995/2434). Bu tarihten sonra, yeni bir düzenlemeyle “MEB Ders Kitapları Yönetmeliği”nin adı 17.03.2004 tarih ve 2505 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan yönetmelik gereği değiştirilerek “MEB Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği” olmuştur. Bu tarihe kadar yarışma, sipariş vb. şekillerde hazırlanan kitaplar aynı şekillerde hazırlanmaya devam etmiş fakat bazı usul ve esaslarda yeni düzenlemeler yapılmıştır. Yönetmelikteki bir diğer değişiklik ise: “Aynı Yönetmeliğin 12.08.1998 tarihli ve 23431 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yönetmelikle 23’üncü maddesine (d) bendi eklenmesi” ve “(d) Bakanlık resmî ilköğretim kurumları öğrencileri için belirleyeceği derslerin kitaplarını satın alabilir.” hükmünün getirilmesidir (T.C. Resmî Gazete, 2004/25405).

2003 yılına gelindiğinde, MEB kararıyla zorunlu eğitim kapsamındaki tüm ilköğretim öğrencilerinin ders kitapları “İlköğretimde Ücretsiz Kitap Dağıtım Projesi” adı altında ücretsiz olarak dağıtılmıştır. Projeye göre 5 yıl süreyle ücretsiz olarak dağıtılacak olan ders kitapları daha kolay ulaşılabilen ve daha yaygın olarak kullanılabilen ders araçları hâline gelecektir. Bakanlık tarafından bu projenin ilerleyen yıllarda “ödünç kitap verme” şeklinde devam edeceği de belirtilmiştir. MEB tarafından en son güncellenen 14 Ekim 2021 yılı 31628 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan yönetmelikte ders kitaplarının sağlanma usulleri şu şekildedir:

MADDE 7 – (1) Ders kitapları aşağıda belirtilen usullerle sağlanır:

- a) Başvuru sahiplerince hazırlama: Başvuru sahipleri bu Yönetmelikte belirtilen usul ve esaslar doğrultusunda taslak ders kitabı hazırlayabilir.
- b) Hibe: Bakanlık; kişi, kurum veya kuruluşlarca hazırlanan taslak ders kitabı ve diğer eğitim araç-gereçlerini bedelsiz olarak temin edebilir.
- c) Satın alma: Bakanlık; okutulmasına ihtiyaç duyulması hâlinde, yurt içinde veya yurt dışında yazılmış ya da tercüme edilmiş olan kitapları satın alma yoluyla temin edebilir.

ç) Sipariş: Bakanlık; kişi, komisyon, kurum veya kuruluşlara taslak ders kitabı yazdırabilir.

(2) Taslak ders kitaplarından hibe, sipariş ve satın almaya ilişkin usul ve esasları içeren şartname ilgili hizmet birimlerince hazırlanarak Kurula sunulur. Kurulca uygun bulunan şartname ilgili hizmet birimine gönderilir ve Başkanlığın ve ilgili hizmet biriminin elektronik ortamında duyurulur. (6–7)

Yönetmelikte kitapların baskı ve dağıtım sürecinin güncellenen en son hâli ise:

MADDE 24 – (1) Genel Müdürlük; Başkanlıkça kabul edilen ve okutulmak üzere her yıl Genel Müdürlüğe liste hâlinde bildirilen ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim ders kitapları ve uygun bulunan eğitim araçları ile elektronik ortamdaki eğitim içeriklerini satın alır.

(2) Genel Müdürlükçe satın alınacak kitaplar ve adedi, hizmet birimleri ile iş birliği yapılarak özel öğretim kurumları ve Bakanlığın kendisine bağlı okul ve kurum müdürlüklerince elektronik ortamda girilen ihtiyaca göre belirlenir.

(3) Önceki yıllardan kalan baskılar dağıtılmadan önce Başkanlıktan görüş alınır.

(4) Baskı, satın alma ve dağıtım işlemleri Genel Müdürlük tarafından yürütülür. (16)

şeklinde belirtilmiştir.

2.4. Bir Öğretim Materyali Olarak Ders Kitabı

2.4.1. Ders Kitabının Avantajları

Ders kitapları, eğitimciler ve öğrenciler için en temel eğitim aracı olmalarının yanı sıra kitapların biçim ve içeriklerinin çeşitliliğine, zaman, yer ve öğretilen konulara, öğrencilerin yaşlarına ve öğretmenlerin amaçlarına bağlı olarak kullanımları önem kazanmaktadır. Bu açıdan “(...) önemli olan öğretmenin, öğrencilerin hedeflerine, ihtiyaçlarına ve seviyesine uygun özgün belgeleri nasıl seçeceğini bilmesidir aksi halde öğretmen öğretme yolculuğunda tehlikeli yollara sapabilir” (Şavlı, 2010: 68). Öğretmenlerin bu unsurları dikkate alarak sınıfına uygun bir ders kitabı kullanması çok avantajlıdır. Birçok araştırmacı ve eğitimci de ders kitaplarını kullanmanın avantajları olduğunu kabul etmektedir. Gündüz (2023: 43),

Bugüne gelindiğinde çoklu zekâ, öğrenmenin kişiselleştirilmesi ile öğrenme için evrensel tasarım gibi pedagojik araştırmalardaki birçok ilerlemenin tam tersine, mevcut birçok başka öğrenme materyali olmasına ve önceden belirlenmiş bir sunum stiline ve bilgi tabanına sahip olmasına rağmen ders kitapları öğretmenlerin büyük çoğunluğunun hâlâ temel öğretim kaynakları olarak ders kitabına güvenmeye devam ettiğini göstermektedir.

şeklinde ifade etmektedir.

Ur (1996: 184), ders kitabı kullanmanın neden tercih edildiğini açıklarken; “ekonomi” başlığı altında “ders kitabının her öğrenciye öğrenme materyali sağlamanın en ucuz yolu” olduğunu ifade etmektedir. Ur devamında “parça parça satılan kitap kitleri, fotokopi kâğıtları veya bilgisayar yazılımı gibi alternatiflerin sağlanan miktara veya malzemeye göre muhtemelen daha pahalı olacağını” öne sürmektedir. Harmer (2007: 257), ders kitaplarının “öğretmenler tarafından üretilmeyen, çekici, ilginç ve canlı materyaller” sağladığına inanmaktadır. Ayrıca “ders kitapları, ders yükü fazla olan ve yeterince hazırlanamayan öğretmenleri büyük bir stres, zaman ve ek çalışma yükünden kurtarabilir bu sayede öğrencilerin gelişimini takip edebilmek adına onlara tekrar çalışmaları ve etkinlikler yaptırmak için öğretmenlere zaman kalmış olur” (Nunan, Lamb, 1998: 181).

Ayrıca Ur (1996), ders kitaplarının avantajlarını şu şekilde ifade etmektedir: ders kitapları,

- a) öğretmen ve öğrencilere, dersin ilerleyişi, bir sonraki aşamada ne olacağını bildikleri net bir çerçeve sunarlar,
- b) yoğunlukla bir ders programı görevi görürler, eğer sistematik olarak takip edilirse, dengeli ve planlı bir dil içeriği sunarlar,
- c) öğretmene zaman kazandıran, sınıfın çoğuna uygun olabilecek düzeyde hazır metinler sağlarlar,
- d) kolay taşınabilen, kolay paketlenen araçlardır, ek bir donanıma veya elektrik kaynağına ihtiyacı yoktur.
- e) özellikle kendi dil bilgilerinden zaman zaman emin olamayan deneyimsiz öğretmenler için faydalı rehberlerdir ve öğretmenlere destek sağlarlar,
- f) öğrencilerin öğretmene daha az bağımlı olmak adına yeni bir şey öğrenebilmek, ilerlemelerini gözden geçirebilmek ve izleyebilmek için kullanabilecekleri ve onlara özerklik sağlayan yeni bir materyal görevi görürler (184).

Ders kitapları öğrencilerin dikkatini odaklamalarına da yardımcı olduğu için grubun birleştirici unsuru olma görevini üstlenirler. Piccardo ve Yaïche (2005) ders kitaplarının “kullanım kolaylığı, rahatlığı ve ulaşılabilirlik hızları sayesinde eşsiz ve yeri doldurulamaz okuma araçları” olduğunu ifade etmektedirler (456).

Sheldon (1988) ve O’Neill’in (1982) işaret ettiği gibi öğrenciler genellikle ders kitaplarının öğretmen tarafından üretilen veya “kurum içi” materyallerden daha güvenilir olduğuna inanırlar. Ders kitapları nispeten ucuzdur ve daha kısa ders hazırlık süresi sunarken öğretmen

tarafından üretilen materyalle zaman alıcı olabilir. Bu şekilde ders kitapları öğretmenlere zamanlarını daha değerli uğraşlar üstlenerek harcama fırsatı verebilir.

Ders kitaplarında yer alan ünitelerin, etkinliklerin ve görevlerin tamamlanması sonucunda, öğrencilerin bu ünitelerde gösterdikleri performans ile öğrencilerin ilerlemesi ve başarısı gözle görülür şekilde ölçülebilir. İyi bir şekilde tasarlanmış ders kitabı bilginin bağımsız olarak edinilmesini ve uygulanmasını sağlayacak bir kılavuz görevi görmektedir. O'Neill (1982) ayrıca ders kitaplarının uyarlama ve doğaçlamaya elverişli olmaları nedeniyle öğrencilerin ihtiyaçlarına duyarlı olduğunu belirtmektedir.

Tomlinson (2008), öğrencilere yabancı dil öğrenmeleri için motive edici bir ortam sağlamanın onların dil edinim hızlarını artıracak ve bunun da öğrenme sürecini daha etkili hâle getireceğini belirtmektedir.

Ders kitaplarının bir harita görevi görerek öğretme ve öğrenmede ilerlemenin iyi birer göstergeleri olabileceği ifade edilebilir. Ayrıca okullarda yaşanabilecek müfredat değişikliği sürecine de öğrenciler ders kitapları sayesinde daha kolay uyum sağlayabilmektedirler.

Mares (2003) ve Tomlinson (2008), ders kitaplarının özellikle dil derslerinde önem kazanan konuşma ve uygulamaya dayalı kısımlarda dersini iletişimsel olarak verebileceklerine güvenmeyen yeni, deneyimsiz öğretmenler için destek ve güvenlik sağlamada özellikle yararlı olduğunu savunurlar. Benzer şekilde Litz (2005), ders kitaplarının öğretmenin yetersiz olduğu veya bazı eksikliklerinin olduğu durumlarda yardımcı olabileceğini belirtmektedir. Ayrıca “ders kitapları çoğu dil programında önemli bir bileşendir” (Richards, 2001: 1). Bazen öğrencilerin aldığı dil girdisinin temeli olarak ve sınıfta meydana gelen dil pratiği için kullanılırlar. Ders içeriği için sağlam bir temel sunabilir ve ayrıca dört temel beceriyi de kapsayan bütünleşmiş dersler sağlayabilirler. Diğer zamanlarda ders kitapları öğretmenler için ek bir yardım olarak kullanılabilir. Öğrenciler için ders kitabı, dili öğrenmelerini sağlayan birincil kaynak olarak algılanmaktadır. Ders kitabının öğretmene ve dolaylı olarak öğrenciye sağladığı diğer fayda, ders planlaması ve içeriğin öğretilmesi, yöntemler ve kullanılabilecek bazı örnek formatlar hakkında eğitici bir işlev üstlenerek öğretmene fikir sunmasıdır.

Günümüzde, tüm dünyada gerçekleşen dil öğretim süreci neredeyse ders kitapları kullanılmadan gerçekleştirilemez bir durumdadır. Bu nedenle ders kitaplarının nasıl uyarlanacağını öğrenmek bir öğretmenin mesleki bilgisinin ayrılmaz bir parçasıdır. Dil öğrenimi ve öğretiminde yeni yöntemler ve yaklaşımlar ile sürekli eğitim imkânı sunan ders

kitapları, öğretmene pedagojik bir yol, uygulama etkinlikleri, ek etkinlikler için öneriler, öğrenciye öğrenmede belirli bir özerklik kazandırmanın yolları ve değerlendirme sayfaları sunarlar.

Öğrenme psikolojisi alanında yapılan araştırmalar incelendiğinde ders kitaplarının bilgiye erişim için temel araç olmasının yanı sıra öğrencinin öğrenmesi gereken bilgiyi somutlaştırarak öğrenciye güven verdiği ifadesi görülebilir. Aynı zamanda öğrencilerin daha iyi sınıf etkileşimi için başvurdukları referans eserlerdir.

Choppin (1992), ders kitaplarının oldukça kodlanmış bir yapıya sahip olduklarını ve uzunlukları, biçimleri ve rolleri açısından birbirinden çok farklı metin öğelerinin bir araya getirilmesinden oluştuklarını ifade etmektedir. Ders kitapları öğrencilerin gerekli bilgileri edinmelerini, eleştirel, yaratıcı ve diyalektik düşüncelerini ve zihinsel becerilerini geliştirmelerini sağlayan temel öğretme ve öğrenme materyalleridir. Öğretmenlerin kaliteli öğretim sunmasını sağlayan kaynaklardır.

Duman ve Çakmak ise, ders kitabının faydalarını diğer araştırmacılara benzer şekilde aktarırken öğrenci için sağladığı faydaları şu şekilde sıralamaktadırlar:

- 1- Ders kitabı, öğretmenin sözlü dersini tamamlar.
- 2- Ders kitabı, sözlü öğretimin boşluklarını, eksikliklerini giderir ve bunun sonucu olarak konular ve bilgiler arasındaki bağlantısızlıkları ortadan kaldırır.
- 3- Öğrenilen bilgileri tekrar gözden geçirmeyi mümkün kılar.
- 4- Ders kitabından çalışılırken öğrenci, daha aktif düşünen ve sorumluluk hisseden bir yapı içindedir.
- 5- Öğrenciyi farklı soru tipleri, sorularla ilgili farklı çözüm yolları ve konu anlatımında ileriye sürülen farklı yaklaşımlarla yüz yüze getirir.
- 6- Öğretimi sıkıcılıktan kurtarır, ilginin devamını sağlar.
- 7- Ders kitabı öğrencinin derse önceden hazırlanmasını sağlar (2011: 29).

Ceyhan ve Yiğit (2005), ders kitabının “öğrenmeyi bireyselleştirirken öğretimi de yapısallaştırdığını” savunmaktadırlar. “Kitap, her öğrencinin kendi hızına göre çalışabilmesini sağlar. Ders kitapları, belli düzene göre (genelden-özele, basitten karmaşığa, kolaydan zora, somuttan soyuta) birbirini mantıklı olarak izleyen ünitelerden oluşurlar. Öğretimin belli bir mantık sırası izlemesi öğrenmeyi kolaylaştırır” (19). Maurie’ye göre (1992: 41) “ders kitabı, birçok açıdan öğretmen ve öğrenci için kaçınılmaz bir referans olmaya devam eder ve o kadar önemlidir ki öğretmen ondan vazgeçemez. Ders kitabı bir referans aracıdır eksik veya yanlış

anladığınız bilgilerinizi tamamlayarak bir konuyu netleştirmenizi ya da bir derste başarılı olmanızı sağlayan güvenilir bir destektir”.

2.4.2. Ders Kitabının Dezavantajları

Pek çok araştırmacı ders kitabı kullanımının avantajlarına atıfta bulunsa da ders kitaplarının dezavantajlarına işaret eden ve ders kitaplarının düşünüp taşınmadan kullanımının öğretme ve öğrenme süreçleri üzerinde yıkıcı etkileri olabileceği uyarısında bulunan araştırmacılar da bulunmaktadır. Tomlinson (2008), gerçek hayatta hiçbir ders kitabının bireysel öğrenme stillerine sahip bir öğrencinin ihtiyaçlarını ve her bir sınıf ortamının taleplerini etkin bir şekilde karşılayamayacağının altını çizer. Ayrıca birçok öğretmenin ders kitaplarına bel bağlaması onları yaratıcılıktan ve yenilikçilikten yoksun hâle getirebileceği gibi derslerine hazırlanmak için kısa zaman harcamalarına da yol açabilir. Üstelik bu, Richards’ın (2001) belirttiği gibi “nihayetinde, öğretmenin dili öğretmek yerine sadece ders kitabını öğretmesi anlamına gelmektedir.” Richards, başka bir eserinde öğretmenlerin ders kitabının kapsadığı şeyin ötesinde içeriğin öneminin farkında olmadıklarını eklemektedir. “Ayrıca öğretmenler, ders kitabındaki görev ve alıştırmaların kendi fikirlerine göre daha uygun ve üstün olduğu sonucuna varabilirler” (1998: 131).

Araştırmacıların çoğu ders kitaplarının durağan doğasını ve bundan kaynaklanan kusurları eleştiriyorlar. Kitapların sınırlı bir ömrü olduğunu ve içeriğin kısa sürede güncelliğini ve ilgi çekiciliğini kaybedebileceğini ifade ediyorlar. Ders kitabının sabit doğası her zaman resmî kararlara, öğrencilerin ilgisini çeken temalara uyarlanmasına izin vermez bu da Vargas’ı (2006: 23) “didaktik-pedagojik işlevsellik sorunu”ndan bahsetmeye sevk eder. İçerik olarak da eksikliklere işaret eder. Örneğin, öğrencilerden bilinmeyen bir şehrin haritasındaki anıtları bulmaları, asla binmeyecekleri bir trenin tarifelerini okumaları (bazı ülkelerde tren bile yoktur!) veya bir bölgeden diğerine metro ile seyahat etmek için yapılacak bağlantıları hayal etmeleri istenir. “Bu tür bir gözlem bazı araştırmacıları, ders kitabının bir pedagoji projesi için uygun olmadığı düşüncesine sevk etmiştir. Hem öğrenci için işlevsel değil hem de öğretmen için kullanımı zor” (Plane, 1999: 69).

Aynı şekilde Ur (1996) ders kitaplarının kullanımına karşı aşağıdaki savları sunmaktadır:

- a) Her öğrenci grubunun farklı ihtiyaçları varsa hiçbir ders kitabı farklı ihtiyaçların tamamına cevap olamaz.
- b) Bir ders kitabındaki konular herkes için geçerli ve ilgi çekici olmayabilir.

- c) Bir ders kitabı sınırlayıcıdır, yani öğretmenlerin yaratıcılığını engeller.
- d) Zorunlu bir ders kitabı, gerçekçi ve duruma uygun olabilecek önceden düzenlenmiş bir sıra ve yapı belirler.
- e) Ders kitaplarının kendi mantığı vardır ve bu nedenle, doğası gereği, sınıfta sıklıkla bulunan çeşitli düzeylere, her tür öğrenme stiline ve her öğrenme stratejisi kategorisine hitap edemezler ve belki de en önemlisi,
- f) Öğretmenler kendilerini, aslında neyin iyi neyin kötü olduğu konusunda başkalarının yargılarında özgür olmayan araçlar ve köleler olarak bulabilirler (183–195).

Ansary ve Babaii (2002: 2) benzer şekilde, “ders kitaplarının kendi mantığına sahip olduğunu ve sınıfta bulunan her tür öğrenme stiline ve her öğrenme stratejisine hitap etmekte başarısız olduğunu” ifade etmektedir. Bu nedenle bir öğretmenin sınıfta ders kitabı kullanımında daha aktif olması ve onu sadece beraberinde birçok şeyi daha gerektiren bir araç olarak görmesi gerekmektedir.

Birçok durumda öğretmenler ve öğrenciler ders kitaplarına güvenirler ve ders kitapları, öğrenmenin bileşenlerini ve yöntemlerini belirler. “Öğrenciler ders kitabında sunulanları öğrenirler ve ders kitabının materyalleri sunma şekli öğrencilerin öğrenme şeklidir” (Kitao ve Kitao, 1997: 1). Buradaki ima öğrencilerin bilgilerini ders kitabının onlara sunduğu şeylerle sınırladığıdır. Öğretmenler öğrencilere ek materyal getirmek için ekstra bir çaba göstermezler. Birçok gelişmekte olan ülkedeki öğretmenler yalnızca devlet tarafından tasarlanmış ders kitaplarını kullandıkları için yabancı dil müfredatlarını arama çabası göstermezler.

Anlaşılabacağı üzere ders kitaplarının kullanımında öğretmenin önemli bir rolü vardır ancak bir öğretmen bu rollerin ötesine geçerek ders kitapları aracılığıyla öğrencilerini yönetmeye çalışabilir ve tamamen ders kitaplarına bağlı olabilir. Öğrencilerin öğrenme biçimlerini, güçlü ve zayıf yanlarını, ihtiyaç ve ilgi alanlarını göz ardı edebilir. Bu çıkarım için Cunningsworth (1995) genel olarak “ders kitabının rolü, öğretmenlerin ve öğrencilerin hizmetinde olmaktır, ancak onların efendisi olmak değildir” şeklinde ifade etmektedir. Cunningsworth devamında,

(...) ders kitapları iyi hizmetkârlardır ama kötü efendilerdir, hiçbir öğretmen ders kitabının hedefleri belirlemesine izin vermemeli, ders kitabını öğretmeyi amaç hâline getirmemelidir, öğretmen, ders kitabını aktif olarak kullanmalı, bu da öğretmenin, amaçları, öğrencilerin ihtiyaçlarını sonra da, daha önce yayınlanmış materyalleri göz önünde bulundurarak formüle etmesi gerektiği anlamına gelir (7)

şeklinde açıklamaktadır.

Alptekin (1993) hedef dil kültürünün ders kitaplarında dili öğretmek için bir araç olarak kullanılmasına odaklanmıştır. Brumfit'in ifadelerine göre,

Hedef dilin kendi kültürüyle ilişkili olarak öğretilmesinde ve sunulmasında pratik avantajlar olsa da, bu yaklaşımla ilgili çeşitli problemler de vardır. Başlangıç olarak, ana dili öğretiminde çocukların kendilerini ifade etme becerilerinin açıklığı vurgulanırken, yabancı dil öğretiminde öğrencilerin neredeyse hiç deneyimlemedikleri bir kültürü ifade etmeye zorlanmaları, "tuhaf paradoks"un bir parçasını oluşturur (Brumfit, 1980: 95; akt. Alptekin, 1993: 139).

Bu sürecin öğrencilerde yabancılaşmaya, basmakalıplaşmaya ve hatta isteksizliğe veya öğrenmeye karşı direnmeye neden olacağı ifade edilebilir.

Bir yabancı dil öğretmek, mutlaka bir ders kitabından öğretmek anlamına gelmez ancak bir ders kitabı kullanmak, günümüzde yabancı dil öğrenmenin en yaygın yoludur. Her şeyden önce ders kitaplarının öğrenme-öğretme sürecindeki rolünün ne olduğunu veya olması gerektiğini belirlemekte fayda vardır. Hanusova (2006) pek çok kurumun müfredatı kullanılacak ana ders kitabına göre sunduğunu, belirli bir tarihe kadar öğretmenlerin ders kitabında belirli sayıda üniteyi ele almış olmasının beklendiğini, tabii ki bu tür bir yaklaşımın da öğrenenlerin rolünü, ihtiyaçlarını ve dikkate alınması gereken belirli özelliklerini hafife alacağını ifade ediyor.

Sonuç olarak, ders kitabı başta olmak üzere öğretimde kullanılan tüm materyaller, öğrenciler, öğretmenler ve sınıf dinamikleri üzerinde kontrol edici bir etkiye sahiptirler. İzlenen tüm yaklaşımlar, yöntemler ve teknikler materyallerde belirtilir ve dil öğretiminin temel felsefesi, öğrencilere sınıfta aldıkları bilgiler yoluyla aktarılır. Bu nedenle belirli bir dil programının ve okul müfredatının gerekliliklerini yerine getirmek için materyallerin özlü, doğru, bilgilendirici ve işlevsel içeriğe sahip olmaları gerekmektedir. Özellikle işlevsel/iletişimsel bir yöntemde materyallerin en önemli rolü öğrencilerin etkileşimli durumlarda yorum yapmalarını, müzakere etmelerini ve kendilerini ifade etmelerini harekete geçirmek olmalıdır.

2.4.3. Yabancı Dil Öğretiminde Ders Kitaplarının Rolü

Ders kitaplarının bir dili birinci veya ikinci dil olarak öğretmesi fark etmeksizin tüm dünyada önemi büyüktür. Yabancı dil öğretiminde ve özellikle de ülkemizde Fransızca öğretimi-öğrenimi söz konusu olduğunda ders kitabı kullanımının önemli bir rolü vardır. Yabancı dil öğretiminde ders kitabı öğretim programının açık ve net bir görüşünü sunar ve hem

öğretmenin hem de öğrencinin öğretim süreciyle ilgili olarak kendilerini konumlandırmasına yardımcı olur. Bu sayede öğretmen ne öğreteceğini ve nasıl öğreteceğini daha iyi bilir duruma, öğrenci de öğrendiği şeye nasıl geri dönüş yapacağını bilir duruma gelmektedir. Öğrencilerin temelde yabancı dil öğrenme nedenleri ders kitabı ve yöntem seçimini belirlemektedir. Bununla birlikte, kitap ve yöntem seçimi sadece öğrencilerin yabancı dili neden öğrendiklerine değil, nasıl öğrendiklerine de bağlıdır. Ek olarak, yabancı dil ders kitaplarının sınıf içinde öğretmen ve öğrenciler ya da öğrencilerin kendi aralarındaki etkileşimi zenginleştiren belgeler, örnekler, alıştırmalar ve etkinlikler bankası oluşturduğu da bir gerçektir. Tagliante’a göre (1994: 9) “ders kitapları ilke olarak belirli bir yöntem ve yaklaşımla ilgili olan belge ve faaliyetler bütünüdür.”

Yabancı dil öğretiminde ders kitapları aşağıdakileri içeren, eksiksiz bir öğrenci merkezli eğitim paketi olarak tasarlanmıştır:

- fiil çekim tabloları, coğrafi haritalar, eğitim etkinlikleri içeren bir öğrenci kitabı,
- sözlü belgelerin transkripsiyonu ile ses kasetleri ve ses CD’leri şeklinde sınıf için kayıtlar,
- cevap anahtarını içeren bir alıştırmalar kitabı,
- öz değerlendirme raporları, bir portföy,
- bir öğretmen kitabı,
- bir videokaset veya bir DVD,
- bir internet sitesi vb.

Tüm bu unsurlar sayesinde ders kitabı bilginin aktarılmasını, öğrenen için ise dilsel ve kültürel bilgi edinme görevini kolaylaştırır. Söz konusu görevin, kolay olup olmayacağı ders kitabının nasıl tasarlanıp geliştirildiğine bağlıdır. İyi hazırlanmış yabancı dil ders kitapları, öğrencilerin gözden geçirmek için tekrar bakabilecekleri materyallerdir. Ders kitaplarının yabancı dil öğretiminde birden fazla rolü vardır:

- sunum materyali için bir kaynak (sözlü ve yazılı)
- öğrenenlerin uygulaması ve iletişimsel etkileşim için bir etkinlik kaynağı
- dilbilgisi, sözcük dağarcığı, telaffuz vb. konularda öğrenciler için bir referans kaynağı
- sınıftaki dil etkinlikleri için bir teşvik ve fikir kaynağı
- önceden belirlenmiş olan öğrenme hedeflerini yansıtan bir materyal
- kendi kendine öğrenme veya kendi kendine erişim çalışması için bir kaynak

- henüz deneyim kazanmamış daha az deneyimli öğretmenler için bir destek.
(Cunningsworth, 1995: 7)

Özenli bir şekilde hazırlanmış yabancı dil ders kitapları, öğretmeni orijinal, otantik malzeme bulma baskısından da kurtarır. Bell ve Gower (1998) benzer şekilde, ders kitaplarının öğretmenlere ve öğrencilere denenmiş ve test edilmiş müfredat yapıları içinde profesyonel olarak geliştirilmiş bir dizi materyal sağladığını ve öğretmenlerin değerli zamanlarını materyal üretiminden çok öğrenmeyi kolaylaştırmaya harcamalarına izin verdiğini belirtmektedirler (135). Pek çok eğitimci de bu fikri destekler nitelikte güvenilir ve zengin bir içerikle hazırlanmış yabancı dil ders kitaplarını kullanan öğretmenlerin bu süreçte kendilerinin de daha eğitilmiş hâle geldiğini ve bu durumun öğrencilerin daha verimli bir şekilde eğitilmesi açısından onların yararına olacağını savunmaktadırlar.

Dil öğretiminde ders kitabı kullanılması farklı sınıflardaki öğrencilerin benzer içerikler alacaklarını garanti eder ve bu nedenle aynı şekilde değerlendirilirler dolayısıyla ders kitapları öğretimde standartları sağlamaktadır. Ayrıca çalışma kitapları, CD ve kasetler, videolar gibi çeşitli öğrenme kaynakları içeren yabancı dil ders kitapları öğrenme ortamını öğrenenler için ilgi çekici ve eğlenceli hâle getirir. İyi ve etkili içeriklerle donatılmış bir yabancı dil ders kitabı öğrencilere öğretmenin yanında olmasalar da kitabı kullanabilme ve kendi kendine çalışabilme imkânı sağlamaktadır. Evde yapılan ödevler buna bir örnektir. Bu, öğretmenlere olan bağımlılığı azaltır ve böylece öğrencilere kendilerini eğitme şansı verir ve özerk olma duygusu yaratır. Veli açısından bakıldığında, çoğu zaman programlar hakkında bilgilendirilmediklerinde, ders kitabı çocuklarının takibi için öğrenme içerikleri hakkında bir referans aracı olmaktadır. İfade edilen bütün didaktik boyutun ötesinde ders kitapları, öğrenilen dil ile ilgili ideolojik, eylemsel ve kültürel referansları bünyesinde barındırır. Pingel'in Unesco raporunda belirtildiği gibi (2013: 7) ders kitaplarında “inanılmaz miktarda gerçek veri ve diğer bilgilerin yanı sıra kurgusal metinler, masallar ve hikâyeler bulunmaktadır. Bunun ötesinde, yetişkinlerin bağlı kaldığı ve genç nesle aktarmak istedikleri çok sayıda kurala, norma ve davranış modeline açık referanslar bulmaktayız”.

Bensekat (2012: 15), “yabancı dil ders kitabı farklı değerleri, yaşam biçimlerini keşfetmek için de önemli bir ayrıcalıklı kaynak kitaptır (...) bu yeni bir kültürle temasa geçmek demektir” ifadesini kullanmaktadır. Böylece, yabancı dil ders kitaplarının öğrencilerin içinde bulundukları sosyal çevrenin ve dönemin meselelerine ilişkin farkındalıklarını arttırdığı söylenebilir. Bir yandan öğrenciler kendi ulusal kültürlerinin temellerini kolay bir şekilde atarken bir yandan

diğerinin kültürünü eğitimlerinde, hayatlarında, akıllarında daha iyi bir yere yerleştirebilirler. Gündüz (2023) konu hakkında şunları dile getirmektedir:

(...) ders kitaplarında ortak bilgi, ortak geçmiş, ortak değerler dünyası ve toplumda ortak aidiyet duygusu geliştirilmeye çalışılır (46). (...) Gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelere bakıldığında ders kitaplarının her zaman önemli bir eğitim aracı olduğu görülmektedir. Her toplum gelecekte nasıl bir nesil yetiştirmek istiyorsa ders kitaplarını da ona göre tasarlamaktadır. Bu açıdan ders kitapları, sadece bilgi aktarmakla kalmamakta, bir toplumun siyasal ve toplumsal normlarını da belleklere kazımaya çalışmaktadır (55).

Kültürlerarası bakış açısı yabancı dil ders kitaplarının kaynak ve hedef kültürlerle ait unsurları içermesi ve bu unsurların benzer ve farklı yönlerine vurgu yapmasıyla sağlanan bir durumdur. Yabancı dil ders kitapları öğrencilere kaynak dil/kültürden yabancı dil/kültüre geçiş ve aktarım yoluyla bilgi, beceri ve davranış kazandırmayı amaçlayan temalar, metinler, ikonografik görseller, etkinlikler ve alıştırmalar önererek sözü edilen bakış açısını onlara kazandırmaktadır. Bu, öğrencide diğerini farklılığıyla anlama, diğer kültüre aşina olma becerisini geliştirir ve aynı zamanda sosyalleşme ve hoşgörü ilkelerini destekler. “Bu nedenle, ders kitabı seçerken öğrenenlerin, özelliklerinin dikkatli bir şekilde analiz edilmesi gerekmektedir. Ancak etkili bir öğretim gerçekleştirmek için öğrenenlerin profilini açıkça tanımlaması gereken öğretmenin görevinin karmaşıklığının altını çizmek gerekir” (Şavlı, 2010: 69).

Yabancı dil ders kitabı, öğrenciyi hem dilsel hem de kültürlerarası yetkinliğe yönlendirebilen bütünleşmiş bir dil ve kültür öğretimi modeli sunar. Böylece ders kitabının öğretim eyleminde işlevi ve yeri önemli ölçüde gelişmiş, ders kitabı, dil dersinde önemli ve hatta gerekli bir rol oynamaktadır.

2.5. Cumhuriyet Dönemi Ortaöğretim Fransızca Dersi Öğretim Programları (1924–2018)

Cumhuriyetin ilk yıllarından bu yana MEB tarafından ortaöğretim Fransızca dersi için ilk ikisi müfredat programı olmak üzere 10 adet öğretim programı hazırlanmış ve yayımlanmıştır. Bu bölümde, ileriki bölümlerde ayrıntılı bir şekilde analiz edilecek olan programların tanıtımına yer verilecektir.

2.5.1. 1924 Lise Müfredat Programları Esbâb-ı Mûcibe Lâhiyası

Cumhuriyetin ilk yıllarında, öğretim programları henüz müfredat programı şeklinde isimlendirilmekteydi. 1950’li yıllara kadar süren “Müfredat Programı” anlayışı yerini “Eğitim Programı” anlayışına bırakmıştır. Dönemin siyasi ve eğitim koşullarına bakıldığında: “Birinci Heyet-i İlmiye” 1923 yılında toplanmış ve ortaöğretim kurumlarından “Sultânî”lerin adı “Lise”ye çevrilmişti. 1924 tarihli “İkinci Heyet-i İlmiye”de liselerin on bir yıllık öğretim süresi içinde değerlendirilmesi istenmişti. Türkiye’de program geliştirme çalışmaları il merkezlerinde, mahallî okullar ve İl Millî Eğitim Müdürlüklerinin destek ve iş birliği ile başlamış daha sonra MEB merkez örgütünde devam etmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında, 1924’te Türkiye’ye davet edilen John Dewey’in hazırladığı rapor doğrultusunda daha ziyade ilköğretim programlarının geliştirilmesine ağırlık verilmiş, 1953–54 yıllarında, ortaöğretim programlarının geliştirilmesi çalışmaları ağırlık kazanmıştır.

Cumhuriyetin okul programlarında yaptığı ilk değişiklik, 1924 yılında olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu’nun padişahlığı ve halifelîği ögen eski kitapları, Türkiye Cumhuriyeti okullarında bırakılamazdı. Vasıf Bey’in eğitim bakanlığı zamanında toplanan 43 kişilik bir program heyeti, ilk, orta ve liselerin ders programlarını değiştirmiştir. İlk, önceki devrin ideolojisine bağlı olan görüşler, kitaplardan ayıklanmış ve yerine Cumhuriyet’in esasları konmuştur” (Başgöz, 1995: 107).

Cumhuriyet eğitim sisteminin kuruluşundan itibaren, ortaokul ve liselerin müfredat programları, birçok defalar değiştirilmiş ve program geliştirme çalışmalarına sürekli olarak devam edilmiştir.

Müfredat programlarında, en önemli unsur muhtevadır. Muhteva, amaçlara ulaşmak için bir araç niteliğindedir. Millî Eğitimin amaçları değiştikçe, bu değişmeye paralel olarak muhtevanın da değişmesi gerekmektedir. Bu nedenle, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan itibaren, kişinin ve toplumun eğitimden beklediklerine göre, okutulan muhteva da değiştirilmeye çalışılmıştır (Cicioğlu, 1985: 167).

Cumhuriyet’in ilk lise programı “1924 Lise Müfredat Programıdır”. Bu program 1924’te Vasıf Çınar’ın başkanlığında “II. Heyet-i İlmiye” toplantısında oluşturulmuştur. *Lise Müfredat Programları Esbâb-ı Mucibe Layihası* adıyla basılmıştır. 1924 özellikle liselerin yapıları ve müfredat programları üzerine çalışılan bir yıl olmuştur.

Türkiye’de, Cumhuriyet’in ilanından sonra çıkarılan 1924 tarihli “Tevhid-i Tedrisat Kanunu” ile tüm öğretim kurumları MEB bünyesi altında toplanmış ve okul programları

üzerinde kapsamlı değişiklikler yapılmıştır. Varış'ın (1996: 37) ifade ettiği üzere, “Cumhuriyet devri programlarında başlıca dört esas gözetilmiştir. Bunlar, ‘*laiklik, çağdaşlaşma, müsbet ilimler ve ulusal bütünlük*’ ilkeleridir.”

Ortaöğretim Fransızca dersi müfredat programı özelinde bakılacak olursa, Ortaöğretim kurumlarında Fransızca dersi için yazılan en eski tarihli program 1924 yılına ait müfredat programıdır. *1924 Liselerin İkinci Devre Müfredat Programı* olarak Maarif Vekâleti tarafından uygulamaya konmuştur. Program liselerin 4., 5. ve 6. sınıfları için haftada beşer saat olan, Fransızca dersinin bölüm içeriklerini içeren bir programdır. Program açıklamalarında, haftada beşer saat olan yabancı dil öğretimi zarfında öğrenciye temiz ve mükemmel bir dil öğretmenin mümkün olmadığı fakat hedefe emin adımlarla yürünürse öğrencinin yabancı dilde yazılmış basit ilim ve edebiyat eserlerini anlamaya bir dereceye kadar hâkim hâle getirileceği ifade edilmiştir.

2.5.2. 1934 Lise Müfredat Programı

1924 tarihli program 3 yıl uygulamada kaldıktan sonra edebiyat, tarih, coğrafya ve matematik gibi derslerin programlarında değişiklikler yapılmıştır.

1928 yılında, Latin kökenine dayanan yeni Türk harflerinin kabul edilmesinden sonra, 1929–1930 öğretim yılından itibaren, lise müfredat programından, Arapça ve Farsça dersleri çıkarılmıştır. Bu derslerin yerine, ikinci bir yabancı dil dersi konulması düşünülmüş ancak bir yabancı dilin bile doğru dürüst öğrenciye öğretilmemesi karşısında, Bakanlık, 1932–1933 öğretim yılından itibaren, bu ikinci yabancı dili de programdan çıkarmıştır (Cicioğlu, 1985, 198–199).

Daha sonra, 1934 yılına kadar parça parça yayınlanmış olan müfredat programlarının birleştiricisi olan *1934 Lise Müfredat Programı* Cumhuriyet döneminde Fransızca dersi için hazırlanmış ikinci programdır. “Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâleti” tarafından 1934 yılında yayımlanan “Lise Müfredat Programı”nın giriş sayfasında şu ifade yer almaktadır: “1924 tarihli Lise Müfredat Programı üzerinde sonradan yapılan bütün değişmelere göre düzeltilerek basılmıştır” (MEB, 1934). Müfredat programında Fransızca dersi lise 1. ve 2. sınıfta haftada beşer saat, 6. sınıf edebiyat şubesinde haftada 6, fen şubesinde haftada dörder olması şeklinde hazırlanmıştır. Lise 1. sınıfta Fransızca dersi; *kıraat* (okuma), *mükâleme* (karşılıklı konuşma), *ezber*, *gramer* (dilbilgisi), *imlâ*, *tahrir* (yazma, kompozisyon) ve *tercüme* (çeviri) bölümlerinden, ikinci sınıfta; *kıraat*, *mükâleme*, *ezber*, *gramer*, *sarfî tahlil* (sözcük bilgisi), *nahvî tahlil* (sözdizimi), *imlâ*, *tahrir* ve *tercüme* bölümlerinden, üçüncü sınıfta ise; *kıraat*,

mükâleme, gramer, tahrir, ezber ve tercüme bölümlerinden oluşmak üzere planlanmıştır. Her bir bölüm için dersin işlenişinin nasıl olması gerektiği ile ilgili açıklamalar yapılmıştır.

2.5.3. 1973 Ortaokul ve Liselerin Yabancı Dil Dersleri Taslak Programı

“4. Millî Eğitim Şûrası”nda, 1949 yılında liselerin 4 yıla çıkarılması kararı alınmış ancak bu karar 1952 yılında uygulamaya konmuştur. 1950’li yıllardan sonra Türkiye’de daha çok ortaöğretim programlarının geliştirilmesi için çalışmalar yapılmıştır. Bu yıllarda “Müfredat Programı” yerine artık “Eğitim Programı” kavramı yerleşmiştir.

“1950’li yıllara kadar Türkiye’de program geliştirme çalışmaları daha ziyade dersler ve konular listesi hazırlamakla ele alınmış, 1952 yılında yurdumuza gelerek köy okullarında incelemeler yapan K. V. Wofford’un hazırladığı raporla daha sistematik bir yaklaşımla yapılmaya başlanmıştır” (Demirel, 1999: 16).

1956 yılında, liselerin öğretim süreleri tekrar üç yıla indirilmiş ve yeniden bir program hazırlanmıştır. Cicioğlu’nun (1985) belirttiğine göre,

Bu programda, seçmeli ikinci bir yabancı dil konmuş, öğrencinin resim, müzik veya yabancı dilden birini seçmesi istenmiştir. 1956 programı, bir yıl uygulandıktan sonra, 1957 yılında yeniden ele alınmıştır. Bu programda, önemli bir değişiklik olarak, liselerde 1952 yılına kadar üçüncü sınıfta, 1952–1956 yılları arasında, dördüncü sınıfta ayrılan fen-edebiyat şubeleri, 1956 yılından başlayarak, ikinci sınıftan itibaren ayrılmaya başlamıştır. Bu durum, günümüze kadar devam etmektedir (207).

1963–1964 öğretim yılında, ortaöğretim kurumlarına sınavla öğrenci alınmış ve bir yıl sonra bu uygulamadan vazgeçilmiştir. 1970 yılında toplanan “8. Millî Eğitim Şûrası”nda “Türk Eğitim Sistemi” yeniden belirlenmiştir. Eskiden uygulanan iki kademeli ortaöğretim eğitime geri dönmüş ve liseler ortaöğretimin ikinci kademesinde yer almıştır. İkinci devre ortaöğretim, program ve amaçlarına göre üç kısma ayrılmıştır. Cicioğlu (1985) bu programları şu şekilde aktarmaktadır: “a) Yükseköğretime hazırlayan programlar, b) Hem mesleğe hem de yükseköğretime hazırlayan programlar, c) Hayata ve iş alanlarına hazırlayan programlar” (208).

Akyüz’ün (2019: 356) belirttiği üzere “1973 tarihli Millî Eğitim Temel Kanunu ortaöğretimi ‘temel eğitime dayalı, en az üç yıllık öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümü (Liseler)’ biçiminde tanımlar.”

Diğer taraftan, II. Dünya Savaşından sonra uluslararası ilişkilerin gelişmesi, kitle iletişim araçlarının ve bilgi alışverişinin önem kazanması vb. nedenlerle yabancı dile duyulan ihtiyaç artmış ve 1955'ten itibaren “Kolej” denen ve birçok dersin yabancı dille okutulduğu liseler kurulmuştur. Bunlara Temmuz 1975'ten itibaren “Anadolu Liseleri” denmiştir. Ortaöğretimde bu gelişmeler ve değişimler olurken, bir taraftan da 70'li yıllar liselerde yabancı dil eğitiminin seçmeli yabancı dil, ikinci yabancı dil veya takviyeli yabancı dil olarak ders programlarında yaygınlaştığı yıllardır. Yabancı dil, yükseköğretime hazırlayan programlar için zorunlu ortak ders kabul edilmiştir. Okul müdürleri, gerekli gördüğü takdirde yabancı dil derslerini A, B, C kurları hâlinde düzenleyebilmektedir. Bu şekilde öğrenciler yabancı dil bilgilerine göre bu kurlara ayrılmaktadırlar. Aynı dönem ortaöğretim Fransızca dersi için yayımlanan üçüncü öğretim programının yürürlüğe girdiği dönemdir.

“MEB Talim ve Terbiye Dairesi” tarafından 10 Mayıs 1973 tarih ve 380 sayılı *Ortaokul ve Liselerin Yabancı Dil Dersleri Taslak Programları* yayımlanmıştır. Program beş sayfadır ve ekinde dört sayfalık “Yabancı Dil Öğretimi İçin Hazırlanacak Kitap ve Diğer Amaçlarla İlgili Açıklamalar” bulunmaktadır. İlk defa bu programda yabancı dil öğretim amaçlarından, ilkelerinden, öğretim metotlarından bahsedilmektedir. Günümüz öğretim programları kadar detaylı hazırlanmamış olmasına rağmen 1973 tarihli program, dönemin koşulları ve ilk taslak program olması da göz önünde tutulursa, hem öğretmen hem de öğrenciler için Fransızca dersinin nasıl işleneceği ile ilgili gerekli açıklamaları içermektedir.

2.5.4. 1993 Lise Öncesi Hazırlık Sınıfı Bulunan Ortaöğretim Kurumlarının Yabancı Dil Dersi Öğretim Programı

1980'li yıllar Türkiye’de program geliştirme çalışmalarının yoğunlaştığı zamanlardır. MEB 1982 yılında program geliştirme çalışmalarını hızlandırmak, bu konuda bir model oluşturmak ve bu modelin daha sonra hazırlanacak programlara iyi bir örnek olması amacıyla toplantılar düzenlemiştir. O zamana kadar program geliştirme çalışmaları devamlılık arz etmemiş, başarısızlıklarla sonuçlanmış ve zengin bir yaklaşımla gelişim göstermemiştir. Demirel’in (1999: 18) belirttiğine göre,

MEB üniversitelerde görevli bilim adamlarıyla iş birliği yaparak, ortaya yeni bir program modeli çıkarmış ve 2142 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlamıştır. 1984 yılı başında, bu programların hazırlanmasında dikkate alınması gereken ilkeler, Anayasa, Hükümet programı ve Cumhurbaşkanının direktifleri doğrultusunda yeniden belirlenerek 14.02.1984 gün ve 16 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu kararıyla yayımlanmıştır.

Yayımlanan bu model, amaç, davranış, işleyiş, değerlendirme boyutları içinde, programların derslere göre hazırlanması esasını getirmektedir.

Bir yandan program geliştirme çalışmaları devam ederken bir yandan da Türkiye’de yabancı dil eğitiminde birtakım değişimler yaşanmaktadır. 1988–1989 öğretim yılına gelindiğinde ortaokullarda daha önceden yabancı dil öğretiminde uygulanmaya başlanan “Basamaklı Kur Sistemi”nde değişikliğe gidilmiştir. “Değişikliğe göre, yabancı dil dersi ortaokul 1. sınıfta zorunlu, sonraki sınıflarda ve lisede ise isteğe bağlı olacak ve bu dersten alınan not sınıf geçmeyi etkilemeyecekti. Bir sonraki öğretim yılında ise, bu sistem kaldırılmış ve yabancı dil tekrar zorunlu hâle getirilmiştir” (Akyüz, 2019: 355).

Fransızca dili özelinde incelenecek olursa Osmanlı zamanından 1950’li yıllara kadar popülerliğini ve tercih edilme durumunu devam ettiren Fransızca, uygulanan yabancı dil politikaları ve ülkelerin ikili ilişkilerinde yaşanan ilerleme ve gerilemelerden dolayı yerini 1955 yılından itibaren İngilizceye bırakmak zorunda kalmıştır. Demircan’ın (1988) ifadesine göre, 1955 yılından itibaren yabancı dille öğretimde” İngilizce birinci sırayı alırken 1985–86 öğretim yılında Almanca ikinci sıraya yükselmiştir” (120). “1980’li yılların sonunda ise, alınan siyasi kararlarla Almanca ve Fransızca okulların genelinden kaldırılmış ve tek yabancı dil uygulaması başlamıştır. Ancak 1997 yılında kabul edilen “Sekiz Yıllık Zorunlu ve Kesintisiz Eğitim Yasası” ve “Avrupa Birliği Yabancı Dil Politikası” çerçevesinde, 2001 yılı etkinlikleri neticesinde Almanca ve Fransızca ikinci yabancı dil olarak ülkede yeniden önemsenmeye başlanmıştır” (Dellal, 2003: 36; akt. Bür ve Aycan, 2013: 195).

Bir yandan program geliştirme çalışmaları ilerletilmeye bir yandan da okul sistemleri oturtulmaya çalışılırken uygulamada bazı sorunlarla karşı karşıya kalınmıştır. Bina ve derslik yetersizliği, şube mevcutlarının fazla olması, laboratuvar araç ve gereçlerinin, kütüphanelerin vs. yeterince kullanılamaması ve öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre yönlendirilmesindeki sıkıntılar nedeniyle 1991–92 eğitim-öğretim yılında ortaöğretimde geleneksel “sınıf geçme sistemi” kaldırılarak “ders geçme ve kredi sistemine” geçilmiştir (Türk Eğitim Sistemi ve Ortaöğretim, 2015: 25). 1992 yılında “Açık Öğretim Lisesi” kurulmuştur.

Dönemin Fransızca dilini de kapsayan ortaöğretim programı “Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı” tarafından 01.09.1993 tarih ve 411 sayısı ile yayımlanan *Lise Öncesi Hazırlık Sınıfı Bulunan Ortaöğretim Kurumlarının Yabancı Dil Dersi Öğretim Programı* isimli programdır. İngilizce, Almanca ve Fransızca dillerinin üçü için ortak kullanılmak üzere hazırlanan bu program 1993–1994 öğretim yılından itibaren kullanıma sunulmuştur. Hazırlık ve lise sınıfları

için hazırlanan program kılavuzu 127 sayfadır. İlk defa bu programda okuma, yazma, konuşma ve dinlemeden oluşan dört temel dil becerisi ile ilgili ayrıntılı açıklamalara, etkinlik önerilerine yer verilmektedir. Yine ilk defa bu programda ek olarak hem hazırlık hem de lise sınıfları için örnek ders planları, ünite içerikleri, etkinlik ve testlere yer verilmiştir. Hedef ve davranışlar da bir önceki programa göre daha ayrıntılı bir şekilde ifade edilmiştir.

2.5.5. 1996 Ortaöğretim Kurumları 9. Sınıf Fransızca Dersi Öğretim Programı

1991–1992 eğitim-öğretim yılında geçilen “ders geçme ve kredi sistemi”nin 1995 yılında kademeli olarak kaldırılmasına karar verilmiştir. Dönemin en akılda kalan olayı ise; Akyüz’ün belirttiğine göre (2019: 358), “17 Ağustos ve 12 Kasım 1999 tarihlerinde meydana gelen *depremlerden* sonra ilköğretimde olduğu gibi ortaöğretimde de ders kitaplarına doğal afetlerle ilgili birçok bilgiler konmuştur.”

“1994 – 2000 yılları arasındaki önemli gelişme okul tercihlerindeki değişiklik ve buna paralel olarak okullaşma ihtiyaçlarındaki farklılık olarak ifade edilebilir. Bu dönemde özellikle Fen ve Anadolu liselerine talep ile buna bağlı olarak öğrenci sayısının hızlı bir şekilde arttığı görülmüştür” (Dönmez, 2005: 263).

Türkiye’nin ve diğer ülkelerin siyasi ve ekonomik ilişkilerinde yaşanan gelişmeler, ülkelerin aldığı hızlı göçler, kitle iletişim araçlarında ve tabii ki teknolojik anlamda yaşanan gelişmeler 20. yüzyılın en önemli ve üzerinde en çok konuşulan konuları hâline gelmiştir. Böyle bir atmosferde ülkeler ve toplumlar, kültürel, ekonomik, siyasi ve eğitim alanlarında değişimler yaşamakta ve ülkeler arası alışveriş hız kazanmaktaydı. Yaşanan ilişkinin en çok etkilediği alan, yabancı dil öğretimi ve yabancı dil öğrenme alanları olmuştur. Sonuç olarak eğitimcilerin hayatına “Avrupa Konseyi” tarafından 1996 yılında taslak olarak hazırlanan 2001’de uygulamaya başlanan diller için “Avrupa Ortak Başvuru Metni (AOBM)” girmiştir. Metin, Avrupa Birliği ülkelerinde ve birliğe üye olmak isteyen ülkelerde yabancı dil öğrenme-öğretme süreçlerinde kaynak metin olarak kullanılmaya başlanmıştır. Söz konusu metinle, dil öğretim programlarının nasıl daha etkin ve verimli şekilde hazırlanabileceği, ders araç gereçlerinin sahip olması gereken ölçütleri (yöntemsel, eğitsel ve kültürel vb.) belirlenmiş ve öğrenme-öğretme süreçlerinin belirlenen tüm ölçütlere göre nasıl düzenlenmesi gerektiği ortaya konmuştur.

“AOBM”nin de etkisiyle ülkemizde yabancı dil öğrenme-öğretme daha da özenle üzerinde durulan bir konu hâline gelmiştir. 1997 yılından itibaren yabancı dil müfredatlarında değişiklikler yapılarak ilköğretimin 4. sınıfından başlamak üzere zorunlu liselerin 9. sınıfında

haftada 4 saat zorunlu 2 saat de seçmeli olarak yabancı dil dersi konmuştur. Bu döneme denk gelen 9. sınıf Fransızca dersi öğretim programı 12.09.1996 tarih ve 238 sayısı ile “Talim ve Terbiye Kurulu” tarafından “Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Yönetmeliği”ni uygulayan ortaöğretim kurumlarında, 1996–1997 öğretim yılından itibaren kademeli olarak uygulanmak ve denenip geliştirilmek üzere kabul edilmiştir.

Sadece liselerin 9. sınıfları için hazırlanan bu programda, bir önceki programda olduğu gibi yabancı dilde dört becerinin öğretiminde temel esaslara, genel hedeflere, özel hedeflere, yöntemle ilgili açıklamalara, ölçme-değerlendirme ile ilgili bilgilere ve her üniteye ait işlev, yapı ve konuları gösteren tablolara yer verilmiştir. İlk defa bu programda hem program doğrultusunda hazırlanacak olan ders kitabı için hangi çalışmaların yapılması gerektiği ile ilgili açıklamalara hem de ilk defa kullanılması önerilen bir kitap ismine rastlanmaktadır. Dönemin kullanılan lise Fransızca ders kitabı *Je Voyage en Français*'dir.

2.5.6. 2004 Ortaöğretim Kurumları Hazırlık Sınıfı İkinci Yabancı Dil Fransızca Dersi Öğretim Programı

2002 yılından itibaren ülkemizde öğretim programlarında, “Yapılandırmacı Yaklaşım”ın izlerine rastlanmaktadır. “Ortaöğretim Genel Müdürlüğü” tarafından uluslararası literatür taranarak, okullarda uygulanmakta olan derslere ait öğretim programlarında “Yapılandırmacı Yaklaşım” temelinde geliştirme çalışmaları yapılmıştır. 2005–2006 eğitim-öğretim yılından itibaren ortak ve seçmeli bütün derslerin haftalık ders çizelgeleri ve bu derslerin öğretim programları yeni yaklaşımlarla tekrar düzenlenerek uygulamaya konmuştur.

2004–2005 eğitim-öğretim yılından itibaren, Anadolu Lisesi, Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi ve Fen Lisesi haftalık ders çizelgelerinin ortak dersleri arasına, ikinci yabancı dil dersi (Almanca, Fransızca, Çince, İngilizce, İspanyolca, İtalyanca, Japonca ve Rusça derslerine ilave olarak 2012 yılında, Arapça dersi konulmuştur) ilave edilerek (hazırlık sınıfında 4 saat, 9, 10 ve 11. sınıflarına ikişer saat) kademeli olarak uygulamaya konulması sağlanmıştır. Ayrıca diğer okullarda seçmeli ders olarak uygulanmaktadır (Türk Eğitim Sistemi ve Ortaöğretim, 2015: 64).

Bu döneme denk gelen Fransızca dersi öğretim programı “MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı” tarafından 13.09.2004 tarih ve 140 sayılı *İkinci Yabancı Dil (Fransızca, İngilizce, İspanyolca ve İtalyanca) Dersleri Hazırlık Sınıfı Öğretim Programı* hazırlık sınıfı hedef kitlesi için hazırlanmıştır. Programda dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri ile ilgili olarak ayrı ayrı kazanımlardan bahsedilmiştir. Programda “İletişimsel Yaklaşım”ın temel alındığı ve

esas olanın; kuralların öğrenciye doğrudan verilmesi değil, dilin kullanımı esnasında öğrenci tarafından araştırılıp bulunması ve anlaşılması olduğu vurgulanmıştır. İlk defa bu programda, “AOBM” ölçütleri ile dili kullanma ilkeleri temel alınmıştır.

2.5.7. 2006 Ortaöğretim Kurumları 10, 11. ve 12. Sınıf İkinci Yabancı Dil Fransızca Dersi Öğretim Programı

Temmuz 2005’te yayınlanan “Tebliğler Dergisi”nde belirtilene göre “Talim ve Terbiye Kurulu”nun 7 Haziran 2005 tarih ve 184 sayılı kararı ile “Ortaöğretimin Yeniden Yapılandırılması” projesi çerçevesinde “üç yıllık genel ve meslekî teknik liselerin öğretim süresi 2005–2006 eğitim-öğretim yılından itibaren ilgi (d) Kurul Kararı ile 9’uncu sınıftan başlamak üzere kademeli olarak 4 yıla çıkarılmıştır” (MEBTD, 2005: 473). Bu düzenlemeye paralel olarak bazı derslerin öğretim programlarında değişiklik yapılmıştır. Bu değişikliklerin yanı sıra, ortaöğretim kurumları Avrupa temelli uluslararası işbirlikli eğitim faaliyetlerine önem vermeye başlamış ve öğrencilerini bu anlamda hem eğitmeyi hem de yönlendirmeyi amaçlamışlardır. Duman’ın (2001) ifade ettiği üzere “Avrupa Birliği Konseyi”nin 26 Nisan 1999 tarihli kararı ile Birliğin 2000–2006 yıllarını kapsayan, *Leonardo Da Vinci Programının* ikinci safhasına Türkiye’nin de katılmasına imkân sağlanmıştır. *Leonardo Da Vinci Programının* temel amacı, meslekî eğitimle ilgili farklı kuruluşları içeren uluslararası ortakların projelerini destekleyerek üye ülkelerin bu alandaki politika ve reform şeklindeki faaliyetlerine katkıda bulunmaktır.

17.07.2006 tarih ve 315 sayılı *İkinci Yabancı Dil Fransızca (10, 11 ve 12. sınıflar) Dersi Öğretim Programı* 2007–2008 öğretim yılından itibaren 10. sınıftan başlamak ve kademeli olarak uygulanmak üzere kabul edilmiştir. “AOBM”yi temel kaynak olarak almış olan ve ikinci yabancı dil Fransızca için geliştirilen bu program, yaklaşık 216 ders saatine göre hazırlanarak, 12. sınıfın sonunda ulaşılması hedeflenen başarı düzeyi A1+ temel dil kullanımı olarak belirlenmiştir. Program kılavuzu 61 sayfadır ve programda kazanımlar dört dil becerisi ve öğrenci merkezli yaklaşıma göre düzenlenmiştir.

2.5.8. 2011 Ortaöğretim Kurumları Fransızca Dersi Öğretim Programı

2010 yılında, düz lise olarak bilinen genel liselerin Anadolu liselerine dönüştürülmesine başlanmış, bu dönüşüm 2013–2014 eğitim-öğretim yılına kadar tamamlanmıştır. “Bu kapsamda, Türkiye genelindeki 1953 genel lise Anadolu lisesine dönüştürülmüştür” (Güven, 2014: 292).

2012 yılına gelindiğinde “4+4+4 Eğitim Sistemi” uygulanmaya başlanmıştır. Yabancı dil eğitimi İngilizce dilinde yapılmak üzere ilk dört yılın 2. sınıfından başlamak üzere, ikinci yabancı dil dersleri ise seçmeli olarak ikinci dört yıllık dönemin ilk yılından başlamak üzere planlanmıştır.

“Avrupa Birliği Komisyonu” tarafından 2007–2013 yılları arasında yürütülen ve 2014 yılı itibarıyla sona eren “Hayat Boyu Öğrenme Programı” kapsamında okul eğitimi alanında sağlanan hibe desteklerinin, 2014–2020 yılları arasında *Erasmus+ Programı* altında da devam edeceği açıklanmıştır (Avrupa Birliği Bakanlığı, 2014).

Ortaöğretim kurumlarında uygulanmakta olan, öğretim programları ve ders kitapları hazırlık çalışmalarının yapılması amacıyla, 11 İl Millî Eğitim Müdürlüğü (Ankara, Aydın, Bursa, Erzurum, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Kayseri, Malatya, Samsun ve Trabzon) bünyesinde komisyonlar kurulmuştur. Komisyonlarda görev alacak üyelerin, Bakanlığımız personeli ile akademisyenler tarafından bilgi alışverişinde bulunmak ve hazır bulunuşluk düzeylerini artırmak amacıyla toplantılar ve hizmet içi eğitim çalışmaları yapılmıştır. 31 Aralık 2012 tarihine kadar, on bir ilde bulunan komisyonlar marifetiyle ders kitaplarının hazırlanması sağlanmıştır (Türk Eğitim Sistemi ve Ortaöğretim, 2015: 68).

2001 yılından itibaren Avrupa’da kullanılmaya başlanan daha sonra açılımı “The European Language Certificates” olan “TELC” kurumu tarafından Türkçeye çevrilerek ülkemizde MEB ortaklığıyla 2013 yılında tamamlayıcı cilt başlığıyla yayımlanan “Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (AOÖÇ)” isimli yayının ön sözünde yabancı dil eğitimlerinin güncel durumuyla ilgili olarak şunlar belirtilmiştir:

Türkiye’nin 2007–2013 dönemine ait AB Müktesebatına Uyum Programı kapsamında, Bakanlığımızın öncülüğünde, diğer kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum örgütlerinin iş birliğinde hazırlanan ve 05/06/2009 tarihinde Yüksek Planlama Kurulu tarafından kabul edilen “Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi”nde ve buna istinaden geliştirilen “2009–2013 Dönemi Hayat Boyu Öğrenme Eylem Planı”nda da yer verilen “Pratik uygulamaların ağırlık kazandığı yabancı dil programlarının geliştirilmesine devam edilmesi, örgün eğitim sürecinde en az 2 yabancı dil öğrenmenin teşvik edilmesi ile ilgili çalışmalar yapılması ve yaygın eğitim kurumlarında, Avrupa dil kriterlerine göre A1-B1 seviyelerinde Almanca, İngilizce ve Fransızca dillerinde kurs programları geliştirilerek öğretmenler yetiştirilmesi” gibi faaliyetlerden de anlaşılabacağı üzere, yabancı dil eğitim-öğretimi artık eğitim sistemimizin vazgeçilemez ve en önemli parçası hâline gelmiştir.

Tüm dünyada ortak bir uygulama haline getirilmeye çalışılan yabancı dil öğretim sistemi için yerine getirilmesi gereken koşullar ortaya çıkmaya başlamıştır. Yabancı dil öğrenimi, yabancı dilde öğretim, öğrenim ve öğretimin değerlendirilmesi ve öğrencilerin kazanması beklenen yeterlikler adına ortak standartların geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması bu koşullardan bazılarıdır. Bütün bunlar gerçekleştirildikten sonra ise, öğretmenlerin koşullara uygun şekilde eğitilmesi süreci başlamaktadır. 2004–2006 yılları arasında geliştirilen “Yabancı Dil Öğretmenliği Okuyan Öğrenciler İçin Avrupa Portfolyosu”nun (The European Portfolio for Student Teachers of Languages, EPOSTL) bu sürece hizmet etmesi amaçlanmıştır. Sözü edilen portfolyo, yabancı dil öğretmenliği alanında öğrenim görmekte olan öğrenciler için standart bir öz değerlendirme aracı olacaktır. Böylece öğretmen adaylarına kendi kazanımlarını ve öğretme yetkinliklerini, “AOBM”de tanımlanan dilsel yeterlikleri öğrencilerine kazandırabilme becerilerini, “Avrupa Dil Portfolyosu” mantığına göre değerlendirme olanağı sağlanmıştır. Bu kendi kendilerini bir öz değerlendirmeden geçirmeleri için fırsattır.

“MEB Talim ve Terbiye Kurulu” ortaöğretim Fransızca dersi için hazırlanan 8. öğretim programını 24.08.2011 tarih ve 120 sayılı *Ortaöğretim 1., 2. ve 3. Yabancı Dil Fransızca Dersi (Hazırlık, 9., 10., 11. ve 12. sınıflar) Öğretim Programı* ismiyle 2011–2012 öğretim yılından itibaren uygulamak üzere yayımlamıştır. Program kılavuzu 531 sayfadır. 2011 tarihli programa bir önceki programlardan farklı olarak Türk Millî Eğitimin Genel Amaçları, Temalar ve İçerik Önerileri, Yabancı Dil Dersi İçin Öğretim Ortamının Düzenlenmesi gibi başlıklar eklenmiştir. Programda yaşam boyu öğrenme, öğrenen özerkliği ve kültürlerarası etkileşimin de önemi vurgulanmaktadır. Ayrıca dil öğrenen kişide kazanması beklenen hedef, bilgi ve beceriler dile ilişkin yeterlik düzeyleri ile tanımlanmaktadır. “AOBM”de belirtilen dile ilişkin yeterlik düzeyleri, temel (A1-A2), bağımsız (B1-B2) ve deneyimli (C1-C2) kullanıcı olarak ifade edilmiştir.

2.5.9. 2017 Ortaöğretim Fransızca Dersi (Hazırlık, 9. 10. 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı

Ortaöğretim Fransızca dersi için hazırlanan dokuzuncu öğretim programı 17.07.2017 tarihinde “Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı” tarafından 87 sayılı karar ile kabul edilerek yürürlüğe girmiştir. Program, hazırlık, 9., 10., 11. ve 12. sınıfı kapsamaktadır. Programın bazı içerikleri önceki programlardan aynen aktarılmıştır. Program kılavuzu 83 sayfadır. Program içeriği sırasıyla: giriş, genel amaçlar, yeterlilik ve beceriler, değerler, öğrenme-öğretme yaklaşımı, ölçme ve değerlendirme yaklaşımı, uygulamada dikkat edilecek hususlar, ders kitabı

yazımında dikkat edilecek hususlar, programın yapısı, dil seviyelerine göre kazanımlar (A1, A2, B1, B2, C1 dil seviyesi kazanımları), ek olarak ortak yeti düzeyleri – öz değerlendirme çizelgesi / grille pour l’auto évaluation şeklindedir.

2004, 2006 ve 2011 yıllarında yayınlanan programlarda olduğu gibi 2017 programının hazırlanmasında da “Avrupa Konseyi”nin yabancı dil öğrenimi ve öğretimi için karşılaştırılabilir standartlar getiren “AOBM”den yararlanıldığı vurgulanmıştır.

2.5.10. 2018 Ortaöğretim Fransızca Dersi (Hazırlık, 9. 10. 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı

19.01.2018 tarih ve 42 sayılı *Ortaöğretim Fransızca Dersi (Hazırlık, 9., 10., 11. ve 12. sınıflar) Ortaöğretim Programı* bir önceki yıl (2017) yayımlanan programın 652 sayılı “MEB Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname”nin 28. Maddesinin 6. Fıkrasının (a) bendi hükmü gereğince “Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı”nda oluşturulan komisyon tarafından izleme ve değerlendirme çalışmaları doğrultusunda güncellenmiş hâlidir. Ortaöğretim Fransızca dersi için hazırlanan Cumhuriyet döneminin son programı olan 2018 programı, 2017 programının içeriğinde yapılan birkaç değişiklik ve ekleme sonucu güncellenerek tekrar yayımlanmış hâlidir.

2.6. Cumhuriyet Dönemi MEB Tarafından Basılan Ortaöğretim Fransızca Dersi Kitap ve Kitap Setleri (1940–2023)

Fransızca öğretimi için Cumhuriyet döneminde hazırlanan ortaöğretim Fransızca dersi öğretim programları incelendikten sonra bu bölümde, tarihsel olarak yine Cumhuriyet döneminde ortaöğretim Fransızca dersi için MEB tarafından hazırlanıp okullarda okutulan ders kitapları tanıtılacaktır. Ortaöğretim okulları yabancı dil Fransızca dersi için Cumhuriyet’in ilk yıllarından bugüne kadar set olarak 5 kitap seti, adet olarak 14 adet ders kitabı basılmış ve kullanılmıştır.

2.6.1. Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI

Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI (FDK IV-V-VI) kitap seti, Camille Bergeaud, İzzet Hamit Ün ve Behçet Güçer tarafından yazılıp, MEB tarafından lise 1., 2. ve 3. sınıflar için basılan Fransızca ders kitaplarıdır. Millî Eğitim Basımevi-İstanbul’da basılan kitaplar, kâğıt kalitesi olarak ve biçimsel olarak günümüz ders kitaplarından farklıdır. Sarı saman kâğıda basılmış olan kitapların kullanımda dayanıksız kaldığı görülmektedir. Fiziki olarak zayıf olan kitaplar, içerik

olarak lise seviyesinde bir öğrencinin öğrenmesi gereken Fransızca bilgisini en iyi yazarlardan seçilmiş, merak uyandıran metinlerle sağlamaya çalışmaktadır. Bu ders kitabı seti 1940’tan 1976 yılına kadar otuz altı yıl boyunca kullanılmıştır. Set, sadece ders kitaplarından oluşmaktadır, öğretmen kitapları, yardımcı kitaplar, görsel ya da işitsel ek materyalleri bulunmamaktadır. Kitaplarda kullanılan öğretim yöntemi “Dolaysız Yöntem”dir.

2.6.2. *Je Parle Français 4–5–6*

“Görsel-İşitsel Yöntem” ilkeleriyle hazırlanan ve uzun yıllar okutulan *Je Parle Français 4–5–6* (JPF 4–5–6) serisi, “Livre de l’élève (öğrenci kitabı)”, “Livre du maître (öğretmen kitabı)” ve “Cahier d’exercices (çalışma kitabı)” olarak öğrencilere ve öğretmenlere sunulmuştur. Kitap seti, 1976’dan 2010 yılına kadar liselerde otuz üç yıl boyunca okutulmuştur. Kitaplar, Türkiye’de özellikle ilk okutuldukları dönemin eğitim şartları göz önüne alındığında, Fransızca öğretimi adına tek başvuru kaynağı hâline gelmişlerdir. Daha sonra yıllar içinde, yenilenmedikleri ve güncellenmedikleri için set ilgi çekiciliğini kaybetmiştir. Lise 1 için *Je Parle Français 4*, lise 2 için *Je Parle Français 5* ve lise 3 seviyesi için *Je Parle Français 6* olarak ayrı ayrı genel ve özel amaçlarla hazırlanmışlardır.

2.6.3. *Je Voyage en Français 4*

Je Voyage en Français 4 (JVF 4), 1997–2010 yılları arasında “İletişimsel Yaklaşım” a göre hazırlanarak *Je Parle Français 4–5–6* kitap seti ile birlikte on üç yıl boyunca ülkemizde, ortaöğretim Fransızca öğretimine damga vuran ders kitabıdır. Kitap, “Livre de l’élève (öğrenci kitabı)”, “Livre du maître (öğretmen kitabı)” ve “Cahier d’exercices (çalışma kitabı)” olarak öğrencilere ve öğretmenlere sunulmuştur. *Je Voyage en Français 4* ders kitabı, ülkemizde Fransızca yabancı dil öğretiminde sadece lise 1. sınıflarda kullanılmıştır. Dört temel dil becerisinden biri olan dinleme becerisi “İletişimsel Yaklaşım” ve *Je Voyage en Français 4* ders kitabıyla dil öğretiminde ilk defa kullanılan bir beceri olmuştur.

2.6.4. *Salut! 10–11–12*

Salut! 10–11–12, MEB tarafından 2007 ve 2012 yılları arasında 5 yıl boyunca, “esas olarak Anadolu liselerinde 2. yabancı dil olarak Fransızca öğrenmek isteyen Türk öğrencilerine yönelik” (Şavlı, 2010: 67) olarak okutulan, 3 kitaptan oluşan öğrenci ders kitabı setidir. Lise 2. sınıf için yazılan *Salut! 10* A1.1 seviyesinde, lise 3. sınıf için yazılan *Salut! 11* A1.2 seviyesinde ve lise 4. sınıf için yazılan *Salut! 12* A2.1 seviyesindedir. Her biri etkinlik kitabı, öğretmen

kılavuzu ve ses kayıtlarından oluşmaktadır. Kitapların yazarları: *Salut! 10* için H. Birsen Berkem Armutçuoğlu, Selahattin Saygı ve Fransız uzman, Eric Cotto'dur. *Salut! 11* için Türk yazarlar aynı olmakla birlikte Fransız uzman Cathy Planet'tir. *Salut! 12* için yazar olarak Komisyon bilgisi bulunmaktadır. Kitap seti “İletişimsel Yaklaşım”ın ilkelerine göre hazırlanmıştır. Yabancı dil öğrenimi için “AOBM”ye göre bir Fransız uzman ile birlikte Türk yazarlar tarafından Türkiye’de yayınlanan ilk Fransızca ders kitabıdır.

2.6.5. Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2

Ülkemizde 2010 yılında başlanan düz liselerin Anadolu liselerine dönüştürülme süreci, 2013–2014 eğitim-öğretim yılına gelindiğinde tamamlanmıştır. 2012 yılında uygulanmaya başlanan” 4+4+4 Eğitim Sistemi” doğrultusunda, yabancı dil eğitimi İngilizce dilinde ilk dört yılın 2. sınıfından başlamak üzere, ikinci yabancı dil dersleri ise seçmeli olarak, ikinci dört yıllık dönemin ilk yılından başlamak üzere planlanmıştır. 2013 yılında da MEB, “AOÖÇ”yi yayımlamış ve örgün eğitim sürecinde en az 2 yabancı dil öğrenmenin teşvik edilmesi ile ilgili çalışmalar yapmıştır. Ayrıca yaygın eğitim kurumlarında, Avrupa dil kriterlerine göre A1-B1 seviyelerinde Almanca, İngilizce ve Fransızca dillerinde kurs programları geliştirme faaliyetlerine başlamıştır. Böylelikle yabancı dil eğitim-öğretimi eğitim sistemimizin vazgeçilemez ve en önemli parçası hâline gelmiştir. Birinci ve ikinci yabancı dil uygulamalarının artış gösterdiği ve Fransızcanın ayrı bir öneme sahip olduğu bu dönemde, 2015 yılında *Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2 (NBS! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2)* Fransızca ders kitabı seti yayımlanmıştır. *Nouveau Bien Sûr! A1.1* kitabı 9. sınıflar, *Nouveau Bien Sûr! A1.2* kitabı 10. sınıflar, *Nouveau Bien Sûr! A2.1* kitabı 11. sınıflar, *Nouveau Bien Sûr! A2.2* kitabı 12. sınıflar için hazırlanmıştır. MEB tarafından 2015 yılında yayımlanan kitap seti, içinde bulunduğumuz 2023 yılında halen 8 yıldır kullanılmakta olan ortaöğretim 2. yabancı dil Fransızca öğretimi ders kitabı setidir. İlk birkaç yıl 3 adet daha sonraki yıllarda 4 adet kitaptan oluşan bu kitap seti, yaşları 14–17 arasında olan lise öğrencilerine Fransızca öğretmeyi hedeflemektedir. Kitapların yazarları, kendi aralarında, yıllar içinde değişimler gösterebilir, Metin Erbaş, Hasan Karahisar, Akif Çakır, M. Fevzi Gökçe, Deniz Sütel, Sevgi Mülayim, G. Zühal Bardakçı’dan oluşan bir yazar ekibidir. İlk defa bu kitap setinde yazarlar dışında editör, ölçme-değerlendirme, rehberlik ve görsel tasarım uzmanlarından oluşan bir ekibin de isimleri görülmektedir. Ders kitapları, profesyonel bir ekibin de dâhil olduğu hazırlanma sürecinden geçmiştir. Her bir ders kitabı, öğretmen kitabı, çalışma kitabı, ses ve görsel dosyalarla birlikte hazırlanmıştır. “AOBM” kriterleri temel alınarak hazırlanan kitap setinde “İletişimsel Yaklaşım” ve “Eylemsel Yaklaşım” ilkeleri bir arada kullanılmıştır.

2.7. Ders Kitabı Değerlendirmesinde Kullanılabilecek Ölçütler

Bir ders kitabının geliştirilmesi oldukça hassas bir işlemdir, bu yüzden ders kitaplarının öğrencilerin ve toplumun güncel ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için program sorumluları, editörler ve yayıncılar ile yakın iş birliği içinde çalışan yetkin ve deneyimli yazarlardan oluşan uzman bir ekibin bir araya gelmesi gerekmektedir.

İyi yazılmış bir ders kitabının analitik düşünmeyi teşvik etmesi ve öğrencilerin problem çözme yeteneğini geliştirmesi beklenir. Ders kitaplarının öğretimde kullanılabilmesi için genel özelliklerin yanında dersin hususiyetine göre sahip olması gereken özellikler de bulunmaktadır. Ancak ders kitapları ile ilgili dünya ölçeğinde kabul edilmiş belirli bir yöntem ve kıstastan bahsetmek zordur. Buna rağmen genel olarak ders kitaplarında içerik, pedagoji, açıklık ve tasarımın önemli olduğu söylenebilir. Bu açıdan kitapların tüm konuları kapsamayı, bilimsel açıdan hata içermemesi, toplumun değerleriyle çelişmemesi, öğrencinin yaş ve algı düzeyine uygun olması, anlaşılabilir bir dil ile yazılması ve ilgi çekici bir tasarıma sahip olması önemlidir (Gündüz, 2023: 311).

Ders kitaplarının geliştirilmesi tasarımcılar açısından da büyük çaba gerektiren karmaşık bir işlemdir. Söz konusu ders kitabı MEB'in öngördüğü resmî programa uymalı, pedagojik, sosyo-kültürel, maddi ve geleneksel ölçütleri takip etmelidir. Çeşitli ders kitabı değerlendirme modelleri, ders kitabının farklı bölümlerini değerlendirmeyi hedefleyen, farklı ölçütlerden oluşmaktadır. Genel olarak ders kitapları, fiziksel özellikleri, içerik özellikleri, dil içeriği, tasarım ve organizasyon, alıştırma ve etkinlikler ve kültürel unsurlar vb. dikkate alınarak değerlendirilmektedir.

Bu bölümde, kaynaklardan edinilen bilgiler ışığında, Cumhuriyetin ilk yıllarından bu yana, Fransızca ders kitaplarında olması gereken unsurlar ve bu kitapları inceleme ölçütleri belirlenmiştir. Belirlemeler alan literatürü, ders kitabı inceleme ve değerlendirme ölçütleri üzerine yazılmış kitap, dergi, makale vb. kaynakların taranmasıyla yapılmıştır. Ders kitaplarının ve öğretim programlarının yayınlandığı dönemler dikkate alınarak Bakanlığın aynı dönemlerde yayınladığı ölçütler de sürece dâhil edilmiş ve bütün bu ölçütlerden bir sentez meydana getirilmiştir. Oluşturulmaya çalışılan değerlendirme ölçütlerinde göz önünde bulundurulmuş ilk öncelik; bir yabancı dil ders kitabının sahip olması gereken özelliklerdir. Çünkü bir matematik, fizik, coğrafya ya da biyoloji ders kitabının değerlendirilmesi aşamasında dikkat edilmesi gereken özellikler farklı iken bir yabancı dil ders kitabında bulunması gereken özellikler daha farklı olabilir ve olmalıdır. Dolayısıyla araştırmalar sonucunda Fransızca ders kitaplarını incelemede kullanılan ölçütler *Fiziksel Özellikler, İçerik Özellikleri, Dil ve Anlatım*

Özellikleri ve Öğretim Programına Uygunluk olmak üzere dört ana başlıkta toplanmıştır. İfade edilen bu ölçütlerin içeriklerinde yer alması gereken ana ve alt başlıklar aşağıda açıklanmıştır.

2.7.1. Fiziksel Özellikler

Ön kapak: Kitabın ön kapağı, kitabın başlığı, yazar/yazarları, yayın evi, baskı tarihi ile sayısı, kullanılacağı okul türü, sınıf veya düzey gibi bilgilerin bulunduğu yerdir. Kitap kapakları, özellikle de söz konusu bir ders kitabıysa, dikkat çekici nitelikte hazırlanmalı, ders kitaplarının kapak sayfalarında yaşa ve öğrenci düzeyine uygun renk tonları ve harf boyutları seçilmelidir. Ayrıca kitap kapağında öğrencinin ilgisini çekecek çeşitli görseller kullanılmaktadır. Öğrenciler ilk olarak kapakla karşılaşacakları için dikkati çeken ve merak uyandıran bir kapak tasarımı kitabın öğrencide uyandıracak ilk izlenim açısından önemlidir.

İç Kapak: “İç kapakta, ders kitabının adı, yazarı ve yayın evi ile ilgili bilgiler bulunmaktadır. Ders kitabının iç kapağında, görsellere yer verilmemektedir. Zaman zaman iç kapakta, kitabın yayın ve basımına ilişkin ayrıntılı bilgilere de yer verildiği görülmektedir” (Güneş, 2002: 109). “İç kapağın arka yüzünde, genel ve özel yayın seri ve dizi numaraları, telif hakkı, baskı kararı ya da onayı, kitabın baskı sayısı, yazar dışında katkısı bulunanların adı ve soyadları bulunur” (Ceyhan ve Yiğit, 2005: 87–88). İç kapağın arka yüzünde, varsa kitabı çevirenin adı ve soyadı bulunmaktadır.

Arka Kapak: Kitabın arka kapağında, genellikle, fiyat bilgisi, ISBN numarası, basımevi veya firmanın adı ve adresi, baskı adedi, basıldığı yıl-ay, kitapların standart işaret ve numarası gibi bilgiler bulunmaktadır.

Kâğıt Kalitesi: Kâğıt kalitesi ders kitabı kullanımında önemlidir. Kullanılan kâğıt mümkün olduğunca dayanıklı ve iyi nitelikte olmalı, uzun süre ve sürekli kullanımda kolay yıpranmamalı ve yırtılmamalıdır. “Bazı sayfalarda, *alıştırmalar*, *sorular*, *yanıtlar* olduğundan öğrenciler kitap üzerinde çeşitli işaretlemeler yapmakta ve silmektedirler. Ders kitaplarının sayfaları, silinmeye uygun ve yırtılmayacak nitelikte olmalıdır. Ayrıca kâğıdın, ışığı emici türden seçilmesi de okuma işlemini kolaylaştırıcı olacaktır” (Güneş, 2002: 111–112).

Öğrenim süresi: “Dersin özelliğine göre, ünite, bölüm, tema ve konular arasında, hacim bakımından eğitim ve öğretim programının içeriğine uygun bir denge kurulur” (MEB, Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği, 2012: madde 8). Yabancı dil ders kitaplarında bir

dönemde kaç ünite veya kaç derse bölünerek müfredatın tamamlanacağı Öğrenim süresini belirlemektedir.

Kitabın Yapısı: İçerikte işlenecek konuların yapılandırma işlemi, nasıl bölümlenip düzenlendiği kitabın yapısını oluşturan husustur. Örneğin, bazı ders kitapları birkaç öğrenme dizisi içeren bölümlere ayrılmıştır. Kitabın bu şekilde düzenlenmesi bir öğrenme mantığı oluşturur, kullanım kolaylığı sağlar, öğrenmeyi teşvik eder. Ders kitabı, yapısal olarak ünitelere bölünerek mi yoksa derslere bölünerek mi organize edilmiş? Her ünite, kaç ders içermektedir? Ders içeriklerinde kullanılan okuma parçaları, hangi seviye için, hangi konular etrafında toplanmıştır? Dersler, okuma parçaları ile mi başlamaktadır ve sonrasında hangi başlıklar altında organize edilmiştir? Bu ve benzeri soruların cevapları kitabın yapısal olarak nasıl düzenlediğini göstermektedir. Yabancı dil ders kitapları için kitapların bölümlenme meselesi önemlidir çünkü bir dönem boyunca işlenecek olan ünite-ders sayısı ve niteliği dönem sonunda öğrencinin “AOBM”ce belirlenen, A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 dil seviyelerinden hangisini tamamladığını ifade edecektir. Her bir dil seviyesine göre de seçilecek okuma parçaları ve etkinlikler o dil seviyesinin gerektirdiği donanım için önemlidir.

Görsel Malzemeler: Ders kitaplarında kullanılan resim, fotoğraf, tablo, grafik, karikatür, kara kalem çizimleri, şekiller, bilet, menü, broşür, afiş, gazete ve dergi sayfaları gibi orijinal malzemelerin fotoğraf ya da fotokopileri... vb. gibi unsurlar kitabın görsel malzemesini oluşturmaktadır. Görsel malzeme kullanılması, kitapların okunabilirliğini ve çekiciliğini arttıran en önemli özelliklerdendir. Görsel düzen doğrudan öğrencinin derse ve ders kitabına karşı olan ilgisinin ve güdülenmesinin aracı durumundadır. Yabancı dil kitaplarında, ders konusu olarak seçilen metinlere görsel malzemeler eşlik ettiğinde ve görüntü-metin bütünlüğü sağlandığında konunun içeriğinin öğrenci tarafından anlaşılması daha da kolaylaşmakta ve öğrenci okuduklarından daha fazla verim alabilmektedir. Görsel araçlar sayesinde, zihinde canlandırılması güç olan durumları açıklamak ve yorumlamak kolaylaşmaktadır. Kitaplara yerleştirilen resim, fotoğraf, karikatür, küçük hikâyeler vb. araçlar öğrenci ve kitap arasında olumlu bir iletişim ortamı oluşturacaktır. Öğretmen için uzun yazılarla anlatılabilecek durumlar görsel araçlarla çok daha az bir emekle, daha anlaşılır sunulur duruma gelmektedir. Görsel araçlar sayesinde olgular ve kavramlar arasındaki ilişkiler daha etkili bir şekilde sunulabilmektedir.

İçindekiler Tablosu: Ders kitaplarında özenle hazırlanması gereken bir diğer bölüm içindekiler sayfasıdır. Öğrencinin aradığı konu ya da alıştırmaları kolayca bulmaları amacıyla

hazırlanan içindekiler listesi, ders kitabında yer alan ünite, bölüm ve alt bölümlerin başlangıç numaralarını içermektedir. Yabancı dil ders kitapları için ayrıca bir öneme sahip olan içindekiler bölümü, bir dönem ya da bir yıl boyunca verilen ders başlığı altında hangi dilbilgisi, sözcük bilgisi konularının işleneceğini, dört temel dil becerisi için hangi etkinliklerin yapılacağını içermektedir. Bu da öğrenciye işlenecek ünite ve ders ile ilgili ön bilgi sahibi olma ve gerekli durumlarda hazırlık yapma fırsatını sunmaktadır. “‘İçindekiler’ sayfası ders kitabındaki konuların mantıklı bir sıralaması, konulara ayrılan sayfa sayılarını göstermesi, sözlük, test ve alıştırma sayfalarının dağılımını belirtmesi açısından da ayrıca önem taşımaktadır” (Güneş, 2002: 110).

Ön Söz İçeriği: Ders kitaplarında yazarın okuyucuya seslendiği, bir ya da iki sayfalık bölüme ön söz başlığı verilmektedir. Bazı kitaplarda ön söz yerine “sunu”, “giriş”, “başlarken” ya da “teşekkür” gibi başlıklar da kullanılmaktadır. Bu bölümde, yazar okuyucuya kitap hakkında genel bilgiler, kitabın bölümleri, kitapta kullanılan yöntemi tanıtıcı bilgiler vermektedir. Kitabın kullanımı hakkında açıklamalar içeren bu bölüm bir yandan da kitabın niçin hazırlandığı ile ilgili öğrenci-öğretmen ve velilere dönük bilgileri kapsamaktadır.

Baskı-Dizgi-Yazım: Ders kitaplarının basımı sırasında hatalar yapılabilmekte ve baskı hataları oluşabilmektedir. Farklı baskı makinelerinde, kitapların içindeki bazı sembol, simge, tablo ve grafikler farklılaşmaktadır. Kitapta baskı, eğitici öğelerin anlaşılmasını sağlayan en önemli faktör olduğu için baskıda meydana gelebilecek problemler, kitaptaki görsellerin ve yazıların algılanmasını güçleştirmekte bazen de tamamen engellemektedir. Baskının kalitesini kullanılan kâğıdın kalitesi, baskı tekniği, kullanılan mürekkep etkilemektedir dolayısıyla bu malzemelerin kaliteli olması kitabın kullanımı ve okunabilirliği için çok önemlidir. Ders kitaplarında, sınıf düzeylerine göre Bakanlık tarafından belirlenmiş punto büyüklüklerine dikkat edilmesi gerekmektedir. Başlıklara, büyük küçük harf uyumlarına, noktalamalara özen gösterilmelidir. Yazım hataları yapmamaya, yazıların, tablo, grafik, şekil ve çizgilerin bozuk ve kaymış olmamasına, sayfa numaralarının doğru dizilmesine ve sayfanın uygun yerinde bulunmasına özen gösterilmelidir.

Kaynakça: Ders kitabının hazırlanmasında yararlanılan diğer kitap, dergi, rapor, makale ve belge gibi çeşitli eserlerin belirtildiği bölümdür. Burada kaynaklar alfabetik bir düzen içinde verilmektedir. Her dönemin kaynakça gösterimi için kabul edilen farklı ölçütleri olabilmektedir. Bu yüzden dönemin gerektirdiği kaynakça gösterim ölçütlerine uygun olarak eserlerin dizilimi yapılmalıdır.

Sözlük: Ders kitaplarının arka kısmında, kitabın içindeki metin ya da alıştırılmalarda geçen öğrencilerin bilmedikleri ya da merak ettikleri sözcük, terim, yapısal ifadeleri bulabilecekleri sözlük bölümü mevcuttur. Özellikle yabancı dil ders kitapları için sözlük bölümleri oldukça önemlidir. Sözlük bölümleri harf sırlamasına uygun olarak düzenlenmelidir. Yabancı dil ders kitaplarında anlamı açıklanan sözcük hakkında yapısal olarak da sözcüğün isim mi, fiil mi, sıfat mı vb. bilgilerinin de verilmesi öğrenci için faydalı olacaktır. Sözlük kullanımı öğrencilerin sözcük dağarcığının gelişimi için de önemlidir.

Hazırlık ve Değerlendirme Soruları: Yabancı dil ders kitaplarında, ünite başlarında ya da sonlarında işlenen konularla ilgili alıştırılmaların-testlerin ve yanıt anahtarlarının verildiği bölümler bulunmaktadır. Ünite başlarında bulunan bu bölümler öğrencilerin konulara ön hazırlık yapmalarını sağlamaktadır. Kılıç ve Seven'in (2003) belirttiğine göre "ders kitaplarında hazırlık çalışmaları ile öğrenciye neyi, nereden çalışacağı, öğrenme sırasında nelere dikkat etmesi gerektiği, yeni bilgilerin hangi ön öğrenmelerle birleşeceği konusunda ipuçları sunulur" (157). Ünite sonlarında bulunan bölüm, öğrencilerin işlenen konuları ne kadar öğrendiklerini kendi kendilerine değerlendirebilecekleri bir bölümdür. Bu şekilde öğrenmediklerini fark ettikleri konuları tekrar çalışabilecekler ya da öğretmenlerine danışabileceklerdir.

2.7.2. İçerik Özellikleri

Üniteler-Dersler-Başlıklar: Yabancı dil ders kitaplarında seçilen metinler, dersler, oluşturulan üniteler, öğrenci seviyesine, sınıf düzeyine, müfredata ve öğretim programlarına uygun olmalıdır. Öğrenci ünite başlıklarından kitap hakkında, kitabın içindeki dersler ve o dönemin konuları hakkında bilgi sahibi olabilmektedir.

Metin Türleri: Yabancı dil ders kitaplarında seçilen metin türleri, kitabın ana içeriğini oluşturmaktadır. Kitap hangi öğretim programına uygun olarak yazıldıysa, seçilecek metinler de o programın özelliklerini yansıtacak şekilde düzenlenmelidir. Seçilen ya da oluşturulan metinler programda belirtilen kazanımları içermeli, gerek görsel gerek işitsel unsurlarla zenginleştirilmeli ve öğrencinin günlük hayatında karşılaşacağı olaylardan seçilmelidir.

Etkinlikler: Ders kitaplarındaki etkinlikler üniteye verilmek istenen bilgiler, dilbilgisi konuları, kavramlar, kazandırılmak istenen beceri ve tutumlar göz önünde bulundurularak hazırlanmalıdır. Etkinlik düzeyleri kolaydan zora, somuttan soyuta, basitten karmaşığa doğru organize edilmelidir çünkü yabancı dil öğretim ilkeleri de bu şekilde düzenlenmektedir. Hazırlanan etkinlik ve alıştırılmalar mutlaka gözden geçirilmeli yanlış soru, kavram, ifade, tanım

vb. içermemelidir. Yabancı dil öğretiminde önemli olan dört temel dil becerisinin kazandırılması ile ilgili olarak kitaplarda bir derste verilen etkinliklerin söz konusu her bir beceri için örnek sunması öğrencinin dil öğrenimi açısından fayda sağlayacaktır. Yabancı dil öğrenirken öğrencinin tekrar yapması öğrendiğini pekiştirmesini sağlayacağı için her yeni ders veya ünite de verilen etkinlik ve alıştırmalar bir önceki konunun ve dersin bilgilerini içermelidir. Böylece öğrenciler kitaptan da en üst düzeyde verim alabilecekler ve onların dil öğrenimleri daha sağlam hâle gelecektir. Metinler gibi etkinlikler de görsel ve işitsel öğelerle zenginleştirilmelidir.

Sosyo-Kültürel İçerik: Yabancı dil kitaplarında, sosyo-kültürel içerik; öğrencinin kendi kültürü yanında öğrendiği dilin ait olduğu kültüre özgü unsurları da dil öğrenimi sırasında tanınması anlamına gelmektedir. Bir yabancı dil öğrenmek sadece o dilin dilbilgisi kurallarını öğrenmek olmadığından, öğrenen dilin ait olduğu toplumun alışkanlıklarını, yaşam biçimini, fizikî, coğrafi, manevî ve kültürel özelliklerini de öğrenmesi, tanınması gerekmektedir. Ancak o şekilde dile kendini daha yakın hissedebilir ve bu, dilin öğrenilmesini kolaylaştıran ve hızlandıran bir etmendir. Dolayısıyla yabancı dil ders kitapları öğrencinin kendi kültürüne ait unsurların yanında hedef kültürün kültürel değerlerine ait unsurları da öğrenciye metinler, etkinlikler, görsel ya da işitsel öğeler aracılığıyla sunmalıdır. Sosyo-kültürel unsurlar bazen bir şehir, cadde, sokak, dağ, deniz, dükkân, tanınmış bir kişi ismi vb. olabilirken bazen de bir sözcük, deyim, ifade, atasözü, hikâye, masal, dinî veya millî bir tarih ya da olay olabilmektedir. Böylece hem hedef dile ait kültürel bir öğeyi hem de kendi kültürüne ait bir öğeyi bir arada görmesi öğrencinin öğrendiği dile karşı olan sempatisini ve öğrenme isteğini arttıracaktır. Ders kitapları hazırlanırken bu sosyo-kültürel içerik bireysel düşünce ve görüşlerden uzak olarak objektif ve yansız bir biçimde öğrenciye sunulmalıdır.

Yöntem ve Yaklaşım: Ders kitaplarının hangi yöntem ya da yaklaşım kullanılarak hazırlanacağı kitabın ait olduğu öğretim programıyla belirlenmiştir. Öğretim programlarında belirtilen yöntem ya da yaklaşımın gerektirdiği özellikler dikkate alınarak ders kitapları hazırlanmalıdır. Benimsenen yöntem doğrultusunda metinler seçilmeli, etkinlikler oluşturulmalı ve açıklamalar düzenlenmelidir. Öğrenci seviyesinin de dikkate alınması gereken bu süreçte, seçilecek yöntemin öğretmen yardımıyla aktarılabilmesi için ders kitabında yazılı, görsel, işitsel gerekli tüm malzemeler bulunmalıdır.

2.7.3. Dil ve Anlatım Özellikleri

Üslup ve Anlatım: Ders kitapları, dil ve anlatım özellikleri açısından incelenirken kullanılan sözcüklerin, cümlelerin, paragrafların niteliğine, yapısına dikkat edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Sözcük seçiminde öğrenci seviyesinin dikkate alınıp alınmadığı, seçilen sözcüklerin kolay öğrenilen sözcükler olup olmadığı, bilinmeyen sözcüklerin anlamlarının açıklanıp açıklanmadığı, sözcük öğretme tekniklerine dikkat edilip edilmediği gibi durumlar önem kazanmaktadır. Aynı ölçütler cümleler söz konusu olduğunda da önemlidir. Anlatım açısından açıklık, doğallık ve etkililik özelliklerine dikkat edilmiş midir? Kitabın yapısı öğrenci seviyesi ve öğretim programı açısından uygun mudur? Nesnel mi, öznel mi yoksa dolaylı anlatım mı tercih edilmiştir? Anlatımda anlaşmazlıklar, eksiklikler var mıdır? Ders kitabının genel olarak sade ve akıcı bir dili var mıdır? Dil ve anlatım bütünlüğü sağlanmış mı ve anlatım iç tutarlılığa sahip midir? Seçilen metinler ve diyaloglar anlaşılır mıdır, öğrenci seviyesine uygun ve öğrencinin günlük hayatta karşılaşılabileceği türden iletişim unsurları içermekte midir? Metinler farklı türlerden mi sunulmuştur? Bütün bu ve benzeri soruların cevapları üslup ve anlatım incelemesi sırasında ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır.

Söz Varlığı: Ders kitaplarında söz varlığı denilince kitaplarda kullanılan sözcük, kavram ve deyimlerin anlamlarının uygun kullanılıp kullanılmadığı anlaşılmaktadır. Yabancı dil derslerinde, öğrenciye hedef dilin söz varlığını, sözcük dağarcığını kazandırmak oldukça önemli olduğu için yabancı dil ders kitaplarında sözcük bilgisini veren bölümlerin önemi artmaktadır. Öğrencinin günlük hayatta kullanması gereken sözcükleri, ihtiyaç duyacağı ve anlamını bilmediği sözcüklerin anlamlarını doğru öğrenmesi çok önemlidir. Doğru öğrendiği her bir sözcük, cümle ve yapı, yabancı dilde iletişim kurarken öğrencinin kendisini hem daha iyi ifade edebilmesini hem de dil gelişiminin doğru şekilde gerçekleşmesini sağlayacaktır. Bu yüzden, ders kitaplarında konuların özelliğine uygun terminolojinin seçilmesi ve söz varlığının öğrenci gelişim ve öğrenme düzeyine uygun şekilde tasarlanması gerekmektedir.

Ana Dili Kullanımı: Yabancı dil ders kitaplarında uygulanan öğretim yöntem ve yaklaşım özelliklerine göre yöntem ana dili kullanımına ya kısıtlı olarak izin vermekte ya da tamamen ana dili kullanımını yasaklamaktadır. Her iki durumda da, ders kitaplarının tasarımı ve içeriği önerilen uygulamalara dikkat edilerek düzenlenmelidir. Genellikle yabancı dilde iletişim becerisine önem veren yöntemler, ana dili kullanımına izin vermediği için ders kitapları iletişimsel becerileri farklı teknik ve uygulamalarla kazandırmak üzere tasarlanmalıdırlar.

2.7.4. Öğretim Programına Uygunluk

Ders kitapları hazırlanmadan önce söz konusu ders aracılığıyla okulda ve okul dışında, öğrenciye birtakım yaşantılar, tecrübeler, beceriler kazandırılması planlanmaktadır. Bu planlamanın uygulama alanı olan yer ders kitaplarıdır. Öğretim programlarında belirlenen amaçların, hedeflerin ve stratejilerin hem bireye hem topluma faydalı olabilecek şekilde belirlenmesi ve program doğrultusunda yazılacak ders kitaplarında tüm bu hedeflerin uygulanabilir şekilde olmasına dikkat edilmelidir. Ders kitapları salt bilgi aktarımı için değil, öğrencilerin araştırma, problem çözme gibi becerilerini de geliştirebilmeleri için kullanılmaktadır. Öğretim programının hedef, içerik, eğitim durumları ve ölçme-değerlendirmeden oluşan öğeleri arasındaki uyum ders kitaplarında gözle görülür hâle gelmeli ve bu öğeler ders kitabına öğrencinin ihtiyaç ve düzeyi dikkate alınarak yansıtılmalıdır.

2.8. Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri

Ortaöğretim yabancı dil Fransızca dersi için kullanılan kitaplardan kısaca bahsettikten sonra aşağıda, ileriki bölümlerde kitapların detaylı incelemesi sırasında sıklıkla bahsi geçecek olan ve kitaplarda yabancı dil Fransızcanın öğretiminde kullanılan yöntem ve yaklaşımlardan bahsedilecektir.

2.8.1. Geleneksel Yöntem

“Klasik Yöntem” ve “Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi” (Doğan, 2012: 65) olarak da adlandırılan “Geleneksel Yöntem”, dilin biçimini ve anlamını temel almaktadır. Yöntem, okullarda Latince ve Yunanca öğretmek adına ve daha ziyade dilbilgisi kurallarını, sözcük dağarcığını ve okumayı öğretmek için kullanılmıştır. Hedef dilde yazılan edebî eserler ile öğrencilerin zihinlerini geliştirmek amaçlanmaktadır. Öğrencinin dili tercüme edebilmesi temel amaçtır. Doğan’ın belirttiğine göre “öğretim daha ziyade ana dilin kullanımı ile yapılır. (...) öğretilmek istenen yabancı dil, ana dile göre daha az bir kullanıma sahiptir” (2012: 36). Konuşma yerine okuma ve yazma becerilerinin önemli olduğu bir yöntemdir. Öğretmen sınıf etkinliklerini organize eder ve sınıfta aktif rol oynar. Öğretmen dilbilgisini tümdengelim yoluyla anlatır, öğrenciler kuralları ezberler ve bunları farklı alıştırmalara uygularlar. “Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi” için hazırlanan ders kitapları dilbilgisi kurallarının uzun açıklamalarını ve sözcük listelerini içermektedirler. Öğrencilerin yaptığı hataları düzeltmeye gereğinden fazla önem verilir, bu nedenle öğretmenin hataları düzeltmesi beklenmektedir. Öğretmen dilbilgisi-çeviri derslerinde, öğrenciye çevirmesi için verdiği metinler ya da öğrencinin, kuralları örneklere

uygulamasını istediği etkinlikler yoluyla değerlendirme yapar. “Geleneksel Yöntem” öğrencinin yaratıcılığını değil çeviri yapmasını ve dilbilgisi kurallarını öğrenmesini teşvik eden bir öğretim modeli sunduğu için eleştiri konusu olmuştur. Öğrenenlerin dilbilgisi yeterlikleri sınırlı kaldığı ve işlenen metinlerdeki ya da etkinliklerdeki cümleler çoğu zaman yapay olduğu için yöntemin gerekli etkiyi gösteremediği düşünülmektedir. Besse konu hakkında, “Kullandığı süreçler tartışmalıdır: dilbilgisi kurallarının (...) anlaşılması hâlâ belirsizliğini koruyor ve bu kuralların iyi bilinmesi, ilgili oldukları dili doğru bir şekilde uygulamak için yeterli bir koşul değil...” şeklinde açıklama yapmaktadır (2005: 26). Tatmin edici olmayan sonuçları nedeniyle “Geleneksel Yöntem” 19. yüzyılın sonlarına doğru ortadan kalkmış ve yerini öğrenciler için daha işlevsel başka yöntemlere bırakmıştır.

2.8.2. Doğrudan (Dolaysız) Yöntem

“Doğal/Doğrudan/Dolaysız/Direkt Yöntem” (Doğan, 2012: 87) olarak da adlandırılan “Méthode Directe” 19. yüzyılın sonlarına doğru kullanılmaya başlanmış, 20. yüzyılın başlarında özellikle Fransa ve Almanya’da yaygın olarak kullanılmış ve oradan da Amerika Birleşik Devletleri’nde yaygınlaşmıştır. Daha ziyade sözlü dile odaklanan “Doğal Yöntem” dilin kendiliğinden ve özgür kullanımını vurgulamaktadır. Ana dili kullanmadan tümevarımsal öğretime dayanır. Maximilian Berlitz (1852–1921) bu yöntemin temel ilkelerini ortaya koymuştur ve ikinci dil öğreniminin birinci dil öğrenimine benzer olduğunu ifade etmektedir. Bu açıdan bakıldığında, çok fazla sözlü etkileşim ve kendiliğinden dil kullanımı ve çok az çeviri olmalı, dilbilgisi kurallarının ve sözdizimsel yapıların çok az veya hiç analizi yapılmamalıdır. Berlitz okullarında, sözlü dil öğretimi için kullanılan on üç ilke şunlardır:

1. *Asla çevirme: göster.*
2. *Asla açıklama yapma: harekete geç.*
3. *Asla söz alma: sorular sor.*
4. *Asla hataları taklit etme: düzelt.*
5. *En çok kullanılan sözcüklerle konuşma: cümleler kur.*
6. *Asla çok konuşma: öğrencilerin konuşmasını sağla.*
7. *Asla kitabı kullanma: ders planını kullan.*
8. *Asla atlama: planını takip et.*
9. *Asla çok hızlı gitme: öğrencinin hızına ayak uydur.*
10. *Çok yavaş konuşma: normal konuş.*
11. *Çok hızlı konuşma: doğal konuş.*
12. *Yüksek sesle konuşma: doğal konuş.*

13. Asla sabırsız olma: sabırlı ol.

(https://www2.vobs.at/ludescher/alternative%20methods/direct_method.htm)

Germain'in (1993) belirttiğine göre “Doğrudan Yöntem”in genel amacı, dili iletişim kurmak için kullanmayı öğrenmektir: bu nedenle öğrencinin yalnızca soruları yanıtlamayı değil aynı zamanda sormayı da öğrenmesi gerekir. Hedef dilde otomatik olarak düşünmek için eğitilmelidir” (127).

“Doğrudan Yöntem” ile yabancı dil öğretiminde bir devrim niteliği taşıyan, öğrenmede ana dilin yardımına başvurmadan kaçınmayı mümkün kılan tüm süreç ve teknikler denenmiştir. “Dolaysız Yöntem” çocuğun ana dili ediniminin gözlemlenmesine dayanan doğal bir yaklaşım oluşturur.

Larsen-Freeman ve Anderson'un, *Teaching and Principles in Language Teaching* kitabında yöntem ile ilgili verdiği bilgilerden hareketle “Doğrudan Yöntem”den geliştirilen ve sınıfta kullanılabilecek bazı belirli teknikler şunlardır: “sesli okuma”, “soru-cevap alıştırmaları”, “öğrencilerin kendi kendilerini düzeltmelerini sağlama”, “konuşma pratiği”, “boşluk doldurma alıştırmaları”, “dikte”, “harita doldurma” ve “paragraf yazma” (2011: 23–33).

“Doğrudan Yöntem” 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında büyük bir üne sahipti, ancak o zamanlar bu yöntemi kullanmak maddi gereklilikler, zaman ve sınıf büyüklüklerinin yeterli olmaması nedeniyle pratik olamamıştır.

2.8.3. İşitsel-Sözel Yöntem

“İşitsel-Sözel Yöntem”, “Amerikan ordu yöntemi olarak da bilinir ve II. Dünya Savaşı'nın başında orduya dil öğretimi için (Doğan, 2012: 111) kullanılmıştır. Davranışçı teoriye bağlı olarak dil öğrenimi 1940'lar ve 1950'lerde bir alışkanlık oluşturma ve pekiştirme süreci olarak tasavvur edilmiştir.

Bu yöntemin amacı, sözlü yetkinliği geliştirmektir. Okuma, yazma veya çeviri alıştırmaları yoktur. Yapısal, dilbilgisi alıştırmaları ve dil laboratuvarı bu yöntemin temel araçlarıdır. Tekrarlama alıştırmaları yoğunluklu olarak kullanılmaktadır. Yabancı dilin sözlü pratiği, ses birim öğretimi, sözcük bilgisi ve dilbilgisi başlıca unsurlardır. Öğrencilere önerilen yapısal alıştırmalar; cümlenin en küçük birimlerinin yerlerini değiştirmeleri veya bir yapıdan diğerine dönüşümler yapmaları şeklindedir. Bu tekrarlama veya taklit alıştırmaları aracılığıyla

öğrencilerin yeni dönüşümler önererek yapıyı yeniden kullanmaları beklenmektedir. “Adından da anlaşılacağı üzere bu yöntem sözlü dile öncelik verir ve telaffuz temel hedeftir, birçok tekrar ve işitsel alıştırma mevcut olup telaffuz farklı yerel seslerin kaydedilmesi yoluyla öğrencilerin kullanımına sunulur” (Cuq ve Gruca 2002: 227). Bu yönteme göre dil, insan davranışlarından yalnızca bir tanesidir ve temel modeli koşullu reflektir; uyaran-tepki-pekiştirme. Bir yabancı dilin “İşitsel-Sözel Yöntem”le öğretiminin ilk aşamasında öncelik o anki dilin ve özellikle o dilin en çok kullanılan yapısının öğrenilmesidir. Öğrenme sistemi şu şekildedir; önce dinle ve konuş, sonra oku ve yaz. 12–24 hafta boyunca, sözlü alışırtmalarla geçen haftalardan sonra okumaya geçilebilir. Yazmaya gelince, başlangıçta kopyalama çalışmaları veya kontrollü çalışmalar olmalıdır. Dil, uygun dilsel biçimlerin kendiliğinden kullanılmasına neden olan bir refleksler toplamı olarak görülmektedir.

Amerika’da kısmen kendini empoze eden, okuma-çeviri yöntemine bir tepki olarak yorumlanabilir, artık söz konusu olan, ikinci dilde okumayı öğretmek değil, bu dilde anlamayı, konuşmayı, okumayı ve yazmayı öğretmekti, yani sözlü yönlerden başlayarak, dört beceriyi bu sırayla geliştirmek söz konusuydu: beceriler olmaksızın bir dile hâkim olmak iddia edilemez (Besse, 2005: 35).

Her dilin kendi sesbilimsel, biçimbilimsel ve sözdizimsel sistemine sahip olduğu kabul edilmektedir. Sözcük dağarcığı, sözdizimsel yapılardan sonra ikinci sırada yer almakta ve ana dilin dilsel uygulamaları, öğrenme sırasında müdahale kaynağı olarak algılanmaktadır. Bunu önlemek için öğretmenlere sınıfta sadece yabancı dili kullanmaları tavsiye edilir. Ancak öğrenilen dilin sınıf dışına aktarımının olmaması, öğrencinin her zaman ilgisini çekmeyen yapısal alışırtmalar bu yönteme yönelik yapılan eleştirilerdendir.

1960’ların başından itibaren yabancı dil olarak Fransızcanın öğretimi üzerinde dilbilimin önemli bir etkisine tanık olunmuştur. “Uygulamalı Dilbilim” ifadesi daha sonra eğitim ile eş anlamlı hâle gelmiştir. Bu dönemin Fransız didaktik söyleminde, “İşitsel-Sözel Yönteme” ve “uygulamalı dilbilim” ilkelerine yapılan atıflar çok fazla olsa da bu yöntem Fransa’da sınırlı bir etkiye sahip olmuştur.

2.8.4. İşitsel-Görsel Yöntem

1950’lerde dilbilimciler, edebiyat alanındaki bilim adamları ve pedagoğlardan oluşan araştırma ekipleri, Fransızca’yı yabancı dil olarak yaymak amacıyla en iyi araçları bulmak adına Fransa’da ve yurtdışında çalışmalar yapmışlardır. Bu araştırmacılarından biri olan Zagreb Üniversitesi’nden Peter Guberina, 1950’lerin ortalarında, “İşitsel-Sözel Yöntem” olarak

başlatılan “Görsel-İşitsel Yöntem”i 1960’lardan 1980’lere kadar tamamlamıştır. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra İngilizce, Fransızcanın aleyhine olacak şekilde uluslararası iletişim dili olma eğilimindeydi. Fransa daha sonra, kolonilerdeki kullanımını güçlendirmeye, itibarını yurt dışında kanıtlamaya ve İngilizcenin yayılmasına karşı savaşılmaya odaklanmak zorunda kalmıştır. Sonuç olarak, Fransızca öğretimi Fransa MEB için bir öncelik hâline gelmiştir. Bakanlık, konuşma dilini analiz ederek, dilbilgisi ve sözlüksel olarak tasarlanıp geliştirilen temel Fransızcadan sorumlu bir araştırma birimi organize etmiştir. Bu araştırma biriminin adı “CREDIF (Le Centre de Recherche et d’Étude pour la Diffusion du Français)”dir. Fransızcanın yayılmasına yönelik araştırmalar ve incelemeler yapan bu merkezin sözü edilen görevinden sorumlu kişi dilbilimci Georges Gougenheim olmuştur. Gougenheim liderliğindeki ekip, sözcük bilgisi ve dilbilgisi istatistiklerinden yararlanarak konuşma dilini analiz edecekti. Bakanlığın yürüttüğü bu projenin ilk meyvesi, 1954’te iki liste halinde yayınlanan: (Gougenheim, 1970) 1475 sözcükten oluşan birinci derece temel Fransızca, daha sonra da 1609 sözcükten oluşan ikinci derece temel Fransızcadır. Yayınlanan listeler, “CREDIF” tarafından, görsel-işitsel dersleri tasarlarlarken kullanılmıştır.

“Görsel-İşitsel Yöntem” dili bir ifade ve iletişim aracı olarak ele almaktadır. Dil, bir bağlam ve dil psikolojisi, jestler, ses bilgisi vb. parametreler içinde gerçekleşen bir yapıdır. Sözcüğü diyalog içinde öğretmeye çalışmaktadır. “Görsel-İşitsel Yöntem (...) 1960’larda ve 1970’lerde Fransa’da yaygın olarak kullanılan bir yöntem olarak tanımlanacaktır. Ayrıca yöntemin tutarlılığını sağlayan husus, yöntemin görüntü ve sesin ortak kullanımı etrafında inşa edilmiş olmasıdır” (Puren, 2012: 192). Görsel ve işitsel materyaller yardımıyla her derste iletişim durumuna önem verilir.

Genel amaç günlük, tanıdık konuşma dilinde, özellikle sözlü olarak iletişim kurmayı öğrenmektir. “Hedef dili pratik ve ustaca kullanabilmek için vurgu her zaman üretimden önce gelmektedir ve vurgu seslerin akustiğinin anlaşılması için yapılmaktadır” (Germain, 1993: 153–154). Yöntem, ana dili tamamen reddetmemekte, gerektiğinde öğrenciye ana dilinde açıklama yapılabilmektedir. Dili diyaloglar yoluyla öğretmeyi ilke edinmiş olan bu yöntem, diyalogların anlaşılmayan kısımları için ana dilde bazı açıklamalar yapılabileceğini fakat fazla ayrıntıya girilmeden, sadece diyalogun anlamını açıklayacak biçimde çeviri yapılabileceğini vurgulamaktadır. “Görsel-İşitsel Yöntem”in üç önemli boyutu vardır, bunlar: iletişim durumu, diyalog ve görüntüdür.

“Görsel-İşitsel Yöntem” yerini diğer dilbilimsel (işlevselcilik) ve psikolojik (bilişselcilik) teorilere dayanan “İletişimsel Yaklaşım”a bırakır.

2.8.5. İletişimsel Yaklaşım

“İletişimsel Yaklaşım”, 1970'lerin başında “Görsel-İşitsel Yöntemin” yetersizliğinden doğmuştur. Modern dünyada artık insanların farklı ihtiyaçları olmakta ve diğer dillerde iletişim kurabilmek giderek daha da önemli hâle gelmektedir. İletişim ihtiyacı, psikologlar, sosyologlar, pedagoglar ve eğitimciler gibi öğretme-öğrenme ile ilgilenenleri iletişimsel öğretme-öğrenmeye yönlendirmektedir.

Dictionnaire de didactique du français langue étrangère et seconde sözlüğü “İletişimsel Yaklaşımı” şu şekilde tanımlamaktadır:

İletişimsel yaklaşım(lar)ın belirlenmesi, öğrencinin iletişim kurma yeteneğini geliştirmeyi amaçlayan, yöntem(ler)in seçilmesiyle başlamaktadır. Bir terimin, bir yaklaşım olarak kullanılması ve ara sıra çoğul kullanımı, önceki yöntemlerden ve özellikle daha dogmatik olduğu söylenen görsel-ışitsel bir yöntemle aralarındaki farkın belirlenmesi içindir. İletişimsel yaklaşımlar, “iletişim kurmayı, iletişim içinde bulunarak öğrendiğimizi” ifade etmektedir. Yaklaşım, esnek bir yapıda, kolay uyarlanabilir ve bağlam temelli iletişim çeşitlerine de açıktır. (Cuq, 2003: 24)

Bu nedenle 1970’lerde, çok disiplinli araştırmacılar, öğrencilerin yabancı dilde iletişim kurabilmeleri, günlük durumlarda dili kullanma yeterliliğine ulaşabilmeleri için en iyi çözümleri bulmaya çalışmışlardır. Bu çaba, kamu kurumları tarafından yaptırılan önemli bir çalışmaya yol açmıştır. Bu çalışma, “Avrupa Konseyi” tarafından hazırlanan “Un Niveau Seuil” (Eşik Seviyesi)’dür. 1971 yılında ana hatları çizilen bu proje modern dillerin yetişkinler tarafından öğrenilmesini teşvik etmek için yapılmıştır. Boyer vd.nin (2001: 9), belirttiği üzere “Fransız Eşik Düzeyi, İngiliz Eşik Düzeyinden ilham almıştır. Eşik Düzeyi (1975’te J. A. van Ek tarafından yayınlanan) belirli bir dinleyici kitlesinin özel iletişim ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yabancı dil olarak Fransızcanın işlevsel öğretiminin uygulanmasını sağlayan bir araçtır.” Uzmanların amacı, öğrencilerin kendi ihtiyaç ve hedeflerine göre yabancı dili etkili ve yeterli düzeyde pratik etmelerini sağlayacak multimedya sistemlerini geliştirmektir. Dilsel yeterliliğin eşik seviyesi, bir öğrencinin yabancı bir ortamda bir birey olarak basit ama etkili bir şekilde kendini kanıtlayabilmesi için edinmesi gereken bilgi ve becerilerin ifadesi olarak tasarlanmıştır. Eşik düzeyi, öğrencinin bu sosyal hedefleri gerçekleştirmesi için kullanabileceği dilsel zenginlik hakkında bir fikir vermekteydi. Eşik düzeyini geçebilen öğrencilere de

keşfedebilecekleri yeni dil ortamları vaat ediliyordu. Eşik düzeyi modern dillerin öğreniminde kilit bir konuma sahiptir ancak hiçbir şekilde nihai sonuç olmamıştır.

Cuq ve Gruca ise, “İletişimsel Yaklaşım”ın dört temel bileşenini şu şekilde ayırt etmektedir:

- *dilbilimsel bileşen, yani dilbilgisi, fonolojik, sözcük dağarcığı vb. kurallar ve yapılar bilgisi. Bu bileşen, bir yabancı dilde iletişim kurabilmek için gerekli ancak yeterli olmayan bir koşuldur;*
- *dil kullanımının sosyo-kültürel kurallarının bilgisine atıfta bulunan, duruma ve iletişim amacına göre uygun dilsel biçimlerin nasıl kullanılacağını bilmeyi gerektiren toplum dilbilimsel bileşen;*
- *içine yerleştirildikleri iletişim durumunun parametrelerine göre farklı söylem türlerinin uyumunu ve tutarlılığını sağlayan söylemsel bileşen;*
- *ve son olarak, iletişimdeki güçsüzlükleri veya "başarısızlıkları" telafi etmek için sözlü ve sözlü olmayan stratejileri kullanma becerisinden oluşan stratejik bileşen. (2002: 232–233).*

Bu yaklaşımda öğretmen bir danışmandır. Dil gerçek hayattaki otantik bağlamlar içinde kullanılmaktadır. Otantik belge, gerçek hayattan veya ders dışından gelen ve eğitim amaçlı yapılmayan bir metin, ses belgesi, görsel veya görsel işitsel olabilir. Sınıf içi iletişim etkinliklerinin odak noktası özgün ve anlamlı olmalıdır. İletişim farklı dil becerilerinin bütünleşmesini gerektirir. Öğrenme, kaçınılmaz olarak deneme yanılma içeren yaratıcı bir inşa sürecidir. Derste yabancı dil kullanılır ancak ana dili ve çevirinin kullanılması da mümkündür. Öğrenme artık pasif değil aktif bir süreç olarak görülmektedir.

2.8.6. Eylemsel Yaklaşım

“Avrupa Konseyi AOBM”de “Eylemsel Yaklaşım” adı verilen göreve dayalı bir yöntem tavsiye edilmektedir. “İletişimsel Yaklaşım”ın genişletilerek, dilin dâhil olduğu bir görevin etkili bir şekilde tamamlanmasına dayanır. Dili kullananlar ve öğrenenler öncelikle “sosyal aktörler” olarak kabul edilmektedir. Sosyal aktörler, toplum üyeleri olarak görülen ve belirli bir dizi koşulda yerine getirilmesi gereken (yalnızca dille ilgili olmayan) görevleri gerçekleştiren kişilerdir. “AOBM”nin eylem odaklı bakış açısına göre, “eylemsel” sözcüğü “harekete geçmek” fiilinden gelir. Bu görevlerin yerine getirilmesiyle ilgili olarak “Eylem Odaklı Yaklaşım”, kişinin bilişsel, duyuşsal ve irade kaynaklarının yanı sıra, onun sosyal bir aktör olarak uyguladığı tüm özel yeterliklerini dikkate alır. “Eylemsel Yaklaşım”, öğrenciyi portfolyo aracılığıyla kendi öğreniminin sorumluluğunu üstlenmeye yönlendirerek her şeyden önce

öğrencinin özerk olmasını gerektiren görevler, projeler, senaryolar kullanmaktadır. Portfolyo öğrenciye aittir ve “AOBM” merkezlidir. Öğrenmede özerkliği geliştirir ve böylece çok dilliliği teşvik eder.

Puren, “eylem”i “kullanma eylemi içindeki anlam birliği”, “görev”i “öğrenme eylemi içindeki anlam birliği”, “eylemsel yaklaşım”ı ise “referans eylem ve referans görev arasındaki ilişki” olarak tanımlamaktadır (2006: 39). “Eylem Odaklı Yaklaşım” bir yabancı dilin öğrenen-kullanıcı kişisini hem kendi çevresi içinde hem de evrensel koşullarda, başkalarıyla birlikte hareket eden ve davranan sosyal bir aktör olarak kabul eder. Bu açıdan dilin biçiminden çok işlevlerine önem verilmektedir. Bu yaklaşım Avrupa’da yaşanan ekonomik bütünleşmeye paralel olarak doğmuştur.

Eylem odaklı bakış açısı, Fransızcanın öğretildiği dil sınıflarında önemli rol oynar. “Eylemsel Yaklaşım” “İletişimsel Yaklaşım”ın eğitim hedefini ele alır ve yeni bir öğrenme hedefi önerir. Rosen (2010: 490), “Eylemsel Yaklaşım”ın “öğrencileri küreselleşen toplumda çok dilli ve çok kültürlü bir durumda yaşamaları için eğitmeyi amaçladığını” belirtmektedir. Bu nedenle “Eylemsel Yaklaşım”, yalnızca konuşma becerilerini kazanmaya değil aynı zamanda başkalarıyla birlikte hareket edebilmeye de odaklanır.

“Eylemsel Yaklaşım” göre dil öğrenmek bir görev ve eylemdir. Yaklaşımında önemli olan öğrencilerin kendi dil ihtiyaçları hakkında düşüncelerini, kendi öğrenmelerinin ve özerkliklerinin farkına varmalarını sağlamaktır. Öğretmenler, öğrencilerinin dilsel ve iletişimsel ihtiyaçlarını belirlemeli ve iletişimsel görevleri tanımlamalıdır. Merkezde öğrenen vardır. “Eylemsel Yaklaşım” görevler basit, karmaşık ve yaratıcı olmak üzere çok çeşitlidir. İletişim etkinliklerin kavranmasında, üretilmesinde önemli olduğu için öğrencilerin gerçekleştireceği görevlerin de ayrılmaz bir parçasıdır. Görevler, öğrencileri sosyal hayata hazırlar. Bu nedenle sözlü üretim, sözlü anlatım ve sözlü anlamaya önem verilmektedir.

“Eylemsel Yaklaşım”da öğrencinin dil bilgisinin, kavramları, yapıları ne kadar iyi bildiğinin öncelikli bir yeri yoktur. Takdir edilen ilk referans, öğrencinin yapması istenen şey için kapasitesini ortaya çıkarması, eyleme geçebilmesidir. “AOBM” eylemsel bakış açısını tanımlarken, bu yaklaşımın göreve karşı sergilediği tutumdan bahsetmektedir. “Eylemsel Yaklaşım” için görev öğrenenin, kullanıcının yabancı bir dilde hareket etme becerilerini seferber etme aracıdır. “Görevler genellikle şu iki temel unsuru içerir: 1) Yapılması istenen belirli bir eylem veya faaliyet; 2) Kişiden görevi gerçekleştirmesinin neden istendiğini belirten

bir hedef veya beklenen bir sonuç” (Guide du formateur sur la programmation axée sur les tâches, 2011: 7). Öğrencinin bireysel çabasını ve deneyim kazanmasını önemseyen, bunlar sayesinde öğrencinin dil öğreniminde gerçekleşen bir değişim olacağını öne süren yaklaşım, öğrenciye öğrenmenin yollarını öğretmeyi amaçlamaktadır.



BÖLÜM III: YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Cumhuriyetin ilk yıllarından bu yana, ortaöğretim Fransızca dersi için hazırlanan öğretim materyallerinin ve öğretim programlarının değerlendirilmesine yönelik çalışmamız, nitel bir betimsel araştırma özelliği taşımaktadır. Çalışma araştırma problemlerini yorumlamalı bir şekilde ele alarak, araştırma konularını kendi ortamları içinde değerlendirmeyi ilke edinen nitel bir araştırma olduğu için Niçin?, Nasıl?, Ne şekilde? sorularına cevap aranacak ve sonuçlar betimlenerek açıklanmaya çalışılacaktır.

Ortaöğretim Fransızca ders kitapları ve ortaöğretim Fransızca dersi öğretim programlarından oluşan araştırma evreninin inceleme aşaması, nitel araştırmanın tarama modelinde desenlenmiştir. “Tarama modellerinde, amaçların ifade edilişi genellikle soru cümleleri ile olur. Bunlar; Ne idi?, Nedir?, Ne ile ilgilidir?, Nelerden oluşmaktadır? gibi sorulardır” (Karasar, 2012: 77). Araştırma kapsamında, incelenen kaynaklardan elde edilen veriler doküman incelemesi yöntemiyle yorumlanmıştır.

Herhangi bir araştırma sürecinde olduğu gibi, toplanan verileri analiz etmek, sonuçlara varmak için gerekli bir adımdır. Nitel araştırmada kullanılan diğer yöntemler gibi doküman analizi de, anlam çıkarmak, ilgili konu hakkında bir anlayış oluşturmak, deneysel bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirmektedir” (Corbin ve Strauss, 2008: 215).

3.2. Araştırma Nesnesi

Çalışmada, 1924–2018 yılları arasında ortaöğretim Fransızca dersi için hazırlanan öğretim programları ve 1940–2023 yılları arasında Fransızca dersi için öğretim programları doğrultusunda MEB tarafından basılan ve ortaöğretim okullarında okutulan ders kitaplarından meydana gelen iki grup araştırma nesnesi incelenmiştir.

3.2.1. 1924 – 2018 Ortaöğretim Fransızca Dersi İçin Hazırlanan Öğretim Programları

Ortaöğretim Fransızca dersi öğretim programları aşağıdaki tabloda karar sayıları ve tarihleri ile birlikte verilmiştir.

	Program Adı	Çıkış Yeri	Karar Tarihi	Karar Sayısı	Yayımlandığı Tebliğler Dergisinin	
					Sayısı	Sayfası
1	Lise Müfredat Programları Esbâb-ı Mûcibe Lâhiyası	T.C. Maarif Vekâleti	1924	-	-	-
2	Lise Müfredat Programı	T.C. Maarif Vekâleti	1934	-	-	-
3	Ortaokul ve Liselerin Yabancı Dil Dersleri Taslak Programı	TTDB	10.05.1973	380	1747	259
4	Lise Öncesi Hazırlık Sınıfı Bulunan Ortaöğretim Kurumlarının Yabancı Dil Dersi Öğretim Programı	TTDB	01.09.1993	411	2390	694
5	Ortaöğretim Kurumları 9. Sınıf Fransızca Dersi Öğretim Programı	TTDB	12.09.1996	238	2463	628
6	Ortaöğretim Kurumları Hazırlık Sınıfı İkinci Yabancı Dil Fransızca Dersi Öğretim Programı	TTDB	13.09.2004	140	2565	891
7	Ortaöğretim Kurumları 10, 11. ve 12. Sınıf İkinci Yabancı Dil Fransızca Dersi Öğretim Programı	TTDB	17.07.2006	315	2589	1140
8	Ortaöğretim Kurumları Fransızca Dersi Öğretim Programı	TTDB	24.08.2011	120	2649	600
9	Ortaöğretim Fransızca Dersi (Hazırlık, 9. 10. 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı	TTDB	17.07.2017	87	2718-EK	1625
10	Ortaöğretim Fransızca Dersi (Hazırlık, 9. 10. 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı	TTDB	19.01.2018	42	2726	1791

Tablo 1. 1940 – 2018 Fransızca Dersi Öğretim Programları

3.2.2. 1940 – 2023 Fransızca Ders Kitapları ve Kitapların Künye Bilgileri

Aşağıda Cumhuriyet döneminde, Fransızca dersi için basılan ve okutulan ders kitapları ve kitap incelemesinde temel alınan program eşleşmeleri tablosu ve kitapların künye bilgileri görülecektir.

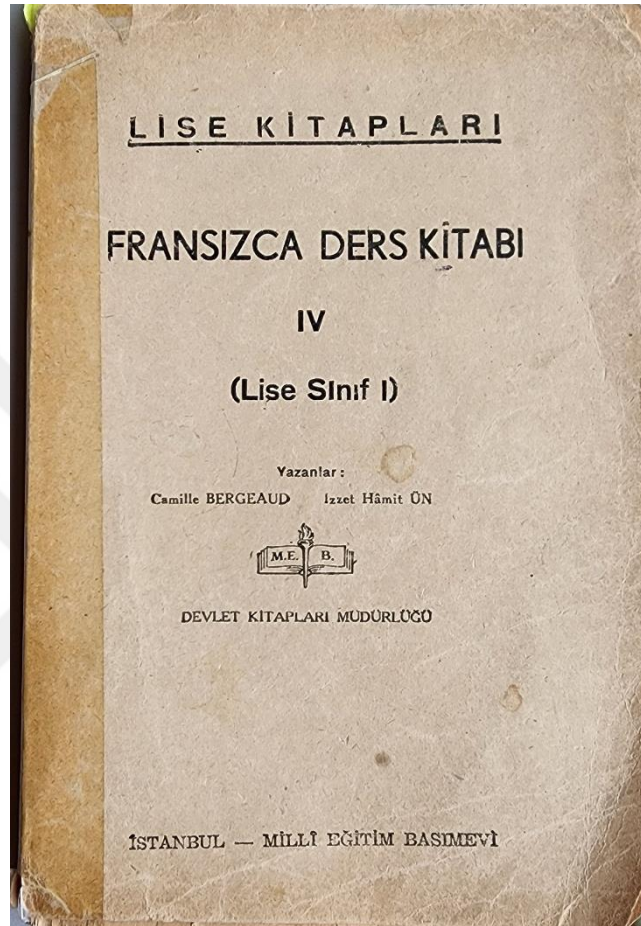
Kitap Adı	Yazar	Yöntem	Yıl Aralığı	Ait olduğu Öğretim Programı
Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI	Komisyon	Doğrudan / Dolaysız Yöntem (Méthode Directe)	1940–76 – 36 yıl	1934 Yılı Lise Müfredat Programı
Je Parle Français 4–5–6	Komisyon / Ahmet Erbaş / Bernadette Gökaltay / H. Tanrıkulu / A. Ç. Ertürk / M. Doğan	İşitsel-Görsel Yöntem (Structuro-Global Audio-Visuelle (SGAV))	1976–2009 – 33 yıl	1973 Yılı Ortaokul ve Liselerin Yabancı Dil Dersleri Taslak Programı
Je Voyage en Français 4	O. Üstün / Ü. Aral / H. Şahinbaş	İletişimsel Yaklaşım (L'Approche Communicative)	1997–2010 – 13 yıl	1996 Yılı Ortaöğretim Kurumları 9. Sınıf Fransızca Dersi Programı
Salut! 10–11–12	Eric Cotro / H. Birsen Armutçuoğlu / S. Saygı	İletişimsel Yaklaşım (L'Approche Communicative)	2007–12 – 5 yıl	2006 Yılı İkinci Yabancı Dil Fransızca (10., 11. ve 12. Sınıflar) Dersi Öğretim Programı
Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2	Metin Erbaş / Hasan Karahisar / Akif Çakır / M. Fevzi Gökçe / Deniz Sütel / Sevgi Mülayim / G. Zühal Bardakçı	İletişimsel Yaklaşım – Eylemsel Yaklaşım (L'Approche Communicative - L'Approche Actionnelle)	2015–23 – 8 yıl	2011 Yılı Ortaöğretim Kurumları Fransızca Dersi Öğretim Programı

Tablo 2. 1940 – 2023 Fransızca Ders Kitapları

3.2.2.1. Ders Kitaplarının Künye Bilgileri

3.2.2.1.1. Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI

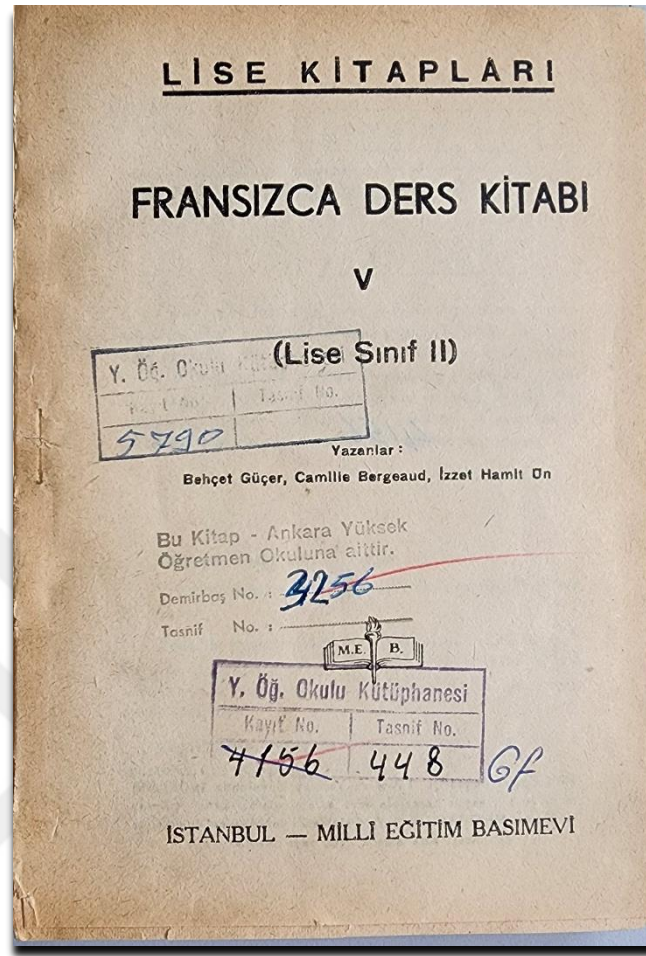
Fransızca Ders Kitabı IV



Resim 1. *Fransızca Ders Kitabı IV* Kitabının Ön Kapağı

Kitabın Adı	<i>Fransızca Ders Kitabı IV</i>
Yazar	Camille Bergeaud, İzzet Hamit Ün
Baskı-Cilt	02.07.1966
Yayınevi	İstanbul Millî Eğitim Basımevi
Kabul Tarihi – Sayı	25.03.1955 – 992
Ebat	19,5x13,5 cm
Sayfa	222
Hedef Kitle	Lise 1. sınıf öğrencileri için yazılmıştır.
Öğretim Materyalinin Tanımı	Ders Kitabı (Çalışma Kitabı ve Öğretmen Kitabı bulunmamaktadır)

Fransızca Ders Kitabı V



Resim 2. *Fransızca Ders Kitabı V* Kitabının Ön Kapağı

Kitabın Adı	<i>Fransızca Ders Kitabı V</i>
Yazar	Behçet Güçer, Camille Bergeaud, İzzet Hamit Ün
Baskı-Cilt	16.05.1963
Yayınevi	İstanbul Millî Eğitim Basımevi
Kabul Tarihi – Sayı	16.09.1940 – 175
Ebat	19,5x13,5 cm
Sayfa	207
Hedef Kitle	Lise 2. sınıf öğrencileri için yazılmıştır
Öğretim Materyalinin Tanımı	Ders Kitabı (Çalışma Kitabı ve Öğretmen Kitabı bulunmamaktadır)

Fransızca Ders Kitabı VI

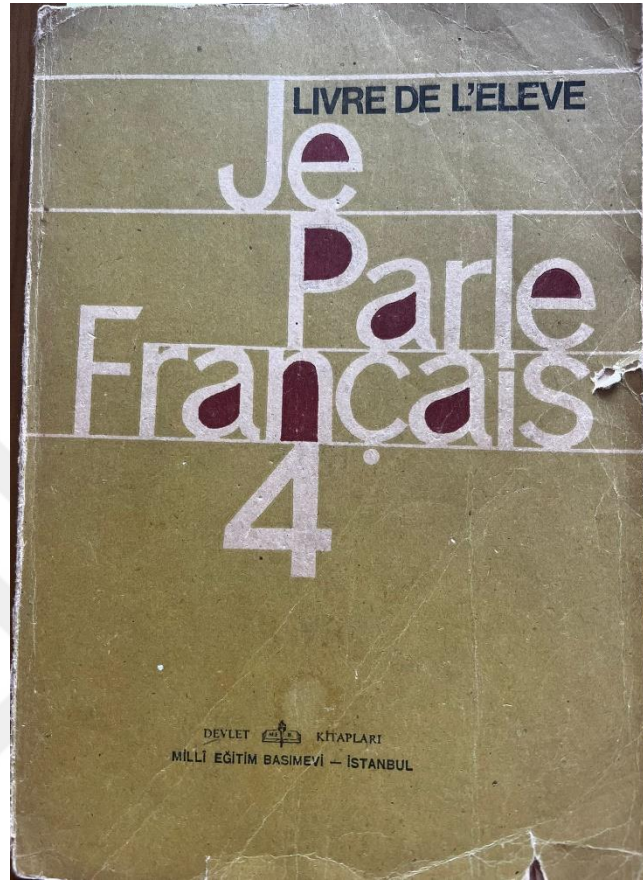


Resim 3. *Fransızca Ders Kitabı VI* Kitabının Ön Kapağı

Kitabın Adı	<i>Fransızca Ders Kitabı VI</i>
Yazar	Behçet Güçer, Camille Bergeaud, İzzet Hamit Ün
Baskı-Cilt	22.05.1968
Yayınevi	İstanbul Millî Eğitim Basımevi
Kabul Tarihi – Sayı	18.08.1941 – 107
Ebat	19,5x13,5 cm
Sayfa	200
Hedef Kitle	Lise 3. sınıf öğrencileri için yazılmıştır
Öğretim Materyalinin Tanımı	Ders Kitabı (Çalışma Kitabı ve Öğretmen Kitabı bulunmamaktadır)

3.2.2.1.2. Je Parle Français 4–5–6

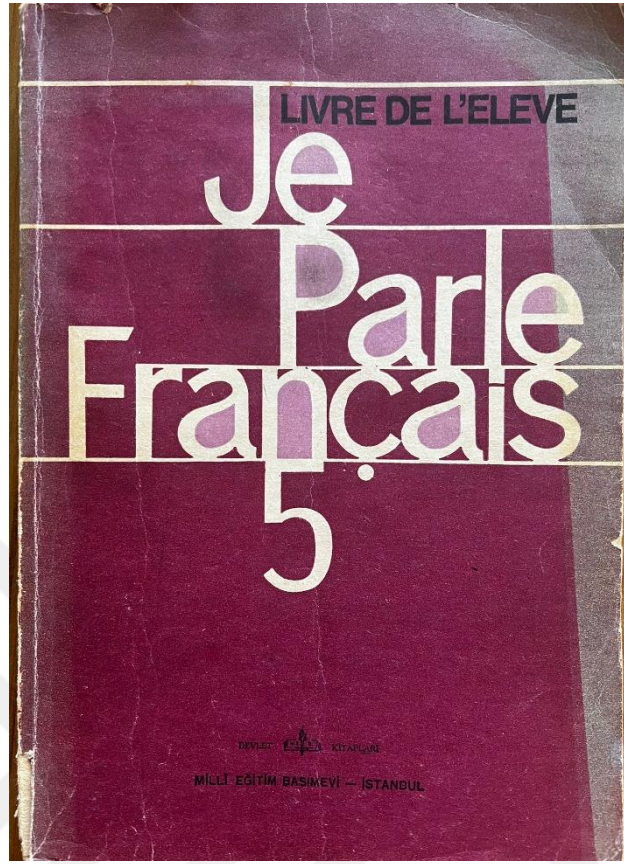
Je Parle Français 4



Resim 4. Je Parle Français 4 Kitabının Ön Kapağı

Kitabın Adı	Je Parle Français 4
Yazar	MEB Komisyon
Baskı-Cilt	14.05.1980–3781
Yayınevi	Millî Eğitim Basımevi İstanbul
Kabul Tarihi – Sayı	21.01.1980–341
Ebat	16x23,5 cm
Sayfa	285
Hedef Kitle	Lise 1. sınıf öğrencileri için yazılmıştır.
Öğretim Materyalinin Tanımı	Ders Kitabı (Çalışma Kitabı ve Öğretmen Kitabı bulunmaktadır.)

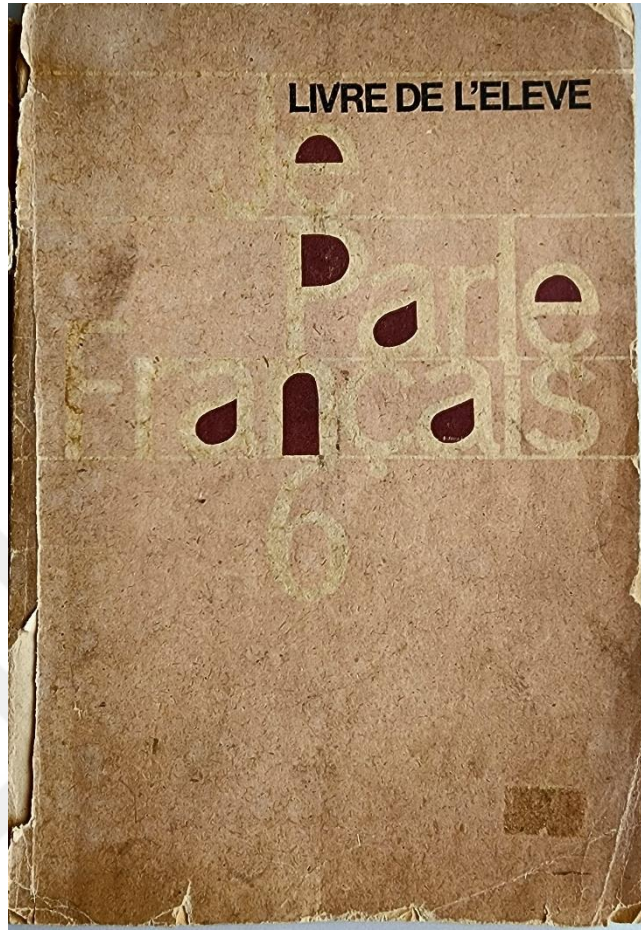
Je Parle Français 5



Resim 5. *Je Parle Français 5* Kitabının Ön Kapağı

Kitabın Adı	<i>Je Parle Français 5</i>
Yazar	MEB Komisyon
Baskı-Cilt	14.02.1979–1456
Yayınevi	Millî Eğitim Basımevi İstanbul
Kabul Tarihi – Sayı	26.12.1978–8702
Ebat	16x23,5 cm
Sayfa	197
Hedef Kitle	Lise 2. sınıf öğrencileri için yazılmıştır.
Öğretim Materyalinin Tanımı	Ders Kitabı (Çalışma Kitabı ve Öğretmen Kitabı bulunmaktadır.)

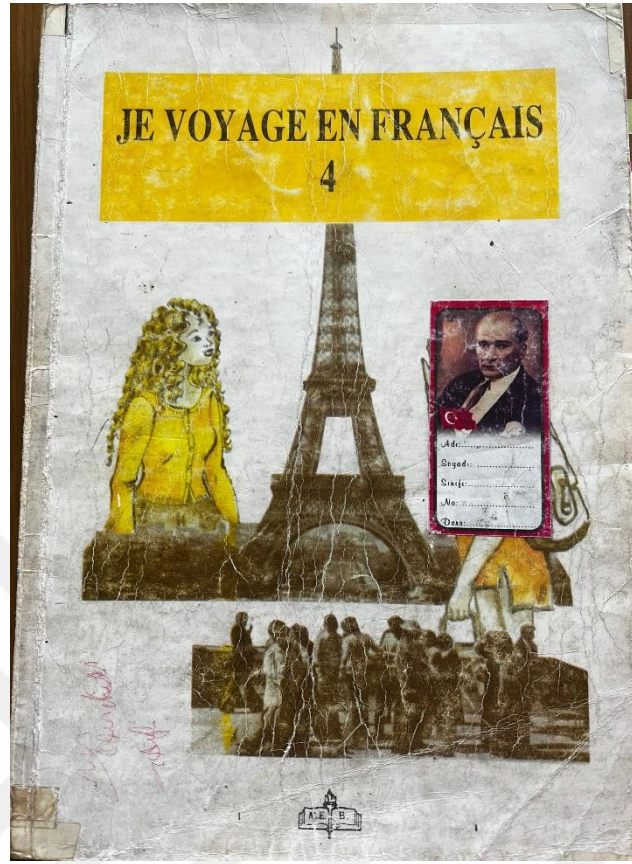
Je Parle Français 6



Resim 6. *Je Parle Français 6* Kitabının Ön Kapağı

Kitabın Adı	<i>Je Parle Français 6</i>
Yazar	MEB Komisyon
Baskı-Cilt	22.05.1979–6492
Yayınevi	Millî Eğitim Basımevi İstanbul
Kabul Tarihi – Sayı	19.04.1979–85
Ebat	16x23,5 cm
Sayfa	219
Hedef Kitle	Lise 3. sınıf öğrencileri için yazılmıştır.
Öğretim Materyalinin Tanımı	Ders Kitabı (Çalışma Kitabı ve Öğretmen Kitabı bulunmaktadır.)

3.2.2.1.3. Je Voyage en Français 4

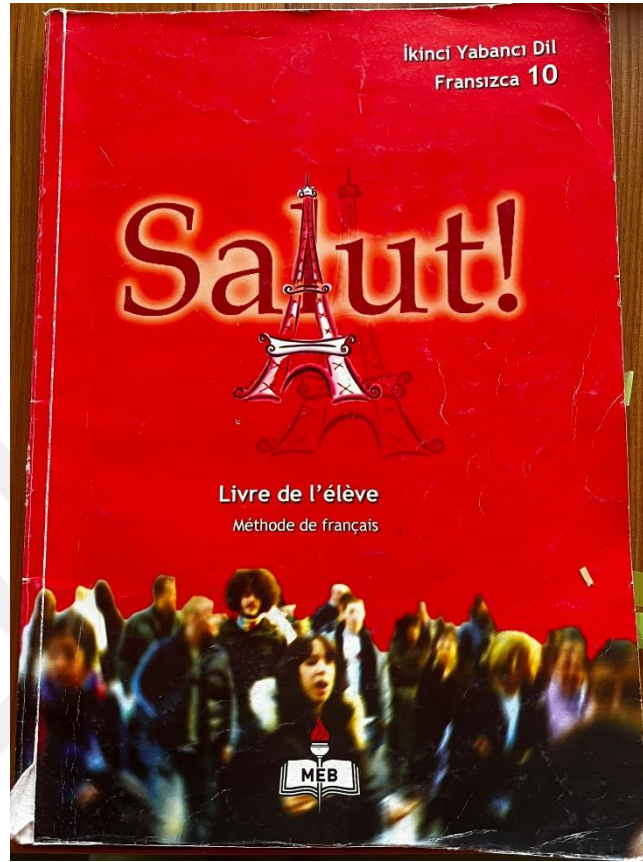


Resim 7. *Je Voyage en Français 4* Kitabının Ön Kapağı

Kitabın Adı	<i>Je Voyage en Français 4</i>
Yazar	Orhan Üstün, Ülkü Aral, Hafize Şahinbaş
Baskı-Cilt	10.04.1997–2227
Yayınevi	Millî Eğitim Basımevi İstanbul, 1997
Kabul Tarihi – Sayı	02.04.1997–3394
Ebat	19,5x28 cm
Sayfa	144
Hedef Kitle	9. sınıf öğrencileri için yazılmıştır.
Öğretim Materyalinin Tanımı	Ders Kitabı (Çalışma Kitabı, Öğretmen Kitabı, CD ya da kaset)

3.2.2.1.4. Salut! 10–11–12

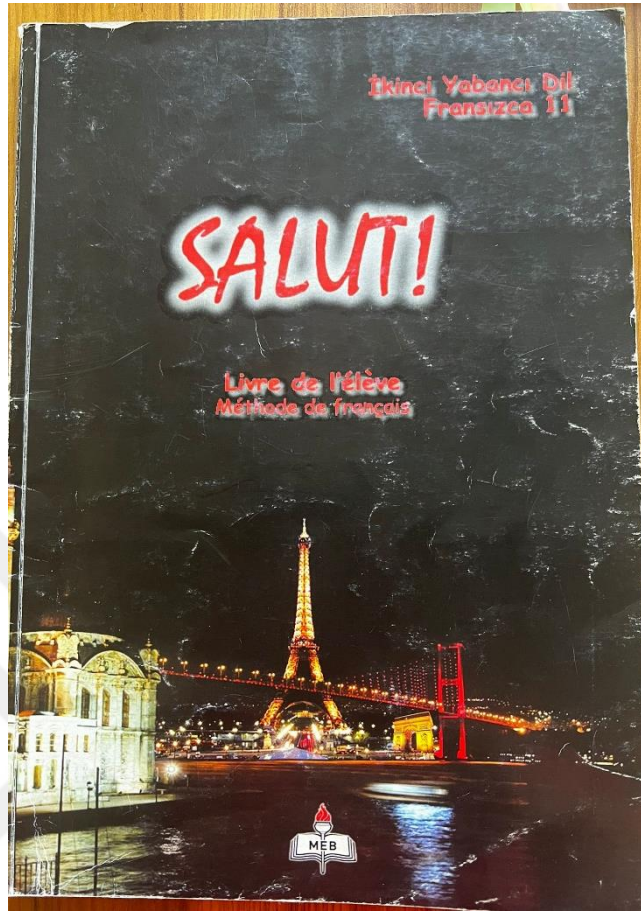
Salut! 10



Resim 8. *Salut! 10* Kitabının Ön Kapağı

Kitabın Adı	<i>Salut! 10 (A1.1)</i>
Yazar	Eric Catro, H. Birsen Berkem Armutçuoğlu, Selahattin Saygı
Baskı-Cilt	04.03.2009–883
Yayınevi	MEB Devlet Kitapları, Rotamat-İstanbul,2009
Kabul Tarihi – Sayı	19.04.2007–91
Ebat	21x30 cm
Sayfa	134
Hedef Kitle	Ortaöğretim Kurumlarının 10. sınıf öğrencileri için hazırlanmıştır.
Öğretim Materyalinin Tanımı	Ders Kitabı (Öğretmen Kitabı, Çalışma Kitabı, CD ya da kaset)

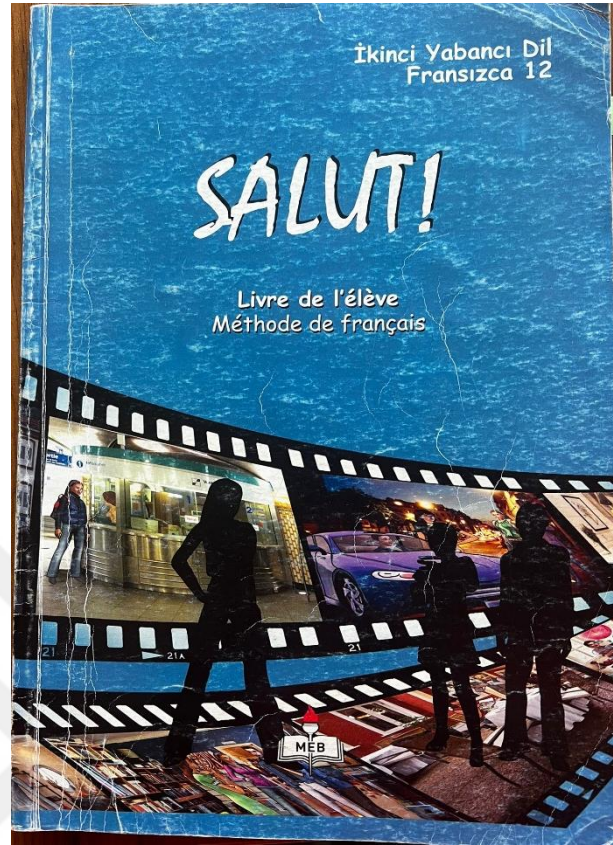
Salut! 11



Resim 9. *Salut! 11* Kitabının Ön Kapağı

Kitabın Adı	<i>Salut! 11</i>
Yazar	Cathy Planet, Selahattin Saygı, H. Birsen Armutçuoğlu
Baskı-Cilt	08.03.2011–886
Yayınevi	MEB Devlet Kitapları, APA Uniprint Basım San. ve Tic. A.Ş. İstanbul, 2011
Kabul Tarihi – Sayı	25.12.2008–275
Ebat	21x30 cm
Sayfa	138
Hedef Kitle	Ortaöğretim Kurumlarının 11. sınıf öğrencileri için hazırlanmıştır.
Öğretim Materyalinin Tanımı	Ders Kitabı (Öğretmen Kitabı, Çalışma Kitabı, CD ya da kaset)

Salut! 12

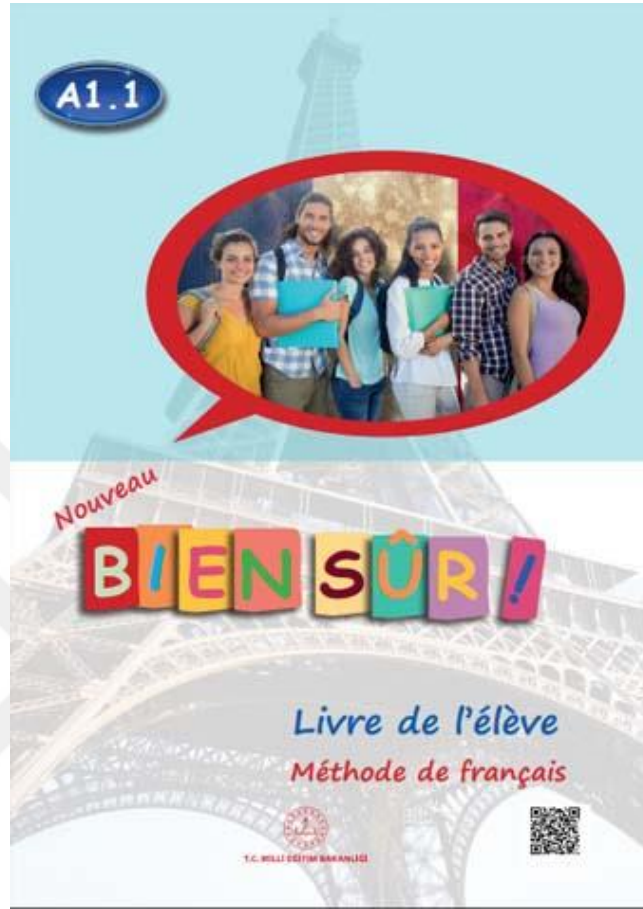


Resim 10. *Salut! 12* Kitabının Ön Kapağı

Kitabın Adı	<i>Salut! 12</i>
Yazar	Komisyon
Baskı-Cilt	03.03.2010–873
Yayınevi	MEB Devlet Kitapları, Semih Ofset, Ankara, 2010
Kabul Tarihi – Sayı	13.08.2010–5631
Ebat	21x30 cm
Sayfa	143
Hedef Kitle	Ortaöğretim Kurumlarının 12. sınıf öğrencileri için hazırlanmıştır.
Öğretim Materyalinin Tanımı	Ders Kitabı (Öğretmen Kitabı, Çalışma Kitabı, CD ya da kaset)

3.2.2.1.5. Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2

Nouveau Bien Sûr! A1.1



Resim 11. Nouveau Bien Sûr! A1.1 Kitabının Ön Kapağı

Kitabın Adı	Nouveau Bien Sûr! A1.1
Yazar	Deniz Sütel, Metin Erbaş, Sevgi Mülayim
Baskı-Cilt	28.05.2019–10443977
Yayınevi	MEB Devlet Kitapları-Başak Matbaacılık ve Tanıtım Hiz. Ltd. Şti. Ankara
Kabul Tarihi – Sayı	25.06.2018–12254648
Ebat	19,5x27,5 cm
Sayfa	145
Hedef Kitle	9. sınıf öğrencileri için hazırlanmıştır.
Öğretim Materyalinin Tanımı	Ders Kitabı (Öğretmen Kitabı, Çalışma Kitabı, CD ve ses kayıtları)

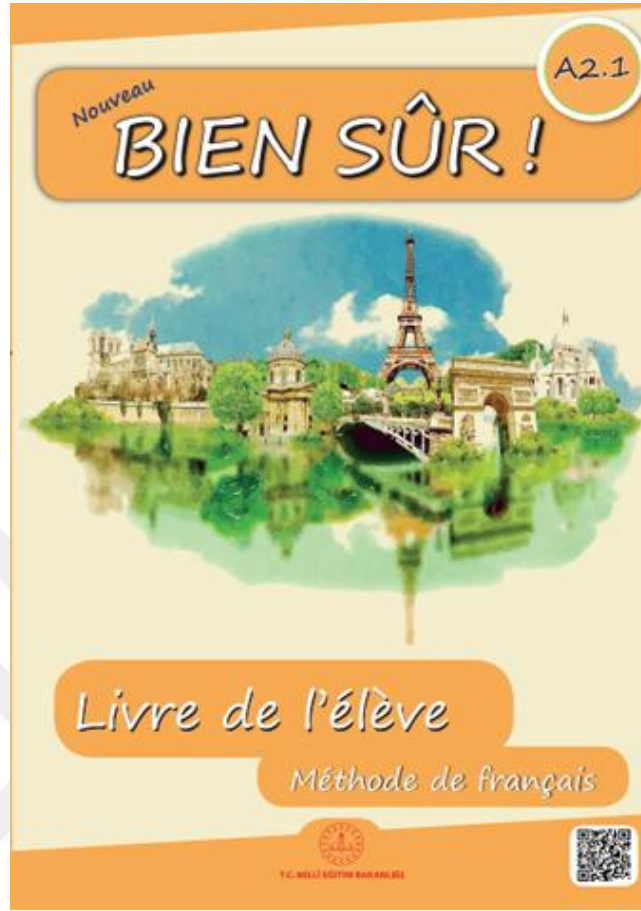
Nouveau Bien Sûr! A1.2



Resim 12. *Nouveau Bien Sûr! A1.2* Kitabının Ön Kapağı

Kitabın Adı	<i>Nouveau Bien Sûr! A1.2</i>
Yazar	Deniz Sütel, Metin Erbaş, Sevgi Mülayım
Baskı-Cilt	2021
Yayınevi	MEB Devlet Kitapları-Tuna Matbaacılık San. ve Tic. AŞ Ankara
Kabul Tarihi – Sayı	19.07.2018–13539761
Ebat	19,5x27,5 cm
Sayfa	165
Hedef Kitle	10. sınıf öğrencileri için hazırlanmıştır.
Öğretim Materyalinin Tanımı	Ders Kitabı (Öğretmen Kitabı, Çalışma Kitabı, CD ve ses kayıtları)

Nouveau Bien Sûr! A2.1



Resim 13. *Nouveau Bien Sûr! A2.1* Kitabının Ön Kapağı

Kitabın Adı	<i>Nouveau Bien Sûr! A2.1</i>
Yazar	Deniz Sütel, Metin Erbaş, Sevgi Mülayim, Gül Zühal Bardakçı
Baskı-Cilt	2022
Yayınevi	MEB Devlet Kitapları-Tuna Matbaacılık San. ve Tic. AŞ Ankara
Kabul Tarihi – Sayı	18.04.2019–8
Ebat	19,5x27,5 cm
Sayfa	109
Hedef Kitle	11. sınıf öğrencileri için hazırlanmıştır.
Öğretim Materyalinin Tanımı	Ders Kitabı (Öğretmen Kitabı, Çalışma Kitabı, CD ve ses kayıtları)

Nouveau Bien Sûr! A2.2



Resim 14. *Nouveau Bien Sûr! A2.2* Kitabının Ön Kapağı

Kitabın Adı	<i>Nouveau Bien Sûr! A2.2</i>
Yazar	Deniz Sütel, Metin Erbaş, Süleyman Böge
Baskı-Cilt	26.05.2017–7680046
Yayınevi	MEB Devlet Kitapları
Kabul Tarihi – Sayı	14.03.2017–3335138
Ebat	19,5x27,5 cm
Sayfa	146
Hedef Kitle	12. sınıf öğrencileri için hazırlanmıştır.
Öğretim Materyalinin Tanımı	Ders Kitabı (Öğretmen Kitabı, Çalışma Kitabı, CD ve ses kayıtları)

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan ders kitapları ve öğretim programlarına ulaşmak için <http://tebligler.meb.gov.tr/> adresinde bulunan “Tebliğler Dergisi”nin tüm sayıları incelenmiştir. 1926’den başlamak üzere içinde bulunduğumuz 2023 yılına kadar 97 yıl boyunca yayınlanmaya devam eden bu derginin 1939 yılı öncesi yayın dili Osmanlı Türkçesi olmakla birlikte internet ortamında 88 adet klasörü içinde bulunan 2105 adet dosya tek tek taranmıştır.

Yapılan tarama sonucunda, yabancı dil ders kitapları listelerinin 1940 yılından itibaren yayınlanmaya başladığı görülmüştür. 1940–2023 yılları arasındaki tüm sayılar incelendikten sonra, Türkiye’de ortaöğretim okulları 9., 10., 11. ve 12. sınıflarda, Fransızca eğitimi için kullanılan yabancı dil ders kitapları listesi oluşturulmuştur. Oluşturulan liste sonucunda, belirtilen yıllar arasında, MEB tarafından basılan ve ortaöğretim okullarında okutulan set olarak 5 kitap setinin, adet olarak ise 14 adet kitabın olduğu tespit edilmiştir. İnceleme doğrultusunda, basılan tüm kitaplara basılı ya da PDF formatında <https://ogmmateryal.eba.gov.tr/> internet adresinden, Millî Kütüphane arşivinden, kitapçılardan, kitap satışı yapan farklı illerdeki sahafların internet sitelerinden ve liselerde Fransızca derslerine giren öğretmenlerden ulaşılmıştır.

Öğretim programlarına erişmek adına, “Tebliğler Dergisi” arşivi yanı sıra, “MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü” arşivi, “Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı” kurul arşiv görevlileri ile iletişime geçilerek programlar talep edilmiştir. İnternet ortamında, kurul kararları ve fihristleri sayfası taranmış ve kurul arşivinde olmadığı anlaşılan belgeler arşiv görevlilerinin de yardımıyla Ankara’da bulunan çeşitli lise kütüphanelerinden temin edilmiştir. Cumhuriyet döneminde, “MEB Talim ve Terbiye Kurulu” tarafından Fransızca öğretiminde uygulanan toplamda 10 adet öğretim programı yayımlandığı tespit edilmiştir. Programlar basılı ya da PDF olarak sözü edilen arşivlerden temin edildikten sonra, en eski tarihli 1924 yılına ait öğretim programının çevirisi Türk Dili hocalarının katkılarıyla gerçekleştirilmiştir.

MEB ilgili bölüm yetkilileri ve arşiv görevlileri ile yapılan görüşmeler sonucunda bir dersin eğitim ve öğretim planlamasında, o ders için öncelikli olarak öğretim programı hazırlandığı daha sonra program ölçütleri doğrultusunda, o ders için kitaplar yazıldığı bilgisi edinilmiştir. Programı olmayan derslerin olduğunu da belirtmek gerekiyor. Bu bilgiden hareketle, Fransızca ders kitaplarını belirlenen ölçütler doğrultusunda incelemek için incelenecek ders kitabının basım tarihinden önce yayımlanmış öğretim programının temel

alınması zorunlu hâle gelmiştir. Çalışmada, ders kitapları ve öğretim programları ifade edilen şekilde, tarihsel bir sıralamayla ele alınmıştır.

Araştırmada, Fransızca ve İngilizce kitap, dergi, makale, web sayfası vb. materyallerden edinilen kaynakça bilgileri, kaynakça bilgileri dışında Fransızca ve İngilizce sözcük ve sözcük türleri, cümle, yapı ya da araştırma grubunu oluşturan Fransızca ders kitaplarından yapılan alıntılar bulunmaktadır. Anlam bütünlüğünün sağlanması adına, sözü edilen Fransızca ve İngilizce her tür alıntının Türkçeye çevirisi tez yazarı tarafından yapılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Çalışma grubunda yer alan lise Fransızca ders kitapları, aşağıdaki kaynaklardan edinilen bilgilerin sentezlenmesi yoluyla analiz edilmiştir:

- Çeşitli yazarların “Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme” kitaplarındaki ölçütler;
- MEB’in ders kitabı hazırlama, inceleme ve değerlendirme için belirlediği ve yönetmeliklerle yayınladığı ölçütler;
- Alan yazında daha önce yapılan benzer çalışmalardan edinilen izlenimler;
- Bir yabancı dil ders kitabının hangi durumlar göz önüne alınarak hazırlanması gerektiğiyle ilgili öğretmen ve eğitimbilimcilerle yapılan fikir alışverişleri.

Edinilen bilgilerin derlenmesi sonucu, ders kitaplarının fiziksel özellikler, içerik özellikleri, dil ve anlatım özellikleri ve öğretim programına uygunluk olmak üzere dört ana bölümde incelenmesi kararlaştırılmıştır. Her ana bölüm için alt başlıklar belirlenmiş ve kitapların incelenmesi alt başlıklardan hareketle tamamlanmıştır.

Fiziksel özellikler için belirlenen alt başlıklar: *Ön kapak, İç Kapak, Arka Kapak, Kâğıt Kalitesi, Öğrenim Süresi, Kitabın Yapısı, Görsel Malzemeler, İçindekiler Tablosu, Ön Söz İçeriği, Baskı-Dizgi-Yazım, Kaynakça, Sözlük, Hazırlık ve Değerlendirme Sorularıdır.*

İçerik özellikleri için belirlenen alt başlıklar: *Üniteler-Dersler-Başlıklar, Metin Türleri, Etkinlikler, Sosyo-Kültürel İçerik, Yöntem ve Yaklaşımdır.*

Dil ve anlatım özellikleri: *Üslup ve Anlatım, Söz Varlığı, Ana Dili Kullanımı* şeklindedir.

Öğretim programına uygunluk ise öğretim programlarında belirtilen hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme-değerlendirme ölçütlerinin ders kitaplarına yansıyor yansımadığı ile ilgili incelemeyi içermektedir.

Yapılan kaynak taraması ve belirlenen ölçütler doğrultusunda, Fransızca dersi öğretim programlarının tarihsel süreçteki genel çerçevesi, programların geçirdiği değişim ve gelişimler aydınlatılmaya çalışılmıştır. Toplanan veriler ışığında, programlar biçimsel yapıları, amaç ve hedefleri, içerikleri, öğrenme alanları, öğretim yöntem ve teknikleri, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme boyutları bakımından incelenmiştir. Unutulmamalıdır ki, birbirini takip eden yıllar arasında bile eğitim-öğretim anlayışı anlamında farklılıklar olabilmekte iken, tarihsel olarak ele alınan 1940 ile 2000’li yıllar arasındaki eğitim anlayışı, eğitimden toplum olarak beklenenler ve ifade edilen ihtiyaçlar aynı olamaz. Bu yüzden, her dönem kendi şartları içinde değerlendirilmelidir. Buradan hareketle, sözü edilen amaçlar ve alt amaçlar yoluyla, Fransız dili ders kitaplarının yeni yaklaşımlarla ve yenilenmiş ölçütlerle çelişen yönlerini, öğretim programlarıyla aralarındaki uyum ya da uyumsuzluğu tespit ederek, yeni öğretim programlarına göre hazırlanacak ders kitaplarının daha nitelikli hâle gelmesine katkıda bulunmak çalışmanın hedefidir. İncelenen dönemlere ait ortaöğretim Fransızca dersi öğretim programları kendi dönemleri içinde değerlendirilirken, bir yandan da geçmişteki öğretim programları üzerine çağımızın eğitim anlayışı doğrultusunda ve öğretim programı değerlendirme ölçütlerine göre bir inceleme yapılması ve dönemler arasında meydana gelen farklılık ve benzerliklerin belirtilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmanın amacı, Fransızcanın gelişimine katkı sağlayan ders kitabı yazarlarını ve Fransızca dersinin daha iyi işlenebilmesi için çaba sarf eden program hazırlayıcıları haksızca eleştirmek değil; aksine Fransızca ders kitaplarının ve öğretim programlarının tarihî sürecini tespit edip karşılaştırmalı bir yöntemle irdeleyerek bundan sonraki süreçte hazırlanacak öğretim programları ve ders kitaplarının öğrenciler ve eğitimciler için daha işlevsel ve nitelikli hâle getirilmesine katkı sağlamaktır.

BÖLÜM IV: BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde, ilk olarak 1924–2018 arasında ortaöğretim Fransızca dersi için hazırlanıp uygulanan öğretim programları incelenecek ve daha sonra 1940–2023 arasında, MEB tarafından ortaöğretim Fransızca dersi için basılan ve okutulan ders kitaplarının belirlenen ölçütler doğrultusunda incelemesine yer verilecektir. Son olarak da incelenen ders kitaplarının ortak ve farklı yönleri ortaya konmaya çalışılacaktır. Hem ana hem de alt problemleri açıklamak amacıyla elde edilen veriler çözümlenerek ulaşılan bulgulara yer verilecektir.

4.1. Cumhuriyet Dönemi Fransızca Dersi Öğretim Programlarının Analizi (1924–2018)

4.1.1. 1924 Lise Müfredat Programları Esbâb-ı Mûcibe Lâhiyası

1924 yılına ait program, Türk Eğitim Sistemini Cumhuriyet koşullarında devam ettirmek ve “Tevhîd-î Tedrîsât Kanunu”nda belirtilen uygulamaya uygun hâle getirmek ve okullar ve öğretim programları konusuna çözüm üretmek için Maarif Vekili Vasıf Çınar başkanlığında, 1924’te toplanan “İkinci Heyet-i İlmiye” toplantısında oluşturulmuş olup *Lise Müfredat Programları Esbâb-ı Mûcibe Lâhiyası* adıyla basılmıştır.

Fransızcanın ülkemizdeki tarihsel gelişimi, Osmanlı Devleti dönemlerine dayanmaktadır fakat resmî okulların müfredat programlarında zorunlu ya da seçmeli ders olması 1900’lü yıllara rastlamaktadır. Ortaöğretim kurumlarının Fransızca dersi için yazılan ilk programı 1924 yılına aittir. Mustafa Kemal Atatürk’ün eğitim-öğretim reformlarına verdiği önem sayesinde 1924 yılında “Tevhîd-î Tedrîsât Yasası” çıkarılmış ve bütün bilim ve eğitim kurumları MEB’e bağlanmıştır. Sonuç olarak medreseler kapatılmıştır. 1927 yılına gelindiğinde, Arapça-Farsça öğretimine son verilmiş ve bir batı dilinin zorunlu, bir ikincisinin de seçmeli olarak ortaöğretim müfredat programlarında yer almasına karar verilmiştir. Bu diller; Almanca, Fransızca, İngilizce, İtalyanca ve Latince’dir. 1924’te çıkarılan yasa itibariyle MEB çatısı altına toplanan bütün eğitim kurumları ve bu kurumların okul programları dönüşüme uğramıştır. “Eğitim programlarındaki değişikliklerin özünü, laiklik, batıya dönüş ve müspet ilimler oluşturmuştur” (Varış, 1996: 37). İncelenen programın adından da anlaşılacağı üzere Cumhuriyet’in ilk yıllarından 1950’li yıllara kadar dersler için yazılan programlar “Müfredat Programı” anlayışıyla hazırlanmış, 1950’lerden sonra ise bu anlayış “Eğitim Programı” olarak dönüşmüştür. O yıllara kadar müfredat denilince derslerde işlenecek konu başlıklarının ve konuların bir liste hâlinde verilmesi akıllara geliyordu.

1924 lise müfredat programı, liselerin 4., 5. ve 6. sınıflarında, haftada beşer saat olan Fransızca dersinin bölümlerinin anlatıldığı bir programdır. 4. sınıf için dil öğretiminde üzerinde durulması gereken açıklamalı okuma, konuşma, yazma, eş anlamlı, eş sesli sözcükler ve sözcük aileleri (kökler, ön ekler, son ekler) üzerine çeşitli sözlü ve yazılı alıştırmalar, dilbilgisi (inceleme ve tamamlama), dilbilgisi analizi (sözcüklerin doğası, cinsiyeti, sayısı ve işlevleri) konularıdır. 5. sınıf için bu konular: metin okuma ve açıklama, çalışılan metinler üzerinde dil ve imlâ çalışmaları (öğrenciler çalışılan parçaları anlatmaya ve özetlemeye çalışacaklardır), Fransızca kompozisyon alıştırmaları, dilbilgisi ve mantıksal analiz ve okuma şeklinde belirtilmiştir. 6. sene için ise 5. sınıfın aynı çalışma planına ek olarak, açıklanan metinlerin yazarları üzerine yapılan çalışmalar, metinlerin dışında kalan kompozisyon konuları ve haftada bir çeviri dersi yapılması ifade edilmiştir. Program açıklamalarında haftada beşer saat olan yabancı dil öğretimi zarfında öğrenciye temiz ve mükemmel bir dil öğretmenin mümkün olmadığı fakat hedefe emin adımlarla yürünürse, öğrenciyi yabancı dilde yazılmış basit ilim ve edebiyat eserlerini anlamaya bir dereceye kadar hâkim hâle getirileceği ifade edilmiştir. Bu suretle lisede okuduğu yabancı dilin kabataslağını elde eden öğrencinin ileride daha yüksek derslerle ya da şahsi çabasıyla birlikte bu kabataslağı işlemeye, daha iyi bir duruma getirmeye, şiveye uygun doğru düzgün bir lisan hâline getirmeye gücünün yeteceği belirtilmiştir. Şuursuz bir şekilde, ana dilini, kulak dolgunluğu kazandıktan sonra sözcükleri yan yana getirerek konuşabilen çocuğa benzer şekilde öğrencinin de yabancı dili öğrenebileceği örneği verilmiştir. Dolayısıyla orta öğretimi bitirecek öğrenciden istenen şeyin sözcük, dilbilgisi, cümle bilgisi, doğru ve akıcı konuşma bilmesinden ziyade okuduğunu anlaması ve kusurlu da olsa derdini anlatmaya başlamış olmasıdır.

Fransızca'yı öğretirken kullanılacak yöntemin ne olması gerektiğiyle ilgili açıklamalarla devam eden programda, o yıla kadar Türkiye’de dil öğretiminde iki tecrübe devresi yaşandığından bahsedilmektedir. “Méthode Indirecte (Dolaylı Yöntem)” ve “Méthode Grammaticale (Dilbilgisel Yöntem)”in kullanıldığı fakat iki yöntemin de başarısızlıkla sonuçlandığı daha sonra “Méthode Direkte (Direkt Yöntem)”in kullanılmaya başlandığı ifade edilmektedir. Fakat bu yöntemin de olumlu sonuçlar vermediği, öğrencinin edindiği bilgilerin mekanik ve basmakalıp konuşma cümlelerinden öteye geçemediği anlatılmaktadır. Kullanılan yöntemin yanı sıra dil öğretiminde başarının şartları olarak tekrar alıştırmaları yapılması gerektiği, öğretmenin sınıfta öğrenciyle birebir daha çok ilgilenmesi ve sınıfta daha fazla konuşma becerisini geliştirecek alanlar yaratılması gerektiği açıklanmaktadır. Bu açıklamalardan yola çıkarak, öğretmenin “Direkt Yöntem”in eksikliklerini görerek ve fakat

onun ruhuna daima sadık kalmakla beraber gerektiğinde tercüme, prensipler ve karşılaştırmalardan istifade ederek “Méthode Mixte (Karma Yöntem)”i takip etmenin daha yararlı olacağı ifade edilmektedir.

Sonuç olarak, 1924 programı Arapça ve Farsçanın yaygın olarak kullanıldığı bir dönemde ortaya çıkmıştır. Tam anlamıyla bir öğretim programı değildir, müfredat programı anlayışıyla hazırlanmıştır. Günümüz programlarından farklı bir içerik ve anlayışa sahip olan programın günümüz tarihine daha yakın olan programlarla arasındaki en büyük farklardan biri öğrenci merkezli olarak hazırlanmamış olmasıdır. Programdaki ağırlık ders içeriği, edebî metinler, dilbilgisi, yazarlar, kompozisyon yazma ve çeviri yapmak gibi ürün odaklı içeriklere verilmiştir. Temel becerilerden okuma ve okuduğunu anlamayı ilk sıraya koyan program, öğrencinin kendisini yabancı dilde ifade becerisine yani konuşma becerisinin gelişimine son sırada yer vermektedir. Bu konuda yöntem kararsızlığı yaşayan program, öğrencinin aktif olduğu konuşma becerisini geliştirecek alanlar bulamaması gibi sorunlarla karşılaşmıştır. Bu yüzden öğrencinin edindiği bilgiler mekanik ve basmakalıp kalmıştır.

4.1.2. 1934 Lise Müfredat Programı

1934 yılına ait program “Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâleti” tarafından yayımlanmıştır. Program girişinde, “1924 tarihli Lise Müfredat Programı üzerinde sonradan yapılan bütün değişimlere göre düzeltilerek basılmıştır” ifadesi bulunmaktadır. 1924 programı gibi bu program da öğretimin amaçlarını, ilkelerini, yöntem ve tekniklerini kapsayan öğretim programından ziyade sadece dersin içeriğinin nasıl işlenmesi gerektiğini anlatan müfredat programıdır. Program 1973 yılına kadar otuz dokuz yıl boyunca uygulamada kalmıştır. *Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI* ders kitabı setinin analizi sırasında 1934 tarihli bu program temel alınacaktır.

Fransızca dersi için yazılan ikinci program 1934 programıdır. Programda birinci ve ikinci sınıflar için Fransızca dersinin haftada 5 ders, üçüncü sınıflar için ise edebiyat şubesi için haftada 6 ders, fen şubesi için haftada 4 ders olduğu ifade edilmiştir. Lise 1., 2. ve 3. sınıflar için Fransızca dersinde *kıraat* (okuma), *mükâleme* (karşılıklı konuşma), *ezber*, *gramer*, *imlâ*, *tahrir* (kompozisyon) ve *tercümenin* ne şekilde yapılması gerektiği kısaca açıklanmıştır. Bu kısa açıklamalar dışında müfredat programında ek bir bilgi bulunmamaktadır. Kitapların programa uygunluğu incelenirken söz konusu açıklamalar doğrultusunda bir inceleme yapılacaktır.

Sonuç olarak, 1934 programı bir önceki program gibi yabancı dil dersi için belirlenen hedefleri, kazanımları, ilke ve yöntemleri olmayan, öğrenme-öğretme süreçleri ve ölçme-değerlendirme durumları ile ilgili ayrıntılar içermeyen bir programdır. Anlayış olarak öğrenciyi mi, öğretmeni mi merkeze aldığı belli olmayan bu program aslında ülkede köklü değişikliklerin yapıldığı bir dönemde yürürlüğe girmiştir. 1928 yılında, Türk harflerinin kabul edilmesinden sonra ve müfredat programlarından Arapça ve Farsçanın çıkarıldığı bir zamanda hazırlanan bu programın pek çok açıdan yetersiz oluşu, hala o yıllarda ülkemizde yabancı dile, dil öğretimine ve program geliştirme çalışmalarına yeterli ilginin gösterilmediğini ortaya koymaktadır.

4.1.3. 1973 Ortaokul ve Liselerin Yabancı Dil Dersleri Taslak Programı

Yabancı dil öğretimini geliştirme projesi çerçevesinde, ortaokul ve liselerin bütün sınıfları için hazırlanan yabancı dil derslerinin taslak programlarının ve ders kitapları hakkında kararların bulunduğu söz konusu program, “Talim ve Terbiye Dairesi Başkanlığı”nın, 10 Mayıs 1973 tarih ve 380 sayılı kararıyla kabul edilerek, 1973–1974 öğretim yılından itibaren, ortaokulların birinci sınıflarından başlamak üzere uygulamaya konulmuştur. Yirmi yıl boyunca yürürlükte kalan program kılavuzu 9 sayfadır. Kılavuzda, yabancı dil öğretiminin amaçları, öğretmenin yabancı dil öğretiminde yapması gerekenlerle ilgili genel ilkeler, öğretim araçları, öğretim yöntemleri ile ilgili genel ilkeler, öğretim kademeleri ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

Program öğrencilere öğrenmekte oldukları yabancı dili normal hızda konuşulduğunda anlayabilme, anlaşılır bir şekilde konuşabilme, kolaylıkla okuma ve okuduğunu anlama, düşündüklerini yazı ile ifade edebilme yeteneğini kazandırmayı amaçlamaktadır. Aynı zamanda, öğrencilere öğrendikleri dili okuldan sonra da kendi kendilerine geliştirme güç ve isteğini kazandırarak gerek ileriki çalışmalar yönünden, gerek turizm ve uluslararası ilişkiler yönünden yurdumuza yararlı birer eleman olarak yetişmelerine yardım etmek programın amaçları arasında yer almaktadır.

Programın genel ilkeler kısmında, yabancı dili öğreten öğretmene düşen görevler sıralanmıştır. Öğretmene öğrettiği dili öğrencilerine sevdirmek, dile karşı onlarda ilgi uyandırmak ve bu ilgiyi durmadan beslemek görevi düşmektedir. Bunun için:

- a. Öğrenilen dilin güç öğrenilir bir dil olmadığına ve yabancı dil öğrenmek için özel bir istidat ve yetenek gerekmediğine öğrenciler inandırılmalıdır.

- b. Sınıf içi çalışmalarının her öğrencide katılma arzusu uyandıracak şekilde yürütülmesine gerekli çaba gösterilmelidir.
- c. Öğrencilere konuşma serbestliği ve yürekliliği vererek yanlış yapma korkuları giderilmelidir.
- d. Kolay küçük şarkılar, kolay kısa şiirler ve oyunlar öğreterek sınıfta neşeli bir hava yaratılmalıdır.
- e. Öğrenilen dilin ülkesi ve orada yaşayan çocukların oyun ve yaşayışları hakkında bilgi verilmeli ve resimler gösterilmelidir.
- f. Kolay, küçük hikâyeler ve piyesler okunmalı ve bunlardan hoş gidenleri temsil edilmeye çalışılmalıdır.
- g. Yoklama yapılırken, “Buradayım”, “Yok”, “Anladım”, “Bilmiyorum”, “Lütfen tekrar eder misiniz?”, “Dışarı çıkabilir miyim” vb. gibi derslerde kullanılması gereken cümleleri, hemen ilk derslerde kalıplar hâlinde telaffuz ve cümle vurgusuna dikkat ederek öğretilmeli ve kullanılmaları üzerinde ısrarla durulmalıdır (MEB, 1973:1).

Programda yabancı dil öğretiminde benimsenen yöntemin tamamıyla dinleme ve konuşmaya öncelik verdiğinden ve bu yöntemde görsel ve işitsel araçların önemli bir yer tuttuğundan bahsedilmektedir. Öğretim yöntemleri ile ilgili açıklamalarda öğretimin yabancı dilde yapılması gerektiği vurgulanmaktadır. Ana dilin zorunlu hâller dışında kullanılmaması tavsiye edilerek sözcük öğretiminin: eşyanın kendisi gösterilerek; resim kullanarak, dramatize edilerek ya da bilinen sözcükler, eş ve zıt anlamlı sözcükler kullanılarak açıklanabileceği anlatılmaktadır. Günlük konuşma dilinin büyük önem taşıdığı öğrenimin merkezini doğal konuşma alışkanlığı kazandıracak sözlü alıştırmaların teşkil etmesi gerektiği ve cümlelerin anlam ve yapılarının bir bütün olarak düşünülmesi ve alıştırmaların görsel ve işitsel araçlar veya dramatizasyonla düzenlenen ortamlarda yapılması gerektiği vurgulanan diğer açıklamalar arasındadır. Soyut dilbilgisi kuralları vererek yalnız cümle yapısını öngören mekanik alıştırmaların yaptırılmaması ifade edilmektedir.

Öğretimde önce dinleme ve konuşma sonra okuma ve yazma ilkesine gereken önem verilmeli ve bütün kademelerde bilinenden bilinmeyene, kolay olandan güç olana doğru gitme ilkesi göz önünde tutulmalıdır. Zorunlu hâller dışında çeviri yapılmamalı ve yabancı dilin ana dile dayalı olarak öğretilmesinden kaçınılmalıdır (MEB, 1973: 3).

Programda yabancı dil öğretiminin “giriş kademesi, ilk, orta ve ileri kademe” olmak üzere, dört kademede verileceği ifade edilmiş ve her kademe için neyin nasıl öğretilmesi gerektiği, hangi alışkanlıkların ve yeteneklerin kazandırılması gerektiği, nelerin uygulanması gerektiği,

her kademedede hangi becerinin üzerinde durulması gerektiği vb. ile ilgili açıklamalar yapılmıştır. Programın son kısmında ise yabancı dil öğretimi için hazırlanacak kitap ve diğer araçlarla ilgili açıklamalar yer almaktadır. Yabancı dil öğretiminde dilbilgisi kurallarının ezberlenmesi ile tercümeyle dayanan eski, klasik yabancı dil öğretim sisteminden yeterli sonucun alınmadığı ve bu sistemden tamamen farklı, konuşulanı anlama ve konuşma yeteneklerini geliştirmeyi hedefleyen yeni yöntem ve araçların geliştirildiği ifade edilmektedir. Bu itibarla, yabancı dil müfredat programlarının yeniden ele alındığı ve programlarda belirtilen amaçları gerçekleştirebilmek için gerekli malzemenin MEB’ce kurulan komisyonlar tarafından Almanca, Fransızca ve İngilizce öğretimi için hazırlanmasına başlandığından bahsedilmektedir. Öğretim için bir bütün teşkil eden kitap ve araçlar şu şekilde sıralanmıştır:

- 1- Öğretmen kılavuzu,
- 2- Öğrenci kitabı,
- 3- Alıştırma kitabı,
- 4- Konuşma için tek resimler (Figürinler)
- 5- Ufak tablolar ve dialar,
- 6- Band veya plaklar.

1. Öğretmen kılavuzu: Öğretmen kılavuzunda, metodun ana hatları, her dersin nasıl öğretilceği ve araçların nasıl ve nerede kullanılacağı açıkça belirtilmeli ve müfredat programındaki amaçların, nasıl gerçekleştirileceği açıklanmalıdır. Giriş kademesinde, öğrenci kitabı olmayacağından, öğretilcek bütün sözcük grupları ve cümle kalıpları, öğretmen kılavuzuna konmalıdır. Gerek giriş, gerek ilk kademe öğretmen kılavuzları, sonraki kademeler için hazırlananlardan daha ayrıntılı olarak hazırlanacaktır. Dersler, yıl esasına göre işlenecekse, birinci yıldan sonraki her yıl için hazırlanan öğretmen kılavuzunun, bir önceki yıl içinde yapılmış çalışmaları, özellikle cümle yapılarını tekrarlatarak alıştırma vermesi gerekir. Özellikle Lise 1. sınıfta, ortaokulda öğretilenlerin, genel bir tekrarının yapılması yararlıdır.

2. Öğrenci kitabı: Kullanılan dil, doğru, konular kız ve erkek çocuklarının ilgi ve dikkatini çekici olmalıdır. İlk ve orta kademelerde, kullanılacak malzemenin özel bir dikkatle hazırlanması, genellikle diyalog ve kısa okuma parçaları şeklinde olması gereklidir. Bundan önceki kademelerde olduğu gibi, ileri kademedede de konuşma dili öğretimine verilen önem azalmayacak ancak, okuma parçaları önemli nesir, tiyatro, şiir ve bunlarla beraber sanat, ekonomi, teknoloji vb. konuları kapsayan metinler olacaktır. Orta kademenin ikinci yarısından itibaren, kitaplara, öğrencilerin daha önce öğrenmiş oldukları önemli cümle kalıplarının listesi eklenmelidir.

3. Alıştırma kitapları: Alıştırma kitapları, öğrenim kademeleri dikkate alınmak suretiyle, öğrenci kitaplarına paralel olarak, her sınıf için ayrı ayrı hazırlanır ve ek alıştırmalar ihtiva eder.

4. Konuşma için tek resimler (Figürinler): Tek resimler, yeni sözcüklerin anlamlarını öğretecek ve cümle kalıplarının öğretilmesini ve yerinde kullanılmalarını sağlayacak durumların yaratılması için hazırlanmış, ayrı ayrı resimlerdir. Bunlar, bazen tahta üzerine tek tek veya yan yana konularak ve çeşitli işaretlerle canlandırılmak sureti ile öğrencilere konuşma yeteneği kazandırılır.

5. Ufak tablolar ve duvar resimleri: Ufak tablolar, tek resimlerden daha büyük boyda ve elde tutulunca bütün sınıfın görebileceği büyüklükte olmalıdır. Duvar resimleri, büyük boyda konulu resimlerdir. Bunlar, öğrenimin ileri safhalarında kullanılır.

6. Film şeritleri ve diyaloglar: Bunlar, öğrenci kitabındaki cümle kalıplarını daha değişik ve sınıfta yaratamadığımız ortamlarda kullanabilme olanağını sağlar veya öğretmen kılavuzunda verilmiş olan diyalogları canlandırır. Film şeritleri, çizme resim olabileceği gibi, fotoğraf da olabilir. İleri kademe film şeritleri daha da önemlidir. Bu araçla, dili öğrenilen ülkelerle ilgili gerçek resimler gösterilebilir. Ayrıca, film şeritleri ile birlikte kullanılacak bandlar da hazırlanır.

7. Bandlar ve plaklar: Bunlar, öğretilen yabancı dili, ana dili olarak konuşan uzman kişiler tarafından doldurulur. Bandlar, telaffuz alıştırmaları, kitaba paralel diyaloglar, dilbilgisi alıştırmaları, şiirler, şarkı ve oyunlar bulunan unsurlardır. Öğrenciler için doldurulan bandlara, dikte parçaları hariç, öğrenci kitabı aynen kaydedilmez. Öğretmene yardımcı olacak bandlar da hazırlanabilir. Bu bandlara, özellikle yeni sözcükler, okuma parçaları, diyaloglar ya da istenirse değerlendirme soruları da konabilir (MEB, 1973: 1-4).

Sonuç olarak, 1973 programı gerçekten bir taslak program şeklindedir. Günümüz tarihine daha yakın olan programların ilk denemesi denebilecek, o programlara hazırlık olacak şekilde hazırlanmış bir programdır. Tarihteki ilk iki müfredat programından sonra öğretim programı olarak yürürlüğe giren 1973 programıdır. Programda amaçlar, genel ilkeler, kullanılması gereken yöntemler, öğretim araçları gibi bir öğretim programında olması gerekenlerin en azından bir kaçına değinilmiştir. Bu kadarı bile önceki müfredat programına göre hem öğrenciye hem öğretmene yardımcı olabilecek bilgilerdir. Bu gelişme 1950’li yıllardan sonra Türkiye’de ortaöğretim programlarının geliştirilmesine yönelik çalışmaların hız kazanması sayesinde olmuştur. Artık “eğitim/öğretim programı” kavramının oturmaya başladığı, “Milli Eğitim Temel Kanunu” ile birlikte liselerin tanımının kesinleştiği ve 70’li yıllarda liselerde yabancı dil eğitiminin seçmeli yabancı dil, ikinci yabancı dil veya takviyeli yabancı dil olarak

ders programlarında yaygınlaştığı yıllardır. Bu gelişmeler neticesinde, bu ve bundan sonraki programlar kapsam ve içerik bakımından daha zengin ve detaylı hâle gelecektir.

4.1.4. 1993 Lise Öncesi Hazırlık Sınıfı Bulunan Ortaöğretim Kurumlarının Yabancı Dil Dersi Öğretim Programı

01.09.1993 tarihinde yürürlüğe konan ve 1993–1994 öğretim yılı 1. döneminden itibaren kullanılmaya başlanan program kılavuzu 127 sayfadan oluşmaktadır. Program içeriği: programın muhtevası, yöntem ve değerlendirme, dilin dört temel becerisinin (dinleme, konuşma, okuma, yazma) öğretimi ile ilgili açıklamalar, programın amacı, genel hedefleri, hazırlık ve lise sınıflarının özel hedefleri ve ders kitapları forma sayılarından oluşmaktadır. Kılavuzun ekler kısmında ise hazırlık ve lise sınıfları için İngilizce, Almanca ve Fransızca dillerinde örnek ders tabloları ve dört dil becerisine yönelik etkinlik ve test örnekleri bulunmaktadır. Programın muhtevası, yöntem ve değerlendirme başlığı altında vurgulanan ilk madde programın öğrenci merkezli olduğu ve öğretim sürecine öğrencinin aktif katılımının esas olduğudur. Yabancı dilin öğreniminde, yarar ilkesinin öncelikle gözetilmesi gerektiği bu doğrultuda dilin öğrencinin sıkça kullanma ihtimali bulunan ve günlük ihtiyaçlarından uzun vadeli ihtiyaçlarına doğru gelişen bir düzenleme içinde sunulması gerektiğinden bahsedilmektedir. Bu programda ilk defa “bağlam (context)” ifadesi kullanılmış ve ders içeriğinin anlamlı bir bağlam içinde sunulması esas alınmış ve dilin yapısı kadar kullanım boyutuna da önem verilmiştir. Devamında dört temel becerisinin bütünleştirilmesinin esas alınmasına ve öğrenmede duyuşsal alan bakımından öğrenme istek ve güdüsünün sürekli olmasına dikkat çekilmektedir. Programda öğretim yöntemi konusunda temel olarak seçmeci (eclectic) bir yaklaşımın tercih edilmesi gerektiğinden ancak bazı hususlara dikkat edilmesi gerektiğinden bahsedilmektedir:

1. Her yöntemin iyi yanlarından oluştuğu düşünülen seçmeci yöntem kargaşa yaratabilir. Bu sebeple, akılcı bütünleştirme önemlidir.
2. Yöntemlerde, ülkemizin öğretim şartlarına uygun düşecek düzenlemeler yapılmalıdır.
3. Kalabalık sınıfların özellikleri göz önüne alınarak, küme çalışması tekniklerinin kullanımı için çaba harcanmalıdır.
4. Yabancı dilin öğretimi, iç içe geçmiş biçimde; hazırlık, sunu, uygulama ve değerlendirme aşamalarından oluşur. Yalnızca sunu ya da uygulamaya dayalı öğretimin eksik kalacağı unutulmamalıdır.

5. Öğretimde ilgiyi arttıran bir unsur olarak; değişik teknik, sunu ve alıştırma biçimlerine yer verilmelidir.
6. Özellikle iletişim amaçlı alışırmalarda, öğrencilerin yaptığı yanıışlara hoşgörü ile yaklaşılmalıdır (MEB, 1993: 7–8).

Programda öğretim yöntemi açıklamasından sonra öğrenme-öğretme sürecinde kullanılması öngörülen ölçme-değerlendirme ilkeleri ve ders araç gereçleri açıklamalarına yer verilmiştir. Bu araç gereçler; ders kitapları, yardımcı kitaplar, görsel-işitsel araçlar, vb.dir. Programda ders araç gereçlerinin öğrencinin ilgisini çekecek nitelikte olması gerektiği ve çağdaş teknolojiyi içermesi gerektiği vurgulanmış ve bilgisayar destekli eğitim ile etkileşimli video uygulamalarına giderek daha çok yer verilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Değerlendirme ilkeleri ise şu şekilde açıklanmaktadır:

1. Her konu/ünitede belirtilen hedef davranışları sınavacak ölçme araçları geliştirilmeli ve uygulanmalıdır.
2. Ölçme araçlarında kapsam geçerliliği sağlanmalı, bu amaçla; her davranış için bir ya da birden fazla değişik ölçme teknikleri kullanılmalıdır.
3. Yoğun dil eğitimi yapılan bu okullarda sınav büroları kurulmalıdır (MEB, 1993: 8).

Programda dilin dört temel becerisinin öğretimi ayrıntılı şekilde açıklanmıştır. Dört temel beceriden ilki olarak dinleme becerisinin amacı; öğrencilerin öğretilen dildeki sesleri tanıması, bir bağlam içinde yer alan vurgulama ve tonlamaların neden olduğu anlam değişikliklerini fark etmelerini ve en önemlisi de konuşmacıdan gelen mesajı tam ve doğru olarak anlamalarını sağlaması şeklinde açıklanmaktadır. Dinleme öğretimi dinleme öncesi etkinlikler, dinleme sırasındaki etkinlikler ve dinleme sonundaki etkinlikler şeklinde üçe ayrılmış ve ek olarak dinlemeye yönelik etkinlikler: dinlediğini resimleme, çoktan seçmeli, rol yapma, eksik bilgi bulmalı dinleme şeklinde sıralanmıştır. İkinci sırada konuşma becerisi ile ilgili olarak yabancı dil öğretiminde en önemli amaçlardan biri; öğrencinin öğrendiği dili anlaşılır bir şekilde konuşmasıdır. Konuşma becerisini geliştirmeye yönelik olarak programda mekanik alışırmalar, anlamlı alışırmalar ve iletişimsel alışırmalar yer almaktadır. Dinleme, ayırt etme ve tanıma olarak, telaffuz öğretiminde izlenecek sıra belirtilmekte ve konuşmaya yönelik faaliyetler şu şekilde sıralanmaktadır: “diyaloglar, söylevler, münazaralar, rol yapma ya da okuma tiyatrosu, hazırlıksız konuşma, hikâye anlatma ve iletişimsel oyunlar” (MEB, 1993: 10). Temel becerilerden okuma becerisinin amacı, öğrencinin doğru, sürekli anlayarak okumasını, sözcük hazinesini zenginleştirmesini sağlamaktır. Okuma öğretimi sesli ve sessiz okuma

öğretimi olarak ikiye ayrılmış ve bu öğretimler sırasında yapılacak uygulamalar açıklanmıştır. Dinleme becerisi açıklamalarında olduğu gibi okuma becerisinde de etkinlikler okuma öncesi, okuma sırasındaki ve okuma sonrası olarak üçe ayrılmıştır. “Okumaya yönelik etkinlikler olarak; doğru/yanlış soruların sorulması, ilk ve son paragraf, bir metne başlık bulma, karışık cümleler ya da paragrafların sıraya konulması, bilgi aktarımı, eşleştirme, boşluk doldurma, ayrıntılı ve taramalı okuma ve problem çözme maddeleri sıralanmaktadır” (MEB, 1993: 11). Son beceri olarak da yazma becerisi açıklamaları bulunmaktadır.

Yabancı dil öğretimi sırasında, dilin dört temel becerisinin öğrenciye kazandırılması gerektiği fakat yazma becerisinin en son sırada yer alması gerektiği vurgulanmıştır. Sözcük ve sözcüğün kullanılması, yazım kurallarını, noktalama işaretlerini kullanma, öğrenilen sözcük ve yapıların doğru yazılması, yazmada hız kazanma da sınıf ortamında öğrenciye yazma becerisinin kazandırılmasının amaçları arasında yer almaktadır. Diğer becerilerde olduğu gibi bu beceride de etkinlikler beceri öncesi, beceri sırasındaki ve beceri sonrası şeklinde ayrılmış fakat bu beceride etkinlikler bir de öğrenci ve öğretmen yönünden olarak ayrı ayrı açıklanmıştır. Yazma çalışmalarında izlenecek aşamalar; kontrollü yazma, güdümlü yazma, serbest yazma şeklinde sıralanmıştır.

Programın amacı, öğrencilerin öğrenimi ve yaşamı süresince öğrendiği yabancı dille sözlü ve yazılı iletişim kurabilmelerini ayrıca bu dilde basılmış yayınları takip edebilme güç ve yeteneğini kazanabilmelerini sağlamaktır. Programın genel hedefleri başlığı altında programı başarı ile tamamlayan her öğrenci öğrendiği yabancı dilde; “Dinlediği bir konuşmayı anlayabilir; Sözlü iletişim kurabilir; Basılmış yayınları takip edebilir; Yazılı iletişim kurabilir; Dil-kültür bağlam içinde kültür değerlerinin farkında olur; Sözlü-yazılı iletişim kurmaya ve basılı yayınları takip etmeye istekli olur; Farklı kültür ve kültür değerlerini hoşgörü ile karşılayabilir (MEB, 1993: 14), şeklinde ifade edilmiştir.

Programda özel hedefler bölümünde hazırlık sınıfı ve lise sınıfları seviyesinde kavrama, uygulama ve duyuşsal olmak üzere alanlar oluşturulmuştur. Hazırlık sınıfı seviyesinde bilgi alanı için 6 hedefe yönelik yirmi üç davranış, kavrama alanı için 8 hedefe yönelik kırk iki davranış, uygulama alanı için 6 hedefe yönelik yirmi davranış ve duyuşsal alan için 2 hedefe yönelik 7 davranış açıklamasına, lise sınıfları seviyesinde bilgi alanı için 7 hedefe yönelik otuz sekiz davranış, kavrama alanı için 8 hedefe yönelik kırk davranış, uygulama alanı için 9 hedefe yönelik elli bir davranış açıklamasına yer verilmiştir. Programda öğrencilerin bilişsel alan gelişiminin yanında, duyuşsal alandaki becerileri de kazanması hedeflenmektedir. Alma,

tepkide bulunma ve değer verme olarak üçe ayrılan duyuşsal alan bölümünde öğrencilerin Fransızca bilgisi ve becerilerinin yanı sıra Fransızca diline ve Fransızca öğrenmeye de değer veren ve dil kullanımında kullanılabilen araç-gereçleri aktif olarak kullanabilen bireyler olarak yetişmeleri hedeflenmiştir. Hazırlanacak kitapların forma sayıları verilerek program sonlandırılmıştır. Kılavuzun ekler bölümünde, hazırlık ve lise sınıfları için İngilizce, Almanca ve Fransızca dillerinde hazırlanmış konu, işlev ve yapıları içeren örnek ders tabloları yine her dil için çoktan seçmeli, soru-cevap, boşluk doldurma, okuduğunu anlama, yazma ve diyalog tamamlama gibi soru çeşitleri kullanılarak oluşturulan örnek kısa sınavlar mevcuttur.

Sonuç olarak, 1993 programı 2011 yılında tekrar liselerin tüm sınıflarını kapsayan bir program yürürlüğe girene kadar on sekiz yıl boyunca yürürlükte kalmıştır. 1993 ve 2011 yılları arasında, liselerin sadece hazırlık ya da 9. sınıflarını kapsayan programlar hazırlanmıştır. 1993 programı bir önceki 1973 programından daha kapsamlı ve çok boyutlu bir programdır. 14.02.1984 yılında, “Talim ve Terbiye Kurulu” kararıyla yayımlanan ve programların amaç, davranış, işleyiş ve değerlendirme boyutları içinde ve derslere göre hazırlanması modelinin bu gelişmede payı büyüktür. Okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerileri ile ilgili olarak ayrıntılı açıklama, etkinlik önerilerine yer veren ayrıca hazırlık ve lise sınıfları için örnek ders planlarını, ünite içeriklerini, etkinlik ve testler de içeren ilk program 93 programıdır. Dilin bir bağlam içinde öğretilmesini ilk defa savunan da yine bu programdır. Fransızca dili özelinde de iniş ve çıkışların yaşandığı bir dönemde yayımlanan program, program geliştirme çalışmalarının hızla devam ettiği bir dönemde hazırlandığı için kapsam olarak öğrencinin ve öğretmenin öğrenim sırasında ihtiyacı olacak pek çok şeye açıklık getirir niteliktedir.

4.1.5. 1996 Ortaöğretim Kurumları 9. Sınıf Fransızca Dersi Öğretim Programı

“Talim ve Terbiye Kurulu”nun *Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Yönetmeliği’ni uygulayan ortaöğretim kurumları 9. sınıf Fransızca Dersi Programı* konulu 238 sayılı kararıyla yayımlanan öğretim programı 12.09.1996 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Program kılavuzu 35 sayfadır ve adından da anlaşılacağı üzere liselerin sadece 9. sınıfı için hazırlanmıştır. Programda sırasıyla: Genel açıklamalara, yabancı dilde dört becerinin öğretiminde temel esaslara, genel hedeflere, özel hedeflere, İlk defa bir programın karar yazısında programdan sonra hazırlanacak olan ders kitabı için kimlerle hangi çalışmaların, araştırmaların yapıldığından bahsedilmekte ve ilk defa bir ders kitabının adı bir programda geçmektedir. 1996 programının yayımlandığı dönemde, ortaokulların Fransızca dersinde *Je Voyage en Français* 3 kitabı kullanılmaktadır ve lise 9. sınıfların Fransızca dersinde kullanılacak olan ders kitabının nasıl olması gerektiğinin

belirlenmesi adına adı geçen ortaokul kitabı üzerinde çalışılmıştır. Programda bu aşama şu şekilde açıklanmaktadır: “Ortaokul 3. (*Je Voyage en Français* 3) kitabı üzerinde çalışılırken pilot okul öğrencilerine bir anket düzenlenerek, lise 1 kitaplarında bulunmasını istedikleri konuları yazmaları istenmiş ve lise 1. sınıf kitabı üzerinde çalışmalar başladıktan sonra konuların seçimi bu istekler göz önünde tutularak yapılmıştır” (MEB, 1996: Rapor sayfası).

Eğitim programı, bir eğitim kurumunun yürütmesi gereken faaliyetlerin bütününe içeren ve planlama yapabilmesini sağlayan bir araçtır. Bu araç eğitim kurumunun amaçlarına ulaşması için kullanılır. Söz konusu aracın pratik anlamda kullanıcısı öğretmendir. “Eğitim kalitesini istenilen düzeye çıkarabilmesi için programın belli ilkeler doğrultusunda kullanımı gerekmektedir” (MEB, 1996: 3). Açıklama doğrultusunda, öğretmenlerin dikkate alması gereken ilkeler sıralanmıştır. Yabancı dil öğretiminin en temel işlevlerinden biri olan iletişim becerisini kazandırmanın ve iletişim becerisini öğrenciye nasıl kullanacağını öğretmesi görevini temele alan yaklaşım olan “İletişimsel Yaklaşım”dan ilk defa bu programda bahsedilmektedir. Önceki programlarda da iletişim becerisinin önemi üzerine açıklamalarda bulunulmuş olsa da yöntem olarak kullanılması salık verilen ilk program 1996 programıdır. “İletişimsel Yaklaşım” anlayışı çerçevesinde, programda öğrencilerin zihinsel ve psikolojik gelişimlerinin göz önünde tutularak liselerde Fransızca öğretiminin ortaokulda öğrenilenlerin pekiştirilmesinin ve zenginleştirilmesinin bir uzantısı olarak düşünülmesi gerektiği ifade edilmektedir. Ortaokullarda olduğu gibi iletişim kurmanın vazgeçilmez öğeleri: dinlediğini/okuduğunu anlama; sözlü/yazılı anlatım ile öğrencinin bilgisini ve kişiliğini geliştirme şeklinde genel amaçlara yer verilmektedir. Öğrencilerin belli düzeyde Fransızca iletişim kurabilme becerilerinin geliştirilebilmesi amacıyla programa başlarken seviye tespiti yapılması gerektiği ve elde edilen sonuç ışığında öğretimin düzenlenmesi, öğretimin geçmiş bilgilere dayandırılması gerektiği ifade edilmektedir. Ayrıca öğrencilerin öğrenme hızlarının birbirlerinden farklı olabileceğinin unutulmaması gerektiği hatırlatılmaktadır.

“İletişimsel Yaklaşım” ilkeleri doğrultusunda Fransızca iletişim kurma gücünün geliştirilebilmesi amacıyla öğrencilerin Fransız kültürü hakkında bilgilendirilmesi gerektiği, bunun onlara farklı kültürü hoşgörü ile karşılama ve kendi kültürel değerlerimizi fark etme fırsatını sağlayacağı vurgulanmaktadır. “İletişimsel Yaklaşımı” temel alan programda yöntem gereği sözlü anlatıma daha fazla yer verilmesi, sözlü anlatım çalışmalarında derse katılımı sağlamak amacıyla öğrencinin ilgi ve ihtiyacının dikkate alınması, bu konuda resimli ve ses kayıtlı dokümanlara ağırlık verilmesi gerekliliklerinden bahsedilmektedir. Öğretmenin görevi öğrencilerin program amaçlarına ulaşmalarını sağlamak olarak açıklanmaktadır. Öğretmen,

öğrencileri tiyatro oyuncusu gibi görmemeli daha ziyade programın amaçlarını gerçekleştirmek adına rol oyunları vb. tekniklerden yararlanmalıdır. Programda dört temel dil becerisinin ayrılmaz bir bütün oluşturduğu ifade edilirken dil bütünlüğü içinde dört becerinin birbirini karşılıklı olarak etkilediği açıklanmaktadır. Bunun yanında meslek hayatında yazılı dilin ayrı bir yeri olduğunun unutulmaması gerektiği vurgulanmaktadır.

Öğrencinin derse etkin katılımı konusunda ise öğretmene düşen görev, sınıf içinde mümkün olduğunca resimli dokümanlar, teyp ve video gibi teknolojik araçlar kullanarak metinlerin ve diğer konuların işlenişini sağlamak olmalıdır. Öğrencinin her türlü çalışmasının titizlikle değerlendirilmesi gerektiği hataların ve eksik öğrenmelerin öğrenci katılımıyla düzeltilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Ders içerisinde, gerekli durumlarda öğretmenin öğrenciyi teknolojiye yakın tutması tavsiye edilirken diğer yandan da liseye yeni başlamış kuşak üzerinde sinema ve televizyonun duygu, düşünce ve davranışlar yönünden büyük etkisi olduğu, medyanın gençler üzerindeki etkisinin bilmezlikten gelinemeyeceği yönünde hatırlatma yapılmıştır. Öğretmenin rolü öğrencilerini gerekli bilgi ve kişisel yargılarını geliştiren bir düşünce biçimi ile donatmaktır. Fransızca öğretmenin öğrencilerin medyanın olumlu yönlerinden yararlanmasını sağlaması, olumlu etkilerinin sonuçlarını görebilmelerine yardımcı olması gerekmektedir.

Öğretim yılı başında, dersin amaçları ve yapılacak öğretim faaliyetlerinden öğrencinin haberdar edilmesi, onların öğrenme sorumluluğunun gelişmesini olumlu yönde etkilemektedir. Daha sonra, öğrencilere belli aralıklarla yapabilecekleri görevler verilerek, güdülenmelerinin kalıcı olması sağlanmaktadır. Bu hususta, her aşamada yapılacak iş açıkça belirtildikten sonra verilen görevlerin yapılıp yapılmadığı izlenmeli, gerekli uyarılar yapılmalı, kargaşa ve gevşekliğin sınıfa hâkim olması önlenmelidir şeklinde ifade edilmiştir. Öğretimde mümkün olduğunca gerçek hayatla bağıntı kurularak derslerin anlamlı hâle getirilmesi, derslerde fonksiyonel, anlamlı ve öğrenci ihtiyacını karşılayabilecek etkinliklere öncelik verilmesine dikkat çekilmektedir. Öğrencinin kendi kendine öğrenme girişimlerinin desteklenmesi ve takdir edilerek başarılarının teşvik edilmesi önerilmektedir. Önerilen bir diğer husus ise, öğrencilerin sınıfta yüz yüze etkileşimde bulunacak şekilde konumlandırılmasıdır. Bilinçli bir öğrenmeye imkân sağlanabilmesi amacıyla mekanik tekrarlar yerine dönüşümlü tekrarlara yer verilmesi gerektiği önerilirken öğrencinin hata yapmasının doğal olduğundan ancak hataların düzeltilmesinde hoşgörülü bir tutum takınılmasından bahsedilmiştir. Programda dil öğelerinin tanımlanmasından kaçınılması ve dil kullanımının ön plana çıkarılması hedeflenmektedir. Programın açıklamalar kısmına son olarak öğretmene öğrencilerden kapasitelerinin üstünde bir

performans beklememesi önerilerek öğretmenden düzenleyen, yönlendiren, yapan değil yaptırıcı rolüne bürünmesi istenmektedir.

Program dört becerinin öğretiminde temel esaslarla ilgili açıklamalar bölümüyle devam etmektedir. Anlama, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin kazanılması için yapılması gerekenler bu beceri etkinlikleri öncesinde, etkinlikler sırasında ve etkinliklerin sonrasında yapılacak hazırlıklar ve alıştırmalar açıklanmıştır. Öğrencilerin beceriyi kazanabilmesi ve ilerletebilmesi için tavsiye edilen uygulamalar ve öğrenciye yapılması gereken yönlendirmeler detaylandırılmıştır. Bu beceri etkinlikleri sırasında, öğretmenin kullanması gereken ve kullanması faydalı olacak her türlü materyal ve dokümana yer verilmiştir. Programın amaçlar kısmı genel ve özel amaçlar olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Genel amaçlar şu şekilde sıralanmıştır:

1. Dinlediği Fransızca bir konuşmayı genel hatlarıyla anlayabilme.
2. Az bildiği konularda karşılaşılabileceği problemleri çözebilecek ölçüde Fransızca sözlü iletişim kurabilme (açıklama ve detaylı tasvir yapabilme, tahminlerde bulunabilme).
3. Fransızca basılı yayınlardaki güncel konuları; durumu; yer ve zamanla ilgili ayrıntıları anlayabilme.
4. Yazılı veya sözlü olarak ayrıntılı açıklama, tasvir yapabilme; zaman ve mekânla ilgili bilgiler vererek iletişim kurabilme.
5. Öğrendiği yabancı dili kullanan insanların kültür değerlerini hoşgörü ile karşılama ve kendi kültür değerlerinin farkına varış.
6. İlerideki mesleki ve sosyal yaşantısında, yabancı dilin önemine ikna oluş ve kendini geliştirmeye istekli oluş.
7. Öğrendiği yabancı dilde iletişim kurmaya istekli oluş (MEB, 1996: 11).

Programın özel amaçlar bölümü lise seviyesi için bilgi, kavrama, uygulama ve duyuşsal alan olmak üzere 4 alana ayrılmış ve bu alanların her biri için birden fazla hedef ve davranış açıklamalarına yer verilmiştir. Bilgi alanı için 6 amaç, 6 amaca yönelik otuz yedi davranış; kavrama alanı için 7 amaç, 7 amaca yönelik kırk dört davranış, uygulama alanı için 2 amaç, 2 amaca yönelik on yedi davranış ve duyuşsal alan için 2 amaç, 2 amaca yönelik 8 davranış açıklamasına yer verilmiştir. Programda amaçlardan sonra yöntemle ilgili açıklamalara yer verilmiştir. Yöntem açıklamaları bölümünde, iletişimsel amaçlar, dilin yapısı ile ilgili amaçlar, sözcük öğretimi, derslerin işleniş basamakları, alıştırmalar tipleri ve örnek eğitim durumları

anlatımlarından bahsedilmektedir. Kullanılacak yöntem olarak “İletişimsel Yaklaşım”ı uygun gören program yöntemin amacını, öğretmenin kontrolünde dil kullanımı yoluyla, öğrenciye iletişim kurma becerisi kazandırmak olarak açıklamaktadır. Dolayısıyla dil öğeleri yanında iletişimi kolaylaştıran sosyo-kültürel etmenlerin öğretimde dikkate alınması “İletişimsel Yaklaşım”ın özünü oluşturmaktadır. “Bu bağlamda, iki temel öğretim hedefi gündeme gelmektedir: 1) İletişimsel amaçlar (objectifs communicatifs), 2) Dilin yapısına ait amaçlar (objectifs linguistiques)” (MEB, 1996: 16).

Programda, iletişimsel amaçlar iletişim kurmak amacıyla, öğretilen düzeye uygun olarak tespit edilmiş olan amaçlar, arzular, duygular, görüşler, ortamlar ve kişileri göz önüne alarak seçilen dilin yapısına ait kullanımlar şeklinde açıklanmaktadır. Bu tür amaçların seçiminde, öğrenci seviyesine uygunluk, kullanılan ortama uygunluk ve iletişime girilen kişiye göre değişkenliğin önem kazandığı belirtilmektedir. Programda dilin yapısı ile ilgili açıklamalarda ise, iletişimsel amaçların hangi seviyede kullanılacağını gösteren dil öğeleri, sözcük, dilbilgisi ve yapılar tanımlaması yapılmaktadır. Bu strateji bağlamında dilbilgisi öğretimi üstü kapalı şekilde dolaylı bir yaklaşımla gerçekleştirilmektedir. “İletişimsel Yaklaşım”la ortaya çıkan anlayış içinde kuralların tanımı değil kullanımı öne çıkarılmaktadır. Bu anlayış büyük ölçüde öğretmenin sürekli soru sorduğu, öğrencilerin cevap vermeye çalıştığı, düz anlatıma dayalı bir öğretim biçiminden uzaklaşmayı işaret etmektedir. Bir diğer ifadeyle “İletişimsel Yaklaşım” öğrenci merkezlidir; öğretim öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde planlanır. “Öğrencinin doğal ve otantik iletişim ihtiyaçlarına göre deyimleri, yapıları ve sözcükleri kullanabilmesi önem kazanır. Dilbilgisi ve diğer dille ilgili öğeler öğrenciye kazandırılırken önceki yıllarda incelenen farklı konular yeri geldikçe yeniden ele alınmalı, tamamlanmalı, zenginleştirilmelidir” (MEB, 1996: 17). Açıklamada dilbilgisi konularına önem verilmesi anlatılırken, programda bir yandan da dilbilgisi öğretiminin başlı başına bir amaç değil öğrenilen dile ait bir araç olduğu konusuna dikkat çekilmektedir. Öğrencilerin anlama, kendini ifade etme, sözlü ve yazılı iletişim kurma konularında özenli bir şekilde yetiştirilmesi gerektiği ifade edilmektedir.

Programda “İletişimsel Yaklaşım”ın uygulanması sonucunda, sınıfta öğretmen merkezli öğrencilerin değişik eğilimlerinin olumlu yönde gelişmesini sağlamak amacıyla zorlayıcı ve tek düze uygulamaların benimsenemeyeceği vurgulanmaktadır. Öğrencilerin birbirinden farklı becerilerine saygı göstermenin, öğrencinin iletişim isteğinin cevapsız bırakılmamasının önemli olduğu ifade edilmiştir. Ana dili kullanımına gelince, sınıfta öğrenci ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda onlara ipuçları verilerek öğretimin anlamlı kılınması sağlanmalı ve yeri geldikçe

ana dili kullanımına izin verilmelidir şeklinde açıklanmaktadır. “Buna bağılı olarak öğretmen esnek bir tavırla hataları hoşgörü ile karşılamayı bilmeli; öğrencilere kendilerince görüşlerini belirtme fırsatı sağlamalı; hataları ders planlarında ve öğretim etkinlikleri içinde bir öğretim vesilesi olarak kullanmayı bilmelidir” (MEB, 1996: 18) Programda sözcük öğretimi konusunda ise iletişim kurma gücünün kazanılmasının bir anlamda sözcük bilgisiyle doğru orantılı olduğu ve bu gücün sözcüklerin kullanımıyla bir beceriye dönüştüğü dolayısıyla da önceden öğrenilen sözcüklerin sınıf içi çalışmalarda sık sık kullandırılması, pekiştirilmesi, bilinenden hareketle değişik kullanımlara imkân verilip zengin bir dağarcık oluşturulması gerektiği ifade edilmiştir. “Bu zenginliğin sağlanmasında sözcüklerin birbirleriyle olan ilişkilerinden hareket edilmez. Dolayısıyla öğretimde: çekirdek, eş, karşıt, katmansal, çağrışımsal anlamlara dayalı hiyerarşik ve zincirleme bir anlayış benimsenmelidir” (MEB, 1996: 18).

“İletişimsel Yaklaşım” uygulanan bir sınıfta öğretmenin doküman seçerken, öğretimi planlarken, doğal bir şekilde tekrar kullanıma fırsat veren ortamların oluşup oluşmayacağını düşünmesi gerektiği açıklanmaktadır. Programda, öğrencilere sözcüklerin yapısını ve kullanım farklılıklarını görme fırsatı veren Fransızcadan Fransızcaya açıklamalara yer verilebileceği önerilmiştir. Sınıftaki sözcük çalışmalarının biçim veya anlam yönünden gruplamalar şeklinde gerçekleştirilebileceğinden bahsedilmiştir. Belli bir ölçüye göre gruplanmış olan eski sözcüklere yeni sözcüklerin eklenmesiyle meydana gelen sözcük liste ve sınıfları daha sonra bu listelerden hareketle aktif sözcük olarak kazandırılacak sözcüklerin tespiti çalışmaların temelini oluşturmaktadır. Söz konusu sözcük ve sözcük gruplarının üretime elverişli olup olmamasına ve kullanım sıklığına dikkat edilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Çünkü bir sözcüğün verimlilik ölçüsü, onun mümkün olduğunca değişik durumlarda kullanılabilir olmasıyla doğru orantılıdır.

Programda son yıllarda ortaya atılan ve giderek önem kazanan kendi kendine öğrenme anlayışı içinde, yabancı dil öğretiminde sözlüğün önemli bir yer tutması dolayısıyla öğrencilere sözlükten yararlanma yollarının öğretilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu açıklamalardan sonra, programda derslerin işleniş basamaklarına yer verilmiştir. İzlenecek basamaklar olarak: sunu, açıklama, yeniden kullanma (dil işlevleri), uygulama ve değerlendirme olarak sıralanmıştır. Öğrenci merkezli uygulama ve öğretim etkinliklerini öngören “İletişimsel Yaklaşım” açısından grup çalışmalarının ayrıcalıklı bir yer tuttuğu belirtilmiştir. Programda yöntemin tamamı göz önüne alınarak yabancı dil öğretiminde genel olarak yapılabilecek alıştırma tiplerine yer verilmiştir. Yapılacak çalışmaya, kazandırılacak beceriye en uygun olanı seçmek önemlidir.

- Gözlem amaçlı okuma, dinleme	: Écoute observatoire
- Belli elemanları tarama	: Repérage
- Belli elemanları ayırt etme	: Discrimination
- Belli elemanların sayımı, dökümü	: Inventaire
- Çoktan seçmeli sorular (Vrai-Faux, Oui-Non)	: Q.C.M.
- Tablo doldurma ve tablo yardımıyla üretim	: Tableaux x2
- Eşleştirme	: Appariement
- Belli elemanları sınıflandırma	: Classement
- Boşluk doldurma (amaçlanan sözcükleri)	: Texte lacunaire
- Boşluk doldurma (metindeki her beş sözcükten biri)	: Texte de clôture
- Yapısal araştırmalar	: Exercices structuraux
- Soru/cevap çalışmaları	: Q.R.O.C
- Metin türetme	: Texte induit (MEB, 1996: 21).

Programda örnek eğitim durumları açıklamalarına yer verildikten sonra ölçme-değerlendirme ile ilgili bilgiler açıklanmıştır. Ölçme-değerlendirme çalışmalarında, ünite düzeyinde birden fazla becerinin tek sınavla ölçülmesi esas alınmıştır. Programda ideal sınav sıklığı her ünite sonunda “quize” şeklinde yapılan ara sınav ve uygun aralıklarla dönem notu vermek üzere yapılan sınav olarak ifade edilmiştir. Dinlediğini anlama, okuduğunu anlama, sözlü anlatım ve yazılı anlatım değerlendirilmesi için yapılabilecek sınav çeşitlerine ve notlandırma şekillerine yer verilmiştir. Program dinleme, okuduğunu anlama, yazılı anlatım becerilerini ölçen test örnekleri ve *Je Voyage en Français* kitabı için kullanılması öngörülen altışar ünitelik iletişimsel amaçlar, dile ait amaçlar ve konuların bulunduğu 2 örnek ders tablosu ile sonlanmaktadır.

Sonuç olarak, 1996 programı ülkede yaşanan siyasi ve toplumsal olaylardan en çok etkilenen program olmuştur. Çünkü o zamana kadar daha kapalı bir siyasi ve ekonomik tutum içinde olan Türkiye artık diğer ülkelerle ikili ilişkilerini geliştiren, hızla göç alan ve teknolojik gelişmelerin de yaygın olarak yaşandığı bir ülke haline gelmiştir. Bütün bunlar hem program geliştirme çalışmalarını hem de ülkedeki yabancı dil eğitim-öğretim koşullarını ve anlayışını derinden etkileyen olaylar konumundadır. Bunun yanında nüfus artışıyla da birlikte okullaşma oranları ve öğrenci sayıları gittikçe artmaktadır. Neticede okul türleri ve tercihleri de değişkenlik gösterir duruma gelmiştir. 1996 programını henüz etkilememiş olsa da aynı yıl Türkiye’de “Avrupa Konseyi”nin hazırladığı “Diller İçin Ortak Başvuru Metni” yayımlanmıştır. Metnin etkileri yabancı dil politikaları ve öğretiminde fazlasıyla hissedilmiştir. Böyle bir dönemde yayımlanan 1996 programı, sadece 9. sınıflar için yürürlüğe girmiş ve ilk

defa bu programda hem program doğrultusunda hazırlanacak olan ders kitabı için hangi çalışmaların yapılması gerektiği ile ilgili açıklamalardan hem de ilk defa bir kitap isminden bahsedilmiştir.

4.1.6. 2004 Ortaöğretim Kurumları Hazırlık Sınıfı İkinci Yabancı Dil Fransızca Dersi Öğretim Programı

Hazırlık Sınıfı İkinci Yabancı Dil Fransızca Dersi Öğretim Programı, “Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı” tarafından 13.09.2004 tarih ve 140 sayılı kararla kabul edilmiş ve yürürlüğe girmiştir. Program içerik bilgilerine geçmeden önce, yabancı dil bilmenin önemi konusunda ve ikinci yabancı dilin ana dili ve birinci yabancı dil ile ilişkisi konularında kısa açıklamalarla başlamaktadır:

(...) Ülkemizde, dil öğrenimine her zaman önem ve öncelik verilmiştir. Birinci yabancı dil, yıllardır eğitim sistemimiz içinde yer almış ve ağırlığını korumaktadır. Yeni yabancı dil programları ve kitaplarının hazırlanması, öğretmenlerinin istihdamı, öğrencilere ilk ve orta öğretimde, ikinci yabancı dili seçme hakkının verilmesi, bunun göstergesidir. Ayrıca, 2001–2002 öğretim yılından itibaren, Anadolu Öğretmen Liselerine, 2004–2005 öğretim yılından itibaren de, Anadolu Liseleri, Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri ve Fen Liselerine zorunlu ikinci yabancı dil dersleri konulmuştur (MEB, 2004: 5).

Program içeriği; programın temel özellikleri, programın yapısı, öğrenme-öğretme etkinlikleri, dört dil becerisinin öğretimi, ölçme-değerlendirme, yabancı dil öğretiminde görsel işitsel araçlar, hazırlanacak kitaplar, kazanımlar, örnek ders tabloları, dört dil becerisinin ölçülmesine örnek testler ve “Avrupa Konseyi” ortak dil ölçütlerine uygun olarak dil yeterlilik seviyeleri tablosundan oluşmaktadır. Program kılavuzu sadece Fransızca dersi programı için otuz iki sayfadır. Hazırlık sınıflarında öğretilen İngilizce, İspanyolca ve İtalyanca gibi diğer yabancı diller için de ortak kullanım amacıyla hazırlanan program kılavuzu toplamda 145 sayfadan oluşmaktadır. Fransızca dersinin öğretim programı temel özellikler başlığı ile başlamaktadır. Programda dört dil becerisinin yanı sıra, tanıma, anlama, sorgulama, sıralama, özetleme, ilişkilendirme ve eşleştirme vb. alt becerilerin kazandırılması esas alınmaktadır. Hedeflenen amaçlar gerçekleştirilirken ilk iş olarak öğrencilerin dikkatlerinin günlük hayatta ilgi veya ihtiyaç duyabilecekleri bazı konulara çekilmesi gerektiği; ikinci aşamada, öğrencilerin konularla ilgili dil yapılarını ne amaçla ve hangi etkinlikler içerisinde kullanarak kazanabileceklerinin belirlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Programda “İletişimsel Yaklaşım”ın temel alındığı ve esas olanın kuralların öğrenciye doğrudan verilmesi değil dilin kullanımı esnasında öğrenci tarafından araştırılıp bulunması ve anlaşılması olduğu

vurgulanmıştır. İlk defa bu programda “Avrupa Konseyi” ortak ölçütleri ile dili kullanma ilkeleri temel alınmıştır.

Avrupa konseyi tarafından, yabancı dil öğrenimi ve öğretimi için, yabancı dil dersinin uygulanmasına dair, karşılaştırılabilir standartlar getiren Avrupa Konseyi Ortak Kriterleri hazırlanmıştır. Bu çalışma, dile ilişkin yeterlik seviyelerini (A1-C1) tanımlayan, ulaşılabilir ve kontrol edilebilir hedefler koyan ve bütün Avrupa ülkeleri tarafından tanınan bir araç niteliğindedir. Avrupa Konseyi Ortak Kriterleri (Common European Framework of Reference for Language Teaching, Learning, Assessment) bu sebeple, bütün yabancı dil dersi öğretim programlarının hazırlanmasında başvurulabilecek bir kaynaktır. Ortaöğretim sınıfları ikinci yabancı dil dersi olarak Fransızca için geliştirilen bu programın temeli de bu ölçütlere dayanmaktadır (MEB, 2004: 7).

Programda yer alan kazanımlarda dört dil becerisinin ve öğrenci merkezli yaklaşımın temel alındığı belirtilmektedir. Bu yaklaşıma göre; öğrencilerin zor anlarda isabetli kararlar alıp uygulamaya geçmesi, yaratıcı düşünmesi, problem çözme yeterliğine sahip olması, öğrenmeyi öğrenmesi, iş birliğine yatkın olması, kendi kendini yönetebilmesi beklenmektedir. Sözü edilen yaklaşım göz önüne alınarak oluşturulan kazanımlarda; “Avrupa Konseyi Eğitim Komitesi Dil Gelişim Dosyası”nda belirlenen ve “Avrupa Konseyi” dil öğretiminde kullanılan “eşik düzeyi (threshold level)” ölçütlerinin dikkate alındığından bahsedilmektedir. Programda ikinci yabancı dilin yeni yapılarının önce öğrenilen dil yapılarıyla ilişkilendirilmesinin öğrencilerin isteğini arttıracığı belirtilmiştir. Programın yapısı konular, işlevler, dil alanları ve dilbilgisi yapıları, sözcük kümeleri, dil etkinlikleri ve çalışma becerileri ve öğrenci proje çalışması olmak üzere altı ana bölümden oluşmaktadır. Konuların belirlenmesi aşamasında dil ve beceriler ile iletişimsel yaklaşımın göz önünde bulundurulduğu ve “Avrupa Konseyi”nin yayınladığı “eşik düzeyi” dokümanından yararlanıldığı açıklamasına yer verilmiştir. İşlevler konusunda, programda şu ifadeler kullanılmıştır: “İşlevler belirlenen kazanımlar doğrultusunda kimlerin, hangi dili, nerede ve ne amaçla kullanacağını gösterecek şekilde oluşturulmuş, konularla paralellik sağlanmasına dikkat edilmiş, sarmal olarak yapılandırılmıştır; aynı işlev başka konular ve dilbilgisi yapılarıyla da verilerek çeşitlilik sağlanmıştır” (MEB, 2004: 8). Programda yeni dilbilgisi yapılarının; becerilerden, işlevlerden ve konunun bütününden soyutlanmayacak biçimde, dilin kullanımı çerçevesinde verilmesi hedeflenmiştir. Programda sözcük kümeleri konusunda hedeflenen ise sözcüklerin belli bir bağlamda ve iletişime yönelik olarak verilmesi ve öğrencilerin yabancı dil seviyeleri, ilgi ve ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulmasıdır. “Beyin fırtınası, sözcük oyunları, sözcük haritaları, bilmeceler vb. tekniklerle de öğrencilerin sözcük dağarcığı zenginleştirilebilir” (MEB, 2004: 8). Dil etkinlikleri ve çalışma becerileri

bölümünde öğrenilenlerin kullanılabileceği öğrencilere neler yapamadıklarını değil neler yapabildiklerini gösteren bir yaklaşımla, dört temel beceriye eşit ağırlık verilerek, öğrencinin aktif olarak katılımının sağlanacağı etkinlikler hazırlanmalıdır. Programda öğrenci proje çalışması bölümü için dilin öğrenilmesinin bir süreç içinde gerçekleştiği, bu süreçte öğrencilerin gelişiminin sadece yazılı ve sözlü sınavlarla değil projelerle de değerlendirilebileceği ifade edilmiştir. Projelerle öğrencilerin neler yapabileceklerini görmelerine, ilgi alanlarına göre yaratıcılıklarını ortaya koymalarına fırsat tanınacağından bahsedilmiştir. Böylece öğrenci kendi kendini değerlendirme becerisi kazanmış olacaktır. Programda öğrenme-öğretme etkinliklerinin hedefe ulaşmak için dersin nasıl işleneceğini belirlemede öğretmenlere ışık tutacağı ve dersin öğrenci merkezli “İletişimsel Yaklaşım” doğrultusunda işlenmesine yardımcı olacağı vurgulanmaktadır. Etkinliklerin bireysel farklılıklara, öğrencilerin gelişim seviyelerine uygun ve somuttan soyuta doğru düzenlenmiş, çok duyu organına hitap eden, öğrencinin ilgisini çeken, tekrara ve dönütlere yer veren bir nitelikte olması gerektiği ifade edilmiştir. Yaygın olarak kullanılan öğretim teknik ve etkinlikler olarak; gösteri (demonstration), soru-cevap (question and answer), drama ve rol yapma (drama and role-play), benzetim (simulation), ikili ve grup çalışmaları (pair work and group-work), iletişim oyunları (communication games), gramer oyunları (grammar games), bilgisayar destekli öğretim (computer assisted teaching), beyin fırtınası (brain storming), boşluk doldurma (gap filling), sıraya koyma (put in order), grup tartışması (group discussion), raporlaştırma (reporting) ve eşleştirme (matching) sıralanmaktadır. Program dört dil becerisinin önemini her beceri için ayrı ayrı anlatan açıklamalarla ve ölçme-değerlendirme açıklamaları ile devam etmektedir. Ölçme-değerlendirme ile ilgili olarak “İletişimsel Yaklaşım” anlayışına göre dil becerilerini ölçmek için şimdiye kadar diğer programlarda önerilen ölçümlerden daha farklı bir yaklaşımın benimsendiği ifade edilmiştir. “İletişimsel Yaklaşım”da dil becerilerinin ayrı ayrı ölçülmesinin doğal hayata çok az uyduğu düşünülmektedir. Örneğin, okuma nadiren salt akademik çalışmaya yönelik bir beceri olarak düşünülebilir. İletişimsel testler özgün materyal kullanımına önem verdiği için kullanıldığı ülkenin kültürünü özellikle yansıtmaları gerekir. Test içeriğinin testi alan gruba uygun olmasının yani sıra ilgili metnin de doğal hayatı yansıtmaları, genellikle belli bir ülkeye ya da kültüre özgü olması gerekmektedir. Sonuç olarak, iletişimci testler, niceliksel değerlendirme yerine niteliksel değerlendirmeyi gündeme getirmiştir. Öğrencilerin farklı becerilerdeki başarı seviyesini göstermek için bir sistem kullanılmaktadır.

Bu sisteme göre, öğrencinin göstereceği her bir başarı seviyesinin ayrıntılı olarak açıklanması; testi uygulayan kişinin özenle hazırlanmış ölçütlere göre karar vermesini sağlayarak, puanlamanın güvenilirliğinin artmasına yardımcı olur. Bu yaklaşımın, dil

başarısını ölçmeye daha insanî bir boyut getirmesi de en az bunun kadar önemlidir (MEB, 2004: 12).

Programda görsel araçlar, işitsel araçlar ve görsel-işitsel araçlar olmak üzere 3 grupta sıralanmış öğretim materyalleri ve hazırlanacak kitaplarla ilgili kısa bir açıklama yer almıştır. İlk defa bu programda kazanımlarla ilgili açıklamalara yer verilmiştir. Önceki programlarda program kazanımlarından bahsedilmemektedir. 2004 yılına ait bu programda hedef kitle hazırlık sınıfı için dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri ile ilgili olarak ayrı ayrı kazanımlardan bahsedilmiştir. Öğrencilerin her beceri için söz konusu beceriyi geliştirirken elde edeceği kazanımlar, o beceri ile ilgili olarak neler yapabilecekleri maddeler hâlinde sıralanmıştır. Program sonunda, hazırlık sınıfı için 11 ünitelik işlev, amaçlar, fonetik, sözcük dağarcığı, etkinlikler/beceriler/projeler ve uygarlık başlıklarını içeren örnek ders tablosu, dört dil becerisinin ölçülmesi ile ilgili örnek testler ve “Avrupa Konseyi” ortak dil ölçütlerine uygun olarak dil yeterlilik seviyelerini A1 seviyesinden başlamak üzere C2 seviyesine kadar gösteren tablo bulunmaktadır.

Sonuç olarak, 2004 programı 2001 yılında ülkemizde uygulanmaya başlanan “Avrupa Konseyi”nin yayımladığı ortak dil ölçütlerinden etkilenecek ve bu ölçütler gözetilerek hazırlanmış ilk programdır. Bir yandan da 2002 yılında, ülkemizde Ortaöğretim Genel Müdürlüğü tarafından öğretim programlarında “Yapılandırmacı Yaklaşım” temelinde geliştirme çalışmaları başlamıştır. 2004 programı ülkemizde yaşanan bu iki önemli gelişmenin izlerini taşıyan bir program olmuştur. “Yapılandırmacı Yaklaşım”da öğrenenin aktif olduğu ve sadece okuyan, dinleyen değil aynı zamanda sorgulayan, tartışan, fikirlerini savunan bir konumda olduğu anlayış hâkimdir. Dolayısıyla 2004 programında, dört temel dil becerisinin öğretimi yanında, tanıma, anlama, sorgulama, sıralama, özetleme, ilişkilendirme, eşleştirme gibi alt becerilerin kazandırılmasına önem verilmiştir. “Avrupa Konseyi Eğitim Komitesi Dil Gelişim Dosyası”nda belirlenen dil ölçütlerinin etkisiyle de programda yabancı dil yapılarının önce öğrenilen dil yapılarıyla ilişkilendirilmesi anlayışı uygulanmaktadır.

4.1.7. 2006 Ortaöğretim Kurumları 10., 11. ve 12. Sınıf İkinci Yabancı Dil Fransızca Dersi Öğretim Programı

2006 programı Fransızca dersi için Cumhuriyetten bu yana hazırlanan 7. Programdır. Bundan önceki programlarla kıyaslandığında, lise sınıflarının tamamını kapsayan ve Fransızca dilinin öğretimini her anlamda değerlendirmeyi hedeflemiş geniş kapsamlı bir program olarak yorumlanabilir. Çünkü 2006 yılına gelindiğinde uluslararası düzeyde yaşanan kültürel ve ticari

ilişkilerin yoğunluğu dolayısıyla ikinci yabancı dil öğretiminin de kademeli olarak zorunlu dersler arasına alınması yönünde çalışmalar başlamıştır. Ülkemizde 2001–2002 öğretim yılından itibaren Anadolu Öğretmen Liselerine, 2004–2005 öğretim yılından itibaren de Anadolu Liseleri, Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri ve Fen Liselerine zorunlu ikinci yabancı dil dersleri konulmaya başlanmıştır. 2005–2006 öğretim yılında yapılan reformla birlikte Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri ve Fen Liseleri haftalık ders çizelgelerinde ikinci yabancı dilin seçmeli ders olarak Anadolu Liselerinde ise zorunlu ders olarak yer aldığı ve 10., 11. ve 12. sınıflarda haftada ikişer saat olarak uygulandığı görülmektedir. Bunun yanında “İletişimsel Yaklaşım”ın önceki programlarda ilk adımlarının atılması ve 2006 yılına gelindiğinde yöntemin geliştirilerek okullarda daha ön planda kullanılması programın niteliğini arttırmıştır.

İnsanlar kendi dilleri dışındaki dil ve kültürleri öğrenmeye yönelmiştir. “Avrupa Konseyi”, dil/kültür politikaları çerçevesinde yabancı dil öğretimine yeni bir boyut kazandıran “AOBM”yi ve bunun öğrenci odaklı uygulama biçimi olan “Avrupa Dil Gelişim Dosyası”nı oluşturmuştur. Çok dillilik ve kültür ekseninde geliştirilen “AOBM” dil becerilerini ele almış ve bunları ayrıntılı olarak tanımlamıştır. Söz konusu tanımlarda yabancı dil öğrenen bir kimsenin günlük hayatında, mesleki ve özel hayatında seviyelere göre neler yapması gerektiği tasvir edilmiştir. “AOBM” yabancı dil öğretiminde tüm Avrupa ülkelerinde karşılaştırılabilir sertifikalar, ortak seviyeler ve sınavlar için ortak bir çerçeve oluşturmaktadır. “Bu çerçeve yabancı dil öğretmenleri, yabancı dil dersi programı hazırlayanlar, yabancı dil kitabı yazarlar ve sınav hazırlayanlar için önemlidir. Dil öğretimindeki hedef, yöntem ve kazanımlar geniş bir şekilde tanımlanarak hedefler, bilgiler ve beceriler kategorilerine ayrılmıştır” (MEB, 2006: 4).

“AOBM”yi temel kaynak olarak almış olan ve ikinci yabancı dil Fransızca için geliştirilen bu program yaklaşık 216 ders saatine göre hazırlanarak 12. sınıfın sonunda ulaşılması hedeflenen başarı düzeyini A1+ temel dil kullanımı olarak belirlemiştir. Program içeriği şu şekilde oluşturulmuştur: giriş, programın vizyonu, yapısı, temel özellikleri, öğrenme alanları (dört temel dil becerisi), genel kazanımlar, öğrenme-öğretme süreci, yabancı dil öğretiminde öğretim yöntem ve teknikleri, ölçme-değerlendirme (a) performans değerlendirme, b) öz değerlendirme, c) akran değerlendirme, ç) öğrenci ürün dosyası, d) dereceli puanlama anahtarı, e) ölçme-değerlendirme yöntemlerine örnekler), programda yer alan *Atatürkçülükle* ilgili konular, 10. sınıf ikinci yabancı dil Fransızca dersi öğretim programı, 11. sınıf ikinci yabancı dil Fransızca dersi öğretim programı, 12. sınıf ikinci yabancı dil Fransızca dersi öğretim programı, sözlük/terimler ve kaynakça. Program kılavuzu 61 sayfadır. Programının vizyonu, öğrencilerin bir problemle karşı karşıya kaldıklarında isabetli kararlar alıp uygulamaya

geçmesi, yaratıcı düşünmesi, ihtiyaçlarını karşılayabilecek dil yeterliğine sahip olması, öğrenmeyi öğrenmesi, iş birliğine yatkın olması, kendi kendini yönetebilmesi aracılığıyla;

- Öğrenmekten keyif alan,
- Kendi değerlerini fark edebilen, farklı olana hoşgörü gösterebilen,
- Değişikliklere uyum sağlayabilen,
- Doğal ve toplumsal gerçekliğin çeşitliliğini algılayabilen,
- Sorumluluğunu taşıdığı bir eylem için uygun yöntemler bulabilen,
- Başkaları ile iş birliği yapabilen ve bu sırada kişisel gelişimine katkı sağlayabilen,
- Öğrenmenin sorumluluğunu alabilen ve bunu taşıyabilen,
- Öğrenmeyi yaşamın bir parçası olarak kabul eden,
- Toplumsal ve mesleki yaşamında çok dilli ve çok kültürlü, evrensel değerleri tanıyan bireyler olarak yetişmeleridir (MEB, 2006: 5).

Çerçeve program olarak nitelendirilen program, yapısal olarak; öğrenme alanları (dil becerileri) / alt öğrenme alanları, kazanımlar, açıklamalar, dilbilgisi, temalar, öğretim yöntem ve teknikleri şeklinde 6 alt başlıktan oluşmaktadır. Programın temel özelliklerinden ilki “İletişimsel Yaklaşım”ın temel alındığı vurgusudur. “İletişimsel Yaklaşım”a göre dil öğrenmenin özünde yatan ana amaç, dilin temel işlevi olan yazılı ve sözlü iletişimin sağlanmasıdır. İkinci temel özellik, programda kazanımların dört dil becerisi ve öğrenci merkezli yaklaşıma göre düzenlenmiş olmasıdır.

Programda yer alan kazanımların ve içeriğin, dilin dört dil becerisi ve alt becerilerinin göz önüne alınarak hazırlanmış olduğu belirtilmektedir. Öğrenci merkezli eğitimin temel amacı olarak öğrenciyi merkeze alarak kendisinin ve sistemin ihtiyaç duyduğu değişim sürecini başlatmak, öğrenciyi aktif katılımcı ve sorunları araştırmacı bir birey olarak yetiştirmek hedeflenmiştir. Öğrenci merkezli yaklaşımda öğretmenin öğrenci farklılıklarını ortaya çıkaran, ilgi ve ihtiyaçlarını tespit eden, çalışmaları planlayan veya organize eden, gerekli ortamı hazırlayan, rolleri belirleyen, çalışmaları başlatıp yürüten, sonuçlandırıp değerlendiren bir rehber rolünde olduğundan bahsedilmektedir. Bu yaklaşımla oluşturulan kazanımlarda; “Avrupa Konseyi Eğitim Komitesi Dil Gelişim Dosyası”nda belirlenen ve “Avrupa Konseyi” dil öğretiminde kullanılan ölçütlerin (başlangıç düzeyi) dikkate alındığı açıklamasına yer verilmiştir. Programın üçüncü temel özelliği, dört dil becerisinin yanı sıra, tanıma, anlama, sorgulama, sıralama, sınıflama, özetleme, ilişkilendirme ve eşleştirme vb. alt becerilerin kazandırılması olarak açıklanmıştır. Bu becerileri kullanarak öğrencilerin kendilerini bilişsel, sosyal ve duygusal yönden geliştirmeleri; etkili iletişim kurmaları, yabancı dil öğrenimine karşı olumlu tavır kazanmaları, istek duyarak okuma-yazma alışkanlığı edinmeleri beklenmektedir.

Programın dördüncü ve son özelliği ise diller için “AOBM” ile dili kullanma ilkelerinin temel alındığı maddesidir. Programda bu metnin dile ilişkin yeterlik düzeylerini (A1-C2) tanımlayan, ulaşılabilir ve kontrol edilebilir amaçlar koyan ve bütün Avrupa ülkeleri tarafından tanınan bir araç olduğu belirtilmiştir. Program öğrenme alanları olan dört temel dil becerisi; dinleme, okuma, konuşma ve yazma ile ilgili açıklamalar ile devam etmektedir. Programın genel kazanımlar bölümünde ise öğrencinin dinlediğinde neleri anladığı, okuduğunda neleri anladığı ve neleri tahmin edip uyguladığı ve yazılarında neleri kullandığı, anlattığı, hazırladığı ve verdiği ile ilgili maddeler sıralanmaktadır.

Öğrenme-öğretme süreci bölümü için programda öğrenmenin sürekli ve etkili olabilmesi için öğrencilerin derse etkin katılımının desteklenmesi gerektiği ve öğrenme olgusunun sonuçlarından kendilerinin de sorumlu oldukları bilincinin verilmesi gerektiği açıklamasına yer verilmiştir. Ders içeriklerinin öğrencinin bilgisi ve sahip olduğu öğrenci stratejileri çerçevesinde işlenmesi hedeflenmiştir. Bu nedenle, yabancı dil dersi bağımsız bir ders olarak düşünülmemeli, proje ve performans çalışmalarına yer verilmeli ve diğer derslerle ilişkilendirilmelidir. Süreç öğrencide diğer ülkelerin günlük hayat ve kültürlerini tanıma merakı ve isteği uyandırılmalıdır. Bu, öğrencinin ilgisini uyandıran, keyif almasını sağlayan, yaratıcılığını destekleyen, öğrenciyi araştırmaya yönelten konu ve yöntem belirlemeyi gerektirir. Yabancı dil dersi hedef gruba ve bu grubun özelliklerine uygun öğretim yöntem ve tekniklerine göre düzenlenmelidir. Bu amaçla;

- Öğrenciler için anlamlı ve özgün içerikler seçilmeli,
- Kişilik gelişimine katkıda bulunabilecek ve yabancı dili kullanabilmeyi sağlayacak beceriler geliştirilmeli,
- Dilbilgisi odaklı öğretim yerine yaratıcılığı, esnekliği, açıklığı, sorun çözme bilincini ve eleştiri becerisini geliştiren iletişime dayalı öğrenme biçimlerine geçilmeli,
- Öğrencilerin bireysel farklılıkları; yani çeşitli öğrenme tipleri (görsel, işitsel, kinestetik vb. öğrenme tipleri) dikkate alınarak çeşitli öğrenme fırsatları yaratılmalı ve bunun, öğrenme sürecinin ön koşulu olması sağlanmalı,
- Derste performans ve proje çalışmalarına yer verilmeli,
- Farklı yöntemler kullanılmalı ve bireysel öğrenme teknikleri uygulanmalı (çalışmaya katılarak öğrenme, söyleşi, daire şeklinde oturarak oluşturulan tartışma grupları, röportaj teknikleri gibi),
- Bilgisayar gibi modern bilişim araçları kullanılmalıdır (MEB, 2006: 14).

Programda yabancı dil öğretiminde sıralanan öğretim yöntem ve teknikleri şunlardır: anlatma, tartışma, örnek olay, gösterip yaptırma, problem çözme ve bireysel çalışma yöntemi. Öğretim teknikleri ise şu şekildedir:

Grupla öğretim teknikleri: beyin fırtınası, gösteri, soru-cevap, rol yapma, drama-yaratıcı drama, benzetim, ikili ve grup çalışmaları, eğitsel oyunlar.

Bireysel öğretim teknikleri: bireyselleştirilmiş öğretim, dönüşümlü günlük çalışmalar, beceri geliştirme çalışmaları, planlı grup çalışmaları, düzey geliştirme çalışmaları.

Sınıf dışı öğretim teknikleri: gezi gözlem, görüşme, sergi, proje, ödev.

Programdaki ölçme-değerlendirme açıklamalarına bakıldığında, değerlendirme yaparken öğrencilerin; dört dil becerisinin ne oranda geliştiği, dört dil becerisini günlük yaşamında ne derecede kullandığı, bu dil becerilerini eleştirel düşünebilmede, problem çözebilmede, yaratıcılıkta ne derecede kullandığı, sosyal becerilerinin ne kadar geliştiği göz önünde bulundurulur açıklaması görülmektedir. Buradan hareketle, dinleme, konuşma, okuma, yazma becerilerinin ölçülmesi ilk madde, dilbilgisi ve kullanımı, sözcük bilgisi ve ses bilgisi gibi dil alanlarının ölçülmesi ikinci madde olarak ifade edilmektedir. Programda kullanılan ölçme-değerlendirme yöntemleri olarak performans değerlendirme, öz değerlendirme, akran değerlendirme, öğrenci ürün dosyası ve dereceli puanlama anahtarı açıklamalarına yer verilmiştir. Program eklerinde ölçme-değerlendirme yöntemlerine örnekler, örnek sorular, dört temel dil becerisine ilişkin etkinlik örnekleri, ders planı örneği, proje ve ödev çalışmaları için önerilen konular, programda yer alan *Atatürkçülükle* ilgili konular, 10., 11. ve 12. sınıf 2. yabancı dil Fransızca dersi öğretim programı ve programda geçen bazı sözcüklerin anlamlarının verildiği sözlük ve terimler listesi bulunmaktadır.

Sonuç olarak, program ikili ilişkilerin ve ülkeler arası kültürel ve ticari ilişkilerin yoğunlaşmasıyla yabancı dil öğretiminin tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de önem kazandığı bir dönemde hazırlanmıştır. “İletişimsel Yaklaşım” ve “AOBM”yi temel alan program, öğrenciyi öğretimin merkezine almakla yetinmeyip öğrenciyi kendi kararlarını alabilen, ihtiyaçlarını karşılayabilen, iş birliği yapabilen, problem çözeabilen ve kendi kendini yönetebilen bir birey olarak yetiştirmeye de ağırlık vermiştir. Program çok dillilik ve çok kültürlülük kavramlarını önemsemektedir. Önceki birkaç program gibi bu programda da, hem temel beceriler hem de alt beceriler kazandırılmaya çalışılmaktadır. Program hem kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri hem de ölçme-değerlendirme yöntemleri bakımından, öğrencinin

dil öğrenimi sırasında her bir aşamada performansını arttırmaya yönelik çalışmalar içermektedir. Öğrenciyi bir yandan bireysel öğrenme teknikleriyle bir yandan da grupla öğrenme teknikleriyle desteklemektedir. Aynı şekilde programın ölçme-değerlendirme aşamasında öğrencinin hem bireysel hem de grupla öğrenmesini, sosyal becerilerinin ne oranda geliştiğini ölçen çeşitli teknikler kullanılmaktadır.

4.1.8. 2011 Ortaöğretim Kurumları Fransızca Dersi Öğretim Programı

2011 program kılavuzu 531 sayfadır. Ortaöğretim Fransızca dersi için Cumhuriyet'in ilk yıllarından bu yana hazırlanan programlar, program geliştirme alanında Türkiye'de yaşanan değişim ve gelişmeler sonucunda giderek daha kapsamlı hâle gelmiştir. Şimdiye kadar görüldüğü üzere, her programa bir öncekinden farklı maddeler, alanlar, açıklamalar eklenmiştir. 2011 tarihli programa bir önceki programlardan farklı olarak Türk Millî Eğitimin genel amaçları, temalar ve içerik önerileri, yabancı dil dersi için öğretim ortamının düzenlenmesi gibi başlıklar eklenmiştir. Programdaki başlıklar şu şekildedir: Türk Millî Eğitimin genel amaçları, programın vizyonu, programın yapısı, genel amaçlar, programın kapsamı, öğrenme alanları (dinleme, konuşma, okuma, yazma), kazanımlar, açıklamalar, dilbilgisi, dil yeterlik düzeyleri, temalar ve içerik önerileri, yabancı dil dersi için öğretim ortamının düzenlenmesi, dil öğretimi ilkeleri, dil öğretiminde sınıf ortamının düzenlenmesi, öğretmenin rolü, öğrencinin rolü, hatalar konusunda yapılabilecek uygulamalar, programın temel özellikleri, öğrenme – öğretme süreci, yabancı dil öğretim yöntem ve teknikleri, ölçme-değerlendirme, programda yer alan Atatürkçülük ile ilgili konular, kazanımlar, sözlük, terimler ve kaynakça. 1739 sayılı “Millî Eğitim Temel Kanunu”na göre Türk Millî Eğitimin genel amaçları madde 2’ye göre;

Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini;

1. Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasa’da ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasa’nın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip; insan haklarına saygılı; kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek,

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranış ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır (MEB, 2011: 1).

Programın giriş bölümünde, bu programın Genel Lise, Anadolu Lisesi, Hazırlık sınıfı Bulunan Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi, Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi, İmam Hatip Lisesi, Hazırlığı bulunan İmam Hatip Lisesi, Meslek Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lisesi, Anadolu Teknik Lisesi, Sağlık Meslek Lisesi ve Anadolu Sağlık Meslek Lisesi’nde ortak seçmeli Fransızca derslerinde okutulmak üzere hazırlandığı ifade edilmektedir. Önceki birkaç programda olduğu gibi bu programın hazırlanmasında da “Avrupa Konseyi”nin yabancı dil öğrenimi ve öğretimi için karşılaştırılabilir standartlar getiren Diller için “Avrupa Ortak Başvuru Metni”nden (AOBM) yararlanıldığı belirtilmiştir. Programda yaşam boyu öğrenme, öğrenen özerkliği ve kültürlerarası etkileşimin önemi vurgulanmaktadır. Dil öğrenen kişide kazanması beklenen hedef, bilgi ve beceriler dile ilişkin yeterlik düzeyleri ile tanımlanmaktadır. “AOBM”de belirtilen dile ilişkin yeterlik düzeyleri, temel (A1-A2), bağımsız (B1-B2) ve deneyimli (C1-C2) kullanıcı olarak ifade edilmiştir. Programın vizyonu, öğrencilerin yabancı dili bir iletişim aracı olarak kullanarak kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri, farklı kültürleri tanıyarak, sosyal yönden kendilerini geliştirebilmeleri olarak açıklanmaktadır. Buradan hareketle program öğrencilerin;

- bilgi, beceri ve tutum geliştirebilen,
- öğrenmeyi öğrenerek sürekli ilerlemeyi sağlayabilen,
- öğrenmeyi konu alanı ile ilişkilendirebilen,
- öğrenmeyi gerçek yaşam durumlarında uygulayabilen,
- okuyan, yazan, konuşan ve dinleyen,
- kendisi ve başkaları için sorumluluklarının bilincine varabilen,
- kendisi, çevresi ve dış dünyayla başarı ile sosyal sorumluluk duyarlığını geliştirebilen,
- bireysel motivasyonları güçlü ve kendi yeteneklerinin farkına varabilen,
- teknolojiyi kullanabilen,
- yaşam boyu öğrenme tutumunu birey olarak sergileyerek sürdürebilen,

- düşünme becerilerini kullanarak sebep-sonuç ilişkileri kurabilen, karar verebilen ve problem çözebilen, bireyler olarak yetişmelerini hedeflemektedir (MEB, 2011: 4).

Programın genel amaçları arasında, öğrencilerin yabancı dili öğrenmekten zevk almalarını sağlamak, hedef dili konuşan ülkelerin kültür değerlerini tanımalarına ve ayırt etmelerine olanak tanımak, kendi değerlerini fark ederek farklı olana hoşgörü ve saygı göstermelerini sağlamak, kendi kültür değerlerini yabancılara aktarmalarını sağlamak vb. gibi maddeler bulunmaktadır. Programın kapsamı ise öğrencilerin zihinsel gelişim düzeylerine uygun bilişsel alanla ilgili, duyuşsal alanla ilgili, psiko-motor alanla ilgili, iletişimsel becerileri, not tutma, altını çizme, dikkatli sunulan bilgide tutma, kendi kendine öğrenme için materyalleri düzenleme ve kullanma yeteneği gibi çalışma becerilerini geliştirmeye yönelik kazanımlardan oluşmaktadır.

Programda, dört dil becerisinin hiç birine öncelik sırası verilmediği bütün dil becerilerinin doğal iletişim ortamlarında olduğu gibi birbiriyle etkileşim içerisinde ele alınması gerektiği vurgulanmış ve öğrenme alanları bölümünde dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin amaçları, içerikleri ve bu beceriler kapsamında yapılması önerilen etkinliklerin anlatıldığı açıklamalara yer verilmiştir. Programda öğrencilerin alacakları ders saatlerine göre seviye gruplarının oluşturulması hedeflenmiş ve öğrenme alanlarında yer alan kazanımların önem veya öncelik sırasının olmadığı belirtilmiştir. Kazanımlar programda belirtilen dil yeterlik düzeylerine ve öğrenme alanının (dinleme, konuşma, okuma, yazma) özelliğine göre A1 düzeyinden C1 düzeyine doğru kazanım ve içeriğin kapsamı genişletilerek, sarmal yaklaşımla oluşturulmuştur. Kazanımlar, dil yeterlik düzeylerine göre ortak kazanımlar ve genel kazanımlar olmak üzere iki grup şeklinde verilmiştir. Ortak kazanımlar belirtilen dil yeterlik düzeylerinin her birinde kullanılmalıdır. “Örneğin A1 temel düzeyi için verilen ortak kazanımlar; A1.1 (A1.1.1, A1.1.2, A1.1.3) ve A1.2 (A1.2.1, A1.2.2, A1.2.3, A1.2.4) düzeylerinde de kullanılacaktır” (MEB, 2011: 11). Programda dilbilgisi ile ilgili açıklamalarda dilbilgisinin bir dilin yapısı, kuralları ve işleyişi ile ilgili olduğuna, bu sebeple dilden ve dil becerilerinden ayrı olarak algılanmamasına, dil öğretiminde öğrencilere dile ilişkin kurallar aktarmak yerine; onların, dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini geliştirmelerine fırsat verilmesine değinilmiştir. Bu amaçla hazırlanmış olan Fransızca dersi öğretim programında dilbilgisi, dil becerilerinin (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) içerisinde onların bir parçası olarak yer almıştır. Bu doğrultuda yapılacak olan uygulamalarda dilbilgisi kural ve ilkelerinin sezdirilmesi yolu benimsenmiştir.

Öğretim programının uygulanması ile ilgili açıklamalarda, programın uygulamasının okul türlerine, öğrencilerin seviyelerine, ders saatlerine, vb. bakılarak yapılması gerektiğinden bahsedilmiştir. Ders saatlerine göre dil yeterlilik tablosu oluşturulmuştur. Bu programda bulunup önceki programlarda yer almayan 22 maddelik tema ve bu temaların içerik önerilerinin bulunduğu bir tablo sunulmuştur. Aşağıda, bu tablodan örnek teşkil etmesi açısından ilk üç madde görülebilir:

	TEMALAR	İÇERİK ÖNERİLERİ
1	BİREY VE TOPLUM	Kişisel bilgiler, biyografi, aile, okul, arkadaş, akrabalar, komşular, çevreye bakış, birlikte yaşama, ulaşım sorunları, yardımlaşma, dayanışma (yaşlı bakımı, engellilere karşı tutum vb.) vb.
2	DEĞERLER	Atatürk, evrensel değerler, kültürel değerler, Millî değerler, ahlaki değerler, sosyal değerler, demokrasi ve insan hakları, vatandaşlık, sivil toplum kuruluşları, gönüllü hizmetler vb.
3	EĞİTİM	Dersler, üniversite, öğrenci kulüpleri, dil yeteneği, dil öğrenimi, bireysel öğrenme, eğitim sistemi, sınavlar, eğitim teknolojisi, uzaktan eğitim, aile ve eğitim, okul ve eğitim, çevre ve eğitim, eğitim sorunları, hayat boyu öğrenme vb.
(...)	(...)	(...)

Tablo 3. 2011 Fransızca Dersi Öğretim Programı Tema ve İçerik Önerileri (MEB, 2011: 15)

Programda, temalar ve içerik önerilerine ilişkin açıklamalarda her dil yeterlik düzeyi için temaların seçilmesinde, düzeye göre belirlenmiş olan kazanımlar ve açıklamalara ve dil konularına dikkat edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Dil yeterlik düzeyine göre ele alınacak tema sayıları bir tablo ile belirtilmiştir:

Dil Yeterlik Düzeyleri	Tema Sayıları	İçerik Sayıları
A.1.1	8 tema	24 içerik
A.1.2	8 tema	24 içerik
A.2.1	8 tema	24 içerik

A.2.2	12 tema	36 içerik
B.1.1	8 tema	24 içerik
B.1.2	8 tema	24 içerik
B. 2.1	10 tema	30 içerik
B.2.2	10 tema	30 içerik
C.1.1.1	-----	----
C.1.1.2	-----	----

Tablo 4. 2011 Fransızca Dersi Öğretim Programı Dil Yeterlik Düzeyleri ile Tema ve İçerik Sayıları (MEB, 2011: 16)

A1 ve A2 düzeylerinde, 1 tema 18 ders saatinde işlenecek şekilde düzenlenmelidir. Her temada 3 içerik olmalı ve her içerik 6 ders saatinde işlenmelidir. B1 ve B2 düzeylerinde 1 tema otuz altı ders saatinde işlenecek şekilde düzenlenmelidir. Her kitapla birlikte CD verilmelidir. “Hazırlanacak olan CD’ler mümkünse ana dili konuşucuları tarafından, doğru telaffuz, vurgu ve tonlama ile ve metinlerin net olarak anlaşıldığı hedef dile özgü metinlerden oluşturulmalıdır. Ayrıca, dinleme metinleri farklı kişiler tarafından okunmuş olmalıdır” (MEB, 2011: 16). Tema ve içerik önerileri ile ilgili açıklamalarda okuma metinlerinin öğrencinin yaş ve gelişim düzeyine uygun olarak gerçek hayattan (gazete, dergi vb.) alınan metinler, haberler, röportajlar ile diyaloglar, hikâyeler, ansiklopedik bilgiler, şarkılar, şiirler vb.den oluşturulabileceği, bu metinlerin ders kitabında ve öğrenci çalışma kitabında çeşitli etkinliklerle desteklenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ders kitabında içeriği destekleyen konuşma-anlatma ve yazma-anlatma etkinliklerine de yer verilmesi gerektiği, bu etkinliklerin temaya bağlı olarak verilen metni (diyalogu, şiiri, haberi vb.) destekleyebileceği ifade edilmektedir. İçerikle ilişkili bağımsız konuşma-anlatma, yazma-anlatma çalışmaları olabileceği önerisi yapılmaktadır. Kitap düzenlenirken, programda öğrenme alanları başlığı altında dinleme, konuşma, okuma ve yazma dil becerilerine ait bilgilerden mutlaka yararlanılmalı, düzenlenecek etkinliklerin anlamlı ve iletişimsel yaklaşıma uygun olması sağlanmalıdır. “Temanın işlenişinde içerikle ilgili metinler, hikâyeler, haberler, röportajlar, diyaloglar, ansiklopedik bilgiler, şarkılar, şiirler, görseller vb. kullanılmalıdır. İşlenecek konularda ülke bilgisine de yer verilerek öğrencinin yabancı olduğu dünya ile kendi ülkesini karşılaştırmasına olanak sağlanmalıdır” (MEB, 2011: 17). Programda altı çizilen önemli noktalardan biri de, “Atatürkçülük ile ilgili konular”dan yararlanılarak 10 Kasım’ı içine alan Atatürk Haftası, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan

Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile 19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı'nda Atatürk'ün Hayatı-Atatürk'ün İlkeleri, Atatürkçü düşünce sistemi konularının hepsine, ayrı ayrı ve tabloya ilişkin olarak verilen açıklamada belirtildiği şekilde yer verilmesi gerektiğidir. Programda ders kitabının giriş bölümünde tema adı, temaya bağlı içerik, dilbilgisi yapılarını içeren içerik tablosuna yer verilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Yabancı dil dersi için öğretim ortamının düzenlenmesi açıklamalarında dil öğretim ilkelerine, dil öğretiminde sınıf ortamının nasıl düzenlenmesi gerektiğine, öğretmenin ve öğrencinin rolüne ve hatalar konusunda yapılabilecek uygulamalara yer verilmiştir. “Hata olmadan gelişme olmaz” gerçeğinden hareketle, bilinçli bir tutumla öğrencilerin hata yaparak dili öğrenmeleri ve kendilerini geliştirmeleri sağlanmalıdır önerisinde bulunulmuştur. Öğrenci hatalarının gözlenmesi ve incelenmesinin yararları olarak şu açıklama yapılmıştır: “a) Birey ya da grup olarak geleceğe yönelik dil öğretimini planlama, b) Ders planı ve malzeme geliştirme, c) Öğrenme-öğretme sürecini değerlendirme, d) Öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerinin bilincine varması ve kendilerini dil öğrenme süreçlerinden sorumlu hissetmeleri konusunda öğretmene yarar sağlar” (MEB, 2011: 21).

Programın temel özellikleri konusunda ilk madde, yabancı dil öğretiminde yaklaşımların açıklandığı maddedir. Bu öğretim programının “sadece bir öğretim yönteminin tek başına yeterli olduğu” şeklinde bir öneride bulunmadığı hatırlatılmış, bunun sebebi olarak da yabancı dil öğretiminin doğrusal bir eğitim faaliyeti olmadığı ve her öğrencide aynı şekilde gerçekleşmediği; çünkü dil öğretiminde kişisel faktörlerin (isteklendirme, öğrenme biçimi, hazır oluşluk, ihtiyaçlar vb.) önemli rol oynadığı ifade edilmiştir. Bununla birlikte, temel becerilerin kazanılmasında son zamanlarda yapılan tartışmalarda da önerilen metodik ve didaktik ilkelerin yardımıyla gerçekleştirilebileceği vurgulanarak, sözü edilen ilkeler ve açıklamalara yer verilmiştir. Söz konusu ilkeler; iletişimsel yaklaşım, öğrenci odaklı yaklaşım, davranışçı yaklaşım, çok dilliliği hedefleyen yaklaşım ve öğrenme koşullarıdır. Programın ikinci temel özelliğinde programdaki kazanımların dört dil becerisini ve öğrenciyi merkeze alacak şekilde düzenlenmesi esas alınmıştır. Kazanımların oluşturulmasında “AOBM”de belirlenen ve dil öğretiminde kullanılması önerilen ölçütler (temel kullanıcı, bağımsız kullanıcı ve deneyimli kullanıcı) dikkate alınmıştır. Programda dört dil becerisinin yanı sıra; tanıma, anlama, sorgulama, sıralama, sınıflama, özetleme, ilişkilendirme ve eşleştirme vb. alt becerilerin kazandırılmasının esas alınması programın üçüncü temel özelliğidir.

Programda öğrenme-öğretme süreci, yabancı dil dersinin öğrenci merkezli olarak düzenlenmesi, bağımsız bir ders olarak düşünülmesi, proje ve performans çalışmalarına yer

verilmesi ve diğer derslerle ilişkilendirilmesi, öğrencilerin ise öğrenmeyi olabildiğince bağımsız gerçekleştirmeleri ve bunun sorumluluğunu taşıyabilmeleri yönünde eğitilmeleri şeklinde açıklanmaktadır. Yabancı dil öğretiminde öğretim yöntemleri olarak programda sıralanan yöntemler şu şekildedir: anlatma yöntemi, tartışma yöntemi, örnek olay yöntemi, gösterip yaptırma yöntemi, problem çözme yöntemi, bireysel çalışma yöntemi. Bu yöntemlerin yanı sıra kullanılabilecek öğretim teknikleri ise şu şekildedir: grupla öğretim teknikleri, bireysel öğretim teknikleri ve sınıf dışı öğretim teknikleri. Öğretim tekniklerinden grupla öğretim teknikleri: beyin fırtınası, gösteri, soru-cevap, rol yapma, drama-yaratıcı drama, benzetim, ikili ve grup çalışmaları ve eğitsel oyunlar olarak ayrılmaktadır. Bireysel öğretim teknikleri kendi içinde; bireyselleştirilmiş öğretim, dönüşümlü günlük çalışmalar, beceri geliştirme çalışmaları, planlı grup çalışmaları ve düzey geliştirme çalışmaları olarak ayrılmaktadır. Sınıf dışı öğretim teknikleri ise gezi, gözlem, görüşme, sergi, proje ve ödev olarak sıralanmaktadır.

Programda ölçme-değerlendirme çalışmaları dersin genel amaçları ve kazanımlarına uygun olarak etkinlikler ile birlikte yürütülmelidir şeklinde ifade edilmiştir. Bu doğrultuda ortaöğretim kurumları 1., 2. ve 3. yabancı dil için hazırlanan Fransızca Dersi Öğretim Programında ölçme-değerlendirme ile öğrencilerin öğrenme süreci içerisinde gelişimini izlemeye ve süreç sonundaki kazanımlarını belirlemeye önem verilmektedir. Bu amaçla, yabancı dil öğretiminde öğrencilerin dil becerilerini kullanmadaki gelişimleri, günlük hayatta dili kullanma oranları, sosyal becerilerindeki gelişim vb. izlenerek değerlendirilebilir. Yapılacak çalışmalarda öğrencilerin öğrenme durumları, belirlenen kazanımları edinme ve günlük yaşamda kullanma (konuşma, iletişim, problem çözme, sorulan sorulara yeterli yanıt verme vb.) durumları belirlenerek sonraki çalışmaların içeriği ve seviyesi düzenlenebilir. Programda ölçme-değerlendirme çalışmalarına ilk örnek olarak performans değerlendirme çalışmaları örneği verilmiştir. Performans değerlendirme öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak, onların bilgi ve becerilerini eyleme dönüştürmelerini gerçek yaşama aktarmalarını sağlayacak çalışmalar aracılığıyla değerlendirme yapmak biçiminde tanımlanmaktadır. Performans değerlendirmenin dersin kazanımlarıyla ilgili olarak öğrencinin günlük yaşamındaki problemleri nasıl çözeceğini ve problem çözmek için sahip olduğu bilgi ve becerileri nasıl kullanacağını görmemizi sağladığından bahsedilmektedir. Performans değerlendirme uygulamaları ile öğrencilerin basit cevaplar vermediği bir ürün ortaya koydukları belirtilmiştir. Açık uçlu sorular, performans görevleri; projeler, performans değerlendirme çalışmalarına örnek olarak sıralanmaktadır. Performans değerlendirme araç ve yöntemleri olarak; proje, performans görevi, poster, afiş, gözlem formları, dereceli puanlama anahtarı, akran

değerlendirme, öz değerlendirmeye yer verilmiştir. Ölçme-değerlendirmenin bir diğer alt başlığı dil öğelerine göre yapılabilecek performans değerlendirme çalışmalarıdır. Dil aracılığıyla iletişimdeki dört temel beceri, anlama (dinleme ve okuma) ve anlatma (konuşma ve yazma) olarak iki gruba ayrılır. Dinlediğini ve okuduğunu anlama dilin anlama işlevini, konuşma ve yazma da anlatım işlevini yerine getirmesi açısından birlikte ele alınmaktadır. Dil becerilerinin birlikte ele alınarak geliştirilmesi dil öğretim sürecinin temelini oluşturmaktadır. Ölçme-değerlendirme çalışmalarında, dil becerileri dikkatli bir şekilde birleştirilmeli ve olabildiğince günlük hayatla ilişkilendirilmelidir. Bu sayede dört dil becerisi olabildiğince fazla iletişimsel görevleri yerine getirmede kullanılabilir.

Ayrıca, her bir becerinin özelliğine uygun ölçme-değerlendirme yöntem ve teknikleri kullanılmalıdır. Örneğin; anlatma becerisine yönelik mektup, anı, bir konu hakkında hazırlanmış bir sunu gibi çalışmalar yaptırılabilir. Anlama becerisine yönelik de bir metnin ana fikrini bulma, diyalog, kısa sohbetler gibi çalışmalar yapılabilir (MEB, 2011: 31).

Dört temel becerideki performansı ölçmek amacıyla programda aşağıdaki örnek çalışmalara yer verilmiştir:

Dinleme Becerisi: Kısa sohbetler, diyaloglar, konuşmalar, konferansları dinleme.

Konuşma Becerisi: Röportaj, resim tanıtımı, tiyatro, problem çözme (grup çalışması ya da ikili çalışma).

Okuma Becerisi: Ana fikri bulma, parçadaki anahtar bilgiyi bulma.

Yazma Becerisi: Mektup, anı, rapor, mesaj, yönerge yazma.

Programda dil becerilerinden sonra dil alanları ile ilgili ölçme-değerlendirme açıklamaları ifade edilmiştir. Dil alanları, dilbilgisi ve kullanımı, sözcük bilgisi, ses bilgisi, tonlama ve vurgu olarak ayrılmıştır. Her bir dil alanı için ölçme-değerlendirme açıklamaları ve yöntemlerine yer verilmiştir. Programda sözlü sunum, proje, performans görevi, dereceli puanlama anahtarı, ürün dosyası, gözlem, kontrol listeleri, öz değerlendirme, akran değerlendirme, grup değerlendirme, kısa cevaplı, açık uçlu, çoktan seçmeli, eşleştirmeli ve doğru/yanlış tipi sorular, ölçme-değerlendirmenin araç ve yöntemleri olarak ifade edilmiştir. Program kılavuzu açıklamalar kısmı burada sonlanmaktadır bu bölümden sonrası ekler kısmıdır. Ekler bölümünde, ölçme-değerlendirme yöntemlerine verilen örnekler, dört temel dil becerisine yönelik etkinlik ve test

örnekleri ve ders planı örnekleri ile devam etmektedir. “Atatürkçülük ile ilgili konular” programın ekler bölümünd her sınıf ve her dil seviyesi için bir tablo hâlinde sunulmuştur. Programın ekler kısmının büyük bölümünde Anadolu türü olmayan ortaöğretim kurumları, Anadolu türü olan ortaöğretim kurumları ve hazırlık sınıfı olan ortaöğretim kurumlarının hazırlık ve tüm lise sınıfları için ayrı ayrı olmak üzere dört temel dil becerisinin kazanım ve açıklamalarının tablolar hâlinde sunumuna yer verilmiştir. Bu kazanım tablolarından sonra, A1.1’den başlamak üzere B2.1 seviyesine kadar hedeflenen dilbilgisi konularının listesi bulunmaktadır. Program kılavuzu sözlük, terimler ve kaynakça ile son bulmaktadır.

Sonuç olarak, 2011 programı “Anadolu Lisesi” kavramının ülkemizde yaygınlaştığı bir dönemde yayımlanmıştır. Bu yüzden Anadolu türü olan ya da olmayan liselerin her kurum ve seviyesi için ayrıntılı açıklamalara yer vermektedir. “AOBM” dil düzeylerinin dikkate alındığı dil öğretim anlayışı devam ederken bu programda bir de yaşam boyu öğrenme, öğrenen özerkliği ve kültürlerarası etkileşim ön plana çıkmıştır. Öğretim ortamının düzenlenmesi adına çalışmalar bu programla birlikte yoğunluk kazanmıştır. Tema ve içerik önerilerine ilk defa bu programda yer verilmesi, programın yabancı dil ders içeriklerinin zenginleştirilmesi ve çeşitli etkinliklerle desteklenmesine vurgu yaptığının göstergesidir. Öğrencinin yabancı dili öğrenirken olabildiğince gerçek hayattan örneklerle muhatap olması gerektiği inancı yaygınlaşmıştır. Kişiler tarafından oluşturulan metinlerden ziyade öğrencinin yaş ve gelişim düzeyine uygun olarak seçilen otantik metinlerle dil öğretimi yapılması gerektiğine inanılmaktadır.

4.1.9. 2017 Ortaöğretim Fransızca Dersi (9., 10., 11. ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı

2017 yılı programı 9., 10., 11. ve 12. sınıfları kapsamaktadır. Programın bazı içerikleri önceki programlardan aynen aktarılmıştır. Program kılavuzu 83 sayfadır. Program içeriği sırasıyla: giriş, genel amaçlar, yeterlilik ve beceriler, değerler, öğrenme-öğretme yaklaşımı, ölçme ve değerlendirme yaklaşımı, uygulamada dikkat edilecek hususlar, ders kitabı yazımında dikkat edilecek hususlar, programın yapısı, dil seviyelerine göre kazanımlar (A1, A2, B1, B2, C1 dil seviyesi kazanımları), ek olarak ortak yeti düzeyleri – öz değerlendirme çizelgesi/grille pour l’auto évaluation şeklindedir.

Programın giriş kısmında, dil gelişiminin öğrencilerin zihinsel, sosyal, kültürel ve duygusal gelişimleri için temel olduğundan bahsedilmektedir. Dilin bir toplumda yaşayan bireylerin arasında iletişim kurabilmesine yarayan bir araç olduğundan fakat teknolojik, siyasi ve

ekonomik gelişmeler sebebiyle toplumlar arasındaki sınırların kalktığından ve diğer toplumlarla iletişim kurabilmenin bir gereklilik hâline geldiğinden söz edilmektedir. Buradan hareketle bilgi çağında toplumların teknolojik iletişim ağlarını genişletebilmesi için ana dilin yanında en az bir dil daha bilmeleri gerektiği ifade edilmektedir. Bireyin ana dili dışında en az bir dil daha bilmesi, sadece dil becerilerinin artırılması açısından değil; aynı zamanda okul başarısının artması ve meslekî anlamda iyi bir kariyere sahip olması için de giderek önemli bir ölçüt hâline gelmektedir. “Öğrencilerin bilişsel becerilerinin artmasına ve hafızanın güçlenmesine katkı sağlamaktadır. Bilişsel gelişim ve kariyer imkânlarının yanı sıra global dünyada farklı kültürlerden bireylerin konuştukları farklı dilleri anlayabilmek, farklı kültürleri anlamayı kolaylaştıracak, dillerin ve kültürlerin birbirlerine nasıl bağlı olduğunun anlaşılmasını sağlayacaktır” (MEB, 2017: 4).

2004, 2006 ve 2011 yıllarında yayınlanan programlarda olduğu gibi 2017 programının hazırlanmasında da “Avrupa Konseyi”nin yabancı dil öğrenimi ve öğretimi için karşılaştırılabilir standartlar getiren “AOBM”den yararlanıldığı vurgulanmıştır. Bu kaynağın dil öğrenme-öğretme ve değerlendirme alanına, Fransızca öğretmenlerine ve dil öğrenenlere yol göstermek amacıyla hazırlanmış kapsamlı, şeffaf ve tutarlı bir kılavuz olduğu belirtilmiştir. Kılavuzda hayat boyu öğrenme, öğrenen özerkliği ve kültürlerarası etkileşimin öneminin vurgulandığı, dil öğrenen kişide kazanılması beklenen hedef, bilgi ve becerilerin dile ilişkin yeterlilik düzeyleri ile tanımlandığı açıklanmıştır. “AOBM”de belirtilen dile ilişkin yeterlilik düzeyleri, temel (A1-A2), bağımsız (B1-B2) ve yetkin (C1-C2) kullanıcı olarak ifade edilmiştir. Bu programı, özellikle kazanımlarının oluşturulmasında bu ölçütler yol gösterici olmuştur (MEB, 2017: 4). Programın 1739 sayılı “Millî Eğitim Temel Kanunu”nun 2. maddesinde ifade edilen “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri”nin esas alınarak hazırlandığı açıklanmıştır. Öğrencilerin bu programla geliştirmeleri beklenen becerileri şu şekilde sıralanmıştır:

1. Yabancı dil öğrenmenin önemini kavramaları,
2. Öğrendiği dilde; dinleme, okuma, yazma, sözlü anlatım ve karşılıklı konuşma gibi dil becerilerini geliştirmeleri,
3. Öğrendiği dile ilişkin söz varlığını zenginleştirmeleri,
4. Öğrendiği dilde genç ve yetişkinlerle görüş ve düşünce alışverişinde bulunabilmeleri, kendi düşünce ve duygularını ifade edebilmeleri,

5. Diğer ülkelerdeki bireylerin hayat tarzlarını, düşünce yapılarını, kültürel miraslarını daha iyi ve derinlemesine anlayabilmeleri, kendi kültürel değerlerini diğer toplumlardaki insanlara aktarabilmeleri,
6. Dilini öğrendiği ülkedeki günlük hayatın üstesinden gelebilmeleri ve kendi ülkesindeki yabancılara günlük hayatlarında yardımcı olabilmeleri,
7. Çevresindeki dünyayı yorumlayabilmek için eleştirel okuryazarlık ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirebilmeleri, kendi ülkelerinde ve küresel dünyada sosyal, ekonomik ve kültürel hayata aktif olarak katılabilmeleri,
8. Farklı toplumlara ait yazılı, sözlü ve görsel ürünler aracılığı ile farklı kültürlerle karşı farkındalık oluşturmaları, kültürel çeşitliliği kavrayarak farklılıklara ve çeşitliliğe saygılı ve duyarlı bireyler olabilmeleri,
9. Teknolojiyi aktif ve etkili şekilde kullanabilmeleri, bilgi teknolojilerinden yararlanabilmeleri (MEB, 2017: 5).

Programda öğrencilerin dil becerilerini edinirken ve geliştirirken üst düzey bilişsel becerilerini (çıkarımda bulunma, yorum yapma, analiz etme, değerlendirme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme vb.) kullanmalarına olanak sağlayan kazanımlara yer verilmiştir. Programda öğrencilere kazandırılması hedeflenen temel beceri ve yeterlilikler olarak, dinleme, konuşma, okuma, yazma, sosyokültürel farkındalık ve medya okuryazarlığı sıralanmış ve bunların açıklamalarına yer verilmiştir. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma temel becerileri açıklamaları önceki programlarda belirtilenler ile fazlaca benzerlik göstermektedir. Fakat ilk defa bu programda sosyokültürel farkındalık ve medya okuryazarlığı yeterliliklerinden bahsedilmiştir. Programda sosyokültürel farkındalık için; yabancı bir dil öğrenmenin kendi dil ve kültürünü unutmak, kaybetmek anlamına gelmediği, yabancı bir dil öğrenirken öğrencilerin farklı ülkelere ait kültürel öğelere karşı farkındalık oluşturmaları, saygı duymaları, farklılıklara saygı göstermeleri, böylelikle, çok kültürlü ve çok dilli dünyada, aktif katılımcılar olabilmeleri hususunda motive edilmeleri gerektiği ifade edilmiştir. Farklı dil formlarını anlamak ve kullanmak, farklı ortamlardaki farklı davranış normlarını gözlemlemek, sosyokültürel yeterliliğin edinilmesinde önemlidir. “Öğrenme-öğretme sürecinde kullanılacak öğretim materyalleri hazırlanırken ve/veya seçilirken, etkinlik ve çalışmalar planlanırken, öğrencilerin toplumsal uyum ve dayanışmayı sağlayan millî, manevî ve evrensel değerlere ilişkin farkındalık geliştirmelerine, bunları özümseyip tutum ve davranışa dönüştürmelerine olanak sağlanması gerekliliği göz önünde bulundurulmalıdır” (MEB, 2017: 9). Medya okuryazarlığı için ise şu açıklama yer almıştır: gençlere yönelik yazılı, görsel ve elektronik kitle iletişim araçlarının

çokluğu; öğrencilerin medya metinlerini anlama, eleştirel olarak yorumlama ve oluşturma becerilerinin geliştirilmesini önemli kılmaktadır.

Öğrencilerin, medya aracılığı ile güncel gelişmeleri takip ederken, film, şarkı, reklam, televizyon şovları, dergi, gazete, reklam afişleri, fotoğraf, akıllı telefon uygulamaları, sanat eserleri ve internet sitelerindeki mesajları sorgulamalarını ve gerçek bilgiyi gerçek olmayandan ayırt etmelerini gerektiren etkinlik ve çalışmalara yer verilmesi, medya okuryazarlığının geliştirilmesine katkı sağlayacaktır (MEB, 2017: 9).

Programda değerlerimizi ve kültürel mirasımızı dilimiz sayesinde koruduğumuz ve aktardığımız belirtilmiştir. Dil derslerinin saygı, hürmet, merhamet, dürüstlük, bağlılık, doğruluk, nezaket, iyi niyet, millî bilinç gibi insani değerlerin aktarılmasında önemli bir araç olduğu ifade edilmiştir. Öğrenme-öğretme sürecinde ve ders kitaplarında kullanılan okuma ve dinleme metinlerinin konuşma ve yazma konularının; öğrencilerin millî, manevî ve evrensel değerlere ilişkin farkındalık geliştirmelerine katkı sağlayacak şekilde tasarlanması önerilmektedir. Değer odaklı metinlerin, konuşma ve yazma konularının öğrencilerin duyarlı birey ve bilinçli vatandaş olmalarında etkili olacağı vurgulanmaktadır. Tarihsel öneme sahip insanların, örnek şahsiyetlerin, bilim insanlarının sıkı çalışma, fedakârlık, kararlılık ve sebat ile bir şeyleri nasıl başardıklarına ilişkin deneyimleri ve özlü sözleri ile otobiyografiler değerlerin aktarımında etkili olacaktır. “Öğretmenin rol model olduğu öğrenme-öğretme sürecinde; rol oynama, drama, tartışma, grup çalışması, değer temalı iş birlikçi hikâye ve şiir yazma, şarkı besteleme, sözcük oyunları, eşleştirmeler, ahlaki ikilemlerin yer aldığı metinlerin ve durumların tartışılması; değerlerin aktarımına ve özümsemesine katkı sağlayacaktır” (MEB, 2017: 10). Programda yabancı dil öğretiminin doğrusal bir faaliyet olmaması dolayısıyla tek bir öğrenme-öğretme yaklaşımının benimsenmesi, strateji ya da yöntem uygulanmasının uygun olmayacağı belirtilmektedir. Bu bakımdan öğrenme-öğretme süreci yapılandırılırken her öğrencinin farklı zaman, tarz ve hızda öğrenebileceği, hazır bulunuşluk düzeyleri ve bireysel farklılıklarının göz önünde bulundurulması önerisinde bulunulmuştur. Öğrencilerin bilgilerini yapılandırırken etkin olmaları, eski ve yeni bilgileri arasında bağ kurabilmeleri, öğrendiklerini farklı durumlarda kullanabilmeleri, bilgiyi nasıl bulacaklarını ve kullanacaklarını kavramaları sağlanmalıdır şeklinde açıklama yapılmıştır. Dil öğretimi sürecinde hata yapmanın normal ve yararlı olduğunun unutulmaması gerektiği, öğrencilerin hatalarını düzeltebilmeleri için sistemli bir geri bildirim yaklaşımının benimsenmesi gerektiğine dikkat çekilmektedir. Dil öğretimi için sınıf ortamı düzenlenirken; öğrenme durumları anlamlı olmalı ve etkileşime dayandırılmalı, öğrencinin beklenti ve ihtiyaçları doğrultusunda oluşturulmalı, hedef dille ve onun çeşitlilik

içeren dilsel ve kültürel öğeleriyle ilişkilendirilmelidir. Öğrencilerin iş birliği yapmalarına, kendilerini rahatlıkla ifade etmelerine olanak sağlanmalıdır. Özellikle dinleme ve konuşma çalışmalarında görgü kurallarına uymanın, iletişim kurarken kişilerin birbirlerine karşı saygılı olmalarının gerekliliği vurgulanmalıdır.

Programda ölçme-değerlendirme uygulamalarının sürekli olması gerektiği belirtilmektedir. Öğretim öncesinde yapılan değerlendirmenin öğrenci hakkında bilgi edinilmesini ve öğrenme hedeflerinin belirlenmesini; öğretim sırasında yapılan değerlendirmenin öğrenci ve öğretmene geri bildirim verilmesini; öğretim sonunda yapılan değerlendirmenin ise öğrenme hedeflerinin karşılanıp karşılanmadığı ve belirli alanlarda değişiklik yapılması gerekip gerekmediği hakkında karar vermeyi sağlayacağı belirtilmektedir. Sürekli değerlendirmenin öğrenme gücü çeken öğrencilerin ilerleyişlerinin tespiti için de önemli olduğu vurgusu yapılmaktadır. Ölçme-değerlendirme uygulamalarının öğretim programıyla öğrencilere kazandırılması hedeflenen bilgi, beceri türü ve düzeyleri ile uyumlu olması gerektiğinden bahsedilmektedir. Bilişsel becerilerin ölçülmesinde kullanılan yazılı sınavlar yapılandırılırken öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerinin öngörülmesine olanak sağlayan çok ve çeşitli madde türlerinden yararlanılması gerektiği ifade edilmiştir. Hazırlanan maddeler; görsel unsurlar, grafik düzenleyiciler (kavram haritaları, zihin haritaları vb.), tablo ve grafiklerle zenginleştirilmeli ve bunların aktif kullanımlarını gerektirmelidir. Yazılı sınavlarda sözcük bilgisi, dilbilgisi, okuduğunu anlama, dinlediğini anlama ve yazma becerisine yönelik soru hazırlanırken bu becerileri temsil eden madde türlerinin ve kazanım içeriklerinin dil seviyelerine uygun olarak dengeli şekilde dağılım yapılmasına özen gösterilmelidir.

Yabancı dil öğrenimi, bilişsel ve psikomotor becerilerin yanı sıra, duyuşsal becerilerin edinilmesini de gerektirmektedir. Duyuşsal becerilerin (derse katılım, sorumluluk alma, iş birliği, görgü kurallarına uyma vb.) değerlendirilmesinde, gözlem formlarından yararlanılmalı, ilgili becerilere dönük ölçütlere yer verilmelidir. Öz ve akran değerlendirme formları, dil öğreniminde sıklıkla kullanılan ölçme araçlarındandır (MEB, 2017: 12).

Programda uygulamada dikkat edilecek hususlar başlığı altında program uygulanırken dikkat edilmesi gereken noktalar, öğretmene ve öğrenciye düşen sorumluluklar, konuların aktarımında kullanılan çalışmalar, dersin işlenişinde kullanılması gereken görsel-işitsel iletişim araçları ile bilişim teknolojilerinin neler olduğu gibi konulara açıklık getirilmiştir. Programda ders kitabı yazımında dikkat edilecek hususlar konusunda sıralanan maddeler şu şekildedir:

1. Sınıf düzeyi değil, dil seviyeleri göz önünde bulundurulmalıdır.

2. Dört dil becerisi ile ilgili kazanımlara göre dilbilgisi etkinliklerine ve sözcük bilgisini geliştirecek etkinliklere tümleşik ve sezgisel olarak yer verilmelidir. Dilbilgisi ve sözcük bilgisi ile ilgili çalışmalar, programın özüne uygun olarak yapılandırıcı ve iletişimsel yöntemlerle bağlam içinde verilmelidir.

3. Dil yeterlilik düzeylerine göre düzenlenmiş olan kazanımların işlenişinde tema ve içerikler de dikkate alınarak dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerine dengeli olacak şekilde yer verilmelidir.

4. Okuma ve dinleme metinleri, öğrencinin yaş ve gelişim düzeyine uygun ve ilgi çekici olmalıdır. Öğrencilerin günlük hayatla ve diğer disiplin alanlarıyla ilişkilendirme yapmasına olanak sağlayan konuları içeren metinlere yer verilmelidir. Metinlerle ilişkili çalışmalar, öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini kullanmalarını ve geliştirmelerini teşvik eden nitelikte olmalıdır.

5. İçeriği destekleyen sözlü anlatım ve yazılı anlatım etkinliklerine yer verilmelidir. Bu etkinlikler, temaya bağlı olarak verilen metni (diyalog, şiir, gazete haberi vb.) destekleyecek nitelikte olmalı; içerikle ilişkili bağımsız konuşma-anlatma ve yazma-anlatma çalışmalarına yer verilmelidir.

6. Düzenlenecek etkinlikler öğrencilerin gelişimsel düzeyine uygun, anlamlı, ilgi çekici ve üst düzey bilişsel becerileri kullanmaya teşvik edici nitelikte olmalıdır.

7. İşlenecek konularda ana dili ile hedef dilin kullanıldığı ülkelerin kültürel öğelerine ilişkin örnekler verilmeli, öğrencinin yabancı olduğu dünya ile kendi ülkesini sosyal ve kültürel açıdan karşılaştırmasına olanak sağlanmalıdır.

8. Ders kitabının giriş bölümünde içerik tablosu (tema adı, temaya bağlı içerik, kazanım, dilbilgisi yapıları) verilmelidir.

9. Öğretmen kitabında dinleme metinleri, yıllık plan, ders planları yer alabilir. Öğretmen kitabında tema girişlerinde, temada kullanılan kazanımlar liste/tablo hâlinde verilmelidir.

10. Bir öğretim yılı içerisinde işlenecek temalarda, Atatürkçülük ile ilgili konular 10 Kasım'ı içine alan Atatürk Haftası, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı dil seviyelerine uygun olarak işlenmelidir.

11. Okuma metinlerinde öğrencilerin yeni öğrenecekleri sözcük ya da kalıpların yanında öğrenmiş olduğu sözcük ya da kalıplara yer verilmelidir. Okuma metinleri seçilirken sarmal yapı göz önünde bulundurulmalıdır. Ders kitapları ve yardımcı materyallerde okuma metinleriyle ilgili dil düzeyine uygun alıştırmalara yer verilmelidir.

12. Ders kitaplarının dinleme bölümleri yoğun, seçici, yaygın ve etkileşimli dinleme alıştırmaları yapabilmeye uyumlu olmalı; dinleme ve izleme materyalleri bu kapsamda

hazırlanmalıdır. Her ünitenin sonunda ünite ile ilgili kısa film eklenmeli ve dil yeterlilik düzeylerine uygun alıştırmalar oluşturulmalıdır. Dinleme/izleme kayıtları, ana dili Fransızca olan kişilerce seslendirilmelidir. Farklı aksanlara ancak B1 seviyesinden itibaren yer verilmelidir.

13. Her ünite sonunda yazma çalışmalarına yer verilmelidir. Dil seviyesine uygun olarak yazma alıştırmalarına basit sözcük ya da kalıplarla başlanmalı, kısa metinlerle devam edilmelidir. Uzun metinler A1 seviyesinde yer almamalıdır.

14. Kitap yazarları tarafından her dil seviyesine uygun olarak DELF-DALF sınav formatında dört temel beceriyi ölçen hazırlık sınavları hazırlanabilir ve hazırlanan sınavların EBA üzerinden de yayınlanması sağlanabilir.

15. Dinleme metinleri oluşturulurken aşağıdaki cümle ve metin sayıları dikkate alınmalıdır.

	A1	A2	B1	B2	C1
Cümle Sayısı	3	5	8-10	10+	Kısıtlama yoktur.
Metin Sayısı	3	6	5	10+	Kısıtlama yoktur.

Tablo 5. 2017 Fransızca Dersi Öğretim Programı Dil Seviyelerine Göre Cümle ve Metin Sayısı

16. Çalışma kitabında, her ünitenin sonunda kazanımlarda belirtilen becerilerin yanı sıra tutum ve davranışlara ilişkin ölçütlerin yer aldığı öz değerlendirme formlarına yer verilmelidir. Bu formların sınıfta doldurulması sağlanmalıdır ve bu formlar öğrencilerle birlikte değerlendirilmelidir.

17. Konuşma konuları ders kitabında yer almalıdır. Konuşma konuları ilgi çekici, günlük hayatla ilişkili ve öğrenci seviyesine uygun olmalıdır.

18. A1 ve A2 düzeylerinde bir tema 18/24 ders saatinde işlenecek şekilde düzenlenmelidir. Her temada 3 içerik bulunmalı ve her içerik 6/8 ders saatinde işlenmelidir. B1 ve B2 düzeylerinde, her bir tema 24/30 ders saatinde işlenecek şekilde düzenlenmelidir.

19. Temanın işlenişinde içerikle ilgili metinler, hikâyeler, haberler, söyleşiler, diyaloglar, ansiklopedik bilgiler, şarkılar, şiirler, görseller vb. kullanılmalıdır.

20. Temalar ve içerikler öneri niteliğinde olup bağlayıcı değildir. Aynı tema kapsamında, tabloda verilen içerik önerileri arasından seçilebileceği gibi seçilen temaya uygun farklı içerikler kullanılabilir (MEB, 2017: 14).

Program dil yeterlilik seviyeleri, temalar ve içerik önerileri açıklamalarına yer vermiştir. Yirmi iki tema ve her bir temaya ilişkin içerik önerileri yer almaktadır. Dil yeterlilik seviyelerine göre tema ve içerik sayıları bir tablo ile verilmiştir.

Dil Yeterlilik Seviyeleri	Tema Sayısı (En fazla)	İçerik Sayısı (En fazla)	Açıklamalar
A.1.1	8 tema	24 içerik	A1 düzeyinde her içerik 6 ders saatinde,
A.1.2	8 tema	24 içerik	1 temanın 18 ders saatinde işlenmesi önerilir.
A.2.1	6 tema	18 içerik	A2 düzeyinde her içerik 8 ders saatinde,
A.2.2	6 tema	18 içerik	1 temanın 24 ders saatinde işlenmesi önerilir.
B.1.1	6 tema	18 içerik	B1 düzeyinde her içerik 8 ders saatinde,
B.1.2	7 tema	21 içerik	1 temanın 24 ders saatinde işlenmesi önerilir.
B.2.1	7 tema	21 içerik	B2 düzeyinde her içerik 10 ders saatinde,
B.2.2	7 tema	21 içerik	1 temanın 30 ders saatinde işlenmesi önerilir.

C.1.1	2 tema	6 içerik	C1.1 düzeyinde her içerik 10 ders saatinde, 1 temanın 30 ders saatinde işlenmesi önerilir.

Tablo 6. 2017 Fransızca Dersi Öğretim Programı Dil Yeterlilik Seviyelerine Göre Tema ve İçerik Sayıları (MEB, 2017: 18)

Dil yeterlilik düzeyleri ve dört temel beceriye göre kazanım sayıları da bir tabloda açıklanmıştır.

Dil Düzeyi	Dinleme	Konuşma	Okuma	Yazma	Toplam
A1.1	29	45	24	23	121
A1.2	27	46	23	22	118
A2.1	12	32	11	16	71
A2.2	7	30	12	14	63
B1.1	14	43	17	15	89
B1.2	17	46	20	23	106
B2.1	14	33	13	17	77
B2.2	15	39	14	23	91
C1.1	6	8	5	5	24
Toplam	141	322	139	158	760

Tablo 7. 2017 Fransızca Dersi Öğretim Programı Dil Yeterlilik Düzeyleri ve Dört Temel Beceriye Göre Kazanım Sayıları (MEB, 2017: 18)

Programda temalar ve içerik önerileri; birey ve toplum, değerler, eğitim, meslekler, hayaller ve planlar, gençlik, spor, kişilik ve karakter, sağlık ve beslenme, doğa ve çevre, iletişim, tarih, turizm, ülkemiz, dünyamız, duygular, sanat, bilim ve teknoloji, ekonomi, tasarım, başarıma ve güvenlik başlıkları ve her biri için içerik açıklamalarından oluşmaktadır. Temaların ve içeriklerin işlenişinde kullanılabilecek öğretim materyalleri her beceri için ayrı ayrı

açıklanmıştır. Program A1, A2, B1, B2 ve C1 dil seviyesine göre kazanımlar “actes de parole (konuşma eylemleri), objectifs communicatifs (iletişimsel amaçlar), objectifs linguistiques (dil bilgisel amaçlar)” alanlarının her biri için temel beceriler de göz önüne alınarak öneriler hâlinde sıralanmıştır. Program dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerinin A1-A2-B1-B2-C1-C2 seviyelerine göre öğrencinin dil öğrenimi konusunda kendi kendisini değerlendirebileceği, ortak yeti düzeyleri-öz değerlendirme çizelgesi ile son bulmaktadır.

Sonuç olarak, 2017 programında öğrencilerin yabancı dili bir iletişim aracı olarak kullanıp kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmelerine, farklı kültürleri tanıyarak sosyal yönden kendilerini geliştirebilmelerine dikkat çekilmektedir. Yabancı dil öğretmenlerine de bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için dil öğretiminde etkin ve etkileşimli sınıf ortamları oluşturma anlamında büyük görev düştüğünü anımsatmak gerekmektedir. 2017 programı öğrencilerin zihinsel gelişim düzeylerine bilişsel, duyuşsal ve psikomotor yetilerinin geliştirilmesine önem vermektedir. Programda diğer programlardan ayrılan nokta; dil öğrenimi sürecinde hata yapmanın normal ve yararlı olduğu vurgusudur. Bu program öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyini ve bireysel farklılığını önemsemektedir. Temel dil becerilerinin yanı sıra eleştirel, yaratıcı ve analitik düşünme, problem çözme gibi üst düzey bilişsel becerilerin edinilmesi için dil öğretiminin etkili olduğu vurgusu programın içeriğinde yer almaktadır. Programda belirtilen proje ve portfolyo çalışmaları vasıtasıyla programın odak noktasının ürünü değil süreci değerlendirmek olduğu söylenebilir.

4.1.10. 2018 Ortaöğretim Fransızca Dersi (Hazırlık, 9., 10., 11. ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı

2018 programı bir önceki 2017 yılında yayımlanan programın 652 sayılı “MEB Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname”nin 28. Maddesinin 6. Fıkrasının (a) bendi hükmü gereğince “Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı”nda oluşturulan komisyon tarafından izleme ve değerlendirme çalışmaları doğrultusunda güncellenmiş halidir. 2017 programının içeriğinde yapılan birkaç değişiklik ve ekleme sonucu güncellenerek tekrar yayımlanmıştır. Program kılavuzu sayfa sayısı, sayfa numaraları, başlıklar, içerik, sıralama, açıklamalar iki programda da aynı şekilde oluşturulmuştur. Aşağıda sadece yapılan güncellemelerden bahsedilecektir, 2017 programı için yapılan açıklama ve yorumlar, 2018 programının içeriği aynı olduğu için 2018 programı için de geçerlidir.

2018 programının giriş bölümünde: “AOBM”de belirtilen dile ilişkin yeterlilik düzeyleri, temel (A1-A2), bağımsız (B1-B2) olarak ifade edilmiştir.” şeklinde yapılan açıklamadan, 2017 programında yer alan “ve yetkin (C1-C2) kullanıcı” ifadesi çıkarılmıştır.

“Değerler” başlıklı bölümde 2017 programında yer alan: “Bu bakımdan dil dersleri; saygı, hürmet, merhamet, dürüstlük, bağlılık, doğruluk, nezaket, iyi niyet, millî bilinç gibi insani değerlerin aktarılmasında önemli birer araçtır” açıklaması 2018 programında: “Bu bakımdan dil dersleri; adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik gibi insani değerlerin aktarılmasında önemli birer araçtır.” şeklinde değiştirilmiştir.

“Ders Kitabı Yazımında Dikkat Edilecek Hususlar” başlıklı bölümde, 2017 programında 20 madde yer almaktadır. 2018 programında bu bölüme bir madde daha eklenerek 21 madde olmuştur. Eklenen madde şu şekildedir: “5. Metin, görsel ve örnek olarak kullanılacak karakterlerin seçiminde, öğrencilerin yaşı ile psikolojik gelişim düzeylerine yanı sıra eğitim sistemimizin benimsediği millî, manevî değerlere dikkat edilecektir.” Geri kalan 20 madde iki programda da birebir aynıdır. 2018 programında söz konusu bölümün sonuna 2017 programında yer almayan “Fransızca Dersi Kitap Forma Sayıları” tablosu eklenmiştir.

Yapılan dört adet değişiklik ve güncelleme dışında, 2018 programında 2017 programından farklı bir bölüm ya da açıklama bulunmamaktadır. Diğer bütün bölümler birebir aynıdır.

4.2. Cumhuriyet Dönemi Fransızca Ders Kitaplarının Analizi (1940–2023)

Bu bölümde, Cumhuriyet dönemi ortaöğretim Fransızca ders kitap setleri: *Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI (FDK IV – V - VI) / Je Parle Français 4–5–6 (JPF 4 – 5 – 6) / Je Voyage en Français 4 (JVF 4) / Salut! 10–11–12 / Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2 (NBS A1.1-A1.2-A2.1-A2.2)*, fiziksel bakımdan, içerik, dil ve anlatım ve öğretim programına uygunlukları bakımından belirlenen ölçütler dikkate alınarak tarihsel sıra ile incelenmiştir.

4.2.1. Ders Kitaplarının Fiziksel Özellikleri

4.2.1.1. *Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI* Kitaplarının Fiziksel Özellikleri

Ön Kapak

Fransızca Ders Kitabı IV: Kitap ince karton kapak, saman kâğıttan meydana gelmiştir. Kitabın ön kapağında, kitabın adı, kaçınıcı sınıf için yazıldığı, yazarları: Camille Bergeaud, İzzet Hamit Ün ve MEB amblemi ile “İstanbul Millî Eğitim Basımevi” bilgisi bulunmaktadır. Bu bilgilerin hepsi siyah renklidir. Kitap kapağı kapakta olması gereken bilgiler anlamında eksik değildir. Kapakta resim, fotoğraf, çizim vb. herhangi bir görselden yararlanılmamıştır. Kitabın ölçüleri 19,5x13,5 cm’dir.

Fransızca Ders Kitabı V: Lise 2. sınıflar için hazırlanmış kitabın kapağı lacivert renkli, kalın karton ciltli kapaktır. Kitabın ciltli ön kapağında herhangi bir yazı, kitapla ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Sonradan kullanan kişi tarafından ciltletilen kitabın bilgileri ciltli kapaktan sonraki kapakta mevcuttur. İkinci kapak sayfasındaki bilgiler; kitabın adı, kaçınıcı sınıf için yazıldığı, yazarları: Behçet Güçer, Camille Bergeaud, İzzet Hamit Ün ve MEB amblemi ile “İstanbul Millî Eğitim Basımevi” bilgileri şeklindedir. Bu kitapta da görsel tasarım açısından bir materyal bulunmamaktadır. Öğretim kademesine uygun, öğrencinin ilgisini ve dikkatini çekecek şekilde hazırlanan resim, fotoğraf, çizim vb. görsellerden de yararlanılmamıştır. Kitabın ölçüleri 19,5x13,5 cm’dir.

Fransızca Ders Kitabı VI: Kitabın kapak bilgileri kitabın adı, kaçınıcı sınıf için yazıldığı, yazar isimleri: Behçet Güçer, Camille Bergeaud, İzzet Hamit Ün ve MEB amblemi ile “İstanbul Millî Eğitim Basımevi” bilgilerinden oluşmaktadır. İlk iki kitapta olduğu gibi resim, fotoğraf, çizim gibi herhangi bir görsel içermeyen bir kapak kullanılmıştır. Kitabın ölçüleri 19,5x13,5 cm’dir. Setin üç kitabının da çalışma kitapları ve öğretmen kitapları ya da ek bir görsel ya da işitsel malzemesi bulunmamaktadır.

“Bir ders kitabının kapağı; hem kitabın kimliğine dair bilgi edinmeye yarayan, hem kitabın içeriğine dair bilgi veren hem de öğrencinin ilgisini çekmeye ve öğrenciyi kitaptan bilgi almaya ikna eden bir tasarım ürünü olması hasebiyle kitabın önemli parçalarından biridir” (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Ders Kitapları ve Öğretim Materyalleri Dairesi, 2022: 1). Bu bilgidan hareketle *FDK IV-V-VI* kitap seti kapakları için görsel olarak öğrencinin ilgisini çekmeyecek ve öğrenciyi kitaptan bilgi almaya ikna etmeyecek yorumu yapılabilir.

İç Kapak

Fransızca Ders Kitabı IV: İç kapağın ön yüzünde ön kapaktaki bilgilerin aynısı bulunmakta, arka yüzünde ise “MEB Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğünün, 2/VII/1966 tarih ve 9657 sayılı emriyle on altıncı defa olarak 8000 sayı basılmıştır” (FDK IV, 1966: İç kapak arka yüz) ifadesi görülmektedir.

Fransızca Ders Kitabı V: İç kapağı olmayan kitabın ikinci ön kapağının arka yüzünde “MEB Talim ve Terbiye Kurulunun 16/IX/1940 tarih ve 175 sayılı kararıyla ders kitabı olarak kabul edilmiş ve Yayın Müdürlüğünün, 16/5/1963 tarih ve 8298 sayılı emriyle on ikinci defa olarak 7000 sayı basılmıştır” (FDK V, 1963: İç kapak arka yüz) ifadesi yer almaktadır.

Fransızca Ders Kitabı VI: Kitap kapağını kapaktaki aynı bilgilerin yazılı olduğu bir iç kapak takip etmektedir. İç kapağın arka yüzünde “MEB Talim ve Terbiye Kurulunun 18/VIII/1941 tarih ve 107 sayılı kararıyla ders kitabı olarak kabul edilmiş; Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğünün 22/V/1968 tarih ve 07790 sayılı emriyle on dördüncü defa olarak 4000 sayı basılmıştır” (FDK VI, 1968: İç kapak arka yüz) ifadesi bulunmaktadır.

Arka Kapak

Fransızca Ders Kitabı IV: Kitabın arka kapağında Fransız klasiklerinden son çıkan bazı eserlerden oluşan bir kitap listesi ve fiyatları, “Satış ve Dağıtım Yeri: İstanbul’da Devlet Kitapları Müdürlüğü ve illerde MEB Yayınevleri” şeklinde bir not, ders kitabının fiyatı (540 kuruş) ve numarası (No: 3737) bulunmaktadır.

Fransızca Ders Kitabı V: Kitabın ciltli arka kapağında ya da ciltli kapaktan önceki kapak sayfasında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Fransızca Ders Kitabı VI: Kitabın arka kapağında “Satış ve Dağıtım Yeri: İstanbul’da Devlet Kitapları Müdürlüğü ve illerde MEB Yayınevleri” şeklinde bir not, kitabın numara (No: 4097) ve fiyat (F. 470 kuruş) bilgileri bulunmaktadır.

Kâğıt Kalitesi

Setin üç kitabı da sarı saman kâğıda, renksiz, tamamı siyah renk ve tonlarında basılmıştır. Kitapların kapak ve içindeki sayfaları, ince ve kalitesiz olduğundan yıpranmaya müsait durumdadır. İncelenen kitap setinin sayfaları arasında kopuk olan sayfalar mevcuttur.

Öğrenim süresi

Fransızca Ders Kitabı IV: İçindekiler sayfasında kitabın sekiz ana bölüm başlığı ana başlıklar altında yirmi dersten oluştuğu görülmektedir.

Fransızca Ders Kitabı V: Serinin ikinci kitabı dört ana üniteden oluşmaktadır. Birinci ve üçüncü üniteler sekizer, ikinci ve dördüncü üniteler yedişer olmak üzere kitap toplamda 30 dersten oluşmaktadır.

Fransızca Ders Kitabı VI: Kitapta bulunan metinler üç ilgi alanı etrafında toplanmıştır: “edebiyat, bilim ve sanat.” Birinci ünite “edebiyat” bölümü içinde 8 ders bulunmaktadır. Bu konu başlıklarından her biri için birer metin mevcuttur. İkinci ünite “bilim” alanı içinde 7 ders başlığı fakat yirmi üç metin bulunmaktadır. “Le Médecin (tıp)” başlıklı ders haricinde diğer ders başlıkları için birden fazla metin sunulmaktadır. Son olarak, “sanat” ünitesi içinde 6 ders başlığı belirlenmiştir. Bu derslerden 5 tanesi için birer adet, bir tanesi için 2 adet olmak üzere toplam 7 metin vardır. Kitap Fransızcada “partie” sözcüğü ile ifade edilen “bölüm” olarak 3 bölüme/üniteye ayrılmış, bu ünitelerin, yirmi bir alt başlığı bulunmaktadır fakat bazı alt başlıklara birden fazla metin belirlendiği için toplamda otuz sekiz okuma parçası bulunmaktadır. Bunlardan, otuz altı tanesi ders metni, 2 tanesi ise bilgilendirme amaçlı ek metin şeklindedir.

Kitabın Yapısı

Fransızca Ders Kitabı IV: Kitap 8 ana üniteye ayrılmıştır. Bu ünitelerin isimleri; “la Maison (ev)”, “la Famille (aile)”, “la Ville (şehir)”, “la Nature (doğa)”, “l’Enfance (çocukluk)”, “la Science et les Sports (bilim ve spor)”, “la Patrie (vatan) ve “Contes et Récits (masallar ve hikâyeler)” şeklindedir. Ana bölümlerin altında, kitapta on sekiz adet metin, 2 adet şiir olmak üzere toplamda yirmi ders bulunmaktadır. Dersler okuma parçalarının sunumu ile başlamakta ve “Grammaire (dilbilgisi)”, “Conjugaison (fiil çekimi)” ve “Lecture (okuma)” ya da “Dialogue (diyalog)” başlıkları ile devam etmektedir. Derslerin bitiminden itibaren başlayan otuz sayfalık bir “Lexique (sözlük)” bölümü ve sonrasında 5 sayfalık içindekiler bölümü ile kitap son bulmaktadır.

Fransızca Ders Kitabı V: Kitaptaki 4 ana ünitenin isimleri içindekiler sayfasında geçmemekle birlikte hem ilk kitapta hem bu kitapta seçilen metinlerin ve şiirlerin tamamı Fransız yazarlardan alınmıştır. Bu ders kitabı ilk kitaba göre daha az sayfadan oluşmakta fakat

daha fazla sayıda ders içermektedir. Çünkü bu kitapta her ders için verilen metin ya da şiir uzunlukları, ilk kitaptaki metin ya da şiirlere göre daha fazladır ve sonrasında etkinlik, dilbilgisi, soru-cevap, sözcük bilgisi ve okuma bilgisi bölümlerinden oluşan alıştırmalar kısmı daha kısa tutulmuştur. Kitap boyunca birinci/ikinci ünite/ders/bölüm vb. şeklinde bir ayırım yapılmamıştır. Ders ya da ünite diye tabir edilen bölümler direkt olarak metin başlığıyla başlamış ve metin sonrası alıştırmalar kısmından sonra tekrar diğer metin başlığıyla devam etmektedir. Kitabın ikinci sayfasında, bir yazardan alıntı bir söz ve kitabın ana başlıklarını tanıtan bir açıklama yazısı bulunmaktadır. Ön sözden önce yer alan bu açıklamada “aile, toplum, ülke ve insanlık” üzerine oluşturulmuş otuz metnin, bu otuz metnin sözcük bilgisinin, dilbilgisi vb. alıştırmaları içeren otuz açıklama bölümünün, kitabın sonunda temel Fransızca dilbilgisi konularını içeren bir dilbilgisi bölümünün ve bir de sözlük bölümünün bulunduğu bahsedilmektedir. Kitabın arka kısmında, derslerin bitiminden itibaren ayrıntılı bir anlatımla düzenlenmiş Fransız dilinin neredeyse bütün dilbilgisi konularını örneklerle anlatan kırk dört sayfalık bir “Précis Grammatical (dilbilgisel özet)” bölümü bulunmaktadır. Kitabın neredeyse yüzde yirmi beşini kaplayan dilbilgisi bölümü, oldukça ayrıntılı açıklama ve örneklerle birlikte Fransız alfabesinden başlamak üzere sözcük türleri (isim, sıfat, fiil, edat, zarf vb.), fiil türleri (aktif, pasif vb.), kipler, düzenli, düzensiz fiiller, nazım şekilleri (şiir, nesir, hece, mısra vb.) gibi konuları kapsamaktadır. Dil bilgisi bölümünün ardından yirmi bir sayfalık sözlük bölümü bulunmakta sonrasında beş sayfalık alfabetik olarak sıralanmış, kitabın içinde eserleri kullanılan yazarların birer paragrafla hayatını, eserlerini, ait oldukları yılları ve etkilendikleri unsurları içeren bölüm yer almaktadır. Son olarak da bir sayfalık içindekiler bölümüyle kitap sonlanmaktadır.

Fransızca Ders Kitabı VI: Lise 3. sınıflar için hazırlanmış olan kitabın üç ilgi alanı ile isimlendirilen üç ana bölüme ayrıldığı görülmektedir. Birinci bölüm: “les Lettres (edebiyatlar)”, ikinci bölüm: “les Sciences (bilimler), üçüncü bölüm ise: “les Arts (sanatlar) olarak isimlendirilmiştir. Birinci bölüm içinde edebî türlerden örnekler de bulunan yedi metinden: “le Conte (masal)”, “le Roman (roman)”, “la Tragédie (trajedi)”, “la Comédie (komedi)”, “la Fable (fabl)”, “la Poésie Lyrique (lirik şiir)”, “l’Histoire (hikâye)”, “la Philosophie (felsefe)” oluşmaktadır. İkinci bölüm yedi bilim dalı ile ilgili metinden: “les Mathématiques (matematik)”, “l’Astronomie (astronomi)”, “la Physique (fizik)”, “la Chimie (kimya)”, “la Biologie (biyoloji)”, “la Médecine (tıp)” ve “l’Histoire (tarih)” oluşmaktadır. Üçüncü bölüm ise altı sanat dalı ile ilgili metinden oluşturulmuştur: “la Peinture (resim)”, “la Sculpture (heykel)”, “l’Architecture (mimari)”, “la Musique (müzik)”, “la Dance (dans)”, “le

Théâtre et le Cinéma (tiyatro ve sinema).” Derslerin bitiminde otuz beş sayfalık sözlük bölümü bulunmakta ve kitap bu listeyle son bulmaktadır.

Görsel Malzemeler

Fransızca Ders Kitabı IV: Kitapta kullanılan metinlere siyah beyaz görseller eşlik etmektedir. Bu görsel malzemenin çoğu fotoğraf, bir kaçı ise kara kalem çalışması şeklindedir. Görseller sadece ünite başlarında, okuma parçasından önce veya sonra ya da ünite sonundaki okuma becerisi için verilen metinlerin başında ya da sonunda yer almaktadır. Sayı olarak yeterli olmamalarına rağmen metinlerle ilişkili olan görsellerin içeriğe katkı sağladığı ve öğrenime yardımcı oldukları söylenebilir. Bu anlamda metin-görsel bütünlüğünden söz edilebilir. Görsel araçlar olmadan sunulan metinler de mevcuttur. Bunun yanı sıra ünite içeriklerinde, amaçların ve kazanımların gerektirdiği resim, fotoğraf, çizim, grafik vb. bulunmamaktadır. Dolayısıyla kitapta görsel-kazanım ilişkisi de bulunmamakta, kazanımları açıklama, verilen bilgiyi yapılandırma ve söz konusu konuyu destekleme anlamında görsellerin katkısından söz edilememektedir. Kitapta sadece fiil çekimleri için oluşturulan az sayıda ve basit şekilde çizilmiş tablolar bulunmaktadır. Kitap tasarımında genel olarak metin ve metin sonrası kullanılan başlıklar ve bu başlıkların satır aralarındaki mesafelere dikkat edilmemiştir. Başlık, metin ve diğer başlıklar arası mesafede, birliktelik sağlanamadığı için, içeriği takip ederken, gözü yoran, karmaşık ve sıkışık bir yapı ortaya çıkabilmektedir.

Fransızca Ders Kitabı V: Kitapta ilk kitabın aksine herhangi bir görsel malzeme bulunmamaktadır.

Fransızca Ders Kitabı VI: Kitapta metin içindeki birkaç küçük çizim dışında görsel malzeme bulunmamaktadır.

İçindekiler Tablosu

Fransızca Ders Kitabı IV: Hem görünüm hem içerik olarak farklı bir içindekiler türü kullanılan kitapta söz konusu liste, günümüzde kullanılan çoğu ders kitabındakilerin aksine kitabın sonunda yer almakta ve beş sayfadan oluşmaktadır. İçindekiler bölümü birinci seri, ikinci seri vb. şeklinde ana başlıklara ayrılmış olup her seri altında birinci ders, ikinci ders vb. şeklinde gruplandırılmıştır. Sadece bu gruplandırma için sayfa numarası belirtilmiştir. Her ders başlığının altında metin, dilbilgisi, fiil çekimi, okuma ya da diyalog şeklinde alt başlıklar ve bu başlıkların karşılarında işlenecek metnin ismi ve yazarı, işlenecek dilbilgisi konularının neler

olduğu, hangi fiillerin çekimleneceği, hangi zamanın ya da kipin işleneceği ve okuma ya da diyalog metninin ismi belirtilmiş fakat sayfa numarası kullanılmamıştır. İçindekiler listesi, konuları, mantıksal gelişim sırasına göre listelemekte fakat sadece bir veri için sayfa numarası belirtmektedir. Öğrenci kullanımı açısından bu listenin işlevsel olmadığı söylenebilir. Öğrenci kitabın içerisinden tekrar görmek istediği önceki bilgilerden herhangi biri için tüm kitabı gözden geçirmek durumunda kalacaktır.

Fransızca Ders Kitabı V: Kitap içindekiler listesi ile sonlanmaktadır. İçindekiler listesi sadece kitapta işlenen otuz metnin isimleri, yazarları ve sayfa numaraları şeklinde düzenlenmiş, bir adet sayfadan oluşmaktadır. Listede birinci ünite-ünite başlığı ya da birinci ders, ikinci ders şeklinde bir sıralama tercih edilmemiş direkt olarak metin başlıklarının sıralaması yapılmıştır. Kitap boyunca da aynı biçim tercih edilmiştir. Metinlerin bulunduğu sayfa numaraları dışında, kitapta bulunan dilbilgisi bölümü, yazar listesi ya da sözlük gibi bölümlere içindekiler listesinde yer verilmemiştir. Bu bölümlerin dışında, içindekiler listesi derslerde işlenen metin sonrası alıştırmaya ve etkinlik başlıklarından da hiçbirini içermemektedir. Geçmiş konularla ilgili bilgi arayışına giren öğrenci bütün kitabı baştan sona gözden geçirmek durumunda kalacaktır.

Fransızca Ders Kitabı VI: Kitabın ön tarafında ya da arka sayfalarında içindekiler bölümü bulunmamaktadır. İçindekiler sayfasının olmaması bir ders kitabı için kullanımı zorlayan ve pratik olmayan bir durumdur. Öğrenci aradığı bilgiyi her seferinde tek tek baştan sona kitabı gözden geçirerek bulmak durumundadır dolayısıyla, içindekiler sayfasının olmaması kitabın yıpranma payını da arttırmış olacaktır. Setin ilk iki kitabında olduğu gibi bu kitabın arka kısmında sözlük dışında bir dilbilgisi bölümü, yazar listesi vb. yer almamaktadır.

Ön Söz İçeriği

Fransızca Ders Kitabı IV: Kitabın yazarları Camille Bergeaud ve İzzet Hamit Ün tarafından kaleme alınan kitabın ön sözünde, kitaptaki okuma parçalarının bir grup en iyi yazarın eserlerinden alıntılandığı, öğrencilerin ilgisini çekeceği düşünülen çeşitli sözcüklerin kullanıldığı ve öğrencilere onları öğrendikleri dilde iletişim kurmaya sevk edecek diyalogların ve dilbilgisi çalışmalarının sunulduğundan bahsedilmiştir. Ön sözde vurgu yapılan diğer nokta ise öğretmene büyük görev düştüğü, bu kitabın öğretmenin elindeki tek araç olduğu ve öğretmenden öğrencinin başarısını kendisine bırakılan serbest alanlarla sağlaması istendiği konusudur. Ön sözde ya da başka bir yerde kitapta kullanılan yöntem ve kitabın hangi ilkelere göre yazıldığı belirtilmemiştir.

Fransızca Ders Kitabı V: Kitapta yedi sayfalık oldukça ayrıntılı açıklamalar içeren bir ön söz bulunmaktadır. Ön sözdeki açıklamalarda bu ders kitabının “Méthode Directe (Direkt Yöntem)”e göre yazıldığından, konuşmayı öğrenmenin (apprendre à parler) ilk amaç olduğundan, öğrencinin üniversitede geliştireceği edebî ve bilimsel çalışma hazırlıkları için Fransızca öğretiminin aklın ve zevkin oluşumuna ve kültürün zenginleşmesine katkıda bulunması gerektiğinden bahsedilmektedir. Bu nedenle kitabın amacının, öncelikle edinilmiş sözcük dağarcığını sağlamlaştırmak, hâlihazırda alınmış olan dilbilgisi verilerini pekiştirmek olduğu belirtilmiştir. Öğrencilere fikirleri ve duyguları ifade eden soyut sözcük dağarcığı edindirmenin, dilbilgisini, sistematik ve mantıklı bir biçimde sunmanın, zihnin zenginleştirilmesi için ek materyal sunan metin okumalarının ve alıştırmaların çoğaltılmasının öneminden bahsedilmektedir. Kitabın önceki kitaplar gibi tüm dersleri tek bir ciltte toplayan, öğrencilere dilbilgisi ve sözcük bilgisi bilgilerini kaydetme fırsatı sunan, her şeyden önce de kitabın bir okuma kitabı olduğundan ve sözcük bilgisi, dilbilgisi, çeviri, yazma gibi birçok açıklama ve birçok alıştırma sunduğundan bahsedilmektedir. Eser dizisi için belirlenen programa uygun olarak kitabın konusunun insan dayanışmasından kaynaklanan fikir ve duygular etrafında toplandığı belirtilmiştir. Doğal olarak da metinlerin “aile, toplum, vatan ve insanlık” temalarından oluştuğu ifade edilmiştir. Belirtildiği gibi kitap dört ana bölümden oluşmakta fakat bölüm isimleri içindekiler tablosunda bulunmamaktadır. Bölüm isimleri ön sözde belirtildiği üzere: “la Famille (aile)”, “la Société (toplum)”, “la Patrie (vatan)” ve “l’Humanité (insanlık)” başlıklarından oluşmaktadır. Ders başlangıcındaki metin sonrası alıştırma kısımları ile ilgili ayrıntılı açıklamalar ön sözde yer almaktadır. Kitabın kullanımı başlığı altında yer alan bu açıklamalarda, sözü edilen bölümlerde neler yapılacağı, uygulamanın nasıl gerçekleştirileceği, sözcüklerin, dilbilgisinin, okuma, yazma, konuşma ve dikte bölümlerinin neleri içerdiği ve öğretmenin bu alanlarda neler yapması gerektiği anlatılmıştır. Öğretmenin metni okuyup paragraf paragraf hatta gerekiyorsa cümle cümle açıklayarak derse başlaması, ilk önce kitabın sonuna eklenen kısa notlarla kendisine sağlanan ancak istediği gibi geliştirebileceği bilgilerle yazar hakkında kısa bir bilgilendirme yapması gerektiğinden bahsedilmektedir. Devam eden alıştırma bölümlerinde, öğretmenin yapması gerekenler ve öğrencinin hem kendi kendine hem de öğretmenle birlikte yapacakları anlatılmıştır. Her dersin en az 3 saat veya bir haftada işlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Kitapta otuz metin bulunduğu ve bir eğitim-öğretim yılı her metni işlemeye yetmeyeceğinden, yıl sonunda her bir metne eşlik eden ve bir bütünlük oluşturan dilbilgisi derslerini de ihmal etmemek şartıyla, metinlerden yirmi tanesini açıklamanın yeterli olacağı ifade edilmiştir. Ön sözde dikkati çeken önemli noktalardan biri de dersin Fransızca yapılması ancak öğretmenin

öğrenciye zor gelen bazı açıklamaları netleştirmek adına ana dili Türkçeye başvurabileceğidir. Kitabın yazıldığı yöntem gereği ana dili sınıf ortamında kullanılmamalıdır fakat bu açıklamayla anlaşılıyor ki, gerekli durumlarda ana dili kullanımına izin verilmektedir. İlk kitabın ön sözünde olduğu gibi kitaptaki alıştırma ve etkinliklerin öğretmen tarafından çeşitlendirilmesi istenmektedir. Öğretmen kitabı olmadığı için kitabın yazarları tarafından yazılan ön söz öğretmen ve öğrenciler için oldukça aydınlatıcı bilgiler içermektedir.

Fransızca Ders Kitabı VI: Kitabın başında dört sayfalık bir ön söz bulunmaktadır. Ön sözde, setteki üç kitabın da öğrencilere soyut duygu ve fikirlerle ilgili sözcük dağarcığı edindirmeyi, temel dilbilgisi kurallarını daha derinlemesine incelemeyi ve okuma, çeviri ve kompozisyon pratiğini sağlamayı amaçladığından bahsedilmektedir. İlk bakışta kitabın konularının zor görünebileceği fakat modern dil öğretiminin ilerlemesinin, çocukluktan ergenliğe geçen lise öğrencilerinin doğal ilerlemesini takip etmesi gerektiği savunulmaktadır. Dil öğretimiyle birlikte hassasiyet, zekâ ve dil evriminde gelişme yaşayan öğrencinin bilgisini yavaş yavaş geliştireceği ve zihnini eğiteceği, böylece sadece gözlem ve hafıza değil, düşünme ve yargı gerektiren konularla da daha fazla ilgilenileceği vurgulanmaktadır. Ön söz kitabın kullanımıyla ve içeriğiyle ilgili bilgilendirmelerle devam etmektedir. Ayrıca ön sözde kitabın yönteminin “Méthode Directe (Direkt Yöntem)” olduğu vurgulanmaktadır.

Baskı-Dizgi-Yazım

Fransızca Ders Kitabı IV: Kitabın kâğıt kalitesi iyi durumda değildir. Setin sadece ciltli olan ikinci kitabı uzun geçmişe rağmen sayfaları kopmadan kalabilmiştir. Sarı saman kâğıda basılmış olan kitap seti yırtılmalara, kopmalara karşı dayanıklı değildir. Ciltli olmadığı için ilk ve son sayfalar ve içindeki birkaç sayfa kopuk durumda olsa da yazılarda siliklik söz konusu değildir. Okumayı ve dolayısıyla anlamayı zorlaştıracak kadar fazla sayıda mürekkep lekesi, kir ve baskı delikleri yoktur. Özellikle de ögelerin ön ya da arka yüze yansması ve birbirinin üzerine geçmesi gibi durumlarla karşılaşılmayan kitap baskı kalitesi anlamında birkaç küçük siliklik ya da harfler üzerinde mürekkebin kalınlaşması dışında iyi durumdadır. Kitap içeriği boyunca iki yazı türü kullanılmıştır. Punto sayısı 10 ile 11 arasında değişkenlik göstermektedir. Ana ve alt başlıklar ve dilbilgisi bölümlerinde dikkat çekmek istenilen sözcükler kalın olarak yazılmıştır. İçerikte fiil çekimleri, verilen parça ile ilgili sorular, tanımı yapılan kavramlar ya da vurgulanmak istenen ifadeler, tanımı verilen dilbilgisi kurallarına verilen örnek cümleler, yazma alıştırmaları, ev ya da sınıf içinde yapılması gereken bazı alıştırmalar ve öğrencilere okuma çalışması için verilen diyalog türündeki metinler ve metinlerin yazar isimleri olmak

üzere fazlaca ifade italik olarak yazılmıştır. Sayfa numaraları sağ ve sol üst köşelerde bulunmaktadır.

Fransızca Ders Kitabı V: Setin ikinci kitabı da dönemin şartlarına göre baskı ve kâğıt kalitesi olarak orta kalitededir. Geçen uzun yıllara rağmen kitap ciltli olmasından kaynaklı sayfalarda kopukluk olmamış ve kitap oldukça sağlam kalmıştır. Yazılarda herhangi bir siliklik söz konusu değildir. Punto sayısı 10 ile 11 arasında değişkenlik göstermektedir. Ana ve alt başlıklar, dilbilgisi bölümlerinde dikkat çekilmek istenen sözcük ya da açıklamalar kalın olarak yazılmıştır. Bunun dışında, kitapta kullanılan yazar ya da şairlerden alıntılanan bir kıta ya da özlü sözler de kalın yazılmıştır. Kitapta yazar ya da şair isimleri, metin sonrasında dilbilgisi bölümlerinde açıklaması yapılacak sözcükler ve bu açıklamaların önemli görülen ifadeleri, örnek cümleler vb. italik yazı şekliye yazılmıştır. Kitapta kullanılan sayfa numaraları sağ ve sol üst köşelerde yer almaktadır.

Fransızca Ders Kitabı VI: Ana ve alt başlıkların, alıştırma bölümlerinde dikkat çekmek istenilen ifadelerin kalın ile yazıldığı görülmektedir. İlk iki kitapta olduğu gibi italik karakterde yazıyı yazar isimlerinde, açıklaması verilen ifadelerde, metinlerin içinde geçen terimlerde vb. görmek mümkündür. Punto sayısı 10 ile 11 arasındadır. Kitap boyunca tek yazı karakterinden yararlanılmıştır, kitapta görsel olarak karmaşa olmamış ve biçimsel bütünlük söz konusudur. Sayfa numaraları sayfaların sağ ve sol üst köşelerinde yer almaktadır. Saman kâğıda basılı kitabın ilk birkaç sayfası kopuk, geri kalan kısım sağlam durumdadır.

Üç kitaptan oluşan *FDK IV-V-VI* kitaplarının dönemlerinin matbaa koşullarına bakıldığında, fiziki durumlarının orta kalitede olduğu söylenebilir. Kâğıt kaliteleri düşük ve ikinci kitap dışında kitaplar ciltli olmadıkları için kitapların sürekli kullanımda çabuk yıpranmaya açık durumda, öğrencinin kitap içinde yazma silme işlemi yapmasıyla da yırtılmaya müsait durumda olduğunu da belirtmek gerekir.

Kaynakça

Fransızca Ders Kitabı IV-VI: Kitaplarda kaynakça bilgisi bulunmamaktadır.

Fransızca Ders Kitabı V: Kitapta kaynakça bilgisi bulunmamaktadır fakat kitabın sonunda bulunan sözlük bölümünden sonra beş sayfalık kitapta metni ya da şiiri alıntılanan yazar ve şairlerin kısa öz geçmişlerinin yazılı olduğu alfabetik bir yazar listesi bulunmaktadır. Alfabetik olarak sıralanan yazar listesi, öğrenciye söz konusu yazar ile ilgili yazarın doğumundan

ölümüne kadar hayatının önemli adımlarını, tarihleriyle birlikte yaptıklarını, etkilendiği tarihî ya da felsefî akımların neler olduğunu, ders kitabında bulunan eseri dışında yazmış olduğu diğer eserlerin isimleri ve bu eserlerin özelliklerini vb. bilgileri aktarmaktadır. Birer paragraflık yazarın hayatından bahseden bu listenin öğrencinin genel kültürüne katkı sağladığı söylenebilir.

Sözlük

Fransızca Ders Kitabı IV: İçindekiler bölümünden önce öğrencilere kitap boyunca karşılaştıkları, anlamını bilmedikleri sözcüklerin anlamları konusunda yardımcı olması için toplam otuz sayfalık bir sözlük (lexique) bölümü bulunmaktadır. Sözlük, Fransızca sözcük, parantez içinde sözcüğün cinsiyeti, sözcüğün türü fiilse ve çift zamirli ise parantez içinde (Se-) ifadesi ile birlikte ve sonrasında Türkçe karşılığı şeklinde oluşturulmuştur. Öğrenci ve öğrenim seviyesine göre bakıldığında verilen sözlük listesinin yeterli olduğu söylenebilir.

Fransızca Ders Kitabı V: Kitapta yirmi bir sayfalık sözlük bölümü mevcuttur. Sözlük bölümü, Fransızca sözcük, sözcüğün cinsiyeti ve Türkçe karşılığı şeklinde oluşturulmuştur. Sözcük çift zamirli bir fiilse parantez içinde (Se-) ifadesi, sözcük çoğul kullanılan bir sözcükse parantez içinde (pl.) ifadesi, bazen de sözcük ile birlikte kullanılan edatlar, yardımcı fiiller “(à; de, être vb.) yer almaktadır.

Fransızca Ders Kitabı VI: Derslerin hemen bitiminde, otuz beş sayfalık bir sözlük (lexique) bölümüyle kitap son buluyor. Sözlük bölümü ilk iki kitapta olduğu gibi Fransızca sözcük, sözcüğün türü ve cinsiyeti, sonrasında Türkçe karşılığı şeklinde oluşturulmuştur. Sözcük çift zamirli bir fiilse parantez içinde (Se-) ifadesi, sözcük çoğul kullanılan bir sözcükse parantez içinde (pl.) ifadesi, bazen de sözcük ile birlikte kullanılan edatlar, yardımcı fiiller “(à; de, être vb.) yer almaktadır.

Hazırlık ve Değerlendirme Soruları

Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI: Ders kitaplarında hazırlık soruları ya da değerlendirme soruları gibi bölümler bulunmamaktadır. Derslerden önce ya da sonra, kitabın başında ya da sonunda ya da ana ünitelerin başında, ortasında ya da sonunda, öğrencinin kendi kendini değerlendirebileceği, hazırlık, değerlendirme soruları ya da çoktan seçmeli test şeklinde soru bölümleri bulunmamaktadır. Kitapların çalışma kitapları ve öğretmen kitapları da yoktur.

4.2.1.2. *Je Parle Français 4–5–6* Kitaplarının Fiziksel Özellikleri

Ön Kapak

Je Parle Français 4: Kitabın kapağı ince karton kapak, saman kâğıttan yapılmıştır. Kitabın ölçüleri 16x23,5 cm'dir. Kapakta kitabın adı, numarası, öğrenci kitabı olduğu bilgisi ve MEB amblemiyle basımevi bilgisi bulunmaktadır. Yazar isimleri ve kaçınıcı sınıf için yazıldığı gibi bilgiler bulunmamaktadır. Kapak rengi açık ve soluk bir yeşil renktir. Kitap kapağının kalınlığı ideal derecede olmadığından çabuk yıpranabilir niteliktedir ve sağlam değildir. Kapakta sınıf seviyesine uygun, ilgi çekici, dersin özelliğine uygun, içerikle bütünlük teşkil edecek ya da öğrencide merak uyandıracak bir görsel malzeme bulunmamaktadır.

Je Parle Français 5: Lise ikinci sınıflar için yazılmış olan serinin ikinci kitabının kitap kapağı da ilk kitap kapağıyla aynı şekilde tasarlanmış, ince karton bir kapaktır. Sadece renk farkı vardır. Bu kitabın kapak rengi koyu kırmızıdır. Kapak bilgilerinde kitabın adı, numarası, öğrenci kitabı olduğu bilgisi ve basımevi bilgisi bulunmaktadır. Bu kitapta da görsel tasarım açısından bir malzeme bulunmamaktadır. Kaçınıcı sınıf için yazıldığı ve yazar bilgileri eksiktir. Kitabın ebadı 16x23,5 cm'dir. Kitap kapağında bordo gibi sıcak bir renk kullanılmış fakat basım kalitesinin düşüklüğü nedeniyle kullanılan renk eğitsel olarak amaçlanan düzeyi yakalayamamıştır.

Je Parle Français 6: Kitap kapağı setin ilk iki kitabında olduğu gibi ince karton kapaktır, krem renklidir. Kapak bilgilerinde kitabın adı, numarası vardır. Bu kapakta, MEB amblemi ve basımevi bilgisi bulunmamaktadır. Kaçınıcı sınıf için yazıldığı bilgisi ve yazar isimleri yoktur. Ebadı 16x23,5 cm'dir. İlk iki kitapta olduğu gibi kapakta görsel herhangi bir unsur bulunmamaktadır.

JPF 4–5–6 ders kitapları seti 1978-1979'lu yıllarda basılmıştır fakat liseler haricinde ortaokullarda da kullanılan bu kitap serilerinin 80'li, 90'lı yıllarda farklı farklı basımları mevcuttur. Lise kitaplarının yirmi yıl boyunca kullanıldığı düşünülürse, yirmi yıl içinde gelişen teknoloji ve matbaa koşulları da göz önüne alındığında, ileri ve iyi anlamda değişim geçirmesi beklenen kitapların basımları arasındaki tek fark kapak görüntüleri olmuştur. İçerikler hiç değiştirilmeden bir sonraki yıla aktarılmıştır. 90'lı yıllarda siyah, beyaz, gri gibi nötr renklerin, sarı, kırmızı, turuncu gibi sıcak renklerin kullanıldığı kitapların sarı saman kâğıda, saman kâğıttan çok az kalın bir karton kapağa, yıpranmaya ve yırtılmaya dayanıklı olmayacak şekilde

basılan kitaplar, hem renk hem de baskı kalitesindeki düşüklük nedeni ile öğrencinin dikkatini çekmede yetersiz kalmışlardır.

İç Kapak

Je Parle Français 4: Kitabın iç kapağının ön yüzünde, “Millî Eğitim Basımevi-İstanbul 1980” bilgisi, kitabın adı ve numarası, öğrenci kitabı olduğunu belirten “Livre de l’Élève” ifadesi, orta seviye olduğunu belirten “stade intermédiaire 2” ifadesi ve “MEB’ce Kurulan Bir Komisyon Tarafından Hazırlanmıştır” ifadesi yer almaktadır. Daha sonraki yıllara ait olan basımlarında yazar bilgisi olarak kaynaklardan Ahmet Erbaş, Bernadette Gökaltay, A. Çetin Ertürk ve Musa Doğan, Halit Tanrıku gibi yazarların yazar listesine dâhil oldukları bilinmekle birlikte incelenen kitap setinin yazarı komisyon olarak belirtilmiştir. İç kapağın arka yüzünde kalın, siyah çerçeveli bir kutucuk içinde: “Her Hakkı Saklıdır ve MEB’e Aittir. Kitabın metin, çeviri, soru, resim ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz (JPF 4, 1980: İç kapak arka yüz)” ifadesi yer almaktadır. Bu ifadenin alt tarafında ise kitabın basım ve yayım bilgisi verilmiştir:

MEB Talim ve Terbiye Kurulunun 21.1.1980 tarih ve 341 sayılı kararı ile basılması uygun görülmüş, Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğünün 14.5.1980 tarih ve 3781 sayılı emri ile üçüncü defa 20.000 adet basılmış, Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğünün 4.9.1980 tarih ve 7158 sayılı emri ile de 30.000 adet daha artırılarak 50.00 adet basılmıştır (JPF 4, 1980: İç kapak arka yüz).

Genellikle ders kitaplarında bulunan sınıf seviyesi bilgisi bu serinin hiçbir kitabında ne ön, ne iç, ne arka kapak, ne de kitabın içinde bulunmamaktadır. Kaynaklardan edinilen bilgilere göre 4 numaralı kitabın lise 1., 5 numaralı kitabın lise 2., 6 numaralı kitabın da lise 3. sınıflar için yazıldığı anlaşılmaktadır.

Je Parle Français 5: Kitabın iç kapağının ön yüzünde, “Millî Eğitim Basımevi-İstanbul 1979” bilgisi, kitabın adı ve numarası, öğrenci kitabı olduğunu belirten “Livre de l’Élève” ifadesi, ileri seviye olduğunu belirten “stade avancé 1” ifadesi ve “MEB’ce Kurulan Bir Komisyon Tarafından Hazırlanmıştır” ifadesi yer almaktadır. Kitabın yazar bilgisi komisyon olarak belirtilmiştir. İç kapağın arka yüzünde kitabın basım ve yayım bilgisi verilmiştir: “MEB Talim ve Terbiye Kurulunun 26.12.1978 tarih ve 8702 sayılı kararıyla basılması uygun görülmüş, Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğünün 14.2.1979 tarih ve 1456 sayılı emriyle ikinci kez olarak 15.000 adet basılmıştır (JPF 5, 1979: İç kapak arka yüz)” Lise ikinci sınıflar için basıldığı bilinen kitapta sınıf seviye bilgisi verilmemiştir.

Je Parle Français 6: İç kapağın ön yüzünde, “Millî Eğitim Basımevi-İstanbul 1979” bilgisi, kitabın adı ve numarası, öğrenci kitabı olduğunu belirten “Livre de l’Élève” ifadesi, ileri seviye olduğunu belirten, “stade avancé 2” ifadesi ve “MEB’ce Kurulan Bir Komisyon Tarafından Hazırlanmıştır” ifadesi yer almaktadır. İç kapağın arka yüzünde, kalın siyah çerçeveli bir kutucuk içinde: “Her Hakkı Saklıdır ve MEB’e Aittir. Kitabın metin, çeviri, soru, resim ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.” ifadesi yer almaktadır. Bu ifadenin alt tarafında kitabın basım ve yayım bilgisi verilmiştir: “MEB Talim ve Terbiye Kurulunun 19/4/1979 tarih ve 85 sayılı kararı ile basılması uygun görülmüş, Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğünün 22.5.1979 tarih ve 6492 sayılı emri ile ilk kez 50.000 adet basılmıştır (JPF 6, 1979: İç kapak arka yüz).”

Arka Kapak

Setin 3 kitabının da arka kapakları aynı şekilde düzenlenmiştir. Arka kapakta, “Satış ve Dağıtım Yeri: İstanbul’da Devlet Kitapları Müdürlüğü ve İllerde MEB Yayınları” bilgisi bulunmaktadır. Bu ortak bilgi dışında sadece numara ve fiyat bilgileri farklıdır. *JPF 4* kitabı 6585 numara ve 60 Lira fiyatlıdır, *JPF 5* kitabı 6411 numara ve 25 Lira fiyatlıdır, *JPF 6* kitabı ise 6493 numara ve 70 Lira fiyatlıdır. Bu bilgiler dışında kitapların arka kapaklarında bir görsel malzeme, bir yazı veya başka bir bilgi bulunmamaktadır. Aynı kitapların farklı yıllardaki basımlarında arka kapak bilgilerinde küçük farklılıklar görmek mümkündür: toptan satış, perakende satış yerleri bilgileri, KDV’li satış fiyat bilgisi gibi.

Kâğıt Kalitesi

Setin üç kitabı da sarı saman kâğıda renksiz, tamamı siyah renk ve tonlarında basılmıştır. Kitapların kapak ve içindeki sayfaları ince ve yıpranmaya müsait durumdadır. İncelediğimiz ilk kitap seti *FDK IV-V-VI*’dan bu kitap setinin basıldığı yıla kadar geçen otuz küsur yıldan sonra bile ülkemizde ders kitaplarının basımına verilen önem hiç değişmemiştir. Aradan geçen onca zamana ve bugünkü ileri teknoloji durumu olmasa da her geçen gün gelişme gösteren matbaa ve teknolojik basım makineleri ve yöntemlerine rağmen özellikle de yabancı dil dersinde kullanılacak kitapların yine sarı saman kâğıda ve içeriği renksiz bir şekilde basılmış olması üzücü bir durumdur. Üstelik bu ve bundan önceki ders kitabı setlerinin basım yıllarından çok daha önce konu ile ilgili kanunlar çıkmış olmasına rağmen öğrenciye daha az dayanıklı, yıpranma payı daha yüksek olan ayrıca görsel olarak da sarı kâğıt üzerindeki yazıların okunmasının daha sıkıcı ve göz yorucu olduğu kitapların sunulması devlet ders kitapları ile

ilgili çağdaşlarına karşın ülkemiz için de üzüntü veren bir durumdur. Kitap setlerinin basım tarihlerinden önce Gündüz'ün aktardığı üzere, “5–15 Şubat tarihlerinde toplanan “VII. Milli Eğitim Şurası”nda, “Okul Ders Kitapları” konusunda Koordinasyon Grubunca hazırlanan ve Millî Eğitim Şurasınca bazı ilavelerle kabul edilen teklifler uygun görülmüştür” (2023: 239).

Buna göre ders kitapları basılırken en az ikinci hamur kâğıt kullanılması ancak ilkökul alfabe ve okuma kitapları daha iyi kalitede kâğıda basılması, elden geldiği ölçüde renkli ve resimli olması istenmiştir. Baskı işinin daha özenle yapılması, kitabın okunaklı olması için harf puntolarının büyüklüğü ve dizgisine dikkat edilmesi, bu konuda gerekirse teknik yardım programlarından, milletlerarası kurumlar ve hükümetler arası iş birliği anlaşmalarından faydalanmak suretiyle okul kitaplarının baskı ve hazırlanması işinde yetkili uzmanlar getirilerek fikirlerinin alınması istenmiştir. (...) Okul kitapları uzun süre kullanılmaları gereken ders araçları olduğundan kapaklarının sağlam olması ve ilk bakışta çocuğun ilgisini çeken bir nitelik taşıması gerektiği ifade edilmiştir.

2000’li yıllara kadar içeriğin ve eğitsel unsurların saman kâğıda basıldığı kitap serisi, sayfaları bakımından düzgündür, eksik, yırtık, delik vb. sayfası bulunmamaktadır. Ancak 2000’li yıllardan sonraki basımlarda beyaz kâğıt kullanılmaya başlanmıştır.

Öğrenim süresi

Je Parle Français 4: İçindekiler sayfasına bakıldığında kitabın “ünite” anlamında kullanılmış “Leçon (ders)” ile ifade edilen 9 derse ayrılmış olduğu görülmektedir. Her ders “Oral (sözlü)”, “Oral-Écrit (sözlü-yazılı)” ve “Écrit (yazılı)” olmak üzere 3 bölümden ve bölümlerin alt başlıklarından oluşmaktadır. Derslerin bitiminden sonra 10 şiirli bir “Poésies (Şiirler)” bölümü bulunmaktadır. Kitabın tamamında daha ziyade sözlü dile ağırlık verilmiştir, şiir bölümü öğrencilerin okuması ve sözcük dağarcıklarını geliştirmeleri için verilmiştir.

Je Parle Français 5: Setin ikinci kitabı 8 derse (leçon) ayrılmıştır, ilk kitaptan farklı olarak her derse bir isim verilmiştir. İçindekiler tablosunda birinci ders, ikinci ders sıralamasında ders isimleri de yazılmıştır. İlk kitapta olduğu gibi üniteler/dersler “Oral (sözlü)”, “De l’Oral à Écrit (sözlüden yazılıya)” ve “Écrit (yazılı)” olmak üzere üçer bölümden ve bölümlerin alt başlıklarından oluşmaktadır.

Je Parle Français 6: Setin üçüncü kitabında, bölümler “leçon, partie” ya da “unité” olarak değil “dossier” olarak isimlendirilerek gruplandırılmışlardır. İçindekiler sayfasında “les Vacances”, “les Loisirs”, “la Famille” ve “l’Éducation” olarak isimlendirilmiş dört dosya (ünite) mevcuttur. Her dosya kendi içinde dört alt bölüme ayrılmıştır. Söz konusu dosyanın ana

konusu ne ise başlıklar benzer de olsa, alt bölümler ana konu etrafında birbirinden farklı etkinlik ve anlatımları içeren alt konu ve alıştırmalar içermektedir. Birinci dosya elli sayfa, ikinci dosya elli sekiz sayfa, üçüncü dosya altmış bir sayfa ve dördüncü dosya otuz yedi sayfadan oluşmaktadır. Her bir ünite konu ile ilgili diyaloglar, dokümanlar, metinler, görseller, sorular, dilbilgisi, sözcük bilgisi içeren etkinlikler, dilbilgisi ve sözcük bilgisi unsurlarından oluşan tablolar gibi birbirinden farklı bölümlerden oluşmaktadır.

Şunu da belirtmek gerekir ki, 1970’li yıllardan 2000’li yıllara kadar okutulan *JPF 4–5–6* kitap seti yıllar içinde değişen ders saatlerine rağmen içerik olarak değişikliğe uğramamıştır. 1980’li yıllarda kırk beşer dakika olan ders saatleri 2000’li yıllara doğru kırk dakikaya indirilmiştir fakat *JPF 4–5–6* ders kitabı setinde bu yönde bir düzenleme yapılmamıştır.

Kitabın Yapısı

Je Parle Français 4: Kitap toplam 286 sayfadır. Kapak sayfaları ve içindekiler tablosundan sonra kitap öğrencilere bilgilendirme amaçlı yazılmış kısa bir ön bildirim metni ile başlamaktadır. Bu kısa metinden sonra kitapta her biri ortalama yirmi, yirmi beş sayfadan oluşan 9 ders, derslerin bitiminden sonra 10 şiir ve şiirlerin açıklamalarının bulunduğu “Poésies” bölümü bulunmaktadır. Sonra, her biri ikişer sayfadan oluşan “Modèles des Exercices Structuraux Étudiés en Troisième Année (yapısal alıştırmalar modelleri)” şeklinde başlıklandırıldığı 8 derslik dilbilgisi konularının açıklamasız bir şekilde cümleler içinde tekrar edilerek kullanıldığı bir bölüm yer almaktadır. Daha sonra 9 sayfalık açıklama içermeyen sadece örneklerden oluşan dilbilgisi tabloları, takibinde rakamlarının öğretmen kitabındaki kayıtlara gönderim yaptığı 1 sayfalık fiil çekim tablosu, son olarak da 8 sayfalık bir sözlük bölümü bulunmaktadır. Kitaptaki her ders “Oral (sözlü)”, “Oral-Écrit (sözlü-yazılı)” ve “Écrit (yazılı)” başlıklı üç bölümden oluşmaktadır. Her dersin birinci bölümünde, iki diyalog/metin, ikinci bölümünde de yine bir diyalog/metin bulunmaktadır. Ders ve metin başlıkları içindekiler sayfasında bulunmamaktadır. Kitaptaki konular öğrenci seviyesine uygun, öğrencinin günlük hayatta karşılaşabileceği konulardan seçilmiştir. Pek çok durumu öğrencilerin bizzat deneyimledikleri ya da deneyimleyebilecekleri durumlar olarak nitelemek mümkündür. Bu durumda, hem konular hem bağlam içinde geçecek sözcükler, yapılar, öğrencilere, ilgi çekici gelecek fakat zor gelmeyecektir. Siyah renkli çizim, şekil ve görsellerin de eşlik ettiği diyalog/metinlerin uzunlukları en fazla bir sayfayı bulmaktadır.

Je Parle Français 5: Serinin ikinci kitabı 197 sayfadır. İlk kitapta olduğu gibi üniteler içindekiler sayfasında “Leçons (dersler)” şeklinde ayrılmıştır. Kitapta her biri ortalama yirmişer sayfadan oluşan 8 ders bulunmaktadır. İlk kitaptan farklı olarak, derslerin başlıkları içindekiler tablosunda bulunmaktadır. İçindekiler tablosundan sonra, öğrencilere kitap içeriği ile ilgili bilgilendirmeler içeren kısa bir ön bildirim yazısı bulunmaktadır. Her ders, “Oral (sözlü)”, “De l’Oral à l’Écrit (sözlüden yazılıya)” ve “Écrit (yazma)” olmak üzere üç bölüme ayrılmakta, bölümlerin de her biri bir ya da iki diyalog/metin ile başlayarak, sonrasında etkinliklerle devam etmektedir. Seçilen metinler ve oluşturulan diyaloglar öğrencinin günlük hayatından seçme konulardan oluşmaktadır. Metin içinde ilk defa kullanılan sözcük ve kavramlar italik şekilde yazılmış olup her bir metne ya da diyaloga siyah renkli fotoğraf ve çizim şeklinde görseller eşlik etmektedir. Derslerin bitiminde 3 sayfalık bir fiil çekim tablosu bulunmaktadır fakat burada fillerin çekimleri değil hangi derste ilk defa söz konusu fiilin geçtiğini gösteren, rakamlı fiil listesi bulunmaktadır. Fiil listesinin ardından, yirmi beş sayfalık, örnek cümleler üzerinden, açıklama yapılmaksızın hazırlanmış dilbilgisi konularını içeren yapısal alıştırmalar modelleri bölümü gelmektedir. Tekrar çalışmasına da dayanan bu bölüm, öğrenciye yapıları, ifadeleri cümleler üzerinden ezberletmeye yönelik olarak değerlendirilebilir. Daha sonra, ilk kez kullanıldıkları dersin numarasıyla birlikte ezberlenmiş sözcüklerin alfabetik olarak sıralanmış listesinin olduğu 10 sayfalık bir sözlük bölümü bulunmaktadır. Bu listede sözcüklerin anlamları bulunmamaktadır. Listedeki bazı sözcüklerin önceki ders kitaplarında da öğrencilerin karşısına çıktığını belirtmek adına yanlarına yıldız (*) işareti konmuştur.

Je Parle Français 6: Setin üçüncü kitabı 219 sayfadır. İlk iki kitapta olduğu gibi kitabın en başında kısa bir ön bildirim metni yer almaktadır. Diğer kitaplardan farklı olarak, derslerin başlangıcından önce Fransa’nın fiziki bir haritası bulunmaktadır. Fakat renkli değil siyah ve gri görünümlü bir haritadır. Fransa haritasından sonra Fransızcada “Phonème”, Türkçe olarak “ses birimi” demek olan, sesli ve sessiz harflerin fonetik alfabedeki karşılıklarının ve o harflerin okunuşlarının verildiği, sözcük örneklerinin ayrı ayrı sütunlarla belirtildiği, bir sayfalık “Fransızca Ses Birimleri Tablosu” yer almaktadır. Ses birim tablosundan sonra dersler başlamaktadır. Bu kitapta ilk iki kitaptakinin aksine dersler “Leçons” olarak değil “Dossiers (dosyalar)” olarak isimlendirilmiştir. İçindekiler tablosunda belirtildiği üzere kitap ortalama ellişer sayfalık, dört büyük dosyaya, her bir dosya da kendi içinde dörder alt bölüme ayrılmaktadır. “Dossier 1: les Vacances (tatiller), Dossier 2: les Loisirs (boş zamanlar), Dossier 3: la Famille (aile), Dossier 4: l’Éducation (eğitim)” başlıklarından oluşan kitap, ana konuların altında yer alan alt bölümlerde ana konu ile ilgili pek çok metin, diyalog içermektedir. Görsel

malzeme desteği anlamında bu kitapta da siyah ve gri renklendirilmiş olan, sayıca ilk iki kitaptakinden daha fazla olan, resim, fotoğraf, tablo, çizim ve karikatürler metinlere eşlik etmektedir. Kitaptaki metinlerin büyük bir kısmı otantik metin olarak değerlendirilebilecek gazete ve dergi sayfalarından, seyahat biletlerinden, gazete ilanlarından, mektuplardan, eğitim dokümanlarından vb. oluşmaktadır. Görsellik olarak ilgi çekici renk ve görüntü netliği sağlamasalar da kullanılan materyallerin otantik olması öğrencinin daha fazla ilgisini çekecektir. Derslerin bitiminde sadece bir sayfada bulunan dilbilgisi tablosu ve sözcük tablosu yer almaktadır. Dilbilgisi tablosu, dilbilgisi konularının açıklamalarının özetlendiği bir tablo değil içindekiler tablosu gibi dilbilgisi konularının başlıklarının ve bu konuların kitabın hangi sayfasında geçtiğini gösteren sayfa numaralarının bulunduğu bir tablodur. Aynı şekilde sözcük tablosu da sadece beş maddeden oluşan, sözcük bilgisi içermeyen, sadece sayfa numaralarıyla belirlenmiş, kitap içinde sözcükleri içeren konu başlıklarına öğrenciyi yönlendiren küçük bir tablodur. Örneğin: “Lexique. 1: Les outils de l’argumentation... Page 23” gibi. Örnekteki gibi öğrenci kitapta geçen bilimsel tartışma araçlarıyla ilgili sözcük ve kavramları merak ederse o konunun geçtiği sayfaya bakacaktır.

Görsel Malzemeler

JPF 4-5-6 kitap serisi öğretmenler, eğitim bilimciler ve araştırmacılar tarafından en çok eleştiriye eğitsel içeriğinin yanı sıra ait olduğu “Görsel-İşitsel Yöntem”in hem görsel hem de işitsel olarak gereklerini yerine getirmemesinden dolayı almıştır. Kitapların kapak sayfaları dışında, renkli sayfalarının olmaması, sarı saman kâğıda ve düşük kalitede basılması, iç sayfalarındaki görsellerin renksiz ve görsel anlamda yetersiz olmaları özellikle kitap serisinin sonraki yıllardaki basımlarının gelişen eğitim-öğretim teknolojilerine direnircesine değişikliğe ve yeniliğe uğramamış olması hem öğrenci hem öğretmen hem de eğitimciler tarafından en çok eleştirilen ve yetersiz bulunan yönü olmuştur. Uzun yıllar okutulmuş bir kitap setinin bu durumu, Fransızca öğretimine de eksiklik olarak yansıdığı iddia edilmiştir. Kitap serisinin üç kitabında da neredeyse her paragraf, her cümleye bir görsel öge eşlik etmektedir. Fakat kullanılan resim, fotoğraf, çizim, tablo, karikatür vb. unsurların basit, renksiz ve kara kalem çizimi şeklinde sunulması hem öğrencinin ilgisini yeterince çekmemekte hem de görsel öğelerin öğrenciye vermesi gereken eğitsel işlevi yerine getirmemektedir. İlk okutulduğu yıllarda, “Geleneksel Yöntem”den ve “Dolaysız Yöntem”den farklı olarak, “Görsel-İşitsel Yöntem”in ilkelerine göre hazırlanan ilk ve tek başvuru kaynağı olarak dikkat çekmiştir fakat çekiciliğini kaybetmesinin sebebi içerik ve görsel olarak olumlu anlamda değişim ve yenilik göstermemesidir. Kullanılan görseller metinlerde ifade edilen beden dilini, jest ve mimikleri,

duygu ifadelerini, metinlerin içeriğini yansıtmamakta, teknik olarak da iyi düzeyde değildir. Görsellerden anlaşılması gereken bu durumlar soru işareti ya da çarpı işareti gibi sembollerle anlatılmaya çalışılmıştır. Lise 1 ders kitabı *JPF 4* kitabının dilbilgisi yapılarının öğretildiği ya da öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek amaçlı yapılan derslerin ikinci bölümlerinde, görseller eşliğinde hikâye oluşturma, görselleri yorumlama bölümleri mevcuttur. Fakat basılan görsellerde karakterlerin veya mekânların ayrıntıları belli olmadığından basımlarındaki hatalar, bulanıklık vb. eksikliklerinden dolayı öğrencinin kitaba karşı verimi düşebilmekte ya da öğrenci bu etkinlikleri yapmakta zorlanabilmektedir. Lise 3 ders kitabı *JPF 6* için de aynı eleştiriler geçerli olmakla birlikte, bu kitabı ilk iki kitaptan görsellik anlamında ayıran tek nokta, ilk iki kitapta kullanılan basit, çizim şeklinde yapılan resimlerin yerini gerçek ama yine renksiz fotoğraf ve resimlere bırakmış olmasıdır. Örneğin ana konusu tatiller olan birinci dosyanın birinci bölümünde tatil afişleri, kar ve kayak merkezlerinin fotoğrafları, Fransa'nın kar tatili yapılan noktalarını gösteren bir harita, uçak biletleri, her türlü tatil ve sportif etkinliklerle ilgili gerçek görsellerin, özensiz ve renksiz de olsalar öğrencilerin konuyu anlamalarına ve derse karşı biraz daha fazla motive olmalarına katkı sağladığı yadsınamaz. Kullanılan görsellerin üç kitapta da nicelik ve nitelik bakımından eksiklikleri bulunsun da, içerikleri metinlerle bütünlük oluşturmakta ve metinlere katkı sağlamaktadır. Görseller konuyla ilgili amaç ve kazanımlarla ilişkilidir ve metinleri açıklayıcı niteliktedir. Öğrencilerin yaşantı ve deneyimleriyle ilgili günceldir. Örneğin *JPF 4* kitabında, oğlu kaza yapan bir kadının komşusuyla dertleşmesi, kayağa giden iki arkadaşın kayak yaparken düşen bir arkadaşları hakkında konuşmaları, motosikleti arızalanan bir arkadaşın diğer arkadaşıyla arasında geçen sohbet gibi konular; *JPF 5* kitabında, yemeğe çıkan bir kadın ve bir adamın arasındaki konuşmalar, pazarda karşılaşan iki kadının arasında geçen geçim sıkıntısı ile ilgili konuşmalar; *JPF 6* kitabında tatil, boş zaman etkinlikleri eğitim ve aile ile ilgili metinler öğrencinin de yaşadığı/yaşayacağı deneyimlerden farklı değildir. Kullanılan görseller vurgulanmak istenenlere işaret ederek öğrencinin dikkatini toplamaktadır fakat renklendirme olmadığı için vurgulama amaca uygun yapılamamaktadır. Görseller okuma akışını engellemeyecek biçimde, ait oldukları metin ile ilişkili olduğu sayfada verilmişlerdir. Fakat görsellerdeki jest, mimik ve duygu ifadeleri anlaşılır olmadığı için görseller yeterli düzeyde ayrıntı içermemektedir.

İçindekiler Tablosu

Je Parle Français 4: Kitabın içindekiler sayfası sade bir görünüme sahip ve bir sayfadan oluşmaktadır. Kitabın başında yer alan içindekiler sayfası, rakamsal olarak yedi maddelik bir gruplandırmaya sahiptir: “1. Avertissement (ön bildirim)”, “2. Leçons (dersler)”, “3. Poésies

(şiiirler)”, “4. Modèles des Exercices Structuraux Estudiés en Troisième Année (3. sınıfta çalışılan yapısal alıştıırma modelleri)”, “5. Tableaux Grammaticaux (dilbilgisi tabloları)”, “6. Verbes Conjugués (fiil çekimleri)” ve “7. Lexique (sözlük).” Ünite anlamındaki dersler “Leçon 1”, “Leçon 2”, “Leçon 3” vb. şeklinde sıralanmıştır ve sayfa numaraları ile birlikte verilmiştir. Ortalama yirmişer sayfadan oluşan her bir ders için başka bir ayrıntı verilmemiştir. Derslerin her biri kitap içerisinde üçer bölüme ayrılmakta fakat bu bölümler alt başlık ve sayfa numaraları ile birlikte içindekiler sayfasında yer almamaktadır. Bunun dışında, derslere verilen bir isim ya da derslerin içindeki diyalog ya da metinlerin başlıkları da listede bulunmamaktadır. Bu yüzden, konuların mantıksal bir sırayla verilip verilmediği içindekiler listesine bakarak anlaşılamamakta dolayısıyla da öğrencinin kullanımı açısından işlevsel olamamaktadır. Üçer alt bölüme ayrılan derslerin alt bölüm başlıkları ya da kullanılan metin ya da diyalogların başlıkları içindekiler sayfasına yansıtılmamıştır. Bu da, içindekiler listesini sistematik ve işlevsel olmaktan uzaklaştırmaktadır.

Je Parle Français 5: Kitaptaki içindekiler listesi ilk kitaptakine benzer sadelikte ve aynı şekilde tasarlanmıştır. Uyarı, dersler, fiil çekim listesi, yapısal alıştıırma modelleri ve sözlük olarak 5 grupta başlıklandırılmıştır. İçindekiler sayfası bir sayfadan oluşmakta ve kitabın ilk sayfalarında yer almaktadır. İlk kitaptaki içindekiler listesinden tek farkı, derslerin başlıkları ile birlikte verilmiş olmasıdır. Bu kitapta da dersler, ortalama yirmişer sayfadan oluşmakta ve üçer alt bölüme ayrılmaktadır fakat bu bölümlerin başlıkları ve sayfa numaraları içindekiler listesinde yer almamaktadır. Bu kitapta ders isimleri verildiği için ilk kitaptaki içindekiler sayfasından daha işlevsel bir içindekiler sayfası olarak değerlendirilebilir.

Je Parle Français 6: Setin son kitabında bulunan bir sayfalık içindekiler sayfası kitabın ilk sayfalarında bulunmaktadır. İlk iki kitapta olduğu gibi ön bildirim metni ile başlayan içindekiler listesi beş maddeden oluşmaktadır. Liste ön bildirim maddesinden sonra Fransızca ses birim tablosu ile devam etmektedir. İlk iki kitaptan farklı olarak dersler “Leçons” şeklinde değil “Dossiers” şeklinde isimlendirilmiş ve dörder alt bölüme ayrılan her bir dosyanın alt bölümleri de içindekiler listesinde sayfa numaraları ile birlikte yer almıştır. Derslerin/dosyaların bitiminden sonra dilbilgisi tabloları ve sözcük tabloları bulunmaktadır. İçindekiler listesinin işlevselliğinin son kitaba doğru iyileşme gösterdiği söylenebilir, son kitapta hem ders isimleri hem de alt bölümlerin sayfa numaraları belirtilmiştir. Günümüz kitaplarına göre daha az ayrıntı içermektedir fakat bu hali de öğrenci kullanımı açısından faydalı olacaktır.

Ön Söz İçeriği

Setin üç kitabında da ön söz olarak değerlendirilebilecek kitapların yazarları tarafından yazıldığı tahmin edilen, kitabın kullanımı, amacının ne olduğu gibi bilgileri içeren, “Avertissement” başlıklı bir ön bildirim metni yer almaktadır. Aşağıda her kitabın ön bildirim metnlerinin içerikleri verilmiştir.

Je Parle Français 4: Ön Bildirim: Evde sözlü olarak çalışılması amaçlanan bu öğrenci kitabı, sınıfta işlenen diyalogları ve metinleri açıklayıcı görsellerle sunmaktadır. Aynı zamanda sözlü alıştırma modellerini de içerir. Sınıfta ezberlenen sözcüklerin alfabetik sıralı listesi ve ilk kez kullanıldıkları ders numarası da bulunmaktadır. Kitabın sonunda bir şiir seçkisi sunulmaktadır. Ders kitabı, öğrenci çalışma kitabıyla bir bütündür. Kitabın uzun yıllar kullanılabilmesi adına içine bir şey yazılmaması önerilir. Yazılı çalışma içeren tüm alıştırmalar için *Je Parle Français 4 – Çalışma Kitabı* adlı kitabınızı kullanmanız gerektiğini hatırlatırız.

Je Parle Français 5: Ön Bildirim: Sözlü çalışma için tasarlanan bu kitap şunları sunar: - açıklayıcı görseller içeren metinler - sözlü, yapısal alıştırma modelleri - metinler hakkında sorular ve ezberlenen sözcüklerin alfabetik sıralı listesi ve ilk defa kullanıldıkları ders numarası. Bütün bunlar sınıfta öğretmeninizle çalışıldı. Kitap ayrıca 4. sınıfta yaptığınız yapısal alıştırmaların modellerini de içeriyor. Bunlar isteğe bağlıdır ve yalnızca önceki yıl edindiğiniz bilgileri kontrol etmenize izin vermek için vardır. Birkaç yıl hizmet edebilmesi için içine hiçbir şey yazmayın.

Je Parle Français 6: Ön Bildirim: Bu kitap sözlü çalışma için tasarlanmıştır ve sınıfta üzerine çalışılan tüm belgeleri içerir. Sözlü alıştırma önerileri öğrencilerin evde verimli bir şekilde hazırlanmalarını sağlayacaktır. Bu nedenle öğrencilere şunları öneriyoruz: - metinleri evde Fransızca-Fransızca sözlük kullanarak, sık sık tekrar tekrar okumak ve öğretmenin sınıfta derinleştirmeye vaktinin olmayacağı dönüşleri özümsemek, - temayı, ana eylemi, temel fikri belirlemek ve – alıştırmaları yardımcı kitaptan önce sözlü sonra yazılı olarak yapmak.

Görüldüğü üzere, ön bildirim metnlerinin ortak noktaları, kitapların sözlü olarak çalışılması gerektiği, kitapların içerikleri, açıklayıcı metinler ve görseller, yapısal alıştırma modelleri, metinlerle ilgili soru listeleri, alfabetik sıralamalar ve ezberlenecek sözcüklerin dökümü gibi bilgilerdir. Çalışma kitabının ders kitabına paralel bir şekilde çalışılması gerektiği ve uzun yıllar kitapların yıpranmaması için içlerine yazı yazılmaması gerektiği öğütlenmiştir.

Baskı-Dizgi-Yazım

Je Parle Français 4–5–6: Kitap seti için baskı-dizgi-yazım yorumları ortaktır ve üçü için yapılan eleştirilerin ortak noktası aynıdır. Kâğıt kalitesi olarak sarı saman kâğıda basılan kitaplar baskı kalitesi olarak eksiklikleri bulunsa da dönem şartlarına göre fiziki olarak iyi durumdadırlar. Ciltli olmamaları kitap kapaklarının yıpranmasına ve yırtılmasına sebep olmuş fakat kitapların iç sayfalarında yırtık, delik, kopma, yazılarda siliklik vb. bulunmamaktadır. Okumayı, anlamayı zorlaştıracak kadar çok sayıda mürekkep lekesi, kir ve baskı delikleri yoktur. Az miktarda mürekkep taşması gibi durumlar vardır fakat dil öğretimine engel teşkil etmemektedir. 1978–79 ve 1980 basımlı kitap seti içinde farklı yazı türleri kullanılmamıştır. Ana başlıklar dışında alt başlıklar ve metin ya da alıştırma sayfaları içinde dikkat çekilmek, vurgulanmak istenen sözcük, yapı ve cümleler sadece italik yazı stili ile yazılmış, kalın yazı türü ile belirtilmemiştir. Sadece italik yazı stili kullanılması göz yorucu olabilmekte istenen dikkati çekmekte yetersiz kalmaktadır. *JPF 4–5* kitaplarında sayfa numaraları sağ ve sol alt köşelerde, *JPF 6* kitabında ise sağ ve sol üst köşelerde yer almaktadır. Kitaplar sayfa numaraları bakımından takibi güçleştirmeyecek ve karışıklığa yol açmayacak durumdadırlar. Daha önce de belirtildiği gibi kâğıt türünün sarı saman kâğıt, kullanılan görsellerin sadece siyah renk olması, başka bir renklendirme kullanılmaması kitabı net, canlı, estetik ve ilgi ekici olmaktan uzaklaştırmaktadır. Sadece siyah-beyaz gibi nötr renklerin kullanımı kitabı öğrenme ortamına uygun bir kitap olmaktan uzaklaştırmaktadır. Bunun yanında, sayfalardaki başlıklar, paragraflar ve görseller kendi içinde sistematik bir düzende, işlevsel şekilde yerleştirilmiştir. Karşılıklı sayfalar tek bir kompozisyonda yerleştirilmeye özen gösterilmiştir. Kullanılan görseller hatalı, bulanık görünümündedir, aslına uygun değildir, metnin ya da diyalogun vermek istediği mesajı net olmadıkları ve renksiz oldukları için veremeyen, metinlerdeki duygu, jest, mimik ifadelerini aktaramayan görsellerdir.

Ders kitaplarında metinler ve diyaloglarda paragraf arası boşlukların okumayı ve metin takibini kolaylaştırması adına satır arası boşluklardan fazla olması gerekmektedir. Genel olarak, sayfanın sağ tarafında, görsellerin sol tarafında, paragraflarla ayrılmış şekilde metnin ya da diyalogun verildiği *JPF 4* kitabının 115. sayfasında bulunan okuma metni paragraflara ayrılmış fakat paragraflar arasında satır arası boşluktan daha fazla boşluk bırakılmadan yazılmıştır. Hangi paragrafın hangi görsele ait olduğunu takip etmek zorlaşmaktadır. Diğer iki kitapta bu basım özelliğine paragraf başları ve diğer girintilerin birbiriyle hizalanmış şekilde verilmesine, diyaloglarda konuşma çizgilerinin verilmesine, sözcük ve harflerin aralarında yeterli ve dengeli boşluk bırakılmasına özen gösterilmiştir. Bunun yanı sıra metin ve sonrasında bulunan

etkinlikler arasında da uygun boşluk ve düzenlemeler mevcuttur. Fakat kitap setinin tümünde, günümüz kitaplarında bulunan, etkinliklerdeki gibi öğrenciyi yönlendirici hiçbir sembol yer almamaktadır. Yani dinleme etkinliğinde bir kulaklık ya da kulak sembolü, yazma etkinliğinde defter ya da kalem sembolü ya da söz konusu bir konuşma etkinliği ise konuşan bir insan kafası silueti gibi günümüz ders kitaplarında görmeye alışık olduğumuz ve öğrenciyi görsel olarak da etkinliğin türü için yönlendiren yönergelerle uyumlu bu sembollere rastlanmamaktadır. Bunun yerine sadece etkinliğin başlığı (Oral-Écrit vb.), başlık altında yönergeler, büyük-küçük harf ya da Türk-Roma rakamları olarak madde imleri ile sıralanmıştır. Bu anlamda öğrenci karşılaştığı etkinlikte dört temel dil becerisinden hangisini kullanması gerektiğini ilk etapta anlamamakta dolayısıyla kitap kullanışlılık ilkesiyle ters düşmektedir. *JPF 4-5-6* kitap seti A5 kâğıt boyutunda basılmış ve yazı puntosu 10 punto olarak kullanılmıştır.

Kitap seti otuz üç yıl boyunca hiçbir güncellemeye, düzenlemeye, eksiklerin giderilmesi konusunda hiçbir değişikliğe uğramadan, yeniden ve yeniden basılarak okullarda okutulmuştur. Kitaplarda kullanılan görsellerin eksikleri, kitabın kullanımı açısından yaşanan eksikliklerin yanı sıra diğer ortak sorunlardan biri de yazım yanlışlarıdır. Öğrenciler açısından özellikle dikkat edilmesi, gözden geçirilmesi gereken bu konuya dikkat edilmemesi öğrencilerde yanlış öğrenmelere, kalıcı hatalara ve kafa karışıklığına sebep olabilmektedir. Ders kitaplarında yoğunlukla görülen yazım yanlışlarına birkaç örnekle değinmekte fayda var:

JPF 4 (1980) kitabındaki yazım yanlışları:

Sf. 7-8-9-25-26-43-44-45-67-69-91’da “**DIALOGUE**” başlıklarında, sf. 64’de, “**LECTURE SUIVIE**” başlığında, sf. 67’de “**HISTOIRE DE CHASSE**” başlığında, “**VISITE AU CHENİL**” başlığında ve sf. 100’de “**UNE JOURNEE DE LIBERTE**” başlığında “I” şeklinde yazılması gereken harf noktalı şekilde “İ” yazılmıştır. Fransızcada “i” harfi, büyük harf olarak yazılacaksa daima “I” olarak yazılır. Fransızcada büyük “İ” harfi yoktur. Aynı zamanda küçük “ı” harfi de yoktur. Bu harfler yalnızca büyük “I” ve küçük “i” şeklinde yazılır.

Sf. 41’de “**LECTURE SUIVIE**” şeklinde yazılması gereken başlık “**LECTURE EVIVIE**” şeklinde, sf. 233’de “**MODELES DES EXERCICES STRUCTURAUX ETUDIES EN TROISIEME ANNEE**” şeklinde yazılması gereken başlık “**MODELES DERS EXERCXCES STRUCTURAUX ETUDIES EN TROISIEME ANNEE**” şeklinde yazılmıştır.

Sadece başlıklarda değil kitabın içindeki metinlerde de yazım yanlışları bulunmaktadır: Sf. 142’de “- Dien sùr! Les premiers viennent d’arniver, ce sont des bateaux de pêche. “(...) – Ce sont les patrons de baleaux ou les acheteurs qui fournissent les marchés des grandes villes.”

JPF 5 (1980) kitabındaki yazım yanlışları:

Sf. 1’de içindikiler sayfasında, ders başlıklarında yazım yanlışları bulunmaktadır: “PETİTES BOUTİQUES ET GRANDS MAGASİNS”, “LA VİLLE: PARİS”, “LA VİE A LA CAMPAGNE”, “LA MAİSON”, “LES REPAS DANS LA VİE DES FRANCAİS”, “VACANCES ET LOİSİRS”, “LE CİNEMA”.

Lise 1 ve lise 2. sınıf kitaplarındaki yazım yanlışlarına benzer yanlışlar, lise 3. sınıf kitabında da bulunmaktadır. Bu tür yazım yanlışları, öğrencilerde uzun süre kalıcı yanlış öğrenmelere sebep olabileceğinden özellikle yabancı dil kitaplarında bu yanlışların olmaması için yazım kuralları konusunda daha özenli davranılması gerekmektedir. Fransız alfabesindeki bazı harflerin üzerinde “Accent” (aksan) denilen ve sözcüğün okunuşunu değiştiren işaretlemeler bulunmaktadır. Öğrencilere bu harfleri içeren sözcüklerin yazılışı ve okunuşu doğru öğretilmesine rağmen ders kitabı gibi yoğunlukla kullandıkları ve ilk öğrenme kaynakları olan materyalde öğrencilerin karşlarına bu tür basım ve yazım hataları çıkması yanlış kazanımlar edinmelerine ve dili yanlış öğrenmelerine neden olabilir.

Kaynakça

JPF 4–5–6, 1978–79 ve 80 basımlı ders kitaplarının üçünde de kaynakça bilgisi bulunmamaktadır.

Sözlük

Setin ilk iki kitabında, metinlerden sonra metinlerde geçen sözcüklerin, deyim ve yapıların açıklandığı ve örneklendirildiği “Lexique (sözlük)” ve “Explication (açıklama)” bölümleri bulunmaktadır. *JPF 4* kitabının sonunda, 9 sayfalık *JPF 5* kitabının sonunda ise on bir sayfalık sözcüklerin alfabetik olarak sıralandığı ve hangi derste geçti ise o dersin numarası ile verildiği “Lexique” bölümleri bulunmaktadır. *JPF 4* kitabında, kitap içinde sözcük, deyim ve yapıların anlamlarına öğrencinin kendi çabasıyla erişmesi hedeflenmiş diğer taraftan da bu yapılar bazen eş bazen zıt anlamlar bazen de kısa örnek cümlelerle açıklanmışlardır. Kitabın sonunda bulunan sözlük bölümlerinde sözcüklerin açıklamalarına yer verilmemiştir. *JPF 5* kitabında ise metinlerden sonraki sözcük, yapı ve ifadelerin açıklamalarında Türkçe karşılıkları değil

Fransızca olarak anlamı açıklanmış, bazen ikinci ve üçüncü anlamlarına, örnek cümlelere, kullanım dışı durumlara ve zıt anlamları gibi detaylı açıklamalara yer verilmiştir. *JPF 6* ders kitabında, kitap içinde metinlerden ya da diyaloglardan sonra ilk iki kitapta olduğu gibi anlamı bilinmeyen sözcük, ifade ve yapıların Türkçe karşılığından ziyade Fransızca anlamlarının açıklandığı “Lexique” bölümleri bulunmaktadır. Fakat bu kez, sözcüklerin fonetik alfabedeki karşılıkları da parantez içinde verilmiştir. Bu kitapta bir de sözcüklerin anlam ve açıklamaları dışında, o dersin ya da ünitenin konusu ne ise o konu ile ilgili öğrenilmesi gereken tüm sözcük gruplarının, sözcük haritasının verildiği, “Tableau Lexical” sözcük tabloları bulunmaktadır. Örneğin “Les Loisirs” konulu 3. dosyada, sözü edilen sözcük tabloları, boş zamanlarla ilgili olabilecek; hafta sonu, sinemaya, tiyatroya, konsere, müzeye gitmek, bir gece, gezi, piknik organize etmek, spor, resim, pasta, yemek yapmak, opera, müzik, şiir, konferans dinlemek, yürüyüşe, birini ziyarete gitmek, pul, peçete, kartpostal biriktirmek, piyano, klarnet, keman, viyolonsel çalmak vb. gibi boş zamanlarda yapılabilecek her şeyi anlatabilmeleri için öğrencilerin ihtiyaç duyacağı tüm sözcük, ifade, yapı gibi pek çok unsur içermektedir. Bu tablolar, öğrenciler için konu ile ilgili örnek sözcük ve yapıları öğrenebilmeleri adına oldukça faydalıdır. Sadece Türkçe karşılıkları olmadığı için sözcüklerin Türkçe karşılıklarını öğrenciler kendi çabaları ile sözlüklerden araştırarak öğrenmeleri gerekmektedir. Böylece öğrenci sözlük kullanma becerisi kazanmış olacaktır. Öğrencinin öğrenim seviyesine göre kitapların içerdiği sözcük bilgisi yeterlidir ve kitapta sözcük öğretimine özel bir önem verildiği görülmektedir.

Hazırlık ve Değerlendirme Soruları

Je Parle Français 4 ve *Je Parle Français 5* ders kitaplarında hazırlık soruları olarak hazırlanmış bir bölüm bulunmamaktadır. Derslerden önce, öğrenciyi derse hazırlayan, işlenecek konu hakkında öğrenciye ön bilgi veren, hazırlık soruları mevcut değildir. Dersler metinler ya da diyaloglarla başlamakta daha sonrasında metinler ya da diyaloglar üzerine alıştırmalar bölümünde sorular bulunmaktadır. Bu soru-cevap bölümleri öğrencinin okuduğunu ölçmesi anlamında değerlendirme amaçlı kullanılabilen ve öğrenciye konuşma pratiği sağladığı için onun konuşma becerisini geliştirmeye yarar sağlamaktadır. Fakat ders ya da ünite sonlarında öğrencinin o ünite de geçen tüm sözcük, dilbilgisi, temalar vb. ile ilgili kendi kendini değerlendirebileceği, ne öğrenip ne öğrenmediğini test edebileceği, soru-cevap ya da çoktan seçmeli test bölümleri bulunmamaktadır. İki kitabın da sonunda bir önceki yılda çalışılan yapısal alıştırmalar modelleri ile ilgili yirmi beşer sayfalık ders ders ayrılmış şekilde düzenlenmiş bazıları soru-cevaptan bazıları çoktan seçmeli sorulardan oluşan ve öğrencilerin bir önceki yılın konuları ile ilgili kendi kendilerini değerlendirebilecekleri test bölümleri yer almaktadır. Ders

kitapları hazırlık ve değerlendirme soruları anlamında beklentiyi karşılamasa da çalışma kitapları ile eş zamanlı kullanıldığı için çalışma kitabında bulunan alıştırmalar, etkinlik ve testlerle, öğrenci kendi kendini değerlendirme imkânı bulabilmekte ve yazma, okuma ve konuşma becerileri ile ilgili uygulama alanına sahip olabilmektedir.

Je Parle Français 6: Kitapta dersler görsel resimlerle başlamakta ve öğrencilere resimler üzerinden konuya giriş amaçlı birkaç soru yöneltilmektedir. Örneğin kitabın “Les Vacances (tatiller)” başlıklı ilk ünitesinin birinci bölümünde, pantolonunun ceplerinin içini dışarı çıkarmış yüzü üzgün bir adam fotoğrafı ve Kanada’ya çeşitli ulaşım şekillerinin fiyat tarifesini gösteren bir broşür bulunmaktadır. Hem öğretmene hem öğrenciye seslenmek adına “Préparez votre leçon” dersinizi hazırlayın ya da derse hazırlanın anlamında bir başlık altında şu sorular verilmiştir: (JPF, 1979: 10) “- Que pensez-vous des prix? — Quels sont les moyens de transport? — Que ferai-je pendant les vacances? J’aimerais bien voyager, mais...” Sorularda, öğrenciye fiyatlarla ilgili ne düşündüğü, ulaşım araçlarının ne olduğu ve tatillerde ne yaptığı ve nereye seyahat etmek istediği sorulmaktadır. Hem verilen görsellerle hem de işlenecek konu ile ilgili öğrenciyi derse hazırlamak, öğrenciye tatil konusunun işleneceğine dair bir ön bilgi vermek amaçlı sorulan sorular derse ısınmak anlamında etkili olmaktadır. Öğrenciyi direk sözcük ve yapılarla boğan metin ve diyalogla başlayan derslere nazaran bu şekilde düzenlenmiş dersler öğrenci güdülenmesini arttıracaktır. Böylelikle öğrenci hem derse daha istekli olacak hem de kendini daha hazır hissedecektir. Derse hazırlık anlamında kitapta bölümler ya bu şekilde başlamakta ya da verilen görsellerden sonra “Questions de Préparation” başlığı altında öğrencilerin sözlü ya da yazılı olarak cevaplayabilecekleri ortalama 6–7 maddelik hazırlık soruları bulunmaktadır. Bu hazırlık soruları, öğrenciyi sorulardan sonra verilecek metindeki konu hakkında bilgi sahibi olmaya, düşünmeye, fikir üretmeye, karşılaştırma yapmaya ve yeni bilgiler öğrenmeye yöneltmektedir. Ayrıca soru-cevap sırasında öğrenciye konuşma, yabancı dilde düşünme, beynini zorlama, yazma ve araştırma becerilerini geliştirme fırsatı sunmaktadır. Kitabın böyle bir amacı olması yöntemsel açıdan da fayda sağlayacaktır. Değerlendirme anlamında ise ilk iki kitapta olduğu gibi sadece metin ve diyaloglardan sonra soru bölümleri mevcuttur. Metnin anlaşılıp anlaşılmadığını ölçmek adına, bu küçük soru bölümleri faydalıdır fakat tüm ünite konularını sözcük, dilbilgisi gibi bölümleri de içeren, öğrencinin geldiği seviyeyi anlamasını sağlayacağı ya da genel bir değerlendirme yapacağı değerlendirme soruları bölümü bulunmamaktadır.

Setin ilk iki kitabında, ünite veya konu başlarında eski bilgileri hatırlatabilecek, yeni konuya çerçeve oluşturabilecek, hazırlayıcı etkinlikler yer almamaktadır. Setin üç kitabı için

yapılabilecek ortak değerlendirme ise öğrencilerin ünitelerde yer alan öğrenme çıktılarının tamamını ölçme imkânına sahip olmamasıdır.

4.2.1.3. *Je Voyage en Français 4* Kitabının Fiziksel Özellikleri

Ön Kapak

Je Voyage en Français 4: Kitabın kapağı Bristol kâğıt denilen kalın karton görünümünde olan bir yüzeyi parlak ve tam beyaz olurken diğer yüzeyi mat ve pürüzlü olan karton bir kapaktır. Bu kitap ortaöğretim Fransızca dersi için ilk defa beyaz kâğıda basılan bir kitaptır. Kitabın ölçüleri 19,5x28 cm'dir. Kapakta kitabın adı, numarası, MEB amblemi ve bir görsel bulunmaktadır. Görselde *Eyfel Kulesi*'nin önünde iki kız arkadaş selamlaşır şekilde görünmektedirler. Hemen yanlarında da kalabalık bir insan grubu resmedilmiştir. İlk iki kitap setinin kapak tasarımlarının aksine *JVF 4* kitap kapağı renkli ve görselli olarak basılmıştır. Kapakta beyaz zemin üzerine, kahverengi, sarı ve turuncu renk tonları kullanılmıştır. Kitabın adı sarı zemin üzerine siyah renkli büyük harflerle yazılmıştır. Kapak kalınlığı ideal kalınlıkta, sağlam ve kolay yıpranmayacak niteliktedir. Yazar isimleri ve kitabın kaçınıcı sınıf için yazıldığı bilgisi bulunmamaktadır. Kapak tasarımı sınıf seviyesine uygun, ilgi çekici, Fransa'nın en ünlü mimarilerinden olan *Eyfel Kulesi*'nin görselinin kullanımıyla dersin özelliğine de uygun, içerikle bütünlük teşkil edecek ve öğrencide merak uyandıracak bir görsel tasarıma sahiptir.

İç Kapak

Je Voyage en Français 4: İç kapağın ön yüzünde kitabın adı ve numarası, yazarların isimleri: Orhan Üstün, Ülkü Aral, Hafize Şahinbaş, MEB amblemi, Millî Eğitim Basımevi-İstanbul, basım tarihi bilgisi 1997, kaçınıcı basım olduğunun bilgisi ve “Devlet Kitapları” ifadesi yer almaktadır. İç kapakta kitabın kaçınıcı sınıf için basıldığı bilgisi ve öğrenci kitabı mı, çalışma kitabı mı olduğunu belirten bir ifade bulunmamaktadır. İç kapağın arka yüzünde sayfanın en üstünde MEB yayın numarası, 3083 ve ders kitapları dizi numarası 529 yer almaktadır. Sayfanın ortasında, “Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayınlanamaz.” ifadesi bulunmaktadır. Bunun dışında bilim danışmanları: Dr. Yusuf Budak ve Emmanuelle Houles-Bernier'nin isimleri, resimleme ve grafik tasarımcıları: Nergis Uslu, Nur Uzun, Nusret Tüzün'ün isimleri ve ISBN numarası yer almaktadır. Ders kitabının yazımına ve hazırlanmasına katkıda bulunan uzman ekibin listesinin verilmesi farklı branşlardaki uzmanlarla iş birliği yapıldığının ve ders kitabı

yazımında daha verimli ve başarılı bir ürünün ortaya konulmasının hedeflendiğini göstermektedir. Sayfanın en alt kısmında ise yayın ve basım bilgileri bulunmaktadır. Kitap “MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın 2.4.1997 tarih ve 3394 sayılı yazısı ile ders kitabı olarak okutulması kabul edilmiş, Yayınlar Daire Başkanlığı’nın 10.04.1997 tarih ve 2227 sayılı yazıları ile birinci defa 15.000 adet basılmıştır” (JVF 4, 1997: 2).

Arka Kapak

Je Voyage en Français 4: Arka kapakta kitabın satış fiyatı ve KDV’li satış fiyat bilgisi bulunmaktadır. Kitabın toptan ve perakende satışının yapıldığı yerlerin bilgisi ve numarası bulunmaktadır. “Toptan satış: İstanbul Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara, İzmir, Adana, Antalya, Samsun, Elazığ, Erzurum, Trabzon, Van, Sivas, Burdur ve Zonguldak Bölge Şeflikleri. Perakende satış: Millî Eğitim Yayınevleri ve Bakanlık yayınları satıcısı kitapçılar. No: 11019.”

Kâğıt Kalitesi

Je Voyage en Français 4: Kitap beyaz renkli, 2. kalite hamur kâğıda basılmıştır. İçindeki sayfalarda renkli basımlar kullanılmıştır. Sayfalar yıpranmaya ve kopmaya karşı dayanıklıdır. Eksik, yırtık, delik ve buruşuk sayfası olmayan kitabın sayfaları da düzgün kesilmiştir.

Öğrenim süresi

Je Voyage en Français 4: Kitap “Unité 0” ile birlikte toplamda 7 üniteye ayrılmaktadır. “Unité 0” ortaokul kitapları olan *JVF 1–2–3* kitaplarında işlenen derslerin tekrarlanması ve öğrenciye ortaokul 1., 2. ve 3. sınıf Fransızca dersleri boyunca neler öğretildiğini hatırlatmak amaçlı bir başlangıç ünitesi olarak eklenmiştir. Ortaokul derslerinin tekrarından sonra “Jeu du Voyage en Français” başlıklı Türkiye, Fransa ve İtalya haritalarının üzerinde numaralandırma yapılan, her bir numaranın bir görseli olan ve her bir numaraya bir soru sorulan, grup olarak sınıfta oynanabilecek bir oyun bulunmaktadır. Oyunun kuralları ve daha sonra oyunla ilgili çeşitli soru türlerinin bulunduğu bölümle kitap başlamaktadır. Ünitelerin ilk iki kitap setinde olduğu gibi ünite/ders/dosya başlıkları yoktur. Dersler ünite 1, ünite 2... vb. şeklinde isimlendirilmiştir. “İletişimsel Yaklaşım”ın gereği olarak bu kitapta her ünitenin “Objectifs Communicatifs (iletişimsel amaçları), “Objectifs Linguistiques (dilsel amaçları)” ve “Thèmes (temaları)” bulunmaktadır. Her ünite çeşitli becerilere hitap eden 5 bölüme ayrılmaktadır. 5 alt bölümün başlıkları şu şekildedir: “Découvrez (keşfediniz)”, “Des Mots pour le Dire

(söylenecek sözler)”, “Essayez de Communiquer (iletişim kurmayı deneyiniz)”, “Prenez la Plume (kalemi alınız)”, “Amusez-Vous (iyi eğlenmeler)”.

Kitabın Yapısı

Je Voyage en Français 4: Kitap toplam 144 sayfadır. Kapak sayfalarının devamındaki iç sayfalar, ilk iki kitap setinin iç sayfalarından çok daha farklıdır. İç kapak sayfasından sonraki sayfada İstiklâl Marşı ve Türk bayrağı, arka yüzünde tam sayfaya basılmış *Atatürk* resmi, diğer sayfada ise *Atatürk*’ün imzasının da bulunduğu *Atatürk*’ün Gençliğe Hitabesi bulunmaktadır. Sonraki iki sayfa boyunca ünitelerin iletişimsel, dilsel amaçlarının ve temalarının içerik dağılımını gösteren tablo yer almaktadır. Bu tablo mavi, pembe ve sarının canlı renkleriyle renklendirilmiş ve öğrencinin tüm kitap boyunca hangi ünite, hangi konuyla ilgili ne öğreneceğini ve hangi kazanımları edineceğini önceden görebildiği bir tablodur. Bu sayede öğrenci hem bir önceki derste ne işlendiğini hatırlayabilecek hem de bir sonraki ünite işlenecek olan konuyu önceden göreceği için konuya hazırlık yapabilecektir. Dağılım tablosundan sonraki sayfada ise kitabın kullanımı sırasında öğrenciye yardımcı olacak küçük yönerge görsellerinin ne anlama geldiğini gösteren bilgiler bulunmaktadır. Daha önce sözü edilen ünitelerin alt bölümlerinde, öğrencinin karşılaşacağı hem görsel hem de yazı olarak verilen yönergenin hangi bölüme ait olduğu belirtilmektedir. Örneğin; “Découvrez” bölümlerinin başlık kısmında öğrencinin karşısına bir büyüteç resmi çıkacak ve bölümün yazılı yönergesi “Lisez! (okuyunuz)” olacak ve bu bölümde öğrenci “Compréhension écrite” yani yazılanı anlama becerisi kazanacaktır. İkinci bölüm başlığı “Essayez de Communiquer”nin küçük görseli bir tarafta konuşan bir kadın, diğer tarafta dinleyen bir erkek figürlerinden oluşmaktadır. Bölümlerin yazılı yönergeleri “Écoutez! (dinleyiniz)” ve “Parlez! (konuşunuz)”dır, öğrencinin edineceği beceriler ise “Compréhension Orale (sözlü anlama)” ve “Expression Orale (sözlü anlatım)”dır. Son olarak da “Prenez la Plume” bölümlerinin görsel yönergesi açık bir defter ve üzerinde bulunan bir kalem figürüdür. Bölümlerin yazılı yönergesi ise “Expression Écrite (yazılı anlatım)” olacaktır. İlk iki kitap setinde bulunmayan kitabın kullanımına dair bu kısa bilgilendirmeler sayesinde öğrenci kitabın içeriğini daha kolay takip edebilecek ve her ünitenin her bölümünde yapması gereken etkinliği yönergeleri gördüğünde ya da okuduğunda anlayabilecektir.

Ünitelerde bulunan 5 alt başlık ve başlıkların içerikleri şu şekildedir: derslerin ilk bölümü bazen bir mektup, tarihsel bir metin, bir röportaj bazen de sadece metinsiz bir sayfalık bir görsel bulunan “Découvrez (keşfediniz)” başlıklı bölümdür. Bu bölümde metin okunur ve

sonrasındaki çeşitli etkinlikler yapılır. Derslerin ikinci bölümü “Des Mots pour le Dire (söylenecek sözler)” başlıklı dilbilgisi konularının işlendiği ve etkinliklerinin yapıldığı bölümdür. Üçüncü bölümde ünitenin konusu ile ilgili çeşitli görseller verilmekte görseller üzerinden öğrencinin konuşma becerisine yönelik dinleme, konuşma, canlandırma, grupta oynama gibi iletişimsel etkinlikler yapılmaktadır. Bölüm “Essayez de Communiquer (iletişim kurmayı deneyiniz)” olarak başlıklandırılmıştır. Daha sonra “Prenez la Plume (kalemi alınız)” başlığıyla verilen bölümde öğrenciden yine konu ile alakalı öğrencinin yazma becerisini geliştireceği görsellerle desteklenen yazma etkinlikleri yer almaktadır. Derslerin son bölümünde ise öğrencileri eğlendiren, güldüren, onlara oyun oynarken bir yandan da bilgiler veren “Amusez-Vous (iyi eğlenceler)” başlıklı bölüm bulunmaktadır. Buradaki oyun, bulmaca gibi etkinliklerin içerikleri de yine ünitenin konusu ile ilgilidir. Kitaptaki 6 ünite bu şekilde devam etmektedir.

Ünitelerin bitiminden sonra üniteye bulunan dinleme etkinliklerine ait metinlerin 6 sayfalık “Textes des Dialogues (diyalog metinleri)” başlıklı dökümü bulunmaktadır. Daha sonra lise 1. sınıfta, bu kitap aracılığıyla öğrencinin en çok bilmesi istenen temel fillerin çekimlerinin olduğu 6 sayfalık “Conjugaisons (fiil çekimi)” bölümü bulunmaktadır. Seçilen fillerin “Présent de l’Indicatif”, “Passé Composé”, “Imparfait”, “Futur”, “Plus-Que-Parfait” ve “Conditionnel Présent” olmak üzere 6 zamanda çekimi verilmektedir. Takibinde on altı sayfalık, alfabetik olarak sıralı ve sözcüğün geçtiği sayfa numaraları verilen bir “Lexique (sözlük)” bölümü bulunmaktadır. Sözlük bölümünden sonra 1 sayfalık içindekiler tablosu, Türkiye haritası ve en son sayfadaki İsmail Hikmet Ertaylan’a ait “Öğretmen Marşı” başlıklı marşla kitap son bulmaktadır.

Ünite 0 6 sayfadan, kalan 6 ünite on beşer sayfadan oluşmaktadır. 1. ünitenin teması sosyal ilişkilerdir ve ders 4 adet kısa mektup parçasıyla başlamaktadır. 2. ünitenin teması güzel sanatlardır ve ders resim sanatıyla ilgili tarihî bir metin ile başlamaktadır. 3. ünitenin teması iletişim araçlarıdır ve ders geleceğin televizyonunun üzerinde kısa notlar bulunan tam sayfa bir görselle başlamaktadır. 4. ünitenin teması ulaşım araçlarıdır ve ders üzerinde insanların kullandığı uçak, gemi, tren, kamyon, otobüs, at arabası vb. gibi bütün ulaşım araçlarını numaralandırılmış şekilde sunan tam sayfa bir görselle başlamaktadır. 5. ünitenin teması turizmdir ve ders Türkiye’yi anlatan bir turizm ofisine ait tanıtım yazısıyla başlamaktadır. 6. ünitenin teması ise spor ve gençliktir ve ders Michel Bizou ile yapılan bir röportaj metni ile başlamaktadır.

Görsel Malzemeler

Je Voyage en Français 4: Ders kitaplarının renkli olarak basılmaya başlanması XX. yüzyılın başlarına denk gelmektedir. Renkli ders kitaplarının basımının yaygınlaşmasıyla birlikte ülkemizde de ders kitapları artık renkli ve görsel malzeme destekli olarak basılmaya başlanmıştır. Renksiz olarak basılan ilk iki kitap setinden sonra *JVF 4* renkli olarak basılan ve kullanılan ortaöğretim ders kitabıdır. Baskı kalitesi olarak eksiklikleri olsa da renkli ve görsel malzemelerle desteklenen ders kitabı öğrenciler ve öğretmenler için her zaman bir tercih sebebi derse ve öğrenilen dile karşı olumlu yaklaşım geliştirmeyi sağlayacak bir sebeptir. Kitap kapak sayfasından son sayfasına kadar renkli olarak basılmıştır. Görsel malzeme olarak resimler, fotoğraflar, çeşitli kaynaklardan alınan görseller, tablolar ve bulmacalar bulunmaktadır. Tüm bu görsel malzemeyi sağlayan Nergis Uslu, Nur Uzun ve Nusret Tüzün kitabın resimleme ve grafik uzmanlarıdır. Metinlere eşlik eden görseller açık, net ve anlaşılırdır. Genellikle dersler bir metin ve görsel ya da sadece görsel ile başlamaktadır. Hem görsel hem metin birlikteliği ile başlayan derste öğrenci metinde anlatılanları metnin içinde bilmediği çok sözcük de olsa görsel yardımıyla daha kolay anlayabilecektir. Çünkü bir cümle, paragraf ya da bir sayfalık bir metinde ifade edilenleri bazen bir görsel tek başına yansıtabilmektedir. Bu sayede, ders hem sıkıcı olmaktan çıkmakta hem de sadece yazıyla doldurulan sayfalar olmadığı için öğrencinin motivasyonu düşmemektedir. Örneğin, “Unité 0”da ortaokul Fransızca dersinde öğrenilenlerin tekrarı işlenmektedir. Dersin girişinde, ortaokulda kullanılan ders kitapları olan *JVF 1–2–3*’ün kitap kapak görselleri kullanılması öğrencinin hangi kitapta hangi konuların işlendiğini daha kolay hatırlamasını sağlayacaktır. Her ünitenin kapak resminin olması o üniteye edinilecek becerilere dair işlevsel ve dilsel amaçları yansıtmaları açısından faydalıdır.

Kitapta kullanılan görsellerin nicelik olarak yeterli olduğu ve metinlerle bütünlük oluşturduğu hatta metne katkı sağladığı söylenebilir. Konularla birebir ilişkili görseller seçilmiş olduğu için konuyu açıklayıcı niteliğe sahiptirler. Teması sosyal ilişkiler olan birinci üniteye insanların birbirlerine yazdıkları mektuplarla başlanması, teması güzel sanatlar olan ikinci üniteye “Mona Lisa” tablosunun fotoğrafıyla başlanması, teması iletişim araçları olan üçüncü üniteye büyük ekran bir HD televizyonda program izleyen bir aile ve üst resim olarak da uydu ve uzay resminin kullanılarak başlanması sadece birkaç örnektir. Metin sonrası etkinliklerde de yönergelerle uygun görseller kullanılmıştır. Görsellerin incelenmesi sonrası dinleme parçasını dinleyip parçada anlatılanla kitaptaki görselin eşleştirilmesi etkinliklerinde karakterlerin jest ve mimikleri, duygu ifadeleri görsellerde net bir şekilde görülmekte ve vurgulanmak istenen unsurlara işaret etmektedirler. Bu sayede görsel-kazanım ilişkisi de sağlanmış olmaktadır.

Ulaşım araçları konusunun işlendiği dördüncü ünite “Essayez de Communiquer” etkinliğinde A, B, C olarak kodlanmış üç adet resim bulunmaktadır. A resminde taksiye binmeye çalışan bir erkek, B resminde otobüs durağında bekleyen insanlar ve o sırada durağa gelen bir otobüse binen bir erkek, C resminde ise gişeden bilet alan bir kadın resmedilmiştir. Resmin üzerinde Fransa’daki bazı şehirlerin tren saatlerini gösteren bir tablo bulunmaktadır. Öğrencilerden ilk önce görseli incelemeleri, sonrasında ise dinleyecekleri diyalogların A, B, C görsellerinden hangisine ait olduğunu bularak eşleştirme yapmaları istenmektedir. Görseller öğrencinin gelişim düzeyine uygun, öğrenci yaşantı ve deneyimleriyle ilgili güncel ve öğrenciyi düşünmeye ve yaratıcılığa yönlendirecek şekilde hazırlanmışlardır. Görsel üzerinden işlenen metin ve görsel üzerinden yapılan etkinlikler dışında tablo doldurma, tablo üzerinden soru-cevap türünde etkinliklerde de tablolar renkli olarak sunulduğundan öğrencinin dikkatini ve isteğini artırmaktadır ve vurgulama amaca uygun olarak yapılabilir. Görsel unsurlar kitapta okuma akışını engellemeyecek biçimde ve uygun pozisyonda yerleştirilmişlerdir. Görseller, ait olduğu metin ya da etkinlik ile ilişkili olduğu sayfada kullanılmıştır. Sayfa içinde işlevi olmayan, amacı belli olmayan, anlaşılabilirliği bozan öğeler kullanılmamıştır. Anlaşılır olan görsel unsurlar verilmek istenen mesajı açık ve anlaşılır biçimde iletebilmektedir. Görseller ve görsellerin içinde yer alan sözel/yazılı unsurlar kitabın bazı yerlerinde baskı kalitesinden dolayı bulanık olarak görünmektedir. Kitabın 92. sayfasında bulunan Paris haritası görseli üzerindeki işaretlemeler ve yazıları okumak zor olabilmektedir. Bazı yerlerde renklerin dağılımı düzensizlik gösterebilmektedir. Aynı kare içinde birbirine geçen renkler ve bazı sayfalarda kullanılan gerçek bir görselin yanında duran silik resimler dengesizlik yaratmaktadır. Fakat bulanık ve iç içe geçmiş çizgi ve renkleri olan görseller olmasına rağmen öğrencinin anlamasını, ayrıntıları fark etmesini engelleyecek büyük hatalar bulunmamaktadır. Birkaç hata dışında, genel olarak görsellerin üzerinde bulunan numaralandırmalar ve yazılar okunabilmektedir. Konuların niteliğine uygun olarak, gerçek durumları yansıtan hatta gerçek görsellerin kullanıldığı sayfalar vardır. Görsellerle ilgili eleştirilebilecek nokta, bazı sayfalardaki görsellerin anatomik bozuklukları olmasıdır. Görseller arası makul dengenin gözetilmediği durumlar mevcuttur. Örneğin kitabın 56. sayfasında 3. ünitenin “Essayez de Communiquer” bölümünde iletişim araçlarının fotoğrafları kullanılmıştır. Araçların büyüklük ve küçüklükleri arasında bir dengesizlik mevcuttur. Bir kol saati, masaüstü bir bilgisayardan, fotoğraf makinesinden hatta amfi hoparlörden daha büyüktür. Bazı görselleri ilk defa gören ve etkinlikte oran orantı ile ilgili bir soru cevaplama gereken bir öğrenci için bu tür dengesizlikler kafa karıştırıcı olabilmektedir. Bunun dışında genel olarak kitaptaki görseller ve karakterler zaman ve mekâna uygun olarak kullanılmıştır.

İçindekiler Tablosu

Je Voyage en Français 4: Kitabın sade görünümlü ve bir sayfadan oluşan bir içindekiler tablosu bulunmaktadır. İçindekiler tablosu kitabın sonunda Türkiye haritasından önce yer almaktadır. Tabloda kitaptaki ünitelerin sayfa aralıkları ve ünitelerden sonraki bölümlerin başlık ve sayfa aralıkları verilmiştir. “Unité 0” hariç, on beşer sayfadan oluşan her ünitenin sayfa aralığı verilmiş fakat ders, konu ya da tema başlığı, alt başlık gibi başka bir ayrıntıya yer verilmemiştir. İçindekiler tablosunda belirtilen sayfa numaraları içerikte doğru yere yönlendirmektedir.

Ön Söz İçeriği

Je Voyage en Français 4: Kitapta ön söz bulunmamaktadır.

Baskı-Dizgi-Yazım

Je Voyage en Français 4: Ortaöğretim Fransızca ders kitaplarının öğrencilere görsel unsurlarla zenginleştirilmiş, siyah-beyaz ve kalitesiz kâğıt yerine beyaz ve daha kaliteli bir kâğıda basılmış, renkli içeriklerle zenginleştirilmiş olarak sunulması Fransızca dilinin öğretimine olumlu katkı sağlamıştır. Fakat görsellerin ve baskı kalitesinin beklenen düzeyde özenli ve düzgün olmaması, öğrencinin derse karşı isteğini kıran, yanlış değerlendirmeler ve öğrenmelere sebep olan ve öğrenciyi belirsizlik içinde bırakan durumlar yaratabilmektedir. Bu yüzden bir ders kitabının baskı kalitesi ne kadar iyi durumda ise kullanılacağı derse katkısı da aynı oranda iyi olacaktır.

JVF 4 ders kitabının kâğıt kalitesi iyi durumdadır. Baskı ve görsel kalitesi ise olması gereken düzeydedir fakat daha iyi olabilirdi şeklinde yorumlanabilir. Ders kitabının baskı ve yazım kalitesi hem artı hem de eksi yönleri sahiptir. Renkli ve görsel unsurlarla hazırlanmış olması artı yönü kullanılan görsellerin, renklerin özenli seçilmemiş ve basılmamış olması da eksi yönüdür. 1997 yılından 2010 yılına kadar on üç yıl boyunca kullanılan kitabın kalın ciltli bir kitap olmamasına rağmen bu günlere kadar dayanıklı, sayfaları kopmadan, yazılarında siliklik olmadan gelmesi artı yönüdür. Okumayı ve anlamayı zorlaştıracak kadar mürekkep lekesi, kir ve baskı delikleri yoktur. Yazılarda ön ya da arka yüze yansıma ve birbirinin üstüne geçme gibi durumlar bulunmamaktadır. Fakat renklerinde kaymalar, soluklaşmalar, bulanık görüntüler ve birbirinin üstüne binmiş renklendirmeler mevcuttur. Gerçek fotoğraf olarak kullanılan görseller net görünümlüdür. Kitapta soğuk ve sıcak renkler birlikte kullanılırken her

ünite için de farklı renkler tercih edilmiştir. İlk iki kitap setine göre bu kitapta daha basit ve anlaşılır etkinliklerin olması bir de üzerine bu etkinliklerin bol resimli ve renkli olması öğrencilerin olumlu kazanımlar edinmelerine yardımcı olmaktadır. Eleştirilecek nokta, kitabın okutulduğu dönemdeki teknolojik gelişmeleri uygulamada iyi bir şekilde yansıtamamış olmasıdır. *JVF 4* ders kitabında kullanılan yazı puntoları ilk iki kitap setinde kullanılan yazı puntolarından daha büyüktür. Çünkü kitap boyut olarak da yaklaşık bir A4 kâğıdı büyüklüğünde basılmıştır. Yazı karakteri olarak da kitapta *Arial*, *Comic Sans* ve *Times New Roman* fontları kullanılmıştır. Farklı yazı karakterleri kullanılması ve puntoların daha büyük olması hem öğrencinin daha çok dikkatini çekecek hem de okumasını kolaylaştıracaktır. Ünitelerin ilk sayfalarında “Unité 1, 2, 3...” vb. başlık hem kalın hem de normal yazı puntosundan çok daha büyük bir puntoyla yazılmıştır. Daha sonra aynı sayfada ünitenin işlevsel ve dilsel amaçlarının yer aldığı başlıklar da kalın ve renkli bir şekilde yazılmıştır. Sonrasında ünite içinde ana bölüm başlıkları, metin başlıkları, yönergeler, alt başlıklar da farklı yazı karakterlerinde, kalın, renkli ve de farklı puntolarda yazılmıştır. Etkinliklerde kullanılan tablolar renklendirilmiş, kalın/ince, farklı punto ve karakterde yazılar kullanılarak düzenlenmiştir. Böylelikle öğrencinin dikkatini çekmesi istenen bölümler, etkinlikler, yönergeler doğru şekilde kullanılmıştır. Ana başlık, alt başlık, metin, etkinlik, tablo, görsel, çizim vb. verilerin arasındaki satır boşlukları da okuyanın gözünü yormayacak, iç içe olmayan, ferah bir düzende ayarlanmıştır. Yazıların arasında bir karışıklık olması, hangi cümlemin neye ait olduğunun karıştırılması, hangi görselin hangi metne ya da yönergeye ait olduğunun bilinmemesi gibi durumların önüne geçilmiştir. Sayfalardaki başlıklar, paragraflar ve görseller kendi içinde sistematik bir düzende, işlevsel şekilde yerleştirilmiştir. Karşılıklı sayfalar tek bir kompozisyonda yerleştirilmeye özen gösterilmiştir. Kullanılan görseller içinde görüntüsü net, anlaşılır ve aslına uygun olanları bulunduğu gibi hatalı, bulanık görünümde, renkleri kaymış olanları ve aslına uygun olmayanları da bulunmaktadır. Fakat görseller metnin ya da diyalogun vermek istediği mesajı verebilir, metinlerdeki duygu, jest, mimik ifadelerini aktarabilir nitelikte görsellerdir. Örneğin 1. Ünitenin “Essayez de Communiquer” başlıklı bölümünde yer alan bir iletişim-konuşma etkinliği görselinde, elinde kırmızı bir etek tutan ve aynı anda telefon eden bir kadın resmi bulunmaktadır. Verilen yönergede kadının satın almış olduğu eteğin eve geldiğinde üzerinde bir kusur olduğunu fark etmesi üzerine mağazaya bir şikâyet telefonu açması açıklanmaktadır. Öğrencilerden tarife uygun konuşmayı hazırlamaları istenmektedir. Görselde kadının hayli sinirli olduğu yüzünün, kaşlarının ve gözlerinin durumundan net bir şekilde belli olmaktadır. Bir şikâyetinin olduğu açıktır. Bu ve bunun gibi daha pek çok görselde karakterlerin duygu durumları, jest ve mimikleri, renklendirmelerde hatalar olmasına rağmen

anlaşılmaktadır. Kitapta öğrenciyi yönlendirici semboller sadece ana başlıklarda, ünitelerin ana bölümlerinin başlıklarında kullanılmıştır. Etkinlik başlık ve yönergelerinde kullanılmamıştır. Örneğin ders başında metni okuyup inceleyeceklerini belli eden bir büyüteç sembolü sadece ana başlık olan “Découvrez” başlığının yanında yer almaktadır. Aynı şekilde konuşma etkinliklerinin yer aldığı “Essayez de Communiquer” başlığının yanında karşılıklı konuşan bir kadın ve erkek figürü bulunmaktadır. Fakat bölümlerin içinde dinleme, konuşma, yazma etkinliğinden hangisini yapacaklarını belli eden bir figür bulunmamaktadır. Sözü edilen figürler içerikte de kullanılabilir ve öğrenciye daha açıklayıcı yönergeler sunulabilirdi. Sayfa numaraları sayfanın sağ ve sol alt köşelerinde, kolaylıkla görülebilecek, takibi güçleştirmeyecek ve karışıklığa yol açmayacak şekilde yerleştirilmiştir. Madde imleri konunun niteliğine bağlı olarak gereken yerlerde okumayı ve anlamayı kolaylaştıracak şekilde kullanılmıştır. Metinlerde sözcüklerin ve harflerin aralarında yeterli ve dengeli boşlukların bırakılmasına özen gösterilmiş ve böylece sıkışık metin tasarımı oluşmamıştır. Numaralandırmalar her temanın/ünitenin/dersin sıralamasına uygun olacak şekilde yeniden başlatılmış böylece öğrencinin kafa karışıklığı yaşamasına engel olunmuştur. Genel görüntüde paragraf başları ve diğer girintiler birbiriyle hizalanmış şekilde verilmiştir. Kitabın kapağından sonu kadar genel bir değerlendirme için kapak ve içerik tasarımı için seçilen renklerin daha canlı, görsellerin çizgi ve sınırlarının daha net, renk tasarımının daha düzgün olması sağlanabilirdi. Kapak tasarımı için öğrencinin dikkatini daha çok çekecek şekilde bir düzen oluşturulabilirdi.

JVF 4 ders kitabı ilk iki kitap setinden fiziksel anlamda ve içerik anlamında farklı ve daha kaliteli bir şekilde hazırlanmış olsa da, uzun yıllar okutulan bu kitap da güncellenmeden, eksiklikleri giderilmeden, değişikliğe uğramadan, aynı hatalarla yeniden ve yeniden basılarak okullarda okutulmuştur. Öğrenciler için yanlış öğrenmeye yol açabilecek en büyük sorunlardan biri olan yazım yanlışları konusu bu kitap için de geçerli bir sorun olmuştur. Bu konuda en fazla eleştirilebilecek kitap seti ikinci kitap seti *JPF 4–5–6* idi. Sayı ve çeşit olarak o kitap setindeki kadar olmasa da *JVF 4* kitabında da yazım yanlışları mevcuttur. Öğrenciler açısından özellikle dikkat edilmesi, gözden geçirilmesi gereken bu konuya dikkat edilmemesi öğrencilerde yanlış öğrenmelere, kalıcı hatalara ve kafa karışıklığına sebep olabilmektedir. *JVF 4* ders kitabında bulunan yazım yanlışlarından birkaç örnek şu şekildedir:

Sf. 20, 25, 35, 69 ve 110’da “İl” öznesinin, sf. 26, 34, 37, 43, 44 ve 69’da “İls” öznesinin yazımlarında, sf. 23 ve 72’de “İmage”, sf. 50’de “İnfinatif”, sf. 61’de “VİEİL”, sf. 98’de “İnstitut” sözcüklerinde, sf. 112’de bulunan “B- En ajoutant “İ” à chaque groupe...” yönergede

“I” şeklinde yazılması gereken harf noktalı şekilde “İ” yazılmıştır. Fransızcada “i” harfi büyük harf olarak yazılacaksa daima “I” olarak yazılır. Fransızcada büyük “İ” harfi yoktur. Aynı zamanda küçük “ı” harfi de yoktur. Bu harfler yalnızca büyük “I” ve küçük “i” şeklinde yazılır.

Sf. 32’de “siècle” şeklinde yazılması gereken sözcük “siécle” şeklinde yazılmıştır. Hem de aynı metin içinde alt alta dört defa aynı sözcük bir kere yanlış, üç defa da doğru olarak yazılmıştır. Fransızcada, “e” harfinden sonraki ikinci harf “I” veya “r” ise güçlü bir vurgu için “e” harfinin üzerine “accent grave (è)” kullanılır. Bu, öğrenci için doğru öğrenilmesi gereken bir bilgidir. Yüzyıl anlamına gelen bu sözcük metin içinde şu şekilde yer almaktadır:

Moyen Age (XII. siècle) ...

Renaissance (XV. siècle) ...

Impressioniste (XIX. siècle) ...

Cubiste (XX. siècle) ... (JVF, 1997: 32).

Örnekte görüldüğü üzere, aynı sözcüğün özellikle arka arkaya bulunduğu noktada yapılan böyle bir yanlış öğrenciye Fransızca olarak 12. yüzyıl yazarken “yüzyıl” sözcüğünü her zaman “accent grave (è)”la değil de “accent aigu (é)” ile yazması gerektiğini düşündürebilir. Bu şekilde kalıcı ve yanlış bir bilgi oluşabileceğinden özellikle yabancı dil kitaplarında bu yanlışların olmaması için yazım kuralları konusunda daha özenli davranılması gerekmektedir.

Kaynakça

Kitapta kaynakça bilgisi bulunmamaktadır.

Sözlük

Je Voyage en Français 4: Kitabın 125.–141. sayfaları arasında bulunan “Lexique (sözlük)” bölümü on altı sayfalık, alfabetik olarak sıralı bir sözlüktür. Alfabetik olarak sıralanmış Fransızca sözcüklerin Türkçe karşılıkları sözcüğün türünün isim, fiil, sıfat, zarf vb. olarak kısaltması ve sözü edilen sözcüğün kitapta geçtiği ünite ve sayfa numaraları verilmektedir. Sözlük bölümünün başına sözlüğün içinde kullanılan kısaltmaların ne olduğunu gösteren bir kısaltma listesi eklenmiştir: “Liste des abréviations: adj.: adjectif, conj.: conjonction, v.pr.: verbe pronominal, n.f.: nom féminin, adv.: adverbe, ppép.: préposition, v.:

verbe, n.m.: nom masculin, t.d.: textes des dial.” “JVF 4” ders kitabının sözlük bölümünün lise 1. sınıf öğrencisinin seviyesine uygun olduğu ve sözlüğün yeterli olduğu söylenebilir.

Hazırlık ve Değerlendirme Soruları

Je Voyage en Français 4: Kitapta hazırlık soruları olarak hazırlanmış bir bölüm bulunmamaktadır. Derslerden önce öğrenciyi derse hazırlayan, işlenecek konu hakkında öğrenciye ön bilgi veren, hazırlık soruları mevcut değildir. Hazırlayıcı etkinliklerin bulunmaması, öğrencinin derse başlamadan önce öğrenme isteğinde ve merakında bir eksiklik yaratabilir. Derse direkt olarak metinle başlamak öğrencinin sıkılmasına yol açabilir. Dersler, metinler ya da diyaloglarla başlamakta daha sonrasında metinler ya da diyaloglar üzerine alıştırmalar bölümünde sorular bulunmaktadır. Değerlendirme soruları anlamında ise her ünitenin “Vérifiez Votre Compréhension” başlıklı bir bölümü bulunmaktadır. Burada öğrencinin metni doğru anlayıp anlamadığını ölçen, kendi kendini değerlendirebileceği, ne öğrenip ne öğrenmediğini test edebileceği, doğru-yanlış ya da çoktan seçmeli test bölümleri bulunmamaktadır. Onun yerine metin ile ilgili olarak verilen cümlelerin doğru mu yanlış mı olduklarının işaretlenmesi ve metin ile ilgili olarak öneri cümlelerin devamını getirmek adına verilen üç şıktan doğru olanın seçilmesi şeklinde iki türde yapılan anlamayı değerlendirme bölümleri yer almaktadır. Bu bölümün, öğrencinin bir yandan bilgisini bir yandan anlama durumunu ölçerken bir yandan da dikkatini ölçtüğü söylenebilir. Çoktan seçmeli ya da doğru-yanlış işaretlemeli olarak verilen cümleler birbirine yakın olduğu için öğrencinin metni ne kadar dikkatli ve iyi dinlediyse o oranda doğru cevabı bulabilmesini mümkün kılmaktadır. İki türde de hazırlanan soruların yönerge, soru kökü ve öncülleri anlamında açık ve anlaşılır olduğu ifade edilebilir. Fakat ders kitabında bulunan bu bölümlerdeki tüm sorular sadece bir beceriye okuduğunu anlama becerisine yöneliktir. Konuşma, dinleme ve yazma becerisine yönelik soru türleri bulunmamaktadır. Sorular olumsuz ifade içermemekte ve doğru yanlış soruları uygun şekilde hazırlanmıştır. Çoktan seçmeli sorular, belirsiz ifadeler, anlam belirsizliğine yol açan ve çelişkili ifadeler içermemektedirler. 1. üniteye doğru-yanlış türünden on bir soruluk, 2. ve 3. ünitelerde doğru şıkkı seçme türünden yedişer soruluk, 4. üniteye doğru-yanlış türünden onar soruluk, 5. üniteye doğru şıkkı seçme türünden yedişer soruluk, 6. üniteye doğru-yanlış türünden yedişer soruluk verilen bu bölümler sayısal olarak daha fazla olabilir ve sadece metinle ilgili sorulardan değil dilbilgisi, sözcük bilgisi, yapı, ifade gibi soru türlerinden de oluşturulabilirdi. Ayrıca yapılan bu ölçme-değerlendirme etkinliği üniteye yer alan öğrenme çıktılarının tamamını ölçecek şekilde hazırlanabilirdi. Bunun yanı sıra ünite sonlarında ya da kitabın en sonunda değerlendirme soruları için bir yer ayrılabilirdi. Öğrencinin derste metni

anlaması kadar işlenen dilbilgisi konularını, verilen sözcükleri anlayıp anlamadığı da önemlidir. Bu bilgileri de test eden sorular sayesinde öğrenci de neyi anlayıp anlamadığını daha iyi görebilecek, eksikliğini tamamlaması gerektiğini kavrayabilecek ve gerektiği durumlarda öğretmene danışma fırsatı bulabilecektir. Ders kitabının hazırlık soruları anlamında beklentiyi karşılamadığı, değerlendirme soruları anlamında ise eksik karşıladığı ifade edilebilir. Ders kitabı hazırlık ve değerlendirme soruları anlamında tam anlamıyla beklentiyi karşılamasa da çalışma kitabı, CD ve kaset ile eş zamanlı kullanıldığı için çalışma kitabında bulunan alıştırma, etkinlik ve testlerle öğrencinin kendi kendini değerlendirme imkânı bulabileceği ve dinleme, yazma, okuma ve konuşma becerilerinin tümünü geliştirebileceği düşünülmektedir.

4.2.1.4. *Salut! 10–11–12* Kitaplarının Fiziksel Özellikleri

Ön Kapak

Salut! 10: Kitabın kapağı Bristol kâğıt denilen kalın kartondan, ön yüzeyi parlak ve kırmızı zemin renginde, diğer yüzeyi mat, pürüzsüz ve beyaz renkten oluşmaktadır. Kitabın ölçüleri 21x30 cm’dir. Kitabın kapağında ayakta yürüyen ve konuşan bir öğrenci topluluğu ve Paris’in simgesi olan *Eyfel Kulesi*’nin görüntüsü yer almaktadır. Öğrenci topluluğunu oluşturan kişilerin yüzleri bulanık görünümündedir. Kapak bilgileri olarak kitabın adı, “Livre de l’Élève – Méthode de Français (Öğrenci kitabı, Fransızca yöntem kitabı)” olduğunu belirten ifade, MEB amblemi ve sağ üst köşede ise “İkinci Yabancı Dil – Fransızca 10” bilgisi bulunmaktadır. “Fransızca 10” kitabın 10. sınıf (Lise 2) için kullanıldığını göstermektedir. *Salut! 10* kitap kapağı renkli olarak basılmıştır. Kırmızı zemin üzerine kırmızı ve beyaz yazılar, öğrenci topluluğu için ise siyah ve ten rengi aralarda da mavi karışımı kullanılmıştır. *Eyfel Kulesi*’nde kırmızı ve beyaz karışımı olarak resmedilmiştir. Kapakta farklı yazı karakterleri kullanılmıştır. Kapak kalınlığı ideal kalınlıkta ve sağlam görünümündedir. Yazar isimleri ön kapakta yer almamaktadır. Kapak tasarımı, sınıf seviyesine uygun, ilgi çekici, Fransa’nın en ünlü mimarilerinden olan *Eyfel Kulesi*’nin görselinin kullanımıyla dersin özelliğine de uygun, içerikle bütünlük teşkil edecek ve öğrencide merak uyandıracak bir görsel tasarıma sahiptir.

Salut! 11: Setin ikinci kitabının kapağı da Bristol kalın karton kâğıda, ön yüzü parlak, arka yüzü mat, pürüzsüz olarak basılmıştır. Kapağın ön yüzü siyah zemin renginde, üstündeki yazılar kırmızı renktedir. Kapak görseli olarak *Eyfel Kulesi*, *İstanbul Boğaz Köprüsü*, *Ortaköy Camii* ve Fransa’daki *Zafer Takı (Arc De Triomphe)*’nin birleşiminden oluşan bir görsel kullanılmıştır. Kapak renginin siyah olması görüntünün zamanının gece olmasından kaynaklanmaktadır. Sözü

edilen Türkiye ve Fransa'nın tarihi yapıları şehrin ışıklarıyla birlikte gece karanlığında görünmektedirler. Kitabın ölçüleri 21x30 cm'dir. Kapak bilgilerinde sağ üst köşede "İkinci Yabancı Dil – Fransızca 10" bilgisi, onun altında büyük harf ve puntoyla yazılmış kitabın adı *Salut!* kitabın adının altında öğrenci kitabı olduğunu ifade eden "Livre de l'Élève – Méthode de Français" yazısı, kapağın alt orta kısmında MEB amblemi yer almaktadır. "Fransızca 11" kitabın 11. sınıf (Lise 3) için kullanıldığını göstermektedir. Kapakta farklı yazı karakterleri kullanılmıştır. Kapak kalınlığı ideal kalınlıkta ve sağlam görünümündedir. Yazar isimleri ön kapakta yer almamaktadır. Kapak tasarımı sınıf seviyesine uygun, ilgi çekicidir. Kapak görseli olarak hem Fransa'nın en ünlü mimarilerinden olan *Eyfel Kulesi* ve *Zafer Takı*'nın hem de Türkiye'nin simgelerinden *Boğaz Köprüsü* ve *Ortaköy Camii* görüntülerinin bir arada kullanılması iki kültür arasındaki bağı kuvvetlendirmekte ve öğrencide Fransa'ya ve Fransızcaya karşı olumlu duygular oluşmasını sağlamaktadır. Kapak rengi olarak siyah renginin tercih edilmesi negatif duygular da çağrıştırmakla fakat kitabın adı "Salut!"'nin karanlığın içinde ayı temsilen parlak gri olarak gölgelendirilmesi negatif pozitif çevirebilir şeklinde yorumlanabilir. Kitap kapağı seçilen görsel unsurlar aracılığıyla ve unsurların parlak ve canlı görünümleriyle birlikte içerikle bütünlük göstermektedir.

Salut! 12: Lise 4. sınıf kitabı ilk iki kitabın kapağındaki gibi Bristol kâğıda kalın karton kapak olarak basılmıştır. Kapağın ön yüzeyi parlak ve mavi zemin renginde, diğer yüzeyi mat, pürüzsüz ve beyaz renkten oluşmaktadır. Kitabın ölçüleri 21x30 cm'dir. Kitabın kapağında sanki kitabın arka tarafına doğru devam eden bir izlenimde renkli film şeridi görüntüsü ve şeridin içinde, kitabın içinde yer alan bazı ünitelerdeki görsellerden seçme resimler ve görselin üzerinde dikilen iki kadın ve bir adamın siyah renkte silueti bulunmaktadır. Kapak için kitabın içinden seçilen görseller canlı ve çok renkli olarak basılmıştır. Kapak bilgileri olarak kitabın adı, "Livre de l'Élève – Méthode de Français (öğrenci kitabı, Fransızca yöntem kitabı)" olduğunu belirten ifade, MEB amblemi ve sağ üst köşede ise "İkinci Yabancı Dil – Fransızca 12" bilgisi bulunmaktadır. "Fransızca 12" kitabın 12. sınıf (Lise 4) için kullanıldığını göstermektedir. Kapakta farklı yazı karakterleri kullanılmıştır. Kapak kalınlığı ideal kalınlıkta ve sağlam görünümündedir. Yazar isimleri ön kapakta yer almamaktadır. Kapak tasarımı sınıf seviyesine uygun, ilgi çekici ve öğrencide merak uyandıracak bir görsel tasarıma sahiptir.

İç Kapak

Salut! 10: İç kapağın ön yüzünde kitabın adı, hem Fransızca hem de Türkçe olarak öğrenci/ders kitabı olduğu bilgisi, liselerin "İkinci Yabancı Dil Fransızca 10" dersi için

kullanıldığı bilgisi, onun altında kitabın yabancı dil öğrenimi için “Avrupa Ortak Referans Çerçevesi”ne göre hangi seviyeye ait olduğu (A1.1) bilgisi bulunmaktadır. Kitabın seviye bilgisinin altında yazarlar: H. Birsen Berkem Armutçuoğlu ve Selahattin Saygı’nın ve Fransız uzman Eric Cotto’nun isimleri yer almaktadır. İç kapağın en alt kısmında MEB amblemi, “Devlet Kitapları Birinci Baskı” bilgisi, yayınevi, basım yeri ve yılı: Rotamat – İstanbul, 2009 verileri ifade edilmiştir. İç kapağın arka yüzünün en üst kısmında ise MEB yayın numarası, 4412 ve ders kitapları dizi numarası, 1252 yer almaktadır. Bu bilginin az aşağısında “Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayınlanamaz.” ifadesi bulunmaktadır. İfadenin altında ise kitabın hazırlanmasına destek olanların isimleri bulunmaktadır: Editör: Muhittin Ay, Dil Uzmanı: Emrullah Ayık, Görsel Tasarımcı: Dilara Bulman, Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı: Seher Ulutaş, Program Geliştirme Uzmanı: Serap Yalçın Güler, Rehberlik Uzmanı: Sevda Aslan. İsimlerin alt tarafında ISBN numarası yer almaktadır. Sayfanın en alt kısmında ise yayın ve basım bilgileri bulunmaktadır. Kitap “MEB Talim ve Terbiye Kurulu’nun 19.04.2007 gün ve 91 sayılı kararı ile ders kitabı olarak kabul edilmiş Yayınlar Daire Başkanlığının 04.03.2009 gün ve 883 sayılı yazısı ile üçüncü defa 11.000 adet basılmıştır” (Salut! 10, 2009: 2).

Salut! 11: İç kapağın ön yüzünde kitabın adı, hem Fransızca hem de Türkçe olarak öğrenci/ders kitabı olduğu bilgisi, liselerin “İkinci Yabancı Dil Fransızca 11” dersi için kullanıldığı bilgisi, onun altında kitabın yabancı dil öğrenimi için “Avrupa Ortak Referans Çerçevesi”ne göre hangi seviyeye ait olduğu (A1.2) bilgisi bulunmaktadır. Kitabın seviye bilgisinin altında yazarlar: H. Birsen Berkem Armutçuoğlu ve Selahattin Saygı’nın ve Fransız uzman Cathy Planet’in isimleri yer almaktadır. İç kapağın en alt kısmında MEB amblemi, “Devlet Kitapları Üçüncü Baskı” bilgisi, yayınevi, basım yeri ve yılı: APA Uniprint Basım San. ve Tic. A.Ş. İstanbul, 2011 verileri ifade edilmiştir. İç kapağın arka yüzünün en üst kısmında ise MEB yayın numarası, 4624 ve ders kitapları dizi numarası, 1337 yer almaktadır. Bu bilginin az aşağısında “Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayınlanamaz.” ifadesi bulunmaktadır. İfadenin altında ise kitabın hazırlanmasına destek olanların isimleri bulunmaktadır: Editör: Muhittin Ay, Dil Uzmanı: Emrullah Ayık, Görsel Tasarım: Dilara Bulman, Canan Aktaş, Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı: Seher Ulutaş, Program Geliştirme Uzmanı: Melek Gül Şahinel, Rehberlik Uzmanı: Sevda Aslan. İsimlerin alt tarafında ISBN numarası yer almaktadır. Sayfanın en alt kısmında ise yayın ve basım bilgileri bulunmaktadır. Kitap, “MEB Talim ve Terbiye Kurulunun 25.12.2008 gün ve 275 sayılı kararı ile ders kitabı olarak kabul edilmiş

Yayımlar Daire Başkanlığının 08.03.2011 gün ve 886 sayılı yazısı ile üçüncü defa 24.000 adet basılmıştır” (Salut! 11, 2011: 2).

Salut! 12: İç kapağın ön yüzünde en üstte kitabın adı onun altında hem Fransızca hem de Türkçe olarak öğrenci/ders kitabı olduğu bilgisi liselerin “İkinci Yabancı Dil Fransızca 12” dersi için kullanıldığı bilgisi bulunmaktadır. Daha sonra kitabın yabancı dil öğrenimi için “Avrupa Ortak Referans Çerçevesi”ne göre hangi seviyeye ait olduğu (A2.1) bilgisi yer almaktadır. Kitabın seviye bilgisinin altında yazarlar “Komisyon” olarak yer almaktadır. İç kapağın en alt kısmında MEB amblemi, “Devlet Kitapları Birinci Baskı” bilgisi, yayınevi, basım yeri ve yılı: Semih Ofset – Ankara, 2010 verileri ifade edilmiştir. İç kapağın arka yüzünün en üst kısmında ise MEB yayın numarası, 4947 ve ders kitapları dizi numarası 350 yer almaktadır. Bu bilginin az aşağısında “Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayınlanamaz.” ifadesi bulunmaktadır. İfadenin altında ise kitabın hazırlanmasına destek olanların isimleri bulunmaktadır: Editör: Muhittin Ay, Dil Uzmanı: Emrullah Ayık, Görsel Tasarım: Dilara Bulman, Canan Aktaş, Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı: Seher Ulutaş, Rehberlik Uzmanı: Naile Sever, Program Geliştirme Uzmanı: Dr. Melek Gül Şahinel. İsimlerin alt tarafında, ISBN numarası yer almaktadır. Sayfanın en alt kısmında ise yayın ve basım bilgileri bulunmaktadır. Kitap “MEB Talim ve Terbiye Kurulunun 13.08.2010 gün ve 5631 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiş, Yayımlar Daire Başkanlığının 03.03.2010 gün ve 873 sayılı yazısı ile birinci defa 6720 adet basılmıştır” (Salut! 12, 2010: 2).

Arka Kapak

Salut! 10: Kitabın arka kapağı kırmızı zemin renginde basılmıştır ve sol üst köşede mavi zeminde beyaz ve sarı yazılarla “haydi kızlar okula” sağ üst köşede sarı ve kırmızı zeminde ve beyaz yazılarla basılan “Okul Yap! Adını Yaşat! Eğitime %100 Destek” kampanyalarının amblemleri bulunmaktadır. Sağ üstteki amblemin altında ise kampanyanın internet adresi ve danışma hattı bilgileri verilmiştir. Arka kapak sayfasının ortasında beyaz zemin üzerinde koyu yeşil, siyah ve sarı yazılarla basılan “Tema” vakfının “El Koyun” kampanyasının büyük bir amblemi yer almaktadır. “Tema” vakfının ambleminin altında beyaz zemin üzerine siyah renkli büyük harflerle yazılan “BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR PARA İLE SATILAMAZ” uyarısı bulunmaktadır. Uyarının altında da bandrol bulunmaktadır. Ders kitabı MEB tarafından ilköğretim ve lise seviyesindeki okullara ders kitaplarının ücretsiz dağıtıldığı dönemde basılmıştır.

Salut! 11: Kitabın arka kapağı siyah zemin renginde basılmıştır ve sol üst köşede mavi zeminde beyaz ve sarı yazılarla “haydi kızlar okula” sağ üst köşede sarı ve kırmızı zeminde ve beyaz yazılarla basılan “Okul Yap! Adını Yaşat! Eğitime %100 Destek” kampanyalarının amblemleri bulunmaktadır. Sağ üstteki amblemin altında ise kampanyanın internet adresi ve danışma hattı bilgileri verilmiştir. Arka kapak sayfasının ortasında gri-beyaz zemin üzerinde, yarısı kırmızı yarısı gri-beyaz olan ve bir tarafına kan alan bir serum bağlı bir kalp görseli ve siyah yazılarla basılan “Kızılay”ın “1000000 iyi insan aranıyor!” kampanyasının büyük bir amblemi yer almaktadır. Amblemin üzerinde “TürkKızılayı”nın iletişim bilgileri ve sloganı bulunmaktadır. “Kızılay” ambleminin altında beyaz zemin üzerine, siyah renkli büyük harflerle yazılan “BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR PARA İLE SATILAMAZ” uyarısı bulunmaktadır. Uyarının altında da bandrol bulunmaktadır. Ders kitabı MEB tarafından ilköğretim ve lise seviyesindeki okullara ders kitaplarının ücretsiz dağıtıldığı dönemde basılmıştır.

Salut! 12: Kitabın arka kapağı setin ikinci kitabının arka kapağıyla birebir aynı şekilde basılmıştır. Sadece zemin rengi olarak mavi renk kullanılmıştır. Arka kapakta kullanılan “Haydi Kızlar Okula, Eğitime %100 Destek, TürkKızılayı” reklam amblemleri de iki kitapta da birebir aynı şekildedir.

Kâğıt Kalitesi

Salut! 10–11–12: Kitaplar beyaz zemin üzerine renklendirilmiş şekilde *Salut! 10* mat kuşe kâğıda, *Salut! 11* ve *Salut! 12* ise parlak kuşe kâğıda basılmıştır. Renklendirilmiş ve görsellerle zenginleştirilerek basılan kitapların şimdiye kadar MEB tarafından ortaöğretim Fransızca dersi için basılan kitapların içinde en dayanıklı olan kitap seti olduğu ifade edilebilir. Yıpranmaya ve kopmaya karşı dayanıklı sayfaları olan kitapların, eksik, yırtık, delik ve buruşuk sayfaları bulunmamaktadır ve sayfaları düzgün kesilmiştir. Boyut olarak da kullanılan kitaplar arasında en büyük ölçülere sahip olan ilk kitap setidir. Kullanılan kâğıt türünden ve basım kalitesinden ötürü kitabın içinde kullanılan görseller ve renkler canlı ve net görünümündedir aynı şekilde yazıların da görünüm ve okunabilirliği düzgün niteliktedir. Kuşe kâğıt olmasından kaynaklı yazılar önceki kitap setlerinin aksine yıllar içinde silinmeden, soluklaşmadan görünümünü korumuştur.

Öğrenim Süresi

Salut! 10: Setin ilk kitabı 5 ana üniteye, her ünite 4 derse ayrılmış olarak toplam yirmi dersten oluşmaktadır. “Unité 1, 2, 3...” şeklinde sıralanan üniteler içinde dersler de “Leçon 1, 2, 3...” şeklinde isimlendirilmiştir. Bir önceki ders kitabı *JVF 4*’de olduğu gibi setin bu kitabında da birinci ünite birinci dersten önce “Leçon 0” eklenmiştir. Bu ders ile birlikte toplamda yirmi bir ders olmaktadır. “Leçon 0”ın iletişimsel amacı sınıf talimatlarını, dilsel amaçları, Fransızca’yı, diğer dilleri ve şeffaf sözcükleri tanıtmak, kültürlerarası bilgi birikimi olarak da öğrenciye Frankofoniyi, Fransa’nın ve Türkiye’nin görsellerini sunmaktır. Bir önceki ders kitabı *JVF 4*’den farklı olarak bu kitapta hem ünitelere hem de derslere ayrı ayrı başlıklar verilmiş ve başlıklar içerik tablosunda gösterilmiştir. Her dersin başlangıç ve bitiş sayfa numaraları belirtilmiştir. Her ders dörder sayfadan, bir ünite toplamda 16–17 sayfadan oluşmaktadır. Her üniteye bulunan her dört ders içinde ortalama 10–12 başlıktan oluşan etkinlik yer almaktadır ve etkinlikler her ders içinde dört temel becerinin her birine yönelik çalışmaları kapsayacak şekilde düzenlenmiştir. Her ünite sonunda o üniteye öğrenilenleri ölçecek dörder sayfalık öz değerlendirme bölümleri bulunmaktadır.

Salut! 11–12: Setin ikinci ve üçüncü kitabı birkaç küçük farklılık dışında ilk kitaptaki ders düzeniyle benzer düzendedir. Bu iki kitap da 5 ana üniteye ve her ünite 4 derse ayrılmak üzere toplam yirmi dersten oluşmaktadır. Ünite ve ders sıralaması aynı şekilde “Unité 1, 2, 3...” ve “Leçon 1, 2, 3...”tür. İlk kitabın aksine bu iki kitapta ünite ve derslerden önce “Leçon 0” bulunmamaktadır. Ünitelerin ve derslerin ayrı ayrı başlıklarının olması ilk kitaptaki uygulamayla aynıdır. Farklı olan nokta ise 11 ve 12 numaralı kitaplardaki içerik tablolarında sayfa numaraları yer almamaktadır. Her ders dörder sayfadan, bir ünite toplamda 16–17 sayfadan oluşmaktadır. Her üniteye bulunan, her dört ders içinde ortalama 10–12 başlıktan oluşan etkinlik yer almaktadır ve etkinlikler her ders içinde dört temel becerinin her birine yönelik çalışmaları kapsayacak şekilde düzenlenmiştir. Her ünite sonunda o üniteye öğrenilenleri ölçecek dörder sayfalık öz değerlendirme bölümleri bulunmaktadır.

Kitabın Yapısı

Salut! 10: Kitap toplam 134 sayfadır. Ön ve iç kapak sayfalarından sonra İstiklâl Marşı ve Türk bayrağının bulunduğu sayfa, bu sayfanın arka yüzünde Atatürk’ün Gençliğe Hitabesi, diğer sayfada tam sayfaya basılmış bir Atatürk resmi bulunmaktadır. Bu sayfalardan sonra 5 sayfalık bir “Tableau des Contenus (içindekiler/içerik Tablosu)” yer almaktadır. Kitapta ayrıca

bir içindekiler listesi bulunmamakta ünite ve derslerle ilgili tüm bilgiler bu tabloda yer almaktadır. Tablo 5 başlıklı 5 sütundan oluşmaktadır. Birinci sütun “Unités” başlığı altında ünite numaraları ve başlıklarından ikinci sütun “Leçons” başlıklı derslerin numara, başlık ve sayfa numaralarından, üçüncü sütun “Objectifs Communicatifs” başlıklı derslerin iletişimsel amaçlarından, dördüncü sütun “Objectifs Linguistiques” derslerin dilsel amaçlarından, beşinci sütun ise “Savoir-Faire” başlıklı derslerde öğrenilen becerilerin ifadelerinden oluşmaktadır. Daha iyi anlaşılması adına aşağıda birinci ünitenin birinci dersi için içerik tablosu örneklenmiştir:

Unités	Leçons	Objectifs communicatif	Objectifs linguistiques	Savoir-faire
UNITÉ 1 Premier Contact	Leçon 1 Salut! (p. 15– 19)	- Saluer	Vocabulaire:	- saluer
		- Dire son nom	- Pour saluer, se présenter,	- se présenter
		- Demander le nom de son interlocuteur	demande le nom de quelqu'un	
		- Épeler son nom	- L'alphabet	Interculturel:
		- Remercier	Conjugaison: - S'appeler au présent (je)	- tutoyer et vouvoyer - quelques prénoms français
			Phonétique: - Prononciation du nom des lettres de l'alphabet	

Tablo 8. *Salut! 10* ders kitabı içindekiler tablosu (*Salut! 10*, 2009: 7–11)

Kitapta içerik tablosu kitabın geneli gibi renklendirilmiş şekilde sunulmaktadır. Tablo başlığı, ünite ve ders başlıkları ve öz değerlendirme başlığı renkli, tablonun ana başlıkları siyah renkte, kalın karakterde ve büyük harflerle yazılmıştır. Tablo boyunca her ünitenin bir rengi vardır. Birinci ünite kırmızı, ikinci ünite yeşil, üçüncü ünite mavi, dördüncü ünite sarı ve beşinci ünite pembe renklidir. Dilsel amaçların sıralandığı sütun bazı dersler için 3 bazı dersler için 4 alt başlığa ayrılmaktadır. “Vocabulaire (sözcük bilgisi)”, “Grammaire (dilbilgisi)”, “Conjugaison (fiil çekimi)” ve “Phonétique (fonetik)” alt başlıkları da kalın karakterde sonraki

“Savoir-Faire” sütununda bulunan “Interculturel (kültürlerarası)” alt başlığı ise mavi renkte yazılmıştır. Bu şekilde öğrencinin dikkatini çekmek kolaylaşacak ve öğrenci için de tablo içinden aradığı bilgiyi bulmak daha rahat olacaktır. Bu tablo öğrencinin tüm kitap boyunca hangi ünite, hangi konuyla ilgili ne öğreneceğini ve hangi kazanımları edineceğini önceden görebildiği bir tablodur. Bu sayede öğrenci hem bir önceki derste ne işlendiğini hatırlayabilecek hem de bir sonraki ünite, işlenecek olan konuyu önceden görecek için konuya hazırlık yapabilecektir. Kitapta en dikkat çekici ve ilk defa bu kitap setinin ilk kitabında yer alan bir durum vardır: sıfırıncı ünite, sonra 1 sayfalık kitaptaki diyalog ve metinlerde kullanılacak olan karakterlerin tanıtıldığı bir bölüm bulunmaktadır. *Louis, Thomas, Gökhan, Maxime, Elif, Mathilde, Madame ve Monsieur Devier*. Bu karakterlerin kim oldukları, kimin arkadaşı/kardeşi/hocası oldukları, nerede yaşadıkları gibi kısa bilgilerle tanıtılan bölümde bir de fiziki olarak birer adet resimleri bulunmaktadır. Kitap boyunca da her derste, bu karakterlerden bir, iki veya üçü kullanılarak dönüşümlü olarak hazırlanan diyalog/metinler bulunmaktadır. Bu sayede öğrenci için konuları takip etmek, anlamak kolaylaşacaktır hatta bir konudan diğerine devam eden olay örgüleri de kullanıldığı için kitabın büyük bir bölümünde sanki bir hikâyenin bir kısmı parça parça anlatılıyorymuş hissi oluşmaktadır.

Kitap 5 ünite, her ünite dört ders olmak üzere toplam yirmi dersten ve “0” numaralı dersle birlikte yirmi bir dersten oluşmaktadır. Her ünite sonunda öğrencinin o ünite içindeki bilgileri, verilenleri öğrenip öğrenmediğini kendi kendine değerlendirebileceği, eksiklerini görebileceği üçer sayfalık “Auto-évaluation (öz değerlendirme)” bölümleri bulunmaktadır. Değerlendirme bölümlerinde okuma, anlama, dinleme ve yazma becerilerinin tümüne yönelik soru çeşitleri verilmiştir. Tablodan sonra sıfırıncı ders ile kitap başlamaktadır. Her ünitenin içindeki tablosunda gösterilen renkte renklendirilmiş, görsel bir unsurla da desteklenen, öğrenciye hitaben o ünite, ne öğreneceğinin dört maddede sıralandığı bir kapak sayfası vardır. Buradaki dört maddeden her biri o ünitenin dört dersinden her birinin iletişim amacıdır. Bütün ünitelerin kapak görseli aynıdır. Ünite başlığının altında yer alan görselde *Eyfel Kulesi, Zafer takı, Louvre Müzesi, Fransa Ulusal Meclis Binası*nın görüntüleri yer almaktadır. Kapak sayfasının zemin rengi her ünite için belirlenen renkte basılmıştır. Kitabın içeriğinde yer alan diyalog görselleri gerçek fotoğraflarla insan ya da nesne figürlerinin birleşiminden oluşmaktadır. Örneğin: “Salut! (merhaba/selam)” başlıklı birinci ünitenin birinci dersinde birbiriyle tanışma konuşmalarından oluşan diyaloga eşlik eden görselde *Lycée Jacques de Vaucanson* lisesinin gerçek çekilmiş bir fotoğrafı vardır ve fotoğrafın üzerine sonradan bilgisayarda çizilip renklendirilmiş kadın ve erkek figürleri yerleştirilmiştir. Gerçekle gerçek

olmayan görseller birleştirilerek kullanılmıştır. Aynı şekilde “Vous avez cinq minutes? (beş dakikanız var mı?)” başlıklı birinci ünitenin üçüncü dersinin girişindeki görselde Fransa’da bulunan bir kafenin bahçesinde oturup sohbet eden insan gruplarının fotoğrafı vardır ve bu gerçek fotoğrafın üzerine yine sonradan kadın ve erkek figürleri resmedilmiştir. Dersler belirtildiği üzere içeriğe uygun bir görselle desteklenen bir diyalogla başlamaktadır. *Salut!* kitap setinden önceki incelenen ders kitaplarının aksine bu kitap setinde dersler alt başlık ve bölümlere ayrılmamakta, her ders ortalama 10–12 maddelik etkinlikten oluşmaktadır. Her maddenin hitap ettiği beceriye yönelik olarak bir yönergesi bulunmaktadır. Yönergelere semboller eşlik etmektedir; dinleme etkinliklerinde kulaklık, konuşma etkinliklerinde mikrofon, yazma etkinliklerinde hokka ve tüy, rol yapma/canlandırma oyunlarında karşılıklı konuşan iki kişi görüntüsü kullanılmıştır. Bunlar dışında etkinliğe uygun olarak içerikte pek çok sembol ve küçük figürler yer almıştır. Diğer kitaplarda alt bölümlerde her beceri için ayrı ayrı işlenen etkinlikler bu kitap setinde bir derste sadece “1, 2, 3...” şeklinde numaralandırılarak çalışılmaktadır.

Kitaptan rastgele seçilen bir dersin işlenişi örneklendirilerek genel çerçeve çizilmeye çalışılacaktır. Kitabın 3. ünitesinin 2. dersi genel sıralamada ise “Leçon 10” olan dersin başlığı “On va faire des courses? (alışveriş yapalım mı?)” olarak belirlenmiştir. Dersin ilk sayfasındaki görselde fonda içi yiyeceklerle dolu dolapların bulunduğu bir market fotoğrafı mevcuttur, fotoğrafın üzerine çok katlı bir market rafı ve raflara yerleştirilmiş yiyecek resimlerinin olduğu bir reyon çizilmiştir. Bazı yiyeceklerin altlarında isimleri yazmakta bazılarının ki yazmamaktadır. Görselin sağ tarafında elinde içi yiyeceklerle doldurulmuş bir market arabası olan bir erkek resmi çizilmiştir. Görselin altında karı-koca ve marketteki satış görevlisinin arasında geçen bir diyalog yer almaktadır. Diyalogdan sonraki etkinlikler boyunca okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerini geliştirmeye yönelik çeşitli etkinlik türleri bulunmaktadır. Diyalogdan sonraki ilk iki ya da üç etkinlikten sonra sözü edilen ünitenin sözü edilen dersinde öğrenciye dilsel olarak hangi konu, sözcük ya da yapı öğretilmek isteniyorsa, o konuların anlatıldığı kısa bölümler yer almaktadır. Her ünite bitiminde dörder sayfalık öz değerlendirme bölümleriyle öğrenci kendi kendini, bilgisini, öğrenip öğrenmediği şeyleri ölçebilmektedir.

Ünitelerin bitiminden sonra 6 sayfalık “Précis Grammatical (dilbilgisel özet)” bölümüyle kitap boyunca işlenen tüm dilbilgisi konularının kısa anlatım ve örnekleri verilmektedir. Sarı renk zemin üzerine siyah, kırmızı, mavi ve pembe renkte yazılardan oluşan bölüm, öğrencinin yanlış ya da eksik öğrendiği konuları tekrar edebilmesi için faydalı bir bölümdür. Dilbilgisi

bölümünden sonra 8 sayfalık “Lexique (sözlük)” bölümü bulunmaktadır. Sözlük bölümü yeşil zemin rengi üzerine kırmızı ve siyah yazılardan oluşmaktadır. İlk defa bu kitap setinde sözlük bölümü sadece Fransızca ve Türkçeden değil Fransızca, İngilizce, Almanca ve Türkçeden oluşmakta ve renkli olarak sunulmaktadır. A’dan Z’ye alfabetik olarak sıralanmış sözcüklerin bulunduğu sözlü önce Fransızca sözcük/sözcük grubu/yapı/ ifade vermekte sonra verilen sözcük/sözcük grubu/yapı/ ifadenin İngilizce, Almanca son olarak da Türkçe karşılığını vermektedir. Fransızca sözcüğün isim, sıfat, fiil olarak türü, kadın/erkek cinsiyeti ve tekil/çoğul durumu belirtilmektedir. Sözlük bölümünden sonra ise öğrencilere ünite sonlarında verilen öz değerlendirme bölümlerinin cevap anahtarları bölümü “Corrigés des auto-évaluations” başlığıyla yer almaktadır. 5 sayfalık bu bölümde bulunan cevapların doğru kısımları kırmızı renkte yazılarak öğrencinin dikkatini çekmesi sağlanmıştır. Kitabın en sonunda, yine ilk defa bu kitap setinde yer alan bir bölüm bulunmakta ve kitabın içeriğinde kullanılan gerçek fotoğrafların alıntılanmasına katkıda bulunan yer, kişi, kuruluş isimlerinin listesi verilmektedir.

Salut! 11: İkinci kitap 138 sayfadan oluşmaktadır. Ön ve iç kapak sayfalarından sonra İstiklâl Marşı ve Türk bayrağının bulunduğu sayfa, bu sayfanın arka yüzünde Atatürk’ün Gençliğe Hitabesi, diğer sayfada tam sayfaya basılmış bir Atatürk resmi bulunmaktadır. Bu sayfalardan sonra 5 sayfalık bir “Tableau des Contenus (içindekiler/içerik tablosu)” yer almaktadır. Kitapta ayrıca bir içindekiler listesi bulunmamakta, ünite ve derslerle ilgili tüm bilgiler bu tabloda yer almaktadır. Tablo 6 başlıklı 6 sütundan oluşmaktadır. Birinci sütun “Unités” başlığı altında ünite numaraları ve başlıklarından, ikinci sütun “Leçons” başlıklı derslerin numaralarından, üçüncü sütun “Titres” başlıklı derslerin başlıklarından, dördüncü sütun “Objectifs Communicatifs” başlıklı derslerin iletişimsel amaçlarından, beşinci sütun “Objectifs Linguistiques” derslerin dilsel amaçlarından, altıncı sütun ise “Savoir-Faire” başlıklı derslerde öğrenilen becerilerin ifadelerinden oluşmaktadır. Setin ilk kitabındaki içerik tablosundan farklı olarak bu kitaptaki tabloda ünite numara ve başlıklarının olduğu ilk sütunda Türkiye’nin özellikle siyah renkle belirginleştirildiği küçük bir dünya hartası ve haritanın üzerinde *İstanbul Boğaz Köprüsü*’nün ve birbirini selamlayan iki küçük insan silüetlerin birleşiminden oluşan bir görsel bulunmaktadır. Bunun yanı sıra sayfa numaraları bu tabloda yer almamaktadır. Diğer özellikleriyle içerik tablosu ilk kitaptakiyle aynıdır.

Kitapta içerik tablosu kitabın geneli gibi renklendirilmiş şekilde sunulmaktadır. Tablo başlığı, ünite ve ders başlıkları ve öz değerlendirme başlığı renkli, tablonun ana başlıkları siyah renkte, kalın karakterde ve büyük harflerle yazılmıştır. Tablo boyunca her ünitenin bir rengi vardır. Birinci ünite turuncu, ikinci ünite mavi, üçüncü ünite yeşil, dördüncü ünite mor ve

beşinci ünite kırmızı renklidir. Tablodaki dilsel amaçların sıralandığı sütunda iki alt başlık bulunmaktadır. “Vocabulaire (sözcük bilgisi)” ve “Grammaire (dilbilgisi)” ve sonraki “Savoir-Faire” sütununda bulunan “Interculturel (kültürlerarası)” alt başlıkları siyah renk ve kalın karakterde yazılmıştır. Bu şekilde öğrencinin dikkatini çekmek kolaylaşacak ve öğrenci için de tablo içinden aradığı bilgiyi bulmak daha rahat olacaktır. Bu tablo öğrencinin tüm kitap boyunca hangi ünite, hangi konuyla ilgili ne öğreneceğini ve hangi kazanımları edineceğini önceden görebildiği bir tablodur. Bu sayede öğrenci hem bir önceki derste ne işlendiğini hatırlayabilecek hem de bir sonraki ünite işlenecek olan konuyu önceden göreceği için konuya hazırlık yapabilecektir. İlk defa *Salut!* kitap setinin ders kitaplarında yer alan kitaptaki derslerin diyalog/metinlerindeki karakterlerin kitabı en başında tanıtıldığı bölüm bu kitapta da mevcuttur. Bu kitaptaki diyalogların karakterlerinin isimleri, birbirleriyle olan ilişkileri (anne-baba-kardeş-arkadaş) ve resimleri, içerik tablosundan sonra dersler başlamadan hemen önceki sayfada verilmektedir. Her diyalog/metin bu karakterlerden bir, iki veya üçü kullanılarak oluşturulmuştur. Bu sayede öğrencinin olayları, durumları takip edebilmesi ve anlaması kolaylaşacaktır.

Kitap 5 üniteden, her ünite dörder ders olmak üzere toplam yirmi dersten oluşmaktadır. Her ünite sonunda öğrencinin o ünite içindeki bilgileri, verilenleri öğrenip öğrenmediğini kendi kendine değerlendirebileceği, eksiklerini görebileceği dörder sayfalık “Auto-évaluation (öz değerlendirme)” bölümleri bulunmaktadır. Değerlendirme bölümlerinde okuma, anlama, dinleme ve yazma becerilerinin tümüne yönelik soru çeşitleri verilmiştir. Her ünitenin kapak sayfası içindekiler tablosunda gösterilen renkte renklendirilmiş, görsel unsurlarla desteklenen, öğrenciye hitaben o ünite ne öğreneceğinin dört maddede sıralandığı bir kapak sayfası vardır. Buradaki dört maddeden her biri o ünitenin dört dersinden her birinin iletişim amacıdır. Biçimsel olarak aynı şekilde basılan ünitelerin kapak sayfalarında bulunan görseller bir görsel dışında birbirinden farklıdır. Aynı olan kapak görseli içerik tablosunda yer alan, daha önce sözü edilen dünya haritası ve *Boğaz Köprüsü* silüetinden oluşan küçük görselin kapak sayfalarında büyütülmüş halinin, her ünite için belirlenen renk ile renklendirilerek verilmesidir. Biçimsel olarak ünitelerin kapak sayfalarının sol üst köşesinde, sözü edilen dünya haritası, *Boğaz Köprüsü*, iki insan ve Türkiye’nin siyah renkle belirginleştirilmiş silüetlerinin resmedilmiş ve büyütülmüş hali bulunmaktadır. Haritadan dört adet kesik çizgi uzatılmış ve her kesik çizginin ucuna, her kapak sayfasında dörder adet olmak üzere ünitenin ve derslerin konularıyla, temalarıyla ilgili görseller daire içinde verilmiştir. Kapak sayfasının zemin rengi beyazdır. Kitabın içeriğinde yer alan diyalog görselleri ilk kitapta olduğu gibi gerçek fotoğraflarla insan

ya da nesne figürlerinin birleşiminden oluşmaktadır. Örneğin: ikinci ünitenin “Aller-retour (gidiş-dönüş)” başlıklı ikinci dersinde, bir yere gitmek ya da oradan dönmek için bilet alma konusu işlenmektedir. Konunun girişinde üç adet görsel kullanılmıştır. 1 numaralı görsel bir tren garının, 2 numaralı görsel bilet gişesinin, 3 numaralı görsel ise bir trenin içinde bilet kontrolü yapan bir memur ve oturan insanların gerçek fotoğraflarıdır. Bu görsellerin her birinin üzerine kırmızı tişörtlü, sırt çantalı ve omzundaki çantada da bir kedi taşıyan turuncu saçlı genç bir kız resmi çizilmiş ve renklendirilmiştir. Gerçekle gerçek olmayan resim şeklinde görseller birleştirilerek kullanılmıştır. Bazı insan resimlerinin vücutları resim olarak kalmış fakat kafaları gerçek insan kafalarının fotoğraflarıyla kullanılmıştır. Bu kitapta dersler bazen bir diyalog ve diyalogun içeriğine uygun bir görselle bazen sadece bir görselle (Okul ve öğrenciler, tren ve yolcular, sinema çıkışı, manzara, ofis ve ofiste çalışan bir kişi, mutfakta yemek yapan iki kişi vb. görüntüleri) bazen bir gazete ilan ya da haber sayfası görüntüsü bazen bir mail ya da mesajlaşma sayfası görüntüsü bazen de bir kartpostal ya da kısa davet mektup görselleriyle başlamaktadır. İlk kitapta olduğu gibi ikinci kitapta da dersler diyalog ya da görselden sonra alt başlık ve bölümlerle etkinliklere ayrılmamakta, her ders ortalama 10–12 maddelik etkinlikten oluşmaktadır. Her maddenin hitap ettiği beceriye yönelik olarak bir yönergesi bulunmaktadır. Yönergelere semboller eşlik etmektedir; dinleme etkinliklerinde kulaklık, konuşma etkinliklerinde mikrofon, yazma etkinliklerinde hokka ve tüy, rol yapma/canlandırma oyunlarında karşılıklı konuşan iki kişi görüntüsü kullanılmıştır. Bunlar dışında etkinliğe uygun olarak içerikte pek çok sembol ve küçük figürler yer almıştır. Diğer kitaplarda alt bölümlerde her beceri için ayrı ayrı işlenen etkinlikler bu kitap setinde bir derste sadece “1, 2, 3...” şeklinde numaralanarak çalışılmaktadır.

Derslerin işlenişi ilk kitaptakiyle benzer şekildedir. Bir görsel ya da diyalogla ders başlamakta daha sonra 10–12 maddelik etkinlik boyunca öğrencinin okuma, dinleme, konuşma, yazma becerilerine yönelik çeşitli çalışmalar ve alıştırmalar yapılmaktadır. Her ünite bitiminde üçer sayfalık öz değerlendirme bölümleriyle öğrenci kendi kendini, bilgisini, öğrenip öğrenmediği şeyleri ölçebilmektedir.

Ünitelerin bitiminden sonra 9 sayfalık “Précis grammatical (dilbilgisel özet)” bölümüyle kitap boyunca işlenen tüm dilbilgisi konularının kısa anlatım ve örnekleri verilmektedir. Beyaz renk zemin üzerine, mor renkle gölgelendirilmiş beyaz başlık, kırmızı ve siyah renkte alt başlık ve siyah renkte yazılardan oluşan bölüm öğrencinin yanlış ya da eksik öğrendiği konuları tekrar edebilmesi için faydalı bir bölümdür. Dilbilgisi bölümünden sonra 2 sayfalık “Tableaux de conjugaison (fiil çekim tabloları)” başlıklı Fransızca 3 gruba ayrılan fiillerin her grup için

temsilen en çok kullanılan ve kitabın içeriğinde de en çok geçen fillerden ikişer, üçer tanesinin çekimlerinin gösterildiği bölüm bulunmaktadır. Tablolar ve başlıklar, beyaz renk zemin üzerine, mor renk tonlamalarıyla oluşturulmuşlardır. Sonrasında on iki sayfalık “Lexique (sözlük)” bölümü bulunmaktadır. Sözlük bölümü beyaz zemin rengi üzerine sarı ve siyah yazılardan oluşmaktadır. Setin ilk kitabında olduğu gibi bu kitapta da sözlük bölümü Fransızca verilen sözcüklerin İngilizce, Almanca ve Türkçe karşılıklarından oluşmaktadır. A’dan Z’ye alfabetik olarak sıralanmış sözcüklerin bulunduğu sözlük önce Fransızca sözcük/sözcük grubu/yapı/ ifade vermekte sonra verilen sözcük/sözcük grubu/yapı/ ifadenin İngilizce, Almanca son olarak da Türkçe karşılığını vermektedir. Fransızca sözcüğün isim, sıfat, fiil olarak türü kadın/erkek cinsiyeti ve tekil/çoğul durumu belirtilmektedir. İlk kitaptaki sözlükten farklı olarak bu kitabın sözlük bölümünün en başında sözlük içinde kullanılan kısaltmaların açılımı bulunmaktadır: “n.: nom, m.: masculin, f.: féminin, pl.: pluriel, adj.:adjectif” (Salut! 11, 2011: 112). Böylece bu terimlerin kısaltılmış hâllerini tanımayan öğrenci için açıklayıcı bir bilgi olmaktadır. Sözlük bölümünden sonra ise öğrencilere ünite sonlarında verilen öz değerlendirme bölümlerinin cevap anahtarları bölümü “Correction de ‘J’évalue mes connaissances’” başlığıyla yer almaktadır. 5 sayfalık bu bölümde bulunan cevapların doğru kısımları yeşil renkte yazılarak öğrencinin dikkatini çekmesi sağlanmıştır. Kitabın en sonunda ilk defa setin ikinci kitabında yer alan bir bölüm bulunmaktadır. “Transcriptions des enregistrements” başlıklı bu bölümde derslerdeki dinleme metin ve etkinliklerinin yazılı dökümleri verilmektedir. 9 sayfalık bölümün her ders başlığı için ayrılan ana ve alt başlıkları her ünite için belirlenen renkte yazılmıştır. Kitabın sonunda ilk kitapta olduğu gibi içerikte kullanılan gerçek fotoğrafların alıntılanmasına katkıda bulunan yer, kişi, kuruluş isimlerinin listesi verilmektedir. İlk kitaptan farklı olarak liste daha uzundur ve hangi dersteki, hangi etkinlikteki, hangi numaralı ya da harfli fotoğraftan bahsedildiği ayrıntılı şekilde yazılmıştır. Örneğin: “François-Xavier Bécot (leçon 4, activité 3, photos c et d – leçon 10, déclencheur, photo b)” (Salut! 11, 2011: 138).

Salut! 12: Setin son kitabı 143 sayfadır. Ön ve iç kapak sayfalarından sonra İstiklâl Marşı ve Türk bayrağının bulunduğu sayfa, bu sayfanın arka yüzünde, Atatürk’ün Gençliğe Hitabesi, diğer sayfada tam sayfaya basılmış bir Atatürk resmi bulunmaktadır. Bu sayfalardan sonra, setin ikinci kitabında bulunan içerik tablosundan içerik ve renklendirme olarak farklı fakat biçim olarak aynı şekilde basılmış, 5 sayfalık bir “Tableau Des Contenus (içindekiler/içerik tablosu)” yer almaktadır. Kitapta ayrıca bir içindekiler listesi bulunmamakta, ünite ve derslerle ilgili tüm bilgiler bu tabloda yer almaktadır. Tablo 6 başlıklı, 6 sütundan oluşmaktadır. Birinci sütun “Unités” başlığı altında ünite numaraları ve başlıklarından, ikinci sütun “Leçons” başlıklı

derslerin numaralarından, üçüncü sütun “Titres” başlıklı derslerin başlıklarından, dördüncü sütun “Objectifs Communicatifs” başlıklı derslerin iletişimsel amaçlarından, beşinci sütun “Objectifs Linguistiques” derslerin dilsel amaçlarından, altıncı sütun ise “Savoir-Faire” başlıklı derslerde öğrenilen becerilerin ifadelerinden oluşmaktadır. İkinci kitaptaki içerik tablosundan farklı olarak bu kitaptaki tabloda ünite numara ve başlıklarının olduğu ilk sütunda, görsel bir unsur bulunmamaktadır sadece “Unité 1, 2, 3...” başlıkları her ünite için belirlenen bir renkte ve daire içinde verilmektedir. Bunun yanı sıra sayfa numaraları bu tabloda yer almamaktadır. Diğer özellikleriyle içerik tablosu ikinci kitaptakiyle aynıdır.

Kitapta içerik tablosu kitabın geneli gibi renklendirilmiş şekilde sunulmaktadır. Tablo başlığı, ünite ve ders başlıkları ve öz değerlendirme başlığı renkli, tablonun ana başlıkları siyah renkte, kalın karakterde ve büyük harflerle yazılmıştır. Tablo boyunca her ünitenin bir rengi vardır. Birinci ünite yeşil, ikinci ünite pembe, üçüncü ünite yeşil, dördüncü ünite sarı ve beşinci ünite mor renklidir. Tablodaki dilsel amaçların sıralandığı sütunda iki alt başlık bulunmaktadır. “Vocabulaire (sözcük bilgisi)” ve “Grammaire (dilbilgisi)” alt başlıkları siyah renk ve kalın karakterde yazılmıştır. Bu şekilde öğrencinin dikkatini çekmek kolaylaşacak ve öğrenci için de tablo içinden aradığı bilgiyi bulmak daha rahat olacaktır. Bu tablo öğrencinin tüm kitap boyunca, hangi ünite, hangi konuyla ilgili ne öğreneceğini ve hangi kazanımları edineceğini önceden görebildiği bir tablodur. Bu sayede öğrenci hem bir önceki derste ne işlendiğini hatırlayabilecek hem de bir sonraki ünite işlenecek olan konuyu önceden göreceği için konuya hazırlık yapabilecektir. İlk iki kitapta yer alan diyalog/metinlerde kullanılan karakterlerin tanıtıldığı bölüm bu kitapta bulunmamaktadır.

Kitap 5 üniteden, her ünite dörder ders olmak üzere toplam 20 dersten oluşmaktadır. Her ünite sonunda öğrencinin o ünite içindeki bilgileri, verilenleri öğrenip öğrenmediğini kendi kendine değerlendirebileceği, eksiklerini görebileceği dörder sayfalık “Auto-évaluation (öz değerlendirme)” bölümleri bulunmaktadır. Değerlendirme bölümlerinde okuma, anlama, dinleme ve yazma becerilerinin tümüne yönelik soru çeşitleri verilmiştir. Bu kitapta ünitelerin kapak sayfa tasarımları ilk iki kitaptan farklı olarak iki sayfaya yayılmış durumdadır. Her ünitenin kapak sayfası içindekiler tablosunda gösterilen renkte renklendirilmiş, her dört dersin başında kullanılan görsellerin dördünün de yatay olarak yan yana dizildiği öğrenciye hitaben o ünite ne öğreneceğinin dört maddede sıralandığı iki sayfalık kapak sayfası şeklindedir. Buradaki dört maddeden her biri o ünitenin dört dersinden her birinin iletişim amacıdır. Biçimsel olarak kapak sayfalarının ilk sayfasında sol üst köşede ünitenin kendi rengiyle renklendirilmiş şekilde ünite ve numarası, iki sayfaya yayılan ve orta kısımda yer alan dört adet

görsel ve ilk sayfada alt tarafta iletişimsel amaçlar bulunmaktadır. İkinci kapak sayfasının sağ alt köşesinde ise o ünitenin dört dersinin birinden rastgele seçilmiş bir kadın ya da erkek figürü yer almaktadır. Kitabın içeriğinde yer alan diyalog görselleri ilk iki kitapta olduğu gibi gerçek fotoğraflarla insan ya da nesne figürlerinin birleşiminden oluşmaktadır. Örneğin, birinci ünitenin ikinci dersinde kullanılan giriş görselinde gerçek bir mutfak fotoğrafı bulunmakta ve fotoğrafın içine sonradan eklenmiş iki adet kadın resmi çizilip renklendirilmiştir. Gerçekle gerçek olmayan resim şeklinde görseller birleştirilerek kullanılmıştır. Bu kitapta ilk iki kitaptan farklı olarak ağırlıklı bir şekilde görsellerle başlamakta, diyalog ya da metinler dinleme metni olarak sonradan verilmektedir. Görsel üzerinden sorularla dersler başlamaktadır. Kitap boyunca yirmi dersin sadece üç tanesi metinle, geriye kalan on yedi tanesi ise görselle başlamaktadır. Metinle başlayan derslerden biri film eleştiri ve yorumlarının yazıldığı forum internet sayfasının görüntüsüyle, diğeri bir mektup görüntüsüyle bir diğeri ise bir mesajlaşma uygulamasında iki arkadaşın mesajlarından oluşan bir görüntüyle başlamaktadır. Kitapta etkinlikler bölümü diğer kitaplardan farklı olarak etkinlik bölümlerinde her derste aynı sayıda etkinlik başlığından oluşmaktadır. Her derste görsel ya da metinden sonra 9 adet etkinlik bulunmaktadır. Her maddenin, hitap ettiği beceriye yönelik olarak bir yönergesi bulunmaktadır. Yönergelere semboller eşlik etmektedir; dinleme etkinliklerinde kulaklık, konuşma etkinliklerinde mikrofon, yazma etkinliklerinde hokka ve tüy, rol yapma/canlandırma oyunlarında karşılıklı konuşan iki kişi görüntüsü kullanılmıştır. Bunlar dışında etkinliğe uygun olarak içerikte pek çok sembol ve küçük figürler yer almıştır. Diğer kitaplarda alt bölümlerde her beceri için ayrı ayrı işlenen etkinlikler bu kitap setinde bir derste sadece “1, 2, 3...” şeklinde numaralanarak çalışılmaktadır. Her ünite bitiminde iki sayfalık öz değerlendirme bölümleriyle öğrenci kendi kendini, bilgisini, öğrenip öğrenmediği şeyleri ölçebilmektedir.

Ünitelerin bitiminden sonra on bir sayfalık “Transcriptions des enregistrements” başlıklı derslerdeki dinleme metin ve etkinliklerinin yazılı dökümlerinin verildiği bölüm bulunmaktadır. Her dersin başlığı dersin bulunduğu ünite için seçilen renkte yazılmıştır. Daha sonra öğrencilere ünite sonlarında verilen öz değerlendirme bölümlerinin cevap anahtarları bölümü “Correction de “J’évalue mes connaissances” başlığıyla 5 sayfalık olarak yer almaktadır. Cevap anahtarı bölümünden sonra 3 sayfalık “Précis Grammatical (dilbilgisel özet)” bölümüyle kitap boyunca işlenen tüm dilbilgisi konularının kısa anlatım ve örnekleri verilmektedir. Bu kitapta dilbilgisi bölümü kısa tutulmuştur. Bölüm beyaz zemin üzerine, mavi renkte gölgelendirilen siyah renkte yazılmış başlıklardan oluşmaktadır. Dilbilgisi bölümünden sonra 3 sayfalık “Tableaux de Conjugaison (fiil çekim tabloları)” başlıklı Fransızcada 3 gruba

ayrılan fiillerin her grup için temsilen en çok kullanılan ve kitabın içeriğinde de en çok geçen fiillerden ikişer, üçer tanesinin çekimlerinin gösterildiği bölüm bulunmaktadır. Bir önceki kitapta bulunan fiil çekim tablolarından farklı olarak bu kitaptaki tablolara çift zamirli fiillerin çekimlerinin gösterildiği bir tablo ve önceki sayfada çekilen bütün fiillerin bir de Fransızca “Conditionnel Présent” zamanıyla çekiminin gösterildiği bir tablo daha eklenmiştir. Tablolar ve başlıklar siyah-beyaz renklerden oluşturulmuşlardır. Sonrasında 10 sayfalık “Lexique (sözlük)” bölümü bulunmaktadır. Sözlük bölümü beyaz zemin rengi üzerine sarı ve siyah yazılardan oluşmaktadır. Setin ilk kitabında olduğu gibi bu kitapta da sözlük bölümü Fransızca verilen sözcüklerin İngilizce, Almanca ve Türkçe karşılıklarından oluşmaktadır. A’dan Z’ye alfabetik olarak sıralanmış sözcüklerin bulunduğu sözlük önce Fransızca sözcük/sözcük grubu/yapı/ ifade vermekte sonra verilen sözcük/sözcük grubu/yapı/ ifadenin İngilizce, Almanca son olarak da Türkçe karşılığını vermektedir. Fransızca sözcüğün isim, sıfat, fiil olarak türü, kadın/erkek cinsiyeti ve tekil/çoğul durumu belirtilmektedir. İkinci kitaptaki sözlük bölümünde olduğu gibi bu kitabın sözlük bölümünde de sözlük içinde kullanılan kısaltmaların açılımı bulunmaktadır: “n.: nom, m.: masculin, f.: féminin, pl.: pluriel, adj.:adjectif” (Salut! 12, 2010: 133). Böylece bu terimlerin kısaltılmış hâllerini tanımayan öğrenci için açıklayıcı bir bilgi olmaktadır. Kitabın sonunda ilk iki kitapta olduğu gibi içerikte kullanılan gerçek fotoğrafların alıntılandığı liste verilmektedir. İlk iki kitaptan farklı olarak bu liste sadece internet sitelerinin linklerinden oluşmaktadır. İnternet sitelerinin linklerinin yanında yine fotoğrafların hangi derste hangi etkinlikteki, hangi numaralı ya da harfli fotoğraf olduğu ayrıntılı şekilde yazılmıştır. Örneğin: “<http://www.milliyet.com.tr> (leçon 8, activité 8/photo4)” (Salut! 12, 2010: 143).

Görsel Malzemeler

Salut! 10–11–12: Ders kitaplarının renkli basımının yaygınlaşmasıyla birlikte özellikle yabancı dil kitapları ülkemizde sadece renkli olarak basılmaya devam edilmektedir. *Salut! 10–11–12* ders kitabı seti yayınlandığı tarihlerde, Türkiye’de hem ders kitaplarının içeriklerinde hem de baskı kalitelerinde kaliteli ürünlerin çoğaldığı zamanlardan geçilmekteydi. Bu ders kitabı seti baskı kalitesi, kâğıt kullanımı, içerik donanımı, kullanılan malzemeler olarak kaliteli ve iyi durumdadır. Baştan sona renklendirilmiş unsurlarla hazırlanan kitaplar öğrenciler için dikkat çekici, merak uyandırıcı ve derse karşı onların isteklerini arttırıcı durumdadır. Kitaplar kapak sayfalarından son sayfalarına kadar kaliteli mat-parlak kuşe kâğıdına, görsel unsurlar kullanılarak, renklendirilmiş olarak basılmışlardır. Kitaplar görsel malzeme olarak oldukça zengin durumdadır. Kitapların içinde kullanılan görsel malzemeler: resimler, fotoğraflar,

haritalar, çizgi film karakterlerinin resimleri, ünlü sanatçı, oyuncu, futbolcu, şarkıcı, ressam, vb. kişilerin fotoğrafları, şehir, cadde, yapı, bina, eşya, nesne, tarihî yer ve kişi vb. fotoğrafları, insan, nesne resimleri, semboller, etiketler, ülke bayrakları, posterler, seri ilanlar, kartpostallar, takvimler, çizimler, web sayfaları ve diğerlerinden oluşmaktadır. Kitaplarda gerçek fotoğraflarla, bilgisayarda yapılmış resimlerin bir arada kullanıldığı da görülmektedir. Örneğin: *Salut! 12* kitabının 8. dersinde iki kadın arkadaş birbiriyle farklı mekânlardan telefonla konuşmaktadırlar. Kullanılan mekânlar gerçek iki ayrı eve ait iki ayrı odanın fotoğrafıdır, fotoğraftaki eşyalardan duvarlardan gerçek oda oldukları anlaşılmaktadır. Fakat odanın içinde telefon görüşmesi yapan kadın resimleri oda fotoğraflarına sonradan eklenmiş görüntülerdir. Gerçek bir fotoğrafla yapma bir resim bir arada kullanılmaktadır. Kullanılan tüm görsellerin renk, baskı, çizgi, görünüş durumları net, düzgün, anlaşılır ve kalitelidir. Kitapların görsel tasarımlarını yapan Dilara Bulman ve Canan Aktaş'dır. Sadece görsellerde değil kitapların bütününde kullanılan renkler canlı ve nettir. Metin ve görsel birlikteliği, görsellerin yerleşimi, konumu iyi şekilde yapılmıştır. Kullanılan görseller ve tasarımın iyi olması sonucu öğrencinin dil öğretimine katkı sağlamakta, anlamasını kolaylaştırmakta, bilmediğini ve yeni öğrendiğini ise doğru tahmin edebilmesini sağlamaktadır. Çünkü bir cümle, paragraf ya da bir sayfalık bir metinde ifade edilenleri bazen bir görsel tek başına yansıtabilmektedir. Bu sayede ders hem sıkıcı olmaktan çıkmakta hem de sadece yazıyla doldurulan sayfalar olmadığı için öğrencinin motivasyonu düşmemektedir.

Kitapta kullanılan görsellerin nicelik olarak yeterli olduğu ve metinlerle bütünlük oluşturduğu hatta metne katkı sağladığı söylenebilir. Konularla birebir ilişkili görseller seçilmiş olduğu için konuyu açıklayıcı niteliğe sahiptirler. Genellikle metni verilmeyen, önce görselle başlayan derslerde öğretmen öğrencilere konunun, diyalogun ya da metnin ne ile ilgili olabileceği, konunun ne anlatıyor olabileceği gibi sorular sormaktadır. Verilen pek çok görsel unsur sayesinde öğrenci konu ile ilgili pek çok fikir üretebilecektir. Metin sonrası etkinliklerde de hem resimler hem gerçek fotoğraflar içeriğe ve yönergeye uygun şekilde, bir arada kullanılmıştır. Görsellerin renklerinden, kullanılan kâğıdın kalitesinden, basımın netliğinden ötürü görsellerdeki jest, mimikler, duygu ifadeleri net bir şekilde anlaşılmaktadır. Küçük boyutta kullanılan figürler, resimler, semboller ve fotoğraflarda bile bu netlik sağlanmıştır. Birbirinin içine geçen, üst üste binen, bulanık, taşmış ne bir yazı ne bir görüntü ne de bir renk vardır. Bu sayede vurgulanmak istenen bilgi, davranış, beceri ya da görev öğrenci tarafından en doğru ve net bir şekilde anlaşılmış olacaktır. Bu sayede görsel-kazanım ilişkisi de sağlanmış olmaktadır. Kullanılan görseller punto, yazı karakterleri, öğrencinin gelişim düzeyine, zihinsel,

sosyal, duygusal ve psikomotor becerilerine uygun, yaşam ve deneyimleriyle ilgili, ihtiyaçlarıyla doğru orantılı, becerilerini geliştirmeye yönelik ve öğrenciyi düşünmeye, yaratıcılığa yönlendirecek şekilde hazırlanmışlardır. Görsellerin yanı sıra kitapta sıklıkla tablolar da kullanılmaktadır. Tablo doldurma, tablo üzerinden soru-cevap türünde etkinliklerde de tablolar renkli olarak sunulduğundan öğrencinin dikkatini ve isteğini artırmaktadırlar ve vurgulama amaca uygun olarak yapılabilir. Görsel unsurlar kitapta okuma akışını engellemeyecek biçimde ve uygun pozisyonda yerleştirilmişlerdir. Görseller, ait olduğu metin ya da etkinlik ile ilişkili olduğu sayfada kullanılmıştır. Sayfa içinde işlevi olmayan, amacı belli olmayan, anlaşılabilirliği bozan öğeler kullanılmamıştır. Anlaşılır olan görsel unsurlar, verilmek istenen mesajı açık ve anlaşılır biçimde iletebilmektedir. Görsellerin ve tabloların üzerinde/içinde yer alan yazılı unsurlar okunabilirlik açısından net bir şekilde basılmıştır. Punto sayısı küçük bile olsa okunamayan ya da anlaşılması güç görsel üzeri yazı bulunmamaktadır. Renklerin dağılımında düzensizlik bulunmamaktadır. Kitaplarda öğrenci tarafından takip ve eşleştirmeler kolay yapılabilir diye her üniteye bir renk belirlenmiştir. O üniteye ait derslerin, etkinliklerin başlıkları, yönergelerin vurgulanmak istenen noktaları, maddelendirme sistemi vb. o ünite için belirlenen renkte yapılmaktadır. Aynı şekilde her ünite sonunda bulunan değerlendirme test/soru-cevap bölümleri de ait olduğu ünitenin belirlenen rengiyle renklendirilmiştir. Bunların yanı sıra kitapların sonunda yer alan, kitap içinde yazılı metni verilmeyen diyalogların yazılı dökümlerinin olduğu bölümler ve değerlendirme bölümlerinin cevap anahtarlarının verildiği bölümlerde de ait oldukları ünitenin rengi kullanılmıştır. Bu kurulan renklendirme sisteminde, kitap setinin tümünde hata ve karışıklık yapılmamıştır. Dolayısıyla öğrencinin aynı üniteye ait tüm bilgileri kitapların farklı yerlerinde de bulunsalar takip etmesi kolaylaşmaktadır. Bu, öğrenci için oldukça pratik ve zaman kazandırıcı bir sistemdir. Görseller arası makul denge olabildiğince sağlanmıştır. Uzaktaki görsellerin daha küçük, yakındakilerin daha büyük görünmesi gibi. Genel değerlendirmede, kitaplardaki görseller zaman, mekân ve konulara uygun olarak kullanılmıştır.

İçindekiler Tablosu

Salut! 10–11–12: Kitapların üçünde de alışılan ünite/ders/konu başlığı ve karşısında sayfa numarası verilen bir içindekiler tablosu bulunmamaktadır. Üç kitapta da “Tableau des Contenus” başlıklı birden fazla kategoriden ve açıklamadan oluşan, biçimsel olarak tablo şeklinde sunulan ve birden fazla sayfadan oluşan, Türkçeye yine içindekiler ya da içerik tablosu olarak çevrilen bir içindekiler bölümü bulunmaktadır. Üç kitapta da bu tablo, ön/iç kapak İstiklâl Marşı, Gençliğe Hitabe ve Atatürk resminin olduğu sayfalardan hemen sonra yer

almaktadır. Bulunduğu yer ünite ve derslerden hemen önce olduğu için öğrencinin kullanımı açısından uygundur. Her kitapta bulunan içindekiler tabloları arasında birkaç küçük farklılık dışında genel olarak tablolar birbirine çok benzemektedir. Üç kitapta da içindekiler tabloları beşer sayfadan oluşmaktadır. İçindekiler tabloları kitaplarda ana kategoriler itibariyle şu şekildedir: *Salut! 10* kitabında, içindekiler tablosu ana başlığı altında “Unités – Leçons – Objectifs Communicatifs – Objectifs Linguistiques – Savoir-Faire” olarak 5 kategoriye ayrılmaktadır. *Salut! 11* ve *Salut! 12* kitaplarında aynı kategorilere ek olarak bir de “Titres” kategorisi eklenmiş ve 6 kategori olmuştur. “Unités” kategorisi sütununda “Unité 1, 2, 3...” başlıkları, “Leçon” kategorisi sütununda, “Leçon 1, 2, 3...” başlıkları, “Objectifs Communicatifs” kategorisi sütununda her bir dersin iletişimsel amaçları, “Objectifs Linguistiques” kategorisi sütununda her bir dersin dilbilgisel amaçları, “Savoir-Faire” kategorisi sütununda ise her bir derste öğrenilen becerilerin ifadeleri bulunmaktadır. Derslerin sayfa numaraları sadece ilk kitap olan “Salut! 10” kitabında mevcuttur. İlk iki kitap *Salut! 10–11* kitaplarında ünitelerin temaları vardır ve ünite başlıklarının altında yazmaktadır. Son kitap *Salut! 12*de ünitelerin temaları yoktur. Setin üç kitabında da ders başlıkları mevcuttur fakat *Salut! 11–12* kitaplarında dersler ve ders numaraları için bir sütun, derslerin başlıkları için ayrı bir sütun (Titres) mevcuttur. Üç kitapta da içindekiler tabloları renklendirilmiş şekilde sunulmaktadır, setin ikinci kitabı “Salut! 11”de ünite başlıklarının altında her üniteye aynı görsel fakat farklı renk olmak koşuluyla, Türkiye’nin özellikle siyah renkle belirginleştirildiği küçük bir dünya hartası ve haritanın üzerinde *İstanbul Boğaz Köprüsü*’nün ve birbirini selamlayan iki küçük insan silüetlerinin birleşiminden oluşan bir görsel bulunmaktadır. İlk kitapta “Objectifs Linguistiques” başlıklı kategori bazı dersler için 3 bazı dersler için 4 alt başlığa ayrılmaktadır: . “Vocabulaire (sözcük bilgisi)”, “Grammaire (dilbilgisi)”, “Conjugaison (Fiil Çekimi)” ve “Phonétique (fonetik)”. İkinci kitapta aynı kategori bir ders hariç “Vocabulaire (sözcük bilgisi)” ve “Grammaire (dilbilgisi)” olmak üzere, bir ders için de “Vocabulaire (sözcük bilgisi)”, “Prononciation (telaffuz bilgisi)” olarak ikişer alt başlığa ayrılmaktadır. Üçüncü kitapta da dilbilgisel amaçlar kategorisi, sözcük bilgisi ve dilbilgisi olarak ikişer alt başlığa ayrılmış durumdadır. Son farklılık olarak da ilk ve ikinci kitaplarda içerik tablosunun son kategorisi olan “Savoir-Faire” ana başlığı “Interculturel (kültürlerarası)” olarak bir alt başlık içermektedir. Üç kitapta da her ünite için ayrı ayrı renkler tercih edilmiş ve bütün başlıklar tercih edilen renklerde yazılmıştır. İlk kitap hariç diğer kitapların içindekiler tablolarında sayfa numaralarının olmaması öğrencinin kullanımını zorlaştırabilecek bir ayrıntıdır. Bunu dışında genel değerlendirmede, içerik tabloları, sayfa tasarımı, biçimlendirmeleri, metinlerde kullanılan başlık sistemleri, içeriği tanıtmada amaca uygunluğu,

rahat okunabilirliği, sistematik ve işlevsel biçimde düzenlenmiş olmaları açısından öğrenci kullanımına uygundur.

Ön Söz İçeriği

Salut! 10–11–12: Kitaplarda ön söz bilgisi bulunmamaktadır.

Baskı-Dizgi-Yazım

Salut! 10–11–12: Kitap setinin üç kitabı da kâğıt ve baskı kalitesi olarak iyi, nitelikli ve kaliteli durumdadır. Sayfalarda kopma, mürekkep lekesi, siliklik, yazılarda koyulaşma, iç içe geçme bulunmamaktadır. Kitaplar kapak sayfalarından son sayfalarına kadar kaliteli mat-parlak kuşe kâğıda, görsel unsurlar kullanılarak, renklendirilmiş olarak basılmışlardır. İçerik bakımından, kendinden önceki kitap setlerinin içinde ilk en zengin içeriğe sahip kitap seti *Salut!* kitap setidir. Sayfaları içinde çeşitli görsel yardımcılar, semboller sayesinde metin, diyalog, etkinlik ve sayfalar arası geçişlerde kaybolmadan ve karışıklık yaşamadan ilerlemek mümkündür. Seçilen renk tonları ve çeşitleri hem kendi içinde bir sisteme sahip hem de kitaba çağdaşlık katan özelliktedir. Kullanılan renkler canlı, net ve estetik özellikte, konuya ilgi uyandırıcı niteliktedir. Kitaplarda hem sarı, turuncu, kırmızı gibi sıcak renkler hem de mavi, eflatun, yeşil gibi soğuk renkler bir arada kullanılmıştır. Sıcak renklerin kullanımı kitaplara canlılık ve hareket, soğuk renkler ise sakinlik ve rahatlık kattığı için renk çeşitliliğinin olması öğrencinin ilgisini, isteğini arttırmakta ve öğrencinin psikolojisini olumlu yönde etkilemektedir. Etkinlik türlerinde kullanılan simge ve semboller sayesinde öğrenci için kitapların kullanımı kolaylaşmaktadır. Kullanılan görseller net, anlaşılır ve aslına uygundur ve metnin ya da diyalogun vermek istediği mesajı verebilir, metinlerdeki duygu, jest, mimik ifadelerini aktarabilir nitelikte görsellerdir. Küçük boyutlu görsellerde bile duygu, jest, mimik ifadeleri anlaşılmaktadır. Kitaplarda farklı yazı puntoları ve *Arial*, *Calibri*, *Comic Sans* gibi farklı yazı tipleri kullanılmıştır. Farklı yazı karakterleri kullanılması ve puntoların birbirinden farklı büyüklükte olması hem öğrencinin daha çok dikkatini çekecek hem de okumasını kolaylaştıracaktır. Ünitelerin ilk sayfalarında “Unité 1, 2, 3...” vb. başlıklar normal yazı puntosundan çok daha büyük bir puntıyla ve kalın olarak yazılmıştır. Daha sonra aynı sayfada ünitenin işlevsel ve dilsel amaçlarının yer aldığı başlıklar da kalın ve renkli bir şekilde yazılmaktadır. Sonrasında ünite içinde ana bölüm başlıkları, metin başlıkları, yönergeler, alt başlıklar da farklı yazı karakterleri ve puntolarda, kalın ya da renkli olarak yazılmıştır. Etkinliklerde kullanılan tablolar renklendirilmiş, kalın/ince, farklı punto ve karakterde yazılar

kullanılarak düzenlenmiştir. Böylelikle öğrencinin dikkatini çekmesi istenen bölümler, etkinlikler, yönergeler doğru şekilde kullanılmıştır. Sayfalardaki başlıklar, görseller, simgeler, yazılar, maddeler sistematik ve takibi kolaylaştırıcı şekilde düzenlenmiş öte yandan tekdüzelikten uzak ve işlevsel şekilde yerleştirilmişlerdir. Karşılıklı sayfalar tek bir kompozisyonda düzenlenmiştir. Görsellerde kullanılan unsurlar asıllarına uygun ve hatasız şekilde verilmeye çalışılmıştır. Metinleri oluşturan karakterler görüntü olarak net ve okunabilir niteliktedir. Metinlerde ve etkinliklerde vurgulama amaçlı büyük harf, italik yazı tipi, kalın yazı tipi, altı çizili biçimler kullanılmıştır. Sayfalarda metinler, paragraflar hizalama, boşluk, sütun sayısı gibi özellikler açısından içeriğin bütününde öğrenmeyi kolaylaştıracak şekilde ve tutarlı bir biçimde kullanılmıştır. Metinlerde tipografik tasarım hataları bulunmamaktadır. Sözcük, harf ve cümlelerin aralarında yeterli ve dengeli boşluklar bırakılmış ve sıkışık metin tasarımı görüntüsü engellenmiştir. Numaralandırma sistemleri her ünite/ders sıralamasına uygun olacak şekilde yeniden başlamıştır. Sadece kitaplar boyunca ders numaraları birbirini takip eden sistemde yazılmıştır. Sayfa numaraları sayfanın sağ ve sol alt köşelerinde, kolaylıkla görülebilecek, takibi güçleştirmeyecek ve karışıklığa yol açmayacak şekilde yerleştirilmiştir. *Salut! 10* ders kitabında sayfa numaraları hem rakamla hem de Fransızca olarak yazıyla (36 trente-six gibi) verilmiştir. Diğer iki kitapta sayfa numaraları sadece rakamla verilmiştir. Madde imleri konunun niteliğine bağlı olarak gereken yerlerde, okumayı ve anlamayı kolaylaştıracak şekilde kullanılmış ve şekil ve renk özellikleri içeriğin tamamında tutarlı biçimde sunulmuştur. Kitaplar dönemin teknolojik gelişmelerinin iyi şekilde kullanılmasıyla hazırlanmışlardır. Kitaplarda büyük-küçük harf, aksan, yanlış sözcük/harf vb. gibi yazım yanlışlarına rastlanmamıştır.

Kaynakça

Salut! 10–11–12: Kitaplarda kaynakça bilgisi olarak kitapların en son sayfalarında bulunan “Crédits Photographiques” başlıklı bir bölüm bulunmaktadır. Bu bölüm kitapların içinde kullanılan genellikle gerçek fotoğrafların alıntılı olduğu kişi, kurum, internet sitesi, kuruluş gibi unsurların verilerini içermektedir. Kitap içeriğinde derslerde ya da etkinliklerde kullanılan gerçek fotoğrafların hangi derse, hangi etkinliğe, hangi numaralı ya da harfli fotoğrafa ait olduğu bilgisi sözü edilen bu fotoğraf kaynakçası listelerinde, *Salut! 10* ders kitabındaki liste hariç, ayrıntılı şekilde gösterilmektedir. Üç kitaptan da birer örnek aşağıda verilmiştir:

“Salut! 10: Office de tourisme de Saint-Malo (www.saint-malo-tourisme.com)”

“Salut! 11: Claude Gassian (leçon 11, activité 8, photo de Vanessa Paradis 2007)”

“Salut! 12: http://www.kadinca.net/kadin_haklari/ (leçon 15, activité 6/b)”

Kitaplarda fotoğraflar dışında başka verilerin kaynakça bilgisi bulunmamaktadır.

Sözlük

Kitapların içeriğinde derslerin metin ve görselle başlayan kısımlarından sonra etkinlikler bölümlerinde sözcük çalışmaları yapılmıştır fakat önceki kitap setlerinde olduğu gibi Fransızca sözcük yazılıp karşısına Fransızca eş anlamlısı, zıt anlamlısının ya da açıklamasının verildiği küçük sözlük çalışmaları olarak yapılmamıştır. Bu kitap setindeki sözcük bilgisi çalışmaları, metinlerde/diyaloglarda geçen bilinmeyen/yeni öğrenilen sözcük/yapı/ifade/terimlerin cümle içinde kullanımı, ya da görsellerle ne anlama geldiğinin gösterildiği çalışmalardan oluşmaktadır. Sözcüklerin anlamlarının açıklandığı ve sözcükle ilgili gerekli bilgilerin verildiği “Lexique” bölümleri kitapların sonunda liste halinde bulunmaktadır.

Salut! 10: Kitapta 8 sayfalık “Lexique (sözlük)” bölümü bulunmaktadır. Sözlük bölümü yeşil zemin rengi üzerine kırmızı ve siyah yazılardan oluşmaktadır. İlk defa bu kitap setinde sözlük bölümü sadece Fransızca ve Türkçeden değil Fransızca, İngilizce, Almanca ve Türkçeden oluşmakta ve renkli olarak sunulmaktadır. A’dan Z’ye alfabetik olarak sıralanmış sözcüklerin bulunduğu sözlük önce Fransızca sözcük/sözcük grubu/yapı/ifade vermekte sonra verilen sözcük/sözcük grubu/yapı/ifadenin İngilizce, Almanca son olarak da Türkçe karşılığını vermektedir. Fransızca sözcüğün isim, sıfat, fiil olarak türü, kadın/erkek cinsiyeti ve tekil/çoğul durumu belirtilmektedir.

Salut! 11: Kitapta on iki sayfalık “Lexique (sözlük)” bölümü bulunmaktadır. Sözlük bölümü beyaz zemin rengi üzerine sarı ve siyah yazılardan oluşmaktadır. Setin ilk kitabında olduğu gibi bu kitapta da sözlük bölümü Fransızca verilen sözcüklerin İngilizce, Almanca ve Türkçe karşılıklarından oluşmaktadır. A’dan Z’ye alfabetik olarak sıralanmış sözcüklerin bulunduğu sözlük önce Fransızca sözcük/sözcük grubu/yapı/ifade vermekte sonra verilen sözcük/sözcük grubu/yapı/ifadenin İngilizce, Almanca son olarak da Türkçe karşılığını vermektedir. Fransızca sözcüğün isim, sıfat, fiil olarak türü, kadın/erkek cinsiyeti ve tekil/çoğul durumu belirtilmektedir. İlk kitaptaki sözlükten farklı olarak bu kitabın sözlük bölümünün en başında sözlük içinde kullanılan kısaltmaların açılımı bulunmaktadır: “n.: nom, m.: masculin,

f.: féminin, pl.: pluriel, adj.:adjectif” (Salut! 11, 2011: 112). Böylece bu terimlerin kısaltılmış hâllerini tanımayan öğrenci için açıklayıcı bir bilgi olmaktadır.

Salut! 12: Kitapta 10 sayfalık “Lexique (sözlük)” bölümü bulunmaktadır. Sözlük bölümü beyaz zemin rengi üzerine sarı ve siyah yazılardan oluşmaktadır. Setin ilk kitabında olduğu gibi bu kitapta da sözlük bölümü Fransızca verilen sözcüklerin, İngilizce, Almanca ve Türkçe karşılıklarından oluşmaktadır. A’dan Z’ye alfabetik olarak sıralanmış sözcüklerin bulunduğu sözlük önce Fransızca sözcük/sözcük grubu/yapı/ ifade vermekte sonra verilen sözcük/sözcük grubu/yapı/ ifadenin İngilizce, Almanca son olarak da Türkçe karşılığını vermektedir. Fransızca sözcüğün isim, sıfat, fiil olarak türü, kadın/erkek cinsiyeti ve tekil/çoğul durumu belirtilmektedir. İkinci kitaptaki sözlük bölümünde olduğu gibi bu kitabın sözlük bölümünde de sözlük içinde kullanılan kısaltmaların açılımı bulunmaktadır: “n.: nom, m.: masculin, f.: féminin, pl.: pluriel, adj.:adjectif” (Salut! 12, 2010: 133). Böylece bu terimlerin kısaltılmış hâllerini tanımayan öğrenci için açıklayıcı bir bilgi olmaktadır.

Hazırlık ve Değerlendirme Soruları

Salut! 10: Setin ilk kitabında dersler ağırlıklı olarak bir diyalog ile başlamaktadır. Diyalog metninden hemen sonra diyalogu dinleme etkinliği yapılmakta ve daha sonra konu ile ilgili soru-cevap kısımlarına geçilmektedir. Yazılı halde bulunan, öğrenciyi metni okumadan ya da dinlemeden önce derse hazırlayabilecek soru(lar) bulunmamaktadır. Fakat her dersin diyaloguna eşlik eden yarım sayfalık büyük bir görselin olması, bu görseller üzerine konuşulabilmiş olacağını akıllara getirmektedir. Bu düşüncemizin sebebi, bu kitap setinin yayınlandığı ve kullanıldığı tarihlerden de önce ortaöğretimde yabancı dil sınıfında eğitim almış ve benzer kitaplar kullanmış kişiler olarak, şahsi tecrübelerimizdir. O dönemlerde, yabancı dil ders kitaplarında yazılı olarak hazırlık soruları yer almasa da dönemin yabancı dil eğitim anlayışı ortaöğretim devlet okullarında eskiye nazaran gelişmiş durumdaydı; o dönemlerde yabancı dil derslerinde iletişim becerileri ön plandaydı ve öğrencinin derse hazır bulunuşluğu eğitimciler tarafından önemseniyordu. Dolayısıyla bu kitabın kullanıldığı lise sınıflarında uygulamada öğrencinin derse hazırlanması sağlanıyor muydu bilinmemekle birlikte kitaplarda yazılı olarak hazırlık soruları bulunmamasına rağmen görsel unsurların artık fazlaca kullanılıyor olması öğrenciyi bir şekilde derse hazırlama, görselle ilgili konuşturma ve ona fikrini sorma amacının güdüldüğünü düşündürmektedir. Ölçme-değerlendirme bölümleri için ders kitabında, her ünitenin (dört dersin) sonunda, içerik tablosunda “Auto-évaluation 1, 2, 3...” başlığıyla yer alan fakat kitabın içinde “J’évalue mes connaissances 1, 2, 3...” başlığıyla verilen

üçer sayfalık değerlendirme bölümleri bulunmaktadır. Bu bölümde her dört ders sonrasında sözü edilen derslerde işlenen konularla ilgili olarak ve öğrencinin dört temel dil becerisinin tümünü kullanabileceği soru çeşitleri yer almaktadır. Değerlendirme bölümleri ortalama 9–10 maddeden oluşmaktadır. Soru çeşitleri cümle, metin ya da diyalog tamamlama, sözcük değişikliği yaparak metni tekrar yazma, boşluk ya da tablo doldurma, verilen görsele uygun ifadeyi/sözcüğü/yapıyı yazma ya da seçme, eşleştirme, soru-cevap, kısa tarif metinleri yazma, sıraya koyma, dinledikten sonra cevaplama/eşleştirme/doldurma vb. gibi sorulardan oluşmaktadır. Öğrenciye cesaret ve öz güven vermek, ona yapabileceğini göstermek ve bu konuda destek verildiğini hissettirmek amaçlı değerlendirme bölümlerinde her soru yönerge maddesinin üstünde o yönergeye uygun olarak “Je peux... (ben... yapabilirim)” kalıbıyla kurulmuş bir cümle yer almaktadır. Öğrenci bu cümleyi okuduğunda ya da sesli olarak tekrar ettiğinde sorulan soruyu yapabileceğini kendi kendine hatırlatmış olacak ve cesaretlenecektir. Örneğin: 2. ünitenin sonunda yer alan “J’évalue mes connaissances 2” başlıklı değerlendirme bölümünün ilk maddesindeki yönergede: “1- a) Tu organises une fête pour la fin des cours. Écris l’invitation pour tes amis” (Salut! 10, 2011: 38) cümlesi yer almakta ve öğrenciden yıl sonu için vereceği partiye arkadaşlarını davet etmek için bir davetiye hazırlaması istenmektedir. Yönerge cümlesinin üstünde ise, “Je peux écrire et répondre à une invitation” (Salut! 10, 2011: 38) cümlesi yer almakta ve “Bir davetiye yazabilir ve yanıtlayabilirim.” anlamına gelmektedir. Öğrenci, ilk olarak, yönerge cümlesinden de önce, kendisine cesaret verecek ve yapabileceğini hatırlatacak bu cümleyi okumaktadır. Yönergeyi okuduğunda oluşacak olan yapabilme/yapamama kaygısı böylece baştan yok olmaktadır. Bu şekilde değerlendirme bölümünde bulunan her yönerge cümlesinden önce yönergede istenilen şeyle ilgili olarak yapabilirim kalıbıyla kurulan bir cümle bulunmaktadır. Bunun yanı sıra her maddenin bitiminde, sağ alt köşesinde daire içinde “Résultat: .../1, 2, 3, 4...” ve “Révision: leçon 1... 20” yazmaktadır. Cevaplanan maddede kaç boşluk ya da cevaplanması gereken kaç adet cevap varsa sonuç onun üzerinden hesaplanmakta sonrasında ise o maddedeki soru hangi dersteki konu ile ilgiliyse öğrenciye o dersi tekrar etmesi için dersin numarası verilmektedir. Biçimsel olarak değerlendirme bölümleri üniteler için belirlenen renkle renklendirilmişlerdir. Soru cümleleri açık ve anlaşılır, sorular ve maddeler arası boşluklar takibi ve okumayı zorlaştırmayacak şekilde düzenlenmiştir.

Salut! 11–12: *Salut! 11–12* ders kitaplarının ders başlangıç düzenleri ilk kitaba göre farklı şekildedir. İki kitapta da ders başlangıçlarında, öğrenciyi derse hazırlamak, ısındırmak ve öğrencinin konuya karşı ilgisini arttırmak için görselden sonra hazırlık soruları niteliğinde

sorular yer almaktadır. Kitaplarda yirmişer ders bulunmakta bu yirmi dersten *Salut! 11*de 4 derste, *Salut! 12*de 7 derste yazılı şekilde hazırlık soruları mevcut olup geri kalan dersler direkt olarak görselden sonra metni dinleme bölümüyle başlamaktadır. Hazırlık soruları bulunan derslerde genellikle öğrencilere verilen görselde yaşanan sahnede ne geçmiş olabileceği, karakterlerin ne konuşuyor olabileceği, kiminle konuşuyor olabilecekleri, görselin ne ile ilgili olabileceği, olayın geçtiği yerin neresi, zamanın hangi zaman olabileceği gibi sorular yöneltilmektedir. Hazırlık soruları bulunmayan derslerde görselden sonra dinleme etkinliği ve dinlemeden sonra konu ile ilgili soru cevap bölümleri bulunmaktadır. Eğer verilen görsel üzerinde yazılar varsa; mektup, kartpostal, davetiye vb. gibi, o zaman da sorular yazılanı kimin kime yazmış olabileceği, yazanın neden bahsediyor olabileceği, yazan kişinin bu yazıyı neden yazıyor olabileceği, kimi, nereye davet ediyor olabileceği, kime neyin haberini veriyor olabileceği şeklinde değişmektedir. Eğer verilen görselde yine yazılar varsa ve birden fazla seçenekli bir durum varsa öğrencilerden seçeneklerden hangisinin görselle ilgili doğru cevap olabileceğini işaretlemesi istenmektedir. Hazırlık soruları olan derslerden örnek vermek gerekirse:

Salut! 11 1. ünite 1. ders: görselde, lise binasının giriş kapısının önünde grupça toplanmış gençler beklemekte ve sohbet etmektedirler. Görselin altındaki yönerge şu şekildedir: “**a- Observe attentivement l’image et répondez aux questions** (Görseli dikkatlice inceleyiniz ve soruları cevaplayınız) 1. Où et quand se passe la scène? (Sahne nerede ve ne zaman yaşanmaktadır?) / 2. Qui parle? (Kim konuşuyor?) / 3. De quoi parlent-ils? (Ne hakkında konuşuluyor?)” (*Salut! 11*, 2011: 2).

3. ünite 10. ders: görselde, bir bina girişinin önünde ayakta duran iki erkek arkadaş vardır. Büyük görselin etrafında küçük kareler içinde yedi adet fotoğraf bulunmaktadır. Fotoğraflarda içi kahve dolu fincanlar, yeraltı treni, gardıropta asılı erkek gömlekleri, bir yatak, üzerinde yastık ve komodinin üzerinde bir çalar saat, su akan bir duş başlığı gibi görseller vardır. Görselin altındaki yönerge şu şekildedir: “**1- Observe les images. À ton avis, où et quand se passe la scène? De quoi est-ce qu’ils parlent?** (Görselleri inceleyin. Sizce sahne nerede ve ne zaman geçiyor? Ne hakkında konuşuyorlar?)” (*Salut! 11*, 2011: 46).

Salut! 12 1. ünite 3. ders: görselde, bir evin salonunda bir aile diğer aileyi ziyarete gelmiş görüntüsü vardır. Babalar ayakta tokalaşmaktadır. Görselin altındaki yönerge şu şekildedir: “**1- Observe l’image, à ton avis** (Görselleri inceleyin, sizce): 1. Où et quand se passe la scène?

(sahne nerede ve ne zaman geçiyor?) 2. Quelles sont leurs relations? (Aralarındaki ilişki nedir?) 3. De quoi est-ce qu'ils parlent? (Ne hakkında konuşuyorlar?)” (Salut! 12, 2010: 22).

1. ünite,4. ders: görselde bir cadde ve caddede iki kız arkadaş görüntüsü vardır. Kızlardan biri elinde broşüre benzer bir kâğıt tutmaktadır. Görselin altındaki yönerge şu şekildedir: “**1- Observe l’image et décris-la** (Görseli inceleyin ve tarif edin)” (Salut! 12, 2010: 26).

5. ünite 19. ders: görselde, bir baba ve kızı görünmekte. Kızın odasında, kız elinde babasına bir kâğıt göstermektedir. Görselin altındaki yönergeler şu şekildedir: “**1- Observe les images** (Görselleri inceleyin): **a. Quel document la jeune fille montre?** 1. un journal 2. une petit annonce 3. un bulletin scolaire (Kız hangi belgeyi gösteriyor? 1. gazete 2. seri ilan 3. okul karnesi) / **b. À l’aide de leurs visages, essaie d’imaginer la situation et leurs sentiments.** (Yüzlerine bakarak, durumu ve duygularını hayal etmeye çalışın)” (Salut! 12, 2010: 102)

Bu sayede öğrencinin derse güdülenmesi artacaktır. Hazırlık soruları öğrenciyi hem sorulardan sonra verilecek metindeki konu hakkında bilgi sahibi olmaya, düşünmeye, fikir üretmeye, karşılaştırma yapmaya, yeni bilgiler öğrenmeye yöneltmekte hem de soru-cevap sırasında öğrenciye konuşma, yabancı dilde düşünme, beynini zorlama, yazma ve araştırma becerilerini geliştirmesi için fırsat sunmaktadır. Kitabın böyle bir amacı olması yöntemsel açıdan da fayda sağlayacaktır. Öte yandan hazırlık çalışmaları öğrencinin günlük yaşam deneyimleriyle ilişkili ise konu hakkında konuşmaya daha hevesli olacaktır, bu da konuşma becerisini geliştirmesi için bir fırsattır. Hazırlık soruları kısa, net, anlaşılır ve biçimsel olarak da kalın yazıldığı için dikkat çekicidir.

11 ve 12 numaralı iki ders kitabının ölçme-değerlendirme bölümleri ilk kitaptaki değerlendirme bölümleriyle aynı biçimde hazırlanmıştır. Ders kitaplarında, her ünitenin (dört dersin) sonunda, içerik tablosunda “Auto-évaluation 1, 2, 3...” başlığıyla yer alan fakat kitabın içinde “J’évalue mes connaissances 1, 2, 3...” başlığıyla verilen üçer sayfalık değerlendirme bölümleri bulunmaktadır. Bu bölümde her dört ders sonrasında sözü edilen derslerde işlenen konularla ilgili olarak ve öğrencinin dört temel dil becerisinin tümünü kullanabileceği soru çeşitleri yer almaktadır. Değerlendirme bölümleri ortalama 9–10 maddeden oluşmaktadır. Soru çeşitleri cümle, metin ya da diyalog tamamlama, sözcük değişikliği yaparak metni tekrar yazma, boşluk ya da tablo doldurma, verilen görsele uygun ifadeyi/sözcüğü/yapıyı yazma ya da seçme, eşleştirme, soru-cevap, kısa tarif metinleri yazma, sıraya koyma, dinledikten sonra cevaplama/eşleştirme/doldurma vb. gibi sorulardan oluşmaktadır. Öğrenciye cesaret ve öz

güven vermek, ona yapabileceğini göstermek ve bu konuda destek verildiğini hissettirmek amaçlı, değerlendirme bölümlerinde her soru yönerge maddesinin üstünde o yönergeye uygun olarak “Je peux... (ben... yapabilirim)” kalıbıyla kurulmuş bir cümle yer almaktadır. Öğrenci bu cümleyi okuduğunda ya da sesi olarak tekrar ettiğinde sorulan soruyu yapabileceğini kendi kendine hatırlatmış olacak ve cesaretlenecektir. Örneğin: *Salut! 12* ders kitabının, 3. ünitesinin sonunda yer alan “J’évalue mes connaissances 3” başlıklı değerlendirme bölümünün sekizinci maddesindeki yönergede: “8- Complète les phrases avec les demandes polies” cümlesi yer almakta ve öğrenciden cümleleri kibar istek cümleleriyle tamamlaması istenmektedir. Yönerge cümlesinin üstünde ise “Je peux utiliser le conditionnel de politesse” cümlesi yer almakta ve “kibar şart koşulunu kullanabilirim” anlamına gelmektedir. Öğrenci ilk olarak yönerge cümlesinden de önce, kendisine cesaret verecek ve yapabileceğini hatırlatacak bu cümleyi okumaktadır. Yönergeyi okuduğunda oluşacak olan yapabilme/yapamama kaygısı böylece baştan yok olmaktadır. Bu şekilde değerlendirme bölümünde bulunan her yönerge cümlesinden önce yönergede istenilen şeyle ilgili olarak yapabilirim kalıbıyla kurulan bir cümle bulunmaktadır. Bunun yanı sıra her maddenin bitiminde sağ alt köşesinde, daire içinde “Résultat: .../1, 2, 3, 4...” ve “Révision: leçon 1... 20” yazmaktadır. Cevaplanan maddede kaç boşluk ya da cevaplanması gereken kaç adet cevap varsa sonuç onun üzerinden hesaplanmakta, sonrasında ise o maddedeki soru hangi derste ki konu ile ilgiliyse öğrenciye o dersi tekrar etmesi için dersin numarası verilmektedir. Biçimsel olarak değerlendirme bölümleri üniteler için belirlenen renkle renklendirilmişlerdir. Soru cümleleri açık ve anlaşılır, sorular ve maddeler arası boşluklar takibi ve okumayı zorlaştırmayacak şekilde düzenlenmiştir.

4.2.1.5. Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2 Kitaplarının Fiziksel Özellikleri

Ön Kapak

Nouveau Bien Sûr! A1.1: Kitap kapağı kalın karton kapaktır. Zeminde *Eyfel Kulesi*’nin gri, beyaz renkte görseli bulunmakta, üzerinde kırmızı çerçeveli bir konuşma/düşünme balonunun içinde 6 adet kızlı-erkekli gencin gülen yüzü fotoğrafı yer almaktadır. Fotoğrafın üst kısmında mavi daire içinde “Avrupa Konseyi”nin “AOBM”de belirtilen dile ilişkin yeterlilik düzeylerinden temel kullanıcı anlamına gelen seviye bilgisi “A1.1” bulunmaktadır. Fotoğrafın alt tarafında ise rengârenk yazılan kitabın ismi “Nouveau Bien Sûr!” onun altında da Fransızca öğrenci kitabı olduğunu belirten “Livre de l’élève – Méthode de français” bilgisi mevcuttur. Kapak sayfasının en altında “T.C. Millî Eğitim Bakanlığı” yazısı ve amblemi bulunmaktadır. *Eyfel Kulesi*’nin görseli üzerinde turkuaz bir zemin rengi daha vardır. İlk defa

bu kitap setinde kullanılan bir uygulama ile kitap seti etkileşimli hâle getirilerek karekod uygulaması ile kullanıma sunulmuştur. MEB 2018 yılında, ortaöğretim düzeyinde güncellenen ders içeriklerini daha ilgi çekici ve verimli hale getirmek amacıyla ses, video, animasyon ile zenginleştirilmiş etkileşimli kitap uygulamasını başlatmıştır. Uygulama öğretmenlerin görüş ve önerileri doğrultusunda hazırlanmıştır.

Öte yandan güncellenen öğretim programlarına yönelik hazırlanan ve 2017–2018 eğitim öğretim yılından itibaren okutulmaya başlanan ders kitaplarına karekod uygulaması getirildi. Bu uygulama sayesinde öğretmen ve öğrenciler, ortaöğretim düzeyindeki ders kitaplarının üzerindeki karekodu okutarak Eğitim Bilişim Ağı (EBA) portalına internet üzerinden bağlanıp buradaki diğer içeriklere de ulaşabilir hale geldi (MEB, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü [OGM], 2018).

Kitabın ölçüleri 19,5x27,5 cm'dir. Kitap kapağı kullanılan farklı renkler, farklı yazı karakterleri, görseller sayesinde canlı ve ilgi çekici niteliktedir. Yazılar ve görseller nettir. Kapak kalınlığı ideal kalınlıkta ve sağlam görünümündedir. Yazar isimleri ön kapakta yer almamaktadır. Kapak tasarımı kullanılan renk, yazı ve görsellerle 9. sınıf seviyesine uygundur. Fransa'nın en ünlü mimarilerinden olan *Eyfel Kulesi*'nin görselinin kullanımıyla dersin özelliğine de uygun içerikle bütünlük teşkil edecek ve öğrencide merak uyandıracak bir görsel tasarıma sahiptir.

Nouveau Bien Sûr! A1.2: Lise 2. sınıf ders kitabının kapağı kalın karton kapaktır. Zemin rengi açık mavi, turkuaz olan kapağın sağ üst köşesinde kitabın seviye bilgisi “A1.2” mevcuttur. Hemen altında büyük puntolarla, kalın karakterde ve beyaz renkte kitabın adı *Nouveau Bien Sûr!* yer almaktadır. Kitabın adının sağ tarafında etkileşimli bir kitap olduğunu belirten karekod amblemi bulunmaktadır. Kitabın adının altında ise Fransızca öğrenci kitabı olduğunu belirten “Livre de l'élève – Méthode de français” bilgisi mevcuttur. Bu bilginin sol üst köşesinde bir konuşma balonu şekli yer almakta ve içi Fransa'nın bayrağını oluşturan renklerle (lacivert-beyaz-kırmızı) boyanmıştır. Kapağın üst yarısında bu bilgileri bulunurken, kapağın alt yarısını büyük bir görsel kaplamaktadır. Görsel, *Eyfel Kulesi*'nin de içinde bulunduğu *Seine* nehrinden bir manzara fotoğrafıdır. Görselin alt tarafında ise “T.C. Millî Eğitim Bakanlığı” yazısı ve amblemi bulunmaktadır. Kitabın ölçüleri 19,5x27,5 cm'dir. Setin ilk kitabının kapağında olduğu gibi bu kitabın kapağı da kullanılan farklı yazı karakterleri, farklı puntolar, renkler sayesinde ilgi çekici, canlı, merak uyandırıcı ve kitap içeriğiyle bütünlük teşkil eden bir kapak olmuştur. Fransa'nın bayrak renklerinin kullanılması da öğrencinin dikkatini çekecektir. Yazılar ve görseller nettir. Kapak kalınlığı ideal kalınlıkta ve sağlam bir kapaktır. Yazar

isimleri ön kapak sayfasında bulunmamaktadır. 10. sınıf öğrencisinin seviyesine uygun Fransa ve Fransızcayla ilgili merak uyandıracak bir kapak tasarımı olduğu söylenebilir.

Nouveau Bien Sûr! A2.1: Setin üçüncü kitabının kapağı kalın karton kapak, beyaz zemin rengi üzerine renklendirilmiş ve görselle desteklenmiş olarak basılmıştır. Kapağın sağ üst köşesinde lise 3 seviyesi olarak belirlenmiş, turuncu bir yuvarlak içinde “A2.1” mevcuttur. Seviye bilgisinin hemen altında, turuncu ile renklendirilmiş bir dikdörtgen içinde kitabın adı *Nouveau Bien Sûr!* bulunmaktadır. Kitabın adının altında, kapağın tam ortasında Fransa’nın ünlü mimarilerinden *Eyfel Kulesi*, *Arc de Triomphe*, *Notre Dame Katedrali*, *Marsilya Katedrali*, *Sacre Coeur Bazilikası*, *III. Alexandre Köprüsü* ve *Seine Nehri*’nin bulunduğu yeşillikler içinde görünen bir manzara resmi yer almaktadır. Resmin altında turuncu bir dikdörtgen içinde Fransızca öğrenci kitabı olduğunu belirten “Livre de l’élève – Méthode de français” bilgisi mevcuttur. Kapak sayfasının en altında “T.C. Millî Eğitim Bakanlığı” yazısı ve amblemi bulunmaktadır. Kapak sayfasının sağ alt köşesinde karekod uygulamasının amblemi mevcuttur. Kitabın ölçüleri 19,5x27,5 cm’dir. Kapakta kitabın adı ve öğrenci kitabı ifadelerinde aynı yazı karakterleri kullanılmış olsa da renklendirme görseldeki Fransa’ya ait yapıların bir arada olması, görüntünün ilgi çekici olması, içerikle bütünlük oluşturması sebebiyle kapak tasarımının 11. sınıf öğrencisinde merak uyandıracak bir tasarım olduğu ifade edilebilir.

Nouveau Bien Sûr! A2.2: Setin son kitabının kapağı da kalın karton kapaktır ve beyaz zemin rengi üzerine renklendirilmiş ve görsellerle desteklenmiş olarak basılmıştır. Kapağın sağ üst köşesinde lise 4 seviyesi için belirlenen, not kâğıdına ataçla tutturulmuş şekilde resmedilmiş “A2.2” mevcuttur. Seviye bilgisinin hemen altında kalın ve büyük puntolarla yazılmış *Nouveau Bien Sûr!* kitabın adı bulunmaktadır. Kapak sayfasının en alt zemininde daha az belirgin şekilde kapağın tamamını kaplayan *Eyfel Kulesi*’nin görüntüsü bulunmaktadır. Kitabın adının altında kapağın orta kısmında, *Eyfel Kulesi* görüntüsünün de üstüne yerleştirilmiş bir görsel bulunmaktadır. Gerçek fotoğraf olan bu görselde bir erkek, iki kız mutlu ve gülerek el sallamaktadırlar. Fotoğraf oldukça net ve canlıdır. Görselin altında kırmızı zemin rengi üzerinde kitabın Fransızca öğrenci kitabı olduğunu belirten beyaz renkle yazılmış “Méthode de français - Livre de l’élève” bilgisi mevcuttur. Kapak sayfasının en altında “T.C. Millî Eğitim Bakanlığı” yazısı ve amblemi bulunmaktadır. Kapak sayfasının sağ alt köşesinde karekod uygulamasının amblemi mevcuttur. Kitabın ölçüleri 19,5x27,5 cm’dir. Setin diğer kitap kapaklarında olduğu gibi bu kitabın kapağı da kullanılan farklı yazı karakterleri, farklı puntolar, renkler sayesinde ilgi çekici, canlı, merak uyandırıcı ve kitap içeriğiyle bütünlük teşkil eden bir

kapak olmuştur. Yazılar ve görseller nettir. Kapak kalınlığı ideal kalınlıktadır ve sağlam bir kapaktır. Yazar isimleri ön kapak sayfasında bulunmamaktadır. 12. sınıf öğrencisinin seviyesine uygun, Fransa ve Fransızcayla ilgili merak uyandıracak bir kapak tasarımı olduğu söylenebilir.

İç Kapak

Nouveau Bien Sûr! A1.1: İç kapağın ön yüzünde kitabın adı ortaöğretim Fransızca ders kitabı olduğunu belirten “Manuel de Français l’Enseignement Secondaire” ifadesi, seviye bilgisi “A1.1”, öğrenci kitabı olduğunu belirten “Livre de l’élève” ifadesi yer almaktadır. Bu ifadenin altında yazarların isimleri Deniz Sütel, Metin Erbaş, Sevgi Mülâyim isimlerin altında MEB amblemi ve “Devlet Kitapları Birinci Baskı” ifadesi en altta da basımevi bilgisi ve yılı bulunmaktadır: Başak Matbaacılık ve Tanıtım Hiz. Ltd. Şti. – Ankara 2019. Farklı yazı karakterleri ve farklı puntolarla yazılan bu sayfada kitapla ilgili tüm bilgiler bulunmaktadır. İç kapağın arka yüzünün en üst kısmında ise MEB yayın numarası, 7023 ve yardımcı ve kaynak kitaplar dizi numarası 1176 yer almaktadır. Bu bilginin az aşağısında “Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayınlanamaz.” ifadesi bulunmaktadır. İfadenin altında ise kitabın hazırlanmasına destek olanların isimleri bulunmaktadır: “Editör: Prof. Dr. Nur Nacar Logie, Program Geliştirme Uzmanı: Saniye Çoban, Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı: Saniye Çoban, Rehberlik ve Gelişim Uzmanı: Sultan Gül Ahçı, Görsel Tasarım Uzmanları: Ayşe Yılmaz, Nuriye Semiz, Samet Koç.” İsimlerin alt tarafında ISBN numarası yer almaktadır. Sayfanın en alt kısmında ise yayın ve basım bilgileri bulunmaktadır. Kitap “MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 25.06.2018 gün ve 12254648 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 28.05.2019 gün ve 10443977 sayılı yazısı ile birinci defa 41.145 adet basılmıştır” (NBS A1.1, 2019: İç kapak arka yüz).

Nouveau Bien Sûr! A1.2: İç kapağın ön yüzünde kitabın adı ortaöğretim Fransızca ders kitabı olduğunu belirten “Manuel de Français l’Enseignement Secondaire” ifadesi, seviye bilgisi “A1.2”, öğrenci kitabı olduğunu belirten “Livre de l’élève” ifadesi yer almaktadır. Bu ifadenin altında yazarların isimleri Deniz Sütel, Metin Erbaş, Sevgi Mülâyim, isimlerin altında MEB amblemi ve “Devlet Kitapları Birinci Baskı” ifadesi, en altta da basımevi bilgisi Tuna Matbaacılık San. ve tic. AŞ, şehir ve yılı Ankara–2021 bulunmaktadır. Farklı yazı karakterleri ve farklı puntolarla yazılan bu sayfada kitapla ilgili tüm bilgiler bulunmaktadır. İç kapağın arka yüzünün en üst kısmında ise MEB yayın numarası 7025 ve yardımcı ve kaynak kitaplar dizi

numarası, 1178 yer almaktadır. Bu bilginin az aşağısında “Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayınlanamaz.” ifadesi bulunmaktadır. İfadenin altında ise kitabın hazırlanmasına destek olanların isimleri bulunmaktadır: “Editör: Prof. Dr. Nur Nacar Logie, Program Geliştirme Uzmanı: Saniye Çoban, Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı: Nevzat Akbaba, Rehberlik ve Gelişim Uzmanı: Şebnem Emil, Görsel Tasarım Uzmanları: Ayşe Yılmaz, Nuriye Semiz, Samet Koç.” İsimlerin alt tarafında ISBN numarası yer almaktadır. Sayfanın en alt kısmında ise yayın ve basım bilgileri bulunmaktadır. Kitap “MEB Talim ve Terbiye Kurulunun 19.07.2018 gün ve 13539761 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiştir” (NBS A1.2, 2021: İç kapak arka yüz).

Nouveau Bien Sûr! A2.1: Setin üçüncü kitabının iç kapağının ön yüzünde kitabın adı, ortaöğretim Fransızca ders kitabı olduğunu belirten “Manuel de Français L’Enseignement Secondaire” ifadesi, seviye bilgisi “A2.1”, öğrenci kitabı olduğunu belirten “Livre de l’élève” ifadesi yer almaktadır. Bu ifadenin altında yazarların isimleri Deniz Sütel, Metin Erbaş, Sevgi Mülâyim ve Gül Zühal Bayrakçı, isimlerin altında MEB amblemi ve “Devlet Kitapları” ifadesi, en altta da basımevi bilgisi Tuna Matbaacılık San. ve Tic. AŞ, şehir ve yılı Ankara–2022 bulunmaktadır. Farklı yazı karakterleri ve farklı puntolarla yazılan bu sayfada kitapla ilgili tüm bilgiler bulunmaktadır. İç kapağın arka yüzünün en üst kısmında ise MEB yayın numarası 7027 ve yardımcı ve kaynak kitaplar dizi numarası 1180 yer almaktadır. Bu bilginin az aşağısında “Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayınlanamaz.” ifadesi bulunmaktadır. İfadenin altında ise kitabın hazırlanmasına destek olanların isimleri bulunmaktadır: “Editör: Prof. Dr. Nur Nacar Logie, Program Geliştirme Uzmanı: Saniye Çoban, Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı: Nevzat Akbaba, Rehberlik ve Gelişim Uzmanı: Şebnem Emil, Görsel Tasarım Uzmanları: Ayşe Yılmaz, Melek Okur, Murat Korlaelçi, Samet Koç.” İsimlerin alt tarafında ISBN numarası yer almaktadır. Sayfanın en alt kısmında ise yayın ve basım bilgileri bulunmaktadır. Kitap “MEB Talim ve Terbiye Kurulunun 18.04.2019 gün ve 8 sayılı kararı ile ders kitabı olarak kabul edilmiştir” (NBS A2.1, 2022: İç kapak arka yüz).

Nouveau Bien Sûr! A2.2: Setin son kitabının iç kapağının ön yüzünde Fransızca olarak kitabın seviyesi olarak “Niveau A2.2”, onun altında da “Bien Sûr!” olarak kitabın adı bulunmaktadır. Diğer kitaplarda Fransızca olarak yazılan bilgiler bu kitapta Türkçe olarak ifade edilmiştir. Kitabının adının altında “Ortaöğretim Yabancı Dil Fransızca Ders Kitabı” bilgisi bulunmaktadır. Bu bilginin altında da “Ortaöğretim A2.2” belirtilmiştir. Daha sonra yazarların

isimleri Deniz Sütel, Metin Erbaş, Süleyman Böge, isimlerin altında MEB amblemi ve “Devlet Kitapları Birinci Baskı, 2017” ifadesi bulunmaktadır. Farklı yazı karakterleri ve farklı puntolarla yazılan bu sayfada kitapla ilgili tüm bilgiler bulunmaktadır. İç kapağın arka yüzünün en üst kısmında ise MEB yayın numarası 6343 ve yardımcı ve kaynak kitaplar dizi numarası, 699 yer almaktadır. Bu bilginin az aşağısında “Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayınlanamaz.” ifadesi bulunmaktadır. İfadenin altında ise kitabın hazırlanmasına destek olanların isimleri bulunmaktadır: “Editör: Prof. Dr. Nur Nacar Logie, Grafik ve Görsel Tasarım: Nuriye Semiz, Mehmet Özkarabulut, Yasemin Özkarabulut, Ölçme ve Değerlendirme: Mehmet Akif Karakuş, Program Geliştirme Uzmanı: Saniye Çoban, Rehberlik Uzmanı: Musa Karabeyeser.” İsimlerin alt tarafında ISBN numarası yer almaktadır. Sayfanın en alt kısmında ise yayın ve basım bilgileri bulunmaktadır. Kitap “Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 14.03.2017 gün ve 3335138 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 26.05.2017 gün ve 7680046 sayılı yazısı ile birinci defa 8.142 adet basılmıştır” (NBS A2.2, 2017: İç kapak arka yüz).

Arka Kapak

Nouveau Bien Sûr! A1.1: Kitabın arka kapağı yarı turkuaz yarı beyaz zemin renginde basılmıştır. Arka kapak tasarımı kitabın kullanımında yararlanılan ve kitabı etkileşimli hâle getiren “EBA” platformunun tanıtımından oluşmaktadır. “Bu kitaba sığmayan daha neler var!” ifadesiyle dikkat çekilen karekod amblemi ve amblemin altında “Karekodu okutun bu kitapla ilgili EBA içeriklerine ulaşın!” açıklaması yer almaktadır. Mor renkli içi boş bir bulut resmi içinde defterler, kitaplar, kâğıtlar ve CD’den oluşan bir görsel mevcuttur. Bulut bir kabloyla dizüstü bilgisayara bağlıdır ve bilgisayarın yanında akıllı bir telefon yer almaktadır. Bilgisayarın ekranında “EBA”nın ismi ve ekrandan dışarı doğru ok işaretleriyle “EBA”nın içeriğini anlatan ifadeler vardır. “EBA” ile öğrenciler hem ortak hem özel bir takvime sahip olabilmekte, diğer öğrenci ve öğretmenleriyle paylaşım ve iş birliğinde bulunabilmekte, platformda animasyonlar, simülasyonlar, oyunlar ve 3B modeller izleyebilmekte, kişiselleştirilmiş öğrenme ve raporlama yapabilmektedirler. Arka kapağın alt tarafında sarı zemin üzerine siyah renkli büyük harflerle bir kutucuk içine yazılan “BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR PARA İLE SATILAMAZ” uyarısı bulunmaktadır. Uyarının altında da bandrol bulunmaktadır. Ders kitabı MEB tarafından ilköğretim ve lise seviyesindeki okullara ders kitaplarının ücretsiz dağıtıldığı dönemde basılmıştır.

Nouveau Bien Sûr! A1.2-A2.1-A2.2: Setin ikinci, üçüncü ve dördüncü kitaplarının arka kapak sayfaları aynı şekilde tasarlanmıştır. İlk kitabın arka kapağına da benzer şekilde tasarlanmışlardır. Setin 4 kitabın da arka kapaklarının ortak özelliği tasarımın “EBA” platformunun tanıtımına ayrılmış olmasıdır. Son 3 kitaba gelinecek olursa kitapların arka kapakları koyu mavi zemin rengindedir. Sayfanın en üstünde sarı renkle yazılmış “Bu kitaba sığmayan daha neler var!” ifadesi yer almaktadır. İfadenin hemen altında “EBA” içeriklerini temsil eden karekod amblemi bulunmakta, karekodun altında “Karekodu okut, bu kitapla ilgili EBA içeriklerine ulaş!” açıklaması yer almaktadır. Amblemen sağında mavi bir bulut resmi ve bulutun içi mektup zarfı, kitap, defter, ampul, kilit, müzik notası vb. gibi simgelerle doldurulmuştur. Bulut görselinin alt kısmında turuncu renkte bir bilgisayar ekran görüntüsü, ekranda “EBA”nın internet erişim adresi, ekranın etrafında ise “EBA” aracılığıyla yapılabilecekler içerikler simgeleriyle birlikte ifade edilmiştir. Uygulamanın içinde canlı ders, portfolyo, puan ve armalar, kişiselleştirilmiş öğrenme ve raporlama olanakları bulunmaktadır. Bu görsel ve bilgilerin altında, beyaz zemin rengi üzerine “BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR PARA İLE SATILAMAZ” uyarısı yazılmıştır. Uyarının altında da bandrol bilgisi bulunmaktadır. Ders kitapları MEB tarafından ilköğretim ve lise seviyesindeki okullara ders kitaplarının ücretsiz dağıtıldığı dönemde basılmışlardır. İki kitabında kapak renklerine kadar arka kapak tasarımları birebir aynıdır.

Kâğıt Kalitesi

Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2: Kitaplar beyaz renkli, 2. kalite hamur kâğıda basılmıştır. Kitapların sağlam bir şekilde ciltlenmesi ve genel görünümleri itibariyle belirlenen ölçütlere uygun oldukları söylenebilir. İçindeki sayfalarda renkli basımlar kullanılmıştır. Sayfalar yıpranmaya ve kopmaya karşı dayanıklıdır. Eksik, yırtık, delik ve buruşuk sayfası olmayan kitapların sayfaları da düzgün kesilmiştir. Renklendirilmiş ve görsellerle zenginleştirilerek basılan kitaplar boyut olarak JVF kitabıyla aynı ölçülerdedir. Bir önceki *Salut!* kitap seti gibi kuşe kâğıda basılmamış olsalar da kitapların basım kalitesi iyi olduğu için içinde kullanılan görseller ve renkler canlı ve net görünümündedir aynı şekilde yazıların da görünüm ve okunabilirliği düzgün niteliktedir. Yazılar silinmeden, soluklaşmadan görünümünü korumuştur.

Öğrenim Süresi

Nouveau Bien Sûr! A1.1: Setin ilk kitabı 8 ana üniteye, her ünite üçer derse ayrılmış toplam yirmi dört dersten oluşmaktadır. “Unité 1, 2, 3...” şeklinde sıralanan üniteler içinde dersler de “Leçon 1, 2, 3...” şeklinde isimlendirilmiştir. Kitabın en başında önceki iki kitap setinin ilk kitaplarında olduğu gibi ana ünitelere ek olarak bir de “Unité 0” bulunmaktadır. Sıfırıncı ünite, Fransa’da en çok kullanılan kişi isimleri, selamlaşma ve ilk iletişim ifadeleri ve kitap boyunca öğrencilerin karşılaşacakları yönergelerin görsellerle anlatımı vb. bilgiler bulunmaktadır. Kitapta her ünitenin bir teması/başlığı her dersin de bir başlığı vardır ve bu başlıklar içindekiler sayfasında gösterilmiştir. Her ders ikişer sayfadan oluşmaktadır. İçindekiler sayfasında ünitelerin başlangıç ve bitiş sayfaları gösterilmiştir. Her ders birbirinden farklı sayılarda etkinlik içermektedir; kimi dersler 4, kimisi 5–6, kimisi de 7–8–9 maddelik etkinliklerden oluşmaktadır. Bu etkinlikler sayıları fark etmeksizin dört temel becerinin tümüne yönelik çalışmaları kapsayacak şekilde düzenlenmiştir. Her ünite sonunda o ünitenin 3 dersi boyunca, öğrenilenleri test etmek adına ikişer sayfadan oluşan değerlendirme bölümleri bulunmaktadır. Bu bölümlerin ardından da ünite ile ilgili öğrencinin tik (✓) ya da çarpı (X) işareti koyarak her dört beceri için belirtilen genel kazanım ifadelerinden hangisini edinip edinmediğini test edebileceği bir sayfalık öz değerlendirme bölümü daha bulunmaktadır. Kitap dinleme-anlama becerilerinin yapılabilmesi için CD-ses kayıtlarıyla desteklenmiştir. Kitapta bulunan her dersin çeşitli becerileri kapsayan “Objectifs linguistiques (dilsel amaçları)”, “Situations orales (sözel durumları)”, “Écritures (yazım konuları)”, “Compréhension des textes (metinlerin anlaşılması)” ve “Vocabulaire (sözcük bilgisi)” bölümleri bulunmaktadır. Bunlar maddeler halinde içindekiler tablosunda belirtilmiştir.

Nouveau Bien Sûr! A1.2: Setin ikinci kitabı 8 ana üniteye, her ünite üçer derse ayrılmış toplam yirmi dört dersten oluşmaktadır. “Unité 1, 2, 3...” şeklinde sıralanan üniteler içinde dersler de “Leçon 1, 2, 3...” şeklinde isimlendirilmiştir. Kitapta her ünitenin bir teması/başlığı her dersin de bir başlığı vardır ve bu başlıklar içindekiler sayfasında gösterilmiştir. Her ders ikişer sayfadan oluşmaktadır. İçindekiler sayfasında ünitelerin başlangıç ve bitiş sayfaları gösterilmiştir. Her ders birbirinden farklı sayılarda etkinlik içermektedir; kimi dersler 4, kimisi 5–6, kimisi de 7–8–9 maddelik etkinliklerden oluşmaktadır. Bu etkinlikler sayıları fark etmeksizin dört temel becerinin tümüne yönelik çalışmaları kapsayacak şekilde düzenlenmiştir. Her ünite sonunda o ünitenin 3 dersi boyunca öğrenilenleri test etmek adına ikişer sayfadan oluşan değerlendirme bölümleri bulunmaktadır. İlk kitaptan farklı olarak değerlendirme bölümlerinden sonra bu kitapta ikişer sayfalık “Civilisation (medeniyet/uygarlık)” başlıklı

bölümler bulunmaktadır. Bu bölümlerde öğrenciler kendilerine sunulan görsel ve yazılı belgeler aracılığıyla Fransa ve Frankofoni dünyasıyla tanışırken bir yandan da Fransa'daki kültürel çeşitlilik üzerine çalışmalar yapabilmektedirler. “Mon Projet (benim projem)” başlıklı bölümde o ünitenin genel teması ne ise, o tema ile ilgili verilen görevi yerine getirmektedirler. Bu bölümlerin ardından da ilk kitaptakinden farklı şekilde düzenlenmiş bir sayfalık öz değerlendirme bölümü bulunmaktadır. Öz değerlendirme bölümü dört temel beceriye ayrılmış fakat bu kez her beceri için kazanım ifadelerinden birer tanesi verilmiştir. Kalan dörder satırlık beceri içerikleri öğrenciler tarafından doldurulacaktır. Öğrenciler kendi yapabilirliklerini kendileri tespit ederek her beceri için sınıflandırıp yazacaklardır. Kitap dinleme-anlama becerilerinin yapılabilmesi için CD-ses kayıtlarıyla desteklenmiştir. Kitapta bulunan her dersin ilk kitaptakiyle aynı şekilde düzenlenmiş, çeşitli becerileri kapsayan, “Objectifs linguistiques (dilsel amaçları)”, “Situations orales (sözel durumları)”, “Écritures (yazım konuları)”, “Compréhension des textes (metinlerin anlaşılması)” ve “Vocabulaire (sözcük bilgisi)” bölümleri bulunmaktadır. Bunlar maddeler halinde içindekiler tablosunda belirtilmiştir.

Nouveau Bien Sûr! A2.1: Setin üçüncü kitabına gelindiğinde, içindekiler tablosunda ilk iki kitaptaki ünite sayısından daha az sayıda ünite olduğu görülmektedir. Bu kitapta 6 ana ünite, her üniteye üçer ders toplamda on sekiz adet ders bulunmaktadır. “Unité 1, 2, 3...” şeklinde sıralanan üniteler içinde dersler de “Leçon 1, 2, 3...” şeklinde isimlendirilmiştir. Kitapta her ünitenin bir teması/başlığı, her dersin de bir başlığı vardır ve bu başlıklar içindekiler sayfasında gösterilmiştir. Her ders ikişer sayfadan oluşmaktadır. İçindekiler sayfasında ünitelerin başlangıç ve bitiş sayfaları gösterilmiştir. Her ders birbirinden farklı sayılarda etkinlik içermektedir; kimi dersler 4, kimisi 5–6, kimisi de 7–8–9 maddelik etkinliklerden oluşmaktadır. Bu etkinlikler sayıları fark etmeksizin dört temel becerinin tümüne yönelik çalışmaları kapsayacak şekilde düzenlenmiştir. Her ünite sonunda o ünitenin 3 dersi boyunca öğrenilenleri test etmek adına ikişer sayfadan oluşan değerlendirme bölümleri bulunmaktadır. İkinci kitaptakine benzer şekilde değerlendirme bölümlerinden sonra bu kitapta ikişer sayfalık “Civilisation (medeniyet/uygarlık)” başlıklı bölümler bulunmaktadır. Bu bölümlerde öğrencilere görsel ve yazılı belgeler üzerinden, Fransa ve Frankofoni ile ilgili kültürel bilgiler verilmektedir. Bölüm sonunda ise verilen kültürel, sosyal bilgilerden hareketle öğrencilere yazılı ya da sözlü olarak yerine getirmeleri gereken sorular sorulmakta ya da görevler verilmektedir. Bu bölümlerin ardından da ikinci kitapta bulunan değerlendirme bölümleriyle aynı şekilde düzenlenmiş bir sayfalık öz değerlendirme bölümü bulunmaktadır. Öz değerlendirme bölümü dört temel beceriye ayrılmış fakat bu kez her beceri için kazanım

ifadelerinden birer tanesi verilmiştir. Kalan dörder satırlık beceri içerikleri öğrenciler tarafından doldurulacaktır. Öğrenciler kendi yapabilirliklerini kendileri tespit ederek her beceri için sınıflandırıp yazacaklardır. Kitap dinleme-anlama becerilerinin yapılabilmesi için CD-ses kayıtlarıyla desteklenmiştir. Kitapta bulunan her dersin ilk iki kitaptakiyle benzer şekilde düzenlenmiş, çeşitli becerileri kapsayan amaçlarının maddeler halinde verildiği bölümleri bulunmaktadır. “Objectifs linguistiques (dilsel amaçları)”, “Situations orales (sözel durumları)”, “Écritures (yazım konuları)”, “Compréhension des textes (metinlerin anlaşılması)” başlıklarına ek olarak bu kitapta sözcük bilgisi yerine “Audition (işitme/dinleme)” başlıklı bir bölüm eklenmiştir. Bunlar maddeler halinde içindekiler tablosunda belirtilmiştir.

Nouveau Bien Sûr! A2.2: Setin son kitabı kitapların içinde en fazla ünite sayısına sahip olan kitaptır. “A2.2” kitabında 12 ana ünite, her üniteye üçer ders olmak üzere toplamda otuz altı ders bulunmaktadır. “Unité 1, 2, 3...” şeklinde sıralanan üniteler içinde dersler de “Leçon 1, 2, 3...” şeklinde isimlendirilmiştir. Kitapta her ünitenin bir teması/başlığı her dersin de bir başlığı vardır ve bu derslerin her birinin sayfa numarası içindekiler sayfasında gösterilmektedir. Her ders ikişer sayfadan oluşmaktadır. Her ders birbirinden farklı sayılarda etkinlik içermektedir; kimi dersler 4, kimisi 5–6, kimisi de 7–8–9 maddelik etkinliklerden oluşmaktadır. Bu etkinlikler sayıları fark etmeksizin dört temel becerinin tümüne yönelik çalışmaları kapsayacak şekilde düzenlenmiştir. Her ünite sonunda o ünitenin 3 dersi boyunca öğrenilenleri test etmek adına ikişer sayfadan oluşan değerlendirme bölümleri bulunmaktadır. Değerlendirme bölümünde öğrenci üniteye işlenen konularla ilgili bilgilerden hangilerini öğrenip öğrenmediğini test etmekte ve eksiklerini görebilme fırsatı elde etmektedir. Değerlendirme bölümünün ardından diğer 3 kitaptaki öz değerlendirme bölümlerinden farklı şekilde düzenlenmiş bir sayfalık öz değerlendirme bölümü bulunmaktadır. Bu öz değerlendirme bölümü dört temel beceriyle ilgili “Écouter, Lire, Parler, Écrire” başlıklarıyla dört tablolu bölüme ayrılmış ve tablolar hangi ünitenin sonunda yer alıyorsa o üniteye dersler boyunca işlenenlerle ilgili beşer adet edinim cümleleri ile doldurulmuştur. Her beceri tablosunun başında “Je peux” ifadesi bulunmakta ve ifadenin yanında o tablo hangi beceri ile ilgiliyse ona dair bir sembol yer almaktadır. Dinleme becerisi için kulaklık, okuma becerisi için açık duran bir kitap, konuşma becerisi için konuşan bir insan kafası silueti, yazma becerisi için ise kalem tutan bir el sembolü yerleştirilmiştir. Kitap dinleme-anlama becerilerinin yapılabilmesi için CD-ses kayıtlarıyla desteklenmiştir. Kitapta bulunan her dersin ilk 3 kitaptakiyle benzer şekilde düzenlenmiş, çeşitli becerileri kapsayan amaçlarının maddeler halinde verildiği bölümleri

bulunmaktadır. “Objectifs linguistiques (dilsel amaçlar)”, “Situations orales (sözel durumlar)”, “Écritures (yazım konuları)”, “Compréhension des textes (metinlerin anlaşılması)” ve “Vocabulaire (sözcük bilgisi)” bölümleri mevcuttur. Bunlar maddeler halinde içindekiler tablosunda belirtilmiştir.

Kitabın Yapısı

Nouveau Bien Sûr! A1.1: 145 sayfa olan kitabın ön ve iç kapak sayfalarından sonraki sayfalarında sırasıyla Türk bayrağının eşlik ettiği İstiklâl Marşı, arka sayfasında Gençliğe Hitabe ve karşı sayfada tam sayfa bir *Mustafa Kemal Atatürk* portesi bulunmaktadır. Daha sonra bir sayfalık renklendirilmiş başlık ve yazılardan oluşan özet ya da içerik olarak çevirebileceğimiz “Sommaire” başlıklı bir bölüm bulunmaktadır. Burada ünite ve derslerin başlıkları, sayfa numaraları ve derslerden sonra kitapta bulunan bölümlerin isimleri bulunmaktadır. Bu sayfanın ardından “Tableau de Contenus (içindekiler/içerik tablosu)” bulunmaktadır. 4 sayfadan oluşan bu bölümde ünitelerin başlıkları, derslerin başlıkları ve her dersin “Objectifs linguistiques” denilen dilsel amaçlarının maddeler halinde sunumu yer almaktadır. Dilsel amaçların alt tarafında üniteyle ilgili 4 alt başlık daha mevcuttur. İlk alt başlık “Situations orales (sözel durumlar) ünite içinde bulunan 3 ders içeriğinde işlenecek olan sözel becerilerle ilgili edinimlerin maddeler haline sıralanmasından oluşmaktadır. “Écritures (yazım konuları)” başlıklı ikinci alt bölümde ünite içinde 3 derste bulunan yazma becerisine yönelik olarak yazma konuları maddeler halinde sıralanmıştır. “Compréhension des textes (metinlerin anlaşılması)” başlıklı alt bölümde derslerde bulunan metinlerin ya da diyalogların temalarının/konularının ne olduğu, nelerden oluştuğu maddeler halinde sıralanmıştır. Son alt başlık olan “Vocabulaire (sözcük bilgisi)” bölümünde ise üniteadaki 3 ders boyunca öğrencinin öğreneceği fiil, sözcük, yapı, ifade, sözcük grubu, dilbilgisi konuları ve derslerin konularının gerektirdiği sözcük bilgisi maddeler halinde sıralanmış durumdadır. Bu tabloda öğrencinin kitabın işleneceği dönem boyunca, her ünite ve derste hangi konuların, temaların, dilbilgisi içeriklerinin, sözcük bilgisinin, her beceri için planlanan öğretilerin neler olduğunu, önceden ve bir arada görmesi ve bilgi sahibi olması, öğrencinin derse karşı isteğinde, varsa kafasındaki belirsizliğin kalkmasında ve önceden derslerle ilgili hazırlık yapmasında fayda sağlayacaktır. Setin ilk kitabında içerik/içindekiler tablosunun ardında öğrenciye Frankofon ülkelerle ilgili kısa bir bilgilendirme yapmak adına sayfanın üst kısmında, üzerinde renkli işaretlemeler ve yazılar olan bir dünya haritası bulunmaktadır. Haritada her biri ayrı renkle yazılmış, dünyanın Fransızca dili konuşulan/öğretilen ülkeleri gösterilmiştir. “Les Pays Francophones (Fransızca konuşan ülkeler)” başlıklı bu bölümün ikinci görseli Fransa haritasıdır. Haritanın üzerinde

Fransa bölge ve şehirlerinin önemli mimari eserleri, meşhur yiyecek ve içecekleri, her bölgeye özgü ürünler, malzemeler, coğrafi ve kültürel unsurlar resmedilmiştir. Haritanın sol üst köşesinde “La France” başlığı ve Fransa’nın bayrağı bulunmaktadır. Bu haritadan yola çıkarak öğrenci henüz gördüklerinin Fransızca olarak adını bilmesede de görsellerden ne olduklarını tahmin etmeye çalışabilir ve derslerde metin ya da diyaloglarda burada gördüklerinden biri veya birkaçıyla karşılaştığında hatırlayıp daha çabuk öğrenebilecektir. Karşı sayfaya gelince, “l’Alphabet Français” başlıklı Fransız alfabesinin her harfinin büyük bir puntoda yazıldığı ve o harfle başlayan bir görselin eşlik ettiği harf kutucukları bölümü bulunmaktadır. Örneğin; “A” harfi için örnek sözcük “Arbre” yazılmış ve kutucuğun içine bir ağaç resmi çizilmiştir. “B” harfi için örnek sözcük “Bonbon” yazılmış ve kutucuğun içine bir şeker resmi çizilmiştir. Bu şekilde Fransız alfabesindeki yirmi altı harf renkli ve görsel malzemeli olarak sıralanmıştır. Kitabın ilk olarak Fransa’yı tanıtan görsellerle ve Fransız alfabesi ile başlaması lise birinci sınıf seviyesinde belki de daha önce Fransızca bilgisi bulunmayan öğrenciler için güdülenme sebebi olacaktır ve öğrencinin varsa Fransızcaya karşı olan tedirginliğini azaltacaktır. Bu iki sayfanın ardından, kitap “Unité 0” ile başlamaktadır. 4 sayfadan oluşan sıfırıncı ünite öğrenciyi Fransızcaya, derse, kitaba alıştırmak ve ısındırmak amaçlı düzenlenmiştir. Bu ünite de gördükleri öğrenciye kitap boyunca yardımcı olacak ipucu bilgilerinden oluşmaktadır. Ünitinin ilk maddesinde öğrenciye dinleme ve tekrar alıştırmasıyla Fransa’da kullanılan ve kitap boyunca da öğrencinin karşısına çıkacak olan 10 kız, 10 erkek ismi bulunmaktadır. 2. madde “Bonjour (merhaba), Salut (selam), Madame (bayan), Monsieur (bay), Oui (evet), Non (hayır), Bonsoir (iyi akşamlar), Bonne nuit (iyi geceler)” vb. gibi Fransızcada selamlaşma ve sohbet giriş ve sonlarında ve gün içinde en çok kullanılan iletişim ifadelerinden oluşmaktadır. Öğrenciden bu sözcükleri hecelemesi ve yazması istenmektedir. Ünitinin 3. maddesinde öğrenciden dinlemesi, tekrar etmesi ve okuması istenen, çoğunlukla sınıfta öğrencinin öğretmenle ya da sınıf arkadaşlarıyla arasında geçecek diyaloglarda kullanacağı ifadeler yer almaktadır. İfadelerden bazıları şunlardır: “Je peux lire l’exercice? (alıştırmayı okuyabilir miyim?); Je ne comprends pas! (anlamıyorum!); Merci beaucoup! (teşekkür ederim!); Je peux sortir? (çıkabilir miyim?); C’est à quelle page? (kaçıncı sayfa?).” 4. madde ise sınıfta öğretmenin ders sırasında en çok kullanacağı “Écoutez! (dinleyin), Lisez! (okuyun), Parlez! (konuşun), Regardez! (bakın!) gibi talimatlardan oluşmakta, öğrenciden bunları dinleyerek tekrar etmesi istenmektedir. Bu ifadeler görsel olarak da desteklenmektedir. Görsellerde yazma eylemi için yazan bir kız, okuma eylemi için okuyan bir erkek resmi ile ifade görsel olarak da anlatılmaktadır. Sonrasında 5. maddede görsellerle desteklenen Fransa’ya özgü, Fransa’yı anlatan, ülkenin sembolü olmuş unsurlar bulunmaktadır. Fransa denilince akla ilk gelen pek

çok kültürel, yöresel, mimari öge isimleriyle birlikte sıralanmıştır. Örneğin: “Le Tour de France (Fransa Bisiklet Turu), Le croissant (kruvasan), Le fromage (peynir), J. J. Rousseau, La Sorbonne, Notre Dame, Astérix et Obélix vb.” Aynı bu şekilde bir listeyi öğrencinin kendi ülkesi için yapması istenmektedir. Bu bölümde de öğrenci Fransa ile ilgili yeni bilgiler ve sözcükler öğrenirken bir yandan da Fransa’ya Fransızcaya karşı olumlu duygular geliştirecek ve derse ısınacaktır. Sıfıncı ünitenin sonunda da görsellerin de eşlik ettiği sınıfta kullanılan kalem, silgi, defter, cetvel, masa, sandalye, tahta vb. gibi malzemelerin Fransızcalarının bulunduğu bir sayfalık bir bölüm yer almaktadır. Burada öğrencinin en çok kullanacağı malzemelerin Fransızca karşılıklarını başlangıçta tanınması ve öğrenmesi kendisini sınıfta ve derste rahat hissetmesini sağlayacaktır. Bu 4 sayfalık ısınma ve giriş ünitesinden sonra yine öğrenciye ders kitabının kullanımı sırasında faydalı olacak bilgilerin bulunduğu bir sayfalık “Mode d’Emploi” başlıklı bölüm bulunmaktadır. Bu sayfada kitabın yapısını oluşturan ana başlıklar sıralanmış; kitabın içinde “Eylem Odaklı Yaklaşım”ın kullanıldığı belirtilmiş; ünitenin kapak sayfasının nasıl olduğu, kapağın üzerinde “Le code QR (karekod)”ın nerede bulunduğu gösterilmiş; bir ünitenin işleyişi, içinde 3 ders olduğu belirtilmiş; bir sayfa değerlendirme, bir sayfa da öz değerlendirme olduğu gösterilmiş; her ders öğretiminde sayfada bulunan temel unsurlar oklarla gösterilmiştir. Derslerin başlangıcında görseller, sonra metin ya da diyalog, daha sonra etkinlikler ve akabinde de derste konuşma eylemleri belirtilmiştir. Sayfanın en alt kısmında, ünite ve derslerde etkinlik yönergelerinde kullanılan diğer semboller görsel ve yazıyla ifade edilmiştir. Örneğin: “Répétez (tekrar edin)” yönergesi için konuşan bir insan kafası silueti, “Écoutez (dinleyin)” yönergesi için bir kulaklık resmi, “Lisez (okuyun)” yönergesi için açık şekilde duran bir kitap resmi, “Vrai ou Faux (doğru ya da yanlış)” için tik ve çarpı sembolleri vb. gibi sembol ve işaretlemeler mevcuttur. Kitabın tamamı gibi buraya kadar olan bölümler renklendirilmiş ve görsellerle desteklenmiş şekilde düzenlenmiştir.

Kitap 8 üniteden, her ünite üçer dersten oluşmaktadır. İçindekiler tablosunda her ünite için bir renk belirlenmiştir örneğin; 1. ünite kırmızı, 2. ünite turuncu, 3. ünite koyu sarı, 4. ünite pembe, 5. ünite açık sarı, 6. ünite yeşil, 7. ünite mor, 8. ünite fuşya renklidir. Kitapta ünitelerin kapak sayfalarında ünitelerin, o üniteye 3 dersin başlıklarında ve yönergelerde belirlenen renkler kullanılmıştır. Bu renk değişikliği ve çeşitliliği kitabı sıkıcı olmaktan kurtarabilecek bir özelliktir. Öğrenci için eğlenceli bir hâl bile alabilir. Her ünitenin kapak sayfası içindekiler tablosunda belirlenmiş renkte renklendirilmiş, görsel bir unsurla da desteklenen, üniteye 3 dersin başlıklarının sıralandığı bir düzenden oluşmaktadır. Bütün ünitelerin kapak düzenlemesi aynı şekildedir. Ünite başlığının altında o ünitenin teması ile alakalı bir görsel bulunmaktadır.

Ünitelerin kapak sayfalarında ya da derslerde kullanılan görseller çoğunlukla gerçek fotoğraflardan, bazıları da resim ve figürlerden oluşmaktadır. Dersler genel olarak içeriğe uygun bir görselle desteklenen bir diyalog ya da metinle başlamaktadır. “Salut!” kitap setinde olduğu gibi bu kitap setinde de dersler alt başlık ve bölümlere ayrılmamakta her ders 4 ile 9 arasında değişen sayıda etkinlikten oluşmaktadır. Her maddenin hitap ettiği beceriye yönelik olarak bir yönergesi bulunmaktadır. Bazı maddeler iki beceriye birden hitap edebilmektedir. Yönergelere semboller eşlik etmektedir; dinleme etkinliklerinde kulaklık, konuşma etkinliklerinde konuşan bir insan kafası silueti, yazma etkinliklerinde kalem tutan bir el, rol yapma/canlandırma oyunlarında klaket (çekim tahtası), okuma etkinliklerinde açık duran bir kitap, eşleştirme etkinliklerinde sağ ve sol oklar kullanılmıştır. Diğer kitaplarda alt bölümlerde her beceri için ayrı ayrı işlenen etkinlikler bu kitap setinde bir derste sadece “1, 2, 3...” şeklinde numaralandırılarak çalışılmaktadır.

Örneklenecek olan bir ders ile işleyiş anlatılmaya çalışılacaktır. Kitabın ellinci sayfasında 4. ünitenin ilk dersi genel sıralamada ise 10. ders olan “Quelle heure est-il? À quelle heure, rentrez-vous? (saat kaç? kaçta geleceksin?) başlıklı dersin işlenişi örneklenecektir. Dersin başlığının hemen altında 8 adet resimde çalışan genç bir kadının sabah uyanıp gece yatana kadarki bir günü saat göstergeleri ile birlikte resmedilmektedir. Resimlerde sabah 06.30’da uyanan kadının elini yüzünü yıkadığı, saat 07.00’de kahvaltı ettiği, saat 08.10’da otobüse bindiği, 08.30’da iş yerinde çalışmaya başladığı, 12.40’da öğle yemeği yediği, akşam eve döndüğünde televizyon izlediği ve saat 23.30’da da uyuduğu görülmektedir. Görsellerin altında ise bu kadının bir gününü anlatan metin bulunmaktadır. Metinden sonraki etkinlikler boyunca okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerini geliştirmeye yönelik çeşitli etkinlik türleri bulunmaktadır. İlk etkinlik olarak kulaklık ve konuşan bir insan kafası siluetinin bulunduğu, metnin öğrenciler tarafından dinlenerek tekrar edilmesi istenen yönerge yer almaktadır. İkinci etkinlik maddesinde metin ile ilgili soruların okunarak cevaplanması istenmektedir. Yönergede kalem tutan el ve açık duran kitap sembolleri mevcuttur. İkinci etkinliğin sağ tarafında, açık yeşil renkli “Mémo” başlıklı, derslerde öğrenilen konuşma eylemlerinin hatırlatıldığı/özetlendiği bir bölüm bulunmaktadır. Her derste bu bölüm aynı şekilde mevcuttur. Bu derste saatler ve zaman konusu işlendiği için rakam ve yazı ile zaman ifadeleri sıralanmıştır. Daha sonra 3. etkinlikte öğrencilerden doğru cevabı bulmaları, diğer etkinlikte de üstte verilen panolarla ilgili sorulan sorulara panolara bakarak doğru cevabı vermeleri istenmektedir. 5. etkinlikte önce dinleme yaparak öğrenci verilen boşlukları zaman ifadeleri ile dolduracaktır. Burada yine bir hatırlatma amaçlı konuşma eylemlerinin verildiği küçük bir bölüm

bulunmaktadır. Son etkinlik olarak da 5 adet verilmiş sarkaçlı saat görseline bakarak öğrenciden zaman ifadelerini rakamla yazması istenmektedir. Her ders bu şekilde hem dört temel becerinin her biri için ayrı ayrı düzenlenmiş hem de becerileri ikişerli şekilde birleştirerek öğrenciyi çalıştıracak etkinliklerden oluşmaktadır. Sadece bir beceri üzerine yoğunlaşılmamıştır. Öğrenciye farklı becerilerde farklı görevler verilerek konular öğretilmektedir. Kitap boyunca dikkati çeken en önemli nokta derslerde ve etkinliklerde dilbilgisi ve sözcük bilgisi konu anlatımlarına derslerin içinde bir yer ayrılmamış olmasıdır. Derslerde dilbilgisi konu anlatımı ya da sözcük çalışmaları bulunmamaktadır. Her 3 dersin bitiminde, ünite sonlarında dersler boyunca öğrenilenleri test etmek adına ikişer sayfadan oluşan değerlendirme bölümleri bulunmaktadır. Bu bölümlerin ardından da ünite ile ilgili öğrencinin tik (✓) ya da çarpı (X) işareti koyarak her dört beceri için belirtilen genel kazanım ifadelerinden hangisini edinişini edinmediğini test edebileceği bir sayfalık öz değerlendirme bölümü daha bulunmaktadır. İlk değerlendirme bölümleri görseller ve sembollerle ikinci öz değerlendirme bölümleri ise sadece sembollerle desteklenmektedir.

Derslerin bitiminde bir sayfasının fiil çekimlerine ayrıldığı toplam 6 sayfalık “Précis Grammatical (dilbilgisel özet) bölümü bulunmakta ve burada örneklendirilerek Fransızca dilbilgisi konuları görsel öğelerle de desteklenerek anlatılmaktadır. Renklendirilmiş tablolar halinde yapılan anlatım görsel olarak sıkıcı olmaktan çıkmış ve ilgi çekici hâle gelmiştir. Gerekli yerlerde de “N’oubliez pas! (unutmayınız!)” uyarı ifadesiyle öğrencinin dikkat etmesi gereken kurallar ve istisnai durumlarla ilgili ek açıklamalar yapılmıştır. Dilbilgisi anlatım bölümünden sonra 5 sayfalık “Vocabulaire (sözcük bilgisi)” bölümü yer almaktadır. Fransızca sözcük, parantez içinde sözcüğün türü (isim, fiil, sıfat, bağlaç, edat vb.) ve Türkçe karşılığı şeklinde düzenlenen oldukça fazla sayıda sözcük içermektedir. Sözlük bölümünün ardında 3 sayfalık, bir kız (*Léa*) ve köpeği (*Çomar*) üzerinden görsel olarak anlatılan durumlar ve diyaloglardan oluşan Fransızcada “Les actes de paroles (konuşma eylemleri/edimleri)” olarak adlandırılan bir bölüm bulunmaktadır. *Léa* ve *Çomar*’ın diyalogları üzerinden, öğrenciye renklendirilmiş kutucuklar içinde, öğrencinin günlük dilde çevresiyle iletişim kurarken ihtiyacı olabilecek her konu hakkında kuracağı cümleler, kullanacağı ifadeler, yapılar verilmektedir. Örneğin öğrencinin samimi ya da resmi olarak selamlaşırken, vedalaşırken, bir şeyi tarif ederken, kibar bir şekilde istek, teşekkür, üzgünlük gidi ifadeleri kullanırken, bir kişiyi tarif ederken/tanıtırken, isteklerini ve zevklerini belirtirken, zaman ifadelerini sorarken, günlük aktivitelerinden bahsederken, telefonda konuşurken, bir zorunluluk ya da tavsiye ifade ederken, birini davet ederken hangi cümleleri kurması gerekiyorsa onların gösterildiği bir bölümdür. Bu

bölüm bir yandan da “A1.1” kitabı boyunca derslerde işlenenlerin bir özeti niteliğindedir. Bu bölümden sonra iki sayfalık sözcük kartları listesi bulunmaktadır. Bu sözcükler öğrenciler tarafından kesilerek dersteki etkinliklerde kullanılabilecek sözcüklerden oluşmaktadır. Sözcük listesinden sonra ise on iki sayfalık resimlerden oluşan ve yine kesilerek öğrenciler tarafından kullanılabilecek görseller listesi bulunmaktadır. Resim ve fotoğraf karışımı olarak yumurta, peynir, süt, futbol topu, gitar, fotoğraf makinesi, piyano, kol saati, tablet, kulaklık, kedi, köpek, kuş, kaplumbağa, tavşan, portakal suyu, bir fincan kahve, çikolata, balık, brokoli, üzüm, biber, sırt çantası, pantolon, paten, boks eldiveni, tişört, cetvel, defter, uçak, tren, vapur vb. gibi pek çok kategoriye ait görsellerden oluşmaktadır. Son iki sayfasında ise *Euro* ve *TL* olarak kâğıt ve madeni paraların resimlerinden oluşan listeler bulunmaktadır. Bunlar öğretmenin öğrenciye verdiği dersle ilgili görev ve ödevlerde, hem de öğrencinin grup ya da tek olarak gerçekleştireceği etkinliklerde kullanılmak üzere kitaba eklenmiştir. Kitabın sonunda, kitabın hazırlanması sırasında yararlanılan kaynakların listesinin bulunduğu bir sayfa ve kitapta kullanılan görsellerin alıntılandığı kaynaklar ve kitaba yerleştirilme tarih ve saatlerinin belirtildiği 4 sayfalık bir bölüm bulunmaktadır.

Nouveau Bien Sûr! A1.2: 165 sayfa olan kitabın ön ve iç kapak sayfalarından sonraki sayfalarında sırasıyla, Türk bayrağının eşlik ettiği İstiklâl Marşı, arka sayfasında Gençliğe Hitabe ve karşı sayfada tam sayfa bir *Mustafa Kemal Atatürk* portesi bulunmaktadır. Daha sonra bir sayfalık renklendirilmiş başlık ve yazılardan oluşan özet ya da içerik olarak çevirebileceğimiz “Sommaire” başlıklı bir bölüm bulunmaktadır. Burada ünite ve derslerin başlıkları, başlangıç ve bitiş sayfa numaraları ve her ünitenin kapak sayfa görüntüsü bulunmaktadır. Bu sayfanın ardından “Tableau de Contenus (içindekiler/içerik tablosu)” bulunmaktadır. 4 sayfadan oluşan bu bölümde ünitelerin başlıkları, derslerin başlıkları ve her dersin “Objectifs Linguistiques” denilen dilsel amaçlarının maddeler halinde sunumu yer almaktadır. Dilsel amaçların alt tarafında, üniteyle ilgili 4 alt başlık daha mevcuttur. İlk alt başlık “Situations orales (sözel durumlar) ünite içinde bulunan 3 ders içeriğinde işlenecek olan sözel becerilerle ilgili edinimlerin maddeler haline sıralanmasından oluşmaktadır. “Écritures (yazım konuları)” başlıklı ikinci alt bölümde ünite içinde 3 derste bulunan yazma becerisine yönelik olarak yazma konuları maddeler halinde sıralanmıştır. “Compréhension des textes (metinlerin anlaşılması)” başlıklı alt bölümde derslerde bulunan metinlerin ya da diyalogların temalarının/konularının ne olduğu, nelerden oluştuğu maddeler halinde sıralanmıştır. Son alt başlık olan “Vocabulaire (sözcük bilgisi)” bölümünde ise ünite içindeki 3 ders boyunca öğrencinin öğreneceği fiil, sözcük, yapı, ifade, sözcük grubu, dilbilgisi konuları ve derslerin konularının

gerektirdiği sözcük bilgisi maddeler halinde sıralanmış durumdadır. Bu tabloda öğrencinin kitabın işleneceği dönem boyunca her ünite ve derste hangi konuların, temaların, dilbilgisi içeriklerinin, sözcük bilgisinin, her beceri için planlanan öğretilerin neler olduğunu önceden ve bir arada görmesi ve bilgi sahibi olması öğrencinin derse karşı isteğinde, varsa kafasındaki belirsizliğin kalkmasında ve önceden derslerle ilgili hazırlık yapmasında fayda sağlayacaktır. Setin ikinci kitabında içindekiler sayfasından sonra ders kitabının kullanımını, içeriğini başlık ve sayfaların görüntüleriyle anlatan bir sayfalık “Mode d’Emploi” başlıklı bölüm bulunmaktadır. Bu sayfada kitabın yapısını oluşturan ana başlıklar sıralanmış; bir örnek görüntüyle ünite kapak sayfasının nasıl olduğu gösterilmiş; bir ünitenin işleyişi, içinde 3 ders olduğu belirtilmiş; örnek bir dersin ilk sayfasının görüntüsü üzerinden sayfada bulunanlar başlıklarla belirtilmiştir. Derslerin başlangıcında metin ya da diyalog sonra görseller daha sonra derste konuşma eylemleri ve akabinde de etkinliklerin olduğu belirtilmiştir. Bir sayfa değerlendirme, bir sayfa öz değerlendirme, bir sayfa da medeniyet/uygarlık sayfası olduğu gösterilmiştir. Sayfanın en alt kısmında da ünite ve derslerde etkinlik yönergelerinde kullanılan diğer semboller görsel ve yazıyla ifade edilmiştir. Örneğin: “Parlez (konuşun)” yönergesi için konuşan bir insan kafası silueti, “Écoutez (dinleyin)” yönergesi için bir kulaklık resmi, “Lisez (okuyun)” yönergesi için açık şekilde duran bir kitap resmi, “Vrai ou Faux (doğru ya da yanlış)” için tik sembolü, “Jouez! (oynayın)” yönergesi için tiyatronun da simgesi olan gülen ve ağlayan yüz görseli vb. gibi sembol ve işaretlemeler mevcuttur. Kitabın tamamı gibi buraya kadar olan bölümler renklendirilmiş ve görsellerle desteklenmiş şekilde düzenlenmiştir.

Kitap 8 ünite, her üniteye üçer ders, toplam yirmi dört dersten oluşmaktadır. İçindekiler tablosunda her ünite için bir renk belirlenmiştir örneğin; 1. ünite açık sarı, 2. ünite koyu sarı, 3. ünite turuncu, 4. ünite pembe, 5. ünite mor, 6. ünite açık yeşil, 7. ünite koyu yeşil, 8. ünite daha koyu yeşil renklidir. Kitapta ünitelerin kapak sayfalarında ünitelerin ve o üniteye 3 dersin başlıklarında ve yönergelerde belirlenen renkler kullanılmıştır. Bu renk değişikliği ve çeşitliliği kitabı sıkıcı olmaktan kurtarabilecek bir özelliktir. Öğrenci için eğlenceli bir hâl bile alabilir. Her ünitenin kapak sayfası içindekiler tablosunda belirlenmiş renkte renklendirilmiş, en sağ üstte “unité” başlığı ve numarası, biraz altta ünitenin konu başlığı, başlığın altında üniteye 3 dersin başlık sıralaması, en altta da ünitenin içeriğine uygun bir görsel şeklinde düzenlenmiştir. Bütün ünitelerin kapak düzenlemesi aynı şekildedir. Ünitelerin kapak sayfalarında ya da derslerde kullanılan görseller çoğunlukla gerçek fotoğraflardan bazıları da resim ve figürlerden oluşmaktadır. Dersler genel olarak içeriğe uygun bir görselle desteklenen bir diyalog ya da metinle başlamaktadır. Setin ilk kitabında olduğu gibi bu kitapta da dersler alt başlık ve

bölümlere ayrılmamakta, her ders 5 ile 8 arasında değişen sayıda etkinlikten oluşmaktadır. Her maddenin hitap ettiği beceriye yönelik olarak bir yönergesi bulunmaktadır. Bazı maddeler iki veya daha fazla beceriye hitap edebilmektedir. Yönergelere semboller eşlik etmektedir; dinleme etkinliklerinde kulaklık, konuşma etkinliklerinde konuşan bir insan kafası silueti, yazma etkinliklerinde kalem, inceleme etkinliklerinde bir göz, okuma etkinliklerinde açık duran bir kitap, eşleştirme etkinliklerinde sağ ve sol oklar kullanılmıştır. Diğer kitaplarda alt bölümlerde, her beceri için ayrı ayrı işlenen etkinlikler, bu kitap setinde bir derste sadece “1, 2, 3...” şeklinde numaralandırılarak çalışılmaktadır.

Örneklenecek olan bir ders ile işleyiş anlatılmaya çalışılacaktır. Kitabın doksan sekizinci sayfasında, 8. ünitenin ilk dersi genel sıralamada ise yirmi ikinci ders olan “Avec Audioguide ou visite Guidée? (sesli rehber mi ya da rehberli tur mu?)” başlıklı dersin işleniş örneklenecektir. Dersin başlığının hemen altında bir turist ve bir görevlinin arasında geçen diyalogla ders başlamaktadır. Anne-baba-çocuktan oluşan üç kişilik bir aile *Louvre Müzesi*’ni ziyaret etmek için giriş bileti satın almak istemektedir. Müzeyi gezerken de sesli rehber kullanmak isterler. Diyalogun altında *Louvre Müzesi*’nin iki adet fotoğrafı ve fotoğrafların sağ üst köşesinde de bir kulaklık ve sesli rehber aleti yer almaktadır. Görsellerin altında ilk etkinlik diyalogu dinleme ve tekrar etme etkinliğidir. Yönerge cümlesinin yanında kulaklık ve konuşan insan sembolleri bulunmaktadır. İkinci etkinlikte öğrencilerden sahneyi canlandırmaları istenmektedir. Yönerge cümlesinin yanında gülen-ağlayan maske sembolü bulunmaktadır. 3. etkinlik olarak diyalog ile ilgili sorulan 5 soruya cevap verilecektir. Yönerge cümlesinin yanında, açık duran bir kitap, konuşan insan ve kalem sembolleri bulunmaktadır. 4. etkinlikte, “a, b, c...” şeklinde harflendirilmiş, Fransa’da bulunan 5 adet müze fotoğrafıyla, yönerge cümlesinin altında verilen müze isimlerinin eşleştirilmesi istenmektedir. Yönerge cümlesinin yanında sağ sol oklar bulunmaktadır. 5. etkinlikte sol tarafta verilen müzeye giriş panosunun bilgilerinden yola çıkarak verilen 5 soru cevaplanacaktır. Yönerge cümlesinin yanında bir göz, kalem ve konuşan insan sembolleri bulunmaktadır. 6. etkinlikte verilen 3 adet görseli öğrenciler tarif edecektir. Yönergenin yanında göz ve konuşan insan sembolleri bulunmaktadır. Son 7. etkinlikte ise verilen 5 adet cümledeki sıfat türündeki sözcüklerin yerinin doğru mu yanlış mı olduğu öğrenciler tarafından işaretlenecektir. Yanlış ise cümlenin doğrusunu yazmaları istenmektedir. Yönerge cümlesinin yanında tik işareti bulunmaktadır. Dersin işlenişinde görülmektedir ki etkinliklerde birden fazla becerinin bir arada kullanılması gerekmektedir. Bu anlamda kitap, öğrenciye her beceri için kazanım sağlayabileceği şekilde zengin bir içerik sunmaktadır. Etkinlik yönergeleri açık ve anlaşılır şekilde düzenlenmiştir. Ders içeriklerinde

dilbilgisi ya da sözcük bilgisi anlatımları için ayrılan bölümler bulunmamakta, dersler tamamen öğrencinin aktif olarak katılım göstereceği etkinliklerden oluşmaktadır. Dersler çoğunluğu gerçek fotoğraflardan oluşan görsellerle desteklenmiş ve renklendirilmiştir. Kitapta seçilen konular lise 2 öğrencisinin seviyesine ve ihtiyaçlarına uygun içeriklerden oluşturulmuştur. Her 3 dersin bitiminde ünite sonlarında, dersler boyunca öğrenilenleri test etmek adına ikişer sayfadan oluşan değerlendirme bölümleri bulunmaktadır. İlk kitaptan farklı olarak setin ikinci kitabına değerlendirme bölümü ardından “Civilisation (medeniyet/uygarlık)” ve “Mon Projet (benim projem)” başlıklı iki sayfalık bir bölüm eklenmiştir. Bu bölümde öğrenciler kendilerine sunulan görsel ve yazılı belgeler aracılığıyla Fransa ve Frankofoni dünyasıyla tanışırken bir yandan da Fransa’daki kültürel çeşitlilik üzerine çalışmalar yapabilmektedirler. Her ünitenin sözü edilen bölümünde Fransa kültürüne ait farklı bir konu anlatımı mevcuttur. 1. ünitenin uygarlık bölümünün konusu Frankofoni dünyası, 2. ünitenin konusu Fransız eğitim sistemi, 3. üniteninki 1. Napolyon’un yarattığı mühendislik, politika, tıp gibi alanlardaki büyük okullar, 4. ünitenin medeniyet/uygarlık konusu Fransa’daki ünlü parklar ve gezilecek bazı yerler vb.dir. Proje bölümlerinde ise öğrenciler o ünitenin genel teması ne ise o tema ile ilgili verilen görevi yerine getirmektedirler. Medeniyet/uygarlık ve proje bölümünün ardından ise bir sayfalık, öz değerlendirme bölümleri bulunmaktadır.

Derslerin bitiminde ilk 6 sayfası ilk kitabın dilbilgisi bölümüyle aynı olan bu 6 sayfaya 2 sayfalık daha konu eklenen toplam 8 sayfalık “Précis Grammatical (dilbilgisel özet) bölümü bulunmakta ve burada örneklendirilerek Fransızca dilbilgisi konuları görsel öğelerle de desteklenerek anlatılmaktadır. Renklendirilmiş tablolar halinde yapılan anlatım görsel olarak sıkıcı olmaktan çıkmış ve ilgi çekici hâle gelmiştir. Gerekli yerlerde de “N’oubliez pas! (unutmayınız!)” uyarı ifadesiyle öğrencinin dikkat etmesi gereken kurallar ve istisnai durumlarla ilgili ek açıklamalar yapılmıştır. 8 sayfaya ek olarak 3 sayfa da fiil çekim tablosu verilmiştir. En çok kullanılan ve kitabın içinde sıklıkla geçen aimer (sevmek), travailler (çalışmak), finir (bitirmek), partir (gitmek), pouvoir (-e bilmek), devoir (zorunda olmak), savoir (bilmek) vb. gibi fiillerin 6 özneye ve “présent (şimdiki zaman), imparfait (di’li geçmiş zaman) passé composé (geçmiş zaman), futur simple (basit gelecek zaman)” zamanlarına göre çekimleri yapılmıştır. Öğrenciler için özellikle çekimlerini karıştırdıkları fiillerin doğru çekimlenmiş hâlini görebilmesi için faydalı bir bölümdür. Dilbilgisi anlatım ve fiil çekim bölümünden sonra 9 sayfalık “Vocabulaire (sözcük bilgisi)” bölümü yer almaktadır. Bu bölüm Fransızca sözcük, parantez içinde sözcüğün türü (isim, fiil, sıfat, bağlaç, edat, tekil, çoğul vb.) ve Türkçe karşılığı şeklinde düzenlenen oldukça fazla sayıda sözcük içermektedir. Sözlük

bölümünün ardında 1 sayfalık kitabın CD'sinde yer almayan iki dinleme diyalogunun yazılı kaydı bulunmaktadır. Etkinliğin yapılışı sırasında öğrencinin zorlanmaması için 4. ve 7. ünitelerden iki diyalog bu bölüme yazılmıştır. Daha sonra ilk kitaptaki bölümün aynısı olan 3 sayfalık bir kız (*Léa*) ve köpeği (*Çomar*) üzerinden görsel olarak anlatılan durumlar ve diyaloglardan oluşan, Fransızca'da "Les actes de paroles (konuşma eylemleri/edimleri)" olarak adlandırılan bir bölüm bulunmaktadır. *Léa* ve *Çomar*'ın diyalogları üzerinden öğrenciye renklendirilmiş kutucuklar içinde öğrencinin günlük dilde, çevresiyle iletişim kurarken ihtiyacı olabilecek her konu hakkında kuracağı cümleler, kullanacağı ifadeler, yapılar verilmektedir. Bu bölümden sonra iki sayfalık "Cartes-Mots" sözcük kartları listesi bulunmaktadır. Bu sözcükler öğrenciler tarafından kesilerek dersteki etkinliklerde kullanılacak sözcüklerden oluşmaktadır. Sözcük listesinden sonra ise 8 sayfalık görsellerden oluşan ve yine kesilerek öğrenciler tarafından kullanılacak bir bölüm bulunmaktadır. Her sayfada iki olmak üzere toplam 16 görselden oluşan 8 sayfalık bölümde bulunan görsellerin tümü gerçek fotoğraflardan oluşmaktadır. İlk kitaptakinin aksine bu kitaptaki fotoğraflar sadece bir nesnenin fotoğrafı değil daha çok bir ortamı resmeden fotoğraflardır. Kütüphanede ders çalışan bir grup arkadaşın görüntüsü, aşçılık kursunda yemek yapan 5 kursiyer ve bir aşçının mutfaktaki görüntüsü, 3 arkadaşın bir evde gitar çalıp şarkı söyledikleri görüntü, bir sergi salonunda, resim kursunda 7 kursiyerin resim yaptıkları andaki görüntü, uçakta yolculuk yapan iki arkadaşın ve diğer yolcuların görüntüsü, dağ tırmanışı yapan üç arkadaşın bir harita üzerinde toplanmaları görüntüsündeki örneklerde olduğu gibi. Bunlar öğretmenin öğrenciye verdiği dersle ilgili görev ve ödevlerde hem de öğrencinin grup ya da tek olarak gerçekleştireceği etkinliklerde kullanılmak üzere kitaba eklenmiştir. Kitabın sonunda kitabın hazırlanması sırasında yararlanılan kaynakların listesinin bulunduğu bir sayfa ve kitapta kullanılan görsellerin alıntılandığı kaynaklar ve kitaba yerleştirilme tarih ve saatlerinin belirtildiği on bir sayfalık bir bölüm bulunmaktadır.

Nouveau Bien Sûr! A2.1: 110 sayfa olan kitabın ön ve iç kapak sayfalarından sonraki sayfalarında sırasıyla, Türk bayrağının eşlik ettiği İstiklâl Marşı, arka sayfasında Gençliğe Hitabe ve karşı sayfada tam sayfa bir *Mustafa Kemal Atatürk* portesi bulunmaktadır. Daha sonra bir sayfalık renklendirilmiş başlık ve yazılardan oluşan özet ya da içerik olarak çevirebileceğimiz "Sommaire" başlıklı bir bölüm bulunmaktadır. Burada ünite ve derslerin başlıkları, başlangıç ve bitiş sayfa numaraları ve her ünitenin kapak sayfa görüntüsü ve derslerden sonra kitapta bulunan bölümlerin isimleri bulunmaktadır. Bu kitapta da her ünite için bir renk belirlendiği görülmektedir. 1. ünite turuncu, 2. ünite kırmızı, 3. ünite pembe, 4. ünite

mor, 5. ünite açık mavi, 6. ünite ise yeşil renk temalıdır. İlk iki kitaptaki sırlamanın aksine bu kitapta “Sommaire” bölümünden sonra ders kitabının kullanımını, içeriğini başlık ve sayfaların görüntüleriyle anlatan bir sayfalık “Mode d’Emploi” başlıklı bölüm bulunmaktadır. Bu sayfada kitabın yapısını oluşturan ana başlıklar sıralanmış; bir örnek görüntüyle ünite kapak sayfasının nasıl olduğu gösterilmiş; bir ünitenin işleyişi, içinde 3 ders olduğu belirtilmiş; örnek bir dersin ilk sayfasının görüntüsü üzerinden sayfada bulunanlar başlıklarla belirtilmiştir. Derslerin başlangıcında metin ya da diyalog sonra derste konuşma eylemleri daha sonra görseller ve akabinde de etkinliklerin olduğu belirtilmiştir. Bir sayfa değerlendirme, bir sayfa öz değerlendirme, bir sayfa da medeniyet/uygarlık sayfası olduğu gösterilmiştir. Sayfanın en alt kısmında da ünite ve derslerde, etkinlik yönergelerinde kullanılan diğer semboller görsel ve yazıyla ifade edilmiştir. Örneğin: “Parlez (konuşun)” yönergesi için konuşan bir insan kafası silueti, “Écoutez (dinleyin)” yönergesi için bir kulaklık resmi, “Lisez (okuyun)” yönergesi için açık şekilde duran bir kitap resmi, “Vrai ou Faux (doğru ya da yanlış)” için tik sembolü, “Jouez! (oynayın)” yönergesi için tiyatronun da simgesi olan gülen ve ağlayan yüz görseli vb. gibi sembol ve işaretlemeler mevcuttur. Kitabın tamamı gibi buraya kadar olan bölümler renklendirilmiş ve görsellerle desteklenmiş şekilde düzenlenmiştir. İçindekiler tablosu bu bölümden sonra yer almaktadır. 3 sayfalık “Tableau Des Contenus” içindekiler tablosu ünite ve derslerin başlıklarından ve her dersin “Objectifs linguistiques” denilen dilsel amaçlarının maddeler halinde sunumundan oluşmaktadır. Dilsel amaçların alt tarafında üniteyle ilgili 4 alt başlık daha mevcuttur. İlk alt başlık “Situations orales (sözel durumlar)” ünite içinde bulunan 3 ders içeriğinde işlenecek olan sözel becerilerle ilgili edinimlerin maddeler haline sıralanmasından oluşmaktadır. “Compréhension des textes (metinlerin anlaşılması)” başlıklı ikinci alt bölümde derslerde bulunan metinlerin ya da diyalogların temalarının/konularının ne olduğu, nelerden oluştuğu maddeler halinde sıralanmıştır. “Audition (dinleme/işitme)” başlıklı üçüncü alt bölümde her derste dinleme becerisi ile ilgili öğrencin edineceği beceriler maddeler halinde verilmiştir. “Écritures (yazım konuları)” başlıklı dördüncü alt bölümde ünite içinde 3 derste bulunan yazma becerisine yönelik olarak yazma konuları maddeler halinde sıralanmıştır. Bu tabloda öğrencinin kitabın işleneceği dönem boyunca her ünite ve derste hangi konuların, temaların, dilbilgisi içeriklerinin, sözcük bilgisinin, her beceri için planlanan öğretilerin neler olduğunu, önceden ve bir arada görmesi ve bilgi sahibi olması, öğrencinin derse karşı isteğinde, varsa kafasındaki belirsizliğin kalkmasında ve önceden derslerle ilgili hazırlık yapmasında fayda sağlayacaktır. Bu bölümden sonra dersler başlamaktadır. Setin üçüncü kitabında 6 ünite ve her ünite içinde üçer ders bulunmaktadır. Her ünitenin kapak sayfası içindekiler tablosunda belirlenmiş renkte renklendirilmiş, en sağ üstte “unité” başlığı ve numarası, hemen altında

ünitenin konu başlığı, başlığın altında ünitenin içeriğine uygun bir görsel, görselin altında ise ünitedeki 3 dersin başlık sıralaması şeklinde düzlenmiştir. Bütün ünitelerin kapak düzenlemesi aynı şekildedir. Ünitelerin kapak sayfalarında ya da derslerde kullanılan görseller çoğunlukla gerçek fotoğraflardan bazıları da resim ve figürlerden oluşmaktadır. Dersler genel olarak içeriğe uygun bir görselle desteklenen bir diyalog ya da metinle başlamaktadır. Setin ilk iki kitabında olduğu gibi bu kitapta da dersler alt başlık ve bölümlere ayrılmamakta, her ders 5 ile 9 arasında değişen sayıda etkinlikten oluşmaktadır. Her maddenin hitap ettiği beceriye yönelik olarak bir yönergesi bulunmaktadır. Bazı maddeler iki veya daha fazla beceriye hitap edebilmektedir. Yönergelere semboller eşlik etmektedir; dinleme etkinliklerinde kulaklık, konuşma etkinliklerinde konuşan bir insan kafası silueti, yazma etkinliklerinde kalem, inceleme etkinliklerinde bir göz, okuma etkinliklerinde açık duran bir kitap, eşleştirme etkinliklerinde sağ ve sol oklar kullanılmıştır. Diğer kitaplarda alt bölümlerde her beceri için ayrı ayrı işlenen etkinlikler, bu kitap setinde bir derste sadece “1, 2, 3...” şeklinde numaralandırılarak çalışılmaktadır.

Rastgele seçilen bir dersin işleniş üzerinden derslerin genel işleyişi hakkında fikir vermeye çalışılacaktır. Kitabın yetmiş sekizinci sayfasında 6. ünitenin son kitabın da son dersi olan on sekizinci ders örneklenecektir. Dersin başlığı “Les Moyens Transports Futuristes (geleceğin ulaşım araçları)”dır. Ders 6 adet gelecekte kullanılması planlanan ileri teknolojiye sahip ulaşım araçlarının görselleriyle başlamakta, görsellerin yan tarafında a’dan f’ye ulaşım araçlarının isimleri sıralanmaktadır. Görsel ve isimlerin altında da tek tek bu ulaşım araçları hakkında bilgiler veren, açıklamalarda bulunan 6 adet kısa metin bulunmaktadır. İlk etkinlikte öğrencilerden görselleri incelemeleri ve tarif etmeleri istenmektedir. Yönerge cümlesinin yanında bir göz ve bir konuşan insan sembolü bulunmaktadır. İkinci etkinlikte metinleri dinleyen öğrencilerin, metinleri görsellerle eşleştirmeleri istenmektedir. Yönerge cümlesinin yanında kulaklık sembolü mevcuttur. Üçüncü etkinlikte öğrencilere teknoloji ve bilim sayfalarını okuyup okumadıkları nedeniyle birlikte sorulmaktadır. Yönerge cümlesinin yanında konuşan insan sembolü vardır. Dördüncü etkinlikte üstte verilen gazete manşetlerini okuyan öğrenci, bu manşetleri aşağıda bulunan gazete sayfalarından hangisinde okuma ihtimali olduğunu işaretleyecektir. Yönerge cümlesinin yanında tik işareti bulunmaktadır. Öğrencilerin metni okuyup, soruları cevaplayacağı beşinci etkinliğin yönerge cümlesinin yanında açık duran kitap ve kalem sembolleri bulunmaktadır. Altıncı etkinlikte 4 sütunlu bir tablo verilmiştir. Öğrenci metni okuyacak ve tabloda bulunan başlıkların altını dolduracaktır. Yönerge cümlesinin yanında açık duran kitap ve kalem sembolleri bulunmaktadır. Yedinci etkinlikte

öğrenciden bir önceki etkinlikte bulunan tabloyu kullanarak, ulaşım araçlarını karşılaştırması istenmektedir. Sekizinci etkinlik bir canlandırma etkinliğidir. Öğrenciye hitaben teknoloji ve gelecekle ilgili sorular hazırlanmıştır. Öğrenci bu soruları okuyacaktır. Daha sonra sınıfın yarısı 2018, diğer yarısı 2030 yılında yaşadıklarını varsayacaklar ve bir gruptaki öğrenci diğer grupta bulunan arkadaşı ile verilen soruları kullanarak röportaj yapacaktır. Yönerge cümlesinin yanında gülen ve ağlayan yüz sembolü bulunmaktadır. Son etkinlikte de verilen soruların cevaplarından oluşacak olan bir paragraf yazması istenmektedir. Yönerge cümlesinin yanında kalem sembolü yer almaktadır. Dersin işlenişinde görülmektedir ki etkinliklerde birden fazla becerinin bir arada kullanılması gerekmektedir. Bu anlamda kitap öğrenciye her beceri için kazanım sağlayabileceği şekilde zengin bir içerik sunmaktadır. Etkinlik yönergeleri açık ve anlaşılır şekilde düzenlenmiştir. Ders içeriklerinde sadece iki ünite de bulunan küçük bilgilendirme notu dışında dilbilgisi ya da sözcük bilgisi anlatımları için ayrılan bölümler bulunmamakta, dersler tamamen öğrencinin aktif olarak katılım göstereceği etkinliklerden oluşturulmuştur. Dersler çoğunluğu gerçek fotoğraflardan oluşan görsellerle desteklenmiş ve renklendirilmiştir. Kitapta seçilen konular lise 3 öğrencisinin seviyesine ve ihtiyaçlarına uygun içeriklerden oluşturulmuştur. Her 3 dersin bitiminde ünite sonlarında, dersler boyunca öğrenilenleri test etmek adına ikişer sayfadan oluşan değerlendirme bölümleri bulunmaktadır. Değerlendirme bölümleri öğrencinin neyi ne kadar öğrendiğini görebilmesi, eksiklerini tespit edebilmesi açısından faydalı olacaktır. Setin ikinci kitabında olduğu gibi bu kitapta da değerlendirme bölümü ardından, “Civilisation (medeniyet/uygarlık)” başlıklı iki sayfalık bir bölüm eklenmiştir. Bu bölümde öğrenciler kendilerine sunulan görsel ve yazılı belgeler aracılığıyla Fransa ve Frankofoni dünyasıyla tanışırken bir yandan da Fransa’daki sosyal, kültürel, idari, sağlık dünyası gibi konular üzerine çalışmalar yapabilmektedirler. Her ünitenin sözü edilen bölümünde Fransa’daki, yaşam, kültür ve sistemlere ait farklı bir konu anlatımı mevcuttur. Örneğin, 1. ünitenin uygarlık bölümün konusu portreler ve yerler, 2. ünitenin konusu Fransız ailelerinin yapısı ve yaşamı, 3. üniteninki ünlü Fransız tıpçıları, 4. ünitenin konusu Fransa’daki doğa ve çevre anlayışı vb. gibi konular bu bölümde yer alan temalardan bazılarıdır. İkinci kitapta bulunan proje bölümü bir başlık altında bu kitapta yer almamıştır fakat her medeniyet/uygarlık bölümünün sağ alt köşesinde sunulan konu ile ilgili öğrenciden yapması istenen bir ödev, bir görev bulunmaktadır. Konuda anlatılan durumu öğrencinin yaşayıp yaşamadığı, anlatılan durumun kendi ülkesindeki şeklinin nasıl olduğu gibi sorularla öğrenciden hazırlaması gereken bir ödev istenmektedir. Medeniyet/uygarlık bölümünün ardından ise bir sayfalık öz değerlendirme bölümleri bulunmaktadır. İkinci kitaptaki öz

değerlendirme bölümün aynısı şeklinde, bu kitabın öz değerlendirme bölümleri de öğrenci tarafından doldurulacak şekilde düzenlenmiştir.

Derslerin bitiminde 8 sayfalık “Précis Grammatical (dilbilgisel özet) bölümü bulunmakta ve burada örneklendirilerek Fransızca dilbilgisi konuları anlatılmaktadır. Renklendirilmiş tablolar halinde yapılan anlatım görsel olarak sıkıcı olmaktan çıkmış ve ilgi çekici hâle gelmiştir. Gerekli yerlerde de “N’oubliez pas! (unutmayınız!)” uyarı ifadesiyle öğrencinin dikkat etmesi gereken kurallar ve istisnai durumlarla ilgili ek açıklamalar yapılmıştır. 8 sayfaya ek olarak 3 sayfa da fiil çekim tablosu verilmiştir. İkinci kitabın fiil çekim listesinin aynısı bu kitaba aktarılmıştır. Dilbilgisi anlatım ve fiil çekim bölümünden sonra 9 sayfalık “Vocabulaire (sözcük bilgisi)” bölümü yer almaktadır. Bu bölüm Fransızca sözcük, yanında sözcüğün türü (isim, fiil, sıfat, bağlaç, edat, tekil, çoğul vb.) ve Türkçe karşılığı şeklinde düzenlenen oldukça fazla sayıda sözcük içermektedir. Sözlük bölümünün ardında 1,5 sayfalık kitabın hazırlanması sırasında yararlanılan kaynakların listesi bulunmaktadır. Ardından da kitapta kullanılan görsellerin alıntılandığı kaynaklar ve kitaba yerleştirilme tarih ve saatlerinin belirtildiği 4 sayfalık bir bölüm bulunmaktadır.

Nouveau Bien Sûr! A2.2: Setin son kitabı 152 sayfadır. Ön ve iç kapak sayfalarından sonraki sayfalarında sırasıyla, Türk bayrağının eşlik ettiği İstiklâl Marşı, arka sayfasında Gençliğe Hitabe ve karşı sayfada tam sayfa bir *Mustafa Kemal Atatürk* portesi bulunmaktadır. Daha sonra bir sayfalık renklendirilmiş “Unité, Sujet, Page” başlıklarından oluşan özet ya da içerik olarak çevirebileceğimiz “Sommaire” başlıklı bir bölüm bulunmaktadır. Burada ünite ve derslerin başlıkları, derslerden sonra kitabın sonunda bulunan diğer bölüm başlıkları ve tümünün sayfa numaraları bulunmaktadır. Bu kitapta da her ünite için bir renk belirlendiği görülmektedir. 1. ünite açık mavi, 2. ünite sarı, 3. ünite turuncu, 4. ünite kırmızı, 5. ünite pembe, 6. ünite mor, 7. ünite koyu yeşil, 8. ünite açık yeşil, 9. ünite daha açık yeşil, 10. ünite lacivert, 11. ünite koyu mavi, 12. ünite ise açık mavi renk temalıdır. Özet bölümünden sonra ünite ve dersler hakkında daha detaylı bilgiler veren “Tableau des Contenus” başlıklı içindekiler/içerik tablosu mevcuttur. 6 sayfalık içindekiler bölümü ünite ve ders başlıklarının ardından her dersin dilsel amaçlarının ayrı ayrı verildiği “Objectifs Linguistiques” bölümlerini içermektedir. Daha sonra önceki 3 kitapta olduğu gibi üniteyle ilgili 4 alt başlık daha mevcuttur. İlk alt başlık “Situations orales (sözel durumlar) ünite içinde bulunan 3 ders içeriğinde işlenecek olan sözel becerilerle ilgili edinimlerin maddeler haline sıralanmasından oluşmaktadır. “Compréhension des textes (metinlerin anlaşılması)” başlıklı ikinci alt bölümde derslerde bulunan metinlerin ya da diyalogların temalarının/konularının ne olduğu, nelerden oluştuğu maddeler halinde

sıralanmıştır. “Écritures (yazım konuları)” başlıklı üçüncü alt bölümde, ünite içinde 3 derste bulunan, yazma becerisine yönelik olarak yazma konuları maddeler halinde sıralanmıştır. “Vocabulaire (sözcük bilgisi) başlıklı alt bölümde ünite içindeki 3 ders boyunca öğrencinin öğreneceği fiil, sözcük, yapı, ifade, sözcük grubu, dilbilgisi konuları ve derslerin konularının gerektirdiği sözcük bilgisi maddeler halinde sıralanmış durumdadır. Bu tabloda öğrencinin kitabın işleneceği dönem boyunca, her ünite ve derste hangi konuların, temaların, dilbilgisi içeriklerinin, sözcük bilgisinin, her beceri için planlanan öğretilerin neler olduğunu önceden ve bir arada görmesi ve bilgi sahibi olması öğrencinin derse karşı isteğinde, kafasındaki belirsizliğin kalkmasında ve önceden derslerle ilgili hazırlık yapmasında fayda sağlayacaktır. Her ünite içeriği belirlenen renkte renklendirilmiştir. İçindekiler tablosundan sonra ders kitabının kullanımını, içeriğini başlık ve sayfaların görüntüleriyle anlatan bir sayfalık “Mode d’Emploi” başlıklı bölüm bulunmaktadır. Bu sayfada kitabın yapısını oluşturan ana başlıklar sıralanmış; bir örnek görüntüyle ünite kapak sayfasının nasıl olduğu gösterilmiş; bir ünitenin işleyişi, içinde 3 ders olduğu, derslerden sonra bir sayfa değerlendirme, bir sayfa da öz değerlendirme sayfası olduğu belirtilmiş; örnek bir dersin ilk sayfasının görüntüsü üzerinden sayfada bulunanlar başlıklarla belirtilmiştir. Derslerin başlangıcında bir görsel daha sonra metin ya da diyalog, sonrasında etkinlikler bölümleri, sayfanın sonunda da konuşma eylemleri olduğu belirtilmiştir. Kitabın kullanımının anlatıldığı bu sayfanın en alt kısmında da kitap boyunca öğrencinin içeriklerde karşısına çıkacak olan semboller görsel ve yazıyla tanıtılmaktadır. “Répétez (tekrar edin)” yönergesi için konuşan bir insan kafası silueti, “Écoutez (dinleyin)” yönergesi için bir kulaklık, “Jouez! (oynayın)” yönergesi için klaket (çekim tahtası), “Complétez (tamamlayın)” yönergesi için kalem, “Imaginez (tahmin/hayal edin)” yönergesi için konuşma balonu, “Associez (eşleştirin)” yönergesi için sağ-sol oklar, “Observez (gözlemleyin)” yönergesi için göz, “Vrai ou Faux (doğru ya da yanlış)” için tik, “Répondez (cevaplayın)” yönergesi için kalem tutan el ve “Lisez (okuyun)” yönergesi için açık şekilde duran bir kitap sembolü yer almaktadır. Setin ilk 3 kitabındaki sembollerden daha fazla sembol içeren bu son kitapta yönergelerde belirtilen ödev ve görevler iki ve daha fazla beceriye hitap etmektedir. Kitabın tamamı gibi buraya kadar olan bölümler renklendirilmiş ve görsellerle desteklenmiş şekilde düzenlenmiştir. Bu bölümden sonra dersler başlamaktadır. Kitapta bulunan 12 ünitenin kapak sayfalarında ünite ve derslerin tema/konularına bağlı olarak farklı farklı görseller kullanılsa da kapak sayfaları biçimsel olarak aynı şekilde düzenlenmiştir. Şöyle ki; ünitelerin kapak saflarının sağ üst köşesinde iki adet ikili, bir adet üçlü, kadınlı erkekli, el kol hareketleri de belli olan, sohbet eden, küçük boyutta, gri renkli insan silüetleri bulunmaktadır. Her ünitenin kapak sayfası önceden o ünite için belirlenen bir zemin renginden

meydana gelmektedir. Kapak sayfasının sol üst tarafında elinde megafon tutarak bağıryormuş ve aynı zamanda yürüyormuş gibi görünen belirlenen renkte bir kadın silueti vardır. Kadın siluetinin hemen önünde yine belirlenen renkte yazılmış “Unité” başlığı ve numarası yer almaktadır. Ünite başlığının hemen altında her ünite kapak sayfasında da aynı renkte olan kırmızı renkte yazılan ünitenin teması bulunmaktadır. Ünite başlığı, numarası ve temasının altında, sırasıyla ders numaraları ve başlıkları mevcuttur. Derslerin numaraları belirlenen renkte yazılırken başlıkları siyah renkte yazılmıştır. Kapak sayfasının alt kısmında ünite ve derslerde işlenen konularla uyumlu olarak her ünite kapak sayfasında altışar adet görsel bulunmaktadır. Bu görseller üniteadaki derslerde de kullanılan görsellerin aynısıdır. Bazen görsellerin hepsi bazen bir kaç hem kapakta hem de ders içeriklerinde yer almaktadır. Bütün ünitelerin kapak düzenlemesi aynı şekildedir. Ünitelerin kapak sayfalarında ya da derslerde kullanılan görseller çoğunlukla gerçek fotoğraflardan bazıları da resim ve figürlerden oluşmaktadır. Dersler genel olarak içeriğe uygun bir görselle desteklenen bir diyalog ya da metinle başlamaktadır. Setin ilk iki kitabında olduğu gibi bu kitapta da dersler alt başlık ve bölümlere ayrılmamakta, her ders 5 ile 9 arasında değişen sayıda etkinlikten oluşmaktadır. Her maddenin hitap ettiği beceriye yönelik olarak bir yönergesi bulunmaktadır. Bazı maddeler iki veya daha fazla beceriye hitap edebilmektedir. Yönergelere kitabın başında tanıtılan semboller eşlik etmektedir.

Rastgele seçilen bir dersin işlenişi üzerinden derslerin genel işleyişi hakkında fikir vermeye çalışılacaktır. Kitabın otuzuncu sayfasında 3. ünitenin ilk genel sıralamada kitabın 7. dersi olan “Au bureau d’orientation (rehberlik ofisinde)” başlıklı ders örneklenecektir. Ders, *Chloé* ve *Fabrice* karakterleri arasında geçen diyalogla başlamaktadır. Rehberlik danışmanı *Bay Fabrice* ve öğrenci *Chloé* arasında geçen diyalogda: *Chloé*’nin diplomasını almak üzere olduğu, İngilizce ve Fransızca dillerinde iyi olduğu, bunun yanında İspanyolca ve Çince de öğrenmek istediği fakat hangisini seçeceği konusunda tereddüt ettiği ile ilgili bir konuşma geçmektedir. Rehber *Fabrice*, *Chloé*’ye ikisini de seçerse meslek edinmek konusunda daha güçlü olacağını tavsiye etmektedir. Diyalog turuncu renkli bir kutucuk içinde verilmiştir. Diyalogdan sonra bir görsel bulunmakta, görselde iki kadın, kadınlardan biri diğerini dinliyor ve elinde tuttuğu deftere bir şeyler not ediyor şekilde görünmektedir. Görsel ve metin oldukça uyumludur. Diyalog ve görselden sonra ilk etkinlik numarasının yanında bir göz ve bir konuşan insan silueti sembolleri bulunmaktadır dolayısıyla etkinlik, gözlemlene ve konuşma becerilerinin aktif edileceği bir etkinliktir. Öğrenciden görseli incelemesi ve ne gördüğünü tarif etmesi istenmektedir. İkinci etkinlikte diyalogu dinleme etkinliği yapılmaktadır. Üçüncü etkinlikte öğrenciden diyalogdaki sahneyi oynaması istenmektedir. Klaket (çekim tahtası) sembolü

kullanılmıştır. Dördüncü etkinlikte açık duran kitap ve kalem sembolü kullanılmıştır ve öğrenciden diyalogu okuyup soruları cevaplaması istenmektedir. Diyalogla ilgili 6 adet soru sorulmuştur. Beşinci etkinlik dilbilgisi etkinliğidir ve yönerge cümlesinin içinde verilen “lequel, laquelle, lesquels, lesquelles”, Türkçeye bileşik ilgi zamirleri olarak çevrilebilecek yapıları öğrenci verilen boşluklara yerleştirecektir. Kalem sembolü kullanılmıştır. Altıncı etkinlikte de aynı şekilde kalem sembolü kullanılmış ve yönerge cümlesinin içinde verilen “mieux, meilleur, meilleure”, karşılaştırma zarflarının boşluklara doldurulması istenmektedir. Bu etkinlikten sonra “Mémo” başlıklı bir hatırlatma bölümü bulunmaktadır. Turuncu çerçeveli bir kutucuk içinde yukarıdaki etkinlikte verilen “lequel, laquelle, lesquels, lesquelles” zamirleri örnek cümlelerle açıklanmıştır. Terimsel bir açıklamadan ziyade örnek cümlelerle, hangisinin hangi durumlarda kullanıldığı gösterilmiştir. Daha sonra yedinci etkinlikte, yine aynı zamirler verilmiş ve boşluklara yerleştirilmeleri istenmektedir. Sekizinci etkinlikte ise yine kalem sembolü kullanılarak verilen cümlelerin “Je peux, je veux, je dois” ifadelerinden uygun olan ile tamamlanması istenmektedir. Ünitenin son etkinliği dokuzuncu etkinlikte açık duran kitap ve kalem sembolleri kullanılmış, yönerge cümlesinde aşağıda verilen sözcüklerle boşluklu verilen metnin doldurulması istenmektedir. Verilen sözcükler “avoir besoin de, continuer à, s’informer sur, améliorer, hésiter, s’intéresser à, étudier, aimer, parler, être” fiilleridir. Bu fiiller metnin içine şimdiki zaman çekiminde yazılacaktır. Kitap öğrenciye her beceri için kazanım sağlayabileceği şekilde zengin bir içerik sunmaktadır. Etkinlik yönergeleri açık ve anlaşılır şekilde düzenlenmiştir. Fakat etkinlikler incelendiğinde, setin son kitabında diğer kitaplara göre dilbilgisi etkinlik örneklerine daha fazla yer verildiği görülmektedir. İçerikte her derste “Mémo” başlıklı o derste işlenen dilbilgisi konusu ile ilgili örnek cümleler üzerinden, terimsel açıklamalar yapılmadan, bilgilendirme yapılan bölümler bulunmaktadır. Uzun dilbilgisi konu anlatımı şeklinde olmayan bu kısa hatırlatma bölümleri derslerin işlenişi sırasında öğrencinin dilbilgisi konusunu hatırlaması adına fayda sağlayacaktır. Bu bölümler dışında ders içeriklerinde konu anlatımı ya da sözcük bilgisi anlatımlarını içeren bölümler bulunmamaktadır. Derslerde kullanılan görsellerin tamamına yakını gerçek fotoğraflardan oluşmaktadır. Dersler, etkinlikler ve değerlendirme bölümleri, görsellerle desteklenmiş ve renklendirilmiş şekilde düzenlenmişlerdir. Kitapta seçilen konular lise 4 öğrencisinin seviyesine ve ihtiyaçlarına uygun içeriklerden oluşturulmuştur. Her 3 dersin bitiminde, ünite sonlarında, dersler boyunca öğrenilenleri test etmek adına ikişer sayfadan oluşan değerlendirme bölümleri bulunmaktadır. Değerlendirme bölümleri öğrencinin neyi ne kadar öğrendiğini görebilmesi, eksiklerini tespit edebilmesi açısından faydalı olacaktır. Değerlendirme bölümleri

de görsellerle destekli, yönergelerde sembollerin kullanıldığı ve ait olduğu ünite için önceden belirlenen renkte renklendirilmiş şekilde düzenlenmiştir.

Derslerin bitiminde 3 sayfasının fiil çekim listelerine ayrılmış olan toplamda on üç sayfalık “Précis Grammatical (dilbilgisel özet) bölümü bulunmakta ve burada örneklendirilerek Fransızca dilbilgisi konuları anlatılmaktadır. Maddeler, cümleler, başlıklar, tablolar dikkat çekici olmaları adına, renklendirilerek, daire içine alınarak, gerektiği yerlerde kalın ve farklı yazı fontları ile yazılarak hazırlanmıştır. Renklendirilmiş tablolar halinde yapılan anlatım görsel olarak sıkıcı olmaktan çıkmış ve ilgi çekici hâle gelmiştir. Dilbilgisi konu anlatımının sonundaki 3 sayfada kitabın içinde derslerde geçen fiillerin 6 özneye ve “présent (şimdiki zaman), imparfait (di’li geçmiş zaman) passé composé (geçmiş zaman), futur simple (basit gelecek zaman)” zamanlarına göre çekimleri yapılmıştır. Öğrenciler için özellikle çekimlerini karıştırdıkları fiillerin doğru çekimlenmiş hâlini görebilmesi için faydalı bir bölümdür. Dilbilgisi anlatım ve fiil çekim bölümünden sonra 4 sayfalık “Vocabulaire (sözcük bilgisi)” bölümü yer almaktadır. Bu bölüm Fransızca sözcük, parantez içinde sözcüğün sadece dişi/erkek cinsiyetinden hangisine ait olduğu bilgisinin “m” ve “f” harfleriyle kısaltması ve Türkçe karşılığı şeklinde düzenlenen oldukça fazla sayıda sözcük içermektedir. Kitabın son sayfasında ise kitabın hazırlanması sırasında yararlanılan kaynakların listesi “Crédits” başlığı altında liste hâlinde verilmektedir.

Görsel Malzemeler

Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2: Tamamı renkli ve görsel malzemelerle desteklenerek basılmış kitap seti içeriği için seçilen görseller, görsellerin içerikle, metinlerle, diyaloglarla, etkinliklerle uyumu açısından iyi organize edilmiş bir settir. Fakat kullanılan kâğıt türünün bir önceki *Salut!* kitap setinde kullanılan kuşe kâğıt türünde olmamasından dolayı sayfalar ve görüntüler *Salut!* kitap setinde olduğu gibi parlak değildir. Buna rağmen ne görsellerde ne de yazılarda, onların kalitesiz olduğunu düşündürecek basım hataları, siliklik, soluk görüntüler, okumayı ve anlamayı etkileyecek bir basım hatası bulunmamaktadır. Bu ders kitabı seti baskı kalitesi, kâğıt kullanımı, içerik donanımı, kullanılan malzemeler olarak kaliteli ve iyi durumdadır. Baştan sona renklendirilmiş unsurlarla hazırlanan kitaplar öğrenciler için dikkat çekici, merak uyandırıcı ve derse karşı onların isteklerini arttırıcı durumdadır. Kitapların ilk sayfalarından son sayfalarına kadar kullanılan resimler, fotoğraflar, semboller, tablolar çeşitli, zengin ve her biri içerikle uyumlu niteliktedir. Çoğunlukla otantik yani gerçek resim ve fotoğraflar kullanılan kitapların görüntüleri, renkleri canlı, net, anlaşılır ve kalitelidir. Metin ve

görsel birlikteliği, görsellerin yerleşimi, konumu iyi şekilde yapılmıştır. Kullanılan görseller ve tasarımın iyi olması sonucu öğrencinin dil öğretimine katkı sağlamakta, anlamasını kolaylaştırmakta, bilmediğini ve yeni öğrendiğini ise doğru tahmin edebilmesini sağlamaktadır. Çünkü bir cümle, paragraf ya da bir sayfalık bir metinde ifade edilenleri bazen bir görsel tek başına yansıtabilmektedir. Bu sayede ders hem sıkıcı olmaktan çıkmakta hem de sadece yazıyla doldurulan sayfalar olmadığı için öğrencinin motivasyonu düşmemektedir.

Kitapta kullanılan görsellerin nicelik olarak yeterli olduğu ve metinlerle bütünlük oluşturduğu hatta metne katkı sağladığı söylenebilir. Konularla birebir ilişkili görseller seçilmiş olduğu için konuyu açıklayıcı niteliğe sahiptirler. Genellikle metni verilmeyen önce görselle başlayan derslerde, öğretmen öğrencilere konunun, diyalogun ya da metnin ne ile ilgili olabileceği, konunun ne anlatıyor olabileceği gibi sorular sormaktadır. Verilen pek çok görsel unsur sayesinde öğrenci konu ile ilgili pek çok fikir üretebilecektir. Metin sonrası etkinliklerde de hem resimler hem gerçek fotoğraflar içeriğe ve yönergeye uygun şekilde bir arada kullanılmıştır. Görsellerin renklerinden, kullanılan kâğıdın kalitesinden, basımın netliğinden ötürü, görsellerdeki jest, mimikler, duygu ifadeleri net bir şekilde anlaşılmaktadır. Küçük boyutta kullanılan figürler, resimler, semboller ve fotoğraflarda bile bu netlik sağlanmıştır. Birbirinin içine geçen, üst üste binen, bulanık, taşmış ne bir yazı, ne bir görüntü, ne de bir renk vardır. Bu sayede vurgulanmak istenen bilgi, davranış, beceri ya da görev öğrenci tarafından en doğru ve net bir şekilde anlaşılmış olacaktır. Bu sayede görsel-kazanım ilişkisi de sağlanmış olmaktadır. Kullanılan görseller, punto, yazı karakterleri, öğrencinin gelişim düzeyine, zihinsel, sosyal, duygusal ve psikomotor becerilerine uygun, yaşam ve deneyimleriyle ilgili, ihtiyaçlarıyla doğru orantılı, beceri geliştirmeye yönelik ve öğrenciyi düşünmeye, yaratıcılığa yönlendirecek şekilde hazırlanmışlardır. Görsellerin yanı sıra kitapta sıklıkla tablolar da kullanılmaktadır. Tablo doldurma, tablo üzerinden soru-cevap türünde etkinliklerde de tablolar renkli olarak sunulduğundan öğrencinin dikkatini ve isteğini artırmaktadırlar ve vurgulama amaca uygun olarak yapılabilir. Görsel unsurlar kitapta okuma akışını engellemeyecek biçimde ve uygun pozisyonda yerleştirilmişlerdir. Görseller ait olduğu metin ya da etkinlik ile ilişkili olduğu sayfada kullanılmıştır. Sayfa içinde işlevi olmayan, amacı belli olmayan, anlaşılabilirliği bozan öğeler kullanılmamıştır. Anlaşılır olan görsel unsurlar verilmek istenen mesajı açık ve anlaşılır biçimde iletebilmektedir. Görsellerin ve tabloların üzerinde/içinde yer alan yazılı unsurlar okunabilirlik açısından net bir şekilde basılmıştır. Punto sayısı küçük bile olsa okunamayan ya da anlaşılması güç görsel üzeri yazı bulunmamaktadır. Renklerin dağılımında düzensizlik bulunmamaktadır. Kitaplarda öğrenci tarafından takip ve eşleştirmeler

kolay yapılabilsin diye her üniteye bir renk belirlenmiştir. O ünitedeki derslerin, etkinliklerin başlıkları, yönergelerin vurgulanmak istenen noktaları, maddelendirme sistemi vb. o ünite için belirlenen renkte yapılmıştır. Aynı şekilde her ünite sonunda bulunan değerlendirme test/soru-cevap bölümleri de o ünitenin belirlenen rengiyle renklendirilmiştir. Genel değerlendirmede kitaplardaki görseller zaman, mekân ve konulara uygun olarak kullanılmıştır.

İçindekiler Tablosu

Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2: Setin 4 kitabında da aynı yerde bulunan ilk önce ünite ve ders başlıklarından oluşan “Sommaire (özet)” bölümü daha sonra ünite ve ders başlıklarına ek olarak derslerin dilsel amaçlarının, sözsel durumlarının, sözcük bilgilerinin, yazım konularının, metinlerin anlaşılması ve işitsel içeriklerinin tablolarda maddeler halinde, renklendirilmiş olarak sunulduğu “Tableau des Contenus” içindekiler bölümü yer almaktadır. Özet içerik niteliğindeki ilk listede derslerin tek tek olmasa da ünitelerin başlangıç ve bitiş sayfaları belirtilmiştir. Setin 4 kitabında da hem özet içerik hem de içindekiler tablolarında, her ünite için bir renk belirlenmiş ve kitap boyunca ünitelerde, o ünitenin derslerinde etkinlik yönergelerinin yazımında, değerlendirme bölümlerinin başlık ve içeriğinde belirlenen renk kullanılmıştır. 4 kitabın ünite başlıklarında ortak başlıkların olduğu görülmektedir. Aynı başlıklı üniteler farklı ders başlıklarıyla işlenmiş durumdadır. Örneklemek gerekirse 4 kitabın dördünün de birinci ünitelerinin başlıkları ortaktır: “L’individu et la société (birey ve toplum).” Fakat “A1.1” kitabında ilk ünitenin içindeki üç ders başlığı sırasıyla: “Contacter le français (Fransızca iletişim kurmak); Salutations (selamlaşmalar), Faire la connaissance (tanışmak) iken, “A1.2” kitabının ilk ünitesinin üç ders başlığı sırasıyla: “Salutations (selamlaşmalar); Je prépare mon blog (blogumu hazırlıyorum); La nationalité (milliyet)” şeklindedir. “A2.1” kitabında bulunan, ilk ünitenin üç ders başlığı sırasıyla: “La famille (aile); L’environnement proche (yakın çevre); Ma routine (benim rutinim)” iken, “A2.2” kitabındaki ilk ünitenin üç ders başlığı: “Le mat de Berger (çoban matı); Les amis (arkadaşlar); À la ferme de mon grand-père (büyükbabamın çiftliğinde)” şeklinde sıralanmıştır. Görüldüğü üzere aynı temalı ünitelerin içerikleri farklı ve her sınıfın seviyesi düşünülerek kolaydan zora, yakından uzağa bir düzenleme ile öğrencilere sunulmuştur. Setin 4 kitabında da özet içerik bölümleri birer sayfadan ayrıntılı içindekiler bölümü son kitap hariç dörder sayfadan oluşmaktadır. Son kitaptaki içindekiler bölümü 6 sayfalık bir bölümdür. Setin birinci, ikinci ve dördüncü kitabında içindekiler tablosu ana kategoriler itibarıyla şu şekildedir: Ünite başlığı birinci, ikinci, üçüncü derslerin başlıkları ve her ders için ayrı ayrı ve maddeler halinde belirtilen “Objectifs Linguistiques (dilsel amaçları)”ı sonrasında ünitenin tamamı için maddeler halinde sıralanan

“Situations orales (sözlü durumlar”; Compréhension des textes (metinlerin anlaşılması); Écritures (yazım konuları); Vocabulaire (sözcük bilgisi)” başlık ve içerikleri yer almaktadır. Setin üçüncü kitabında ise diğer kitaplarda bulunan alt başlıklardan sözcük bilgisi bölümü yerine “Audition (işitme/dinleme)” başlıklı bölüm bulunmaktadır. 4 kitaptaki içindikiler bölümlerinin alt başlık ve içerikleri sayesinde öğrenci kitap boyunca hangi derste hangi konuyu, temayı, yapıyı, sözcüğü, ifadeyi vb. öğreneceği bilgisini edinmektedir. Böylece derse hazırlıklı gelerek konulara daha hâklım bir şekilde dil öğretimini gerçekleştirme imkânı bulacaktır. Bunun yanı sıra önceden işlenen bir konuya geri dönmek istediğinde aradığı konuyu rahatlıkla ve hızlı bir şekilde bulabilecektir. Derslerin ayrı ayrı sayfa numaralarının verilmiş olması daha fazla kolaylık sağlamış olurdu fakat sadece ünitelerin başlangıç ve bitiş sayfalarının belirtilmesi öğrencinin işini az da olsa zorlaştırabilir. 4 kitapta da sözü edilen tabloların yeri *Atatürk* portresinin hemen arkasında, derslerin başlangıcından hemen öncedir. Setin ikinci kitabı dışında, diğer kitapların özet bölümlerinde, ünitelerin bitiminde bulunan dilbilgisi, sözcük bilgisi, kaynakça gibi bölümlerin de başlık ve sayfa numaraları belirtilmiştir. Sözü edilen bölümlerin başlık ve sayfa numaraları setin ikinci kitabındaki özet bölümünde bulunmamaktadır. Diğer bir farklılık ise setin ikinci ve üçüncü kitaplarının özet bölümlerinde, ünitelerin başlıkları ile birlikte kapak sayfalarının görüntüleri bulunmakta, sözü edilen görüntüler ilk ve son kitapların özet bölümlerinde bulunmamaktadır. İçindikiler tabloları hem görünüm hem içerik bakımından ait olduğu kitap seviyesine uygun olarak düzenlenmiştir. İçindikiler bölümlerinde kullanılan başlık ve alt başlıklar, içerikte kullanılan başlıklarla aynıdır. Sayfa numaraları içerikte doğru yere yönlendirmektedir. Özet ve içindikiler tablolarında farklı renk tonlarının ve farklı yazı karakterlerinin kullanılmış olması sayfaların ilgi çekici ve eğlenceli olmasını sağlamıştır. Genel değerlendirmede içerik tabloları, sayfa tasarımı, biçimlendirmeleri, metinlerde kullanılan başlık sistemleri, içeriği tanıtmada amaca uygunluğu, rahat okunabilirliği, sistematik ve işlevsel biçimde düzenlenmiş olmaları açısından öğrenci kullanımına uygundur.

Ön Söz İçeriği

Kitap setinin 4 kitabında da ön söz bilgisi bulunmamaktadır.

Baskı-Dizgi-Yazım

Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2: Ortalama 7–8 yıllık geçmişli olan kitap setinin genel olarak baskısı iyi durumdadır. Kitaplar bir önceki *Salut! 10–11–12* kitap seti gibi kuşe

kâğıda basılmış olmasalar da kâğıt kaliteleri iyi durumdadır. Gerçekte zaman geçip teknoloji ilerledikçe ders kitaplarının da daha iyi teknolojiler kullanılarak hazırlanmış olması beklenmektedir. Fakat MEB tarafından basılan Fransızca ders kitaplarında ilerleme ve gelişme *Salut!* kitap setine kadar bu şekilde süregelmiş olsa da *Salut!* kitap setinden sonra baskı kalitesi bir adım geriye gitmiştir. Her anlamda ders kitaplarında kuşe kâğıt kullanılması kullanımı kolaylaştıran ve zevkli hale getiren, kitabı daha işlevsel kılan bir durumdur. 2. kalite hamur kâğıda basılmış olan *Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2* kitap setinin de dayanıklılık ve kalitesi kötü durumda değildir. Sadece görüntü kalitesi olarak *Salut!* kitap setinden daha aşağıdadır. Fakat öğrencinin öğrenmesini kitabın içeriğini takip etmesini engelleyen bir durum söz konusu değildir. *Nouveau Bien Sûr!* kitap setinin sayfalarında kopma, mürekkep lekesi, siliklik, koyulaşma, birbirinin içine geçen ya da üst üste binen renk ve yazılar bulunmamaktadır. Her kitapta çoğunlukla *Arial*, *Calibri*, *Comic Sans* ve *Times New Roman* fontları kullanılmıştır. Başlık ve içeriklerde farklı farklı yazı puntoları mevcuttur. Ana başlıklar daha kalın ve büyük puntolarda, alt başlıklar ve içerik daha küçük puntolarda yazılmıştır. Kitapların tümünde sayfa numaraları sağ ve sol alt köşelerde bulunmakta ve sayfa numaraları takibi zorlaştırmayacak ve karışıklığa yol açmayacak nitelikte düzenli ve düzgün şekilde yazılmıştır. Kitapların içerikleri öğrencinin dikkatini çekecek ve öğrenciyi sıkmayacak şekilde, renkli, canlı, estetik bir şekilde organize edilmiştir. Görsel ve paragraflar, görseller ve yönergeler, maddeler, anlatımlar arası boşluklar orantılı ve içeriğe uygun şekilde ayarlanmıştır. Harf ya da rakam şeklinde yapılan maddelendirmeler sistemli ve mantıklı şekilde sıralanmıştır. Kullanılan görsel malzeme çeşitliliği, renk seçimleri, kullanılan görsel ve renklerin canlılığı, netliği, tamamen öğrencinin ilgisini çekecek, tekdüzelikten uzak ve işlevsel şekilde ve tek bir kompozisyonda düzenlenmiştir. Görsel-metin uyumu, hem ders içeriklerinde hem ünitelerin kapak sayfalarında hem de değerlendirme bölümlerinde sağlanmıştır. Kapak tasarımlarında yer alan görsellerde ve içerikte bilimsel hatalar bulunmamaktadır. Görsellerde kullanılan öğelerin tamamı aslına uygun ve hatasız şekilde basılmıştır. Kitaplarda metinleri oluşturan karakterler, girinti ayarlamaları, maddelendirmeler, diyaloglardaki konuşma bölümleri görüntü olarak net ve okunabilir şekildedir. Metin ve diyaloglarda ve konu anlatımları bölümlerinde vurgulama ve dikkat çekme amaçlı büyük, kalın harf, italik ve farklı yazı karakterleri, renklendirme, semboller vb. kullanılmıştır. Ders içeriklerinde metin, diyalog ya da etkinlikler bölümlerinde paragraf, hizalama, boşluk, tablolar, sütun sayıları gibi özellikler içeriğin bütününde öğrenmeyi kolaylaştıracak şekilde ve tutarlı bir biçimde kullanılmıştır. Kitapların tamamında tipografik tasarım hatalarına rastlanılmamıştır, sözcüklerin ve harflerin aralarında yeterli ve dengeli boşluk bırakıldığı için sıkışık bir metin tasarımı söz konusu değildir. Numaralandırmalar her

tema ve ünitenin sıralamasına uygun olacak şekilde yeniden başlatılmıştır fakat tüm kitap setinde derslerin numaralandırma sitemi devam eden bir düzende yapılmıştır. Üçer dersten oluşan ünitelerde “Leçon 3” ile sonlanan 1. üniteden 2. üniteye geçişte 2. ünitenin ilk dersi tekrar “Leçon 1” ile değil “Leçon 4” ile başlamaktadır. Daha sonra 3. ünitenin ilk dersi “Leçon 7” ile başlamakta ve kitaplar bu şekilde bir düzende ilerlemektedirler. Derslerin numaralandırma sitemi dışındaki numaralandırmaların hepsi her ünite ve derste tekrar baştan başlamaktadır. Numaralandırma, maddelendirme sitemlerinin şekil, renk vb. özellikleri içeriğin tamamında tutarlı olarak düzenlenmiş, maddelendirme ve numaralandırmalar her ünite için belirlenen renk temasında yazılmıştır. Kitaplarda hem sarı, turuncu, kırmızı gibi sıcak renkler hem de mavi, eflatun, yeşil gibi soğuk renkler bir arada kullanılmıştır. Sıcak renklerin kullanımı kitaplara canlılık ve hareket, soğuk renkler ise sakinlik ve rahatlık kattığı için renk çeşitliliğinin olması öğrencinin ilgisini, isteğini arttırmakta ve öğrencinin psikolojisini olumlu yönde etkilemektedir. Kitapların etkinlik bölümlerinde kullanılan semboller sayesinde öğrenciler için kitapların kullanımı daha kolay ve pratik hale gelmektedir. Semboller sayesinde öğrenci etkinlik yönergesini anlamasa da ne yapması gerektiğini öğrenmiş, diğer taraftan da hangi beceriyi kullanması gerektiğini anlamış olacaktır. Kitapların içeriklerinde yazım hatasına sadece setin ilk kitabı olan “A1.1” kitabının sonunda bulunan “Precis Grammatical” başlıklı dilbilgisi bölüm başlığında rastlanmıştır. Daha önce de belirtilen Fransızcada “i” harfi büyük harf olarak yazılacaksa daima “I” olarak yazılır, Fransızcada büyük “I” harfi yoktur kuralına istinaden, kitabın sözü edilen bölümünde, başlıkta büyük “I” harfi kullanıldığı görülmektedir. Sayfa 101, 102 ve 103’teki başlıklar “PRÉCIS GRAMMATICAL” şeklinde büyük “I” harfi kullanılarak yazılmıştır. Fakat ilginç olan nokta şudur ki; bu bölüm toplamda 6 sayfadır, 99. ve 104. sayfalar arasında olan bölümde her sayfada başlık kullanılmış fakat karşılıklı sayfalardaki başlıklardan biri doğru yazıldıysa diğeri yanlış yazılmıştır. 6 sayfada 6 başlık kullanılmış, bu başlıklardan 3’ü doğru 3’ü yanlış yazılmıştır. Bunun dışında kitap setinde başka bir imla hatasına rastlanmamıştır.

Kaynakça

Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2: Kitap setindeki 4 kitabın da sonunda “Crédits” başlıklı Türkçeye jenerik, hesap özeti olarak çevirebileceğimiz kitapların hazırlanması sırasında yararlanılan kaynakların liste halinde verildiği bölümler bulunmaktadır. Kaynakçalar genellikle basılı kaynaklar ve internet sayfalarından oluşmaktadır. Yararlanılan kaynak bir internet sitesi ise sadece setin ikinci kitabında erişim tarihi ile birlikte yazılmış olup diğer üç kitapta kaynaklara erişim bilgisi bulunmamaktadır. Kitapların hazırlanması sırasında kullanılan

kaynaklardan MEB Fransızca dersi öğretim programları hariç tüm kaynaklar Fransızca kaynaklardan oluşmaktadır. Birer sayfalık bu kaynakça bölümlerinin ardından setin son kitabı hariç diğer üç kitabın içeriklerinde kullanılan görsellerin alıntılandığı kaynakların listesinin bulunduğu “Bibliographie visuelle” başlıklı görsel kaynakça bölümleri yer almaktadır. İlk kitapta bu bölüm 4 sayfa, ikinci kitapta on bir sayfa, üçüncü kitapta ise 4 sayfadır. Her kitabın sözü edilen bölümünden birinci maddesi örneklenerek bölümlerin tasarımları gösterilmeye çalışılacaktır.

“A1.1” ders kitabı:

Bibliographie Visuelle

Ad	Yerleştirme Tarihi
1. Görsel dreamstime_m_13042812.jpg	8 Mayıs 2017 Perşembe 11:44

“A1.2” ders kitabı:

Bibliographie Visuelle

Ad	Sayfa	Yerleştirme Tarihi
119919984_xl.jpg	43	2 Temmuz 2019 Salı 15:59

“A2.1” ders kitabı:

Bibliographie Visuelle

Shutterstock_115777255.jpg	13 Ekim 2017 Perşembe 11:43

Örneklerde görüldüğü üzere, kitaplardaki bu bölümlerde kaynakça bilgisi verilen görsellerin kitapların içine yerleştirilme tarih ve saatleri de gösterilmiştir. Setin son kitabında sözü edilen bölüm bilgisi bulunmamaktadır.

Sözlük

Nouveau Bien Sûr! A1.1: Kitaptaki “Vocabulaire” sözlük bölümü 5 sayfadan oluşmaktadır. Sayfalar beyaz renk zemin üzerine siyah yazılardan oluşmakta, A, B, C... olarak her harfe geçişte harfler farklı renklerde yazılmıştır. Her sayfanın başında, “Vocabulaire” başlığı yeşil bir daire içine alınmıştır. Sözcükler Fransızca sözcük, parantez içinde sözcüğün

türünün kısaltması; (v) fiil, (adj.) sıfat, (adv.) zarf, (f) dişi, (m) erkek ve Türkçe karşılığı olarak düzenlenmiştir. Sözlük lise 1. sınıf öğrencisinin ihtiyacı olabilecek pek çok sözcüğü içermektedir.

Nouveau Bien Sûr! A1.2: Kitaptaki “Vocabulaire” sözlük bölümü 9 sayfadan oluşmaktadır. Sayfalar yeşil ve pudra renk tonlarında renklendirilmiş şekilde siyah yazılardan oluşmaktadır. Sözcükler Fransızca sözcük, parantez içinde sözcüğün türünün kısaltması; (v) fiil, (adj.) sıfat, (adv.) zarf, (f) dişi, (m) erkek, (exp.) deyim/ifade ve Türkçe karşılığı olarak düzenlenmiştir. Sözlük lise 2. sınıf öğrencisinin ihtiyacı olabilecek pek çok sözcüğü içermektedir. İlk kitaptaki sözlük bölümünden farklı olarak bu kitaptaki sözlük bölümünün sonunda, “Mon Dictionnaire” başlıklı öğrencinin isterse kendi ihtiyaç duyduğu sözcüklerden oluşan, kendi sözlüğünü oluşturabileceği bir sütunluk boş bırakılan bir bölüm yer almaktadır.

Nouveau Bien Sûr! A2.1: Kitaptaki “Vocabulaire” sözlük bölümü 9 sayfadan oluşmaktadır. Sayfalar beyaz zemin üzerine siyah yazılardan oluşmaktadır. Her sayfanın başında “Vocabulaire” başlığı yeşil bir daire içine alınmıştır. Sözcükler Fransızca sözcük, parantez içinde sözcüğün türünün kısaltması; (v) fiil, (adj.) sıfat, (adv.) zarf, (f) dişi, (m) erkek, (exp.) deyim/ifade ve Türkçe karşılığı olarak düzenlenmiştir. İlk iki kitaptaki sözlük bölümlerinden küçük bir farkla bu kitaptaki sözlük bölümünde bulunan sözcüklerin tür olarak (n) isim olup olmadıkları da belirtilmiştir. Bu şekilde türü isim olan Fransızca sözcüklerin yanlarında iki adet kısaltma harf bulunmaktadır. Örneğin: “journal, n. m.”, “invention, n. f.”. Her sayfanın başında bulunan “Vocabulaire” başlığının sol tarafında koyu mavi daire içinde açık duran kitap sembolü ve sembolün altında “A-Z” harfleri bulunmaktadır. Sözlük lise 3. sınıf öğrencisinin ihtiyacı olabilecek pek çok sözcüğü içermektedir. İkinci kitapta olduğu gibi bu kitaptaki sözlük bölümünün sonunda da, “Mon Dictionnaire” başlıklı öğrencinin isterse kendi ihtiyaç duyduğu sözcüklerden oluşturabileceği bir sütunluk boş bırakılan bir bölüm yer almaktadır.

Nouveau Bien Sûr! A2.2: Kitaptaki “Vocabulaire” sözlük bölümü 4 sayfadan oluşmaktadır. Sayfalar beyaz zemin üzerine siyah yazılardan oluşmaktadır. Sözcükler Fransızca sözcük, sözcüğün sadece dişi/erkek olarak türü ve Türkçe karşılığı olarak düzenlenmiştir. Sözlük lise 4. sınıf öğrencisinin ihtiyacı olabilecek pek çok sözcüğü içermektedir.

Hazırlık ve Değerlendirme Soruları

Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2: Ders kitaplarında hazırlık soruları anlamında özellikle ayrılmış bölüm(ler) bulunmamaktadır. Ders kitaplarında özellikle görsel unsurla başlayan derslerde metni okumadan ya da dinlemeden önce, öğrenciye görselde ne gördüğü üzerine, görseldekileri tarif etmesi ve konuyu tahmin etmesi üzerine sorulan sorular mevcuttur. Bunlar derse ve konuya öğrenciyi ısındırmak amaçlı giriş soruları olduğundan hazırlık soruları olarak kabul edilebilir. Değerlendirme sorularına gelince, setteki kitapların hepsinde, aralarında biçimsel olarak birkaç fark olan, her ünitenin üç dersinin sonunda değerlendirme bölümleri bulunmaktadır. Setin “A1.1” ve “A2.2” ders kitaplarında bulunan değerlendirme bölümleri biçimsel olarak aynı şekilde düzenlenmiştir. Her ünite sonunda “Évaluation” başlıklı ilk değerlendirme bölümünde ortalama 8–9 maddeden oluşan, o üniteye işlenen konu, tema, yapı sözcük, ifade, diyaloglardan hareketle üretilen soru türleri bulunmaktadır. Örneğin bir ünite boyunca işlenen saatler, mevsimler ve kıyafetler konularından hareketle değerlendirme bölümünde bu konuların tümünü, konularda öğrenilenleri kapsayan çeşitli soru türleri oluşturulmuştur. Soru türleri okuma, yazma ve konuşma becerilerine yöneliktir. İki kitapta da değerlendirme bölümlerinde, “A1.1” kitabında 7. ünitenin sonunda bulunan değerlendirme bölümünde 87. sayfada bulunan 7. etkinlik ve 1. ünitenin sonundaki değerlendirme bölümünde 27. sayfada bulunan 10. etkinlik dışında dinleme becerisine direkt olarak yönelik etkinlik bulunmamaktadır. Tamamlama, eşleştirme, doğru sıraya koyma, uygun olmayanı işaretleme, verilen dilbilgisi yapılarını ya da sözcükleri boşluklara yerleştirme, soruları cevaplama/söyleme, kısa bir paragraf yazma, verilen ifadelere göre boşlukları tamamlama ya da bir paragraf yazma, verilen ifadeye göre doğru cevabı bulma/işaretleme, doğru-yanlış işaretleme, kendi fikrini beyan etme vb. gibi soru türleri mevcuttur. Değerlendirme bölümlerinde bulunan bu soru türleriyle okuma, yazma ve konuşma becerilerini kullanarak öğrenci aktif olarak çalışmakta ve öğrenmektedir. Diğer taraftan ise o üniteye işlenen konularla ilgili öğrendiği, eksik kaldığı, hiç öğrenemediği ya da yanlış öğrendiği unsurları görerek eksikliğini tamamlamaya çalışmaktadır. İki kitabın değerlendirme bölümlerinde de yönerge cümlelerinin başında semboller kullanılmıştır. Kullanılan semboller “répétez (tekrar edin)” için konuşan bir insan kafası silueti; “écoutez (dinleyin)” için bir kulaklık, “lisez (okuyun)” için açık şekilde duran bir kitap, “jouez (oynayın/canlandırın)” için bir klaket (çekim tahtası), “associez (eşleştirin)” için sağ sol oklar, “observez (inceleyin)” için bir göz, “répondez (cevaplayın)” için kalem tutan bir el sembolleridir. Bu ortak semboller dışında “vrai ou faux (doğru-yanlış)” için “A1.1” kitabında bir tik ve bir çarpı kullanılırken “A2.2” kitabında sadece

tik kullanılmıştır. Bunun yanı sıra “A2.2” kitabında diğer kitapta olmayan “completez (tamamlayın)” için bir kalem ve “imaginez (hayal edin)” için bir düşünme balonu sembolleri de kullanılmıştır. İki kitabın “évaluation” bölümleri renklendirilmiş, görsellerle desteklenmiş, tablolarla zenginleştirilmiş şekilde düzenlenmiştir. Bu sayede kitaplardaki değerlendirme bölümleri öğrenci tarafından sadece bir soru listesi sayfası olarak algılanmamakta görsel malzemelerle, çizim, tablo, fotoğraf ve resimlerle canlı ve eğlenceli hale getirilen derslerde öğrenci nasıl eğlenerek öğreniyorsa, değerlendirme bölümlerinde de aynı duyguyu yaşamaktadır. Kitaplardaki bu bölümlerde yazım ve noktalama yanlışları yapılmamaya özen gösterilmiş olduğu bellidir. Yazım, mantık ve sıralama hatası bulunmamaktadır. “A1.1” ve “A2.2” kitaplarında ikişer sayfalık değerlendirme bölümlerinin ardından birer sayfalık “Auto-Évaluation (öz değerlendirme)” bölümleri yer almaktadır. İki kitaptaki öz değerlendirme bölümleri şekil ve renk olarak farklı olsalar da içerik olarak benzer düzenlenmişlerdir. “Écouter”, “Lire”, “Parler” ve “Écrire” olarak dörder tablo ile beceriler ayrılmış ve her biri 4–5 cümlelik satırlardan oluşmaktadır. Her beceri tablosunun başında “Je peux (yapabilirim)” ifadesi ve ifadenin yanında o beceriye ait sembol bulunmaktadır. Tabloların satırlarında sözü edilen beceriye yönelik öz değerlendirme bölümünün ait olduğu ünite için içerik tablosunda belirtilen amaçlardan hareketle üretilen ve öğrencinin ünite sonunda kazanması planlanmış kazanım cümleleri bulunmaktadır. Biçimsel olarak iki kitabın değerlendirme bölümlerinin farkı şu şekildedir. “A1.1” kitabında, beceri tablolarının sağ tarafında, her satır için öğrencinin kazanım cümlesini edinişini edinmediğini işaretlemesini sağlayacak konuşma baloncukları bulunmaktadır. Örneğin öğrenci sayfa 98’de, 8. ünitenin sonundaki öz değerlendirme bölümünde “écouter” becerisinin ilk cümlesi olan “Je peux comprendre les informations sur le sujet d’un projet (Bir proje hakkındaki bilgileri anlayabilirim)” cümlesini kazandığını düşünüyorsa tik, kazanmadığını düşünüyorsa çarpı işaretleyecektir. “A2.2” kitabında bulunan öz değerlendirme bölümü ise yine aynı şekilde tablolara ve satırlara ayrılmış, her beceri için “Je peux” ifadesi ve beceriye ait sembol yerleştirilmiş şekilde düzenlenmiştir. İlk kitaptaki öz değerlendirme bölümünden farklı olarak bu kitapta tabloların sağ tarafı üçer küçük sütuna ayrılmış ve sütunların üst tarafına bir gülen yüz, bir kararsız yüz, bir de üzgün yüz sembolleri konulmuştur. Öğrenci ikiden fazla seçeneğe sahiptir. Örneğin sayfa 38’de, 3. ünitenin sonundaki öz değerlendirme bölümünde, “parler” becerisinin 5. cümlesi olan “Je peux parler de mes vacances (tatilim hakkında konuşabilirim)” becerisini kazandığını düşünüyorsa gülen yüzü, konu hakkında eksiği varsa ve tam olarak kazanmadıysa kararsız yüzü, hiç kazanmadıysa üzgün yüzü işaretleyebilecektir.

“A1.2” ve “A2.1” kitaplarının değerlendirme bölümleri ise birbiriyle benzer şekilde düzenlenmiştir. İki kitapta bulunan “Évaluation” bölümleri ortalama 8–10 maddeden, her maddenin yönerge cümlesinin yanında öğrencinin o etkinlikte kullanacağı beceriye yönelik bulunan sembollerden oluşmaktadır. İki kitabın değerlendirme bölümleri de görsel unsurlarla, tablolarla desteklenmiş ve renklendirilmiştir. İki kitaptaki değerlendirme bölümleri de dört beceriye hitap etmektedir. Setin 1. ve 4. kitaplarındaki aynı bölümlerde dinleme becerisine yönelik değerlendirme maddesi bulunmazken setin 2. ve 3. kitaplarındaki değerlendirme bölümlerinde diğer becerilerin yanında dinleme becerisine yönelik maddeler de bulunmaktadır. Kullanılan semboller iki kitapta da ortaktır: “vrai ou faux (doğru-yanlış)” için tik, “associez (eşleştirin)” için sağ sol oklar, “jouez (oynayın/canlandırın)” için bir gülen ve ağlayan yüz, “lisez (okuyun)” için açık şekilde duran bir kitap, “parlez (konuşun)” için konuşan bir insan kafası silueti, “écoutez (dinleyin)” için bir kulaklık, “écrivez (yazın)” için kalem tutan bir el sembolleridir. Ünite boyunca hangi konular üzerinde durulmuşsa değerlendirme bölümlerinde o konular üzerinden sorular üretilmiş ve öğrenciye çeşitli becerilerini kullanarak cevaplama için sunulmuştur. Soru türleri olarak cevaplara uygun soru sorma, soruları cevaplama, diyalogu sıraya koyma, görseli inceleyerek soruları cevaplama, dinleme ve soruları cevaplama, cümleleri tamamlama, verilen ifadeyle cevapları yazma, canlandırma gibi soru çeşitleri kullanılmıştır. Mantıklı bir sıralama ile öğrencinin her kazanımını değerlendirecek şekilde hazırlanan bu bölümler öğrencinin seviyesine uygun olarak hazırlanmıştır. İçerikleri hem eski bilgileri hatırlatacak hem de yeni ünite ve konuları kapsayacak şekilde düzenlenmiştir. Setin bu 2. ve 3. kitaplarında “Évaluation” bölümlerinden sonra öğrencinin bir yandan Fransa kültür ve sosyal yaşamıyla ilgili bilgiler öğrendiği diğer yandan da bu öğrendikleri doğrultusunda projeler ve çalışmalar yaptığı “Civilisation (medeniyet/uygarlık)” bölümleri bulunmaktadır. “A1.1” kitabında bu bölüm içinde “Mon Projet” başlığı yer almakta ve Fransa’ya, Fransa’nın sosyal, kültürel, politik, coğrafi, moda vb. konuları ile ilgili bilgiler verildikten sonra öğrenciden verilen konu türünde pek çok beceriyi aynı anda kullanabileceği bir görev, bir proje ya da bir ödev verilmektedir. Kitapta bulunan medeniyet/uygarlık bölümlerinde, öğrencilere Fransız kültürünü tanıtmak, aşlamak, benimsetmek adına, pek çok bilgi içerikli metin bulunmaktadır. Görsellerle de desteklenen bu bölümler, kitabın içeriğinden ayrı olarak değil aksine içerikle bağlantılı şekilde hazırlanmıştır. Örneklemek gerekirse konuları selamlaşma, kişisel blog hazırlama, milliyet, birey ve toplum olan 1. ünitenin “Civilisation” bölümünün konusu Fransızcanın konuşulduğu ülkeler, kaç kişi tarafından konuşulduğu ve Fransa’nın nasıl bir ülke olduğudur. “Mon Projet” bölümünün ödevi olarak da öğrenciden Türkiye’de frankofoni dünyası üzerine bir araştırma yapması istenmektedir. Proje bölümündeki soru yönergelerinin

üzerinde dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerinin sembolleri bulunmaktadır. Öğrenciden bu becerilerin tümünü kullanarak hazırladığı bir ödev istenmektedir. Aynı şekilde liseye yeni başlayan bir öğrenciye eğitim, okullu olmak, okulun ilk haftaları gibi konular üzerinde duran 2. ünitenin medeniyet/uygarlık bölümünde, Fransa'nın okul ve eğitim sistemleri hakkında bilgiler verilmekte, lisede uygulanan kurallar sıralanmaktadır. Proje kısmında da, kendisini, okuduğu okulu ve şehri, arkadaşlarını, öğretmenlerini, okula nasıl gittiğini anlatan öğrencilerin kısa monologları verilmiştir. Proje ödevi olarak da öğrenciden kendi okulunu, arkadaşlarını ve öğretmenlerini tanıtmaları, fotoğraflar ve görseller sunması ve proje bölümündekiler gibi güzel bir tanıtım yazısı hazırlaması istenmektedir. Yine ödev yönergesinin üstünde dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerinin sembolleri bulunmaktadır. 3. üniteye gelindiğinde ise kişisel tercihler, meslek hayatı, meslek tercihi, iş merkezi/kurumu gibi konular görülmektedir. Bu konulara paralel olarak “Civilisation” bölümünde Fransa'nın ünlü kişileri, dünya çapında tanınan okulları ve bilim insanları tanıtılmaktadır. Fransa'daki iş ve bilim insanı yetiştiren en iyi eğitime sahip büyük okulları hakkında bilgi verilmekte ve bu okullara girmek için neler yapılması gerektiğinden bahsedilmektedir. Hemen öbür sayfadaki “Mon Projet” bölümünde de “Mon Métier (benim mesleğim)” başlığı altında gazetecilik ve basınla ilgili olan meslekler, kültür ile ilgili olan meslekler, çizim ve tasarım meslekleri, moda ile ilgili meslekler, web sayfası tasarımı yapan meslekler ve gösteri sanatlarını kapsayan meslekler sıralanmıştır. *Eric* isimli bir genç kendini ve mesleğini tanıtmakta daha sonra da onu karakteristik özellikleri, yetenekleri ve ilgi alanlarını anlatan bir metin bulunmaktadır. Proje ödevi ise öğrencinin kendi ilgi alanlarına uygun işi bulacağı, *Eric* gibi işiyle ilgili bir sayfa hazırlayacağı ve onu sunacağı bir çalışmadır. Bu şekilde her ünite sonrasında bulunan medeniyet/uygarlık ve projet bölümleri hem birbirine hem de kitabın içeriğine bağlı olarak kitabın Fransız dilbilgisi, sözcük bilgisi öğretimi yanında öğrenciye sosyal ve kültürel yaşamla ilgili bilgiler ve beceriler kazandırmayı hedeflemektedir. Öğrenciye ayrı bir uygulama alanı açan bu bölümler öğrencinin de neyi ne kadar yapabildiğini görmesi, iş birlikli çalışmayı öğrenmesi, yaratıcılığını geliştirebilmesi, araştırma yapma becerisini ilerletmesi açısından oldukça faydalı bölümlerdir.

“A2.1” kitabında bulunan “Civilisation” bölümünün bir önceki kitaptaki aynı bölümden farkı ayrıca bir “Mon projet” başlığı olmamasıdır. Fakat iki kitaptaki bölümler de aynı şekilde düzenlenmişlerdir. 3. kitapta projet başlığı bulunmasa da “Civilisation” bölümlerinin sonunda yine öğrenciye verilen ödevler, çalışmalar bulunmaktadır. Bu kitaptaki medeniyet/uygarlık bölümleri de Fransa'da yaşanan günlük hayat, sağlık ve eğitim sistemleri, Fransa'nın dünyaca tanınan siyaset, bilim, sanat insanları, Fransa'nın doğası, yerleşim alanları, parkları, gezilecek

yerleri, insanları vb. gibi konulardan oluşmaktadır. Kitabın üniteleriyle, dersleriyle, konularıyla bağlantılı şekilde hazırlanan bu bölümler sayesinde öğrenci hem dil bilgisini geliştirmekte, hem de yeni pek çok bilgi öğrenmektedir.

Her iki kitapta bulunan “Civilisation” bölümlerinden sonra kitapta da aynı şekilde hazırlanmış birer sayfalık “Auto-évaluation (öz değerlendirme)” bölümleri bulunmaktadır. Setin 1. ve 4. kitaplarında bulunan öz değerlendirme bölümleri gibi 2. ve 3. kitaptaki öz değerlendirme bölümleri de “Écouter”, “Lire”, “Parler” ve “Écrire” olarak dörder tabloya ayrılmış ve tabloların her biri 4–5 cümlelik satırlardan oluşmaktadır. Her beceri tablosunun başında “Je peux (yapabilirim)” ifadesi ve ifadenin yanında o beceriye ait sembol bulunmaktadır. 2. ve 3. kitaptaki öz değerlendirme bölümlerinin farkı tabloların satırlarında sözü edilen beceriye yönelik olarak bir cümle bulunmasıdır. Öz değerlendirme bölümünün ait olduğu ünite için içerik tablosunda belirtilen amaçlardan hareketle üretilen ve öğrencinin ünite sonunda kazanması planlanmış kazanım cümlelerinin geri kalanı öğrenci tarafından doldurulacaktır.

Genel olarak, setin tüm kitaplarında bulunan değerlendirme bölümleri kitapların içerikleriyle bağlantılı şekilde hazırlanmış her konu ve beceriye yönelik soru çeşitleri içeren bölümlerdir. Soru cümleleri açık ve anlaşılırdır. Öğrenciyi dil öğretimi yanında kültürel bilgi anlamında da donatmayı hedeflemiş değerlendirme bölümleri öğrenciye her konuda uygulama alanı da sunmaktadır. Sözü edilen bölümler hazırlanırken öğrencinin seviyesi hazır bulunuşluğu da gözözetilmiştir.

4.2.2. Ders Kitaplarının İçerik Özellikleri

4.2.2.1. Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI Kitaplarının İçerik Özellikleri

Üniteler-Dersler-Başlıklar

Fransızca Ders Kitabı IV: Kitabın içindekiler tablosu, Fransızca “série” olarak isimlendirilmiş 8 üniteden, 8 ünite içinde toplamda yirmi dersten oluşmaktadır. Bahsi geçen 8 ünitenin başlıkları sırasıyla şu şekildedir: “la Maison (ev)”, “la Famille (aile)”, “la Ville (şehir)”, “la Nature (doğa)”, “l’Enfance (çocukluk)”, “la Science et les Sports (bilim ve spor)”, “la Patrie (vatan) ve “Contes et Récits (masallar ve hikâyeler)”. Dersler için seçilmiş metinler, dönemin çok okunan ve ilgi merkezinde olan, bir grup yazarın eserlerinden seçilmiş, zorluk seviyesi lise birinci sınıf öğrencisine uygun, ilgi çekici ve kısa metinlerdir.

Fransızca Ders Kitabı V: Kitabın içerik özellikleri incelendiğinde, ilk kitapta olduğundan daha farklı bir işleyişle karşılaşılmaktadır. Biçimsel özellikler bölümünde belirtildiği gibi kitap “la Famille (aile)”, “la Société (toplum)”, “la Patrie (vatan)” ve “l’Humanité (insanlık)” başlıklı 4 ana bölümden, bu bölümler altında toplam otuz dersten oluşmaktadır. Her ünitenin ilk sayfası ve ünite içindeki her dersin son sayfası gerek dersler için eserlerinden seçme yapılan yazarların gerekse de diğer Fransız yazarların romanlarından, şiirlerinden ya da diğer eserlerinden seçilen birkaç satırlık bir söz, bir şiir kıtası ya da roman cümlesi ile başlamakta ya da sonlanmaktadır. Kitap boyunca dersler arası geçişlerde “ünite” ifadesi kullanılmamış ve birinci ders, ikinci ders vb. şeklinde başlıklandırılmamıştır. Direkt olarak dersler metin başlıkları ile başlatılmıştır. Sadece 4 ana bölüm geçişlerinde 1. bölüm, 2. bölüm şeklinde başlıklandırılmıştır.

Fransızca Ders Kitabı VI: Setin 3. kitabı ilk iki kitaptan konu itibarıyla ve dil seviyesi olarak daha zordur. Daha öncede belirtildiği üzere, bu kitap üç ilgi alanı etrafında şekillenen, 3 ana ünite altında yirmi bir ders başlığı, bu ders başlıkları altında da toplam otuz sekiz metinden oluşmaktadır: 3 ana ünite başlıkları: “les Lettres (edebiyat)”, “les Sciences (bilim)” ve “les Arts (sanat)” şeklindedir. Bu konu başlıkları ve içerikleri kitabın öğrencilere sadece Fransız edebiyatı değil aynı zamanda fizik, kimya, biyoloji, tıp gibi bilimsel alanlarda ve heykel, resim, müzik ve dans gibi sanatsal alanlarda da Fransız yayınlarını ve eserlerini zevkle okuma, bilimsel sözcük dağarcığını sağlama amacı güttüğü izlenimi vermektedir.

Metin Türleri

Fransızca Ders Kitabı IV: Kitapta Fransız şair ve yazarların eserlerinden seçilmiş metin ve şiirlerin başlıkları hayatın içinden başlıklar öğrencilerin günlük hayatta karşılaşılabilecekleri diyalog ya da olay örgüsü şeklinde metinlerdir bir yandan edebî yönleri de ağır basmaktadır. Cümle yapıları, kullanılan sözcükler ve yapılar, günlük konuşma dilinde kullanılanlardan ya da günümüz iletişim ve konuşma becerilerini temel alan kitaplarda kullanılan metinlerden daha edebîdir. Derslerin işleniş şekli itibarıyla kitabın tamamında metnin başlığından da önce, o dersin dilbilgisi konusunun ve öğrenilecek sözcük, fiil ya da yapının ne olduğunun belirtildiği bir bilgi notu kutucuğu ile başlamaktadır. Sonrasında metnin başlığı ve metin yer almaktadır.

Fransızca Ders Kitabı V: Kitabın başından sonuna kadar ders işlenişine bakıldığında, ders bir roman parçası, bir şiir, bir tiyatro sahnesi ya da bir söylev bölümü ile başlamaktadır. Metnin sonunda, eserin yazarı ile eserin adı mutlaka belirtilmiştir. Setin ilk kitabında olduğu gibi bu kitapta da seçilen metinler Fransız yazar ve şairlerin eserlerinden meydana gelmiştir. İlk kitap

ve bu ikinci kitapta eserleri kullanılan ortak yazarlar vardır dolayısıyla ilk kitap için geçerli olan metinlerin edebî olma durumu bu kitap için de geçerlidir. Metinler direkt olarak edebiyat metinleridir ve lise ikinci sınıflar için dil seviyesi zorlayıcı olarak değerlendirilebilir.

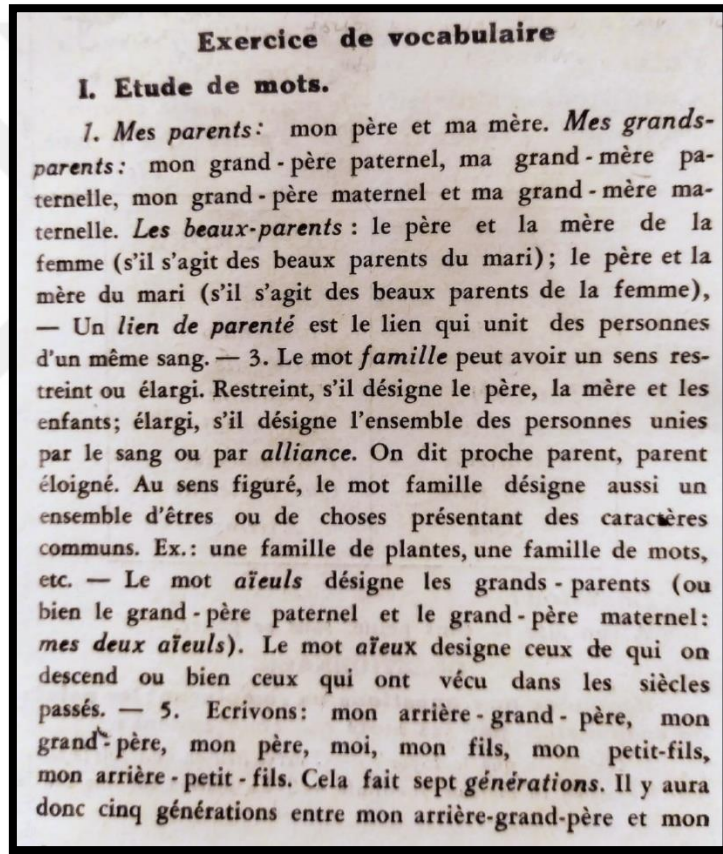
Fransızca Ders Kitabı VI: Metin uzunlukları ilk iki kitaptakilerle yaklaşık olarak aynı uzunluktadır fakat zorluk açısından bu kitapta bulunan metinlerin edebiyat, sanat ve bilimsel ağırlıklı metinler olması dolayısıyla daha zor olduğunu belirtmek gerekmektedir. Bunun yanı sıra hedef kitle öğrencisine günlük konuşma dilinden pek çok sözcük ve yapı sunmaktadır. Bu konuda kitabın ön sözünde modern bir dilin ilerleyişinin öğrencinin çocukluktan ergenliğe geçiş dönemi olan lise dönemindeki duyarlılığı, zekâsı ve bilgisinin evrimine paralel ilerlemek durumunda olduğundan bahsedilmektedir. Metinlerin matematik, biyoloji, resim vb. gibi uzmanlık alanı gerektiren konulardan seçilmesi dolayısıyla sözcük içeriği anlamında ilk iki kitaba göre bir seviye daha zor olduğu düşünülebilir ve kitap, öğrencileri bu metinleri anlayabilmek için hem ders kitabı dışındaki diğer bilgi kitaplarına başvurmaya hem de sözlük kullanmaya yönlendirmektedir. Ünite bazında ise “les Lettres (edebiyat)” başlıklı ilk ünite de bir masal, bir roman, bir trajedi, bir komedi, bir fabl, bir lirik şiir, bir hikâye, bir de felsefî metin bulunmaktadır. “les Sciences (bilim)” başlıklı 2. ünite kapsamında 7 matematik, 3 astronomi, 7 adet fizik ve kimya, 3 adet biyoloji, 1 adet tıp ve 2 adet tarih ile ilgili olmak üzere toplamda yirmi üç adet metin mevcuttur. Matematik ile ilgili metinlerden üçü altıncı sınıf matematik ders kitabından alınan ders anlatım metinleridir. Matematik biliminin tanıtımı yanı sıra toplama, çıkarma, çarpma, bölme, uzunluk ölçü birimleri, üçgenin açılarının hesaplanması, geometrik şekiller gibi matematik terimlerinin açıklamasını içeren metinlerdir. 2. Bölümde, yazar öğrencileri, farklı bilimlerin temel sözcük dağarcığıyla tanıştırmayı hedeflemiştir. Öğrencinin bir yandan edebî metinleri okuyup onlar hakkında kompozisyon niteliğinde yazılar yazabilir hâle gelmesi hedeflenirken bir yandan da bilimsel çalışmalar hakkında okuyup yazabilir ve yorum yapabilir konuma gelmesi amaçlanmıştır. Matematik ile ilgili okuma parçalarına ek sunulan örnek ders kitabı metinlerinde olduğu gibi diğer bilim alanları ile ilgili olan metinlere ek olarak da ders kitaplarından alınan ders metinleri mevcuttur. Hâlihazırda lise müfredat konusu olan fizik, kimya, biyoloji konuları bu şekilde Fransızca ders kitabında da örnek ders metinleriyle sunulmaktadır. “Les Arts (sanat)” başlıklı üçüncü bölümde ise 1 resim, 1 heykel, 2 adet mimari, 1 müzik, 1 dans ve 1 de tiyatro ve sinema olmak üzere toplam 7 adet okuma parçası bulunmaktadır. Bu bölümde de sanat ana dalının türleri hakkında öğrenciye bilgi, sözcük, yapı vb. sunulmaktadır. Kitabın 1. bölümü öğrencinin bilgisini geliştirip gözlem ve hafıza yeteneğine katkı sağlamakta, 2. bölüm öğrencinin düşünme ve yargılama gerektiren

konulara daha fazla ilgi duymasını tetiklemekte ve 3. bölüm ise öğrencinin görsel sanatlara ilgisini arttırmakta ve öğrenciye duygu ve soyut sözcük dağarcığı yanında sanat eserlerinden zevk almayı öğretmektedir. Okuma parçaları görsel olarak resim, fotoğraf vb. ile desteklenmediği için öğrenciye görsel fikir veremeyecektir. Kitapta sadece 2. bölümde bulunan matematik, fizik ve kimya ile ilgili olan birkaç okuma parçasına eşlik eden birkaç üçgen, daire, kare, çizgi, silindir, hidrolik baskı ve kalp figürü bulunmaktadır. 1. ve 3. üniteye hiçbir görsel unsur bulunmamaktadır.

Etkinlikler

Fransızca Ders Kitabı IV: Metinden sonra parçada geçen ve öğrencilere öğretilmek istenen sözcüklerin isim, fiil, sıfat, zarf vb. şekillerinin gösterildiği bir “Vocabulaire (sözcük bilgisi)” bölümü bulunmaktadır. Verilen bu sözcükler ayrıca kitabın sonunda bulunan sözlük bölümünde de Türkçe karşılığıyla birlikte tekrar verilmektedir. Sözcüklerin Türkçe karşılıklarının verilerek öğrenciyi ezberciliğe itmek yerine o sözcüğün türü, isim mi, fiil mi, sıfat mı olduğunun, öğrenciye sunulması ve yine o sözcüğün erkek mi kadın mı cinsiyetine ait olduğunun, çoğul hâlinin, tekil hâlinin gösterilmesi, öğrencinin sözcüğü daha kolay öğrenmesine, sözcük ile ilgili daha geniş bilgiye sahip olmasına ve sözcükler arası bağlantıları keşfetmesine yol açmaktadır. Bu bölümün hemen ardından “Verbes (fiiller)” bölümü bulunuyor ve bu bölümde, parçada geçen ve fiillerin zaman ve kiplere göre (Infinitif Présent, Indicatif Présent, Imparfait, Passé Simple, Passé Composé, Futur, Conditionnel Présent, Subjonctif Présent, Impératif, Participe Présent, Participe Passé) genellikle de 1. tekil şahsa göre çekimleri gösteriliyor. Bu bölüm öğrenciye parçada geçen ya da ileriki derslerde karşısına çıkacak diğer fiillerin çekimleri ile ilgili örnek sunmaktadır. Fransızcada fiil çekimlerinin iyi öğrenilmesi öğrencinin cümle kurabilmesi açısından en önemli konulardan biridir dolayısıyla bu bölümün hem yazılı hem de sözlü dilde öğrenciye katkı sağladığı söylenebilir. Buradan hareketle diğer karşılaştığı fiillerin çekimlerini artık kendisi yapabilir. Fiiller bölümünün ardından metinde geçen atasözü, deyim ya da kalıplaşmış bazı tabirlerin örnek cümleler eşliğinde Fransızca açıklama ve anlamlarının verildiği “Locution (söylem, deyim)” bölümü bulunmaktadır. Böylelikle öğrenci anlam karmaşasından kurtulmuş oluyor ki deyimler konusu, Türk bir öğrenci için yabancı dilde öğrenmenin en zor olduğu konulardan biridir çünkü aynı Türkçede olduğu gibi anlamı farklı sözcükler bir araya gelerek daha da farklı bir anlama sahip bir yapı olarak karşımıza çıkar. Ardından sınıfta sözel ya da evde yazılı olarak yapılabileceğinin bilgisi küçük bir notla belirtilmiş olan “Questionnaire (soru formu, soru cetveli)” başlıklı soru-cevap bölümüyle alıştırmalar devam etmektedir. Metinden hareketle öğrencinin okuduğunu anlayıp

anlamadığını ölçmeyi hedefleyen bazıları cevap niteliğinde yanlarında boşlukları olan sorular içeren bir bölümdür. Bu sorular öğrenciyi okuduğu metin üzerinde tekrar düşünmeye sevk etmektedir dolayısıyla öğrenci her dersin metnini daha dikkatli okuması gerektiğini öğrenmektedir. Bölümdeki alıştırmalar sınıfta sözlü yapılıyorsa öğrencinin konuşma becerisini destekleyecek, evde yazılı olarak yapılıyorsa öğrencinin yazma becerisini destekleyecektir. Daha sonra “Exercice de vocabulaire (sözcük alıştırması)” bölümü yer almaktadır. Bu bölüm kendi içinde “1.Etude de mots (sözlük çalışması)”, “2.Questions (sorular)” alt başlıklarından oluşuyor. Birinci bölümde işlenen metinde ağırlıklı olarak hangi sözcük vurgulanıyorsa o sözcük ve o sözcüğe ait diğer sözcük grupları ile ilgili açıklama ve örnekler içeren bir sözlük çalışması yer alıyor.



Şekil 1. 1. metnin “Etudes de mots” etkinliği (FDK IV, 1966: 6)

Şekil 1.'de görüldüğü üzere, “le Foyer” başlıklı ilk metinde vurgulanan aile olmak, ev, yurt, ocak, aile birliği gibi kavramlardan hareketle, anne babadan oluşan aile, büyük anne büyük babadan oluşan aile, kayınvalide ve kayınpederden oluşan eşinin ailesi, kan bağı olan kişilerin oluşturduğu sülale, yıllar önce yaşamış ve şimdi ölmüş olan atalarımız vb. sözcük ve sözcük gruplarının açıklamalarından ve örneklerinden oluşan bir sözlük çalışması sunulmaktadır.

Öğrenciye bir çeşit sözcük haritası, zihinsel harita (la carte mentale) sunulmuş oluyor. Öğrencinin sözcük hazinesini geliştirmesi için oldukça faydalı bir bölümdür. Bu bölümün ikinci alt başlığında ise sözlük çalışmasında verilmiş olan sözcük ve sözcük gruplarının açıklamalarıyla ilgili öğrencinin anlama düzeyini ölçmek adına sorular yer alıyor. Öğrenciden cevaplaması beklenen bu sorular sayesinde öğrenci anlamadığı yerleri fark etme ve gerekli durumlarda öğretmenine soru sorma fırsatına sahiptir. Bu da öğrenciye konuşma, iletişim becerileri anlamında katkı sağlamaktadır. Sözcük alıştırmaları bölümünden sonra alıştırmalar “Grammaire (dilbilgisi)” bölümüyle devam etmektedir. Bu bölümde dersin ana başlığının altında, metnin başlığının hemen üstünde, belirtilen dilbilgisi konusunun anlatımı mevcuttur. O dersin dilbilgisi konusu ne ise o konu ile ilgili lise 1. sınıf öğrencisi seviyesine uygun açıklamalar, örnekler bulunmaktadır. Anlatım içinde öğrencinin dikkatini çekmesi istenen noktalar daha koyu, açıklamayı örneklendiren cümleler ve sözcükler ise italik yazılmıştır. Öğrenciye işlenen dilbilgisi konusunu özetler nitelikte ve öğrencinin anlamasını pekiştirmek adına gerekli durumlarda basit çizimler de içeren tablolar mevcuttur. Dilbilgisi bölümünün sonunda, sınıfta sözlü ya da yazılı ya da evde yazılı olarak yapılmak üzere dilbilgisi konusu ile ilgili sorular sorulmakta ve öğrenciden bazen metinden örneklerle bazen de metinden bağımsız olarak cevaplar bulması istenmektedir. Söz konusu bölümde öğrenciden bazı durumlarda da anlatılan dilbilgisi konusunu verilen örnekler içinde uygulaması istenmektedir. Örneğin, verilen örneği tekil ya da çoğul yapması, eril ya da dişil şekilde örnekleri tekrar yapması, fiil çekimlerini yapması, sözcüklerin türlerini belirlemesi vb. gibi. Bu bölümde bazen öğretmene hitaben yazılan küçük notlar da mevcuttur. Öğretmene işlenecek olan dilbilgisi konusunu anlatırken tahtada yazılı olarak neler yapması gerektiği ya da sözlü olarak konunun ne kadarını aktarması gerektiği, öğrenciye uygulattırılacak olan alıştırmaları nasıl yapması gerektiği ile ilgili küçük bir ön bildirim verilmiştir. Öğretmen kitabı olmayan bu kitap seti için kitapta bulunan az sayıda bilgi ve yönlendirmenin öğretmene uygulamada yardımcı olacağı söylenebilir. Hemen ardından ise öğrenciye yapılan alıştırmalar ile ilgili ödev çalışması verilmektedir. Bu da öğrenciye işlenen konuyu tekrar etme ve daha iyi öğrenme fırsatı sağlamaktadır. Dilbilgisi bölümünü “Conjugaison (fiil çekimi)” bölümü takip etmektedir.

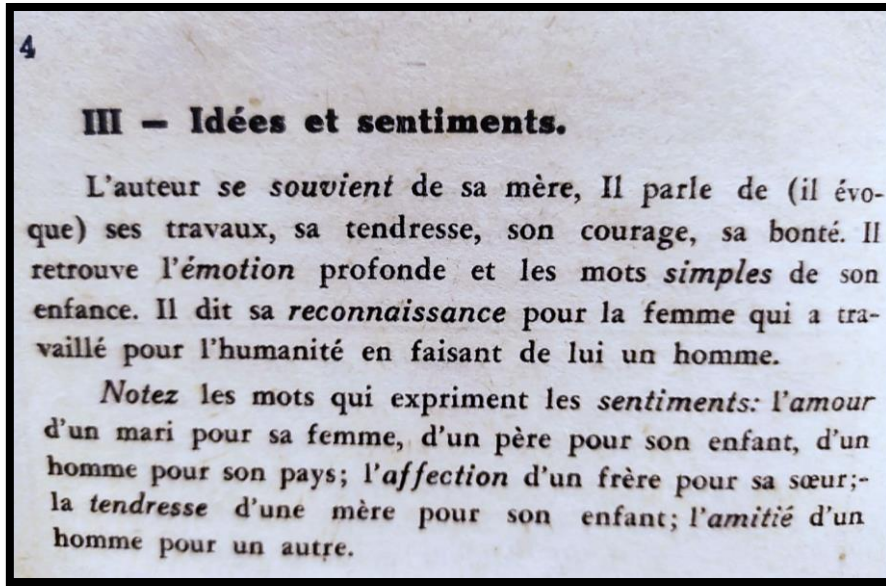
C O N J U G A I S O N		Futur	
Les verbes J E T E R et A P P E L E R			
Règle. — L' e sans accent est appelé un e muet. Devant cet e on redouble le t de jeter et l' l d'appeler.			
Présent		Passé composé	
Je jette	J'appelle	J'ai jeté	J'ai appelé
Tu jettes	Tu appelles	Tu as jeté	Tu as appelé
Il jette	Il appelle	Il a jeté	Il a appelé
Nous jetons	Nous appelons	Nous avons jeté	Nous avons appelé
Vous jetez	Vous appelez	Vous avez jeté	Vous avez appelé
Ils jettent	Ils appellent	Ils ont jeté	Ils ont appelé
Imparfait		Impératif	
Je jetais	J'appelais	Jette	Appelle
Tu jetais	Tu appelais	Jetons	Appelons
Il jetait	Il appelait	Jetez	Appelez
Nous jetions	Nous appelions	Subjonctif Présent	
Vous jetiez	Vous appeliez	Que je jette	Que j'appelle
Ils jetaient	Ils appelaient	Que tu jettes	Que tu appelles
Passé simple		Qu'il jette	Qu'il appelle
Je jetai	J'appelai	Que nous jetions	Que nous appelions
Tu jetas	Tu appelas	Que vous jetiez	Que vous appeliez
Il jeta	Il appela	Qu'ils jettent	Qu'ils appellent
Nous jetâmes	Nous appelâmes		
Vous jetâtes	Vous appelâtes		
Ils jetèrent	Ils appelèrent		

Şekil 2. Fiil çekim tablosu örneği (FDK IV, 1966: 88–89)

Şekil 2.'de de görüldüğü üzere bu bölümde fiil ya da fillerin “Indicatif Présent, Imparfait, Passé Simple, Passé Composé, Futur, Conditionnel Présent, Impératif, Subjonctif Présent, Infinitif Présent, Participe Présent ve Participe Passé” vb. zamanlarda çekimleri verilmektedir. Bazen tablolar, bazen sütunlar hâlinde verilen fiil çekimlerine bazı derslerde Fransızca kullanılabilecek zaman ve kiplerle ilgili açıklamalar, örnekler ve Fransızca çokça bulunan kuralların istisnai durumları ile ilgili küçük uyarı kutucukları da eşlik etmektedir. Zaman ekleri, şahıs ekleri gibi bilgiler de içeren fiil çekimi bölümü öğrenciye fiil çekimlerini toplu ve düzenli hâlde, yazılı olarak görme fırsatı sunar. Fiil çekim listesinden sonra fiil çekim konusunu pekiştirmek adına sınıfta öğretmenle birlikte ya da evde yazılı olarak yapılacak fiil çekim ödevleri verilmektedir. Öğrencinin hem anlama hem konuşma hem de yazma becerisini kullanabileceği alıştırmalarla dil gelişimine katkı sağlamak hedeflenmiştir. Son olarak, “Lecture (okuma)” bölümünde okuma becerisinin gelişimi için farklı bir yazara ait bazen düz metin şeklinde, bazen de diyalog türünde, okuma metni ile dersler sonlanmaktadır. Bu bölümdeki metinlerin farklı içeriklerde, ilgi çekici okuma parçaları olduğu söylenebilir. Evde okunması için verildiği tahmin edilen bu bölümün öncesi ya da sonrası için yapılması gerekenler adına bir bilgilendirme bulunmamaktadır. Örneğin, öğrencilerin okuma metnini sınıfta dersin son on dakikasında mı, evde mi okumaları gerekiyor? Okunan metinle ilgili

sonraki derslerde evde ya da sınıfta herhangi bir uygulama, alıştırma yapılıyor mu? Öğretmen kitabı olmadığı ve ders kitabının başında ya da sonunda okuma metinlerinin uygulanışı ile ilgili bir bilgilendirme bulunmadığı için okuma bölümlerinin nasıl uygulandığı konusunda ayrıntılı bilgi verilmemiştir.

Fransızca Ders Kitabı V: Kitapta metinden hemen sonra “Mots et expressions (sözcükler ve ifadeler)” başlığı altında parça içinde geçen ve öğrencilere yabancı gelen ya da onların yeni öğrendikleri ve anlamını bilmedikleri düşünülen sözcük ve ifadelerin açıklamaları bulunmaktadır. Yabancı sözcük ya da yapı ile ilgili örnekler verilmekte ve sözcüklerin dilbilgisi olarak türü belirtilmektedir. Öğrencilerin metni daha iyi anlayabilmesi, sözcük dağarcıklarını zenginleştirebilmeleri ve hem metne hem de derse olan ilgilerinin artması açısından faydalı bir bölümdür. Çünkü anlatılanı ya da okuduğunu anlayamadığı zaman öğrencinin dikkatinin dağılması ve dersten uzaklaşması olası bir durumdur. Bu bölümden sonra “Grammaire (dilbilgisi)” bölümünde, parçada öğretilmeye çalışılan dilbilgisi konuları ile ilgili açıklamalar yer almaktadır. Dilbilgisi yapısı örneklerle, farklı yapılar içindeki kullanımlarıyla açıklanmakta ve öğrencinin karşısına çıkabileceği düşünülen tüm durumlar açıklanmaya çalışılmaktadır. Dilbilgisi bölümü, bir önceki sınıfta öğretilen temel Fransızca dilbilgisi konularına katkı sağlaması ve onları geliştirmesi açısından, öğrenci için faydalı bir bölüm olarak değerlendirilebilir. Dilbilgisi kısmından sonra “Idées et sentiments (fikirler ve duygular)” başlıklı bölümde ise derste işlenen metin ya da şiir aracılığıyla öğrenciye iletilmek istenen temel duygu ve fikirlerden bahsedilmektedir. Metnin iletmek istediği derin duygulardan, bu duyguyu ifade eden sözcük ve sözcük gruplarından, metinde anlaşılması zor kısımlarda yazarın ne demek istediğinden açıklamalı olarak bahsedilmektedir. Örneğin, kitabın “La Famille” ana başlıklı ilk ünitesinin ilk dersinde, metin Charles-Louis Philippe’in “la Mère et l’Enfant” isimli romanından alıntılanan “Maman” başlıklı kısa bir bölümdür. Metinde, oğul annesine olan sevgisini çeşitli tanımlamalarla anlatmaktadır ve metinde duyguları ifade eden pek çok sözcük mevcuttur. Aşağıdaki şekil 3.’de görülen “Idées et sentiments (fikirler ve duygular)” bölümünde de “l’amour (sevgi)”, “l’affection (tutku, bağlılık)”, “la tendresse (şefkat)”, “l’amitié (dostluk)” sözcüklerini örnekleyerek anlamlandırma yapılmaktadır.

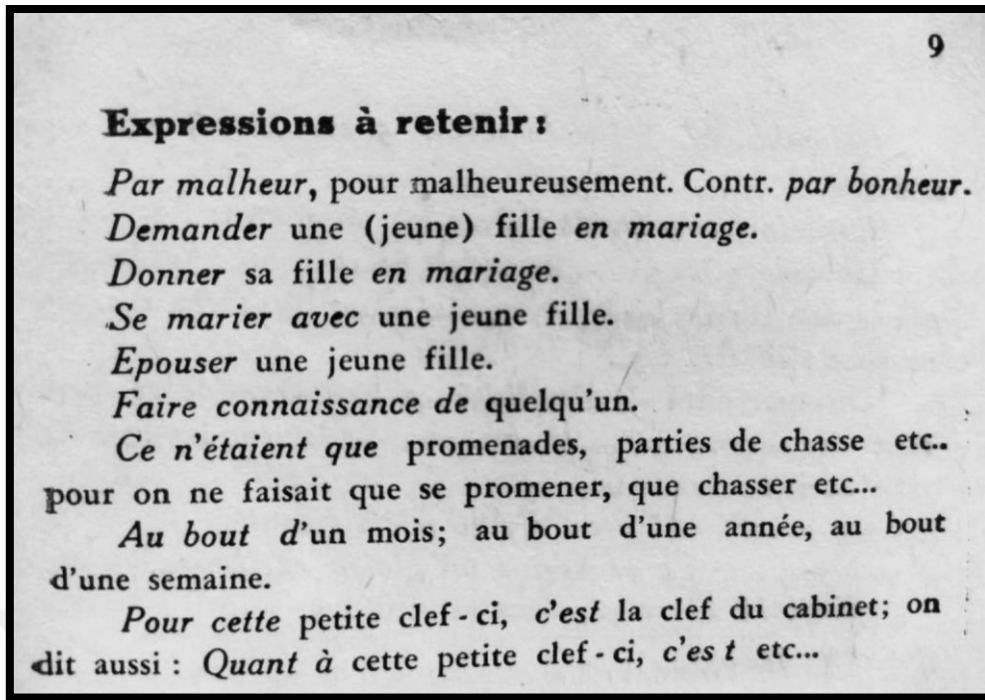


Şekil 3. *La Famille* başlıklı 1. bölümün *Maman* başlıklı 1. metninin *Idées et sentiments* etkinliği (FDK V, 1963: 4)

Dil öğretiminde, sözcük çalışması sırasında öğretmenler, öğrencilere sıklıkla yaş ve sınıf seviyesine uygun olarak “sözcük haritası” denilen, bir sözcüğün çağrıştırdığı sözcüklerden oluşan küçük listeler önermektedirler. Örneğin, okul sözcüğünden yola çıkılırsa, bu sözcüğün çağrıştırdığı ilk akla gelen diğer sözcükler; ‘sınav, öğrenci, öğretmen, sınıf vb.’ olabilmektedir. Sözü edilen sözcükler şekil olarak okul sözcüğünün etrafına dairesel biçimde yazılmaktadır. Bu sözcüklerin tamamı okul sözcüğünün sözcük haritasını oluşturmaktadır. Aynı mantıkla incelenen ders kitabında, bu çalışma yapılarak öğrenciye farklı sözcükleri tanıma ve bu sözcüklerin kullanım alanlarıyla ilgili bilgi sunmanın amaçlanmış olduğu düşünülebilir. Sonraki “Exercices de vocabulaire (sözcük alıştırmaları)” bölümünde, parçada geçen sözcükler, ifadeler ve fikirler üzerine sorular mevcuttur ve öğrenciyi konuşmaya yöneltmek amaçlanmaktadır. Bir de bu bölümde parçadan seçilen bir paragraf ya da bir cümlelerin çevirisi öğrenciye yaptırılmaktadır. Daha sonra öğrenciye yaptığı çeviri okutulup çeviri sırasında yaptığı yanlışlar sınıftaki diğer öğrencilerin katılımıyla birlikte düzeltilmektedir. Öğrenci de, hem sözel beceriyi desteklemek hem de dil farkındalığını arttırmak adına, bu bölüm sayesinde kendi hatalarını fark edip düzeltme fırsatı yakalamaktadır. Hemen ardında, “Exercices et leçon de grammaire (dilbilgisi alıştırmaları)” başlıklı bölümde, işlenen parça ile ilgili çeşitli dilbilgisi çalışmaları yapılmaktadır. Metinden seçilen cümlelerdeki sözcük ve yapılar, isim, sıfat, fiil, zarf, zaman ve kip çeşitleri, fiil çekimleri ve daha pek çok dilbilgisi konusu öğrencilere soru sorularak yöneltilmekte ve ev ödevi olarak verilmektedir. Mutlaka öğrenciye öğretmen

tarafından önceden bildirilen parçanın bir bölümü ya da başka bir parça ile ilgili “La Dictée (dikte)” çalışması yapılmaktadır. Son olarak “Les exercices de rédaction (yazma alıştırmaları)” başlıklı bölümde, öğrenciye parçada geçen bir cümle, özlü söz ile ilgili ya da günlük hayattan seçilen başka bir konu ile ilgili olarak çeşitli sorular yöneltilerek yazma çalışması yaptırılmaktadır. Öğrenciden verilen konu ilgili kendi düşüncelerini duygularını bir plan dâhilinde, kompozisyon şeklinde düzenleyerek yazması istenmektedir. Burada öğrencinin yazma becerisi desteklenerek öğrenciye kendi kendine cümle kurma, bir kompozisyon planlama ve yaratma, hedef dilde fikir üretme ve bunu yazıya dökme şansı sunulmaktadır. Her ders *Victor Hugo, Lamartine, Alfred de Musset, Diderot* vb. gibi yazar ya da şairlerden alıntılanan bir söz ya da bir dize ile bitmektedir ve ön sözde bu alıntıların öğrenci tarafından ilk etapta anlamı anlaşılmasa da ileriki aşamalarda öğrencinin bu dize ya da sözün anlamına mutlaka erişeceğinden bahsedilmektedir. Kitabın sonuna kadar metinden sonraki alıştırmalar bölümleri, başlıkları ve sıralamaları hiç değişmemekle birlikte aynı şekilde işlenmiştir.

Fransızca Ders Kitabı VI: Setin son kitabında, metinden sonra beş bölümde öğrenciye çeşitli etkinlikler sunulmaktadır. Seçilen parçadan hemen sonra ilk etkinlik olarak “Mots et expressions (sözcükler ve ifadeler)” bölümüyle öğrenciye oldukça ayrıntılı, Latince sözcüklerin de içinde örnek olarak sunulduğu bir sözcük çalışması verilmektedir. Bu bölümde metinde öğrenciye zor geleceği düşünülen ya da metni daha anlaşılır kılmak amaçlı sözcük ve yapıların açıklamaları, eş anlamlıları, zıt anlamlıları, cümle içindeki kullanımları, farklı kullanım şekilleri, tekil ve çoğul hâlleri, hatta bazı durumlarda, sözcük ya da sözcük grubunun daha önceki yüzyıllarda nasıl kullanıldığıyla ilgili bilgiler verilmektedir. Bu bölüm, özünde öğrenciye mini bir sözlük sunması açısından öğrencinin sözcük dağarcığını zenginleştirme görevi görmektedir. Bu bölümün devamında “Grammaire (dilbilgisi)” bölümü bulunmaktadır. Bu bölümde metinde ya da şiirde konu edilen dilbilgisi konularını açıklayan ve örnekler sunan çalışmalar yapılmaktadır. Bu bölüm parçada geçen bazı fillerin farklı zaman ve kiplerde kullanımlarının açıklamasından parçada ağırlıklı olarak, üstünde durulan dilbilgisi konularının açıklamasına kadar her ayrıntıyı içermektedir. Hem öğrencinin ilk iki kitapta öğrendiği temel dilbilgisi konularını genişletmesi hem de Fransızca dilinin dilbilgisine tüm konularda hâkim olması açısından faydalı bir bölümdür.



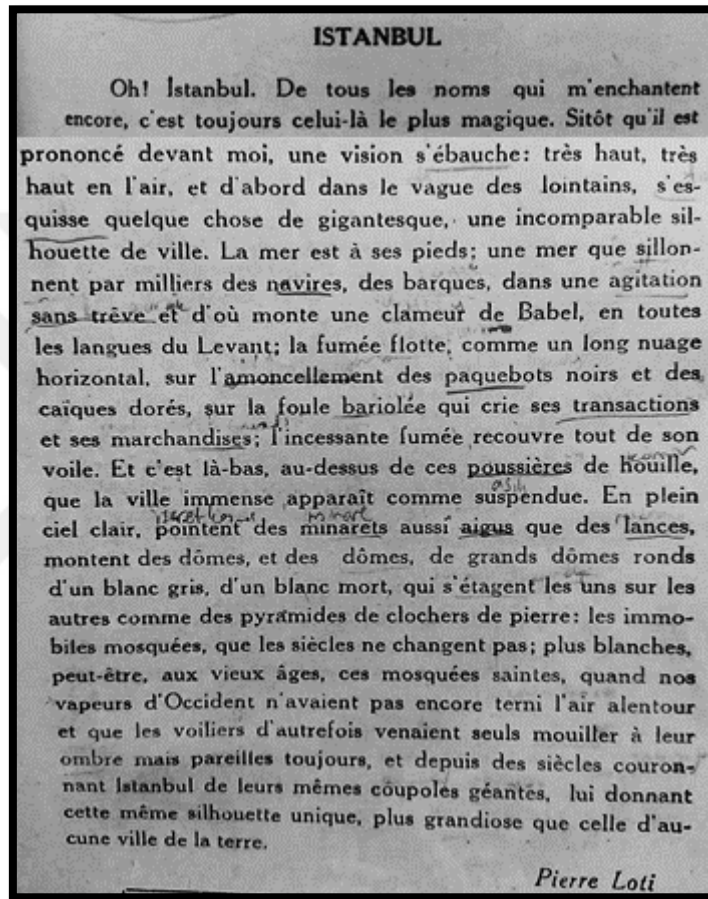
Şekil 4. *Les Lettres* başlıklı 1. bölümün *La Barbe-Bleue* başlıklı 1. metninin *Expressions à retenir* etkinliği (FDK VI, 1968: 9)

Şekil 4.'de görüldüğü üzere, bölüm içinde “Expression à retenir” alt başlıklı (hatırlanacak, akılda tutulacak ifade, deyim) bir bölüm mevcuttur. Burada bazı Fransızca deyimlerin birbirinden ufak farklarla ayrılan örnekleri, bu deyimlerin kısaca ne anlatmak istediği, deyim zıt anlamlısı ve farklı kullanımları örneklenmektedir. Şekildeki örnekte; “*Par malheur, pour malheureusement Contr. par bonheur.*” / “*Demander une (jeune) fille en mariage; Donner sa fille en mariage; Se marier avec une jeune fille.*” vb. ifadeleri bulunmaktadır. Dil öğrenirken bir yapıyı körü körüne ezberlemek yerine o yapının farklı kullanımlarını görmek akılda kalması açısından daha faydalıdır dolayısıyla bu bölüm, böyle bir göreve hizmet etmektedir. Kitabın “*Idées et sentiments (fikirler ve duygular)*” başlıklı üçüncü alıştırmasında seçilen metnin ya da şiirin türü ile ilgili açıklamalar yapılarak başka benzer kitap, yazar ya da şairlerin isimleri ya da eserleri örnek olarak verilmektedir. İşlenen metnin yazarının başka eserlerinde de aynı duygular ya da temalar var ise bunlardan bahsedilmektedir. Tarihsel olarak yazarların o eserlerini ne zaman ve hangi koşullarda ya da hangi duygularla yazdığından söz edilmektedir. Parçada geçen ağırlıklı duyguların tanımı yapılmakta ve yazar ya da şairin bu duygu ya da fikir ile ilgili bazen kendi düşünceleri bazen de okur düşünceleri üzerinden yorumlar sunulmaktadır. Metindeki kahramanların karakterlerin analizleri yapılarak metnin daha anlaşılır olması sağlanmaktadır. Bu bölüm, kitabın ön sözünde sözü edilen “edebî zevki” tam olarak karşılayan bir bölüm olarak

yorumlanabilir. Öğrenciye Fransız edebiyatı ile ilgili yararlı bilgiler sunarken bir yandan da o edebî tür ile ilgili seçilen metni daha da zevkle okumayı sağlayacak duygu ve düşünce açıklamaları yapılmaktadır. Böylece öğrenci, metni hem daha fazla özümseyerek hem de metnin edebî olarak ne demek istediğini anlayarak okumaktadır. “Devoirs (ödevler)” başlıklı dördüncü bölümde, öğrenciye çeşitli ev ödevleri verilmektedir. Parçadan seçilen bir paragraf ya da belirli bir satır aralığının açıklaması, parçanın birkaç cümle ile Fransızca olarak özeti, seçilen bir bölümün, bir paragrafın sözlük yardımıyla çevirisi ya da metinden seçilen birkaç satırın ne demek istediği ile ilgili öğrencinin kendi duygu ve düşüncelerinin Fransızca olarak yazılması istenmektedir. İşlenen parça eğer bir şiir ise bu alıştırma bölümlerinde alt başlık olarak “Versification (nazım sanatı)”nı görmek mümkündür. Bu bölümde şiirin nazım şekli, bazı dize ve kıtaların açıklamaları hakkında kısa tarihsel bilgiler bulunabilmektedir. Bazı durumlarda da “la forme poétique (şiirsel biçim)” başlığı altında kıtalar arasındaki kafiye ölçüleri hakkında açıklamaların yapıldığı ve mecaz, karşılaştırma, benzetme vb. gibi söz sanatlarının açıklandığı ve örneklendirildiği bölümler bulunmaktadır. Şayet işlenen metin bir tiyatro eseri ise tiyatro eserlerinde sıklıkla kullanılan olağan dışı eylemleri, soylu ve asilzadelerin kullandığı dili görmek mümkün olduğundan bu sahnelerde kullanılan anlatımları daha iyi anlamak için bazı açıklamaların sunulduğu “Acquisition de vocabulaire (sözcük bilgisi edinimi)” bölümü eklenmektedir. Seçilen metnin tarihi ya da bilimsel bir belge olması durumlarında ise alıştırma başlıklarına “Vocabulaire et définitions historiques (sözcük hazinesi ve tarihsel tanımlar) ya da “Vocabulaire et locutions (sözcük hazinesi ve söyleyiş) başlığı eklenmektedir. Bu bölümde belgeler ile ilgili açıklamalar, bazı köken bilimsel terimlerin açıklamaları, psikoloji, felsefe, ahlak, matematik, mekanik, astronomi vb. gibi bilim alanlarından açıklamalar ve örnekler sunulmaktadır. Genellikle “Les Sciences (bilim)” ana başlığı altındaki derslerde işlenen bilimsel metinlerin alışırmalarında karşılaşılan bir diğer ara başlık ise “Expressions usuelles (olağan ifadeler)” başlığıdır. Bu bölümde de eş anlamlı sözcük ya da eş anlamlı ifadelerin örnekleri mevcuttur. Buraya kadar açıklanan ara başlıklar olmaksızın olağan sıralamayla giden alışırmaların beşinci ve son bölümünde ise “Questions (sorular)” başlığı bulunmaktadır. Bu başlık altında, öğrencilere cevaplamaları için işlenen metnin türü her ne ise o metnin türü, yazarı, dönemi, içeriği, sözcükleri ile ilgili sorular ya da parçada anlatılanların öğrenci tarafından tekrar kendi ifadeleri ile açıklanması istenen “nedir, neden, niçin, ne zaman, hangileri, kaç tane vb.” gibi sorular sorulmaktadır.

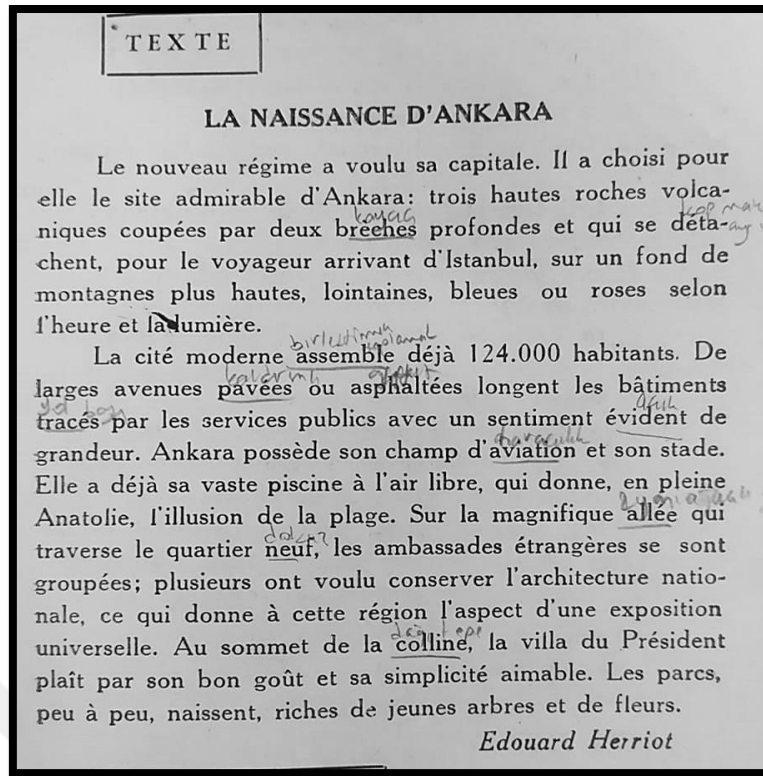
Sosyo-Kültürel İçerik

Fransızca Ders Kitabı IV: Kitap sosyo-kültürel açıdan incelendiğinde kitabın, her ne kadar Fransız yazar ve şairlerin eserlerinden seçme metinlerden oluştuğu belirtilmişse de, Türk kültüründen de öğeler barındırdığı görülmektedir. Kaynak kültür olan Türk kültürüne ait öğelere örneklerden ilki aşağıdaki şekil 5.'de görüleceği üzere, 5. dersin okuma bölümü için seçilen Fransız romancı *Pierre Loti*'nin İstanbul ile ilgili bir yazısında bulunmaktadır.



Şekil 5. 5. dersin *Lecture* etkinliği *İstanbul* başlıklı okuma metni (FDK IV, 1966: 49–50)

Metinde, İstanbul'un doğal güzelliklerinden, havasından, denizinden, vapurlarından, minarelerinden, kubbelerinden bahsedilmektedir. Öğrenci metni okuduğunda, İstanbul'un nasıl bir şehir olduğunu gözünde canlandırabilecek kadar ayrıntı verilmekte ve metin İstanbul'un bir fotoğrafı ile desteklenmektedir.



Şekil 6. 6. dersin giriş metni *La Naissance d'Ankara* (FDK IV, 1966: 53)

Bir diğer sosyo-kültürel öge şekil 6.'da görülen 6. derste *Eduard Herriot*'un "la Naissance d'Ankara (Ankara'nın doğuşu)" isimli metnidir. Ankara'nın iki fotoğrafı ile desteklenen metinde Ankara'nın fizikî ve kültürel özelliklerinden bahsedilmektedir. Başkent oluşundan, dağlarından, tepelerinden, caddelerinden, binalarından, mimarilerini koruyan elçilik binalarından, kitabın yazıldığı dönemki nüfusundan vb. bahsedilmektedir. Metinden sonraki "Questionnaire (soru formu, soru cetveli)" başlıklı alıştırmalar kısmında da anlamı güçlendirmek adına öğrenciye hem metin ile ilgili hem de metinden hareketle Fransa'nın, İngiltere'nin ve Amerika'nın başkentleri ile ilgili sorular sorulmaktadır. *Atatürk*'ün ismi de birkaç örnekte geçmektedir. Öğrencinin kendi kültürüne ait değerleri görmesi kitaba ve Fransızca dersine karşı öğrencide olumlu duygular yaratması olasıdır. Öğrenci kendi kültürüne ait öğelerin yanında *Paris*, *La Tour Eiffel*, *La Basilique du Sacré Coeur* ve metinlerde geçen pek çok şehir, yazar, yiyecek ismi, deyim, vb. gibi Fransız kültürünün en önemli değerlerini de tanıma fırsatı yakalamaktadır. Kitap bu yönüyle öğrencinin iki kültür arasında bağı kurmasını sağlamaktadır. Hem hedef dile ait kültürel bir öğeyi hem de kendi kültürüne ait bir öğeyi bir arada görmesi öğrencinin öğrendiği dile karşı olan sempatisini arttırabilmektedir.

Fransızca Ders Kitabı V: İlk kitaptan farklı olarak bu kitapta kültürel öğelere yer verilmemiş ve kitap daha farklı bir anlayışla hazırlanmıştır. Ön sözde sözü edildiği ve kitap boyunca okurun da hissedebileceği gibi kitap öğrenciye öncelikli olarak, Fransızca'yı yoğun bir edebiyat öğretimi üzerinden sunmaya çalışmakta ve öğrenciye üniversitede geliştireceği edebî ve bilimsel çalışma hazırlıkları için temel oluşturmaya çalışmaktadır. Bir önceki sınıfta alınmış olan dil bilgisini pekiştirmek, edinilen tüm sözcük dağarcığını zenginleştirmek, fikir ve duyguları ifade eden soyut sözcük dağarcığını edinmelerini sağlamak, zihnin zenginleşmesini sağlayan çeşitli metinler sunmak kitabın amaçları arasındadır. Kitabın hitap ettiği kitle olan Türk öğrencisi kitapta yoğunluklu olarak Fransız edebî eserlerinden hareketle işlenen konular içinde kendi kültürüne ait hiçbir ifade, deyim, sözcük, kültürel unsurla karşılaşmamaktadır.

Fransızca Ders Kitabı VI: Sosyo-kültürel içerik anlamında setin üçüncü kitabı da hiçbir unsur içermemekte fakat daha önce de belirtildiği gibi kitapta her dilde ve her kültürde ortak kabul edilen bazı bilimsel konulara yer verilmektedir. Yunan ve Latin kökenli bilimsel ve evrensel sözcük dağarcığı, her kültür için ortak olarak kabul edilebilir ve bu bilgi ve yapılar da ortak sosyo-kültürel malzeme olarak değerlendirilebilir şeklinde belirtilmiştir.

Yöntem ve Yaklaşım

Fransızca Ders Kitabı IV: Kitabın fiziksel özelliklerinin incelendiği bölümde, kitabın hangi yöneme göre yazıldığının belirtilmediği, ön sözünün olmadığı, bir öğretmen kitabının da bulunmadığından bahsedilmişti. Fakat kitap setinin diğer iki kitabında belirtildiği üzere ve bu kitabın içerik incelemesinin sonucunda, kitapta kullanılan metinlerin hedef dili konuşan ülkenin kültüründen ve günlük yaşamından örnekler içermesi, dili öğretirken temel dil becerilerine önem verilmesi, dilbilgisi açıklamalarını yoğunluklu olarak içermesi vb. özelliklerinden dolayı “Méthode Directe (Düzvarım, Direkt Yöntem)”e göre yazılmış olduğu söylenebilir. Kitap setinin tamamında “Düzvarım-Direkt Yöntem” kullanılmıştır. Bunun yanı sıra üç kitapta da yöntemsel olarak 18. yüzyılın sonlarından ikinci dünya savaşına kadar geçen dönemde, eğitim kurumlarında kullanılan dil öğretim yöntemi olan “Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi”nin etkileri de görülmektedir. Dil öğretimi sırasında, sınıflarda ana dile ve çeviriye başvuruluyor muydu bilmek mümkün değil fakat kitaplarda kullanılan metin türlerinin klasik yazarlardan seçilmesi, sözcüklerin listeler hâlinde verilerek sözcük öğretimin metinlerle sınırlı kalması, tümevarım yöntemi kullanılarak dilbilgisi kural ve kalıplarına ağırlık verilmesi ve dil öğretiminin en önemli hedef becerilerinden konuşma becerisine yönelik ağırlıklı alıştırmaların bulunmaması

gibi özelliklerden dolayı kitapta, yoğunluklu olarak “Geleneksel Yöntem”in etkileri hissedilmektedir.

Fransızca Ders Kitabı V: Kitap ön sözde belirtildiği üzere “Méthode Directe (Düzvarım, Direkt Yöntem)”e göre yazılmıştır. Kullanılan yöntem doğrultusunda kitaptaki okuma parçaları edebî eserlerden seçilmiş ve bu da kullanılan dili günlük konuşma diyaloglarında kullanılan dilden uzaklaştırmış olsa da ön sözde de belirtildiği üzere, kitapta günlük sözcük dağarcığını edindirmek amaçlanmış ve temel dilbilgisi kurallarını öğretmek hedeflenmiştir. Metin sonrasındaki alıştırmalarda, yöntemin bir diğer amacı olan öğrenciye hedef dilde konuşmayı öğretmeye yönelik pek çok etkinlik bulunmaktadır. Fakat kitapta içeriğin görsel öğelerle desteklenmemesi yöntemin bu amacını yerine getirmediğini göstermektedir. Setin ilk kitabında olduğu gibi bu kitapta da “Dolaysız Yöntem”in yanında “Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi”nin etkileri hissedilmektedir. Dil öğretimi sırasında, ön sözde bahsedildiği üzere ana dile ve çeviriye başvurulmaktadır. Okuma parçalarından seçilen belli bölümlerin çevirisi öğrenciye yaptırılmaktadır ve öğretmenin gerekli durumlarda ana dilde açıklamalarda bulunabileceği belirtilmiştir.

Fransızca Ders Kitabı VI: Kitap “Méthode Directe (Düzvarım, Direkt Yöntem)”e göre yazılmıştır. İlk iki kitapta olduğu gibi hedef, öğrenciye her ne kadar yabancı dilde iletişim kurmayı öğretmek olsa da öğretimin merkezinde genellikle öğretmen bulunmaktadır. Yöntemi sunan, hazırlıkları yapan ve alıştırmaları çeşitlendiren hep öğretmendir. Bu yönüyle de “Direkt Yöntem” akla gelmektedir. İçeriğin, görsel öğelerle desteklenmemesi yöntemin amacının yerine getirilmediğini göstermektedir. Bu kitapta da “Dolaysız Yöntem”in yanında “Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi”nin etkileri hissedilmektedir. Dil öğretimi sırasında ana dile ve çeviriye başvurulmaktadır. Okuma parçalarından seçilen belli bölümlerin çevirisi öğrenciye yaptırılmaktadır ve öğretmenin gerekli durumlarda ana dilde açıklamalarda bulunabileceği belirtilmiştir.

4.2.2.2. *Je Parle Français 4–5–6* Kitaplarının İçerik Özellikleri

Üniteler-Dersler-Başlıklar

Je Parle Français 4: Kitap “Leçons” başlıklı, ortalama yirmişer sayfadan oluşan toplam 9 dersten/üniteden meydana gelmiştir. Her ders kendi içinde “Oral (sözlü)”, “Oral-Écrit (sözlü-yazılı)”, “Écrit (yazılı)” olmak üzere üçer bölüme ayrılmaktadır. Bu bölümlerden birincisi ikişer diyalog ya da metin ve sonrasında etkinlikler, ikincisi 1 diyalog ya da metin ve sonrasında

etkinlikler, üçüncüsü de çalışma metni olarak 1 diyalog ya da metin ve sonrasında etkinlikler şeklindedir. İçindekiler sayfasında derslerin birinci, ikinci ve üçüncü bölümleri ya da bölümlerin içindeki metinlerin başlıkları belirtilmemiştir. Diyalogların/metinlerin konuları/konu başlıkları sırasıyla şu şekildedir:

Leçon 1: Au Grenier (çatı katında) / Quelle Poche (hangi cep)/ Deux Amies (iki arkadaş),
 Leçon 2: La Chute (düşüş) / A l'Hôtel (otelde), Leçon 3: Une Belle Moto (güzel bir motosiklet)/ Une Panne (arıza), Leçon 4: Histoire de Chasse (avcılık hikâyesi) / Histoire de Pêcheurs (balıkçıların hikâyesi)/ Dans les Alpes (Alp Dağları'nda), Leçon 5: Une Chèvre Têtue (inatçı keçi)/ Visite au Chenil (kulübeye ziyaret)/ Une Journée de Liberté (özgürlük günü), Leçon 6: Jean Paul et François visitent Paris (Jean Paul ve François Paris'i ziyaret ediyor)/ Ils arrivent au pied de la Tour Eiffel (Eyfel Kulesi'ne varıyorlar)/ La Tour Eiffel (Eyfel Kulesi), Leçon 7: Bateaux de Pêche (balıkçı tekneleri)/ Visiter les chantiers (tersaneleri ziyaret) / A la Plage (plajda), Leçon 8: Enfant abandonné (terkedilmiş çocuk)/ L'Enfant et le Monsieur (çocuk ve adam)/ Les Effarés (ürkmüş)
 Leçon 9: Au Bureau de Tourisme (turizm bürosu)/ Une Nuit Sous la Tente (çadırda bir gece) (JPF 4, 1980).

Başlıklardan da anlaşılacağı üzere, kitaptaki konular zorluk seviyeleri lise 1. sınıf öğrencisine uygun, öğrencinin günlük hayatta karşılaşabileceği konulardan seçilmiştir. Pek çok durumu öğrencilerin bizzat deneyimledikleri ya da deneyimleyebilecekleri durumlar olarak nitelenebilir. Bu durumda, hem konular hem bağlam içinde geçecek sözcükler, yapılar, öğrencilere, ilgi çekici gelecek fakat zor gelmeyecektir. Derslerin bir ismi yoktur, sadece birinci ders, ikinci ders şeklinde belirtilmiştir. Dersler içinde başlığı, ismi bulunmayan metinler ya da diyaloglar da vardır. İçerikte yer alan öğrenme birimleri konu, ünite ve temalar kendi içlerinde, temel anlatı, etkinlik, ödev, vb. olarak mantıksal tutarlılığa sahiptir. Konu anlatımlarını oluşturan başlıklar ve başlıklar altında verilen unsurlar birbirleriyle tutarlıdır. Fakat sayfalardaki başlıklar, paragraflar, görseller ve alt başlıklar gibi öğeler her ne kadar sistematik bir bütünlük içinde verilmeye çalışılmışsa da punto, renk ve yazı tipi olarak metinden ayırt edilecek şekilde düzenlenmediği için hem takipte gözü yormakta hem de bölümlerin ayrımları kolay yapılamamaktadır. Farklı karakterde yazı tipi, kalın yazı tipi ya da punto farklılığı kullanılmış olsaydı daha az göz yoran ve daha az karmaşık bir görüntü oluşabilirdi. Farklılıklar sadece italik yazı tipi ile verilmeye çalışılmış fakat istenilen düzeyde bir farklılık yaratılamamıştır. 1, 2, 3, a, b, c, A, B, C vb. şekilde madde imleri bile aynı renk tonu ve yazı tipi ile yazılmıştır.

Je Parle Français 5: Lise 2. sınıf kitabı ortalama yirmişer sayfadan oluşan içindekiler sayfasında “Leçons” olarak isimlendirilen toplam 8 dersten-üniteden oluşmaktadır. Ders başlıkları şu şekildedir:

Leçon 1: Petites Boutiques et Grands Magasins (küçük butikler ve büyük mağazalar) /
 Leçon 2: La Ville Paris (Paris şehri) / Leçon 3: La Vie à la Campagne (köy hayatı) / Leçon
 4: La Maison (ev) / Leçon 5: Les Repas dans la Vie des Français (Fransızların hayatındaki
 yemekler) / Leçon 6: Vacances et Loisirs (tatiller ve boş zamanlar) Leçon 7: Le Cinéma
 (sinema) / Leçon 8: La Correspondance (mektuplaşma) (JPF 5, 1979: 1)

Her ders kendi içinde “Oral (sözlü)”, “De l’Oral à l’Écrit (sözlüden yazılıya)”, “Écrit (yazılı)” olmak üzere üçer alt bölüme ayrılmakta fakat söz konusu alt başlıklar ve sayfa numaraları içindekiler tablosunda yer almamaktadır. İkinci kitabın metin dizilimi ilk kitaptakine benzerlik göstermektedir. Derslerin, “Oral (sözlü)” birinci bölümlerinde ikişer diyalog ya da metin ve sonrasında etkinlikler, “De l’Oral à l’Écrit (sözlüden yazılıya)” olan ikinci bölümleri bir diyalog ya da metin ve sonrasında etkinlikler, “Écrit (yazılı)” olan üçüncü bölümleri ise ikişer adet okuma metni ya da diyalogu ve sonrasında etkinlikler şeklinde organize edilmiştir. İlk kitaba göre metin uzunlukları artmış ve dilsel olarak daha zor metinlerden oluşan setin ikinci kitabı, öğrencinin günlük hayatından örneklerle benzerlik gösteren, güncel hayatında karşılaşılabileceği durumlardan oluşan metinlerden meydana gelmiştir. Ünite, bölüm ve temalar dersin özelliğine göre mantıksal bir sırayı, içerikteki öğrenme birimleri de kendi içinde mantıksal bir tutarlılığı takip etmektedirler. Başlıklar, paragraflar ve görseller sistematik bir bütünlüğe sahiptir fakat ilk kitapta olduğu gibi ana ve alt başlıklar sadece italik yazı tipi ile ayrılmıştır. Koyu renk ya da farklı bir yazı tipi kullanılmayan başlıklar ya da maddeler arası geçişleri takip etmek zor olmaktadır.

Je Parle Français 6: Setin üçüncü kitabı “Dossiers” olarak belirtilen, her biri dörder alt bölümden oluşan ana ünitelerden/dosyadan meydana gelmektedir. Her bir ana dosya ortalama ellişer sayfadan oluşmaktadır. Dosya başlıkları sırasıyla şu şekildedir: “Dossier 1: les Vacances (tatiller)”, “Dossier 2: les Loisirs (boş zamanlar)”, “Dossier 3: la Famille (aile)”, “Dossier 3: l’Éducation (eğitim).” Bu kitapta hem dosya isimleri hem de alt bölümler bölüm başlığı şeklinde belirtilmiştir. Bölümlerde kullanılan metin ya da diyalog başlıkları içindekiler sayfasında yer almamaktadır. Dersler ilk iki kitaptakinden farklı olarak metin ya da diyaloglarla değil görseller ve görseller üzerine sorulan hazırlık soruları ile başlamaktadır. Daha sonra metinler ve metin sonrası etkinlikler verilmektedir. Sözcük ve dilbilgisi öğretiminin ağırlıklı olarak yer aldığı bu üçüncü kitapta seçilen konu başlıkları itibariyle öğrencinin günlük

hayatından örnekler seçilmeye çalışıldığı görülmektedir. “Görsel-İşitsel Yöntem”in amaçlarına göre düzenlenen lise 3. sınıf kitabının dosyaları ağırlıklı olarak okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesine yönelik biçimlendirilmiştir. Kitapta dinleme becerisi üzerine yönelen etkinlik ya da alıştırma bölümleri bulunmamakta, konuşma becerisi ile ilgili olarak da öğretmenin yönlendirmesine bağlı olarak hazırlık soruları ya da metinlerden sonraki alıştırma bölümlerindeki soru-cevap ve diğer etkinlikler uygulanabilir. Dosyaların alt bölümlerinden birinci bölüm genellikle “Documents Visuels” ya da “Documents et Informations” şeklinde başlıklandırılmıştır. Birinci bölümde, o dosyanın ana konusu ne ise onunla ilgili ek görsel kaynaklar verilerek öğrencilerin dersi daha iyi anlamaları hedeflenmiştir. Görsellerden sonra, diyalog verilmeden önce, öğrencileri konuya ve derse hazırlamak amaçlı hazırlık soruları sözlü olarak yapılmaktadır. Sonrasında sözcük çalışmaları, dilbilgisi çalışmaları gibi etkinliklerle devam edilmektedir. İkinci bölüm, konuyu destekleyen görsellerle birlikte verilen, öğrencilerin evde hazırlık çalışmaları yapmaları gereken uzun metinlerle ve metin sonrası yapılan sözcük ve dilbilgisi etkinlikleri ile devam etmektedir. Fotoğraf ve karikatür gibi görsellerle desteklenen ve daha çok yazma çalışmaları üzerine odaklanan üçüncü bölümde öğrencilere metinler, metindeki bilinmeyen sözcükler, dilbilgisi çalışmaları ve soru-cevap çalışmaları yaptırılmaktadır. Dördüncü bölümde ise edebî eserlerden öğrencilerin seviyesine uygun seçilmeye çalışılan alıntılara, görsellere, atölye çalışmalarına, sözlü ya da okuma yapılacak metinlere yer verilmiştir. Ders kitabının içeriğindeki konu, ünite, tema vb. birimler kendi içinde mantıksal tutarlılığa sahiptir fakat kitabın görsel ve sayfa düzeni olarak iyi organize edilmemiş olması öğrencinin kafasında karmaşıklığa yol açabilecek niteliktedir. Çünkü ana dosyaların alt bölümlerinde birbirini tekrar eden başlıklar, başlık ve numaralandırmadaki özensizlik, aynı başlık ve yazıların tekrar ediyormuş gibi görünmesine yol açabilmektedir. İlk iki kitaba göre bu kitapta ana başlıklar kalın yazılmış olsa da başlık, alt başlık ya da devamında verilen metinler arası boşluklar bazen hiç konulmamış bazen de olması gerektiğinden daha az bırakılmıştır. Kitabın içinde renklendirme yapılmaması ayırıcı bir detay olması için kullanılan italik yazı tipini de ayırıcı özelliğinden uzaklaştırmaktadır.

Metin Türleri

Je Parle Français 4: 9 ana derse ve her dersin kendi içinde 3 alt bölüme ayrıldığı lise 1. sınıf ders kitabının ünitelerinin birinci bölümünde 2; ikinci bölümünde 1 ve üçüncü bölümünde de 1 adet çalışma metni olmak üzere dört metin ya da diyalog içermesi dolayısıyla metin çeşitliği anlamında zengin olduğu söylenebilir. Öğrencinin günlük hayatta karşılaşılabileceği olaylardan seçilen metinler sözcük bilgisi anlamında hem zengin hem de öğrenci seviyesine

uygundur. Derslerde yer alan metin başlıkları ve içeriklerine bakılacak olursa, ilk dersin ilk bölümünde birinci diyalog çatı katında dedesine ait bir sandıktan çıkan tamir aletleri ile ilgili arkadaşıyla sohbet eden bir çocukla ilgilidir. İkinci diyalog ise ceplerine sürekli bir şeyler dolduran 10 yaşlarında bir çocuğun annesi ile diyalogu ile ilgilidir. 1. dersin ikinci bölümdeki diyalogu bir kadının komşusuna dışarda vakit geçirmek için kendisine eşlik edip edemeyeceği ile ilgilidir. İkinci dersin birinci bölümündeki ilk diyalog bir baba ve bir oğul arasında geçen kayağa birlikte gitme organizasyonu ile ilgilidir. İkinci diyalog kayağa giden baba ve oğuldan babanın kayarken düşmesi ile ilgilidir. 2. dersin ikinci bölümünde, otel lobisinde iki arkadaşın bir gün önce kayakta düşen baba ve oğlu üzerine yaptıkları konuşma ile ilgili bir diyalogdur. Kitabın üçüncü dersinin ilk bölümünde, genç bir kız ve erkeğin, arkadaşının motosikletine binmek istemesi üzerine aralarında geçen bir diyalog bulunmaktadır. İkinci diyalogda arabalarındaki benzinin bitmesiyle araçları arıza yapan iki arkadaşın arasında geçen konuşmalar ile ilgilidir. 3. dersin ikinci bölümünde, bir kadının arkadaşıyla arasında geçen diyalog yer almaktadır. Diyalogda kadının oğlu ve oğlunun bir arkadaşının motor kazası geçirmeleri sonucu hastaneye yatırılması konu edilmektedir. Buraya kadar ve bundan sonraki bölümlerde de benzer durumları konu alan diyaloglardan anlaşıldığı üzere kitaptaki konular, temalar, diyalog ve metinler ağırlıklı olarak günlük hayatta yaşanabilecek durumlar üzerinden üretilmiştir. Dolayısıyla diyaloglar, cümleler ve yapılar günlük konuşma diline yakındır. Diyalog ve metinler güncel ve toplumsal konular üzerine çeşitlenmiştir. Örneğin, 8. dersin birinci bölümünün ilk diyalogu sokak çocukları ile ilgili bir diyalogdur. Daha sonra aynı dersin ikinci bölümündeki metin Fransız şair *Arthur Rimbaud*'dan seçilen “*Les Effares*” isimli şiirle desteklenmiştir. Şiirin konusu Avrupa'daki sokak çocuklarının yaşadığı sıkıntılar, çocukların açlıkla soğuğa karşı verdikleri savaş, ekmek bulamayışlarıyla ilgilidir. İçerikte kitap yazarlarının kişisel görüş ve yorumlarına rastlanmamaktadır. Metinlerde en çok dikkati çeken nokta ise bir önceki diyalogda kullanılan karakterlerin, isimlerin ve nesnelerin sonraki diyaloglarda da kullanılması, sanki konu devam ediyormuş hissinin yaratılmış olmasıdır. Bu sayede öğrenci konudan, dersten ve kitaptan kopmamakta, durumların devamlılığıyla meraklanabilmektedir. Örneğin, 6. dersin birinci bölümündeki ilk diyalogda *Jean Paul* ve *François* isimli iki genç, Paris'te yaşayan amcalarını ziyaret etmeye gidiyorlar ve *Eyfel Kulesi* 'ni de görmek için bir plan yapıyorlar. Birinci bölümün ikinci diyalogunda da aynı isimli iki genç, *Eyfel Kulesi* 'nin önüne gelip, Kuleye giriş yapıyorlar ve merdivenlerle yukarı çıkıyorlar. Daha sonra aynı dersin ikinci bölümünde *Eyfel Kulesi* 'nin tarihinin, kuleyi yapan kişinin, fizikî özelliklerinin anlatıldığı bir metin yer alıyor. Farklı haftalarda ve derslerde işlenecek bölümlerde geçen ortak isim, cümle, yapı ve tekrar eden durumlar vasıtasıyla

öğrencinin bilgileri kalıcı hâle gelmiş oluyor. Daha önce bahsedildiği gibi başlıklarda büyük küçük harf hataları olmasına rağmen ana başlıkların büyük harfle, alt başlıkların küçük harfle yazılmasına, numaralandırma ve sıralamaya dikkat edilmiştir. Bunun yanında kitapta başlığı verilmeyen diyalog ve metinler de bulunmaktadır.

Je Parle Français 5: Lise 2. sınıf ders kitabı 8 ana dersten oluşmaktadır. Bu 8 dersin her biri kendi içinde üçer bölüme ayrılmaktadır. Her dersin birinci bölümü sözlü çalışma üzerine odaklanan 2 adet diyalog ya da metin, dersin ikinci bölümü, sözlü-yazılı çalışmaya odaklanan bir metin ya da diyalog, üçüncü bölüm ise, yazılı çalışmaya odaklanan 2 metin ya da diyalog içermektedir. Dersler için seçilen ya da oluşturulan diyalog ve metinler bazen fazla ayrıntı içerdikleri için ilgi çekici olma özelliklerini kaybetmişlerdir. Lise 2 öğrencilerinin bu metinleri sıkıcı bulabileceği söylenebilir. Öte yandan metin ve diyalog içindeki isim, yapı, sözcük vb. tekrar eden unsurlar sayesinde öğrencinin işlenen temayı daha iyi kavrayacağı ve takip etmekte zorlanmayacağı ifade edilebilir. Örneğin: ikinci dersin başlığı *Paris Şehri*'dir. Dersin birinci bölüm diyalogu bir Parislinin Paris'te geçirdiği hayatıyla ilgilidir. Diyalogda kişi nerede yaşadığından, orada ne kadar süredir bulunduğundan, Paris'in ulaşım şekline, Paris'teki çalışma saatlerinden, şehrin pahalı olup olmadığından bahsetmektedir. Okuyucu ilk diyalogda Paris ile ilgili pek çok bilgiye sahip olabilmektedir. Daha sonra ikinci diyalogun başlığı *Ağustos Ayında Paristir*. Bu diyalogda da Paris şehrinin ağustos ayı boyunca nasıl olduğundan, bahçelerinden, sokaklarından, mahallelerinden, insanlarından, şehre gelen turistlerden bahsedilmektedir. Bu sayede öğrenci öğrendiği bilgilere yenilerini eklerken bir yandan da bazı ortak yapıları, sözcükleri, cümleleri tekrar etme ve daha iyi öğrenme fırsatı bulmaktadır. Aynı dersin ikinci bölümündeki metnin başlığı ise "Fransa'nın başkenti Paris"tir. Başlıktan da anlaşılacağı üzere bu metinde Paris'in fizikî, ekonomik ve sosyal yönlerinden, başkent olarak öneminden bahsedilmekte ve öğrenciye buna yönelik pek çok yeni bilgi ve sayısal veri sunulmaktadır. Dersin üçüncü bölümünün başlıksız olan ilk okuma metni içeriğinden bahsedilen yerin Paris olduğu anlaşılmaktadır. Anlatıcı, köyde yaşarlarken kendi yaşadıkları yere uzak bir mesafede büyük, gösterişli ve güzel bir şehre gezmeye gittiklerinden bahseder ve Paris'in özelliklerini isim vermeden anlatır. Üçüncü bölümün ikinci okuma metni ise Paris'te bulunan üniversitelerden, bu üniversitelerin fizikî özelliklerinden, şehirdeki kafelerden, küçük dükkânlardan, sinemalardan, cumartesi ve pazar günü şehirde yapılabilecek etkinliklerden bahsetmektedir. Buraya kadar olan metin içeriklerinden anlaşılmaktadır ki, dersin konusu ne ise o konu ile ilgili olabilecek her tema, her içerik, her unsur ayrıntılı bir şekilde metinlerde sunulmakta ve konunun her yönü öğretilmeye çalışılmaktadır. Dersin üçüncü bölümüne kadar

öğrenciye sunulan sözcükler, yapılar (pek çok araştırmacıya göre gereksiz bilgi olarak değerlendirilmektedir) pek çok defa tekrar etmekte bu sayede bunlar öğrencinin aklında kalıcı olabilmekte ve sözcük dağarcığı ve dilbilgisi öğrenimi açısından öğrenciye katkı sağlamaktadır.

Konu ve çalışma dizilimi olarak ilk ders kitabına benzer bir düzenlemesi olan ikinci kitapta hem metin uzunlukları hem de metin içinde geçen cümlelerdeki sözcük sayıları artmıştır. Uzun cümleli bu metinleri okumak öğrencilerde bir isteksizliğe sebep olabilmektedir. Olumsuz olabilecek bir diğer nokta da kitaptaki bazı konuların lisedeki bir öğrencinin ilgi alanının dışında kalan konular olmasıdır. Örneğin Fransa'nın dış ticaretle ilgili yaşadıkları vb. gibi.

Bunun yanında metinlerde Fransızcanın başka derslerle arasındaki ilişkiye örnek teşkil edecek eğitici ve öğretici bilgilere rastlanmaktadır. Örneğin; 4. dersin ilk bölümünde bulunan “A: Une Voix d’Homme; B: Une Voix Féminine” başlıklı bir emlakçı ile bir müşteri arasında *Chaville* köşkünün satış şartları üzerine konuştukları bir diyalog yer almaktadır. Diyalogun bir cümlesinde müşteri köşkün kaç metrekare olduğunu sormakta emlakçı da “3000 m²... 30 ares si vous préférez” (3000 metrekare, yani 30 dönüm) şeklinde cevap vermektedir. Metinden sonraki açıklamalarda matematiksel/coğrafi bir bilgi olarak “30 ares: un are = 100m²” biçiminde açıklama verilmiştir. Bu bilgiler gereksiz gibi görünse de bir yandan metnin anlaşılmasını sağlamakta bir yandan da öğrencilerin matematik/coğrafya derslerindeki bilgilerini tekrar etmesine fırsat vermektedir. Metinlerde bu tür dersler arası ilişkilere örnekler fazlaca bulunmaktadır. Kitaptaki metinlerin konuları ilk kitaba göre daha bilgi içerikli konular etrafında toplanmış ve Fransızca dil yapılarına ağırlık veren metinler olarak düzenlenmiştir. Gereksiz ve detaylı anlatımlar içerseler de metinlerde kolaydan zora, basitten karmaşığa, somuttan soyuta doğru bir yol izlenmiştir. Bu kitapta da yazarların kişisel yorum ve görüşlerine yer verilmemiştir. Seçilen metin ve diyalogların dili ilk kitaba göre daha ağırdır öte yandan öğrencilerin kavram düzeylerini geliştirecek niteliktedir. Kitapta dört temel iletişim becerisinin tümüne birden odaklanılmamış sıralamada ilk olarak okuma daha sonra konuşma daha sonra da yazma becerileri yer almaktadır. Dinleme becerisi ile ilgili metin, diyalog ya da etkinlik bulunmamaktadır.

Je Parle Français 6: Setin son ders kitabı ilk iki kitaptan daha farklı bir işleyişe sahiptir. Sadece 4 ana dosyaya ve her ana dosya altında dörder bölüme ayrılmıştır. İçerik olarak ilk kitaptan daha zengin ve çeşitlidir. Dosyalar temelde dört ana konu etrafında şekillenen pek çok etkinlik, sözcük, dilbilgisi çalışması vb. alıştırma ve tablolar içeren alt bölümlere sahiptir. Metinler öğrencilerin daha ziyade yazma becerisine ağırlık veren metinlerdir. Dosya

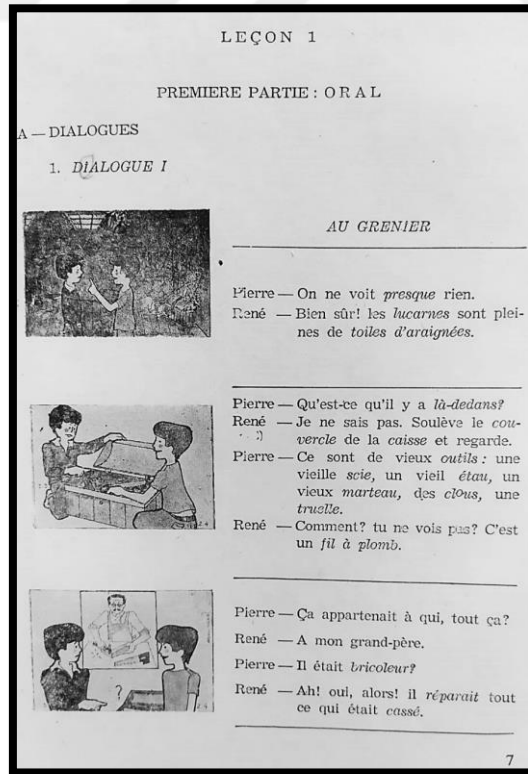
başlıklarından anlaşıldığı kadarıyla güncel ve öğrencilerin ilgisini çekeceği düşünülen konular seçilmeye çalışıldığı belirtilmektedir. Yazma becerisi yanında öğrencilerin sözcük dağarcığını geliştirmeyi de hedefleyen, *JPF 6* kitabı, sözcük ve sözcük gruplarını sınıflandırarak sunmaktadır. Dosya başlıkları sırasıyla : “Dossier 1: les Vacances”, “Dossier 2: les Loisirs”, “Dossier 3: la Famille”, “Dossier 4: l’Éducation” şeklindedir. Her dosya ortalama elli sayfadan oluştuğu için içerik olarak oldukça yoğundur. Her dosya boyunca 8–12–12–7 metin ya da diyalogdan oluşan ders bölümleri bunlar haricinde konu üzerine ek bilgiler, küçük mektup, reklam ve ilan metinleri, yazı çalışmaları, istatistiksel bilgiler içeren metinler, okuma-anlatma metinleri, anketler vb. gibi daha pek çok üzerine farklı çalışmalar yapılabilen metin bulunmaktadır. Kitabın içinde bulunan her metin, diyalog ya da parçanın öğrencilerin ilgisini çekeceği söylenemez. Metinler çok uzundur ve gereksiz bilgiler içermektedirler, bir ders saati boyunca öğrencinin dikkatini topladığı süre zaten kısıtlıyken bu kadar uzun ve gereksiz ayrıntı içeren metinler öğrenciyi derse karşı ilgisiz hâle getirebilecektir. 2–3 sayfayı bulan metin ya da diyalogdan sonraki etkinlik bölümlerinde soruların cevaplanabilmesi için paragraf paragraf numaralandırılmak zorunda kalınmıştır. İlk ünite olan “Tatiller” ana konusu ele alınırsa, ünitenin başından sonuna kadar yer verilen bütün metin çalışmaları ana konuyu farklı bir açıdan ele almış ve yorumlamıştır. Sayfa 17’de “Choisir Ses Vacances” diyaloglarından birinde seyahat acentesinde çalışan iki arkadaş, birbirlerinin tatil planlarından bahsederler, seyahat etmenin maliyetlerinden, gerekli evrak işlerinden bahsederek Noel’de tatile bireysel ya da toplu olarak gitme seçeneklerinden hangisinin daha ekonomik olacağı hakkında fikir yürütürler. Sayfa 30’daki ikinci “Pourquoi Des Vacances?” başlıklı metinde Fransızların %80’inin tatil yeri olarak neden deniz kenarını tercih ettikleri üzerine “Le Monde” gazetesinde yayımlanan Charles Vanhecke’ye ait bir anket çalışmasından alıntılanan bir yazı yer almaktadır. Metinde Fransa’nın *Seine-et-Marne*, *Lyon*, *Clermont-Ferrand* ve *Lyon* gibi bölgelerinden çeşitli pozisyonlarda çalışan insanlarla yapılan röportajlardan alıntılar bulunmaktadır. Daha sonra 34. sayfada bulunan “Les Conquérants du Bout du Monde” başlıklı metin, 5 milyon Fransızın 1975 yazında Fransa’yı terk edişlerinin sebebini anlatan bir metindir. Metinde dünyanın farklı yerleri keşfedildikçe insanın kendini keşfetme yolculuğunun da başladığı ve dolayısıyla tarihsel, politik ve coğrafi olarak tatil rotalarında da değişimin meydana geldiği anlatılmaktadır. Sayfa 46’da bulunan metin “1975: Vacances des Cadres” başlıklı ve içinde bir araştırma şirketinin işten çıkarılma tehdidine rağmen çalışanların bile nasıl ve nereye tatile gidebildiklerini ve hangi pozisyonda çalışanın ne tür bir tatili tercih ettiğini araştırdığı bir anket çalışmasından bahsedilen bir metindir. Bunlar ve bunlara benzer diğer ana metin, diyalog ve yazı çalışmalarında da tatilin başka bir yönünü ele alan konular seçilmiştir. Görülmektedir ki, tek bir ana başlık altında

işlenen birbirinden çok farklı alt konular ele alınmıştır. Her birinin farklı yapı, farklı sözcük grubu, farklı anlatım tarzı, farklı karakter, farklı zaman bilgisi sunduğu düşünülürse metinler hem dilbilgisi hem sözcük bilgisi anlamında hem de konu çeşitliliği anlamında öğrenciye pek çok öğrenme alanı sunmaktadır. Fakat diğer taraftan, sayısal sözel pek çok bilgiye maruz kalan öğrencinin motivasyon ve isteğinin düşmesi olası bir durumdur. Özellikle de lise öğrencisinin ilgi alanı dışında kalabileceği düşünülen konu anlatımlarında öğrencinin dersten verim alması planlanan bölümleri de bu amacı gerçekleştiremeyebilecektir. Bu kitapta bir de konular kapsamında *Albert Camus*, *Pierre Danions* ve *Alain Robbe-Grillet* gibi ünlü Fransız yazar ve şairlerinden de alıntılanan çalışma metinleri mevcuttur. Bunlar otantik metin olmaları dolayısıyla, edebiyatta ve şiirde de öğrenciye konular kapsamında sözcük dağarcığı kazandırmakta hem de öğrencinin edebî eser okumasına vesile olmaktadır.

Etkinlikler

Je Parle Français 4: Kitaptaki 9 dersten her dersin 1. bölümü şekil 7.'de görüldüğü biçimde “Oral” başlıklı bölümdür.

Şekil 7. 1. ders 1. bölüm Oral (JPF 4, 1980: 7)



Bu bölüm, konuları ve sözcük seçimleri günlük hayattan alınmış öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek amaçlı iki diyalog ile başlamaktadır. Diyaloglar tavan arasında iki arkadaşın hikâyesi, av ve balıkçı hikâyeleri, inatçı keçinin hikâyesi, şantiye ziyareti vb. gibi konulardan oluşmaktadır. Diyalogların her cümlesine ya da cümle grubuna bir görsel eşlik etmekte ve diyalog içinde ilk defa geçen öğrencinin dikkatini çekmesi istenen sözcük ve sözcük grupları, dilbilgisi yapı ve kavramları italik şekilde yazılmıştır. Diyalogların karakterleri, olay, yer ve zamanı, sözcük, kavram ve yapı detayları ile ilgili ayrıntılı bir açıklama yapılmakta ve açıklamalar öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirebilmeleri için sadece sözlü olarak cevaplayacakları soru-cevap şeklinde işlenmektedir. Buradan kitaptaki metinlerin edebî eserleri inceleme ölçütleri (mekân, zaman, kişi) dikkate alınarak ele alındığı anlaşılmaktadır. Aynı anda sözcük dağarcıklarını da geliştirmeleri için yeni sözcüklerin eş anlam ya da zıt anlamları ya da örnek cümlelerle birlikte kısa açıklamaları aynı bölümde verilmiştir ve dikkat çekmesi açısından açıklamalar kısmında italik şekilde yazılmışlardır. Açıklama kısmının sonunda, mutlaka konuya paralel, çalışma kitabından öğrenciye incelemesi ya da yapması için bir sayfa numarası ve bölüm bilgisi verilmekte ve öğrenci çalışma kitabından bireysel çalışma yapmaya yönlendirilmektedir. Diyalog açıklamalarından sonra “Fixation (oral-écrit)” Türkçeye “saptama, tespit, ne olduğunu anlama” olarak çevirebileceğimiz kısım bulunmaktadır. Burada diyaloglarda geçen dilbilgisi yapılarının, sözcüklerinin, fiil ve çekimlerinin, edat, bağlaç, zarf vb. her türlü sözcük türlerinin cümle içinde bazen soru-cevap bazen de aynı tür örneklerde kullanıldığı ve tüm bu örneklerin sözlü olarak tekrar edildiği çalışmalar bulunmaktadır. Her farklı örnek siyah çerçeveli bir kutucuk içinde gösterilmekte ve örneklerde geçen ve öğrenilmesi gereken dilbilgisi yapıları italik şekilde yazılmaktadır. “Fixation” bölümünün sonunda öğrencilerin bireysel tekrar çalışması yapmaları adına yazma çalışmaları için tekrar çalışma kitabına yönlendirme bulunmaktadır.

Dersin 2. bölümü şekil 8.’de görüldüğü biçimde “Oral-Écrit (sözlü-yazılı)” başlıklı bölümdür.

DEUXIEME PARTIE: ORAL - ECRIT

A — TEXTE D'ETUDE

DEUX AMIES

Mme Letourneux — Vous venez avec moi cet après-midi?
Mme Neyret — Qu'est-ce que vous voulez faire?

Mme L — Je pense aller dans *quelques* magasins et *passer* un moment à la pâtisserie.

Mme N — Et votre *régime*? Vous n'avez pas peur de *grossir*?

Mme L — C'est difficile, vous savez! Je suis *tellement gourmande*! Et pourtant je suis déjà assez grosse.

Mme N — Je *regrette* mais aujourd'hui je suis occupée.

Mme L — Je ne comprends pas. Vous avez toujours quelque chose à faire.

Mme N — Ah! oui, ma pauvre amie, j'ai des enfants *terribles*, et un *mari bricoleur*.

Mme L — Et alors!

Mme N — Regardez ces pantalons! Toutes les poches sont *trouvées*. Ils les remplissent de *toutes* sortes de choses. Ce matin, j'ai même trouvé un *os*, et maintenant par *curiosité*: - ouvrez la porte de cette pièce!..

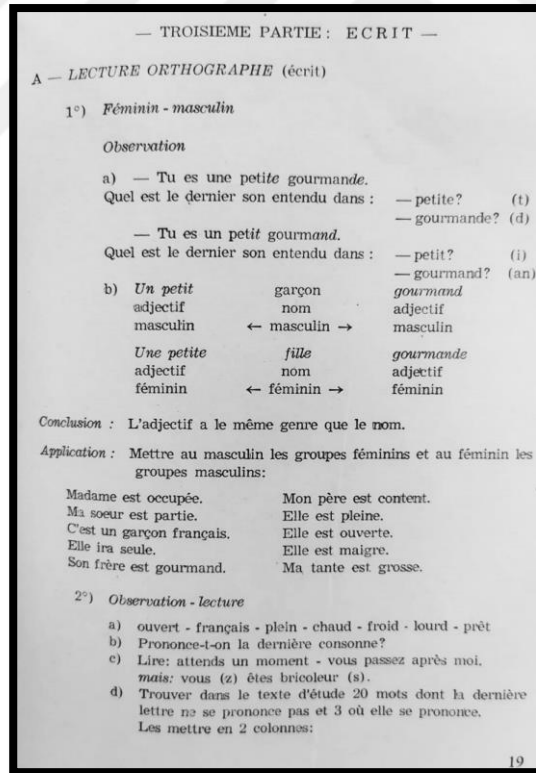
12

Şekil 8. 1. ders 2. bölüm *Oral-Écrit* (JPF 4, 1980: 12)

2. bölüm bazen bir diyalog ya da metin ile başlamaktadır. Metnin her paragrafına ya da 4–5 cümlelik kısmına bir görsel eşlik etmektedir. Bu metinlerin öğrencilerin hem konuşma hem de yazma becerilerinin gelişimi amacıyla seçildiği metnin sonrasındaki etkinlik çeşitlerinden anlaşılmaktadır. Metinlerin konuları öğrencilerin günlük hayatta karşılaşılabilecekleri, bizzat deneyimleyebilecekleri konulardan seçilmeye gayret edilmiştir. Örneğin, birinci dersin çalışma metni iki arkadaşın bir öğleden sonra organizasyonları, ikinci bölümün çalışma metni; iki arkadaşın babasıyla birlikte kayağa giden diğer arkadaşlarıyla ilgili kendi aralarında konuşmaları, üçüncü dersin çalışma metni oğlu kaza yapan bir kadının komşusuyla dertleşmesi ile ilgilidir. Diğer derslerin çalışma metinleri de bunlara yakın konulardan seçilmiştir. Bu sayede öğrenciler hem işlenen konuya kendilerini yabancı hissetmeyecekler hem de günlük hayatta kullanabilecekleri sözcükler öğreneceklerdir. Metinden sonra, metnin ayrıntılı bir açıklaması daha sonra detaylı bir şekilde örneklerle, eş ve zıt anlamlarla verilmiş isim, fiil, sıfat gibi yapıların açıklamaları bulunmaktadır. Sözcük çalışmasından sonra öğrencilerden önce sözlü olarak cevaplamaları daha sonra yazma çalışması yapmaları istenen metin üzerine soru-cevap bölümü mevcuttur. Bu bölümün bitiminde öğrenciyi çalışma kitabında yapılması istenen bölüme yönlendiren bir not vardır. Soru-cevaptan sonra dersin birinci bölümünde olduğu gibi metinde geçen dilbilgisi yapılarının, fiil çekimlerinin, sözcük ve sözcük gruplarının

örneklendirildiği ve her ayrı yapının, siyah kutucuklar içinde verildiği “Fixation” bölümü bulunmaktadır. Öğrenciler bu bölümde öğrenilenleri tekrar etme fırsatı bulmaktadır. Dikkat çekilmek istenen sözcük ve yapılar italik şekilde yazılmıştır. “Fixation” bölümünden sonra metinde işlenen zaman yapısı ya da başka bir temel dilbilgisi konusu ile ilgili ağırlıklı olarak sözlü soru-cevap tarzında yapılması istenen alıştırmaların olduğu “Écrit (oral-écrit)” bulunmaktadır. Sonunda çalışma kitabına yönlendirme bulunmaktadır. Derslerin ikinci bölümünün son kısmında ise siyah beyaz çizimlerden ve parça parça verilen görsellerden oluşan “Conversation (konuşma)” bölümü bulunmaktadır. Bu bölümde verilen resimler üzerinden ya öğrenciden bir hikâye oluşturması ya resimleri başka bir arkadaşına anlatması ya da ikili diyalog olarak konuşmaları gibi alıştırmalar istenmektedir. Sonrasında sorulara cevap vermeleri ya da oluşturdukları sözlü hikâyeyi yazılı olarak defterlerine yazmaları istenmektedir. Bir tür görseli okuma alıştırmaları olarak adlandırılabilir.

Derslerin 3. bölümü olan “Écrit (yazma)” önceki bölümler gibi kendi içinde birçok kısma ayrılmıştır.



Şekil 9. 1. ders 3. bölüm Écrit (JPF 4, 1980: 19)

Şekil 9.'da da görüldüğü gibi bu bölümde daha ziyade yazma ve okuma çalışmaları yapılmaktadır. “Lecture – Orthographe (écrit)” başlıklı birinci kısımda, Fransızcada yazılışları

ve okunuşlarında farklılıklar bulunan harflerin, sözcük ve cümleler içindeki kullanımları ile ilgili okuma ve yazma çalışmaları bulunmaktadır. Dikkat çekilmek istenen harf, sözcük ve cümleler bazen siyah çerçeveli kutucuklarla, bazen italik yazılarak, bazen de oklarla belirlenmiştir. Bu kısımda da parçalı görseller verilerek görseli okuma çalışmaları yapılmaktadır. Görseller üzerinden soruların sözlü olarak cevaplanması istenmektedir. Daha sonra deftere yazma çalışmaları ödev olarak verilmektedir. “Fixation” kısmı bir önceki bölümdeki şekliyle işlenmektedir. Üçüncü kısımda fiil çekim çalışmalarının yapıldığı “Conjugaison (écrit)” kısmı vardır. Fiil çekimlerinden sonra öğrencilerin defterlerine yazılı olarak yapmaları istenen “Composition de Textes (écrit)” metin oluşturma kısmı bulunmaktadır. Burada ana dersin başından beri işlenen konu ne ile ilgiliyse onunla bağlantılı olarak bir metin oluşturmaları istenmektedir. Örneğin ana konu denizle ilgili ise sonrasındaki metinler; “gemi, gemicilik, sahilde olmak, yüzmek, deniz tatili” vb. konularla ilgili olabilmektedir. Metin oluşturma bölümünden sonra da öğrencilere dikte çalışması yaptırmak için bir okuma metni sunulmaktadır. Bu metnin konusu da ana dersin konusu ile ilgilidir ve metne fotoğraf ya da kara kalem çizimleri eşlik etmektedir. Metin içinde yeni geçen sözcük, kavram, deyim ve yapılar dikkat çekmek için italik yazılmıştır. Öğrencilere metin sonunda bilmedikleri sözcükleri sözlükten bulmaları yönünde uyarı yapılmaktadır. Son kısımda da sözü edilen okuma metni üzerine sözlü olarak cevaplanıp daha sonra yazıya geçirilmek üzere sorular mevcuttur. Sorulardan sonra öğrencilere dikte çalışmasını defterlerine yazmaları ya da çalışma kitabındaki dikte çalışmasını defterlerine geçirmeleri yönünde uyarı yapılmaktadır. Kitap boyunca derslerin işlenişi aynı şekilde devam etmektedir.

Kitabın “Poésies” şiirler bölümünde Guillaume Apollinaire, Gérard de Nerval, Verlaine, Jacques Prevert gibi ünlü şairlerden alınan 10 adet şiir ve şiirlerin açıklamaları bulunmaktadır. Tamamen öğrencilerin okuma-sözlü becerilerine yönelik olan bu bölümde şiirlere kara kalem çizimleri ve görseller eşlik etmektedir. Şiirlerin ve açıklamaların içinde geçen yeni sözcükler ve yapılar italik şekilde yazılmaktadır. Açıklamalarda bazen şiirler üzerine sorular bazen de sözcük çalışmaları bulunmaktadır. Şiirlerin okunması sırasında öğretmenin jest ve mimiklerini de kullanarak canlandırma yapması, öğrencilerin tür olarak günlük konuşma dilinden ağır bir dile sahip olan şiir türünden de zevk almalarını sağlayacaktır. Bu bölümde, bir yandan da öğrenciler Fransız şairlerini tanımaktadırlar. Şiirler bölümünün akabinde isteğe bağlı çalışmaya bırakılmış öğrencinin yapısal alıştırma modellerini tekrar çalışabileceği her biri ortalama dörder sayfalık toplam 8 derslik bir bölüm bulunmaktadır. Burada öğrenci örnek soru-cevap ve cümlelerle dilbilgisi konularını örnekler üzerinden tekrar etme fırsatı bulmaktadır. Daha sonra

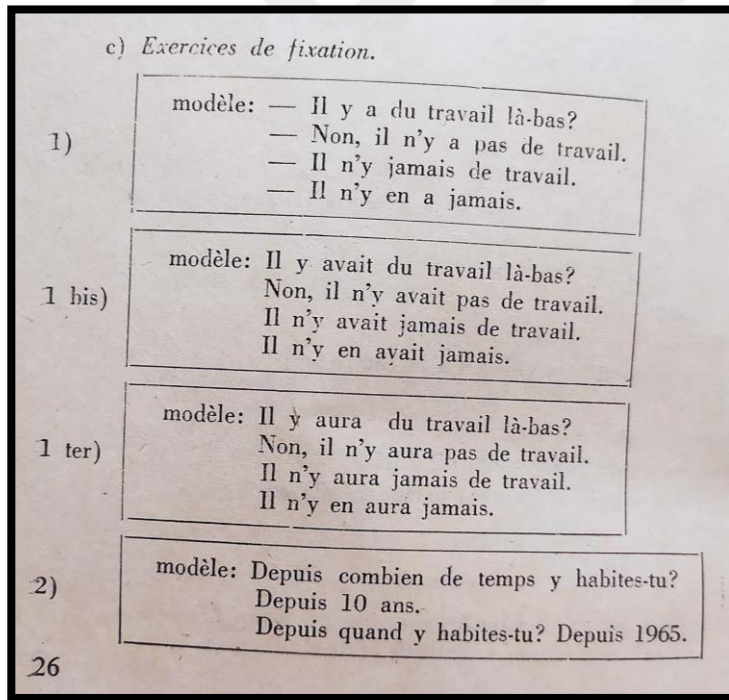
on sayfalık Fransız dilbilgisi konularının özet tablolarla, örnek cümle, soru-cevaplarla sunulduğu bir bölüm bulunmaktadır. Bölümde zamir, bağlaç, zaman ifadeleri, sıfat, tekil-çoğul uyumu, cinsiyet uyumları vb. konular bulunmaktadır. Öğrencilere dilbilgisi konularıyla ilgili zorlandıkları noktalarda faydalı olabileceği söylenebilir. Dilbilgisi bölümünden sonra bir sayfalık “Tableaux des verbes conjugués” fiil çekim tablosu bulunmaktadır. Fakat burada örnek fiil çekimleri verilmemiş sadece seçilen fiillerin karşısında öğretmen kitabında o fiilin çekiminin bulunduğu dosyaya yönlendiren numaralarla birlikte verilmiştir. Son olarak sekiz sayfalık, sözcüklerin alfabetik olarak sıralandığı sözlük bölümü bulunmaktadır. Sözlük sözcüğün anlamını ya da kökenini belirten bir sözlük değildir. Sözcüklerin karşılarında verilen rakamlar sözcüğün kitap içinde ilk defa hangi derste kullanıldığını belirtmektedir. Sözcüğün anlamı yerine sözcüğün kullanıldığı derste kullanıma yönlendirmektedir. Öğrenci ya o sözcüğü metnin anlamından çıkaracak ya da dersin sözcük bilgisinin işlendiği bölümden anlamına ulaşacaktır. Ya da öğrenci bireysel bir araştırmaya yönlendirilmek istenmiş ve kendisi başka bir sözlükten anlamını öğrenmek için araştırmaya sevk edilmiştir. Öğretmenin fırsat yaratması durumunda etkinlikler bireysel öğrenmenin yanında iş birlikli öğrenmeyi de desteklemektedir. Etkinlikle, içerikleri ve çeşitleri itibarıyla okuma-anlama, konuşma ve ağırlıklı olarak da yazma becerilerini geliştirmeye yöneliktir. Dinleme becerisi için herhangi bir etkinlik planlanmamıştır. Öğrencinin kendi kendine öğrenmesini desteklemek, öğrenciye özgün görev ve sorumluluklar vermek amaçlı etkinliklerde “evde hazırlayınız, evde okuyunuz, soruları defterinize yazarak cevaplayınız vb.” gibi yönlendirmeler bulunmaktadır.

Lise 1. sınıf ders kitabının orta düzeyde Fransızca öğretmeyi amaçladığı anlaşılmaktadır. Kitabın işlenişinde öğrenci hem öğretmen desteğini almakta hem de çalışma kitabının yardımıyla bireysel olarak çalışmaktadır. Ders kitabının içinde öğrenciyi çalışma kitabına yönlendiren pek çok not bulunmaktadır. Daha önce sözü edilen kitabın içinde bulunan yazım yanlışlarının etkinlikler için de geçerli olduğunu belirtmekte fayda var. Öğrencinin dili yanlış öğrenmesine, bu yanlışın kalıcı olmasına, yanlış öğrendiğini yanlış ifade etmesine sebep olabilecek pek çok imlâ ve yazım hatası bulunmaktadır.

Je Parle Français 5: İkinci kitabın metin sonrası etkinlikleri ilk kitabınkilere benzerlik göstermektedir. Toplam 8 dersten-üniteden oluşan kitabın her dersi ilk kitaptaki gibi 3 alt bölüme ayrılmaktadır. Birinci bölüm olan “Oral” bölümü başlıktan sonra bir görsel bir diyalog ya da metinle başlamaktadır. Metnin ardından kitap boyunca aynı işleyiş devam etmektedir; metinde bulunan ve öğrencilerin bilmediği ya da yeni öğrendiği varsayılan sözcük, yapı, yer ya da kişi ismi, deyim, atasözü gibi unsurların anlamlarının örneklerle açıklanmaya çalışıldığı

“Explications et remarques (açıklamalar ve notlar)” bölümü yer almaktadır. Türkçe açıklama bulunmayan bölümde öğrenciye metni daha iyi anlaması için zor yapılar açıklanmaktadır. Bu başlıktan sonra “Questions sur le dialogue (diyalog üzerine sorular)” başlıklı ve öğrencilerden sınıfta sözlü olarak cevaplamaları istenen soruların yer aldığı bölüm bulunmaktadır. Burada öğrencilerin okuduğunu anlayıp anlamadıklarını test eden, Fransızca olarak “ne-nerede-nasıl-neden-ne zaman-kiminle-ne yaptı” ve “evet-hayır” soru çeşitleri bulunmaktadır. Metnin her ayrıntısı ile ilgili bir soru sorularak anlaşılmayan bir noktası kalmaması hedeflenmiştir. Daha sonra “Exercices de fixation (sabitlenme alıştırmaları)” başlıklı öğrencinin sözlü ve yazılı becerilerini geliştirmeye yönelik yapısal etkinliklerin işlendiği bölüm bulunmaktadır. Örneğin, kitabın ikinci dersinin etkinlikler bölümünde “Il y a du travail là-bas?” yapısının farklı zaman kullanımlarında, üç defa tekrar eden soru-cevap kullanımları yapılmaktadır. Birinci modelden örnek verilerek daha iyi anlaşılacaktır:

Şekil 10. 2. ders 1. bölüm *Exercices de fixation* etkinliği (JPF 5, 1979: 26)

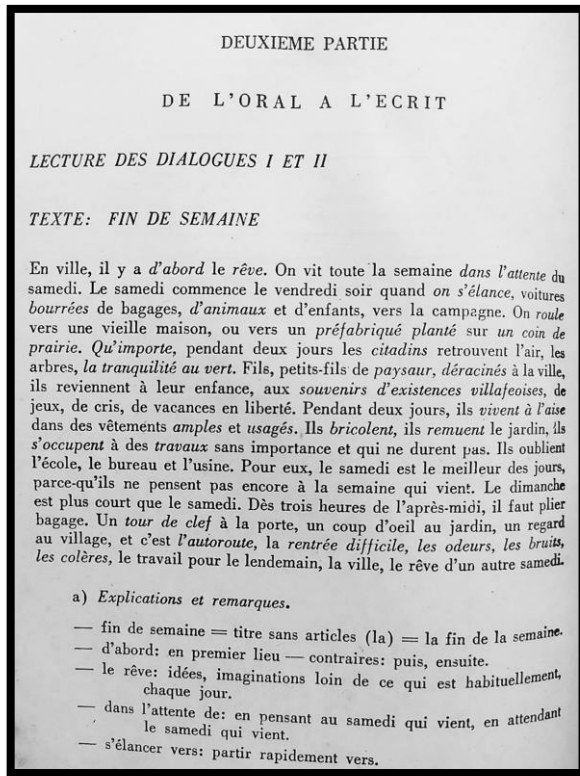


Şekil 10.'da görüldüğü üzere, metinden seçilen yapılardan hareketle öğrencinin ifadelerin farklı kullanımlarını öğrenmesi için pek çok örnek yer almakta ve öğrencinin örneklerle hem kullanım farklarını görmeleri sağlanmakta hem de sözlü becerisine katkı sağlamak amaçlanmaktadır. “Exercices de fixation” bölümü metinde geçen ve öğrencinin hem yazılı hem sözlü dilde, günlük ya da akademik olarak kendini ifade

ederken kullanabileceği yapılar, kalıp cümleler ve ifadelerin örneklerinden oluşmaktadır. Daha sonra “Oral” bölümünün ikinci diyalog ya da metni bulunmakta ve ilk diyalog ya da metinden sonraki işleyişin aynısı; “Explications et remarques (açıklamalar ve notlar)”, “Questions sur le dialogue (diyalog üzerine sorular)”, “Exercices de fixation (sabitlenme alıştırmaları)” başlıkları altında yapılan etkinlik ve alıştırmalar yer almaktadır. Derslerin “De L’Oral à L’Écrit” başlıklı ikinci bölümü genellikle bir görselin de eşlik ettiği bir metin ile başlamaktadır. Metin dersin

konusu ile alakalı bir tema üzerine yazılmış ve metnin içinde dikkat çekilmek istenen, öğrencinin ilk defa öğreneceği sözcük ve yapılar italik yazı şekli ile verilmiştir. Şekil 11.'de görüldüğü üzere, konusu “Vacances et Loisirs (tatiller ve boş zamanlar)” olan VI. dersin ikinci bölümündeki metnin başlığı “Fin de Semaine (haftanın sonu)”dır.

Şekil 11. 6. ders 2. bölüm metni *Fin de Semaine* (JPF 5, 1979: 110)



Şekilde görünen metinde şehirlilerin hafta sonunu dört gözle beklediğinden, cumartesi ve pazar günlerinde işi, ofisi, okulu unutup tatil yaptıklarından, yürüyüşe çıktıklarından, gezintiye çıktıklarından, bahçelerde vakit geçirdiklerinden vb. gibi boş zaman etkinliklerinden bahsedilmektedir. Metin sonrasında ilk bölüm etkinliklerinde olduğu gibi metinde geçen ifadelerin, sözcüklerin, yapıların anlamlarının açıklandığı uzun bir “Explications et remarques” bölümü; daha sonra öğrencinin okuduğunu anlayıp anlamadığını ölçmek için sorulmuş soruların olduğu “Questions” bölümü bulunmaktadır.

Bu bölüm bazı derslerde cümle cümle

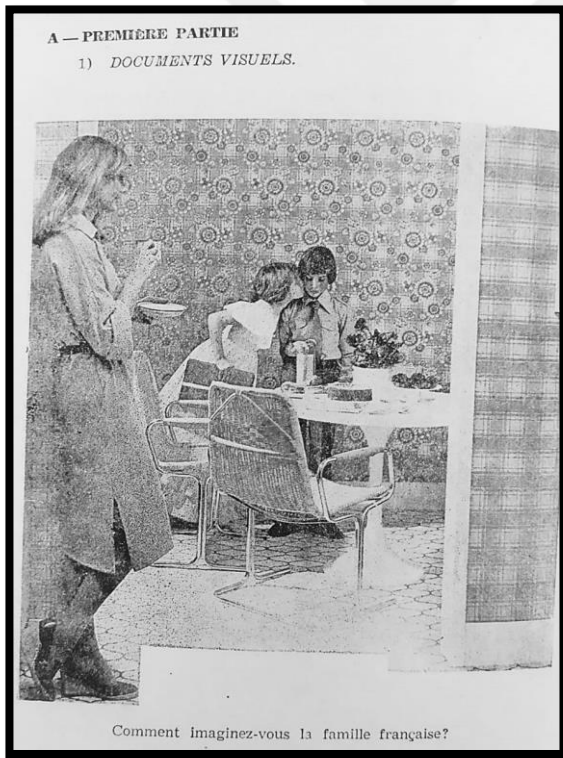
ayrılmış şekilde yapılmaktadır, metnin her bir cümlesi için sorular sorulmaktadır. Bu bölümden sonra siyah çerçeveli kutucuklar içinde verilen, öğrencilere metindeki yapısal örnekleri modelleyerek ve tekrar ederek sunan “Exercices de fixation (sabitleme alıştırmaları)” bölümü bulunmaktadır. Bazı derslerde ikinci bölümün son etkinliği olarak öğrencilerin öğrendiklerini yazma becerisi için kullanabilmeleri adına “Expression écrite (yazılı anlatım)” etkinliği bulunmaktadır. İşlenen metinden hareketle öğrencilerden bir metin ya da paragraf yazmaları istenmekte ve öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmeleri hedeflenmektedir. Derslerin “Écrit (yazılı)” bölümü iki adet okuma metni ve her metin sonrası “Observations sur le texte (metin ile ilgili yorumlar/gözlemler)” başlıklı metinlerde ilk defa karşılaşılan sözcük ve ifadelerin açıklamalarının yer aldığı bir bölümdür. Daha sonra metinle ilgili soruların bulunduğu ve öğrenciden bazen sözlü bazen de yazılı olarak cevaplamaları istenen, “Questions sur le texte” bölümü bulunmaktadır. Son olarak “Informations et Commentaires (bilgi ve yorumlar)” başlıklı öğrencilere her dersin konusu ile ilgili olarak Fransa hakkında siyasi, sosyal, sayısal bilgiler

vererek öğrencilerin hem Fransa'yı ve Fransız kültür ve yaşamını tanımalarını hem de Fransızca diline kendilerini daha yakın hissetmelerini hedefleyen bir bölüm bulunmaktadır. *JPF 5* kitabının 8 dersi için söz konusu bölüm içerikleri sırasıyla şu şekildedir: “Küçük Butikler ve Büyük Mağazalar” başlıklı birinci dersin “Bilgiler ve Yorumlar” bölümünde Fransa'nın ünlü kadın dergisi “Elle” üzerine yapılan bir anket ve Fransa'nın dış ticareti ile ilgili bilgiler içeren bir paragraf bulunmaktadır. 2. ders “Paris Şehri”nin aynı bölüm için içeriğinde Paris'in yüz ölçümü, nüfusu, nüfusun hangi bölgelerde yoğunlaştığı, Paris'in ulaşım şekilleri, bölgeleri ve Fransa'nın en büyük 10 şehri gibi bilgiler mevcuttur. “Kır Hayatı” başlıklı 3. dersin aynı bölümünde Fransa'nın yüz ölçümünden, bu yüz ölçümünün yüzde kaçını, tarımsal işletmelerin, yüzde kaçını tarımsal alanların kapladığından, nüfusun yüzde kaçının tarımla aktif olarak ilgilendiğinden, kır hayatıyla ilgili Fransız atasözlerinden bahsedilmektedir. “Ev” başlıklı 4. ders için bölüm içeriği şu şekildedir: Fransa'da güzel bir evde yaşıyor olmak villa da yaşamakla eş değerdir, Fransa'da ev yapmak isteyen herkes evin planını planlama bölümüne sunmalıdır, sunulan plan kabul de edilebilir ret de edilebilir, her bölgenin kendine özgü ev modelleri vardır. “Fransızların Hayatında Yemekler” başlıklı 5. ders için aynı bölümde mutfak reçeteleri verildikten sonra mezeler, etler, tatlılarla ilgili ipuçları ve tariflerden bahsedilmiştir. “Tatiller ve Boş Zamanlar” başlıklı 6. dersin bu bölümünde satın alınan tatillerin genellikle hangi günlerde tercih edildiğine, Fransızların hangi milletlerden daha az veya çok tatil yaptığına, resmî tatil günlerinin hangileri olduğuna, Fransızların yüzde kaçının tatilini nerede geçirdiğine ve yüzde kaçının bir otel ya da bir lojman kiraladığına, yüzde kaçının kamp yaptığını vb. gibi bilgilere yer verilmektedir. Başlığı “Sinema” olan 7. derste aynı bölüm için sinemayı daha iyi tanımak adına sinematografinin kim tarafından, kaç yılında keşfedildiği, ilk çekilen filmlerin nasıl olduğu, teknolojinin geliştikçe sinemaya olan katkıları ve sinemadaki değişiklikler, kaç tür film olduğu, “Cannes Film Festivali”nin ne olduğu, sinema terimlerinin açıklamaları, 100 kız ve 100 erkek ile hafta sonunda hangi tür etkinlikleri seçtikleri üzerine yapılan anket bilgilerine yer verilmektedir. Son olarak “yazışma/mektuplaşma” başlıklı 8. ders için bölüm içeriği mektupların ulaştığından emin olmak için adres kısmının doğru yazılması gerektiği ve Fransa'da mektup yazarken nelere dikkat edilmesi gerektiği, posta kodları listesi, postanın 1798'de devlet tekeli hâline geldiğini anlatan kısa bir bilgilendirme bölümlerinden oluşturulmuştur. Örneklerden görüldüğü üzere, derslerin tümünde sözü edilen bölüm içeriği ana başlıktan hareketle üretilen dersin konusundan ayrılmadan farklı bir bakış açısı ve bilgilendirme bölümlerinden oluşturulmuştur.

Je Parle Français 6: Kitabın etkinler bölümleri önceki kitaplardakilerden farklı şekilde düzenlenmiştir. Dosya olarak adlandırılan her ünite birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü bölüm olarak adlandırılan 4 alt bölüme ayrılmıştır. İlk iki kitapta olduğu gibi bu kitapta da alt bölümler ana konudan ayrılmadan oluşturulmalarına rağmen her alt bölüm her dosyada aynı şekil, başlık ve düzenlemeden meydana gelmemiştir. Tüm kitap göz önüne alınarak genellikle ortak başlıklarla ilerleyen etkinlikler incelenecektir. Örnek olarak 3. dosya olan “La Famille (aile)” başlıklı dosya incelenecektir.

Her dosyanın ilk sayfası konu ile ilgili seçilen bir görsele ayrılmış durumdadır. Bazen bu görsele ek olarak birkaç küçük görselle ve bunların üzerinden öğrenciyi derse hazırlamak amaçlı sorulan ve sözlü olarak cevaplanması istenen bir soru ile birinci bölüme giriş yapılmaktadır.

Şekil 12. *La Famille* başlıklı 3. dosyanın 1. bölüm görsel ve sorusu (JPF 6, 1979: 120)



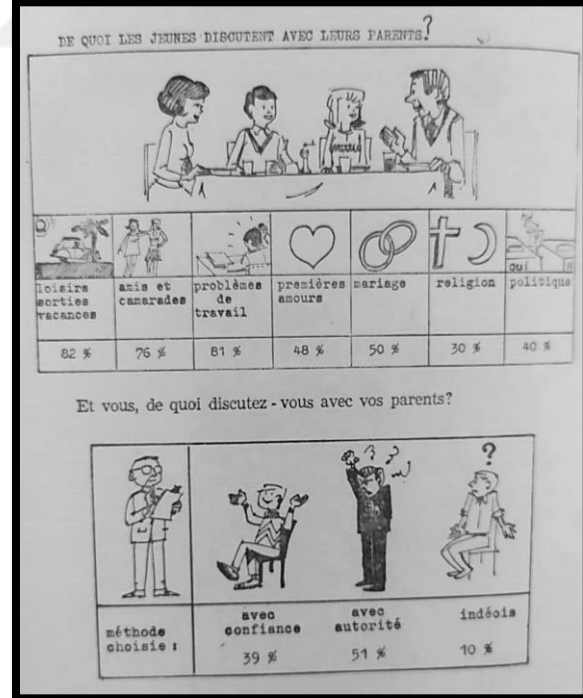
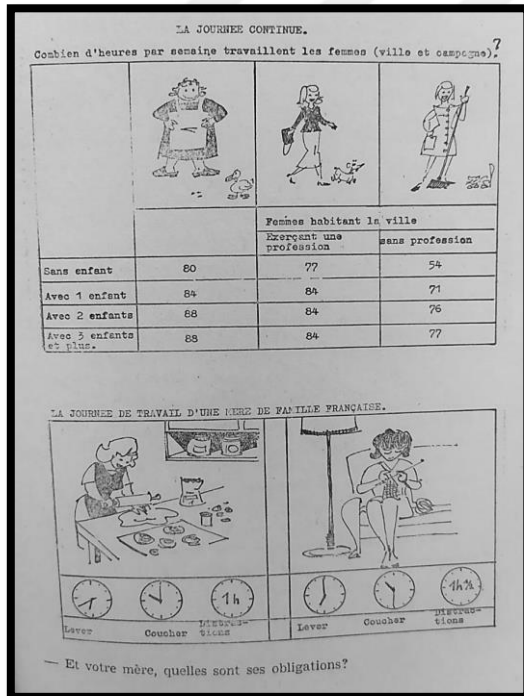
Şekil 12.'de görüldüğü üzere “La Famille” dosyasının derse hazırlık sorusu: “Fransız ailesini nasıl hayal ediyorsunuz?”dur. Öğrenciden şimdiye kadar Fransız aile yapısı hakkında öğrendiklerinden, duyduklarından, bildiklerinden sentezleyeceği bir cevap beklenmektedir. Öğrencinin ilgisini derse ve konuya çekmek, onu meraklandırmak için görsel üzerinden bir yorumlama sorusunun faydalı olacağı düşünülmektedir. Sonrasında dersin anlaşılmasına yardımcı olacak ek görseller sunulmaktadır.

Şekil 13. *La Famille* başlıklı 3. dosyanın 1. bölüm ek görsel ve metni (JPF 6, 1979: 121)

Şekil 13.'de bir evlilik sahnesi ve sahnede ne görüldüğüyle ilgili sorular yer almaktadır. Daha sonra Fransızların giderek daha da genç yaşlarda evlendiğini anlatan bir metin ve metinde öğrencilerin ilk defa karşılaştıkları sözcüklerin anlam ve açıklamalarını içeren bir "lexique" sözcük bilgisi bölümü bulunmaktadır. Fakat bu sözcükler öncesinde metin içinde italik ya da kalın yazılmış şekilde verilmemiştir. Lexique'den sonra iki sayfa boyunca görselli dört adet tablo bulunmakta ve tablolarda birtakım istatistiksel bilgiler ve sorular mevcuttur.



Şekil 14. *La Famille* başlıklı 3. dosyanın 1. bölüm tabloları (JPF 6, 1979: 123)



Şekil 14.'de görünen birinci tabloda şehirde ve köyde, çocuksuz, bir-iki-üç ve üçten fazla çocuklu kadınların haftanın kaç saatini ev işlerine harcadığını gösteren bilgiler bulunmaktadır. İkinci tabloda bir tarafta çalışan bir annenin bir tarafta ev hanımı olan bir annenin sabah kalkış,

akşam yatış ve boş zaman saatlerini gösteren görseller verilmiş ve öğrenciye kendi annelerinin zorunluluklarının neler olduğu sorusu yöneltilmiştir. Üçüncü tabloda gençlerin aileleriyle ne üzerine tartıştığı sorusu altında tartışmanın tatile gitmek, arkadaşlar, iş problemleri, ilk aşklar, evlilik, din ve siyaset konuları üzerine yüzdelik dağılımını gösteren bir tablo bulunmaktadır. Bu bölüm tamamen sözlü olarak yapılmakta, bazen de öğrencinin etkinliği evde hazırlayıp gelmesi istenebilmektedir. Tabloların ardından öğrenciyi yine sıradaki metne hazırlamak adına hazırlık soruları yer almaktadır. Sorular bir Fransız ailesinin kaç kişiden oluştuğu, Fransa’da kaç yaşında evlenildiği, yaş ortalamasının Türkiye için de geçerli olup olmadığı, öğrencilerin kendi aileleriyle genellikle ne üzerine sohbet ettikleri, kardeşleri ile sorumlulukları paylaşp paylaşmadıkları ve genellikle saat kaçta yattıkları gibi sorulardır. Hazırlık sorularının ardından “En Famille (ailecek)” başlıklı diyalog yer almaktadır. Diyalog anne-baba ve 3 çocuklu bir ailenin yemek masasında, büyük olan ablanın arkadaşının doğum günü partisine gideceği üzerine yapılan bir sohbettir. Öğrencinin konuşma becerisine yönelik bu etkinlik bir yandan da öğrencinin sözcük dağarcığına katkı sağlamaktadır. Diyalogdan sonra yeni ve bilinmeyen sözcüklerin anlam, açıklama, eş anlam vb. gibi bilgilerinin verildiği “lexique” bölümü bulunmaktadır. “Lexique” bölümünden sonra ise öğrencinin konuyu anlayıp anlamadığını test etmek adına diyalogla ilgili sorular sorulmaktadır. Sonrasında “Tableau Grammatical” dilbilgisi tabloları bulunmaktadır. Ortalama 5–6 sayfa süren dilbilgisi bölümü dilbilgisi konularının detaylı olarak tablolarla, örneklerle işlendiği bir bölümdür. Konuların açıklamaları, örnekleri, farklı kullanımları verilen bu bölümde dilbilgisi konularının anlatımlarının sonunda sözü edilen dilbilgisi konusu ile ilgili diyalogdan örneklerin verildiği tablolar bulunmaktadır. Dilbilgisi bölümünden sonra öğrenciye diyalog ya da metinlerde anlamının bilinmediği tahmin edilen sözcüklerin anlamlarının açıklandığı, kısa “lexique” bölümlerinden daha farklı ve ayrıntılı şekilde düzenlenmiş, “Tableau Lexical” sözcük tablosu yer almaktadır. Bu tabloda seçilen sözcüğün kökeni, anlamı, eş anlamı, zıt anlamı, farklı kullanımları ve sözcüğün sözcük haritasını oluşturan diğer kullanımları verilmektedir. “Le Mariage” sözcüğü için verilen sözcük bilgileri şekil 15.’deki örnekte görülmektedir:

LE MARIAGE.

Faire une demande en mariage.

Demander qn. en mariage.

Célébrer un mariage.

Une cérémonie

de mariage

civile (à la mairie).

religieuse (à l'église).

Divorcer.

Demander

Obtenir

le divorce.

Se marier entre deux témoins (sans cérémonie).

Epouser qqn. ↔ Un époux/une épouse.

Les époux.

Se marier avec qqn. ↔ Le marié/la mariée.

Le mari/la femme.

Former un couple.

Chercher

Trouver

un

logement

appartement

Se loger

S'installer

Emménager

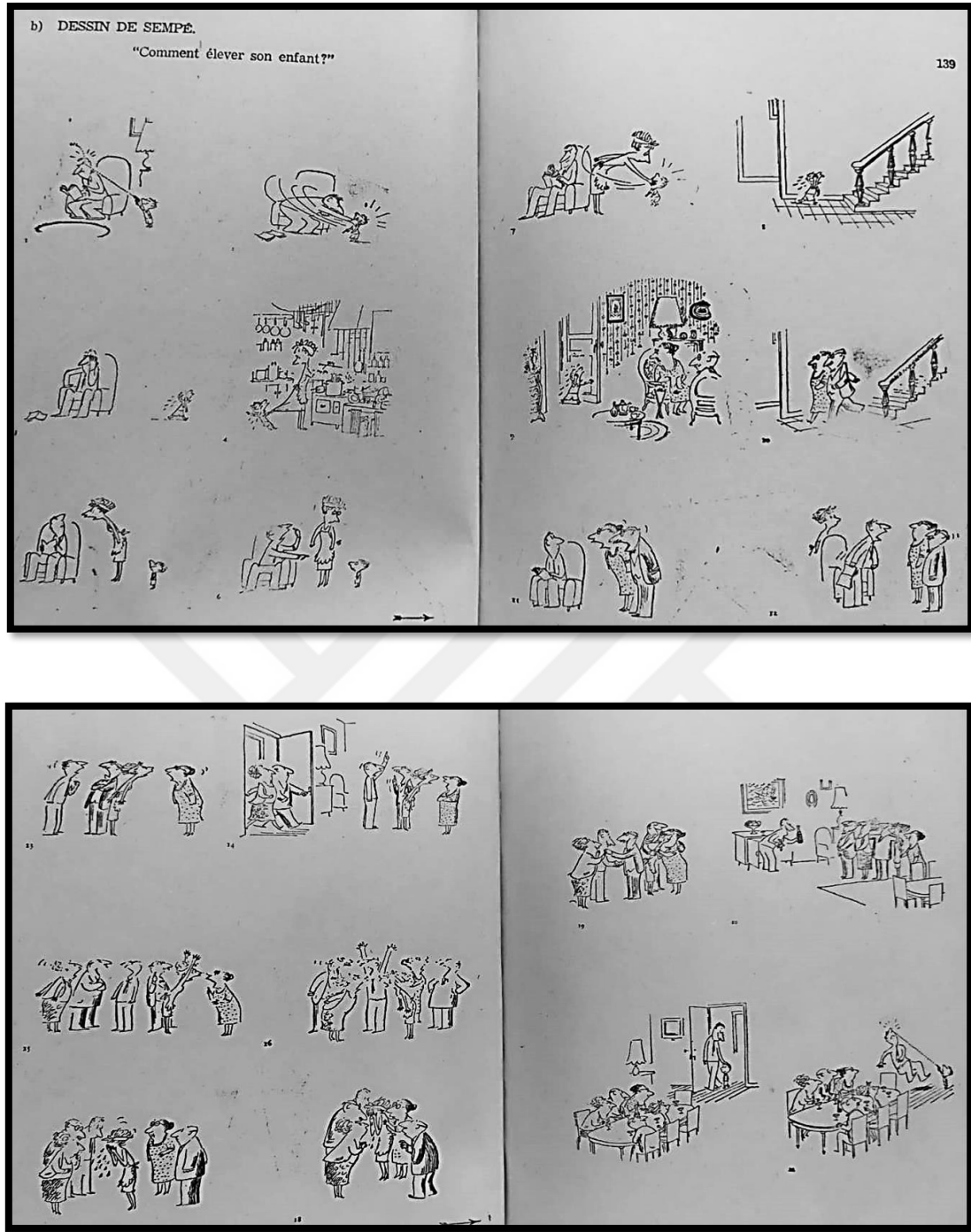
Déménager

Le Livret de famille

Un contrat de mariage.

Şekil 15. *Le Mariage* sözcük çalışması (JPF 6, 1979: 134)

Sözcük çalışmasının ardından “Ateliers” başlıklı öğrencinin yazma becerisi üzerine ağırlık veren atölye çalışmalarının yapıldığı bölüm bulunmaktadır. Üçüncü dosya için bu bölümde bir ailenin ihtiyacı olan belgelerden örnek görseller verilmiştir: Aile cüzdanı, doğum belgesi, ölüm belgesi, medeni durum belgesi vb. gibi. Öğrenciden yazılı olarak belgeler üzerinden sorulan soruyu anlatması istenmektedir. Bu bölümde öğrenci yazma becerisini geliştirebilmek, bir yandan konu ile ilgili öğrendiği bilgi ve sözcükleri kullanabilmek, bir yandan da kompozisyon yazma konusunda teknik olarak kendini geliştirebilmek için fırsatı bulacaktır. Atölye çalışmasından sonra kitabın her dosyasında bulunan Fransız ünlü karikatürist ve çizer Jean-Jacques Sempé’nin karikatürlerinden alınan görselleri içeren “Dessin de Sempé” bölümü yer almaktadır. Sadece karikatürlerden oluşan bu bölüm öğretmenin de katkılarıyla sözlü olarak işlenmesi durumunda öğrenciyi hem dilsel hem kültürel olarak geliştirecektir.



Şekil 16. Jean-Jacques Sempé'nin karikatürlerinden *Dessin de Sempé* (JPF 6, 1979: 138–141)

Şekil 16.'da görülen üçüncü dosya için seçilen karikatür "Comment élever son enfant?" başlıklı Türkçe olarak "Çocuğunuzu nasıl yetiştirirsiniz?" olarak ifade edilebilecek bir görseldir. Dört sayfalık bu karikatürün görsellerinde, küçük bir çocuk babasının gözüne su tabancasıyla su fişkırtır, babası ona kızar, vurur, çocuk ağlayarak annesine şikâyet gider, annesi gelip babasına bağırır, babası çocuğu göstererek suçlunun o olduğunu belli eder, anne

bu kez çocuğa vurur, çocuk ağlayarak nine ve dedesinin yanına gider, nine ve dedesi babanın yanına gelerek ona bağırlar sonra anne gelir, anne geldikten sonra baba kalkıp nine ve dedeye bağırlar, karşılıklı bağırlar, birkaç görsel sonrası onlar tartışırken diğer nine ve dede gelir eve, herkes birbirine bağırmaya başlar sonra, çocuğun annesi ağlamaya başlar, anne ağlayınca dedeler ve nineler ve eş, anneyi sakinleştirmeye çalışır sonra herkes birbirine sarılır ve barışrlar sonra, bir şarap açıp masada içmeye başlarlar, baba çocuğu alıp gelir odasından ve son görselde çocuk yine herkesin yanında babasının gözüne aynı şekilde su fıskırtır. Konuşma balonu ya da görseller üzerinde herhangi bir yazı olmayan bu karikatür serisi öğrenciler için hem içerdiği mesaj ve konuya bağlantısı itibarıyla zihin açıcı hem de öğrencileri eğlendirici özelliğe sahiptir. Bu karikatür serisi ana konu olan aile ve bir ailedeki en önemli faktör olan çocukla aile bireyleri arasındaki olması gereken sevgi temelli ilişkiyi iyi bir şekilde ifade etmektedir. Karikatür görselleri üzerine sınıfta öğretmen desteğiyle konuşma becerisini de desteklemek anlamında fikir alışverişi yapmak öğrenci için fayda sağlayacaktır. Ardından aynı karikatüristen seçilen bir görselle öğrenciden sahnede gördüklerini anlatmaları istenmektedir.

Dosyanın 2. alt bölümü bir dergi ya da gazeteden seçilmiş bir resim ile başlamaktadır, resimde ağacın üzerinde oturan bir baba ve kuş yuvasının içinde babanın çocukları vardır. Görselin altında bulunan kısa metinde artık babaların da evde kalıp çocuklarına baktığı ve annelerin işe gidip çalıştığı yeni bir yaşam tarzından bahsedilmektedir. Daha sonra metinler başlığı altında bir görsel ve görsele ait metin bulunmaktadır. Görselde kalabalık bir sokakta bir bankın üzerinde oturan bir anne, yanında bulunan üç çocuğuna kitap okumaktadır. Metinde ise Fransa’da doğum oranlarının tekrar artışa geçtiğinden, sadece Fransa’da değil İngiltere, Belçika, Hollanda ve Almanya’da da aynı anda oranların yükseldiğinden bahsedilmektedir. *Ulusal Demografik Araştırmalar Enstitüsü* tarafından yapılan kamuoyu yoklamasına göre Devletin doğum oranını arttırmaya yönelik eylemine karşı güçlü bir muhalefet olduğu anlaşılmaktadır. Fakat bu durumun çocuklu çiftlerin lehine alınacak önlemler konusunda kamuoyunun fikir sahibi olmasına engel olmadığından bahsedilmektedir. Daha önce açıklanan bir raporda şaşırtıcı bir durum ortaya çıkmıştır: yeni çocuk sahibi olan kadınların, herhangi bir ücret ödmeden ancak iş veya eş değer bir iş bulmak şartıyla uzun süreli izin alabileceği konusunda oy birliği sağlanmıştır. Metinden hemen sonra metinde geçen yeni sözcük ve yapıların anlamlarının açıklandığı ve fonetik alfabadeki karşılıklarının verildiği bir “lexique” bölümü bulunmaktadır. Böylece günlük dilde üretilen bir metin ya da diyalogdan daha ağır bir dili olan, gazete ya da dergiden alınan bu gerçek metnin anlamını öğrenci daha iyi kavrayacaktır. Daha sonra bu bölümün ikinci görseli ve ardından metni verilmiş ve metinden

sonra aynı işleyişle bir “lexique” bölümü yer almıştır. İkinci görselde birinde geniş ve kalabalık bir aile, diğesinde ise dört kişilik çekirdek bir aile görüntüsü bulunan iki görsel yer almaktadır ve öğrenciye bu iki aileyi sözlü olarak karşılaştırmaları istenmektedir. Metinde nüfus bilimcilerin gelişmiş ülkelerdeki ebeveynlerin daha az çocuk sahibi olmasından dolayı endişeli oldukları, nüfusun mevcut seviyesinde kalabilmesi için her kadının ortalama 1–2 çocuk doğurması gerektiği anlatılmaktadır. 1960’tan beri Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve İskandinavya’da fark edilen azalan doğum oranlarının etkilerinin Fransa’da da hissedildiğinden, doğurganlığın azalmasının sebebinin çocuk reddinden değil çiftlerin kısır kalma oranının biyolojik eşğin üzerinde olduğundan bahsedilmektedir. Evlat edinmenin arttığı, gayri meşru yoldan çocuk sahibi olma oranının azaldığı ve evliliğin temel güdüsünün hâlâ “bir aile kurmak” isteğinden ileri geldiği anlatılmaktadır. Aile kurumunun en azından Fransa’da çekiciliğini koruduğunun, ancak ideal aile büyüklüğünün değiştiğinin altı çizilmiştir. Aileler üçüncü çocuk sahibi olmak istememektedir. 3 yaşındaki çocukların % 80’i anaokuluna gitmekte, büyük anne ve babalar evli çocuklarıyla birlikte yaşamamakta, üç kuşak aynı çatı altında toplanamamakta ve ayrıca kadınlar giderek daha fazla oranda dışarda çalışmaktadırlar. Görsel, metin ve “lexique” bölümünden sonra, “Metin Üzerine Çalışma” başlıklı bölüm yer almakta ve öğrencinin metni evde hazırlaması, son metindeki bilgileri bir önceki metinde bulunan bilgilerle karşılaştırması, aynı şekilde metnin içindeki istatistikî verileri de birinci bölümdeki istatistik verileriyle karşılaştırması istenmektedir. Hedef, öğrenciyi bir öz denetimle kendi kendine çalışmaya yönlendirmek, öğretmen desteği olmadan öğrencinin sözcük, okuma, anlama alıştırmaları yapmasına fırsat tanımak ve yazma becerisini geliştirmeyi sağlamaktır. Bu bölümden sonra bir “Atölye” bölümü bulunmaktadır. Öğrenci bu bölümü evde hazırlamalıdır. “Atölye bölümündeki işleyiş önceki bölümlerdekiyle aynıdır: görsel, metin ve lexique. 3 adet fotoğraf sonrasında 3 sayfalık bir metin ve metindeki sözcüklerin anlamını içeren bir “lexique” bölümü mevcuttur. Bölümdeki sözü edilen metinler genel olarak, uzun ve ağır bir dili olan metinlerdir. Öğrenci okurken ve üzerinde çalışırken zorlanabilmektedir.

3. bölümdeki işleyişte ana konu etrafında şekillenen aile olmak, anne-baba olmak, çocuk yetiştirmek, çocuk sevgisi gibi temalar yer almaktadır. Bölüm başında öğrenciyi hazırlamak adına ek görseller verilmiş ve öğrenciye bir soru yöneltilmiştir.

Şekil 17. *La Famille* başlıklı 3. dosyanın 3. bölüm görsel ve sorusu (JPF 6, 1979: 157)



Şekil 17.’deki görselde iki adet fotoğraf bulunmaktadır, fotoğrafın birinde mama sandalyesinde oturan küçük bir çocuk ve yanında annesi, diğer fotoğrafta küçük bir çocuk ve yanında babası vardır, yöneltilen soru da şudur: “Ebeveynler, baba ve anne, çocuklarına karşı aynı tavrı mı sergiliyor?” Öğrenci şimdiye kadar öğrendiği “Aile” kavramıyla ilgili sözcükleri kullanarak sözel becerisini sergileyecek ve fotoğrafları yorumlayacaktır. Daha sonra metnin görseli ve metin verilmiştir. İki adet yan yana reklam afişinden oluşan görsellerde, biri restoranda biri evdeki masada yemek yiyen iki ailenin

resimleri vardır. Metin Fransız gazeteci ve yazar Jean-Louis HUE’nün bir yazısından alınmıştır. Başlığı “Papa, Maman, La Pub et Moi (Baba, Anne, Reklam ve Ben)” olan metinde, reklamların aileleri, aile içi çatışmayı ve istismarı olumsuz yönde etkilediği anlatılmaktadır. Annelerin kızlardan daha iyi görünmenin yollarını aradıklarından, babaların kızlarının motosikletlerini kaçırdıklarından bahsedilerek “Artık aileler yok” sloganının öne çıktığının altı çizilmektedir. Medyanın gördüğünün, ailelerin ruhtan vazgeçmediği fakat sadece deri değiştirdiği olduğu iddia ediliyor. Medyanın, erkeği her zaman ailede daha otoriter, sözü dinlenen biri olarak gösterdiğinden ve eve geç gelen biri olduğunda, tepki göstermesi gereken kişinin baba olması gerektiğinden bahsedilmektedir. Metin “Aile” ana konusundan ayrılmadan, farklı bir bakış açısıyla yine aile temasını ele almıştır. İşleyiş aynı şekilde yeni karşılaşılan sözcüklerin anlamlarının verildiği “lexique” bölümü ile devam edilmektedir. Daha sonra metin üzerine öğrenciyi bireysel çalışmaya yönlendiren bir bölüm bulunmaktadır. Bölümde öğrenciden gazete ve dergilerden aile temasıyla ilgili reklamlar, haberler, ders kitaplarından da aile temasını kullanan bütün görselleri bulmaları istenmektedir. Öğrencinin bu şekilde yönlendirilmesi araştırma, seçme ve ayırma becerisini geliştirecektir. Sonrasında öğrenciden evde hazırlaması istenen üç buçuk sayfalık bir metin, metin sonrası sözcüklerin anlamı için bir “lexique” bölümü bulunmaktadır. Buradaki metnin türü anne rolünü üstlenen, çocuklarla, evi işleriyle ilgilenen, bunu için işini bırakan babalarla ilgili bir ankettir. Öğrencinin çalışmasını kolaylaştırmak adına

bu uzun metin paragraf paragraf numaralandırılmıştır. Üçüncü bölümün bir sonraki etkinliği ise bir atölye çalışması şeklindedir. Dosyanın birinci bölümünde olduğu gibi üçüncü bölümün atölye çalışması için de karikatürist Sempé'den alınan karikatürler bulunmakta ve öğrenciden görsellerde gördüklerini anlatmaları istenmektedir. Son olarak, “A Lire et à Raconter” başlıklı dört adet kısa hikâyeden oluşan “oku-anlat” bölümü yer almaktadır. Öğrenciden hikâyeleri okuyup ne anladığını kendi cümleleriyle tekrar anlatması istenmektedir. Dosyanın buraya kadarki bölümlerinde öğrencinin okuma, anlama, yazma ve konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik pek çok farklı türde etkinlik bulunduğu görülmektedir. Bölümler uzun, seçilen metinler lise iki öğrenci seviyesi için ağır, cümleleri uzun, sözcükleri ve yapıları sözlük yardımı olmadan anlaşılacak metinlerdir. Öğrencinin okurken ve çalışırken sıkılabileceği, zorlandığı için derse karşı isteksizleşebileceği unutulmamalıdır. Bu yüzden bu kitapların uygulanması sırasında öğretmene öğrencinin dikkatini canlı tutabilmesi adına büyük iş düşmektedir.

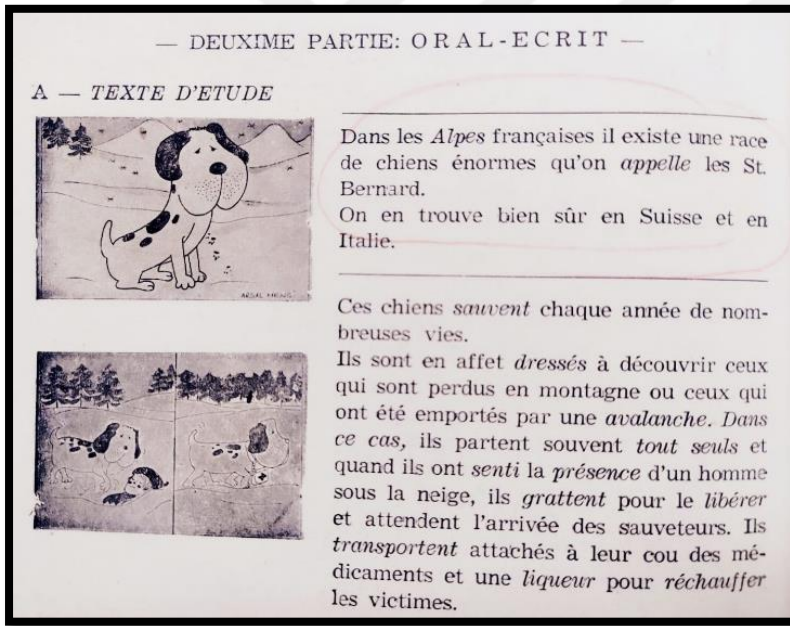
Dosyanın 4. bölümü öğrencinin, daha çok evde, bireysel çalışmasını gerektiren fakat işleyiş olarak önceki bölümlere benzeyen bir bölümdür. Bu bölüm de, ilk üç bölüm gibi ek görsel materyal ile başlamaktadır fakat bu kez görsel üzerinden öğrenciye direkt yönlendirilen bir soru yoktur. Görsel üzerine öğretmen yönetiminde yorum yapılabilir. Ek görselden sonra arka arkaya dört adet en iyi Fransız romancıların eserlerinden alıntılanan yarım sayfalık metinler bulunmaktadır. Yine ana konu “Aile” konusu gözetilerek seçilen metinlerden ilki *Albert Camus*'nin *L'Etranger*–1957 (Yabancı) eserinden “La Demande en Mariage (evlilik teklifi)” başlıklı, ikinci metin *Simon De Beauvoir*'ın *Entretien – 1972* (Röportaj-Görüşme) adlı eserinden seçilen “La Femme (kadın)” başlıklı, üçüncü metin *J.J. Rousseau*'nun *Emile – 1762* adlı eserinden seçilen “La Femme est Faite pour L'Homme (kadın erkek için yaratılmıştır)” başlıklı, dördüncü metin ise *Jacques Chessex*'nin *L'Ogre Grasset – 1973* adlı eserinden seçilen “L'Ogre” başlıklı metindir. Bu dört metni de öğrenci evde hazırlayacaktır. Metinlerden sadece üçüncü ve dördüncü metinlerin sözcükleri verilmiş, ilk iki metnin sözcük anlamları verilmemiştir. Daha sonra atölye çalışmasında aynı karikatürist Sempé'den seçilen “La Libération de l'homme” başlıklı karikatürleri verilmiştir ve öğrenciden görsellerde gördüğünü, anladığını anlatması istenmektedir. Atölye çalışmasından sonra üçüncü dosyanın son bölümü *Jacques Prevert*'den alıntılanan “Familiale (aile)” başlıklı bir şiir ve şiirin altında bulunan kısa açıklama ile son bulmaktadır. Dördüncü bölüm diğer bölümlerden daha kısa fakat öğrenciye daha fazla sorumluluk yükleyen ve seçilen metinler itibarıyla öğrenciyi Fransız edebiyatı ve yazarları ile tanıştıran ve onların eserleri üzerine çalışmalar yaptıran bir bölümdür.

Kitabın metinleri kadar etkinlik bölümlerinde kullanılan metin ve çalışmalar da uzun ve yorucu olarak değerlendirilebilir. Setin son kitabının öğrenciyi çeşitli yönlerden ve öğrencinin çeşitli becerilerini harekete geçirme amacıyla zorladığı kabul edilmekle birlikte lise üç öğrencisi için bile içeriğin ağır ve yorucu olduğu söylenebilir.

Sosyo-Kültürel İçerik

Je Parle Français 4: 1980 tarihli bu kitapta sosyo-kültürel unsurlarla ilgili olarak sadece hedef kültür olan Fransa kültürüne ait öğelere rastlanmaktadır, kaynak kültür olan Türk kültürüne ait unsurlar bulunmamaktadır. Metinlerde ya da diyaloglarda kullanılan kişi isimleri, sokak, şehir, restoran, tatil yeri, otel ismi vb. gibi pek çok unsur Fransız kültürünün örneklerindendir. Kitapta bulunan sosyo-kültürel unsurlar ünite sırasıyla şekillerde de görüldüğü üzere şu şekildedir:

Şekil 18. 4. ders 2. bölüm *Oral-Écrit* bölümü çalışma metni ve görseli (JPF 4, 1980: 74)



Şekil 18.'de görüldüğü üzere, 4. ders ikinci bölümde kullanılan metin Fransa'nın *Alp Dağları*nda bulunan St. Bernard cinsi köpekleri anlatan bir metindir. *Alp Dağları*nda bulunan bu köpek türünün çok büyük olduğundan, aynı türün İsviçre ve İtalya'da da olduğundan, her sene dağlarda kaybolan ya da çığ

altında kalan pek çok insanın hayatını kurtardıklarından, fiziki olarak diğer köpeklerden çok daha büyük, güçlü, zeki ve cesur olduklarından fakat yıllar geçtikçe soylarının tükendiğinden bahsedilmektedir.

Şekil 19. 6. ders 1. bölüm *Oral* bölümü diyalog ve görseli (JPF, 1980: 117)

LECON 6
— PREMIERE PARTIE: ORAL —
A — DIALOGUES
DIALOGUE I

Jean-Paul et François sont venus de la province chez leur oncle pour visiter Paris.

J.P. — Où nous promènerons-nous aujourd'hui?
F. — Si on allait à la Tour Eiffel? Tu la connais?
J.P. — Bonne idée! je ne l'ai pas encore vue.

F. — Nous grimperons tout en haut, jusqu'à la dernière plate-forme.
J.P. — Dis donc, tu n'as pas peur que ce soit fatigant?

F. — Mais non, que tu es bête! nous prendrons l'ascenseur et, tu verras, là-haut, c'est magnifique: on est dans le vent et les nuages, à presque 300 mètres. Quelle vue on a!

J.P. — Ça coûte cher?
F. — Je ne sais pas exactement; à peu près 6 F. par personne, je crois. Mais notre oncle nous les offrira, il me l'a promis.






Şekil 19. ve 20.'de görünen 6. dersin birinci bölümündeki diyalog ve ikinci bölümünde yer alan metinde Fransa kültürünün en önemli unsurlarından olan *Eyfel Kulesi* ile ilgili detaylar verilmiştir. Aynı anda kulenin bulunduğu şehir Paris'in adı da geçmektedir. İlk metinde Paris'e ilk defa gelen herkesin *Eyfel Kulesi*'ni ziyaret etmek istediğine, bu metal kulenin tepesinden Paris'in her tarafının görüldüğüne, yüksekliğinin 300 metre olduğuna, bazı insanların kuleye merdivenle, bazılarının asansörle çıktığına değinilmektedir.

Şekil 20. 6. ders 2. bölüm *Oral-Écrit* bölümü çalışma metni ve görseli (JPF, 1980: 117)

Şekil 20.'deki ikinci metinde ise 1889'da Paris'te büyük ve uluslararası bir sergi düzenlendiğinden, tüm ülkelerin ellerinden gelenin en iyisini yaptıklarından, o tarihe kadar Fransa'da 300 metrelik bir anıt dikme konusunda başarı yakalanamadığından fakat dünyanın her yerinde çok yüksek ve çok uzun demir köprüler inşa eden mühendis *Eiffel*'in bunu başardığından bahsedilmiştir. *Eiffel* Fransa'dan Amerika'ya hediye edilen dünyanın ne büyük heykeli olan *New York'taki Özgürlük Anıtı*'nın içini de yaptırdığından bahsedilmektedir.

— DEUXIEME PARTIE: ORAL — ECRIT —
A — TEXTE D'ETUDE

Elle est née à Paris, elle a 84 ans, 4 pieds, un corps en métal, la tête dans les nuages et des antennes.

Elle mesure plus de 300 mètres, elle pèse 9700 tonnes mais elle a la taille fine. Dites-moi! qui est-ce?
Eh bien, c'est la fille de M. Eiffel, l'ingénieur.

— La Tour Eiffel?
— Oui, elle-même.

Certains l'adorent, d'autres la détestent, tous veulent la voir.

Quand M. Eiffel en fit les plans en 1889, on se moqua de lui et il reçut toutes sortes de lettres.

— Elle sera trop lourde, elle s'écroulera, elle ne tiendra pas en équilibre.

— Mais non, ses quatre piliers se partageront le poids et, de plus, ils reposeront sur des coussins liquides.

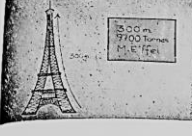
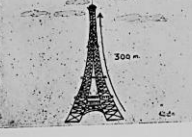
— Les jours de tempête, un vent trop rapide la démolira, la renversera.

— Absolument pas, le vent passera à travers les trous des pièces métalliques, vous verrez!

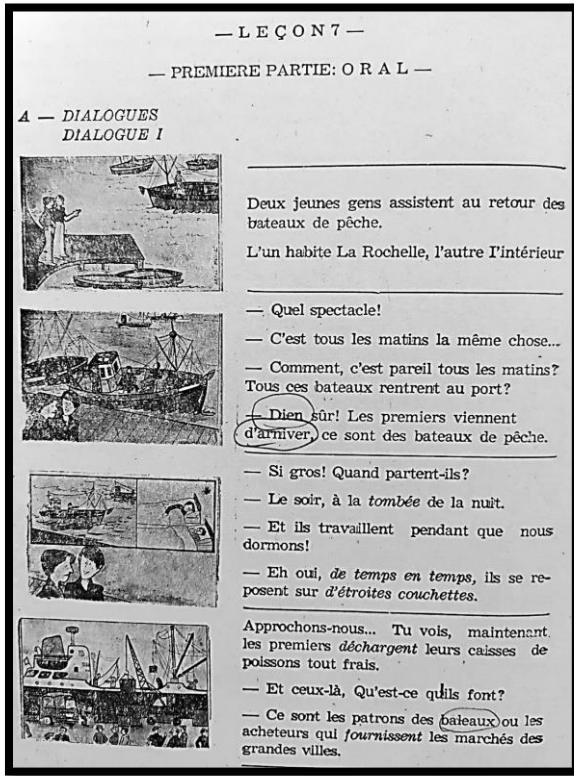
On a vu. M. Eiffel a gagné.

Depuis tant d'années, cette vieille dame a connu beaucoup de gens, elle a vu beaucoup de choses, tantôt drôles, tantôt dramatiques.

Un jour, en Allemagne, un homme eut l'idée de demander de l'argent à chacun des habitants de sa ville en disant qu'il devait acheter du tissu pour la Tour: il faut qu'elle ait une couverture imperméable en hiver, expliquait-il.


Şekil 21. 7. ders 1. bölüm Oral bölümü metin ve görsel (JPF 4, 1980: 142)



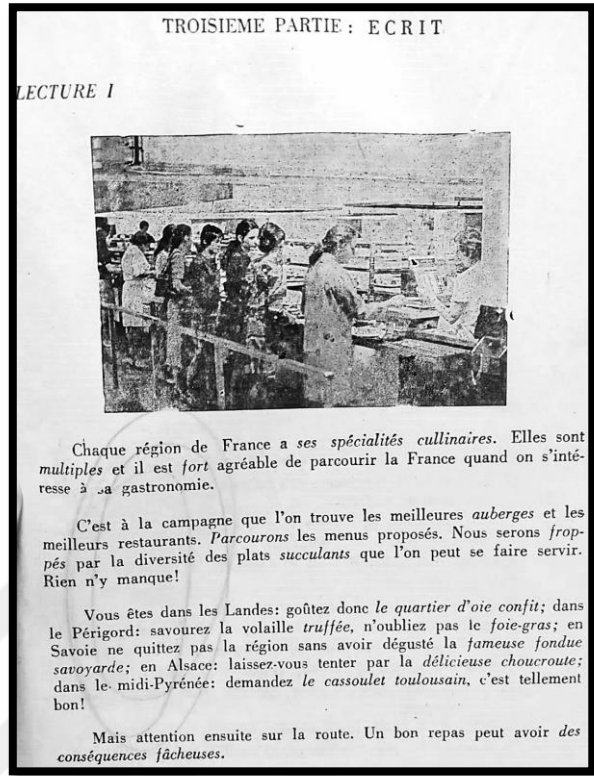
Şekil 21.'de görüldüğü üzere, 7. dersin ilk bölümündeki ilk diyalog Fransa'nın ünlü liman kentlerinden olan "La Rochelle" şehrinde ve oradaki balıkçılık ve balıkçıların hayatlarından bahseden bir diyalogdur. Öğrencilerin öğrendikleri dilin ait olduğu kültüre dair örnekler, kültür unsurları, olay, kişi, yer adları görmeleri onları öğrendikleri dile daha da yakınlaştıracak ve bu sayede varsa eğer dil ve kültüre karşı olan ön yargıları yok olacaktır. Setin bu kitabının bu basımında, metin ve diyaloglarda, Türk öğrencilerin Fransız kültürünün yanında kendi kültürlerine ait unsurları da görmeleri iki kültürün aslında, benzer ve ortak yönlerini

görmelerini sağlayabilirdi. İleriki yıllara ait olan basımlarında bahsedilen tarzda örnekler olduğu biliniyorsa da setin bu kitabında öyle bir durum mevcut değildir.

Je Parle Français 5: Setin ikinci kitabında ilk kitaptaki gibi sadece Fransa'ya ait kültürel ifadeler, unsurlar, örnekler bulunmaktadır. Metinler, diyaloglar, Fransa'nın, Fransa'daki yaşamın, oradaki toplumsal, kültürel ve ekonomik olayların anlatıldığı, öğretildiği metinlerdir. Kitabın 1. dersinin üçüncü bölümünde Fransa'da bulunan "Le Bon Marché", "Galleries Lafayette" ve "Carrefour" gibi büyük mağaza ve marketlerin ve alışveriş alışkanlıklarının, 2. dersin ilk bölümünde Paris şehrinin, coğrafyasının, ulaşım ağının (RER), bir sonraki bölümde yine Paris'te bulunan Fransız Akademisi'nin, Seine nehrinin, Élysées Sarayı'nın, garların, tiyatro, kütüphane ve müze binalarının anlatıldığı metinlere yer verilmiştir. Ana ünitelerin etkinlik bölümlerinde bulunan kısa okuma metinlerinde de Fransa kültürüne ait pek çok özellik mevcuttur. Fransa'nın şehirleri, nüfus dağılımı, üniversiteleri gibi sayısal veriler de içeren bu bölümler birkaç örnektir.

Şekil 22. 5. ders 3. bölüm *Écrit* bölümü okuma metni ve görseli (JPF 5, 1979: 93)

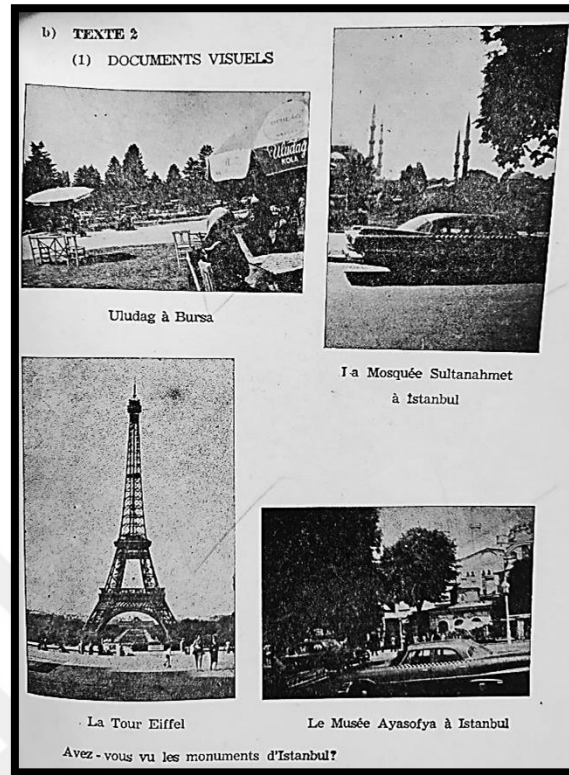
Kitabın 5. dersinin üçüncü bölümünde şekil 22.'de görüldüğü üzere Fransa'nın her bölgesinin kendi yemek kültürü olduğunu anlatan bir metin bulunmaktadır. Hangi bölgede, hangi yemeğin tercih edildiği anlatılarak bölümün sonunda ana yemek, ara yemek, tatlı, et yemeği, salata çeşitleri ile ilgili tarifler verilmektedir. Öğrenciler kültürel olarak Fransa mutfağını öğrenirken, bir yandan da yemek tariflerini Fransızca olarak nasıl anlatabileceklerini öğrenmektedirler. 7. derse gelindiğinde ise Fransız sinemasının tarihinden bahseden, Fransız oyuncular ve bazı sinema terimlerini içeren bir metin sunulmaktadır. Kitapta



Fransız kültür hayatına dair örneklerle öğrencilere yazma, okuma ve konuşma becerileri kazandırılması hedeflenmiştir. Türk öğrenciler kendi kültürlerine dair örneklere rastlamamaktadırlar fakat sunulan bilgiler vasıtasıyla kültürel yönden kendilerini geliştirme ve öğrendikleri dilsel yapılarla kültüre ve sosyal hayata dair konularda konuşabileceklerdir. Eleştirilebilecek nokta ise metinlerde ve metin sonrası etkinliklerde sosyo-kültürel olarak da gereksiz pek çok ayrıntıya yer verilmiş olmasıdır.

Je Parle Français 6: Setin son kitabı, ilk iki kitaptaki gibi Fransa'nın günlük ve sosyal hayatına ait örneklerden ve verilerden oluşturulan metinlerden meydana gelmiştir. "Tatiller, boş zamanlar, aile ve eğitim" ana konuları etrafında şekillenen metinlerde Fransa'nın tatil alışkanlıklarından, Fransızların boş zamanlarını nerede geçirdiklerinden, aile hayatlarının ve ilişkilerinin nasıl olduğundan ve Fransa'daki eğitim sisteminin, eğitim basamaklarının neler olduğundan bahsedilmektedir. "Tatiller" dosyasıyla başlayan kitapta Fransız haritası üzerinde bölgeler ve kış sporlarının nerelerde yapılabileceği gösterilmiştir. İlk defa bu kitapta öğrenciler Fransız kültürünün yanı sıra kendi kültürlerine ait görsel unsurlara rastlamaktadırlar.

Şekil 23. *Les Vacances* başlıklı 1. dosya 2. bölüm görselleri (JPF 6, 1979: 33)



Şekil 23.'de bulunan görseller Bursa Uludağ, İstanbul'daki Sultanahmet Camii ve Ayasofya Camii şeklindedir. Soruda ise öğrencilere İstanbul'daki bu yapıları görüp görmedikleri sorulmaktadır. Bu bölümde öğrenci kendi kültürüne ait bilgiler öğrenmektedir. Aynı dosyanın başka bir metninde "Devlet Turizm Sekreterliği"nden alınan ve Fransızların nüfusunun yüzde kaçının hangi ulaşım yolunu tercih ederek tatile gittiğinden bahseden bir metin yer almaktadır. "Boş zamanlar" başlıklı ikinci dosyanın başlarında Fransızların hangi spor tarzını benimsediklerinden, hangi eğitim seviyesindeki insanların, hangi sportif faaliyetleri tercih ettiklerinden bahseden bir metin yer almaktadır. Daha sonra futbol, rugby, bisiklet yarışı, tenis, doğa yürüyüşü ve yelken sörfü gibi Fransa'da yapılan sporlar hakkında sayısal veriler de içeren bilgilendirme metni bulunmaktadır. "Aile" başlıklı dosyadaki metinlerde Fransızların genelde kaç yaşında evlendikleri, yıllara göre evlenme oranları, evlenme şekilleri, Fransa'daki doğum oranları, hangi yaş aralığındaki kadınların daha çok doğum yaptığı, Fransızların aile hayatı, aile ilişkileri hakkında bilgiler ve yorumlar yer almıştır. Son dosya olan "eğitim" dosyasında ise Fransa'nın anaokulundan başlamak üzere, yükseköğretime ve sonrasına kadar olan eğitim sistemini, bu okulların yaş aralıklarını, türlerini ve bu okullara girmek için gerekli olan belge ve şartları, Fransa'da uygulanan orta öğrenimi bitirme imtihanı ya da üniversitelerin

verdiği en aşağı akademik düzey olan “baccalauréat” bakalorya seviyesinin ne olduğunu, kayıt ve kabul şartlarını vb. anlatan metinler sunulmaktadır.

Setin üç kitabında da, Fransa’nın ve Fransa kültür hayatının tanıtımının kapsamlı ve detaylı bir şekilde yapıldığı görülmektedir. Hazırlanan pek çok metnin öğrencilerin seviyesine uygun ve ilgisini çekebilecek metinler olduğunu belirtmek gerekir fakat metinlerde gereksiz bilgiler de mevcuttur. Öğrenciler dil öğretiminin yanında, Fransız kültürüne ait pek çok bilgi, sözcük, ifade ve yapı da öğrenmekte ve öğrendiklerini uygulama fırsatı bulmaktadırlar. Dil öğretimi, dilbilgisi kuralları ve yazma becerilerinin öğretimiyle sınırlı kalmamıştır. Kitap seti dil öğretiminden en yüksek verimi almayı amaçlayan, öğrenci ilgi ve ihtiyaçları gözetilerek oluşturulmaya çalışılan metin ve diyaloglar sayesinde, bir yandan öğrencinin kültürel bilgiler öğrenmesini bir yandan da öğrendiklerini kullanır hâle gelmesini sağlamayı hedeflemiştir. Sosyo-kültürel içerikler görsel malzemelerle de desteklenmiştir. Fransızca öğretmeyi amaçlayan ve “Görsel İşitsel Yöntem”e göre hazırlanan *JPF* kitap serisi, yayınlandığı 70 ve 80’li yıllardaki güncel konuları barındırmaktadır fakat konu ağırlığının sadece Fransız kültürüne verilmiş ve Türk kültürüne ait unsurların az olması bu setin en büyük eksikliğidir. Dil ve kültürün ayrılmaz iki parça olduğu gerçeğinden hareketle, kitaplardaki bu eksiklik öğrencilerin dilsel öğrenmelerinde de eksiklik yaratacağını düşündürmektedir.

Yöntem ve Yaklaşım

Je Parle Français 4–5–6: Kitap seti “Méthode Structuro-Globale Audio-Visuelle (Görsel İşitsel Yöntem)” ilkelerine göre hazırlanmıştır. Bu yöntem modern dil öğrenme yöntemlerine rehberlik eden iki varsayıma dayanmaktadır. Tüm dillerin yazılmadan önce konuşulduğu ilk varsayım, kanıt gerektirmeyen bir açıklık olarak sunulmaktadır. Öte yandan, haklı olarak dilin ancak yaşam koşullarında doğal olarak geliştiği kabul edilir. Bunun için yöntem dilin sözlü karakterine mutlak öncelik vermelidir. Bu yöntemde kullanılan konuşma dili tamamen doğaldır ve dilde hiçbir yüzeysellik yoktur. Günlük hayata bağlı kalmaya çalışır. Bunu yapmak adına oldukça inandırıcı bir diyalog yaratmak için hayatın ortak durumlarını seçmeyi önermektedir. Öğrenciler, bu ders kitaplarında, günlük hayattan alınan durumları kullanarak doğal olarak Fransızca öğrenmeye başlarlar. Sınıfa daha fazla canlılık getirmek, durumları daha iyi aydınlatmak için bu durumları görsellerle açıklamaya ve konuşmayı yürütmeye özen gösterilmektedir. Bu şekilde tasarlanan yöntemin üç ana özelliği vardır. Birincisi diyaloga verdiği önem onu işitsel bir yöntem hâline getiriyor. Dillerin ancak iletişim yoluyla öğrenilebileceği kabul edilen bir gerçektir. Öte yandan destek ve diyalog oluşturucu görevi

gören görseller sayesinde yöntem görsel bir yöntem hâline geliyor. Böylece görsel, öğretmeni, durumun teorik ve soyut bir tanımını yapmaktan muaf tutmuş oluyor. Son olarak bu yöntem yapısal olarak sunulmaktadır çünkü öğrenciyi Fransızcanın yapılarını ana dili olan Türkçenin yapılarına göre modellemek zorunda bırakacak çeviriye başvurmadan, kendiliğinden ve otomatik bir şekilde Fransızcada kendini ifade etmeye davet etmektedir.

JPF kitap seti Fransızcanın birinci yabancı dil olarak öğretilmesi için tasarlanmıştır. Mümkün olduğunca canlı ve doğal bir dil sunmaya çalışmaktadır. Diyalogların teması, öncelikle öğrencilerin yaşlarına ve zevklerine göre uyarlanmaya çalışılmıştır. İfade düzeyinde, başlangıçta, yalnızca günlük yaşamda kullanılan en yaygın terimleri içeren temel Fransızca kullanılmıştır. Akılcı bir ilerleme sayesinde sözcük dağarcığı dersten derse zenginleşebilmektedir, dilbilgisi bölümleri en basitten en karmaşığa doğru birbirini takip etmekte ve alıştırmalar dilin yapılarının daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Öğrenciler gerçek dil derslerinde özel olarak çalışılması gerekmeyen pek çok Fransızca deyim, sözcüğü, yapıyı doğal olarak ve zahmetsizce öğrenirler. Sonuç olarak günde, haftada ya da bir okul yılında sözcükleri pek çok defa duyarak neredeyse bilinçsizce öğrenirler. Bu yöntem vasıtasıyla Fransızca dersi daha canlı ve daha etkili olma eğilimindedir. Sözlü dil dersi üç belirgin aşamadan oluşmaktadır: diyalog, sabitleme, serbest ifadeye doğru.

1980'lerde, Türkiye'de ortaöğretim okullarında, öğrenciler Fransızca öğretimi için haftada üç veya dört saate ve yılda 150 saate sahiptiler. *JPF* yöntem kitapları uygulandığı yıllarda geleneksel yönteme kıyasla modern bir yöntem olarak çıkmıştır. Ancak ortaöğretimde Türk öğrencilere, Fransızca öğretimine katkısı genel olarak oldukça yetersiz olarak değerlendirilmektedir. Yapılan anketler görsel-işitsel öğretimle eğitilen öğrencilerin sözlü beceride göreceli bir üstünlüğünü ortaya koyarken, geleneksel yöntemden yararlanan öğrencilerin ise yazılı kontrollerde gerçek bir avantaj yakaladığını göstermektedir. Bu yarı başarısızlık ya da yarı başarı da denebilecek durum birçok neden ile açıklanabilir, bu nedenlerden en önemlisi çoğu okulda materyal yetersizliğidir. Bu yetersizlik *JPF* ders kitaplarını okullarda uygulamanın önünde bir engel olmuştur çünkü çalışmalarda belirtildiği üzere bu kitap serisi oldukça zengin bir malzeme gerektiren doğrudan işitsel-görsel bir yöntem serisidir. Dönemin Fransızca öğretmenlerinin, bu konuda daha sonra ders kitapları üzerine araştırma yapan eğitim bilimcilerin ve MEB'den Fransız müfettişlerin ifadelerine göre ortaöğretimde *JPF* yöntem kitapları, video kaydedicilerin, film şeritlerinin, plakların ve ses kaydeden kaydedicilerin olmamasından dolayı sistematik ve tam olarak kullanılamamıştır. Öte yandan nadir istisnalar dışında, kurumlarda dil laboratuvarları ve yabancı dil sınıfları

bulunmadığından bu yöntemin kullanım zorlukları doğmuştur. Öğretmenler materyalleri sınıftan sınıfa taşımak zorunda kalmışlardır bu da onlar için yorucu ve zaman kaybettiren bir iş olmuştur. Bu nedenle öğretmenler kullanım kolaylığı nedeniyle sadece kara tahta ve figürinler kullanmakla yetinmişlerdir.

4.2.2.3. Je Voyage en Français 4 Kitabının İçerik Özellikleri

Üniteler-Dersler-Başlıklar

Je Voyage en Français 4: Kitap “Unité” olarak isimlendirilen, on beşer sayfadan oluşan 6 adet, 6 sayfadan oluşan 1 adet olmak üzere toplam 7 üniteden meydana gelmektedir. Her ünite bir metin, diyalog ya da görselle başlamakta sonrasında 5 alt başlıkta farklı çeşitlerde düzenlenen ve farklı becerilere hitap eden etkinliklerden oluşmaktadır. 5 alt bölümün başlıkları şu şekildedir: “Découvrez (keşfediniz)”, “Des Mots pour le Dire (söylenecek sözler)”, “Essayez de Communiquer (iletişim kurmayı deneyiniz)”, “Prenez la Plume (kalemi alınız)”, “Amusez-Vous (iyi eğlenceler)”. Kitapta yer alan ünitelerin, derslerin ve metinlerin bir adı ve başlığı yoktur, işlenen temaları vardır. İçindekiler sayfasında da derslerin, alt bölümlerin ya da metinlerin başlıkları bulunmamaktadır. Ünite 0’ın teması önceki üç yıllık ortaokul Fransızca dersi boyunca öğrenilenlerin (kızmabirader) oyunu yardımıyla tekrar edilmesi, hatırlanmasıdır. 1. ünitenin teması toplumsal ilişkiler, 2. ünitenin güzel sanatlar, 3. ünitenin iletişim araçları, 4. ünitenin ulaşım araçları, 5. ünitenin turizm, 6. ünitenin ise spor ve gençliktir. “İletişimsel Yaklaşım”ın ilkelerine göre hazırlanan kitapta seçilen metinler öğrencinin günlük hayatında karşılaşabileceği, öğrenci seviyesine uygun, dikkat çekici ve eğlenceli konulardan oluşturulmuştur. İçerikte yer alan öğrenme birimleri kendi içerisinde metin okuma, soruları cevaplama, işlenen dilbilgisi konusu, dinleme etkinlikleri, ödevler vb. gibi mantıksal tutarlılığa sahiptirler. Yanı sıra sayfalardaki başlıklar, paragraflar, görseller, tablolar vb. gibi unsurlar da sistematik bir bütünlüğe sahiptir. Ana ve alt başlıkların punto, renk ve yazı tipi vb. özellikleri metinden ayırt edilecek, konuyu toparlayacak ve maddeler arası geçişi kolay takip edecek şekilde bir sistematik içinde düzenlenmiştir.

Metin Türleri

Je Voyage en Français 4: Sıfırıncı ünite ile başlayan kitapta bu ünite öğrenciyi mevcut döneme ve derse hazırlamak, öğrencinin varsa kaygı ve korkusunu önceki öğrendiklerini hatırlatarak azaltmak, lise öncesi 3 yıllık ortaokul dönemi boyunca Fransızca derslerinde öğrendiklerini ve unuttuklarını ortaya çıkarmak adına (kızmabirader) oyunu aracılığıyla

hazırlanan “Jeu du Voyage en Français” başlıklı bir dersle başlamaktadır. 2. ünite de tarih öncesi 30000 yıl önceden başlamak üzere, günümüze kadar geçen yüzyıllarda resim sanatının gelişimini ve değişimini anlatan tarihsel bir metin yer almaktadır. Metne bir “Mona Lisa” fotoğrafı eşlik etmektedir. 3. ünite de geleceğin televizyonundan bahseden “Le secrets de la TVHD” başlıklı tam sayfalık bir görsel ve görsel üzerinden çıkarılan oklarla oluşturulan yedi maddelik bir bulunmaktadır. 4. ünite de dersin ilk sayfasında, tam sayfa ulaşım araçlarının illüstrasyon resmi ve resmin üzerinde her bir ulaşım aracına verilen numaralandırma mevcuttur. Karşı sayfada ise farklı renklerde yırtılmış kâğıt parçaları şeklinde resmedilen a’dan f’ e numaralandırılan 6 adet kısa metin verilmiştir. Öğrenci her bir metni okuyarak hangi metnin ilk sayfadaki ulaşım araçlarından hangisine ait olduğunu bulacaktır. 5. ünite de “Vite, dites un pays... Mais oui, c’est la Turquie!” başlıklı turizm ofisinden alınarak uyarlanan bir metin bulunmaktadır. İsim verilmeden bir ülke tarif edilmekte ve sonunda o ülke Türkiye çıkmaktadır. Son olarak 6. ünite de atletizm şampiyonu Michel Bouzou ile yapılan bir röportaj metni bulunmaktadır. Metinlerde yer alan cümleler, yapılar günlük konuşma diline yakın ve iletişim becerisini destekleyen türdedir. İçerikte kitap yazarlarının kişisel görüş ve yorumları bulunmamaktadır. Öğrencilerin öğrendikleri Fransızca dilini doğal şekliyle öğrenmeleri ve metin içeriğiyle ilgili bilgiler edinmeleri için oluşturulan metinler bir yandan da öğrencilere verilmek istenen yapıları ve kuralları içermektedirler. Bu metinler dışında, okuduğunu anlama bölümleri için güncel yaşamdan seçilen fakat ana konu etrafında şekillenen kısa diyaloglar, afiş yazıları, gazete ilanları, röportajlar, mektuplar, radyo ilanları, icatlar, sanat vb. gidi metinler de bulunmaktadır. Ortaokuldan liseye geçen bir öğrenciye dilin her yönüyle öğretilmesi gerektiği gerçeğinden hareketle kitapta birkaç uygulamaya da yer verilmiştir. Mektup çalışmalarının alt kısmında bulunan dipnotlar, bazı terimlerin kısaltmaları gibi. Örneklenecek olursa: P.S. dipnot (*Post Scriptum*) (JVF 4, 1997: 16), Michel Bouzou ile yapılan röportajda geçen INSEP terimi (*Institut National du Sport et de l’Éducation Physique*) (JVF 4, 1997: 98), R.F.I. (*Radio France Internationale*) (JVF 4, 1997: 105) radyosunun spor programı.

Ana metinlerin dijital ortamlardan da dinlenebilir olmaları, öğrencilerin dinleme becerisi geliştirmekte, telaffuz ve tonlama farklılıklarını daha iyi duymalarına ve dolayısıyla içeriği daha iyi anlamalarına yardımcı olmaktadır. Bunu başka bir faydası da öğrencinin metinde geçen konuşmalardaki duygu durumlarını, şaşırma, öfkelenme, sevinç gibi duyguların ifadelerini ayırt edebilmesini sağlamasıdır. Metinlere ve konuşmalara görsellerin de eşlik etmesi, öğrencinin diğer algılarını harekete geçirecek, dikkatini arttıracak ve sonuçta dilsel öğrenmeleri kalıcı olacaktır. İçerikte kullanılan örnekler, etkinlikler, kavramlar, anlatım dili, görsel öğeler,

açıklamalar ve tanımlar öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyine, gelişim özelliklerine uygun ve gündelik hayatla ilişkilidir.

Etkinlikler

Je Voyage en Français 4: Metin, diyalog ya da görselle başlayan dersin etkinlikler bölümlerinin nasıl şekilleneceği, neleri içereceği kitabın en başındaki iki sayfalık, ünitelerin, iletişimsel, dilsel amaçlarının ve temalarının içerik dağılımını gösteren tablodaki verilerden belli olmaktadır. Dağılım tablosundaki verilerin aynıları her ünitenin kapak sayfasında, tema ile ilgili bir görselle birlikte “Objectif Fonctionnels (işlevsel amaçlar)” ve “Objectifs Linguistiques (dilsel amaçlar)” başlıklarının altında sıralanmaktadır. Öğrenci hem dağılım tablosundan hem de her ünitenin başlangıcından edindiği bu bilgilendirmeyle ünite boyunca ne işleneceğini, neyin üzerinde durulacağını öğrenmiş olmaktadır. Verilen amaçlar doğrultusunda etkinlikler oluşturulmaktadır. Her üniteye verilen tema etrafında şekillenen, tema neyi gerektiriyorsa onunla ilgili olarak dört temel dil becerisinin tümüne yönelik olarak oluşturulan farklı içerikte fakat benzer biçimlerde etkinliklerden oluşmaktadır. Kitaptaki bir ünitenin örneklenmesi sonucu etkinliklerin nasıl ve ne şekilde oluşturulduğu ile ilgili genel bir görüş elde edileceğinden kitabın birinci ünitesinin etkinlikler bölümü değerlendirilecektir. Ön bilgi vermek adına sunulan birinci ünitenin kapak sayfasındaki işlevsel ve dilsel amaçlar şu şekildedir:

Objectifs Fonctionnels	Objectifs Linguistiques
Donner / Demander des renseignements.	Passé composé dans les verbes simples.
Faire une invitation.	Utilisation du passé composé dans les verbes pronominaux.
Décrire quelqu'un.	Participe passé.
Manifester son mécontentement.	Accord du participe passé avec le sujet.
Faire une réclamation.	Préposition “de” et “à”.
	Articles définis et indéfinis.
	Adjectifs qualificatif (JVF, 1997: 15).

Amaçlardan görüldüğü üzere, işlevsel olarak bu üniteye bilgi vermek ya da istemek; davet etmek, birini tarif etmek, hoşnutsuzluğunu ifade etmek, şikâyet oluşturmak amaçlanmaktadır. Dilsel olarak ise basit fiillerde geçmiş zaman, dönüşlü fiillerde geçmiş zaman kullanımı, geçmiş

zaman ortacı (sıfat-fiil), geçmiş zaman ortacının özne ile uyumu, “de” ve “à” edatı, belirli ve belirsiz tanımlıklar, niteleme sıfatları konularının işlenmesi amaçlanmaktadır. Sonrasında aşağıdaki şekil 24.’de görüldüğü üzere ders “Découvrez” alt bölüm başlığında, sosyal ilişkiler temasında dört adet mektup metni ile başlamaktadır.

Şekil 24. 1. ünite Découvrez başlıklı bölüm mektup metinleri ve etkinlikler (JVF, 1997: 16)

DECOUVREZ

A- Lisez les lettres ci-dessous.

1.ère lettre (Paris, le 2 juin)
Chère,
J'espère que vous allez bien. Pour moi, tout est parfait. Je suis d'abord arrivée à Paris. Puis, je suis partie à Cannes. Ici, c'est super. Le soleil, la mer... Pendant toute la semaine, je me suis promenée en ville. Quand viendrez-vous? Téléphonez-moi avant votre départ. J'ai réservé votre chambre d'hôtel. A bientôt!

2.ème lettre (Lyon, le 3 mai)
Monsieur,
Je vous ai écrit il y a deux semaines pour me plaindre au sujet de votre service après-vente. Ma télévision ne fonctionne pas et j'attends encore. Si un réparateur ne vient pas demain, je serai vraiment furieux et je contacterai votre directeur. Vous devez recevoir le paiement payé par chèque. Alors j'espère que vous vous intéressez à ma réclamation.

3.ème lettre (Paris, le 12 août)
Salut,
Comment ça va? Je n'ai pas de nouvelles de toi depuis deux semaines. Et tes vacances? J'espère qu'elles se sont bien passées. Je suis allée à Lyon au début de ce mois. Je suis rentrée à Paris il y a deux jours. Si ton mari et toi, vous êtes libres, je vous invite chez moi. Mon mari vous envoie ses amitiés. J'attends de vos nouvelles. Ecrivez-moi le plus tôt possible. Amicalement.

4.ème lettre (Paris, le 12 août)
Salut,
Comment ça va? Je n'ai pas de nouvelles de toi depuis deux semaines. Et tes vacances? J'espère qu'elles se sont bien passées. Je suis allée à Lyon au début de ce mois. Je suis rentrée à Paris il y a deux jours. Si ton mari et toi, vous êtes libres, je vous invite chez moi. Mon mari vous envoie ses amitiés. J'attends de vos nouvelles. Ecrivez-moi le plus tôt possible. Amicalement.

A1- Quels sont les auteurs de ces lettres? Cochez dans le tableau.

1ère lettre	2ème lettre	3ème lettre	4ème lettre
☒ une fille	☒ une cliente	☐ une jeune fille	☒ une femme
☐ un fils	☐ un client	☒ un jeune homme	☐ un homme

A2 - A qui ont-ils écrit? Reliez par une flèche les noms des auteurs à ceux des destinataires.

de la part... **à...**

1ère lettre → d'Alice → au chef de service

2ème lettre → de Pierre → à son collègue

3ème lettre → de Madame Lafond → à un lecteur

4ème lettre → de Monsieur Lafond → à leur fille

5ème lettre → de Jean Pierre Lapin → à son client

6ème lettre → de Jeanette Lapin → à son amie

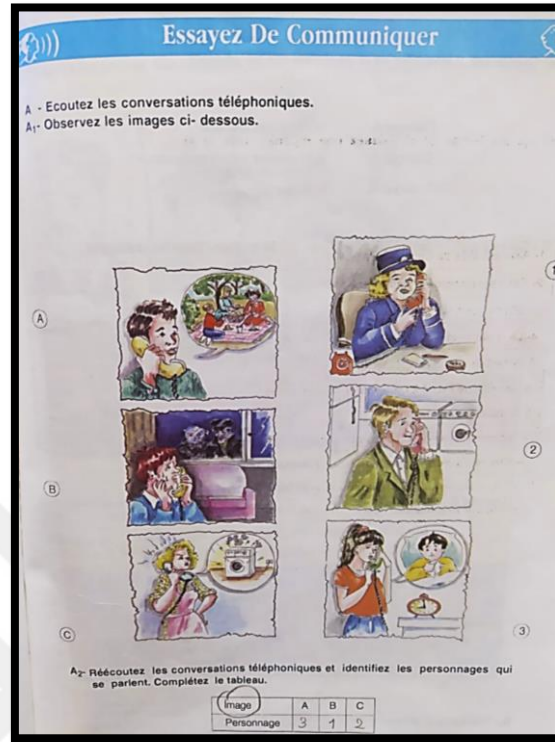
7ème lettre → de Mme Claude Cautier → à sa femme

8ème lettre → de M. Jacques Cautier → à ses parents

Şekil 24.’de görünen ilk mektup Paris ve Cannes’a gezmeye giden bir kızın arkadaşına yazdığı mektuptur. İkinci mektupta kadın bir müşterinin televizyonunun çalışmamasını şikâyetinde bulunduğu teknik servise yazılan bir şikâyet mektubudur. Üçüncü mektup kendine bir eş/sevgili arayan bir erkeğin kendisini tanıtmak için yazdığı kısa tarif mektubudur. Son mektupta ise bir kadının ailesine yazdığı davet mektubudur. Mektupları yazarların ya da alıcıların ismi ve kadın ya da erkek oldukları belli olmadığı için metinlerin okunmasından sonraki ilk etkinlikte mektup cümlelerinden öğrencilerin mektupları yazarların kim olduklarını bulmaları istenmektedir. Bir kadın, bir erkek, bir müşteri vb. gibi. İkinci etkinlikte ise ilk etkinliğe bağlı olarak, öğrencilerin bulduğu mektup yazarlarının isimlerinin neler olabileceği ve mektubun alıcısının kim olabileceğinin bulunması istenmektedir. Bu iki etkinliğin birbiri ile bağlantılı olduğu harflendirme siteminden de anlaşılmaktadır. İlk etkinlik A1, ikinci etkinlik ise A2 olarak harflendirilmiştir. Takibinde, “B” etkinliğinde, renklendirilmiş iki sütunlu bir tabloda öğrenciden verilen sıfat fiillerin hangi mektupta geçtiğini bularak mektup numarasını

yazması istenmektedir. “C” harfli etkinlikte ise ilk sayfadaki, kendisine eş/sevgili arayan ve artık o kişinin Jean Pierre Lapin olduğu anlaşılan genç adamın kendisini tarif ettiği üçüncü mektuptan hareketle kimlik kartındaki istenen bilgilerinin (isim, soy isim, yaş, uyruk, saç ve göz rengi, boy, kilo, meslek, hobiler, adres vb.) doldurulması istenmektedir. Sonrasında birbirinin devamı olan “D-D1-D2” etkinlikleri ile dersin ilk alt başlığında bulunan etkinlikler sonra ermektedir. “D” etkinliği sözü edilen dört mektubu yazan kişilerin hangi niyetle (davet, şikâyet, bilgi vermek, bilgi istemek) bu mektupları yazdığının bulunmasından, “D1” etkinliği mektupları yazan kişinin ilişki tipinin (arkadaşça, ticari, ailevi, medyatik) bulunmasından, “D3” etkinliği ise verilen dört adet renklendirilmiş insan figüründen hangisinin sözü edilen mektuplardan hangisini yazmış olabileceğinin bulunmasından oluşmaktadır. Verilen insan resimlerinin duygu durumları resimlerden anlaşılmaktadır. İlk alt başlığa ait bu etkinliklerde ünitenin başında belirtilen hem işlevsel hem de dilsel amaçların maddelerine yönelik çalışmalar yapıldığı söylenebilir. İlk bölüm etkinlikleri öğrencinin okuma ve okuduğunu anlama becerisine yönelik olarak hazırlanmış güncel konulardan oluşmaktadır. İkinci alt başlık olan “Des Mots pour le Dire” etkinliğinde, öğrenci ünitenin başında dilsel amaçlarda belirtilen dilbilgisi konularını çalışmaktadır. İki sayfalık bu bölümde, ilk sayfa dilbilgisi konu anlatım ve örneklendirmelerinden, ikinci sayfa ise konularla ilgili soru-cevap, boşluk doldurma, eşleştirme gibi etkinliklerden oluşmaktadır. Bu aşamada öğrenciler dilbilgisi kurallarını öğrenir, ihtiyaç duyulduğunda da dil işlevleri ile ilgili kazanımlar elde ederler ve eksik öğrendiği konuyu da keşfedip öğretmenine danışma fırsatı elde etmektedir. Dilsel yapıların gerektirdiği bilgiler alıştırmalar yardımıyla pekiştirilmektedir. Öğrencinin yazma becerisinin desteklenmesi bu etkinlikte sağlanabilmektedir. Bu bölümün ardında öğrencinin okuduğunu anlayıp anlamadığını kontrol edebileceği bazı bölümlerde doğru/yanlış tablosu, bazı bölümlerde çoktan seçmeli cümlelerden oluşan “Vérifiez Votre Compréhension” başlıklı bir uygulama yer almaktadır. İncelenen birinci ünite bu bölüm mektuplarla ilgili oluşturulan on bir adet cümlenin doğru/yanlış olarak işaretlenmesinden ibarettir. Bu uygulama bir anlamda öğrencinin bireysel değerlendirme yapabilmesini de sağlamaktadır. Etkinlik sonunda öğrencinin yaptığı hatalar tespit edilerek düzeltilebilir. Bu sayede öğretmen de yapılan genel hataları görerek anlaşılmayan kısımları tekrar edebilir. Daha sonra şekil 25.’de görüldüğü üzere “Essayez de Communiquer” başlıklı üçüncü etkinlik bölümü bulunmaktadır.

Şekil 25. 1. ünite *Essayez de Communiquer* başlıklı bölüm görsel ve etkinlikleri (JVF, 1997: 23)



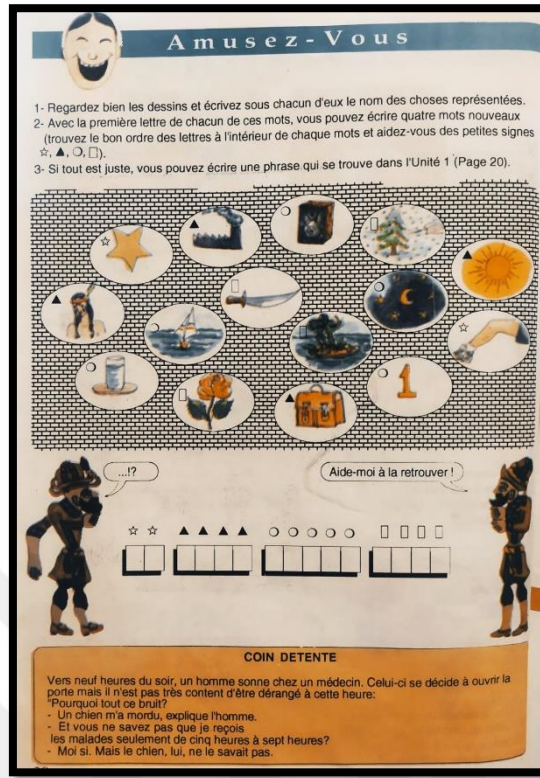
Şekil 25.'de görünen sözlü anlama, sözlü anlatım becerilerinin geliştirilmesini kapsayan bu etkinliğin temel amacı; öğrenciyi Fransızca konuşturmak, cümle kurabilmesini sağlamak ve konuşma, iletişim kurma becerisini geliştirmek, dinlediğini anlamaktır. Birbirini takip eden iletişim etkinliklerinden oluşmaktadır. Bölümün başında, “A” etkinliğinde bir telefon konuşması dinletilmektedir. “A1”de A, B, C ile harflendirilmiş ve 1, 2, 3 ile numaralandırılmış üçer adet resim bulunmaktadır. “A2”de telefon konuşması tekrar dinletilerek ve resimler incelenerek, öğrenciden resimlerdeki karakterlerin yüz ifadelerinden konuşmanın geçtiği mekânlardan ve resimlerde bulunan unsurlardan hareketle hangi resmin, kaç numaralı konuşmayı yapmış olabileceğini bulması istenmektedir. “A3” etkinliğinde ise dinletilen bu 3 telefon görüşmesini yapan kişinin hangi amaçla (yardım istemek, şikâyetini ya da hoşnutsuzluğunu belirtmek, birini davet etmek) yapmış olabileceği bulunacaktır. Daha sonra “B” etkinliğinde renklendirilmiş pek çok veriden oluşturulan bir tablo bulunmaktadır. Öğrenciden dinlediği 3 diyalogda bulunan kişi, yer ve zamana dair anahtar sözcükleri işaretlemesi istenmektedir. Örneğin;

	La sœur d'Yvonne		
	Le frère d'Yvonne	à l'hôpital	ce soir
Dialogue A	Le médecin	à la campagne	cet après midi
	Yvonne	à la maison	ce week-end
Michel (...) (JVF, 1997: 24).			

“B1” etkinliğinde ise verilen anahtar sözcüklerden hareketle öğrenci 10 adet cümle üretecektir. “B2” etkinliğinde A, B, C, D, E, F olarak harflendirilmiş erkek figürü bulunmaktadır. Öğrenciye dinletilen diyaloglardan birinde hırsızlardan bahsedilmektedir ve öğrenci diyalogda tarif edilen (sakallı, şişman, zayıf, şapkalı vb.) hırsızların hangileri olabileceğini bulacaktır. Bölümün “C” etkinliğinde gelindiğinde dinletilen diyaloglarla ilgili sorulan sorulara yanıt verilmesi istenmektedir. Sonrasında “D” etkinlikleri, görsellerle desteklenen hatta görseller üzerinden oluşturulan etkinliklerdir. Görseller 3 adet farklı yönergeye ve içeriğe sahip olan resimlerden oluşmaktadır. Öğrencilerden verilen yönergeleri okumaları istenmiştir. İlk resimde üç adet sinema film afişini inceleyen iki arkadaş vardır. Yönergede Paris’te bir sinemaya gittiniz, bir arkadaşınızı davet ettiniz fakat o sizinle gelemiyor ifadesi kullanılmıştır. İkinci resimde polis aracında bir polis memuru ve aracın dışında ayakta duran başka bir polis memuru ve bir genç resmedilmiştir. 2 numaralı resmin yönergesinde polis merkezi bir suçluyu aramaktadır. İki polis, siz sinemadan çıktığınız sırada sizi durdurmuşlar ve size sorular sormuşlardır. Siz soruları cevaplıyorsunuz ve gördüğünüz kişiyi tarif ediyorsunuz. 3 numaralı son resimde yüzünde sinirlenmiş bir ifadeyle bir kadın bir yere telefon etmekte, elinde de kırmızı bir etek tutmaktadır. Yönergede ise bir kadının büyük bir mağazadan bir etek satın aldığı, evine geldiğinde etekte bir kusur fark ettiği ve şikâyetle bulunmak için mağazaya telefon ettiği bilgisi ifade edilmektedir. Yönergeler okunduktan ve resimler incelendikten sonra “D1” etkinliğinde ilgili sahnelerin iki veya daha fazla kişilik gruplar halinde hazırlanması, “D2” etkinliğinde ise hazırlanan oyunların sırayla sınıf önünde oynanması istenmektedir. “Essayez de Communiquer” başlığı altında bulunan etkinlikler incelendiğinde, öğrencinin iletişim becerisini kullanabileceği, Fransızca pratik yapma fırsatı bulabileceği, dinleme becerisini geliştirebileceği etkinliklerden oluşturulduğu ifade edilebilir. Bu bölümde verilen dinleme etkinliklerinin kitabın sonunda yazılı hâli bulunmaktadır. Öğretmen kitabın sonunda verilen diyalog metinlerinden, dinlettiği ses kayıtlarından ve kendisinin okuduğu metinler üzerine konuşarak konuşma çalışmaları yapabilmektedir. Dinleme ve okuma çalışmalarında, öğrencilerin Fransızca telaffuz ve tonlama farklarını ayırt edebilmesi sağlanmaktadır. Bunun

yanı sıra etkinliklerin görsellerle desteklenmesi öğrencinin resim okuma becerisini de geliştirecek bu sayede öğrenci, görsellerdeki duygu durumlarını tarif eden Fransızca yapıları daha iyi kavrayabilecektir. Etkinlik çeşitlerinden olan anahtar sözcüğü bulma (Mots clés), istenen cümleyi bulma, metni tamamlama ve soru cevap çalışmaları sayesinde öğrenci sadece diyalogu dinleyip anlamakla kalmamakta, ayrıntılı öğrenme anlamında da sözlü anlamayı derinleştirmektedir. Öğretmenin, öğrencinin isteğini arttırmaya yönelik cesaretlendirici söz ve tutumlarıyla öğrenciye somut anlamda ifadeler üretebilmesi için fırsat yaratması, grup çalışmaları yaptırması, oluşturulan sözlü metinlerin ezberleterek sahnelemesine olanak tanınması, öğrencinin sözlü anlatım becerisini desteklemektedir. Bir diğer etkinlik alt başlığı “Prenez la Plume” bölümünde, öğrencinin yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler bulunmaktadır. “A” ile harflendirilmiş ilk başlıkta, ünitenin başında yer alan mektupların tekrar incelenmesi istenmektedir. Hemen ardından “A1”de sözü edilen mektuplara öğrencilerden cevaplar yazılması istenmektedir. Öğrenciye renklendirilmiş şekilde, başlangıç cümlelerinden oluşan 4 adet mektup giriş bölümleri verilmiştir. Öğrenciler başlangıcı verilen mektupların devamını getireceklerdir. Tamamen kendi yaratıcılıklarını ve dil becerilerini kullanabilecekleri bu etkinlik, öğrencinin yazma becerisine destek olmak için faydalı bir etkinliktir. Bölümün “B” kısmında verilen bir kadın ve bir erkek fotoğrafının incelenerek kişilerin tarifinin yapılması çalışması mevcuttur. Bu bölümün “C” ile harflendirilmiş son etkinliği ise konuşma balonlarının verilen cümlelerle doldurulması üzerine bir etkinliktir. 4 adet resim verilmiştir. Her resimde iki-üç kişilik durumlar oluşturulmuştur: bekleme salonunda bekleyen iki kişi, sınıfta ders anlatan bir öğretmen ve kendi aralarında konuşan iki arkadaş, sinema gişesinde duran bir kadın ve bilet almak isteyen insanlar, yanlış park yerine aracını park eden bir şoför ve onu uyaran polis memuru gibi. Resimlerin altlarında diyalog cümleleri karışık şekilde verilmiştir ve öğrenci bu cümleleri uygun konuşma balonunun içine yerleştirecektir. Bölümde öğrencinin yazarak ifade becerisi, dilsel beceri, duygu, düşünce ve isteklerini ifade becerisi desteklenmektedir. Kolaydan zora bir sıra izlendiğinde, önce sözcük ve cümle yazma daha sonra paragraf sonra da bir diyalog ya da metin oluşturma öğrenilmektedir. Amaca uygun olarak öğrenciye verilen yazma çalışmasının sınırlarının çizilmesi gerekmektedir. Bu aşamada öğretmen örnek yazma çalışmaları dağıtabilir. Sonuçta da öğrenci kendi kendine, kendi ifade ve cümleleriyle istenen ve seviyesine uygun herhangi bir konuda kompozisyon yazabilir hâle gelmektedir. Genellikle geliştirilecek son beceri olarak tercih edilen yazma becerisinin gelişmesi dil öğreniminde öğrendiğini uygulama anlamında önemli bir adımdır. Ünitenin son etkinlik başlığı şekil 26.’da görüldüğü üzere “Amusez-Vous” başlığıdır ve başlığın altında öğrenciye hem eğlenebileceği hem de bilgilerini uygulama ve kullanma fırsatı veren etkinlikler sunulmaktadır.

Şekil 26. 1. ünite *Amusez-Vous* bölümü görsel ve etkinlikleri (JVF, 1997: 30)



Şekilde görünen birinci ünitenin bu bölümünde sayfada on beş adet küçük resim bulunmaktadır. Resimlerde çanta, kılıç, 1 rakamı, güneş, denizde bir kayık, su dolu bir su bardağı, Kızılderili bir adam, çam ağacı, vb. gibi unsurların küçük renkli resimleri vardır. Her resmin üst köşesinde bazılarında yıldız, bazılarında üçgen, bazılarında daire, bazılarında dikdörtgen olmak üzere şekiller bulunmaktadır. Resimlerin alt tarafına yıldız, üçgen, daire ve dikdörtgen şekilleriyle şifrelenmiş 4 adet yeni cümle için kutucuklar konmuştur. Yönerge şu şekildedir, “resimleri inceleyiniz, her birinin altına isimlerini yazınız. Bu sözcüklerin her birinin ilk harfi ile dört yeni sözcük yazabilirsiniz (her sözcüğün içindeki harflerin doğru sırasını bulun ve küçük işaretlerle kendinize yardımcı olun). Eğer hepsi doğruysa, Ünite 1’in 20. sayfasında bulunan bir cümleyi yazabileceksiniz.” Etkinliğin daha eğlenceli olması için Hacivat ve Karagöz figürleri kullanılmıştır. Etkinliğin son kısmında da bir fıkra yer almaktadır. “Coin Detente (dinlenme alanı)” olarak isimlendirilen bu bölümle, öğrenci hem dersi hem de üniteyi gülerek, eğlenerek ve dinlenerek bitirmiş olacaktır. Ayrıntılı çalışmaların yapılmasının amaçlanmadığı bu bölüm öğrencinin eğlenmesi, dikkatini toplaması, sıkılmaması için faydalı bir bölümdür. Aslında bir yandan öğrenilenler oyunla tekrar edilmektedir.

Genel değerlendirme yapıldığında, kitapta bulunan etkinliklerin öğrencinin ihtiyaç ve yeteneklerinin dikkate alınarak hazırlandığı söylenebilir. Etkinlikler öğrencinin kendi kendine öğrenmesini desteklemekte ve öğrenciye özgün görev ve sorumluluklar verir niteliktedir. Öğrenme öğretme etkinlikleriyle öğrenciye görev ve sorumluluklar verirken bir yandan da iş birlikli öğrenmeyi desteklemektedir. Etkinlikler kendi içinde bütünlük oluşturacak şekilde yönergeleri, uygulama basamakları, kullanılan malzemeleri, görselleri gibi alt öğeleri ile birlikte kullanışlı, anlaşılır biçimde ve bütünlük içinde verilmiştir.

Sosyo-Kültürel İçerik

Je Voyage en Français 4: 1997 basımlı bu kitapta hem Fransız hem diğer ülkeler hem de Türk kültürüne ait pek çok sosyo-kültürel unsur bulunmaktadır. Genellikle diyaloglar, metinler, görsellerle tanıtılan sosyo-kültürel içerikler, her üniteye bazen bir kişi ya da yer ismi, bazen bir olay, bazen bir görsel, bazen bir terim vb. olarak yer almaktadır. Kitaptaki sosyo-kültürel unsurların sayısı çok fazla olduğu ve her birine çalışmamızın içinde yer vermemiz mümkün olmadığı için, birkaç üniteden alınan örneklerle bu unsurlara yer verilecektir.

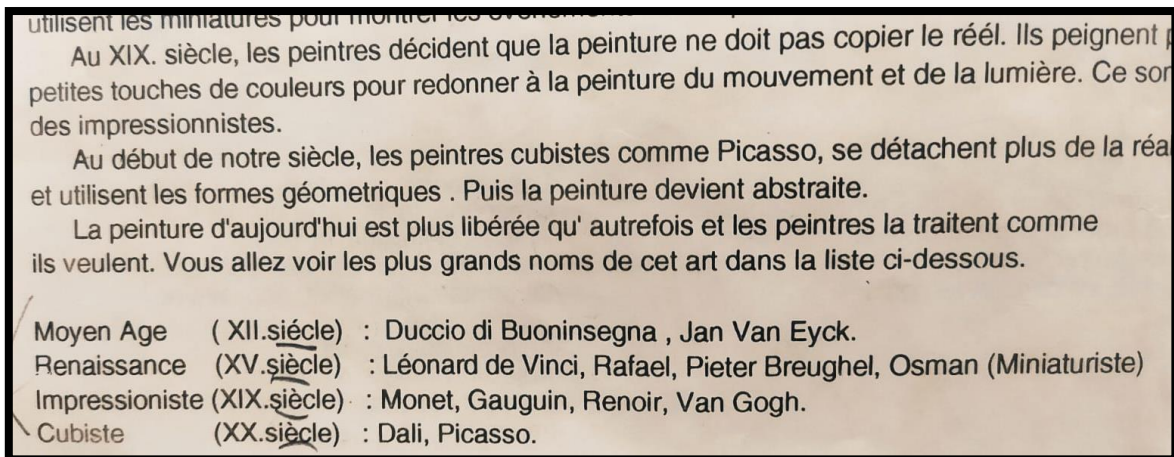
Kitabın en başında yer alan “Unité 0” lise öncesi üç yıllık ortaokul öğrenimi boyunca Fransızca dersinde öğrenilenleri tekrar etmek amaçlı bir oyunla başlayan bir ünite dir. Ünite de ki oyun, “kız mabirader” oyunudur. Fakat zar ve piyon yanında kartların da olduğu ve oyun üzerinde yazan numaraların her birinde cevaplanması gereken bir sorunun ya da yerine getirilmesi gereken bir yönergenin bulunduğu bir oyundur. Oyunun 4 ve 39 numaralı kartlarında Türk kültürüne ait iki unsur bulunmaktadır: “(4) Remplissez la carte d’identité de Mustafa Kemal Atatürk. / (39) Atatürk, qui est-ce? Dites ce qu’il a fait pour la Turquie moderne?” (JVF, 1997: 10). İki kartta da Türkler için en önemli figür olan *Mustafa Kemal Atatürk*’ün adının geçtiği bu oyunda daha dersin en başında onun hakkında konuşmak, onunla ilgili detaylara girmek, öğrencilerin Fransızca dersine kendilerini daha yakın hissetmelerini sağlayacaktır.

“Unité 1”de okuma metni olarak verilen mektuplardan birinde, mektubun başında: “Cannes, Le 2 juin”, mektubu yazan kişinin cümlelerinde: “Je suis d’abord arrivée à Paris, je suis partie à Cannes. Ici, c’est super. Le soleil, la mer...”; ikinci mektupta mektubun başında: “Lyon, le 13 mai”; üçüncü mektubun içinde: “(...) né à Lyon, domicilié à Cannes”; dördüncü mektubun başında: “Paris, le 12 août”, mektubu yazan kişinin cümlelerinde: “Je suis allée à Lyon au début de ce mois. Je suis rentrée à Paris il y a deux jours.” ifadeleri yer almaktadır.

Fransa'nın şehir isimlerine bu üniteden başlamak üzere kitabın pek çok ünitesinde yer verilmiştir. Fransa'nın verilen şehir isimleri öğrenci için hem genel kültür anlamında hem de ülkeyi ve ülkenin dilini merak etmesi anlamında olumlu bir durumdur. Ünitenin 21. sayfasında dilbilgisi boşluk doldurma sorularının yapıldığı yerde “Atatürk est mort en 1938” cümlesi bulunmakta ve öğrenciye Atatürk'ün ölüm tarihiyle ilgili bilgi verilirken aynı zamanda Fransızca olarak cümleyi nasıl ifade edebileceği öğretilmektedir. 26. Sayfada, konuşma becerileri için verilen etkinliğin görselinde Amerikan, Fransız/İtalyan ortak yapım sinemalarından Fransızcaya çevrilmiş sinema filmlerinin afişleri bulunmaktadır. İlki: “Un film de Robert Redford – Et Au Milieu Coule Une Rivière – Brad Pitt, Craig Scheffer”, ikincisi: “Le Dernier Empereur – John One – Peter O'Toole – Metteur en scène: B. Bertolucci”, üçüncüsü: “Le Danger Vient de L'Espace – Alain Delon – Film de science-fiction de Paolo Heusch” olan filmlerin afişlerinde, hem filmlerden görüntüler hem de oyuncuların ve yönetmenlerin isimleri yer almaktadır. Yer alan bilgiler öğrenciye Fransız ve dünya sineması hakkında bilgiler verebilir diğer taraftan öğretmenin de yardımıyla sinemaya dair terim ve ifadelerin Fransızca olarak karşılıklarını kazandırabilir.

2. ünitedeki okuma metni, resim sanatının tarih öncesi 30000 yılından başlamak üzere 19. yüzyıla gelene kadar olan tarihsel geçmişiyle ilgilidir. Metnin içinde hangi yüzyılda, nelerden etkilenerek, hangi sanatçıların resim sanatıyla ilgilendikleri anlatılmaktadır. Şekil 27.'de görüldüğü biçimde yüzyıl ve ressam isimleri şu şekilde verilmiştir: “Moyen Age (XII. siècle): Duccio di Buoninsegna, Jan Van Eyck. Renaissance (XV. siècle): Léonard da Vinci, Rafael, Pieter Bruegel, Osman (Miniaturiste) Impressionniste (XIX. siècle): Monet, Gauguin, Renoir, Van Gogh. Cubiste (XX. siècle): Dali, Picasso” (JVF, 1997: 32).

Şekil 27. 2. ünite *Découvrez* bölümü okuma metni (JVF, 1997: 32)



İtalyan, Flaman, Hollandalı, Fransız, İspanyol bu ünlü ressamların isimleri genel kültür bilgisi için oldukça değerlidir. Bu konunun işlendiği sırada öğrenci resim sanatı ve tarihi ile ilgili de pek çok sözcük ve terim öğrenecektir. Okuma metninden sonraki sayfada da sözü edilen ressamların resimlerinden görseller bulunmaktadır. Aynı ünitenin farklı etkinliklerinde, Türk ressam İbrahim Çallı'nın "Dikiş Diken Kadın" eseri, eserin tarihi, İbrahim Çallı'nın doğum ve ölüm tarihi, Vincent Van Gogh'un "Arles'teki Yatak Odası" eseri, eserin tarihi ve Van Gogh'un doğum ve ölüm tarihi, Amerikalı yönetmen Bob Swaim'in, 1994 yılında çektiği televizyon filmi "Parfume de Meurtre"ün film afişi ve oyuncularının ismi gibi farklı kültürlerle ait daha pek çok sosyo-kültürel unsur yer almaktadır.

Kitabın diğer ünitelerinde, Fransa'nın diğer şehirlerinin isimleri, ünlü tren garlarının isimleri, ulusal demir yolu kurumunun adı olan "SNCF" ile ilgili detaylar, Fransa'nın, "Notre Dame, Gare du Nord, Palais de la Justice, Arc de Triomphe, Petit Palais, La Seine, Champs-Élysées, Jardin de Tuileries, Tour Eiffel, Arc de la Défense vb." gibi ünlü yerlerinin ve mimarîlerinin isimleri yer almaktadır. Türkiye'ye ait olarak da "Ankara, Kars, İstanbul, Bolu, İzmir ve Erzurum'un" isimleri birkaç örnekte geçmekte, turizm temasının işlendiği 5. ünite de aşağıdaki şekilde görüldüğü gibi Türkiye'nin tarihî ve turizm özelliklerinden bahseden bir metin, "Peri Bacaları, Kuş Cenneti" gibi turistik yerlerden seçilen görseller, "Ege Denizi, Efes, Ulus" gibi yer isimleri çeşitli etkinlik sorularında yer almaktadır.

Şekil 28. 5. ünite *Découvrez* bölümü metni ve görselleri (JVF, 1997: 80)

DECOUVREZ

Vite, dites un pays ...



Mais oui, c'est la Turquie !

Il existe un pays où le soleil est si doux que l'on garde sa chaleur au cœur pour toujours, un pays où la mer est si bleue que l'on a inventé pour elle le mot Turquoise. C'est un pays qui ressemble à un jardin où tous les êtres qui y vivent sont en harmonie, un pays où le passé témoigne partout de sa richesse.

Les visiteurs qui ont l'habitude d'y venir en vacances vous parleront de sa beauté, de sa tranquillité et de l'hospitalité de son peuple. Et comme tous ceux qui découvrent ce pays, vous parlerez, vous aussi de son charme car ce pays, plus on le connaît, plus on l'aime. Ce pays, c'est la Turquie.

Adapté de publicité de l'Office de Tourisme de Turquie

B- Lisez les phrases ci-dessous. Quelles photos correspondent mieux à quelles phrases?



Kitap bu yönüyle öğrencinin iki kültür arasında hatta kültürlerarasında bağ kurmasını sağlamaktadır. Hem hedef dile ait kültürel bir öğeyi hem de kendi kültürüne ait bir öğeyi bir arada görmesi öğrencinin öğrendiği dile karşı olan sempatisini arttırabileceği söylenebilir.

Yöntem ve Yaklaşım

Je Voyage en Français 4: Kitap “L’Approche Communicative (İletişimsel Yaklaşım)”ın ilkeleri doğrultusunda hazırlanmıştır. Bu yaklaşım günümüze kadar gelmiştir ve ders kitapları iletişimsel, dilsel amaçlara ve dil ihtiyaçlarına göre gelişmiştir. Bu yaklaşıma göre yazılan *JVF 4* ders kitabı, dokuzuncu sınıflarda *JPF* ders kitaplarının yerini almıştır ve birinci yabancı dil öğretimine yönelik olarak tasarlanmıştır. *JVF 4* kitabının genel olarak öğretim yöntemi tümevarımdır. Bu nedenle etkinliklerde öğrencilerden adım adım ilerlemeleri ve dilbilgisi kurallarını gözlem yaparak kendilerinin keşfetmeleri istenmektedir. Kitabın her ünitesinde dört temel dil becerisinin tümüne yönelik çalışmalar bulunmaktadır. “İletişimsel Yaklaşım”ın gereği olarak sözlü anlamaya ve sözlü anlatıma ve üretime ağırlık verildiği ifade edilmelidir. Bu ders kitabında rol yapma gibi yeni teknikler uygulanarak sözlü anlama başlı başına bir amaç haline gelmiş ve yazma daha arka planda yer almıştır. Kitapta bulunan sözlü etkinlikler Fransızca dersi sırasında her öğrencinin konuşma süresini artırmak ve öğrencilere iletişim durumları yaratmak için tasarlanmıştır. *JVF 4* ders kitabında öğrenciler önce görsel öğelerle desteklenmiş bir metin ya da diyalogla, ardından da görsel ve işitsel belgelere dayalı sözlü veya yazılı anlama etkinlikleriyle Fransızca öğrenmeye başlarlar. Kitabın ilerleyen sayfalarında dilbilgisi ve sözlük bölümleri ve ifade tabloları bulunmaktadır. *JVF 4* öğrenciler tarafından kullanılan günlük dile odaklanarak öğrencileri günümüz Fransızcası ile temasa geçirmektedir. Sonuç olarak ders kitabının içerikleri öğrencilerin ihtiyaçlarına ve gerçekte karşılaşılabilecekleri somut durumlara göre uyarlanmıştır. Sözcük dağarcığıyla ilgili olarak ders kitabındaki diyaloglar, metinler ve etkinlikler, yazılı veya sözlü olarak benzer ve hatta aynı olan ve iki dilde de aynı anlama gelen birçok sözcük içermektedirler. Bunlar iki dilden birinin diğerinden ödünç aldığı sözcüklerdir. Öğrenciler metinleri okuyarak ve etkinlikleri yaparak yeni sözcükler öğrenir ve keşfederler. Bu sözcükler her zaman kitabın son sayfasında sunulmaktadır. Kitabın sonunda sunulan sözcük tablosu derste işlenen ünitelerde, ifadelerde, sözcük gruplarında geçen sözcüklerden oluşmaktadır. Öğrenciler sözcük tablosundaki sözcükleri veya ifadeleri kullanarak hem bir diyalog hem de bir metin hazırlayabilirler.

Kitapta konuların sunumu, açıklamaları, dilsel işlevlerin öğretimi ve iletişimsel amaçlar konularla bütünleştirilerek öğretilmiştir. Öğrenci merkezli bir öğretim benimsenmiş ve bu

yüzden grup çalışmaları, oyun ve canlandırma teknikleri kullanılmıştır. Grup çalışmasının en büyük faydası hem grup içindeki her öğrencinin kendisini dilsel olarak geliştirme fırsatı bulması hem de gruptaki sessiz öğrencilerin bile söz alıp fikirlerini ifade ettiği bir öğretim anlayışından oluşmasıdır. “İletişimsel Yaklaşım” bu kitapta 9. sınıf öğrencisinin seviye ve ihtiyaçlarına göre yansıtılmıştır. Mümkün olduğunca canlı ve doğal bir dil sunulmaya çalışılmıştır. Yöntemin ilkeleri kitabın metin ve etkinliklerinde hissedilmektedir. Önceki kitap setlerinin aksine bu kitapta başka bir yöntemin etkileri hissedilmemektedir.

4.2.2.4. *Salut! 10–11–12 Kitaplarının İçerik Özellikleri*

Üniteler-Dersler-Başlıklar

Salut! 10: Setin ilk kitabı “Unité” olarak isimlendirilen bölümlere ayrılmış ve sıfırıncı üniteyle birlikte 6 ana üniteye, sıfırıncı ünite hariç her ünite kendi arasında dörder derse (leçon) ayrılmaktadır. Kitapta ünitelerin de derslerin de ayrı ayrı başlıkları vardır ve bu başlıklar içerik tablosunda görülmektedir. Ünite ve derslerin başlıkları şu şekilde sıralanmaktadır:

Unité 1: Premier contact (ilk temas): Leçon 1: Salut! (merhaba); Leçon 2: Tu parles français? (Fransızca konuşuyor musun?); Leçon 3: Vous avez cinq minutes? (beş dakikanız var mı?); Leçon 4: Qui est-ce? (bu kim?);

Unité 2: Mes goûts et mes préférences (zevklerim ve tercihlerim): Leçon 5: Bienvenue au lycée! (liseye hoş geldiniz!); Leçon 6: La chambre d’Elif (Elif’in odası); Leçon 7: Le cadeau d’anniversaire (doğum günü hediyesi); Leçon 8: Combien ça coûte? (fiyatı ne kadar?);

Unité 3: Situer dans l’espace (uzayda yer alan): Leçon 9: C’est où? (nerede?); Leçon 10: On va faire des courses? (alışverişe gidelim mi?); Leçon 11: Voilà ma maison! (işte benim evim!); Leçon 12: La Cité des Sciences c’est ici! (bilim şehri, burada!);

Unité 4: L’emploi du temps (zaman çizelgesi): Leçon 13: Sept jours sur sept (yedide yedi gün); Leçon 14: Rendez-vous à neuf heures (saat 9’da randevu/görüşürüz); Leçon 15: Quel temps fait-il? (hava nasıl?); Leçon 16: Jour de fête (kutlama günü);

Unité 5: Proposer, accepter, refuser (teklif etmek, kabul etmek, reddetmek): Leçon 17: On va au cinéma? (sinemaya gidelim mi?); Leçon 18: Ça te dit? (ne dersin?/ister misin?); Leçon 19: Merci pour l’invitation! (davet için teşekkür ederim!); Leçon 20: Bon Voyage! (iyi yolculuklar!).

Başlıklarda dikkat çekici nokta, kitabın güncel ve gündelik hayattan seçme konu ve temalardan oluşması bunun yanı sıra temaların dağılımı, öğrencinin en yakınından daha geniş çevresine doğru açılan bir konu düzleminde gitmesidir. İlk ünitenin teması ilk temas ve ilk dersi merhabadan, son üniteye sinemaya gitme, yolculuğa çıkmaya gelene kadar ünite, tema ve konular genişleyen ve tutarlı şekilde ilerleyen bir düzende gitmektedir. Böylece üniteler, dersler, temalar, konular ve bölümler arasında mantıksal bir sıra izlenmiştir. Ders başlıklarının uzun uzun cümlelerden oluşmaması, kısa ve net olması öğrencinin dikkatini çekmekte daha fazla etki gösterecektir. Her dersin, “Objectifs Communicatifs” başlıklı iletişimsel amaçları, “Objectifs Linguistiques” başlıklı dilsel amaçları vardır. Bunlara ek olarak her dersin “Savoir-Faire” başlıklı öğrencinin o derste edineceği, öğreneceği becerileri ifade eden bölümü mevcuttur, bu bölümün bir de “Interculturel” alt başlığında kültürlerarası anlamda öğrencinin edineceği bilgi, davranış, durum vb. gibi unsurları içeren bir alt bölümü bulunmaktadır. Örneğin ilk temas temalı 1. ünitenin “Bu kim” başlıklı 4. dersinin iletişimsel amaçları: birini tanıtmak, bir başka kişi hakkında bilgi vermek ya da istemek; dilsel amaçları: birini, bir şeyi tarif ederken kullanılan sözcükler, ismi olmak, yaşamak, olmak, okumak gibi fillerin çekimlerini öğrenmek; beceri ifadelerinde ise biri hakkında konuşmak, kimlik kartını tamamlamak olarak verilmiştir. Kültürlerarası alt başlığında ise erkek ve kız kardeşler arasındaki ilişkiler öğrenilmektedir. Setin sadece bu kitabında beş ünite dışında, kitabın başına bir de sıfırıncı ünite eklenmiştir. Bu üniteye öğrenciye Fransızca ve dünyada çok kullanılan diğer dillerin ve bu dillerin birinden diğerine geçen ortak sözcüklerin tanıtılması amaçlanmıştır. Fransa’ya ve Türkiye’ye ait görsellerle iki kültür arasındaki bağ gösterilmeye çalışılmıştır. Bunun yanı sıra Fransızcanın en çok kullanıldığı ve konuşulduğu “Frankofoni” ülkeleri dünya haritası üzerinde gösterilmiştir. İletişimsel amaç olarak öğrenciye sınıfta kullanılan yönergeler (dinleyin, söyleyin, okuyun, yazın vb. gibi) tanıtılmıştır. Her ünite başında, önceden öğrenciye o üniteye öğreneceği bilgi ve beceriler her veri bir dersi temsil edecek şekilde verilmektedir. Örneğin 2. ünitenin kapak sayfasında öğrenciye hitaben: “Dans cette unité tu vas apprendre à: (sen bu üniteye şunu öğreneceksin:)” şeklinde bir seslenme cümlesiyle ünitenin her dört dersi için bir madde sıralanmıştır: - Exprimer tes goûts et tes préférences (zevklerini ve tercihlerini ifade etmek) – T’informer des goûts d’une personne (bir kişinin zevkleri hakkında bilgi edinmek) – Présenter les personnes et les objets de ton environnement (çevrendeki kişileri ve nesneleri tanıtmak) – Demander un objet et son prix dans un magasin (mağazada bir ürün ve onun fiyat bilgisini sormak). Bu maddeler her derste işlenecek konu hakkında bilgi vermektedir. İleriki zamanlarda işlenecek ders ile ilgili ön bilgi sahibi olan öğrencinin en başta varsa kaygı düzeyi azalmaktadır, çünkü bilinmezlik ortadan kalkmıştır. Ayrıca öğrencinin önceden hazırlık yapma fırsatı olmakta

bu sayede dersin zorluk seviyesi yarıya inmekte ve kendisini daha rahat hissetmektedir. Kitap boyunca ana ve alt başlıklar, punto, renk tonu, yazı tipi gibi özellikleri bakımından sistematik bir düzende yerleştirildiği için metin/diyalog, etkinlik, madde ve tablolar arasındaki geçiş rahat bir şekilde takip edilebilmekte, gözü yormamakta ve gerekli detaylar fark edilebilmektedir.

Salut! 11: Setin ikinci kitabı “Unité” başlıklı 5 üniteye, her ünite dörder derse ayrılmaktadır. Kitapta toplam yirmi ders vardır. İlk kitapta olduğu gibi bu kitaptaki derslerin ve ünitelerin başlıkları ve temaları içerik tablosunda bulunmaktadır. Ünite ve derslerin başlıkları şu şekilde sıralanmaktadır:

Unité 1: se raconter, parler de soi (kendini tanıtmak, kendinden bahsetmek): Leçon 1: C’est la rentrée! (okula dönüş); Leçon 2: Comme chien et chat (köpek ve kedi gibi); Leçon 3: Vous avez de l’expérience? (tecrübeniz var mı?); Leçon 4: Message (mesaj);

Unité 2: échanger, se déplacer (değiş tokuş etmek, taşınmak): Leçon 5: Avec plaisir (memnuniyetle); Leçon 6: Aller-retour (gidiş-dönüş); Leçon 7: Qu’est-ce que tu en penses? (bu konu hakkında ne düşünüyorsun?); Leçon 8: Tu connais la recette? (tarifi biliyor musun?);

Unité 3: parler d’événements passés (geçmiş olaylar hakkında konuşmak): Leçon 9: Et toi, qu’est-ce que tu as fait? (ya sen, ne yapıyorsun?); Leçon 10: Pas de chance! (şansa bak!/şans yok!); Leçon 11: Quoi de neuf? (ne var ne yok?); Leçon 12: Biographie (biyografi);

Unité 4: raconter et décrire (anlatmak ve tarif etmek): Leçon 13: C’était bien? (nasıldı?/iyi miydi?); Leçon 14: Je suis contente de t’entendre! (senden haber aldığıma sevindim!); Leçon 15: Tu connais cette région? (bu bölgeyi biliyor musun?); Leçon 16: Ça sert à quoi ce truc? (bu ne işe yarıyor?);

Unité 5: faire des projets (projeler yapmak): Leçon 17: Nettoyage de printemps (bahar temizliği); Leçon 18: Les grandes vacances (yaz tatili); Leçon 19: C’est d’accord (önemli değil/sorun değil); Leçon 20: Surprise! (sürpriz!).

İlk kitaptaki başlıklarda olduğu gibi bu kitaptaki başlıklar da öğrencinin kendinden çevresine doğru giden bir konu dizilimini izlemektedir. Öğrenci birinci üniteye kendini ve kendi karakterini, sevdiklerini, sevmediklerini anlatmayı öğrenerek başlamakta sonrasında bir daveti kabul ya da reddetmek, birine fikrini sormak, bir bilet satın almakla devam etmekte ve kitabın sonunda da duygu ifadelerine, bir yeri, şehri, bölgeyi tanıtmaya, gelecekte konuşmaya ve tatil ve proje planları yapmaya geçmiştir. Ünite, tema ve dersler, özelden genele, içten dışa,

merkezden çevreye doğru bir gelişim içinde sunulmuştur. Seçilen bu yöntemle öğrenci kendini, kendi istek ve ihtiyaçlarını anlatma becerisini kazandıktan sonra bir üst aşamaya daha kolay uyum sağlayabilmekte ve kendini ifade becerisini daha öz güvenle yapabilmektedir. Bu kitapta da başlıklar kısa, net ve dikkat çekicidir. Her dersin “Objectifs Communicatifs” başlıklı iletişimsel amaçları, “Objectifs Linguistiques” başlıklı dilsel amaçları vardır. Bunlara ek olarak her dersin “Savoir-Faire” başlıklı öğrencinin o derste edineceği, öğreneceği becerileri ifade eden bölümü mevcuttur, bu bölümün bir de “Interculturel” alt başlığında kültürlerarası anlamda öğrencinin edineceği bilgi, davranış, durum vb. gibi unsurları içeren bir alt bölümü bulunmaktadır. Örneğin değiş-tokuş etmek, taşınmak temalı ikinci ünitenin “Gidiş-dönüş” başlıklı 6. dersinin iletişimsel amaçları bir tren bileti satın almak, satın almak için ödeme yapmak olarak; dilsel amaçları tren bileti almak ve seyahat yapmak ile ilgili sözcük bilgisi, biri ve bir şey belirsiz zamirleri olarak verilmiş iken beceri ifadeleri satın alma işlemi yapmak olarak verilmiştir. Kültürlerarası alt başlığında ise tren seyahati yapmayı öğrenmektir. Her ünite başında, önceden öğrenciye o üniteye öğreneceği bilgi ve beceriler her veri bir dersi temsil edecek şekilde verilmektedir. Örneğin 4. ünitenin kapak sayfasında öğrenciye hitaben: “Dans cette unité, tu vas apprendre à (sen bu üniteye şunu öğreneceksin:)” şeklinde bir seslenme cümlesiyle ünitenin her dört dersi için bir madde sıralanmıştır: - *décrire au passé* (geçmiş zamanda tarif etmek) – *nommer et exprimer des sentiments* (duyguları adlandırmak ve ifade etmek) – *situer géographiquement* (coğrafi olarak konumlandırmak) – *décrire un objet et indiquer sa fonction* (bir nesneyi tanımlamak ve işlevini belirtmek). Bu maddeler her derste işlenecek konu hakkında bilgi vermektedir. İleriki zamanlarda işlenecek ders ile ilgili ön bilgi sahibi olan öğrencinin en başta varsa kaygı düzeyi azalmaktadır çünkü bilinmezlik ortadan kalkmıştır. Ayrıca öğrencinin önceden hazırlık yapma fırsatı olmakta, bu sayede zorluk seviyesi yarıya inmekte ve kendisini daha rahat hissetmektedir. Her ders görsel malzemelerin de eşlik ettiği bir diyalog ile başlamaktadır. Kitap boyunca ana ve alt başlıklar, punto, renk tonu, yazı tipi gibi özellikleri bakımından sistematik bir düzende yerleştirildiği için metin/diyalog, etkinlik, madde ve tablolar arasındaki geçiş rahat bir şekilde takip edilebilmekte, gözü yormamakta ve gerekli detaylar fark edilebilmektedir.

Salut! 12: Setin son kitabı da ilk iki kitapta olduğu gibi 5 üniteden ve toplam yirmi dersten oluşmaktadır. İçerik tablosunda ders başlıkları mevcuttur bu kitapta farklı olarak ünitelerin başlığı bulunmaktadır. 5 üniteye bulunan yirmi dersin başlıkları şu şekilde sıralanmaktadır:

Unité 1: Leçon 1: Prenez un ticket (bir bilet alınız); Leçon 2: Premier jour au lycée (lisede ilk gün); Leçon 3: Bienvenue! (hoş geldin!); Leçon 4: Tu veux venir? (gelmek ister misin?);

Unité 2: Leçon 5: Mignon et sympa (sevimli ve güzel); Leçon 6: C’était catastrophique! (felaket oldu!); Leçon 7: Film d’action ou d’amour? (aksiyon mu aşk filmi mi?); Leçon 8: Je n’ai plus d’espoir! (artık umudum yok!);

Unité 3: Leçon 9: C’était quoi la nouvelle? (haber neydi?); Leçon 10: (başlık yok); Leçon 11: Qu’est-ce qu’on conseille? (ne öneriliyor?); Leçon 12: Un instant, s’il vous plaît (bir saniye lütfen);

Unité 4: Leçon 13: Tu te souviens? (hatırlıyor musun?); Leçon 14: L’addition svp! (hesap lütfen!); Leçon 15: La ville ou la campagne? (şehir mi yoksa kırsal mı?); Leçon 16: Désolé mais on est obligés... (üzgünüm ama mecburuz...);

Unité 5: Leçon 17: Et toi, tu n’as pas de projets? (ve sen, planın yok mu?); Leçon 18: C’est mon grand rêve (bu benim büyük hayalim); Leçon 19: Allez! Courage ma fille! (haydi! Cesaret kızım!); Leçon 20: Bonne chance (bol şans).

Setin son kitabındaki başlıklar incelendiğinde bu kitabın öğrencinin ifade, iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik konulardan oluşturulduğu, duygu durumlarını anlatan sözcük dağarcığını öğrenciye kazandırma hedefi olduğu görülmektedir. Derslerdeki iletişimsel amaçlar bir şey sormak, istemek, önermek, kabul etmek, bir hatıradan bahsetmek, görüş bildirmek, onay istemek, takdir etmek, tavsiye etmek, protesto etmek, birini ikna etmek, birine bir şeyi hatırlatmak, cesaret vermek, niyetini ifade etmek, dilek tutmak vb. gibi, öğrenciyi karşısındaki ve çevresindeki insanlarla iletişime geçirecek ve ortamlarda öğrencinin kendini ifade etme mecburiyetinde kalacağı durumlardan oluşturulmuştur. Bu sayede kendisini gerektiğinde daha fazla zorlamak durumunda kalan, konuşma pratiğini daha sıklıkla yapabileceği ortamlarda bulunan öğrencinin konuşma becerisi lise 4. sınıfa geldiğinde üst seviyeye ulaşacaktır. Bu kitapta da başlıklar kısa, net ve dikkat çekicidir. Her dersin “Objectifs Communicatifs” başlıklı iletişimsel amaçları, “Objectifs Linguistiques” başlıklı dilsel amaçları vardır. İlk iki kitaptan farklı olarak bu kitapta “Savoir-Faire” başlığı bulunmakta fakat bu başlık altında sadece iki ders için veri bulunmaktadır. Her ünite başında, önceden öğrenciye o ünite de öğreneceği bilgi ve beceriler her veri bir dersi temsil edecek şekilde verilmektedir. Örneğin 3. ünitenin kapak sayfasında öğrenciye hitaben: “Dans cette unité, tu vas apprendre à (sen bu ünite de şunu öğreneceksin:)” şeklinde bir seslenme cümlesiyle ünitenin her dört dersi için bir madde sıralanmıştır: - Annoncer une nouvelle (haberi duyurmak) – T’assurer de bien comprendre ton interlocuteur (muhababını anladığından emin ol) – Conseiller (tavsiye etmek) – Interagir au

téléphone (telefonda etkileşim kurmak). Bu maddeler her derste işlenecek konu hakkında bilgi vermektedir. İleriki zamanlarda işlenecek ders ile ilgili ön bilgi sahibi olan öğrencinin en başta varsa kaygı düzeyi azalmaktadır çünkü bilinmezlik ortadan kalkmıştır. Ayrıca öğrencinin önceden hazırlık yapma fırsatı olmakta, bu sayede zorluk seviyesi yarıya inmekte ve kendisini daha rahat hissetmektedir. Her ders görsel malzemelerin de eşlik ettiği bir diyalog ile başlamaktadır. Kitap boyunca ana ve alt başlıklar, punto, renk tonu, yazı tipi gibi özellikleri bakımından sistematik bir düzende yerleştirildiği için metin/diyalog, etkinlik, madde ve tablolar arasındaki geçiş rahat bir şekilde takip edilebilmekte, gözü yormamakta ve gerekli detaylar fark edilebilmektedir.

Metin Türleri

Salut! 10: Kitapta bulunan metinlerin nasıl bir içeriğe ve düzene sahip olduğunu anlatabilmek için kitabın tüm diyaloglarından örnekler vermek tezin boyutunu çok fazla arttıracığından dolayı sadece ilk iki ünitenin diyaloglarından örnekler verilecektir. Teması “ilk temas” olan ilk üniteye yer alan metinler ilk tanışma, bir sohbetin ilk cümlelerini konu alan metinlerden oluşmaktadır. Ünitenin ilk dersindeki görselde bir lise binasının önünde öğrenciler görünmektedir. Üç ayrı ikili, üç ayrı diyalog kurmaktadır. *Jean-Marie*, okul müdürüyle, *Catherine*, *Olivier* ve *Antoine*, *Onur* ile tanışmaktadır. Merhaba, nasılsın, adın ne, teşekkür ederim, adın nasıl heceleniyor gibi ilk tanışmada birbirini tanımayan insanların kurabilecekleri ilk cümleler bulunmaktadır. Ünitenin ikinci dersinin görselinde bir dünya haritası, haritanın üzerinde İtalya, Türkiye, Fransa, Almanya ve Belçika’nın renklendirilmiş hâli, bu ülkelerden okullarla işaretlenerek verilen ülkeleri simgeleyen fotoğraflar, haritanın alt tarafında da altı genç (*Amadou*, *Céline*, *Nathalie*, *Cem*, *Didier*, *Laura*) yer almaktadır. “Tu parles français? (Fransızca konuşuyor musun?)” başlıklı derste üç adet diyalog vardır ve gençler birbirlerine hangi dilleri konuştuklarını/bildiklerini, nerede yaşadıklarını ve hangi milliyetten olduklarını sormaktadırlar. Ünitenin üçüncü dersinde, Fransa’daki bir kafenin bahçesinde bir şeyler içip sohbet eden insan kalabalığının ve ayakta dikilen üç gencin bulunduğu bir görsel bulunmaktadır. Üç gençten biri anketördür (*David*) ve *Elif* ve *Per*’e sorular sormaktadır. Diyalogda anketör genç diğer iki gence isimlerini, yaşlarını, nerede yaşadıklarını, hangi milliyetten olduklarını sormakta onlar da cevaplamaktadırlar. Dördüncü derste ise isimleri *Louise* ve *Thomas* olan 2 kardeş bilgisayar da chat yapmaktadırlar. *Louise*, *Gökhan* isimli Türk bir gençle konuşmakta ve onu abisi *Thomas*’a tanıtmaktadır. İlk iletişim, ilk sohbet cümleleri, ilk temas konularıyla başlayan birinci üniteden sonra ikinci üniteye sohbet bir adım daha genişlemekte ve kişisel zevkler, bir başkasını tanıtmak, bir şeyin fiyatını sormak gibi konulara

doğru gitmektedir. İkinci ünitenin teması “zevkler ve tercihlerdir.” İkinci ünitenin ilk dersinde görselde bir lise binasının koridoru görünmekte ve *Louise, Elif* ve *Maxime* sohbet etmektedir. Kaçıncı sınıf olduklarından, hangi dersi sevdiklerinden bahsetmektedirler. İkinci ünitenin ikinci dersinde görselde *Elif*’in odası görünmektedir. Diyalogda *Elif* odasına gelen arkadaşı *Louise*’e odasını, eşyalarını, fotoğraf ve posterlerdeki kişileri/yerleri, aksesuarlarını tanıtmakta ve iki kız arkadaş müzik, aksesuar vb. zevklerinden konuşmaktadırlar. Ünitenin üçüncü dersinde görselde üç adet büyütülmüş hediye kutusu ve kutuların her birinin üstüne oturan üç gencin resmi bulunmaktadır. *Louise, Maxime* ve *Mathilde, Elif*’in doğum gününde ona ne hediye alacakları hakkında fikir alışverişi yapmaktadırlar. *Elif*’in neyi sevip sevmediğini, neyi tercih ettiğini, odasında bulunmayan ve ihtiyacı olan eksik bir eşyası olup olmadığını tartışmaktadırlar. İkinci ünitenin son dersinde elektronik eşyalar satan bir mağazada satıcı ve iki gencin bulunduğu bir görsel vardır. Diyaloglarda ise *Louise, Maxime* ve satıcı üç ayrı diyalogda, bir önceki diyalogda *Elif*’e alacakları kamera için fiyat bilgisi, özellikler ve kameranin garantisi ile ilgili konuşmaktadırlar.

Kitabın bundan sonraki derslerinde yer alan metin/diyalogların konuları yol, adres sormak, adres, telefon numarası vermek, ulaşım araçlarını ve yollarını tarif etmek, bir nesnenin yerini sormak ya da anlatmak, bir kamu binasında bir yer/kşi sormak/tarif etmek, birinin boş zamanını sormak, biriyle randevulaşmak, iklimi, bölgeyi, ülkeyi tarif etmek, doğum günü tarihleri, hayat tarzları ile ilgili konuşmak, resmi bayramlardan bahsetmek, bir teklifi/daveti kabul ve reddetmek, tatil planı yapmak vb. gibi konulardan oluşturulmuştur. Buraya kadar olan diyalog örneklerinden anlaşılacağı üzere, metinlerin/diyalogların konuları, cümleleri, yapıları özellikle, kitabın hitap ettiği yaş düzeyine uygun, onların ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik, onların dikkatini çekecek ve onları eğlendirecek, bir yandan da onlara pek çok konuda bilgi verecek, onların dilsel ve iletişimsel becerilerini geliştirecek türden metinlerden/diyaloglardan meydana gelmiştir. Bu kitap setinde diyaloglar bulunmakta, şiir, öykü, tiyatro metni gibi edebi metinlerden örnekler bulunmamaktadır. Metinlerin cümle yapıları, kullanılan sözcükler öğrencinin kendi günlük hayatında da kullandığı konuşma diliyle aynı yapıdadır. Öğrencinin iletişim becerisinin gelişimine önem verildiği hem konu seçimlerinden hem de diyalogların içeriğinden anlaşılmaktadır. Diyalog uzunlukları,, lise 2. sınıf seviyesine uygun, vermek istediği hem dilsel hem iletişimsel mesajı veren fakat konuyu gereksiz detaylarla uzatmayan kısa, öz ve akıcı şekildedir. İçerikte konuyla ilgili terim, sembol ve yeni sözcük kullanılmıştır. Örneğin dördüncü ünitedeki 15. dersin konusu hava durumudur. Metnin içinde doğu, batı, güney, kuzey, sıcaklık, derece, kar, yağmur, fırtına gibi meteoroloji terimleri öğretilmektedir.

İçerikte kitap yazarlarının şahsi görüşü ya da yorumu bulunmamaktadır. Sadece metin ve diyaloglarda değil kazanımlara yönelik etkinlik ve örneklerde de günlük hayata uygun bağlantılara ve durumlara yer verilmiştir. Meteoroloji durumunun işlendiği aynı derste, 10 numaralı etkinlikte öğrenciden verilen örneklerle benzer şekilde hangi ay ve mevsimi tercih ettiğini yazılı bir şekilde anlatması istenmekte olup, öğrencinin kendi hayatındaki mevsim tercihiyle bağlantı kurulmaya çalışılmıştır. İçerikte kullanılan etkinlikler, kavramlar, terimler, örnekler, anlatımlar, görsel öğeler, öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyine ve gelişim özelliklerine uygun olarak hazırlanmıştır. Kitapta verilen karakterlerin yaşları öğrencilerin yaşlarıyla benzerdir, öğretim seviyeleri öğrencilerinki gibi lise devresidir, giydikleri kıyafetler, saç şekilleri, sosyal faaliyetleri, lise çağındaki bir öğrencinin tercihleriyle birebir örtüşecek şekilde düzenlenmeye çalışılmıştır. Önceki bölümlerde kitaptaki karakterlerin kitap boyunca sanki bir hikâyenin parçalarıymış gibi diyaloglara yerleştirildiğinden bahsedilmiştir. Kitabın tamamına yakını diyaloglardan oluştuğu için etkileşimli olarak öğrencilerin diyalogları grup olarak, rol oyunları ile canlandırmaları da daha kolay, eğlenceli ve öğretici olabilecektir. Ana metinlerin dijital ortamlardan da dinlenebilir olmaları öğrencilerin dinleme becerisi geliştirmekte, telaffuz ve tonlama farklılıklarını daha iyi duymalarına ve dolayısıyla içeriği daha iyi anlamalarına yardımcı olmaktadır. Bunu başka bir faydası da öğrencinin metinde geçen konuşmalardaki duygu durumlarını, şaşırma, öfkelenme, sevinç gibi duyguların ifadelerini ayırt edebilmesini sağlamasıdır. Metinlere ve konuşmalara görsellerin de eşlik etmesi öğrencinin diğer algılarını harekete geçirecek, dikkatini arttıracak ve sonuçta dilsel öğrenmeleri kalıcı olacaktır.

Salut! 11: İlk kitapta kitabın ilk iki ünitesinden metin/diyalog başlıkları örneklenmiştir. İkinci kitapta da farklılık olması için üçüncü ve dördüncü ünitelerden örnekler verilecektir. *Salut! 11* ders kitabının üçüncü ünitesinin teması geçmiş olaylardan bahsetmektir. Üçüncü ünitenin ilk dersinin görselinde *Lucas*'ın *Teo*'ya yazdığı bir kartpostal, *Le Vieux Port*'un fotoğrafı ve sol alt köşede de Paris, Lyon ve Marseille şehirlerinin işaretlendiği küçük bir Fransa haritasından oluşan bir görsel bulunmaktadır. Dersin metni bu kartpostalda yazanlardır. *Lucas*, *Teo*'ya *Marsilya*'da olduğunu ve orada geçirdiği zamanı, yaptığı şeyleri anlatmaktadır. Kız arkadaşlarıyla konsere gideceğinden bahsetmektedir. Sonra da *Teo*'ya neler yaptığını sormaktadır. Üçüncü ünitenin ikinci dersinde görselde iki genç erkek arkadaş bir binanın önünde durmaktadır. Resmin etrafında küçük karelerde yedi adet fotoğraf vardır: kahve dolu fincan, gömleklerin askıda görüldüğü bir gardırop, sokakta giden bir tramvay, bir yatak ve yastık, suyu akan bir duş başlığı ve yeraltı tren fotoğrafları. Dersin diyalogunda ise gençlerden

birinin başına aynı gün içinde gelen pek çok şanssız andan bahsettiği ve arkadaşıyla konuşmaları vardır. Şanssız genç sabah kalkmış, giyinmiş, kahvaltı etmiş, otobüse binmek için çıkmıştır. Fakat gecedan beri yağın yağmurla her yer su olmuş, durakta beklerken gencin yanından geçen bir araba onu sırlıslıkla etmiştir. Üzerini değıştirmek için eve geri dönmüş bu yüzden de otobüsü kaçırmıştır. Otobüsü kaçırdığı için metroya binmiştir bu sefer de vagonda çantasını unutmuştur. Çantasında cüzdanı da olduğu için şu anda parası yoktur. On bir numaralı ders olan üçüncü ünitenin üçüncü dersinde Fransızların “kiosque presse” dedikleri gazete, dergi, vb. satılan basın büfesi fotoğrafı, onun önünde elinde gazete olan bir genç ve görselin üzerinde üç adet gazete haberinin olduğu sayfa resmi bulunmaktadır. Bu haberler dersin metinleridir. Birinci haber metninde ünlü Fransız oyuncu *Marion Cotillard*’ın “Oscar” ödölünü aldığından; ikinci haberde Fransız yüzme şampiyonasından, üçüncü haberde ise *Diam* isimli şarkıcının “rap, hip hop” müzik tarzında aldığı ödüllerden ve kazandığı paradan bahsedilmektedir. Üçüncü ünitenin son dersinde bir radyo programcısı genç kızın radyodaki bir fotoğrafı, diğer tarafta da kitabın karakterlerinden *Lucas*’ın resmi vardır. Diyalogda radyocu kız, *Lucas*’la, ismini vermediği bir sanatçı ile ilgili soru-cevap yaparak oyun oynamaktadır. Kitabın dördüncü ünitesinin teması anlatmak ve tarif etmektir. Ünitenin ilk, kitabın 13. dersindeki görselde sinema çıkışı anne babasına rastlayan *Solène*, onun arkadaşları ve film afişlerinin görüntüleri bulunmaktadır. Diyalogda geçenler: *Solène* ve arkadaşları film izlemeye girmişler, anne ve babası ise opera izlemişlerdir. İki grup çıkışta karşılaşmışlar ve kendi izledikleri türün nasıl olduğundan bahsetmektedirler. Ünitenin ikinci dersindeki görsel ineklerin otladığı bir mera manzarasının fotoğrafından ve o merada, evinde telefonla konuşan bir kadının resminden oluşmaktadır. Resimdeki kadın, karakter *Solène*’in anneannesidir. Telefonda torunuyla konuşmaktadır. Diyalogda *Solène*’in sınavının nasıl geçtiğinden konuşurlar. Dördüncü ünitenin son dersinin görselinde dağınık bir çalışma masası görüntüsü ve telefonla konuşan bir adam resmi bulunmaktadır. Masanın üzerinde dağınık hâlde duran bilgisayar, CD’ler, kitaplar anahtar, çakmak, defterler bulunmaktadır. Dersin diyalogu ise yine *Solène* ve büyükbabası arasında geçmektedir. Anneannesinin evinde USB’sini unutan kız dedesinden onu bulmasını istemektedir. İlk kitaptaki diyaloglarda olduğu gibi bu kitapta geçen diyaloglardaki olayları da öğrenciler yaşamış, deneyimlemiş ya da yaşayacak, deneyimleyecek olabilirler. Öğrencinin günlük hayatında karşılaşabileceği olay örgülerinden oluşturulan diyalogların cümleleri öğrencilerin anlayabileceği düzeydedir ve diyaloglar akıcı bir şekilde ilerlemektedir. Bu kitaptaki işleyiş ilk önce dersin görseli üzerine hazırlık sorularıyla başlamakta daha sonra diyalog CD’den dinletilmektedir. Bu da diyaloglarda iletişim becerilerine, öğrencinin kavram düzeyini arttıracak unsurlara ağırlık verildiğinin göstergesidir.

Kitaplardaki karakterler de öğrencidir bu sayede kitabı okuyan öğrenciler kendilerini olaylara, kitaba daha sonra da Fransızcaya daha yakın hissedecektir. Metin/diyalog uzunlukları lise 3 seviyesine uygun şekilde ayarlanmıştır. Kitabın tamamına yakını diyaloglardan oluştuğu için etkileşimli olarak öğrencilerin diyalogları grup olarak, rol oyunları ile canlandırmaları da daha kolay, eğlenceli ve öğretici olabilecektir. Ana metinlerin dijital ortamlardan da dinlenebilir olmaları, öğrencilerin dinleme becerisi geliştirmekte, telaffuz ve tonlama farklılıklarını daha iyi duymalarına ve dolayısıyla içeriği daha iyi anlamalarına yardımcı olmaktadır. Bunu başka bir faydası da öğrencinin metinde geçen konuşmalardaki duygu durumlarını, şaşırma, öfkelenme, sevinç gibi duyguların ifadelerini ayırt edebilmesini sağlamasıdır. Metinlere ve konuşmalara görsellerin de eşlik etmesi öğrencinin diğer algılarını harekete geçirecek, dikkatini arttıracak ve sonuçta dilsel öğrenmeleri kalıcı olacaktır.

Salut! 12: Setin son kitabının içeriği, kullanılan diyalog ve metinler ilk iki kitabın içeriğinde bulunan metinlerdeki içeriğe birebir benzemektedir. Öğrencilerin konuşma ve dinleme becerisinin gelişimine verilen önem ilk kitaptan son kitaba doğru artış göstermiştir. Bu kitap da konu çeşitliliğine, zengin içeriğe, iletişimsel hedeflerin ağırlıklı olarak yerine getirilmeye çalışıldığı bir kitap olmuştur. Dört temel beceriden konuşma ve dinleme becerileri üzerine daha çok durulsa da okuma ve yazma etkinlikleri de ihmal edilmemiştir. Bu kitaptaki metin ve diyaloglar da öğrencinin günlük hayatında karşılaşabileceği türden olaylardan, öğrencinin ilgi ve ihtiyaç duyduğu durumlardan, ailesiyle, arkadaşlarıyla, okulunda, şehrinde, mahallesinde karşısına çıkabilecek durumlardan oluşturulmuştur. Yazarların, kişisel görüş ve yorumlarına yer verilmemiştir. Diyalog ve metinler kısa, akıcı, eğlendirici ve lise 4 öğrencisinin ilgi alanına girebilecek şekilde düzenlenmiştir. Üç kitaptaki başlıklar da ilgi çekici başlıklardır. Diyaloglar/metinler öğrenci seviyesi düşünülerek düzenlendiği için öğrencinin derse isteği ve güdülenmesi artacaktır. Örneklendirmek adına bu kitabın sadece son ünitesi ve o üniteye darslerden bahsedilecektir. Kitabın 5. ünitesinin birinci darsinin görselinde iki kız arkadaş, yeşillikli bir bahçede salıncakta oturmaktadır. Görselin etrafında İstanbul ve Nevşehir-Peri Bacaları'nın fotoğrafları bulunmaktadır. Darsin diyalogunda *Selda* ve *Aur lie* yaz planlarından, yazı nerede kiminle geçireceklerinden bahsetmektedirler. Ünitenin ikinci darsinde büyük ve geniş bir caddenin ortasında gazeteci bir erkeğin genç bir kadınla röportaj yaptığı bir görsel yer almaktadır. Darsin diyalogunda, gazeteci kıza çok parası olsaydı en büyük hayalinin ne olduğunu sormaktadır. Kız da hayallerini anlatmaktadır. Kitabın 19. ünitenin üçüncü darsinin görselinde bir baba ve kızının resmi bulunmaktadır. Kızın ellinde bir kâğıt vardır. Darsin diyalogunda notları kötü gelen kızın babasıyla yaptığı konuşma vardır. Ünitenin son darsinde

ise bir kafede oturan üç arkadaşın resmi vardır. Dersin diyalogu ise bu üç öğrenci arkadaşın olacakları sınavla ilgili notlarını toparlamaları ile ilgili yaptıkları sohbetir. Kitapta her lise öğrencisinin yaşayabileceği durumlardan bahsedilmiştir. Kitabı okuyan öğrenciler kitaptaki pek çok durumu daha önce yaşamış olduklarını düşüneceklerdir.

Etkinlikler

Salut! 10–11–12: Kitaplardaki dersler bir görsel ve bir diyalog/metin ile başlamakta, kitabın başında bulunan içerik tablosunda da derslerde etkinlik olarak hangi konuların hangi unsurlar çerçevesinde ele alınacağı önceden gösterilmektedir. Tabloda derslerin iletişimsel, dilsel amaçlarının ve kazanılacak becerilerin neler olduğunun gösterilmesi, etkinliklerin de nasıl düzenleneceği hakkında bilgi vermektedir. Lise 2 (10) ve Lise 3 (11) kitaplarında görsel ve diyalogdan sonra üzerinde durulan ilk beceri dinleme becerisidir. Ders diyalogu dinlemekle başlamaktadır. Ortalama 10–12 maddelik etkinlikler mevcuttur. Genel olarak, diyalogun/metnin dinlemesi yapıldıktan sonra “dinleyin ve soruları cevaplayın, dinleyin ve doğru cevabı işaretleyin/yuvarlak içine alın, dinleyin ve tabloyu doldurun” gibi soru türleri bulunmaktadır. Öğrencinin dinlediğini anlayıp anlamadığı, ne kadarını anladığı ölçülmektedir. Lise 4 (12) kitabında ise ağırlıklı olarak dersin görseli verildikten sonra öğrenciyi derse hazırlamak ve ısındırmak amaçlı görsel ile ilgili sorularla ders başlamaktadır. Bu kitabın ağırlık olarak hedef aldığı ilk beceri konuşma becerisidir denilebilir. Görselle ilgili kısa bir sohbetten sonra dinleme ve diğer etkinliklere geçilmektedir. Kitapların derslerinin işleniş kitaplar boyunca benzer şekilde ilerlediği için rastgele seçilen bir dersin etkinlikler bölümü incelenerek genel anlatım oluşturulmaya çalışılacaktır. Setin ilk kitabı olan lise 2. sınıf kitabının 17. dersi, 5. ünitenin de ilk dersi şekilde görüldüğü üzere “On va au cinéma? (sinemaya gidelim mi?)” başlıklı derstir.

Şekil 29. 17. ders *On va au cinéma* başlıklı ders metin, görsel ve etkinlikleri (Salut! 10, 2009: 96-97)

Leçon 17 *On va au cinéma?*

LYCEE JACQUES DE VAUCANSON

Elif : Ah la pluie! Quel mauvais temps!
 Louise : Avec ce temps, j'ai envie de voir un film. On va au cinéma?
 Maxime : Pourquoi pas?
 Thomas : Moi aussi je veux bien.
 Elif : D'accord, mais on va voir quel film?
 Thomas : OSS 117.
 Elif : C'est un film policier?
 Thomas : Non, c'est un film d'horreur. Mais ça a l'air intéressant.
 Elif : Quoi, un film d'horreur? Quelle horreur!
 Thomas : Pas de panique Elif, reste calme ! C'est un film comique. Maxime plaisante.
 Elif : Ah bon! (Elle soupire). Très drôle, Maxime!
 Louise : À quelle heure sont les séances?
 Thomas : Regardons les horaires.
 Louise : Attends, je regarde dans le journal. Hum... Il y a une séance à 14 heures à Cinécité
 Tout le monde est d'accord ?
 Maxime : OK! Allons-y!

unité 5

1 Écoute le dialogue et coche la bonne réponse. 0

a. Qui parle?

☐ une mère et ses enfants ?
☐ des amis
☐ un professeur et ses élèves

b. De quoi parlent-ils ?

☐ Ils veulent aller au cinéma.
☐ Ils veulent faire du sport.
☐ Ils veulent voyager.

2 Écoute le dialogue et raye ce qui ne convient pas. 0

1. Il fait beau.
 2. Il fait mauvais.

1. Louise et ses amis vont voir un film.
 2. Louise et ses amis vont au théâtre.

1. OSS 117 est un film d'horreur.
 2. OSS 117 est une comédie.

1. Ils vont à la séance de 14 heures.
 2. Ils ne vont pas à la séance de 14 heures.

3 Écoute et répète le dialogue. 0

4 Lis le dialogue et coche les bonnes réponses.

	On propose	On est d'accord/on accepte
On va au cinéma?	X	
Pourquoi pas?	X	
Moi aussi, je veux bien.		
D'accord.		X
Regardons les horaires.		
OK!		
Allons-y!		

Grammaire

1. Adjectif Interrogatifs

	singulier	pluriel
masculin	quel Quel film (est-ce que) tu préfères?	quels Quels films (est-ce que) tu préfères?
féminin	quelle Quelle actrice (est-ce que) tu préfères?	quelles Quelles actrices (est-ce que) tu préfères?

2. Conjugaison: l'impératif

rester
 Reste
 Restons
 Restez

Vocabulaire et expressions

1. proposer accepter
 On va au cinéma? D'accord.

2. Avoir l'air ...
 Ce film a l'air ennuyeux
 D'après moi, ce film est violent
 génial
 nul

3. Avoir envie de ...
 Ce soir, j'ai envie de regarder un film
 voir mes amis.

Şekil 29.'da görüldüğü üzere, diyalogda beş liseli arkadaş sinemaya gitmeye karar verirler, hangi filme gidecekleri konusunda fikir alışverişi yaparlar. Sonra polisiye filmine gitmeye karar verirler ve gazeteden seans saatlerine bakarak ortak karar alırlar. Diyalogdan sonraki ilk etkinlik dinleme etkinliği ve dinleme sonrası doğru cevabı bulma etkinliğidir. Etkinlik yönergesinin yanında kulaklık işareti ile de öğrenciye dinleme yapılacağı ile ilgili bilgi verilmektedir. Yönerge öğrenciye hitaben (sen öznesine hitaben) yazılmıştır. “1- Écoute le dialogue et coche la bonne réponse (diyalogu dinle ve doğru cevabı işaretle).” Öğrenciden kimin kiminle konuştuğunu anlayıp işaretlemesi istenmektedir. İkinci maddede yine bir dinleme etkinliği mevcuttur. Öğrenciden diyalogu dinlemesi ve verilen birbirine anlam olarak yakın cümlelerden uygun olmayanı çizmesi istenmektedir. Burada dinlediği diyalogdaki ayrıntıları fark edip fark edemediği kontrol edilmektedir. Daha sonra yapılan üçüncü dinleme etkinliği ile öğrencinin dinleme becerisinin gelişimi üzerine iyice durulmuş olmaktadır. Üçüncü maddedeki dinleme etkinliğinden sonra diyalogun tekrar edilmesi istenmektedir. Böylece öğrencinin yeni duyduğu sözcük, yapı, kavramları telaffuz etmesi sağlanmaktadır. Bir yandan da konuşma pratiği yapmış olmaktadır. Bu etkinlikten sonra dördüncü maddede diyalogu okuduktan sonra doğru cevap işaretlenecektir. Burada diyalogdan sözcük, yapı ve cümleler seçilmiş, bu cümlelerin dersin

iletişimsel amaçlarıyla doğru orantılı olarak öneri ifadesi mi, kabul/ret ifadesi mi olduklarının işaretlenmesi istenmektedir. Öğrenci verilen ifadelerin anlamını bilmiyorsa da diyalogu okurken, öğretmenin de yardımıyla, tonlamadan bile anlamını çıkarabilecektir. Buraya kadar olan bölümde tablolar, renklendirmeler, sembollerden yararlanılmıştır. Böylece öğrencinin hem göz hem kulağına hitap edilmiş olduğu için güdülenmesi aktif ve devamlı olacaktır. Dördüncü maddeden sonra yine renkli ve tablolarla desteklenerek sunulan dilbilgisi ve sözcük bilgisi bölümleri bulunmaktadır. Dersin dilsel amaçları doğrultusunda bu bölümde “adjectifs interrogatifs (soru sıfatları)” tekil/çoğul, kadın/erkek cinsiyet bilgilerine göre gruplandırılarak örneklenmiştir. Bir de “l’impératif (emir kipi)” kipinde “rester (kalmak)” fiilinin çekimi gösterilmiştir. “Vocabulaire et expressions (sözcük bilgisi ve ifadeler)” bölümünde de konunun temel fiilleri, sözcük grupları olan “proposer (önermek/teklif etmek)”, “accepter (kabul etmek)”, “avoir l’air... (benzetmek/gibi görünmek/havasında olmak)” ve “avoir envie de... (istemek/hevesinde olmak)” ifadelerine örnek cümleler verilmiştir. Fakat tabloda sözcüklerin açıklaması, anlamı verilmemektedir. Öğrencinin bu ifadeleri konu boyunca örnek cümleler, diyalog ve etkinliklerle tahmin etmesi, kendisinin anlamını bulması sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu bölümden sonra beşinci maddede öğrencilerden grup olarak diyalogu yüksek sesle okumaları istenmektedir. Altıncı maddede 4 adet film afişi ve maddeler halinde film türleri verilmiştir. Film türlerinin afişlerle eşleştirilmesi istenmektedir. Burada öğrenciye korku, aşk, bilim kurgu, aksiyon, komedi, belgesel filmi ve polisiye film ifadelerinin Fransızca olarak nasıl söylendiği öğretilmektedir. Öğrencilerden de verilen türlerden bazıları ile ilgili Türkçe ya da Fransızca olarak film isimleri bulmaları istenmektedir. Yedinci maddenin (a) alt maddesinde öğrenciden diyalog içinden 4 adet emir kipinde fiil bulması istenmektedir. Yönergede “Voir le tableau de référence grammaire no2” şeklinde renklendirilmiş bir cümle yer almaktadır. Öğrenciye emir kipinin ne olduğunu hatırlamak istemesi durumunda dilbilgisi bölümünde 2 numaralı tabloya bakabileceği öğütlenmektedir. Yedinci maddenin (b) alt maddesinde öğrencilerden üçerli gruplar halinde emir kipinde bir cümle hazırlamaları istenmekte ve yardım almak için emir kipi konusunun işlendiği bir diğer ders olan sayfa 61’deki 10. dersin dilbilgisi tablosunun ikinci maddesine ve şu anda işledikleri 97. sayfadaki 17. dersin dilbilgisi tablosunun iki numaralı maddesine bakabilecekleri uyarısı yapılmıştır. Bu uyarı cümleleri öğrencinin dikkatini çekmek amaçlı renklendirilmiş olarak yazılmıştır. Ardından öğrencilerden hazırladıkları cümleyi sınıfta canlandırmaları diğer öğrencilerin de canlandırılan cümleyi bulmaları istenmektedir. Sekizinci maddede öğrencilerin ikili gruplar halinde, içinde teklif ve kabul etme yapılarının olduğu kısa bir diyalog hayal edip canlandırmaları istenmekte ve örnek olarak dersin 4. etkinliğine bakmaları söylenmektedir. Sınıf arkadaşları canlandırılan

diyalogdaki durumu tahmin edeceklerdir kimle, nerede, ne yapıyorlar vb. Bununla ilgili olarak da sözcük bilgisi tablosundaki 1 numaralı anlatıma bakabilirler. Etkinlik bölümünün başından beri dinleme ve okuma becerilerini çalıştırmaları amaçlanan öğrencilerin yedi ve sekizinci etkinliklerde yazma, yaratıcılık ve rol yapma becerilerini çalıştırmaları hedeflenmiştir. Bu öğrenme-öğretme etkinlikleriyle öğrenciye de görev ve sorumluluklar verilmiş, iş birlikli öğrenme desteklenmiştir. Daha sonra iki alt maddeye ayrılan dokuzuncu etkinlik bulunmaktadır. İlk alt maddede diyalogdan seçilen ve öğrenciye konu ile ilgili öğretilmek istenen bir deyim ile ilgili bir alıştırma yaptırılmaktadır. “Maxime: “C’est un film d’horreur. Mais ça a l’air intéressant.” Öğrenciden altı çizili verilen deyimın anlamını veren cümleyi seçmesi istenmektedir. İkinci alt etkinlikte önceki altıncı etkinlikte verilen film afişlerinin inceledikten sonra verilen sözcük ve ifadeleri kullanarak öğrenciden filmler hakkındaki kendi fikirlerini söylemeleri istenmektedir. Verilen sözcükler: “bien, beau, comique, romantique, violent, intéressant, ennuyeux...”; verilen ifadeler: d’après moi, avoir l’air” şeklindedir. Verilen bu sözcük ve ifadeleri kullanarak öğrenci örnek olarak verilen cümledekine benzer cümlelerle kendi fikirlerini ifade edeceklerdir. Örnek cümle: “Affiche: D’après moi, ce film est comique.” Öğrenci hem yaratıcılığını kullanacak hem bu derste öğrenmiş olduğu bilgileri kullanacak hem de ifade etme pratiği yapmış olacaktır. Bir yandan da benzer bir konuda öğrendiği yapıları kullanarak da fikir beyan edebilecektir. Derste öğrenilen sözcük, yapı ve ifadeleri sıcağı sıcağına cümle içinde ve öğretmen ve öğrencilerin önünde kullanmak öğrenciye hem cesaret kazandıracak hem de bilgilerin öğrencinin aklında kalmasına fayda sağlayacaktır. Üç alt maddeli onuncu etkinlikte ilk maddede, diyalogdaki hangi cümleın “Je veux voir un film?” cümlesiyle aynı anlama geldiğı sorulmaktadır. Diyalogda Louise isimli genç karakter şu cümleyi kurmaktadır: “Avec ce temps, j’ai envie de voir un film. On va au cinéma? (bu havada film izlemek istiyorum, sinemaya gidelim mi?).” Bu cümleyi doğru cevap olarak bulan öğrenci “avoir envie de” yapısının “vouloir” fiiliyle aynı anlama geldiğini öğrenmiş olacaktır. Bir sonraki alt maddede de öğrenilen yapıyı pekiştirmek amaçlı verilen resimlere uygun olarak “avoir envie de...” kalıbını kullanarak öğrencilerden cümle kurmaları istenmektedir. Sözcük bilgisi tablosuna yardım almak için bakabilecekleri renklendirilmiş olarak önerilmektedir. Üçüncü alt maddede (c) bir canlandırma oyun etkinliğı vardır. Öğrenciler beşer kişilik gruplar olarak şu anda ne yapmak istediklerini canlandıracaklar, arkadaşları da onlara sorular soracaklardır. Bu şekilde canlandırma etkinlikleriyle öğrenci bir yandan öğrenirken bir yandan da eğlenmektedir. On birinci etkinlikte dört adet cümle verilmiştir, verilen cümlelerde altı çizili unsurlar vardır ve öğrencilerden altı çizili ifadeye en uygun soru çeşidini dilbilgisi tablosunun 1 numaralı açıklamasından yardım alarak bulmaları istenmektedir. Verilen bir

sözcük/yapı/ifadeyi kullanarak cümle kurabilmek kadar verilen bu unsurları kullanarak soru cümlesi yapmak da dil öğretiminde oldukça önemli bir beceridir. Bu tür etkinlikler sayesinde öğrenci yabancı dilde soru sorabilmeyi de öğrenebilmektedir. On ikinci maddedeki etkinlikte bir canlandırma etkinliği mevcuttur. Bir önceki etkinlikte tablo oluşturularak verilen ünlü kişilerden birini seçerek öğrencilerden canlandırmaları istenmektedir. Daha sonra öğrenciler “quel, quelle, quels, quelles” soru sıfatlarını kullanarak arkadaşına sorular soracak ve arkadaşının hangi ünlüyü canlandırmak üzere seçtiğini tahmin etmeye çalışacaktır. Etkileşimli ve iş birlikli bu etkinlikle öğrenci konuşma becerisini geliştirebilecek ve soru sorarken de kendini daha rahat hissedecektir. Dersin son etkinliği, on üç numaralı etkinlikte ise öğrencilerden internetteki sohbet programlarındaki gibi bir arkadaşıyla kutlamaya, sinemaya, spor yapmaya vb. gibi bir etkinlik önerisi hakkında yazılı olarak diyalog oluşturmaları istenmektedir. Diyalogda soru ve cevaplarla etkinliğin yerini, tarihini, saatini vb. kararlaştıracak olan öğrenciler örnek olarak sözcük bilgisi tablosunun birinci maddesine bakabilirler.

Derslerin ve genel olarak setin tüm kitaplarının etkinlikler bölümlerinin düzenlenmesi incelendiğinde, etkinliklerin öğrencinin dört temel dil becerisinin tümünü kullanabileceği içeriklerden oluşturulduğu görülmektedir. Derste verilmek istenen dilbilgisi ve sözcük bilgisi konularının tekrar, yazma, tablo doldurma, doğru cevabı seçme/söyleme, dinleme, canlandırma, okuma, konuşma gibi çalışmalarla eğlendirerek öğretilmesi hedeflenmiştir. Etkinliklerin kendi içinde bütünlük oluşturacak şekilde verildiği söylenebilir. Yönergelerin uygulama basamaklarının, kullanılan görsellerin anlaşılır, kullanışlı ve bütünlük içinde sunulduğu görülmektedir. Tanımlar, açıklamalar ve örnekler tartışmaya yol açmayacak şekilde açık ve nettir. Etkinlikler dersler gibi görsel unsurlarla ve renklerle zenginleştirilmiştir. Öğrencinin dikkatini canlı tutacak her düzenleme kullanılmaya çalışılmış ve öğrencinin sürekli aktif katılımını sağlayacak türde düzenlemeler yapılmıştır.

Sosyo-Kültürel İçerik

Salut! 10–11–12: Ders kitabı seti bir önceki JVF 4 kitabında olduğu gibi sadece Fransa ve Türkiye’ye ait değil diğer ülkeleri de temsil eden pek çok sosyo-kültürel unsur içermektedir. Bu inceleme başlığının altına sığmayacak kadar çok sosyo-kültürel unsur olduğundan, kitaplardan seçilen birkaç örnekle kitapların sosyo-kültürel içeriklerinden bahsedilecektir. *Salut!* lise ders kitap setinin basıldığı yıllar, Türkiye’de gençlerin hayatına televizyonun, güncel haber ve magazin in iyiden iyiye girdiği yıllardır. Bu yüzden kitaplarda bol miktarda yerli ve

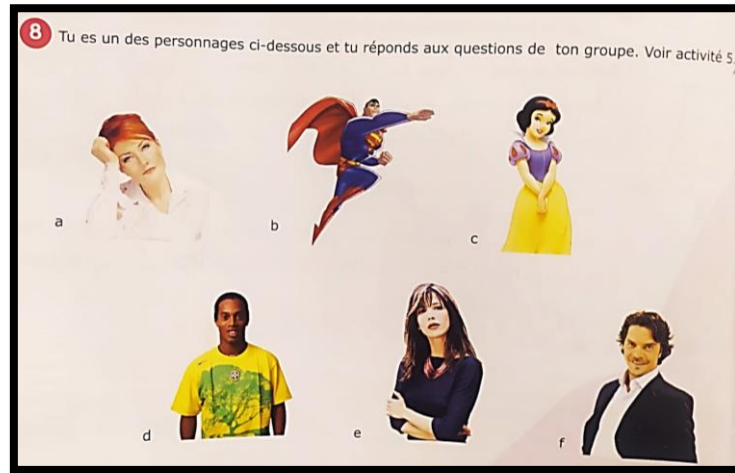
yabancı sanatçı, şarkıcı, oyuncu, futbolcu gibi kişilerin fotoğraf ve isimleri dünyaya açılmaya başlayan gençlerin ilgisini fazlasıyla çeken Avrupa ve diğer kıtalardaki ülke, şehir ve turistik yerlerin fotoğraf ve isimleri, tarihî olarak hem Türkiye hem de diğer ülkelere ait önemli kişilerin, yerlerin, heykellerin ve diğer sanat eserlerinin görsel ve isimleri gibi daha pek çok sosyo-kültürel unsura rastlanmaktadır.

Salut! 10 kitabından örnekler şu şekildedir:

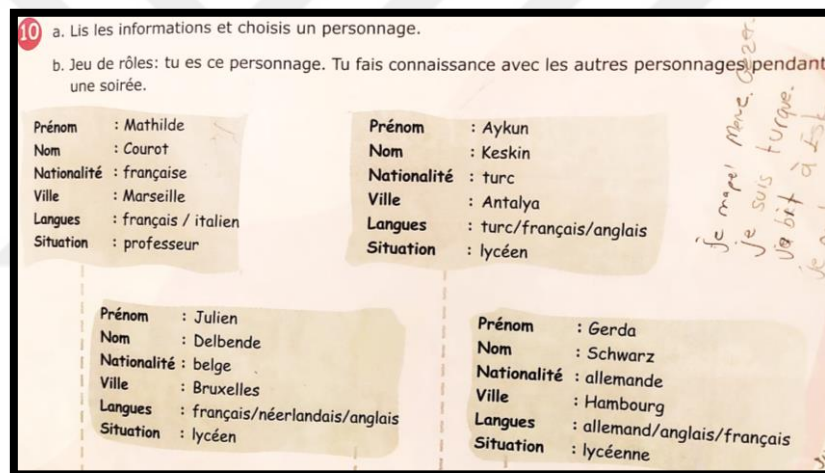
- Fransa'ya ait unsurlar: *La Sorbonne, Les Champs-Élysées, Le Louvre, Le croissant, le TGV, L'équipe de France de football (les Bleus), Paris, Tours, Amélie filminin afişi, Fransa bayrağının resmi, Lyon, Nantes, Bordeaux, Marseille, Strasbourg, La Tour Eiffel, Saint-Malo, Châteaubriand, Juliette Binoche, Sophie Marceau, Tartuffe de Molière.*
- Türkiye'ye ait unsurlar: *Mustafa Kemal Atatürk, Ali Rıza Bey, Zübeyde Hanım, İstanbul, İstanbul Boğazı (Boğaziçi), Beyazıt Öztürk, Candan Erçetin, Tarkan, Türk bayrağının resmi, Taksi, Anıtkabir'in fotoğrafları, Ortaköy, ayran, musakka, baklava, Dolmabahçe, Bodrum, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, Fethiye, Kapadokya, hamam, Topkapı, Mısır Çarşısı.*
- Almanya'ya ait unsurlar: *Hambourg, Almanya bayrağının resmi, Berlin*
- *Belçika (Brüksel), Portekiz (Lizbon), Danimarka, Çin, Japonya (Tokyo), Norveç, Yunanistan (Atina), İngiltere (Londra), Senegal (*
- *Dakar), İtalya (Roma)*
- *İrlanda ve Meksika bayraklarının resimleri.*

Aşağıdaki şekillerde *Salut! 10* kitabında bulunan sosyo-kültürel unsurlara birkaç örnek görülmektedir:

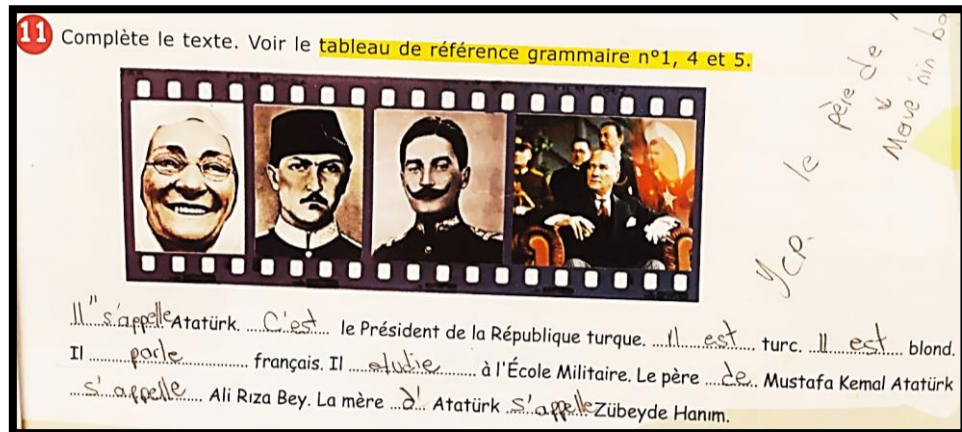
Şekil 30. 2. ders sosyo-kültürel unsur örneği (Salut! 10, 2009: 22)



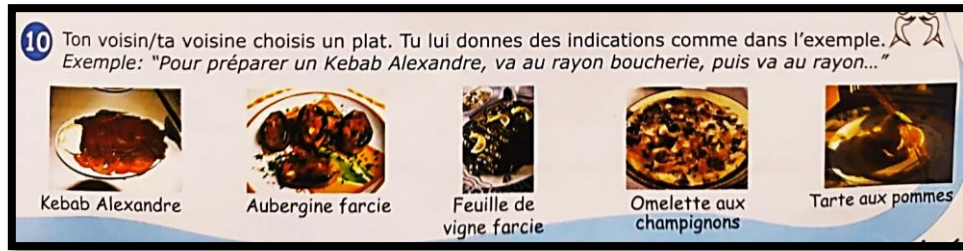
Şekil 31. 2. ders sosyo-kültürel unsur örneği (Salut! 10, 2009: 23)



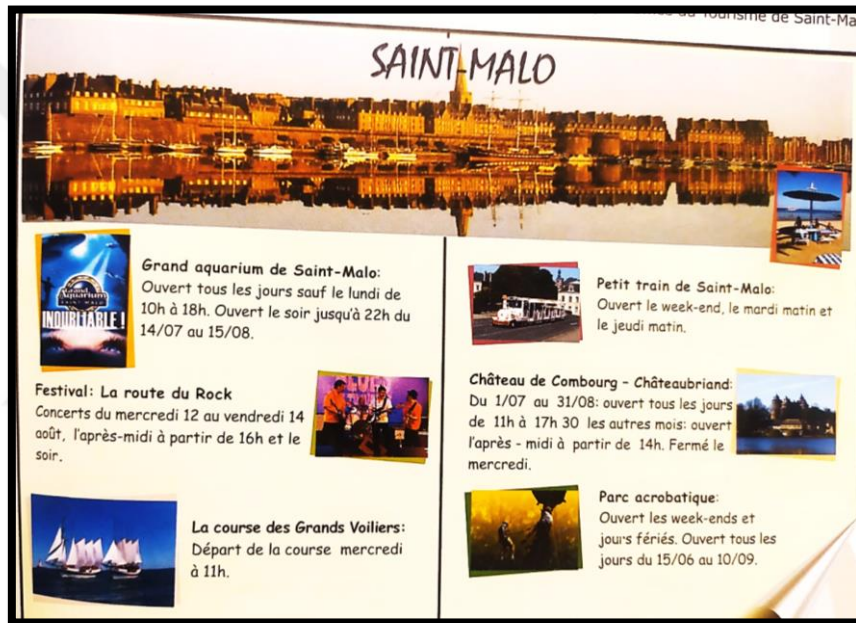
Şekil 32. 4. ders sosyo-kültürel unsur örneği (Salut! 10, 2009: 31)



Şekil 33. 10. ders sosyo-kültürel unsur örneği (Salut! 10, 2009: 63)



Şekil 34. 13. ders sosyo-kültürel unsur örneği (Salut! 10, 2009: 73)

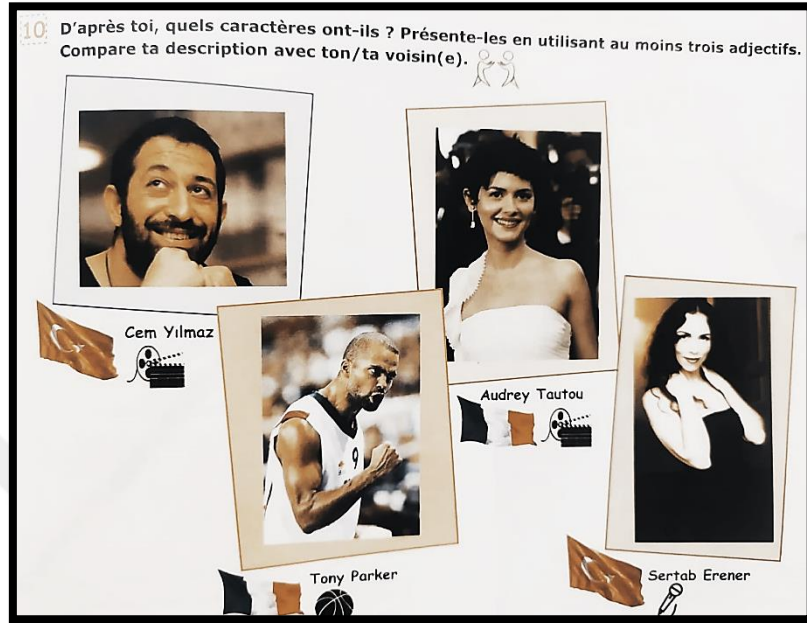


Salut! 11 kitabından örnekler:

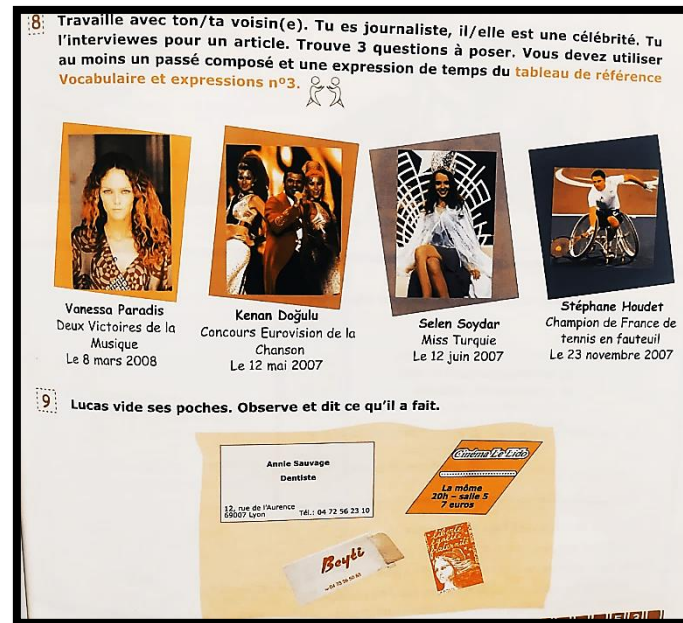
- Fransa'ya ait unsurlar: *Lyon, Paris, Audrey Tatou, Tony Parker, les berges du Rhône, le parc de la Tête d'Or, Disneyland Paris, Parc Astérix, Marseille, Grenoble, Chambéry, Roanne, Bordeaux, le TGV, Cordon-bleu, Le Vieux Port, Marion Cotillard (La Môme), Laure Manaudou, Vanessa Paradis, Stéphane Houdet, Molière (Cimri), Clermont-Ferrand.*
- Türkiye'ye ait unsurlar: *İzmir, Cem Yılmaz, Sertab Erener, Ankara, Bahçelievler, kebab, Antalya, Nuri Bilge Ceylan, Kenan Doğulu, Selen Soyder, Atatürk'ün devrimleri (Harf İnkılabı, Soyadı Kanunu, Latin Alfabesinin Kabulü, Kadınların Seçme ve Seçilme Hakkı, Kılık Kıyafet Kanunu).*

Aşağıdaki şekillerde *Salut! 11* kitabında bulunan sosyo-kültürel unsurlara birkaç örnek görülmektedir:

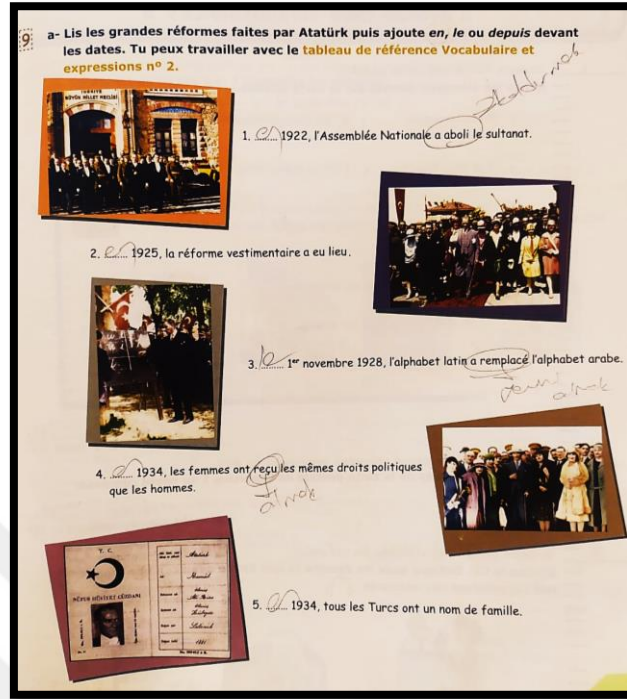
Şekil 35. 2. ders sosyo-kültürel unsur örneği (*Salut! 11*, 2011: 9)



Şekil 36. 11. ders sosyo-kültürel unsur örneği (*Salut! 11*, 2011: 53)



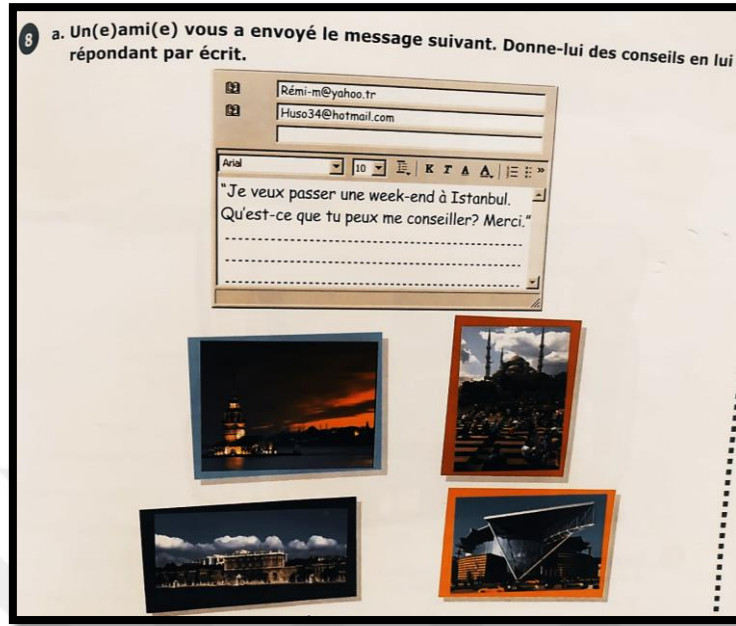
Şekil 37. 12. ders sosyo-kültürel unsur örneği (Salut! 11, 2011: 57)



Salut! 12 kitabından örnekler:

- Fransa'ya ait unsurlar: Lille, Lyon, Edith Piaf (*Je ne regrette rien*), Marseille, Rouen.
- Türkiye'ye ait unsurlar: Dolmabahçe Sarayı, Kız Kulesi, Fatih sultan Mehmet, Mustafa Kemal Atatürk, Peri Bacaları, Fatih Sultan Mehmet Köprüsü, Nemrut Dağı ve Mevlana'nın fotoğrafları, Ürgüp.
- Shrek, Titanic, James Bond 007, Superman, Time dergisi.

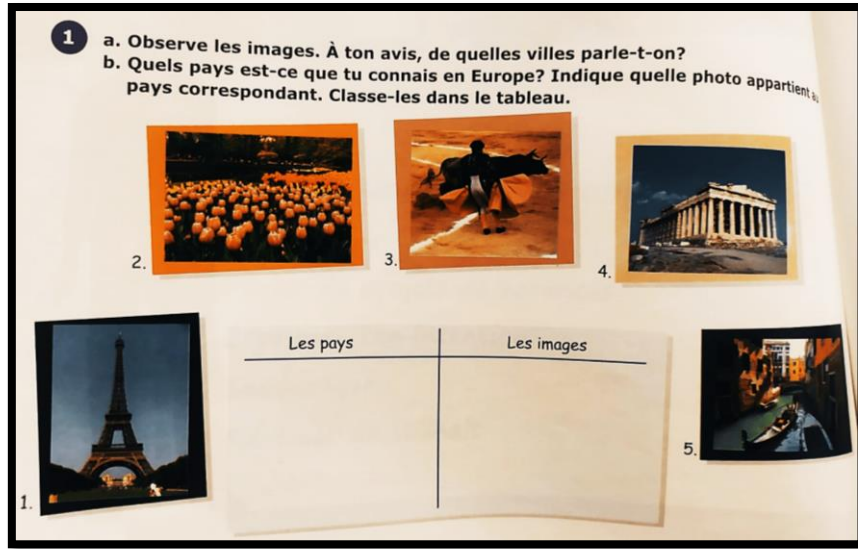
Aşağıdaki şekillerde *Salut! 12* kitabında bulunan sosyo-kültürel unsurlara birkaç örnek görülmektedir:



Şekil 38. 11. ders sosyo-kültürel unsur örneği (*Salut! 12*, 2010: 65)



Şekil 39. 15. ders sosyo-kültürel unsur örneği (*Salut! 12*, 2010: 85)



Şekil 40. 17. ders sosyo-kültürel unsur örneği (Salut! 12, 2010: 94)

Örneklerden görüldüğü üzere, kitap setinin tümünde hem hedef kültüre hem kaynak kültüre hem de diğer kültürlerle ait pek çok unsur mevcuttur. Verilen örnekler dışında da kitaplarda farklı kültürlerle ait daha pek çok sosyo-kültürel unsur bulunmaktadır. Bu sosyo-kültürel unsurlar kitaplarda metinlere, diyaloglara, etkinliklere, soru-cevaplara, ölçe-değerlendirme bölümlerine, dinleme parçalarının içine yerleştirilerek öğrenciye dili öğretirken dilin ait olduğu kültür üzerine de bilgi verilmektedir. Kitaplar sadece hedef kültüre ya da sadece kaynak kültüre ait unsurlarla çevrelenmediği için yanlı bir bakış açısı sergilememektedir. Fransa ve Türkiye dışındaki ülkelere ait olan şehir, kişi, yer vb. unsurlara yer vererek de öğrenciye kültürlerarası bir bakış açısı ve genel kültür bilgisi kazandırılmaya çalışılmıştır. Sözcük ve sözcük gruplarında cümlelerde bu tür unsurlara denk gelen öğrenci sıkılmamakta aksine öğrencinin güdülenmesi artmaktadır. Çünkü kullanılan unsurların hemen hepsi güncel, yeni, öğrencinin yaş ve seviyesine uygun ve ilgisini çekecek nitelikte verilerdir.

Yöntem ve Yaklaşım

Salut! 10–11–12: Lise 2, 3 ve 4. sınıfların Fransızca yabancı dil ya da ikinci yabancı dil dersleri için hazırlanan bu kitap seti “İletişimsel Yaklaşım” ilkeleri esas alınarak yazılmış ve başlangıç düzeyindeki gençlere Fransız dilinin söz dağarcığını, dil yapısını ve sesletimi konusunda farkındalık kazandırmayı amaçlamaktadır. Yaklaşımın etkileri ders kitaplarında açık bir şekilde görülebilmektedir. Oluşturulan diyaloglar öğrencilerin gerçek yaşam durumlarında iletişim kurabilmeleri ve iletişim becerilerini kazanabilmelerini sağlamaktadır. Kitaplarda hedeflenen dört temel dil becerisinden sözlü anlama ve üretime ağırlık verilmekte

ve her ünite bir iletişim amacına temas kurma, önerme, kendini ve olayları zamanda konumlandırma vb. bir konuşma edimine odaklanmaktadır. Kitaplardaki diyaloglarda öğrencilerin farklı iletişim durumlarına göre aynı eylemi gerçekleştirmek için kullanılan farklı söz biçimlerini gözlemlene olanağına sahip oldukları görülmektedir. Bu çeşitlilik öğrencilerin farklı modeller arasından seçim yapma olanağına sahip olmaları anlamına gelmektedir. Bunun yanı sıra bu çeşitlilik öğrenenlerin olası durumlara ve iletişimsel niyetlere göre durumu anlayıp söz edimlerini gerçekleştirebilmelerini, öğrendikleri dilin konuşulduğu toplum içinde etkileşimde bulunabilmelerini sağlayacak bir iletişimsel yeterlik kazanmalarına hizmet etmektedir. Kitaplarda sunulan genç lise öğrencileri arasında geçen diyalogların günlük hayatta kullanılan ifadelerle yakın ifadeler içerdiği, bunun da konuşma dilinin gözlemlenmesi ve öğrenciler arasında konuşma dilinin öğrenilmesini kolaylaştırdığı ifade edilebilir.

Öğrenciler için iletişim kurmak dilsel ihtiyaçlarının karşılanması ve dilsel becerilerin uygulamaya dönüştürülmesidir. İçerikte iletişim kurabilmek için gerekli dilsel kurallar doğrudan doğruya verilmemiş, okuma ya da dinleme parçaları aracılığıyla sunulmuştur. Dilbilgisine yaklaşım tümevarımsaldır. Bu yaklaşımda öğretmen kuralı hemen açıklamaz ancak öğrencilerin kendi kendilerinin başarabilmeleri için gözlem ve yansıtma rehberlik etmeye çalışır. Kitaplarda da örnek durumlardan hareketle öğrenciler önce dilin nasıl kullanılması gerektiğini öğrenmekte sonra da dilsel kuralları içselleştirerek öğretmenin de rehberliğiyle uygulamaya dökmektedirler. Sonraki süreçlerde, sınıf ortamında her fırsatta bir konu belirlenerek dilsel üretim yapmaları amaçlanmaktadır. Öğrenciler dili açıklayabilmeleri için değil dili kullanabilmeleri için ölçütler edinmeye yönlendirilmektedir. Ders kitabında içindekiler tablosunda, üzerinde çalışılan iletişimsel ve dilsel hedeflerin yanı sıra edinilmesi gereken becerilerine dair veriler sunulmaktadır. Genel bir kural olarak kitaplarda benimsenen yaklaşım iletişimsel ve kültürlerarasıdır; ünitelerin sonunda yapılan öz değerlendirme testleri, yeni bilgilerin sabitlenmesinde esastır. Sunulan diyalogların da, iletişimsel ifadelerin de, yaratılan durumların da öğrenci seviyesine uygun ve işlevsel bir yöntemle uygulandığı ifade edilmelidir. Kitaplarda “İletişimsel Yaklaşım”ın etkileri oldukça fazla hissedilmekte başka bir yöntem izlenimleri edinilmemektedir. Kitapta konuların sunumu, açıklamaları, dilsel işlevlerin öğretimi ve iletişimsel amaçlar konularla bütünleştirilerek öğretilmiştir. Öğrenci merkezli bir öğretim benimsenmiş ve bu yüzden grup çalışmaları, oyun ve canlandırma teknikleri kullanılmıştır. Grup çalışmasının en büyük faydası hem grup içindeki her öğrencinin kendisini dilsel olarak geliştirme fırsatı bulması hem de gruptaki sessiz öğrencilerin bile söz alıp fikirlerini ifade ettiği bir öğretim anlayışından oluşmasıdır.

4.2.2.5. *Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2* Kitaplarının İçerik Özellikleri

Üniteler-Dersler-Başlıklar

Nouveau Bien Sûr! A1.1: Setin ilk kitabı “Unité” olarak isimlendirilmiş 8 ana üniteye, her ünite üçer derse, toplamda yirmi dört derse ayrılmaktadır. Kitapta ünitelerin de, derslerin de ayrı ayrı başlıkları bulunmaktadır. Üniteye verilen başlık derslerin başlıklarını da kapsayan, ünitenin temasını oluşturmaktadır. Örneğin, kitabın “Les activités sportives” ana başlıklı 6. ünitesinin ders başlıkları sırasıyla: Les sports (sporlar), Les sports de saison (mevsimlik sporlar), Week-end en famille (aile ile hafta sonu)’dur. Bu başlıklar hem “Sommaire (özet/içerik)” sayfasında hem “Tableau des Contenus (içindekiler/içerik tablosu)” sayfasında hem de her ünitenin kapak sayfasında bulunmaktadır. İlk kitabın ünite ve ders başlıkları sıralaması şu şekildedir:

Unité 1: L’individu et la société (birey ve toplum): Leçon 1: Contacter le français (Fransızca iletişim); Leçon 2: Salutations (selamlaşmalar); Leçon 3: Faire la connaissance (tanışmak);

Unité 2: La description (tanım/tarif): Leçon 4: Description physique (fiziksel tanım); Leçon 5: Portrait moral (manevi portre); Leçon 6: Les loisirs (hobiler);

Unité 3: La santé et la forme (sağlık ve formda olmak): Leçon 7: Je dessine avec papa (babamla çiziyorum); Leçon 8: La santé (sağlık); Leçon 9: Mes goûts alimentaires (yemek tercihlerim);

Unité 4: L’agenda et les vêtements (ajanda ve kıyafetler): Leçon 10: Quelle heure est-il? (saat kaç?); Leçon 11: Les saisons (mevsimler); Leçon 12: Mes vêtements (kıyafetlerim);

Unité 5: Cadre familial (aile ortamı): Leçon 13: Ma maison (evim); Leçon 14: Les professions (meslekler); Leçon 15: En cuisine (mutfakta);

Unité 6: Les activités sportives (spor aktiviteleri): Leçon 16: Les sports (sporlar); Leçon 17: Les sports de saison (mevsimlik sporlar); Leçon 18: Week-end en famille (aile ile hafta sonu)

Unité 7: Les loisirs (hobiler): Leçon 19: Une maison pour les oiseaux (kuşlar için bir ev); Leçon 20: J’ai 14 ans (14 yaşımdayım); Leçon 21: Où vas-tu? (neredesin?);

Unité 8: Les vacances (Tatiller): Leçon 22: Projets des vacances? (tatil planları); Leçon 23: Vous voyagez comment? (nasıl seyahat edersiniz?); Leçon 24: À l'hôtel (otelde).

Lise 1. sınıf seviyesi için hazırlanan setin ilk kitabının ünite ve ders başlıkları öğrencinin günlük hayatında yaşadığı, yaşayabileceği, öğrencinin kendisinden, selamlaşma ve Fransızcayla ilk temasından, çevresindeki olay ve olgulara doğru giden bir düzenleme olduğunu göstermektedir. Teması birey ve toplum olan ilk ünitenin üç dersi, Fransızca iletişim, selamlaşma ve tanışma ile başlamaktayken, kitabın son ünitesine gelindiğinde, seyahat ve tatil planları, otelde kalmak gibi konulara doğru ilerlemektedir. Bu şekilde bir düzenle ilerleyen başlıklar ünitelerin, derslerin, tema ve konuların genişleyen, birbiriyle tutarlı ve mantıksal bir sıranın izlenmiş olduğunu göstermektedir. Başlıklar öğrencinin dikkatini çekecek şekilde kısa, net, merak uyandırıcıdır. Dersler Fransızca'yı yeni yeni öğrenmeye başlayan bir öğrencinin ilk aşamada ihtiyaç duyacağı temalardan oluşturulmuştur. Selamlaşma, Fransızcayla tanışma, hobilerden bahsetme, sevdiği yiyeceklerden bahsetme, saatler, mevsimler, kıyafetler ve meslekleri öğrenme vb. gibi derslerle öğrenci hem ilk dilbilgisi konularını öğrenecek hem de kendinden başlayarak, ailesine ve çevresine doğru bir gelişim izleyen konular hakkında beceriler kazanacaktır. Kitapta bulunan her dersin çeşitli becerileri kapsayan, “Objectifs linguistiques (dilsel amaçları)”, “Situations orales (sözel durumları)”, “Écritures (yazım konuları)”, “Compréhension des textes (metinlerin anlaşılması)” ve “Vocabulaire (sözcük bilgisi)” bölümleri bulunmaktadır. Maddeler halinde ayrıntılı bir şekilde verilen öğrencinin bir dönem ya da bir yıl boyunca her derste ne öğreneceğini, hangi sözlü, yazılı becerileri edineceğini ve hangi sözcük bilgisi konularını işleyeceğini gösteren bu bölümler sayesinde öğrenci kendisini güvende ve rahat hissedecektir. Örneğin tanım/tarif temalı 2. ünitenin “Description Physique (fiziksel tanım) başlıklı ilk dersi, kitap genelindeki 4. dersin dilsel amaçları “les adjectifs qualificatifs” niteleyici sıfatları işlemektir. Dersin sözel durumları bir şeyin ya da birinin fizikî bir tanımını yapmak, yazımda bu tanımları yazıya aktarabilmek, sözcük bilgisinde de “décrire (tarif etmek, tanımlamak)” fiilini, “grand (büyük), petit (küçük), beau (güzel), large (geniş), vieux (eski/yaşlı)” vb. sıfatları öğrenmektir. Bu maddeler her derste işlenecek konu hakkında bilgi vermektedir. İleriki zamanlarda işlenecek ders ile ilgili ön bilgi sahibi olan öğrencinin en başta varsa kaygı düzeyi azalmaktadır çünkü bilinmezlik ortadan kalkmıştır. Ayrıca öğrencinin önceden hazırlık yapma fırsatı olmakta bu sayede konunun zorluk seviyesi yarıya inmekte ve kendisini daha rahat hissetmektedir. Bir önceki “Salut!” isimli kitap setinde diyalog, metin ve etkinliklerde, tüm kitap boyunca aynı isimlerin, karakterlerin kullanılmasıyla yaratılan devamlılık durumu bu kitap seti için geçerli olmamıştır. Ortak

karakter ve isimler olmasına rağmen her derste yeni isim ve karakterlerin başından geçenler anlatılmaktadır. Ünite, ders, bölüm ve konular arasında bir önceki konuda öğrenilenin üzerine eklenme durumu olduğundan ve konular bireyden çevreye doğru genişleyen bir yapıda olduğundan üniteler arası geçişlerde de kendiliğinden mantıksal bir sıra meydana gelmiştir. Bir dersin işleniş aşamaları da kendi içinde mantıklı bir tutarlılık göstermektedir. Bir metin ya da diyalog ve bir görselden oluşan temel anlatı, daha sonra etkinlik ve kısa kısa dilbilgisi hatırlatmaları, sonrasında ödevler vb. şeklinde bir sıra izlenmiştir. Kitaptaki, başlıklar, başlık altında verilenler, etkinlik yönergeleri, alıştırma içerikleri gibi unsurlar birbiriyle tutarlıdır. Sayfalardaki, başlık, alt başlık, paragraf, görsel gibi öğeler, punto, renk ve yazı tipi gibi özellikler açısından sistematik bir bütünlüğe sahiptir.

Nouveau Bien Sûr! A1.2: Setin ikinci kitabı “Unité” olarak isimlendirilmiş 8 ana üniteye, her ünite üçer derse, toplamda 24 derse ayrılmaktadır. Kitapta ünitelerin de derslerin de ayrı ayrı başlıkları bulunmaktadır. Üniteye verilen başlık, derslerin başlıklarını da kapsayan ünitenin temasını oluşturmaktadır. Örneğin “La jeunesse (gençlik)” ana başlıklı 4. ünitenin ders başlıkları sırasıyla: “Allons à la fête! (haydi, partiye gidelim!), Mon Voyage (yolculuğum), Mes loisirs (hobilerim)” şeklindedir. Bu başlıklar hem “Sommaire (özet/içerik)” sayfasında hem “Tableau des Contenus (içindekiler/içerik tablosu)” sayfasında hem de her ünitenin kapak sayfasında bulunmaktadır. İkinci kitabın ünite ve ders başlıkları sıralaması şu şekildedir:

Unité 1: L’individu et la société (birey ve toplum): Leçon 1: Salutations (selamlaşma); Leçon 2: Je prépare mon blog (blogumu hazırlıyorum); Leçon 3: La nationalité (milliyet);

Unité 2: L’éducation (eğitim): Leçon 4: Un nouveau au lycée (lisede yeni biri); Leçon 5: La scolarité (okullaşma); Leçon 6: La rentrée (okula dönüş);

Unité 3: Mes préférences (tercihlerim): Leçon 7: Le bon choix (doğru seçim); Leçon 8: Ma profession (mesleğim); Leçon 9: Pôle emploi (istihdam merkezi);

Unité 4: La jeunesse (gençlik): Leçon 10: Allons à la fête! (haydi, partiye gidelim!); Leçon 11: Mon Voyage (yolculuğum); Leçon 12: Mes loisirs (hobilerim)

Unité 5: Le sport (spor): Leçon 13: La marche dans la nature (doğa yürüyüşü); Leçon 14: Un match de foot (bir futbol maçı); Leçon 15: La météo (hava durumu);

Unité 6: Les rêves et les plans (hayaller ve planlar): Leçon 16: Projets d’avenir (gelecek planları); Leçon 17: Plans de vacances (tatil planları); Leçon 18: Mes rêves (hayallerim);

Unité 7: La communication (iletişim): Leçon 19: Comme convenu (kararlaştırıldığı gibi); Leçon 20: Les photographes parlent (fotoğrafçılar konuşuyor); Leçon 21: Je commande (sipariş veriyorum);

Unité 8: L’art (sanat): Leçon 22: Avec audioguide ou visite guidée (sesli rehber veya rehberli tur); Leçon 23: La ville souterraine (yeraltı şehri); Leçon 24: Cinéma en plein air (açık hava sineması).

Setin 1. ve 2. kitabındaki başlıklar arasında ortak ünite ve ders başlıkları olduğu görülmektedir. İki kitabında ilk ünite başlıkları “L’individu et la société”dir, ünite içindeki bir dersin de başlığı iki kitapta da aynıdır: “Salutations”. Fakat ünite ve ders içerikleri farklı tema, konu ve metinlerden oluşturulmuştur. Bu ortaklık setin tüm kitapları arasında da geçerlidir. Aynı ünite veya ders başlığı kullanılmış fakat metin seçimleri ve ders içerikleri farklı şekilde oluşturulmuştur. “A1.2” kitabının ünite ve ders başlıkları lise 2. sınıf öğrencisinin seviyesine uygun ve ilgi duyabileceği konu seçimlerinin yapıldığını göstermektedir. Lise 1. sınıfta belli düzeyde dilbilgisi ve sözcük bilgisi edinen, kendinden ve yakın çevresinden bahsedebilen öğrenci, lise 2. sınıfta artık tercihlerinden, okulundan, eğitiminden, yaşının gerektirdiği aktivitelerden, gelecek planlarından konuşabilir hâle gelecektir. Seçilen konulara bakıldığında, ilk kitapta olduğu gibi yine sarmal ve tekrarlara dayanan bir yöntem izlendiği görülmektedir. Kitabın ünite ve ders başlıkları öğrencinin günlük hayatında yaşadığı, yaşayabileceği, birbiriyle tutarlı ve mantıksal bir sıra izleyen olay ve konulardan oluşmuştur. Başlıklar öğrencinin dikkatini çekecek şekilde kısa, net, merak uyandırıcıdır. “Allons à la fête!” gibi ünlem işaretli ve çağrı içeren başlıklarla öğrencinin dikkati çekilmeye çalışılmıştır. İlk kitapta olduğu gibi bu kitapta da her dersin çeşitli becerileri kapsayan “Objectifs linguistiques (dilsel amaçları)”, “Situations orales (sözel durumları)”, “Écritures (yazım konuları)”, “Compréhension des textes (metinlerin anlaşılması)” ve “Vocabulaire (sözcük bilgisi)” bölümleri bulunmaktadır. Maddeler halinde ayrıntılı bir şekilde verilen öğrencinin bir dönem ya da bir yıl boyunca her derste ne öğreneceğini, hangi sözlü, yazılı becerileri edineceğini ve hangi sözcük bilgisi konularını işleyeceğini gösteren bu bölümler sayesinde öğrenci kendisini güvende ve rahat hissedecektir. Örneğin hayaller ve planlar temalı 6. ünitenin “Plan de vacances (tatil planı)” başlıklı ikinci dersi kitap genelindeki 17. dersin dilsel amaçları “Présent, futur proche, passé récent, imparfait” şimdiki, yakın gelecek, yakın geçmiş ve di’li geçmiş zamanı işlemektir. Dersin sözel durumları tatil planlarından bahsetmek, telefonda konuşma yapabilmek, tatilini nerede ve ne zaman geçireceğini yer ve zaman ifadeleriyle tarif edebilmektir. Yazılı olarak olayları zaman içinde konumlandırabilmek, bir e-mail yazmak ve bir otel rezervasyon formu doldurabilmek. Sözcük

bilgisinde de bir nesneyi ya da yeri tarif ederken kullanılan yer ve yön zarflarını öğrenmektir. İleriki zamanlarda işlenecek ders ile ilgili ön bilgi sahibi olan öğrencinin en başta varsa kaygı düzeyi azalmaktadır çünkü bilinmezlik ortadan kalkmıştır. Ayrıca öğrencinin önceden hazırlık yapma fırsatı olmakta bu sayede konunun zorluk seviyesi yarıya inmekte ve kendisini daha rahat hissetmektedir. Bu kitapta da kullanılan karakter ve isimlerde ortak karakter ve isimler olmasına rağmen devamlılık söz konusu değildir. Ünite, ders, bölüm ve konular arasında bir önceki konuda öğrenilenin üzerine eklenme durumu olduğundan ve konular bireyden çevreye doğru genişleyen bir yapıda olduğundan üniteler arası geçişlerde de kendiliğinden mantıksal bir sıra meydana gelmiştir. Bir dersin işleniş aşamaları da kendi içinde mantıklı bir tutarlılık göstermektedir. Bir metin ya da diyalog ve bir görselden oluşan temel anlatı daha sonra etkinlik ve kısa kısa dilbilgisi hatırlatmaları, sonrasında ödevler vb. şeklinde bir sıra izlenmiştir. Kitaptaki başlıklar, başlık altında verilenler, etkinlik yönergeleri, alıştırma içerikleri gibi unsurlar birbiriyle tutarlıdır. Sayfalardaki başlık, alt başlık, paragraf, görsel gibi öğeler, punto, renk ve yazı tipi gibi özellikler açısından sistematik bir bütünlüğe sahiptir. Yazılar, görseller, başlıklar, maddelendirmeler arasında karışık ve iç içe geçmiş bir yazım ve yerleşim düzeni değil oldukça organize, okumayı kolaylaştıracı bir düzen takip edilmiştir.

Nouveau Bien Sûr! A2.1: Setin üçüncü kitabı ilk iki kitaptaki gibi “Unité” olarak isimlendirilmiş, 6 ana üniteye, her ünite üçer derse, toplamda 18 derse ayrılmaktadır. Ünite sayısı bu kitapta daha azdır. Kitapta ünitelerin de, derslerin de ayrı ayrı başlıkları bulunmaktadır. Üniteye verilen başlık, derslerin başlıklarını da kapsayan ünitenin temasını oluşturmaktadır. Örneğin “La Science et la Technologie (bilim ve teknoloji)” ana başlıklı 6. ünitenin ders başlıkları sırasıyla: “Questions sur l’avenir (gelecek üzerine sorular), La communication de demain (yarının iletişimi), Les moyens de transports futuristes (fütüristik ulaşım araçları) şeklindedir. Bu başlıklar hem “Sommaire (özet/içerik)” sayfasında hem “Tableau des Contenus (içindekiler/içerik tablosu)” sayfasında hem de her ünitenin kapak sayfasında bulunmaktadır. Üçüncü kitabın ünite ve ders başlıkları sıralaması şu şekildedir:

Unité 1: L’individu et la Société (birey ve toplum): Leçon 1: La famille (aile); Leçon 2: L’environnement proche (yakın çevre); Leçon 3: Ma routine (benim rutinim);

Unité 2: La Personnalité et le Caractère (kişilik ve karakter): Leçon 4: Journal quotidien (günlük gazete); Leçon 5: Le Petit Prince (küçük Prenses); Leçon 6: Vous êtes d’accord (tamam mısınız/katılıyorsunuz);

Unité 3: La santé (sağlık): Leçon 7: La santé (sağlık); Leçon 8: L'obésité et nous! (obezite ve biz!); Leçon 9: La santé et l'équilibre (sağlık ve denge);

Unité 4: La nature (doğa): Leçon 10: Des petits gestes (küçük jestler); Leçon 11: La merveille (mucize); Leçon 12: Arrêtons de gaspiller l'eau! (suyu boşa harcamayı bırakın!)

Unité 5: L'Histoire (tarih): Leçon 13: Le devoir d'histoire (tarih ödevi); Leçon 14: J'écris... (yazıyorum); Leçon 15: Un personnage scientifique dans l'histoire (tarihte bir bilim adamı);

Unité 6: La Science et la Technologie (bilim ve teknoloji): Leçon 16: Questions sur l'avenir (gelecekle ilgili sorular); Leçon 17: La Communication de demain (yarının iletişimi); Leçon 18: Les moyens de transport futuristes (fütüristik ulaşım araçları).

İlk iki kitapta olduğu gibi bu kitaptaki başlıklardan da öğrencinin kendinden çevresine doğru bir yolu takip eden konu dizilimi olduğu anlaşılmaktadır. Öğrenci birinci ünite de ailesini, yakın çevresini ve günlük hayatını anlatmayı, yazmayı, ifade etmeyi öğrenerek başlamakta sonrasında da başka bir kişilik ve karakteri, sağlık ve dengeli beslenmeyi, doğa ve çevresel olayları, tarihi, bilim ve teknolojiyi ifade edebilmeye geçiş yapmaktadır. İçten dışa ve sarmal bir şekilde devam eden bir konu gelişimi seçilmiştir. Seçilen bu yöntemle öğrenci kendini, kendi istek ve ihtiyaçlarını anlatma becerisini kazandıktan sonra bir üst aşamaya daha kolay uyum sağlayabilmekte ve kendini ifade becerisini daha öz güvenle yapabilmektedir. Bu kitapta da başlıklar kısa, net ve dikkat çekicidir. Bir çağrı, bir uyarı niteliğinde başlıklar mevcuttur. İlk iki kitapta ilk ünite başlığıyla bu kitaptaki ilk ünite başlığı aynıdır. Ders başlıkları seçilen konular farklıdır. Seçilen konular gündelik hayatta karşılaşılabilecek diğer taraftan da gelecek, teknoloji, tarih gibi bilimsel olaylardan da örnekler bulunmaktadır. İlk iki kitapta olduğu gibi bu kitapta da her dersin çeşitli becerileri kapsayan “Objectifs linguistiques (dilsel amaçları)”, “Situations orales (sözel durumları)”, “Écritures (yazım konuları)”, “Compréhension des textes (metinlerin anlaşılması)” bölümleri bulunmaktadır. Bu kitapta “Vocabulaire (sözcük bilgisi)” yerine “Audition (dinleme/işitme)” bölümü yer almaktadır. Maddeler halinde ayrıntılı bir şekilde verilen öğrencinin bir dönem ya da bir yıl boyunca her derste ne öğreneceğini, hangi sözlü, yazılı becerileri edineceğini ve hangi sözcük bilgisi konularını işleyeceğini gösteren bu bölümler sayesinde öğrenci kendisini güvende ve rahat hissedecektir. Örneğin “La nature (doğa)” başlıklı 4. ünitenin “Des petits gestes (küçük jestler)” başlıklı ilk dersi kitap genelindeki 10. dersin dilsel amaçları “La negation, les adverbes” olumsuzluk ifadelerini ve zarfları

işlemektir. Dersin sözel durumları yaşadığı günlük çevre hakkında konuşabilmek ve çevre problemleri ile ilgili kendi fikrini ifade edebilmektir. Yazılı olarak bir çevre sorununu tarif edebilmek ve doğayı korumanın öneminden yazılı olarak bahsedebilmektir. Dinleme becerisinin amacı ise bir ilan ya da duyuru işittiğinde onun temel noktasını ve asıl mesajını anlayabilmektir. İleriki zamanlarda işlenecek ders ile ilgili ön bilgi sahibi olan öğrencinin en başta varsa kaygı düzeyi azalmaktadır çünkü bilinmezlik ortadan kalkmıştır. Ayrıca öğrencinin önceden hazırlık yapma fırsatı olmakta bu sayede konunun zorluk seviyesi yarıya inmekte ve kendisini daha rahat hissetmektedir. Her ders görsel malzemelerin de eşlik ettiği bir diyalog ile başlamaktadır. Kitap boyunca ana ve alt başlıklar punto, renk tonu, yazı tipi gibi özellikleri bakımından sistematik bir düzende yerleştirildiği için metin/diyalog, etkinlik, madde ve tablolar arasındaki geçiş rahat bir şekilde takip edilebilmekte, gözü yormamakta ve gerekli detaylar fark edilebilmektedir.

Nouveau Bien Sûr! A2.2: Setin son kitabında da bölümler “Unité” olarak isimlendirilmiştir. Bu kitap setin en fazla ünite sayısına sahip olan kitabıdır ve 12 ana üniteye, her ünite üçer derse, toplamda 36 derse ayrılmaktadır. Kitapta ünitelerin de derslerin de ayrı ayrı başlıkları bulunmaktadır. Üniteye verilen başlık, derslerin başlıklarını da kapsayan ünitenin temasını oluşturmaktadır. Örneğin “Notre pays (ülkemiz)” ana başlıklı 7. ünitenin ders başlıkları sırasıyla: “Je connais mon pays (ülkemi tanıyorum)”, “La vie culturelle de mon pays (ülkemdeki kültürel yaşam)”, “La situation économique de la Turquie (Türkiye’nin ekonomik durumu)” şeklindedir. Bu başlıklar hem “Sommaire (özet/içerik)” sayfasında hem “Tableau des Contenus (içindekiler/içerik tablosu)” sayfasında hem de her ünitenin kapak sayfasında bulunmaktadır. Dördüncü kitabın ünite ve ders başlıkları sıralaması şu şekildedir:

Unité 1: L’individu et la société (birey ve toplum): Leçon 1: Le mat de Berger (çoban matı); Leçon 2: Les amis (arkadaşlar); Leçon 3: À la ferme de mon grand-père (büyükbabamın çiftliğinde);

Unité 2: L’éducation (eğitim): Leçon 4: Jamais trop jeune, ni trop vieux pour apprendre (öğrenmek için asla çok genç ve çok yaşlı değil); Leçon 5: Pourquoi apprendre le français? (neden Fransızca öğrenmek?); Leçon 6: L’éducation de l’environnement (çevre eğitimi);

Unité 3: Les rêves et les plans (hayaller ve planlar): Leçon 7: Au bureau d’orientation (rehberlik ofisinde); Leçon 8: Rêve d’écrire (yazma hayali); Leçon 9: Les amis seront en vacances (arkadaşlar tatilde olacak);

Unité 4: La Science et la technologie (bilim ve teknoloji): Leçon 10: Centres scientifiques (bilim merkezleri); Leçon 11: Créer une bibliothèque sur internet (bir internet kitaplığı oluşturmak); Leçon 12: C'est intéressant! (ilginç!)

Unité 5: La nature et l'environnement (doğa): Leçon 13: Le bulletin météo (hava raporu); Leçon 14: La sensibilisation de l'environnement et de l'écologie (çevresel ve ekolojik farkındalık); Leçon 15: Qu'est-ce que l'énergie éolienne? (rüzgâr enerjisi nedir?);

Unité 6: La communication (iletişim): Leçon 16: L'éducation aux médias (medya eğitimi); Leçon 17: Olivier chatte (Olivier sohbet ediyor); Leçon 18: Langage du corps (beden dili).

Unité 7: Notre pays (ülkemiz): Leçon 19: Je connais mon pays (ülkemi tanıyorum); Leçon 20: La vie culturelle de mon pays (ülkemdeki kültürel yaşam); Leçon 21: La situation économique de la Turquie (Türkiye'nin ekonomik durumu);

Unité 8: Notre monde (dünyamız): Leçon 22: L'organisation internationale de la francophonie (uluslararası Frankofoni organizasyonu); Leçon 23: Cameroun, présentation du pays (Kamerun, ülke tanıtımı); Leçon 24: La population mondiale (dünya nüfusu);

Unité 9: Les sentiments (duygular): Leçon 25: Les accessoires de la cuisine (mutfak aksesuarları); Leçon 26: Si vous voulez parvenir à ce métier (bu işi başarmak istiyorsanız); Leçon 27: Les couleurs (renkler);

Unité 10: L'art (sanat): Leçon 28: Cyrano de Bergerac (Cyrano de Bergerac) Leçon 29: Chanteur de rue (sokak şarkıcısı); Leçon 30: Achats en Turquie - souvenirs et cadeaux (Türkiye'de alışveriş – hatıralar ve hediyelik eşyalar)

Unité 11: La jeunesse (gençlik): Leçon 31: Erasmus +; Leçon 32: Atatürk et la jeunesse (Atatürk ve gençlik); Leçon 33: Faire des achats sur internet est un choix ou non? (internette alışveriş bir tercih midir, değil midir?)

Unité 12: La réussite (başarı): Leçon 34: La renaissance de l'aigle (kartalın yeniden doğuşu); Leçon 35: Les clefs de la réussite (başarının anahtarı); Leçon 36: Bien définir les priorités de la vie (yaşam önceliklerini doğru belirleyin).

Setin son kitabındaki ünite başlıklarıyla setin ikinci kitabının ünite başlıkları arasında 6, setin üçüncü kitabındaki ünite başlıkları arasında 2 ve ilk kitaptaki ünite başlıkları arasında da 1 adet aynı başlık bulunmaktadır. Ders başlıkları ve içerikler birbirinden farklı şekilde oluşturulmuştur. Burada her sene aynı konuları işlemek sıkıcı olmamakta mıdır? sorusu akıllara gelebilir fakat ders içeriklerinin, seçilen metinlerin, karakterlerin, yaratılan olay örgülerinin, verilen dilbilgisi ve sözcük bilgisi yapılarının, etkinliklerin birbirinden tamamen farklı oluşu bu sıkıcılığı ortadan kaldırmaktadır. Ünite ve ders sayısı fazla olduğu için son kitabın içeriği daha doludur. Setin ilk üç kitabındaki sarmal konu dizilimi bu kitapta da benimsenmiş ve öğrencinin kendinden çevresine doğru giden bir konu düzeni oluşturulmuştur. Bu kitapta da başlıklar kısa, net ve dikkat çekicidir. “A2.2” kitabının en başında diğer kitaplarda olduğu gibi her dersin çeşitli becerileri kapsayan “Objectifs linguistiques (dilsel amaçları)”, “Situations orales (sözel durumları)”, “Écritures (yazım konuları)”, “Compréhension des textes (metinlerin anlaşılması)” ve “Vocabulaire (sözcük bilgisi)” bölümleri bulunmaktadır. Maddeler halinde ayrıntılı bir şekilde verilen öğrencinin bir dönem ya da bir yıl boyunca her derste ne öğreneceğini, hangi sözlü, yazılı becerileri edineceğini ve hangi sözcük bilgisi konularını işleyeceğini gösteren bu bölümler sayesinde öğrenci kendisini güvende ve rahat hissedecektir. İleriki zamanlarda işlenecek ders ile ilgili ön bilgi sahibi olan öğrencinin en başta varsa kaygı düzeyi azalmaktadır çünkü bilinmezlik ortadan kalkmıştır. Ayrıca öğrencinin önceden hazırlık yapma fırsatı olmakta bu sayede konunun zorluk seviyesi yarıya inmekte ve kendisini daha rahat hissetmektedir. Her ders görsel malzemelerin de eşlik ettiği bir diyalog ile başlamaktadır. Kitap boyunca ana ve alt başlıklar, punto, renk tonu, yazı tipi gibi özellikleri bakımından sistematik bir düzende yerleştirildiği için metin/diyalog, etkinlik, madde ve tablolar arasındaki geçiş rahat bir şekilde takip edilebilmekte, gözü yormamakta ve gerekli detaylar fark edilebilmektedir.

Metin Türleri

Nouveau Bien Sûr! A1.1: Setin ilk kitabı Fransızcaya giriş, Fransızcayla tanışma ve ilk temel konuların verildiği bir kitap olduğu için bu kitaptaki metinler kısa cümleli, kolay ve akıcı bir dili olan diyaloglardan oluşmaktadır. Tamamına yakını diyalog olan ders metinleri sanki öğrenciye karşısındaki kişiyle konuşuyormuş hissi veren, akıcı ve günlük bir dille yazılmıştır. Kitabın amacının öğrenciye Fransızca temel oluşturmak olması dolayısıyla, diyalog konuları: selamlaşma, kendini, yanındakini tanıtmak, fiziki ve moral olarak tanımları kullanabilme, boş zamanlarında bir kafeye gidip sipariş verebilme, vücudun bölümlerini, mevsimleri, saatleri, meslekleri, yaşını öğrenme, hasta olduğunu ifade edebilme, sevdiği ve sevmediği yemeklerden

bahsedebilme, günlük rutinini anlatabilme, kıyafetlerinden bahsedebilme, evini, evinin içindeki eşyaları anlatabilme, spor dallarını, ulaşım araçlarını öğrenme, bir otel rezervasyonu yapabilme gibi temalardan oluşmuştur. Edebi metin içermeyen kitaptaki diyalog metinlerinin cümle yapıları, içerdiği sözcükler konuşma diline çok yakın şekilde yazılmıştır. Bu yüzden öğrencinin iletişim becerilerinin gelişimi ilk hedeftir. Öğrenciyi zorlamayan, basit, anlaşılır, öğrenci seviyesine uygun konu seçimi ve dili olan setin ilk kitabında diyalog uzunlukları da Fransızcayla ilk defa tanışacak olan lise 1. sınıf öğrencinin seviyesine uygun ve öğrencinin kavram düzeyini geliştirecek niteliktedir. Daha önce kitapların içeriği boyunca birtakım sembollerin kullanıldığı belirtilmiştir. Bunun yanı sıra kitapta konuların gereği olarak coğrafi terimler, para ifadeleri, meteoroloji terimleri kullanılmıştır. Örneğin 4. ünitenin 2. dersinde mevsimler konusu işlenmektedir. Metinde mevsim, ay isimleri, her mevsimin sıcaklık ortalamaları, kuzey, güney, doğu, batı yönleri, kıta ve okyanus isimleri, Fransa'nın meteoroloji haritası üzerinden hava olaylarını anlatan terimler öğretilmektedir. Kitaptaki hiçbir metin, diyalog, etkinlik ya da bölümde yazarın kişisel görüşüne rastlanmamaktadır. Diyaloglarda günlük hayata uygun ifadeler, bağlantılara, örneklerle çokça yer verilmiştir. Öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik, onların dikkatini çekecek ve onları eğlendirecek diyaloglar, bir yandan da onlara pek çok konuda bilgi verecek, onların dilsel ve iletişimsel becerilerini geliştirecek türde içeriklerden meydana gelmiştir. İçerikte kullanılan etkinlikler, kavramlar, terimler, örnekler, anlatımlar, görsel öğeler, öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyine ve gelişim özelliklerine uygun olarak hazırlanmıştır. Kitapta verilen karakterlerin, yaşları öğrencilerin yaşlarıyla benzerdir, öğretim seviyeleri öğrencilerinki gibi lise devresidir, giydikleri kıyafetler, saç şekilleri, sosyal faaliyetleri lise çağındaki bir öğrencinin tercihleriyle birebir örtüşecek şekilde düzenlenmeye çalışılmıştır. Kitabın tamamına yakını diyaloglardan oluştuğu için etkileşimli olarak öğrencilerin diyalogları grup olarak, rol oyunları ile canlandırmaları da daha kolay, eğlenceli ve öğretici olabilecektir. Ana metinlerin dijital ortamlardan da dinlenebilir olmaları öğrencilerin dinleme becerisi geliştirmekte, telaffuz ve tonlama farklılıklarını daha iyi duymalarına ve dolayısıyla içeriği daha iyi anlamalarına yardımcı olmaktadır. Bunu başka bir faydası da öğrencinin metinde geçen konuşmalardaki duygu durumlarını, şaşırma, öfkelenme, sevinç gibi duyguların ifadelerini ayırt edebilmesini sağlamasıdır. Metinlere ve konuşmalara görsellerin de eşlik etmesi öğrencinin diğer algılarını harekete geçirecek, dikkatini arttıracak ve sonuçta dilsel öğrenmeleri kalıcı olacaktır.

Nouveau Bien Sûr! A1.2: Setin ilk kitabı için belirtilen genel görüşler, setin ikinci kitabı için de geçerli olmakla birlikte, özel olarak ifade edilebilecek nokta; bu kitaptaki metin uzunluk

ve zorluk seviyelerinin ilk kitaba göre biraz daha artmış olmasıdır. Bu kitapta ve üçüncü kitapta her ünite sonrasında bulunan “civilisation” bölümlerinin de katkısıyla metin çeşitliliği artmış ve öğrenciye Fransızca dil bilgisi yanında kültürel ve sosyal bilgiler de kazandırılması hedeflenmiştir. Setin bu ikinci kitabında, ilk kitapta olduğu gibi diyalogların sayıca daha fazla olduğu bir metin düzeni bulunmaktadır. Metin sayısının yarıdan fazlası diyalog türündedir. Kitap ilk kitaba göre içerik olarak daha zengin ve sözcük çeşitliliği anlamında da daha geniş bir kapasiteye sahiptir. İlk kitapta olduğu gibi bu kitapta da selamlaşmayla başlayan konu dizilimi milliyetinden, ülkelerden, Fransızca konuşulan bölgelerden bahsetme ile devam etmektedir. Daha sonra lise çağındaki öğrencilerin okula dönüş konusu, ana okuldan liseye kadar okul ve yaş konusu, gençlerin tercih ettiği meslek çeşitleri, bir iş görüşmesi sırasında geçen diyalog konusu gelmektedir. Devamında boş zamanlarda yapılan etkinliklerden, konsere, tiyatroya, sinemaya gitmekten, seyahat planlarından, doğada yapılan yürüyüşlerden bahseden metin ve diyaloglar yer almaktadır. Sportif faaliyetler, spor çeşitleri, hava durumu ifadeleri, gelecekte yapmak istenen meslekler ve gelecekle ilgili plan ve hayaller, sosyal medyadaki iletişim ifadeleri gibi konular sıralanmaktadır. Kitabın sonuna doğru ise bir restoranda nasıl sipariş verilir, yemek çeşitleri nelerdir, tarihi ve turistik bir yer gezilirken neler yapılır, sanatsal faaliyetlerle ilgili etkinlikler gibi konu çeşitleri görülmektedir. Lise birinci sınıfta, temel Fransızca bilgisini alan öğrenci lise ikinci sınıfta temel bilginin üzerini yenilerini katacak ve iletişim becerilerini biraz daha güçlendirecektir. Genel değerlendirmede, ikinci kitaptaki metinler de ilk kitaptakiler gibi öğrencinin günlük hayatına yönelik, öğrenciye yakın, onun dilsel becerilerini kullanabileceği ve hazırbulunuşluk seviyesinde diyalog ve metinlerden oluşmuştur.

Nouveau Bien Sûr! A2.1: İlk iki kitap için yapılan genel değerlendirmeler setin üçüncü kitabı için de geçerli olmakla birlikte, bu kitap için ifade edilebilecek özel durum; kitaptaki metin seçiminin öğrencinin kendisine, ailesine, sağlığına, beslenmesine, doğaya, çevreye, tarihe, sanata, bilim ve teknolojiye karşı hem bilgisini hem de duyarlılığını arttırmaya yönelik olarak yapılmış olmasıdır. Çünkü bu kitaptaki dersler metin ağırlıklıdır, diyaloglar da bulunmakta fakat diyalog konuları ilk iki kitaptaki gibi öğrencinin yakın çevresiyle yaptığı sohbet tarzı diyaloglardan ziyade yine bilgilendirme amaçlı oluşturulmuş diyaloglardır. Fakat genel anlamda bu kitaptaki diyalog ve metinlerin konuları da öğrencinin günlük hayatından uzak ve soyut konular değil aksine deneyimleyebileceği olay örgülerinden oluşmaktadır. Setin ikinci kitabında bulunan “civilisation” bölümü bu kitapta da bulunmaktadır.

Nouveau Bien Sûr! A2.2: Setin son kitabı özelinde ifade edilebilecek özellik, bu kitaptaki metinlerin yine öğrencinin ilgisini çekecek ihtiyaçları ve seviyesi doğrultusunda oluşturulmalarının yanı sıra daha çok sosyal çevre, sosyal hayat, iletişim, teknoloji, dünyada olup bitenler, ülkemiz özelindeki bazı konular, diğer ülkelerden örnekler, sanat ve tarih konuları, Erasmus dünyası, internet dünyası, doğadaki yaşam, beden dili gibi temalardan meydana gelmiş olmalarıdır. Dolayısıyla sözcük çeşitliliği de diğer kitaplara göre daha zengindir. Diyalog ve metin sayısı olarak yarı yarıya olan kitabın dili akıcı, nettir ve günlük konuşma dilinden de uzak değildir.

Etkinlikler

Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2: Kitaplardaki etkinlik bölümleri dört kitapta da benzer şekilde ilerlemektedir. Genellikle dersler bir görselin de eşlik ettiği bir metin ya da diyalogla başlamaktadır. Kitaplarda metinlerden sonra sayıları 5 ile 9 arasında değişen etkinlik maddeleri bulunmaktadır. Konunun işlenecek dilbilgisi, sözcük bilgisi ya da diğer yapıların boyutuna göre sayılar her derste değişiklik göstermektedir. Kitaplarda metin sonrası ilk etkinlik dinleme etkinliğidir.

Şekil 41. *L'Individu et la Société* başlıklı 1. ünite, *Contacter le français* başlıklı 1. ders 1.

Etkinlik (NBS! A1.1, 2019: 20)

Leçon 1
CONTACTER LE FRANÇAIS
Vous connaissez déjà ces mots français ?

Le train	La plage	La musique	L'objet	Le taxi
Le biscuit	La cassette	Le cinéma	L'adresse	L'autobus
La radio	Le lycée	L'acteur	Le restaurant	Le cache-col
Le coiffeur	La caravane	Le film	Le sport	Le balcon
Le parfum	La lampe	La guitare	La crème	L'album
Le pantalon	Le téléphone	La flûte	Le canapé	Le biberon
Le café	L'antenne	Le manteau	Le musée	La cuvette
La cravate	Le climat	La casquette	L'hôtel	L'ambulance
Le pyjama	Le tricot	La photo	Le touriste	L'affiche
La gare	Le métro	Le château	L'écran	Le phare

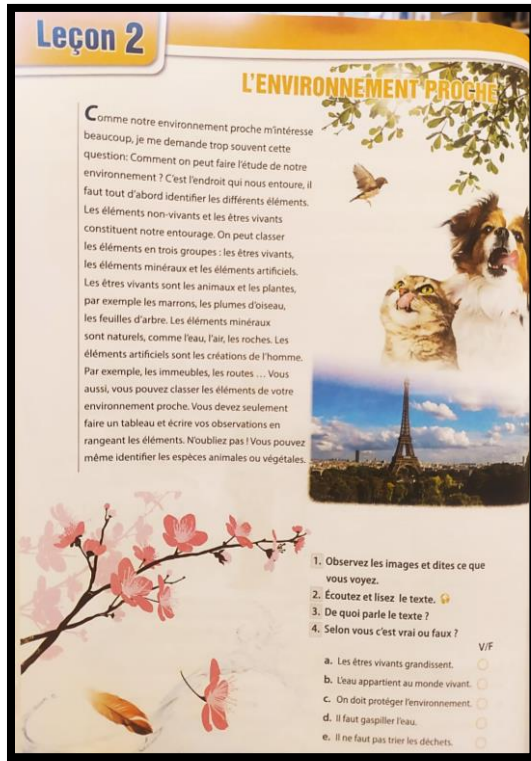
Écoutez et répétez les mots ci-dessus.

Yandaki şekilde görüldüğü gibi setin ilk kitabı “A1.1” öğrencilerin Fransızca’yı yeni öğrenmeye başladıkları Fransızca dilbilgisi konularıyla, sözcüklerle, yapılarla ilk defa karşılaştıkları için bu kitabın ilk etkinliği genel olarak “Écoutez et répétez le texte (dinleyin ve

metni tekrar edin)” ile başlamakta daha sonra diğer etkinliklere geçilmektedir. Tekrar çalışmasıyla öğrencilerin metne, cümlelerin ve sözcüklerin telaffuzuna alışmaları, kulaklarının daha iyi dolması hedeflenmektedir. Duyduklarını tekrar etmeleri öğrencilerin bazı ifade ve yapıları daha iyi öğrenmelerini bu ifadelerin akıllarında daha iyi kalmasını sağlayabilir. Setin ikinci kitabı “A1.2”de de metin sonrası ilk etkinlik genel olarak dinleme etkinliğidir fakat bu

kitapta çoğunlukla “Écoutez le texte (metni dinleyin)” ya da “Écoutez et lisez le texte (metni dinleyin ve okuyun)” şeklindedir.

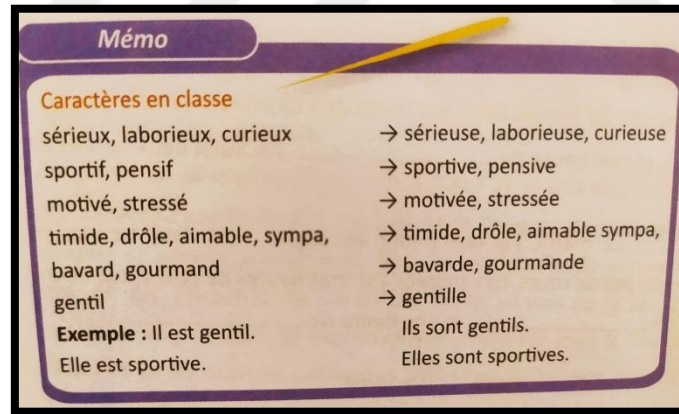
Şekil 42. *L'Individu et la Société* başlıklı 1. ünite, *L'environnement proche* başlıklı 2. ders metni ve görseli (NBS! A2.1, 2022: 16)



Yandaki şekilde görüldüğü gibi setin üçüncü ve dördüncü kitapları olan “A2.1” ve “A2.2”de çoğunlukla ilk etkinlik dinlemeden de önce “Observez les images et décrivez-les (görseli inceleyin ve tarif edin)”, “Observez l’image et dites ce que vous voyez (görseli inceleyin ve ne gördüğünüzü söyleyin)” ya da “Qu’est-ce que ça vous dit l’image? (görsel size ne ifade ediyor?)” şeklindedir. Bu yönergeler yoksa diğer kitaplardaki gibi ilk etkinlik dinleme etkinliği olmaktadır. Setin bu iki kitabında görsel ve metinden hemen sora bu etkinlik yönergesinde öğrenciyi derse hazırlamak, derse ısındırmak, düşünmeye sevk etmek, konuşma ve yaratıcılık

becerisini geliştirmek hedeflenmektedir. Direkt olarak metinle derse başlamak yerine görsel üzerinden yöneltilen sorularla öğrencinin hayal gücünü de kullanarak dersin konusunun ne olabileceğini tahmin etmesi sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu şekilde öğrencinin ifade becerisi de güçlenecektir. Bu ilk dinleme ya da görseli tarif etme yönergesinden sonraki etkinlik genel olarak kitaplarda dinlenen metni canlandırma etkinliğidir. “Jouez le dialogue/la scène (diyalogu/sahneyi canlandırın)” etkinliği ile öğrenci konuşma becerisini kullanma alanı bulmuş olacak ve yaratıcılığını da kullanarak tüm sınıfın önünde kendini ifade etme cesareti göstermiş olacaktır. Bir yandan da bu etkinlik öğrencinin sözcük ve cümleleri tekrar etmesini sağlamış olacaktır. Daha sonra da metni okuma ve okuyup ya da tekrar dinleyip soruları cevaplama, seçenek işaretleme gibi bir etkinlik yer almaktadır. Kitaplar arasında benzerlik gösteren bu ilk üç etkinlikten sonrası her kitapta konunun gereği üzerine şekillenen etkinliklerden oluşmaktadır. Çeşitli soru türleriyle oluşturulan etkinlik yönergelerinde dört kitapta da “siz” öznesiyle hitap edilmektedir. Etkinlikler diyalog ya da metinle ilgili soruları cevaplamak, verilen yapı, sözcük ya da ifadeleri eşleştirmek, verileri inceleyip boşlukları ya da metni doldurmak, diyalog ya da metinde geçen dilbilgisi yapılarıyla boşlukları doldurmak, diyalog ya

da metindeki duruma benzer yaratılan bir durumla ilgili metin yazmak, konuşma hazırlamak ya da kendi düşüncelerini ifade etmek, verilen ek görsellerle ifadeleri eşleştirmek, en iyi cevabı seçmek, verilen tabloyu istenen ifadelerle doldurmak vb. gibi soru çeşitlerinden oluşmaktadır. Bütün bu etkinliklerle öğrencinin dinlediğini ya da okuduğunu anlayıp anlamadığını ölçülmektedir. Etkinlikler sadece bir beceri üzerine değil dört temel becerinin tümüne, bu beceriler yanında öğrencinin tanıma, anlama, sorgulama, sıralama, sınıflama, özetleme, ilişkilendirme ve eşleştirme vb. alt becerileri de kazanması esas alınmaktadır. Metnin dinlenmesi dışında etkinlik bölümlerinin içinde de tekrar dinleme alıştırmaları bulunmakta, öğrenciden dinleyip soruları cevaplaması istenmektedir. Bu tür etkinliklerle hem öğrencinin dinleme becerisi üzerine daha da yoğunlaşmış hem de öğrencinin dinleme sırasında ayrıntıları fark edip etmediğini anlaşılmış olacaktır. Kitapların etkinlik bölümleri tablolar, renklendirmeler, semboller ve görsellerle desteklenmiştir. Böylece öğrencinin hem göz hem kulağına hitap edilmiş olduğu için güdülenmesi aktif ve devamlı olacaktır. Kitaplarda metin ya da diyalogdan sonra uzun uzun dilbilgisi ve sözcük bilgisi anlatımlarının yapıldığı bölümler bulunmamakta sadece şekilde de görüldüğü üzere 1. ve 2. kitapta “Mémó” başlıklı küçük renklendirilmiş kutucuklar içinde bazı ifadelerin hatırlatması, dilbilgisi kuralının basit şekilde ifadesi yer almaktadır.



Şekil 43. *L'Éducation* başlıklı 2. ünite, *La rentrée* başlıklı 6. ders hatırlatma kutucuğu görseli (NBS! A1.2, 2021: 31)

Uzun dilbilgisi konu anlatımlarının olmaması öğrencinin dersten sıkılmasını ve kopmasını engellemektedir. Dilbilgisi konu anlatımına ihtiyaç duyması durumunda, kitapların sonunda bu bilgilere ulaşabileceği, dilbilgisi konu anlatım tablolarına bakması yeterli olacaktır. Dördüncü maddeden sonra yine renkli ve tablolarla desteklenerek sunulan dilbilgisi ve sözcük bilgisi bölümleri bulunmaktadır. Derste verilmek istenen dilbilgisi ve sözcük bilgisi konularının

tekrar, yazma, tablo doldurma, doğru cevabı seçme/söyleme, dinleme, canlandırma, okuma, konuşma gibi çalışmalarla eğlendirerek öğretilmesi hedeflenmiştir. Etkinliklerin kendi içinde bütünlük oluşturacak şekilde verildiği söylenebilir. Yönergelerin uygulama basamaklarının kullanılan görsellerin anlaşılır, kullanışlı ve bütünlük içinde sunulduğu görülmektedir. Tanımlar, açıklamalar ve örnekler tartışmaya yol açmayacak şekilde açık ve nettir. Öğrencinin dikkatini canlı tutacak her düzenleme kullanılmaya çalışılmış ve öğrencinin sürekli aktif katılımını sağlayacak türde düzenlemeler yapılmıştır. Etkinlikler düzenlenirken öğrencilerin ihtiyaç ve yeteneklerinin dikkate alınarak hazırlandığı söylenebilir. Etkinlikler öğrencinin kendi kendine öğrenmesini desteklemekte ve öğrenciye özgün görev ve sorumluluklar verir niteliktedir. Öğrenme öğretme etkinlikleriyle öğrenciye görev ve sorumluluklar verirken bir yandan da canlandırma yapma alıştırmalarıyla iş birlikli öğrenmeyi desteklemektedir.

Sosyo-Kültürel İçerik

Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2: Kitap setinin tamamında sosyo-kültürel içerik anlamında pek çok unsur yer almaktadır. Bu unsurların tümünü ifade etmek mümkün olmadığından her kitaptan örnekler verilecektir. Kitap seti çeşitli ülkelerin sosyal ve kültürel hayatına, geleneklerine, fizikî, siyasi, tarihi, turistik vb. unsurlarına dair örnek barındırmaktadır. Bir önceki *Salut!* kitap setinde olduğu gibi internet, televizyon, sosyal medya, ileri teknoloji, sanat gibi alanların örneklerine de rastlamak mümkündür. Metin ya da diyalogların içinde, etkinlik örneklerinde, soru cümlelerin içinde, değerlendirme bölümlerinde, “civilisation” bölümlerinde, ödev olarak verilen bölümlerde, öğrencinin karşılaştığı bu unsurlar, öğrencide, hem hedef dile ve o dilin kültürüne hem de diğer ülke ve kültürlerle karşı pozitif duygular yaratmakta, ders eğlenceli ve ilginç hale gelmekte, diğer taraftan da bu unsurlar sayesinde öğrencinin genel kültürüne yeni bilgiler eklenmektedir. Kitap setinde Türk kültüründen ve sosyal yaşamından verilen örnekler de bulunmaktadır. Öğrencinin kendi kültürüne ait unsurları görmesi öğrencide kendi kültürünün de hedef kültür tarafından benimsendiği düşüncesini yaratmaktadır.

Nouveau Bien Sûr! A1.1 kitabından örnekler şu şekildedir:

- Fransa'ya ait unsurlar: *Paris, La Tour Eiffel, le TGV, le croissant, Astérix ve Obélix, Le musée du Louvre, La Sorbonne, L'Arc de Triomphe, Cannes, Le Festival de Cannes, J. J. Rousseau, 14 Juillet, Marianne, Notre Dame, le Tour de France, Jean Reno, le Musée*

d'Orsay, Lille, Bordeaux, Strasbourg, Lyon, Marseille, Rouen, Victor Hugo, Voltaire, Alexandre Dumas, la Seine, Nice, Claude Monet, Emile Zola, Pierre Auguste Renoir...

- Türkiye'ye ait unsurlar: *İstanbul, Mustafa Kemal Atatürk, Makbule Hanım, Zübeyde Hanım, Al, Rıza Bey, Sertab Erener, Tolga Çevik, 1881, Selanik, 10 Kasım 1938, baklava, Atatürk'ün sözlerinden; Paix dans le pays, paix dans le monde (Yurtta Barış, Dünyada Barış), La liberté et l'indépendance est mon caractère, (Özgürlük ve bağımsızlık benim karakterimdir), Jeunes! C'est vous qui nous motivez et nous donnez le courage (Gençler! Cesaretimizi arttıran ve sürdüren sizsiniz), 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı, Samsun, Erzurum ve Sivas Kongreleri, Dolmabahçe Sarayı, Kapadokya, Boğaziçi, İzmir...*

Fransa ve Türkiye dışında diğer ülkelere ait unsurlar da bulunmaktadır. Bu unsurlar da yine Fransa ile ekonomik ya da siyasi birliktelik içinde olan geneli Frankofon ülke ve kültürlerdir. Kitabın içinde yer alan bu ülke ve kültürlerle ait sosyo-kültürel unsurlardan örnekler şu şekildedir:

- *La Belgique, la Suisse, le Niger, le Sénégal, le Chad, le Cameroun, le Congo, la Guinée, le Togo, le Canada, le Québec, les États-Unis, Moscou, la Russie, le Japon, Hiroshima, l'Angleterre, New York, l'Italie, Rome, Bill Gates, Anna Karénina, Haruki Murakami, Montréal, Monaco, l'Espagne, Luxembourg, l'Allemagne, Bruxelles, Vincent Van Gogh...*

Denizler ve okyanusların isimleri de kitapta genel kültür unsuru olarak geçmektedir: *la Mer du Nord, la Manche, l'Océan Atlantique, la Méditerranée.*

Aşağıdaki şekillerde NBS! A1.1 kitabında bulunan sosyo-kültürel unsurlara birkaç örnek görülmektedir:

Şekil 44. 2. ünite *Évaluation* bölümü sosyo-kültürel unsur örneği (NBS! A1.1, 2019: 36)

4 Complétez la biographie d'Atatürk avec les mots suivants.

Makbule, s'appelle, est, fondateur, étudie, aime, leader, écrivain,
Nutuk, père, mère, sœur

Il _____ Mustafa Kemal. Il _____ né à Salonique en 1881. Il _____
turc. Il _____ à l'école militaire. Il est _____ de la République Turque.
C'est un grand _____ du monde. Il est aussi un _____ est le livre de
Atatürk. Ali Rıza Bey est le _____ de Atatürk. Sa _____ s'appelle Zübeyde Hanım. Il
a une _____. Elle s'appelle _____. Il _____ le sport. Il lit toujours. Il
est décédé le 10 Novembre 1938.



Şekil 45. 10. ders sosyo-kültürel unsur örneği (NBS! A1.1, 2019: 51)

3 Trouvez la bonne question.

a. _____
b. _____
c. _____
d. _____

Je prends le petit déjeuner à 7 heures.
Je commence les cours à 9 heures, le lundi.
Je mange à midi.
Je me couche à 22h 30.

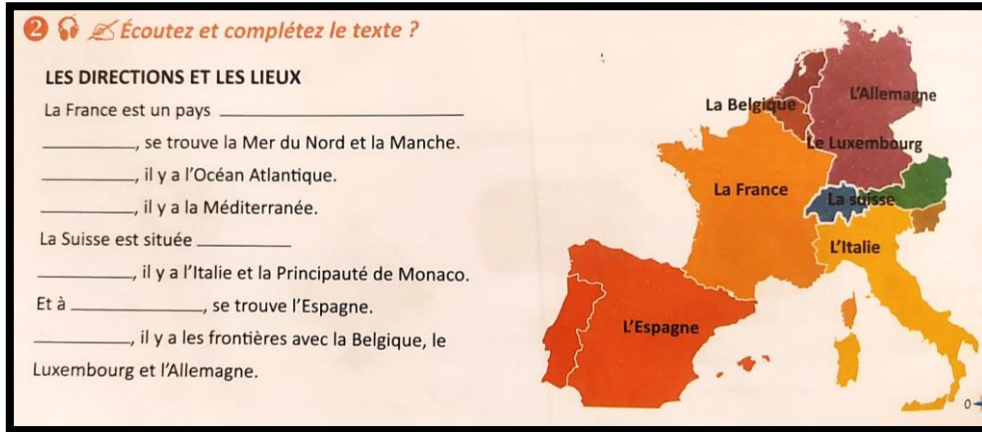
**Le Centre Commercial
de Blainvill**
est OUVERT
de 10h, à 17h.
Tous les jours

Le Musée d'Orsay
est OUVERT
de 9h, à 17h.
Sauf lundi

Boulangerie d'Hérouville
OUVERTE
De 10 h. à 19h.
Du lundi au samedi
de 11 h. à 18 h.
Les dimanches

La poste
Horaire d'ouverture
Du lundi au vendredi
8h30 -17h30
Samedi 9h -12h

Şekil 46. 11. ders sosyo-kültürel unsur örneği (NBS! A1.1, 2019: 52)



Şekil 47. 8. ünite Évaluation bölümü sosyo-kültürel unsur örneği (NBS! A1.1, 2019: 97)



Nouveau Bien Sûr! A1.2 kitabından örnekler şu şekildedir:

- Fransa'ya ait unsurlar: Lyon, Nice, Rolland Garros, Émile Durkheim, André Citroën, Louis Pasteur, l'École Normale Supérieure, Saint-Malo, Marseille, Paris, Paris Jazz Festival, Parc Astérix, IFLY Paris, France Miniature, Bordeaux, Strasbourg, Brest, Tours, Zinedine Zidane, Cannes, le Tour de France, la Garonne, Toulouse, Francis Cabrel, Jean Reno, le Château de Versailles...
- Türkiye'ye ait unsurlar: İstanbul, Mustafa Kemal Atatürk, Ali Rıza Efendi, Zübeyde Hanım, Selanik, Emre Mor, Antalya, Ankara, Diyarbakır, Erzurum, Trabzon, İzmir,

Derinkuyu, Nevşehir, Kapadokya, Ağrı, Alanya, Şanlıurfa, İshak Paşa Sarayı, İzmir Saat Kulesi, Balıklı Göl, Nuri Bilge Ceylan...

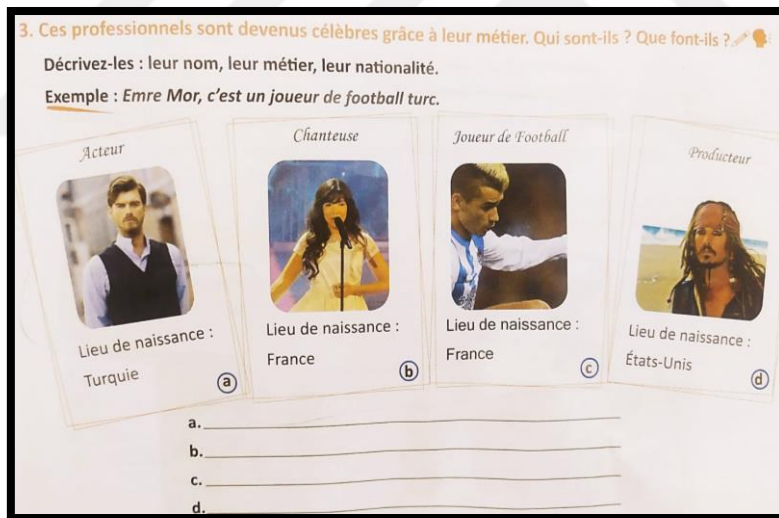
Fransa ve Türkiye dışındaki ülkelere ait unsurlar:

- *Rome, Bruxelles, l'Espagne, Tokyo, les États-Unis, Pékin, La Belgique, la Suisse, le Niger, le Sénégal, le Chad, le Cameroun, le Congo, la Guinée, le Togo, le Gabon, le Bénin, le Ruanda, le Centre Afrique, Danemark, l'Italie, l'Inde, le Japon, le Mexique, la Finlande, les Iles de Caraïbes, Madagascar, Alexander Graham Bell, Roy Tomlinson, Martin Cooper, Musée Van Gogh, Musée de l'Ermitage, British Museum...*

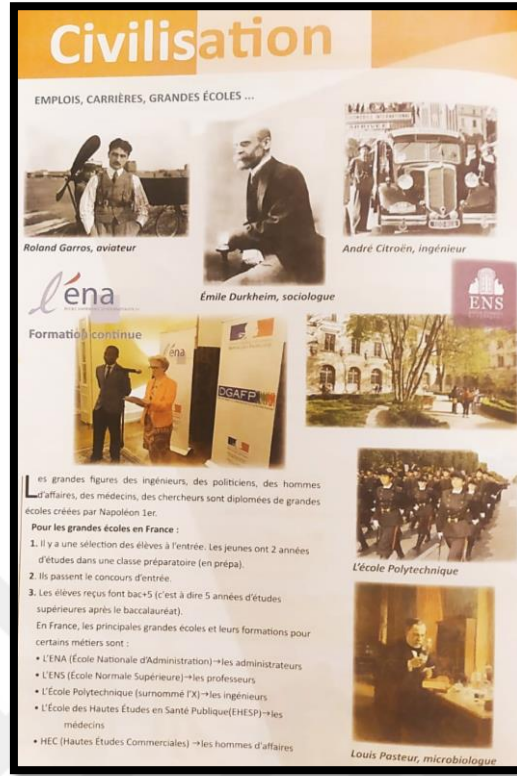
Kıta isimleri de genel kültür unsuru olarak kitapta bulunmaktadır: *l'Europe, l'Asie, l'Afrique.*

Aşağıdaki şekillerde NBS! A1.2 kitabında bulunan sosyo-kültürel unsurlara birkaç örnek görülmektedir:

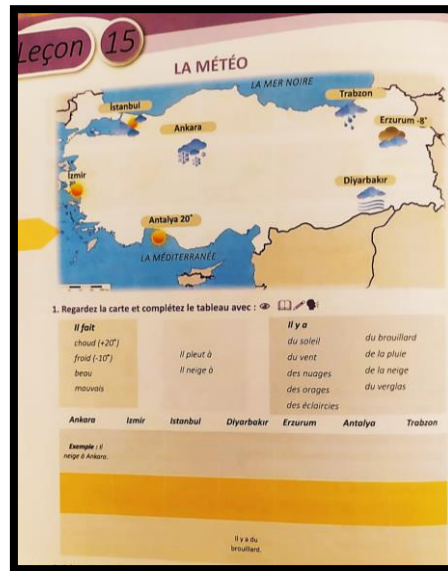
Şekil 48. 7. ders sosyo-kültürel unsur örneği (NBS! A1.2, 2021: 39)



Şekil 49. *Civilisation* bölümü sosyo-kültürel unsur örneği (NBS! A1.2, 2021: 46)



Şekil 50. 15. ders sosyo-kültürel unsur örneği (NBS! A1.2, 2021: 66)



Şekil 51. *Évaluation* bölümü sosyo-kültürel unsur örneği (NBS! A1.2, 2021: 81)

9. Regardez les photos et parlez de vos projets pour les vacances ou votre avenir.






10. Complétez la fiche d'hôtel.

HÔTEL BELLE VUE

Nom : _____

Date et lieu de naissance : _____

Nationalité : _____

Date d'arrivée : _____

Prénoms : _____

Domicile habituel : _____

Numéro de téléphone mobile : _____

Date de départ prévue : _____

Date et Signature : _____

Nouveau Bien Sûr! A2.1 ve A2.2 kitaplarında da ilk iki kitapta bulunan sosyo-kültürel unsurlardan ortak kullanılan örnekler bulunmaktadır. Hem yukarıdaki iki kitaptan sunulan hem de setin son iki kitabındaki örneklerden anlaşıldığı üzere kitap setinin tümünde hedef kültüre, kaynak kültüre ve diğer kültürlerle ait pek çok unsur yer almaktadır. Özellikle A2.2 ders kitabında *Mustafa Kemal Atatürk*'e özel bir önem verildiği dikkati çekmektedir. Farklı ünitelerde *Atatürk*'ün hayatı, eğitimi, ailesi, Türkiye için yaptıkları, askeri başarıları, yarattığı devrimler, çocuklara ve gençlere verdiği önem, onun hayatının ve yaptıklarının özel tarihleri gibi konularla ilgili pek çok bilgi verilmektedir. Derslerden bazıları etkinlikler, metinler *Atatürk*'ün farklı yönlerine dair örneklerle sahiptirler. Aşağıdaki şekillerde kitaplarda bulunan *Atatürk* ile ilgili unsurlardan örnekler görülmektedir.

Şekil 52. 14. ders *Atatürk* ile ilgili sosyo-kültürel unsur örneği (NBS! A2.1, 2022: 64)

Leçon 14

J'ÉCRIS...





Chloé: Bonjour, qu'est-ce que tu fais ?

Jean: J'essaye d'écrire un texte.

Chloé: Un texte sur un héros historique, je crois ...

Jean: Oui, je commence d'abord par le champ lexical ...

Chloé: Alors, il s'agit des mots n'est-ce pas ?

Jean: Oui, oui ... Je vais situer des événements dans le passé. C'est-à-dire je vais employer "le siècle, la guerre, la république ..." La fondation de la République Turque ...

Chloé: Après la colonisation, l'indépendance, la nation, le pays ... Et ...

Jean: La patrie, conquérir ... Et puis ... Atatürk ...

Chloé: Tu vas écrire Atatürk ?

Jean: Oui, dis-moi, tu voudrais travailler avec moi ?

Chloé: Certainement, oui !

Şekil 53. 32. ders Atatürk ile ilgili sosyo-kültürel unsur örneği (NBS! A2.2, 2017: 112)

Leçon 32 Atatürk et la jeunesse

Ô la nouvelle génération élevant ! L'avenir est à vous ! C'est nous qui avons fondé la République, mais c'est vous qui la développerez et qui la faites suivre !

Elevez la jeunesse. Donnez à eux les idées positives de la science et de la culture. C'est grâce à eux que vous arriverez à la clarté de l'avenir.

Nous laisserons tout à la jeunesse... C'est eux qui sont l'espoir et les fleurs lumineuses de l'avenir. Tout mon espoir est sur la jeunesse.

Je suis très heureux et très content qu'un jour je laisserai la nation à une jeunesse qui m'ont bien compris.

Tout l'espoir et l'avenir de la patrie sont liés à vous la jeunesse, à la compréhension et à l'énergie des jeunes générations.

Une génération propre s'élève sur le sein de la nation. Je laisserai cette oeuvre (la République de la Turquie) à cette génération et je n'en regretterai jamais.



Şekil 54. 32. ders Atatürk ile ilgili sosyo-kültürel unsur örneği (NBS! A2.2, 2017: 113)

Les principes d'Atatürk

Républicanisme, Populisme, Laïcisme, Révolutionnisme
Nationalisme, Etatisme
Le 23 avril- la Fête de la Souveraineté et des Enfants
Le 19 mai- la Fête de la Jeunesse et des Sports
Le 30 août- la Fête de la Victoire
Le 29 octobre- la Fête Nationale ou plutôt, Fête de la République

Choisissez le bon verbe pour les phrases suivantes.

- C'est nous qui êtes / sommes fondé la République.
- C'est vous qui avons / avez vu ce film ?
- C'est lui qui es / est devenu heureux de te voir.
- C'est moi qui ai / a parlé à elle.
- C'est eux qui font / fait de la musique.
- C'est Cécile et sa mère qui ont / a un rendez-vous chez le coiffeur.
- C'est M. Dubois et ses élèves qui sont / ont réservé la salle.
- C'est mes parents et moi qui arriverai / arriverons le jeudi prochain.

Complétez les expressions suivantes:

- L'avenir est à
- La jeunesse développera
- Grâce à la jeunesse on arrivera
- L'espoir et l'avenir de la patrie sont liés à
- Le 19 mai est le



Atatürk'ün yanı sıra ülkemiz Türkiye ile ilgili de çeşitli ünite ve derslerde çeşitli açılardan pek çok unsur yer almaktadır. Bir ünite yani üç dersin tamamının Türkiye'ye ayrılmış olması öğrenci için güdülenmeyi arttırıcı bir etki yaratabilmektedir. Kitabın 7. ünitesinde, Türkiye'nin fizikî, siyasî ve coğrafi durumunu, Türkiye'nin sosyo-kültürel durumunun ve Türkiye'nin ekonomik durumunun anlatıldığı ve ülkemizden seçilen pek çok görselle de desteklenen 3 ders bulunmaktadır. Verilen örnekler dışında, görsel unsur olarak ülke bayrakları, ünlü ressamalara ait resimlerin görselleri, film ve tiyatro afişleri, ülke haritaları, oyuncu, futbolcu, şarkıcı gibi kişilerin fotoğrafları, ülkelere özgü yemeklerin isim ve görselleri, isim olarak geçmeyen, ülkelerin tarihî ve turistik yapı ve bölgelerinin görselleri de kitaplarda mevcuttur. Bu sosyo-kültürel unsurlar kitaplarda metinlere, diyaloglara, etkinliklere, soru-cevaplara, ölçe-değerlendirme bölümlerine, dinleme parçalarının içine ve ünite sonlarında bulunan medeniyet ve proje bölümlerine yerleştirilerek öğrenciye dili öğretirken dilin ait olduğu kültür üzerine de bilgi verilmektedir. Kitaplar sadece hedef kültüre ya da sadece kaynak kültüre ait unsurlarla çevrelenmediği için yanlı bir bakış açısı sergilememektedir. Fransa ve Türkiye dışındaki ülkelere ait olan şehir, kişi, yer vb. unsurlara yer vererek de öğrenciye kültürlerarası bir bakış açısı ve genel kültür bilgisi kazandırılmaya çalışılmıştır. Sözcük ve sözcük gruplarında, cümlelerde bu tür unsurlara denk gelen öğrenci sıkılmamakta aksine öğrencinin güdülenmesi artmaktadır. Çünkü kullanılan unsurların hemen hepsi güncel, yeni, öğrencinin yaş ve seviyesine uygun ve ilgisini çekecek nitelikte verilerdir.

Yöntem ve Yaklaşım

Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2: Lise 1., 2., 3. ve 4. sınıfların Fransızca yabancı dil ya da ikinci yabancı dil dersleri için hazırlanan bu kitap setinde “İletişimsel Yaklaşım” ve “Eylemsel Yaklaşım”ın ilkeleri esas alınmıştır. İki yaklaşımın da etki ve izlerini hissettiren bu kitap seti, başlangıç düzeyindeki gençlere öğrenci merkezli bir bakış açısıyla ve öğrenciyi en önemli faktör sayarak, ona iletişimsel yeterliliğin tüm bileşenlerini vermeyi hedeflemektedir. Kitaplardaki metin ve diyaloglarla başlayan derslerde ilk aktör öğrencidir. Ya metni ya da diyalogu dinledikten sonra canlandırması istenmekte ya da ders görselle başlıyorsa öğrenciye ne gördüğünü tarif etmesi, konu hakkında fikir üretmesi istenmektedir. Metni okuyup dersi başlatan öğretmen değil öğrencidir. İki yaklaşımda da ifade edildiği üzere öğretmen bir danışmandır. Dersi başlatan, etkinlikleri yapan, projeleri yerine getiren ilk kişi öğrencidir. Kitaplardaki metin ve diyalogların konuları iki yaklaşımın da gereği olarak öğrencinin gerçek yaşamıyla örtüşen, ihtiyaçlarını gözetten, otantik bağlamlar içinde yaratılan konulardan oluşmaktadır. Kitaplarda sunulan genç lise öğrencileri arasında geçen diyalogların günlük

hayatta kullanılan ifadelerle yakın ifadeler içerdği bunun da konuşma dilinin gözlemlenmesi ve öğrenciler arasında konuşma dilinin öğrenilmesini kolaylaştırdığı ifade edilebilir. Kitaplarda ses ve görsel belgeler sıkça kullanılmaktadır. Kitaplar boyunca iletişim becerisi diğer becerilerle de bütünleşerek ilerlemekte, öğrenci gerektiğinde yazma, gerektiğinde okuma, gerektiğinde de dinleme becerilerini kullanarak yaratıcı bir şekilde dersin odak noktası olmaktadır. Öğrenme kitaplarda sunulan etkinlik türleri dolayısıyla pasif değil aktif olarak yapılmaktadır. Öğrenciler için iletişim kurmak dilsel ihtiyaçlarının karşılanması ve dilsel becerilerin uygulamaya dönüştürülmesidir. İçerikte iletişim kurabilmek için gerekli dilsel kurallar doğrudan doğruya verilmemiş, okuma ya da dinleme parçaları aracılığıyla sunulmuştur. Dilbilgisine yaklaşım tümevarımsaldır. Bu yaklaşımda öğretmen kuralı hemen açıklamaz ancak öğrencilerin kendi kendilerinin başarabilmeleri için gözlem ve yansımalarına rehberlik etmeye çalışır. Kitaplarda da örnek durumlardan hareketle öğrenciler önce dilin nasıl kullanılması gerektiğini öğrenmekte sonra da dilsel kuralları içselleştirerek öğretmenin de rehberliğiyle uygulamaya dökmektedirler.

Ders kitabı setinin özellikle 2. ve 3. kitaplarında bulunan “civilisation - mon projet” bölümlerinde Fransa’nın sosyal, siyasi, tarihî, turizm, eğitim, sağlık, gelenek ve görenek uygulamaları ve alanları ile ilgili bilgiler, veriler ve örnekler yer almaktadır. Bu bölümde anlatılanlar doğrultusunda, öğrenciden bazen yaratılan bir durum ile ilgili bazen kendi ülkesi ile ilgili bazen de arkadaşları ile iş birliği yaparak kendilerinin yaratacakları bir durum ile ilgili ödevler, projeler ve etkinlikler yapması istenmekte, öğrenciye çeşitli sorumluluklar verilmektedir. Bu bölümler öğrenciyi bir yandan kültürel ve sosyal olarak bilgi anlamında eğitirken bir yandan da öğrencinin sorumluluk bilincini yükseltmektedir. Verilen sürede, sınırları belli, verilen bir görevi yerine getirmesi gereken öğrenci yaptığı ödevde tüm sorumluluğun ona ait olduğu sosyal bir aktör haline gelmektedir. “Eylemsel Yaklaşım”, “AOBM”nin önerisini temel almış ve dili kullananları ve öğrenenleri öncelikle “sosyal aktörler” olarak kabul etmektedir. Sosyal aktör olan öğrenciler toplum üyeleri olarak bu kitap setinde belirli bir dizi koşulda, yerine getirmesi gereken ve yalnızca dille ilgili olmayan görevleri gerçekleştiren kişilerdir. Kitaplarda yapılan etkinlikler ve verilen ödevler, öğrencinin bilişsel, duyuşsal ve irade kaynaklarının yanı sıra tüm özel kapasiteleri dikkate alınarak düzenlenmiştir. “Civilisation” bölümlerinde bulunan yönergelerde, öğrencinin verilen işi arkadaş grubuyla yapması istenmektedir. Bu sayede yine yöntem gereği olarak öğrenci özel veya küresel koşullarda, başkalarıyla birlikte hareket etmeyi ve davranmayı kabul eden sosyal bir aktör haline gelmektedir. Bu açıdan dil de işlevsel bir hâle gelmektedir. Yalnızca konuşma

becerilerini kazanmaya değil aynı zamanda başkalarıyla birlikte hareket edebilmeye de odaklanan eylem perspektifinin amacı kitaplarda yerine getirilmektedir. Aynı şekilde, kitaplarda ünite sonlarında bulunan, değerlendirme ve öz değerlendirme bölümleriyle öğrenciye kendi öğreniminin sorumluluğunu da üstlendirmektedir. “Eylemsel Yaklaşım”ın temel ilkelerinden olan öğrencinin her şeyden önce özerk olması değerlendirme bölümlerinde aldığı sorumlulukla gerçekleşmektedir. Öğrenci bu bölümlerde kendi dil ihtiyaçları hakkında düşünmeye sevk edilmekte, kendi öğrenmelerinin ve özerkliklerinin farkına varmaktadır. Öğrencinin dilsel ve iletişimsel ihtiyaçlarını belirleyen ve görevleri tanımlayan bir rehber, öğrenci ise bunları yerine getiren merkezdeki bir aktördür. Verilen görevler öğrenciyi sosyal hayata hazırlamakta, öğrencinin sözlü üretimi ve anlatımı gelişmektedir.

4.2.3. Ders Kitaplarının Dil ve Anlatım Özellikleri

4.2.3.1. *Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI* Kitaplarının Dil ve Anlatım Özellikleri

Üslup ve Anlatım

Fransızca Ders Kitabı IV: Kitapta kullanılan dil içindeki metinlerin edebî metinler olmasından kaynaklı olarak kullanılan sözcükler ve içeriğe göre şekillenen yapılar, günlük konuşma dilinden daha edebî fakat öğrenci seviyesine uygun şekilde değerlendirilebilir. Dil ve anlatım açısından bütünlük ve iç tutarlık mevcuttur. Kitap sadece edebî dil ile ilgili örnekler içermekte, sokak dili, gençlik dili, alan dili gibi diğer dil çeşitliliği anlamında örnekler sunmamaktadır. Metin çeşitliliği anlamında ise kitapta on dört roman, 3 hikâye, 2 şiir ve 1 tane de monolog roman tarzında metinler bulunmaktadır. Kullanılan metinlerin türlerinden kaynaklı olarak kitapta günlük hayatta yaygın olarak kullanılmayan zaman ve kipler yer almış, kullanılan dil günlük hayatta kullanılan dilden farklı bir dil haline gelmiştir. Bu durumdan kaynaklı olarak kitaptaki dilin öğrenciler ve öğretmenler tarafından yapay bulunduğu söylenebilir. Dilin yapay olmasına karşın ünlü yazarların ilgi çekici romanlarından, hikâyelerinden ve şiirlerinden seçilen metinler konuları itibarıyla öğrenci için okuması oldukça eğlenceli, öğretici ve ilgi çekicidir. Metinlerin aile, köy hayatı, şehirler, ormanlar, mevsimler, doğa, hayvanlar, gökyüzü, uçaklar ve kampçılar gibi konuları olduğu için öğrenciler sıkılmadan bunları okuyacak ve öğreneceklerdir. Cümleleri karmaşık değildir fakat metinler yeni pek çok sözcük içermektedir.

Fransızca Ders Kitabı V: Kitap on dört adet roman, 3 adet hatıra romanı, 8 adet şiir, 2 adet mektup romanı, 2 adet söylev, 1 adet de ders notu şeklindeki metin çeşitliliğiyle ilk kitaptaki gibi edebî dili ağır basan bir kitaptır. Yazarlar öğrencilerde geliştirmek istedikleri edebî ve

bilimsel kültür hedefi doğrultusunda nesir veya şiir olan okuma metinlerini tanınmış, kaliteli Fransız yazarların en kolay parçalarından seçtiklerini ifade etmektedirler. Fakat ilk kitaba göre kitabın dili daha zordur. Dilin zor olması yanı sıra tabii ki lise seviyesindeki bir öğrencinin, o seviyeye gelene kadar, yabancı dilde belli metin türlerini, belli bir dil seviyesinde yazılan yabancı dil malzemesini tanımış, okumuş ve çalışmış olması gerekmektedir. Fakat kitaptaki metinlerin türlerinden de kaynaklı olarak kullanılan dil, sözcük ve yapılar akıcı şekilde ilerlemesi beklenen, günlük konuşma dilinden farklıdır. Dil daha edebîdir. Kitapta çokça kullanılan şiirlerden dolayı söz sanatı, benzetmeler, soyut sözcük ve yapılar mevcuttur. Şiir dilini anlamak sadece yabancı dilde değil ana dili olan Türkçede bile zordur. Yazarların ifade ettikleri hedef dolayısıyla kitapta öğrencinin zihnini, ruhunu ve kültürünü geliştirmek adına çok sayıda soyut sözcük, fikir ve duygularını ifade etmek için öğrenmesi gereken yapı ve kavram mevcuttur. Dil ve anlatım açısından bütünlük ve iç tutarlığı sağlayan kitapta sadece edebî dil ile ilgili örnekler bulunmakta, sokak dili, gençlik dili, alan dili gibi diğer dil çeşitliliği anlamında örnekler bulunmamaktadır. Dil çeşitliliğinin aksine metin çeşitliliği bakımından kitabın zengin bir içeriğe sahip olması, öğrencinin sunulan metin türünü daha iyi öğrenmesini sağlamaktadır. Düzyazı ve şiir şeklinde sunulan metinlerin konuları itibariyle öğrenci için okuması eğlenceli, öğretici ve istek uyandıran metinler olduğu ifade edilmelidir. Genel olarak insan dayanışması konusunu temel alan metinlerle oluşturulan kitapta anne, yalnızlık, hatıralar, baba evi, yoldaşlar, vatan, hayırseverlik, iyilik, fedakârlık gibi temaların da işlendiği metinler bulunmaktadır.

Fransızca Ders Kitabı VI: Kitapta öğrenciye Fransızca dil öğretimi sırasında kazandırılmak istenen yeti, hem edebî metinleri okuyup yorumlayabilme hem de günlük hayattaki ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli dili kullanabilmektir. Bu yetilerin yanı sıra öğrencinin bilimsel çalışmalar yapmak istediğinde, alanla ilgili bilimsel bilgiyi edinebilme becerisine sahip olması hedeflenmektedir. Sözü edilen hedeflere doğru orantılı bir şekilde yapılmaya çalışılan metin seçimleriyle, bu son kitabın dili, ikinci kitaba kıyasla daha detaylı, soyut sözcük ağırlıklı ve biraz daha zorlayıcı bir dil haline gelmiştir. Liseden sonra üniversite eğitimi almak isteyen öğrencilere başlangıç seviyesinden daha ileri seviyede bil dil ile kendi zevklerine uygun ve yapacakları çalışmalara uygun yayınları seçebilmeleri ve eserleri okuyabilmeleri için bir zemin oluşturulmaya çalışılmıştır. Setin ilk iki kitabında olduğu gibi kitaptaki dil, günlük konuşma dilinden uzak bir dildir. Diyalog, karşılıklı konuşma metinlerinden ziyade kavram ve bilgi dağarcığı yükleyen metinler kullanıldığı için öğrencinin çoğu zaman sözlük yardımı alması gerektiği söylenebilir. Metinler ve metin sonrasındaki

etkinliklerde bolca etimolojik, tarihsel, felsefi, sosyolojik, fizikî, matematiksel, biyolojik, tıbbî, mimarî, sanatsal vb. kavram ve deyimler kullanılmış ve bunların açıklamalarına yer verilmiştir. Açıklama bölümlerini anlamak için de öğrenci başka kaynaklara başvurmak durumundadır. Kitabın konuları ve kullandığı dil lise 3 öğrencisi için seviyeye uygun fakat aynı zamanda da öğrencinin seviyesinin üstünde olarak değerlendirilebilir. Her iki durumda da hem temalar hem kitabın dili öğretici olarak nitelenebilir.

Söz Varlığı

Fransızca Ders Kitabı IV: Kitapta kullanılan sözcük, kavram ve deyimlerin anlamlarına uygun kullanıldığı hatta anlam karmaşalarını ortadan kaldırmak için öğrenciye ayrıntılı açıklamalar yapıldığı görülmektedir. Kitapta “Le Foyer” başlıklı birinci dersin “Exercice de vocabulaire – Etude de mots” başlıklı etkinlik örneğinde olduğu gibi:

1. *Mes parents*: mon père et ma mère. *Mes grands-parents*: mon grand-père paternel, ma grand-mère paternelle, mon grand-père maternel et grand-mère maternelle. *Les beaux-parents*: le père et la mère de la femme (s’il s’agit des beaux parents du mari); le père et la mère du mari (s’il s’agit des beaux parents de la femme). 2. Un *lien de parenté* est le lien qui unit des personnes d’un même sang. 3. Le mot *famille* peut avoir un sens restreint ou élargi. Restreint, s’il désigne le père, la mère et les enfants; élargi, s’il désigne l’ensemble des personnes unies par le sang ou par *alliance*. On dit proche parent, parent éloigné. Au sens figure, le mot famille désigne aussi un ensemble d’être ou de choses présentant des caractères communs. Ex.: une famille de plantes, une famille de mots etc. 4. Le mot *aïeuls* désigne les grands-parents (ou bien le grand-père paternel ou le grand-père maternel: *mes deux aïeuls*). Le mot *aïeux* désigne ceux de qui on descend ou bien ceux qui ont vécu dans les siècles passés. 5. Ecrivons: mon-arrière-grand-père, mon grand-père, mon père, moi, mon fils, mon petit-fils, mon-arrière petit-fils. Cela fait sept *générations*. Il y aura donc cinq générations entre mon arrière-grand-père et mon arrière-petit-fils. 6. Une famille unie, une famille désunie; un enfant reconnaissant, un enfant ingrat; des parents indulgents, des parents sévères (FDK IV, 1966: 6–7).

Sözcük çalışmalarının yanı sıra kitaptaki deyim ve açıklamaları örneklerinde de aynı titizlik mevcuttur: “En disant “la mouche d’or” au lieu d’*abeille*; “la tête d’or” au lieu de *la tête aux cheveux blonds* on fait une **image** (sf. 15).” Örnekte görüldüğü üzere “aile” kavramıyla ilgili tüm sözcük ve sözcük grupları örneklendirilerek açıklanmıştır. Bu örnekten ve sunulan diğer örneklerden hareketle sözcük, kavram ve deyimlerin öğrenci gelişim ve öğrenme seviyelerine uygun seçildiği görülmektedir. Anlatımın daha kolay anlaşılmasına yardımcı olacak somut yapılar daha fazla kullanılmıştır. Bunun yanı sıra soyut yapılar da anlamı

zorlaştırmayacak şekilde somut yapılara eşlik etmektedir. Metinlerin edebî metinler olmasından kaynaklı bilinmeyen sözcük sayısı fazladır ve bu sözcükler küçük sözlüklerle açıklanmaktadır. Konuların özelliğine uygun terminoloji kullanılmış olup cümle yapıları öğrenci gelişim ve öğrenme düzeyine uygundur.

Fransızca Ders Kitabı V: Kitapta kullanılan sözcük, kavram ve deyimler lise ikinci sınıf öğrencisinin seviyesine uygun olarak seçilmiştir. Öğrencinin anlama becerisini de desteklemek adına anlamı zor olarak tahmin edilen ya da metni okumayı kolaylaştıracak sözcük, kavram ve sözcük grupları “Mots et expressions (sözcükler ve ifadeler)” başlıklı bölümde açıklanmıştır. 5. ders için kullanılan “La Mort du Petit Sylvestre” başlıklı metinde geçen sözcük ve ifadeler örneğinde olduğu gibi:

Bien pâle: son visage était très pâle. La pâleur est un signe de la maladie. – *Sa mère le suivait du regard*: elle ne le quittait pas des yeux, elle le regardait sans cesse. Suivre: je suis, suivant, suivi. – *Inquiet*: qui n’est pas tranquille: l’inquiétude. – *Je m’asseyais*: je m’assieds ou je m’assois; m’asseyant, assis. *Berceau*: petit lit d’enfant: verbe bercer. On berce les enfants pour les endormir. – *Sèche*: à cause de la fièvre. – *Parrain*: le parent ou l’ami qui tient l’enfant dans ses bras, le jour où l’on le baptise : - *Contes*: conter, raconter. On raconte une histoire ou un conte. – *Gravement*: avec un air grave, sérieusement. (...) (FDK V, 1963: 21)

Kitapta kullanılan konu ve metinlerin içeriğine uygun terminoloji kullanılmıştır.

Fransızca Ders Kitabı VI: Üçüncü kitapta var olan söz varlığı incelemesinde ilk iki kitapta olduğu gibi öğrenciye okuduğunu anlamada yardımcı olacak ve bilmediği sözcük ve yapıları öğrenerek öğrencinin sözcük dağarcığına katkı sağlayacak ayrıntılı açıklamaların sunulduğu görülmektedir. Lise üçüncü sınıf öğrencisinin dil gelişim ve ihtiyacı gözetilerek bu gelişim ve ihtiyaca uygun sözcük ve kavramlar seçilmiştir. Somut yapıların yanı sıra soyut yapılar da kullanılarak anlatımların hem zenginleşmesi hem de kolay anlaşılması sağlanmıştır. Bilinmeyen sözcüklerin anlamları metin sonrası etkinliklerde verilmiştir. Kitaptaki “Une Page de Sciences Naturelles” metninin “Mots et expressions” etkinliğinde olduğu gibi:

Circulation: le sang circule dans les artères et dans les veines; la circulation du sang; l’appareil circulatoire. – *Le sang*: adjectif sanguin: les vaisseaux sanguins. – *Globules*: diminutif du mot globe (le globe terrestre) petites boules. – *Cavités*: du mot cave qui signifie creux. – *Oreillettes... ventricules*: diminutifs des mots oreille et ventre. – *Vaisseaux sanguins*: les artères et les veines. Artère a donné l’adjectif artériel, veine l’adjectif veineux. (...) (FDK VI, 1968: 130).

Ana Dili Kullanımı

Fransızca Ders Kitabı IV: Kitapta ana dili kullanmayı gerektirecek herhangi bir alıştırmaya vb. bulunmamaktadır. Kitabın ön sözünde öğretmenin gerekli durumlarda ana dilde açıklamalar yapabileceği belirtilmesine rağmen dersin işlenişi sırasında ana dili kullanılıyor muydu, ana dile ne kadar yer veriliyordu bilinmemektedir. Fakat kitap bütününde hedef dilden kaynak dile, kaynak dilden de hedef dile çeviri yapıldığını kesinleştiren herhangi bir bilgi, etkinlik vb. bulunmadığından yabancı dilin öğretimi ve öğrenimi sırasında ana dilin kullanılmadığı şeklinde değerlendirilebilir.

Fransızca Ders Kitabı V: Kitabın ön sözünde dersin Fransızca işlenmesi gerektiği fakat bazı açıklamaların, sözcüklerin ve yapıların netleştirilmesi için öğretmenin ana dilde açıklamalar yapabileceği belirtilmektedir. Bazen bir sözcüğün anlamı bazen eş anlamlısı bazen zıt anlamlısı bazen bir sözcüğün kök ve eklerinin açıklaması sırasında öğretmenin ana dilden yararlanabileceği ifade edilmektedir. Dikte yapılacak derslerde ise dikte yapılacak bölümler tahtaya solda Fransızca metin, sağda çeviri metin olmak üzere iki sütun hâlinde yazılarak uygulanacaktır şeklinde ifade edilmektedir. Bu açıklamalardan dil öğretimi sırasında ana dile yer verildiği, başvurulduğu anlaşılmaktadır. Bu açıklamaların yanı sıra kitap içindeki bazı etkinliklerde de çeviri etkinlikleri göze çarpmaktadır. Örneğin “Lettre d’un Père à sa Fille” başlıklı 3. dersin “IV- Exercice de vocabulaire” başlıklı alıştırmasında olduğu gibi: “Version: Traduire le 2e paragraphe de la lettre depuis “Je te chéris, ma chère Adèle... jusqu’à “chaque jour davantage”.” “Souvenir” başlıklı 4. metnin sonrasında “IV-Exercice de vocabulaire” başlıklı etkinlikte: “2- Version: Traduire les deux dernières strophes de la poésie.” olduğu gibi. Bunlar gibi daha pek çok etkinlikte çeviri alıştırmaları bulunmaktadır. Anlaşıyor ki, hem sınıfta öğretmenin ders işleyişi sırasında hem kitaptaki etkinliklerin yapılması sırasında ana dili sıklıkla kullanılmaktadır.

Fransızca Ders Kitabı VI: Kitabın ön sözünde şiddetle tavsiye edilen dersin tamamen Fransızca olarak işlenmesi ve açıklamaların, etkinliklerin Fransızca olarak yapılması şeklindedir. Öğrencilerin ve gerekli durumlarda öğretmenin de kullandığı sözlüğün dahi tamamen Fransızca olması şeklinde ifade edilmiştir. Fakat ikinci kitapta olduğu gibi bu kitapta da metin sonrasındaki etkinliklerden “Devoirs (ödevler)” başlıklı bölümlerde çeviri alıştırmalarının ev ödevi olarak öğrencilere yaptırıldığı görülmektedir. Ödev yapımı sonrasında bu çeviriler kontrol ediliyor muydu, sınıfta yapılan ödevler üzerine ana dilde fikir alışverişi yapılıyor muydu, öğretmen ders işlenişi sırasında bu çeviri ödevleri üzerinden ana dile

başvuruyor muydu bilmek mümkün değil fakat çeviri etkinlikleri dolayısıyla da olsa ana dili bir şekilde dil öğretimi içinde mevcut durumdadır. Tamamen yok değildir. Sadece kullanım oranı ikinci kitaptakinden daha azdır.

4.2.3.2. *Je Parle Français 4–5–6* Kitaplarının Dil ve Anlatım Özellikleri

Üslup ve Anlatım

Je Parle Français 4: Kitapta günlük hayattan seçilmeye çalışılan metinler bulunduğu için kullanılan dil de doğal olarak Fransızca'yı öğrenmeye açık bir dildir. Kullanılan yapılar, cümleler ve sözcük çeşitliliği değerlendirildiğinde, kitabın akıcı bir dili olduğu, dilin öğrenci seviyesine uygun olduğu ifade edilebilir. Dil çeşitliliği olarak kitapta genel olarak standart, günlük dilin kullanıldığı fakat metinler içinde bir adet şiir ve kitabın sonunda yer alan şiirler bölümü dikkate alındığında ise günlük dile ek olarak bir de edebî dilin kullanıldığı belirtilebilir. Dil ve anlatım unsurlarının öğrencilerin yaş ve gelişim düzeylerine genel olarak uyum sağladığı ifade edilebilir. Metin ve diyaloglarda kullanılan dilin anlatım açısından, bütünlük ve tutarlılık gösterdiği söylenebilir. Fakat bazı metinlerde yöntemsel ölçütlere uyum sağlama niyetinden dolayı, diyalogların yer yer iletişimden uzak olduğu, yer yer ise yapısal kısıtlamalar içerdiği hissedilmektedir. Böylece kullanılan dilin yer yer yapay, yer yer gerçekçi olduğundan bahsedilebilir. Bu yüzden öğrenilen yapıların, günlük yaşamdaki uygulanabilirliğinin ihmal edildiği söylenebilir. Anlatımda çok fazla tekrar çalışmasına yer verilmiştir. Tekrar çalışmaları bir yandan öğrenilenleri akılda tutmak için fayda sağlayacağı gibi diğer taraftan da öğrencilerin sıkılmasına yol açmakta ve öğrenilen yapıları günlük iletişimin çeşitli durumlarında doğru şekilde kullanamamaya sebep olmaktadır. Öğrencinin yaratıcılığını da kısıtlayan bu durumun öğrencinin iletişim becerisinde yetersizlik yaşamasına sebep olacağı ifade edilmelidir. İmlâ ve noktalama işaretlerine dikkat edilmiş olsa da daha önceki bölümlerde belirtildiği üzere yazım konusuna gerekli önem verilmemiştir. Çokça yazım yanlışı bulunan kitapta anlatılan konunun verilen örneklerle tutarlı olması ve bir anlam bütünlüğüne sahip olması dolayısıyla mantıksal açıdan problemli bir anlatımının olmadığı ifade etmek gerekir. Ders kitaplarının anlatımlarında önemli olan kültürel-dilsel farklılıklara örnek olarak sen-siz ilişkisi bu kitapta dikkate alınmıştır.

Je Parle Français 5: Kitapta metinler ve diyaloglar, hedef dilin ait olduğu ülke olan Fransa'nın tanıtımı, oradaki yaşam biçimi, sosyal hayat, ekonomik durumlar, coğrafi ve fizikî özellikler, kültürel etkinlikler, toplumsal sorunlar üzerine yoğunlaşmış metin ve diyaloglardır.

Metinler gereksiz pek çok ayrıntı içerse de eğitsel içerikli metinlerdir. Konuları itibariyle sayısal pek çok bilgi de içeren metinler, tanıtılan ülkenin dilini öğrenen öğrenciler için merak uyandırıcı ve eğitici olarak değerlendirilebilir. Öte yandan, lise 2 öğrencisi için konuların ilgi çekici ve eğlenceli olup olmadığı tartışma konusudur. Fransa'nın dış ülkelerle olan ticareti, güncel sorunları gibi konuları anlatan metinlerin anlatımlarında, gereksiz ve öğrencinin dikkatini çekmeyecek ayrıntılara yer verildiği için kullanılan dil ve anlatımın öğrenci seviyesinin üzerine çıktığı durumlar olmuştur. İlk kitapla karşılaştırıldığında, metin uzunlukları benzer olan seti ikinci kitabındaki metinlerde yer alan cümleler sözcük sayısı bakımından ilk kitaptakilere göre daha fazladır. Öğrencinin bazen anlamasını zorlaştıran anlatımlar ve uzun cümleler sebebiyle öğrencide dili öğrenmeye karşı bir isteksizlik oluşabilir. Kitapta bulunan iki adet edebî metinle birlikte, kitapta kullanılan dil standart, günlük dilin yanı sıra edebî dil olarak da nitelenebilir. Gereksiz ayrıntılar ve bazı sayısal veriler içermesine rağmen metinlerin akıcı bir dili ve anlatımı vardır. Günümüz Fransız diline yakın ve yapay olmayan bir dil sunulmaktadır. Kitapta 2 adet edebî metin bulunduğu için söz sanatları da kullanılmıştır. İlk kitaptakine benzer şekilde, imlâ ve noktalamaya dikkat edilmiş fakat yazım yanlışlarına özen gösterilmemiştir. Dil ve anlatım açısından iç tutarlılık mevcut ve anlam bütünlüğü sağlanmıştır. Fransa kültür ve sosyal hayatını anlatan metinlerin birbiriyle bağlantılı metinler olduğu söylenebilir. Kitabın metinleri ilk kitaptaki metinlerde olduğu gibi öğrenciyi yaratıcı bir çalışmanın sürdürülmesine teşvik etmemektedir örneğin; tartışma, öğrencinin kendi metnini yazması, dramatize etmesi gibi.

Je Parle Français 6: Setin son kitabında ilk iki kitaba göre daha uzun metinler yer almaktadır. İlk iki kitapta en fazla yarım sayfalık metinlerden sonra son kitapta metin uzunlukları bir hatta iki sayfaya çıkmıştır. Uzun ve zor metinlerin olduğu bu kitapta dil ve anlatım düzeyi de öğrenci seviyesinin üstündedir. Kitaptaki metinlerin tamamına yakını Fransız yazarlardan aylık ya da haftalık dergilerdeki köşe yazısı ya da röportajlardan, gazete ve dergilerdeki tanıtım yazılarından alınmış gerçek, otantik metinlerden oluşturulmuştur. Uzun metinler olarak öğrenci için sıkıcı olabilen metinler, eğitsel içerik ve anlatım açısından zengin metinlerdir. Pek çok söz sanatı mevcuttur ve öğrenciyi sıklıkla sözlük kullanmaya teşvik edecek bir dil kullanılmıştır. İkinci kitapta olduğu gibi sayısal veriler de içeren, bilgilendirme amaçlı seçilen metinlerin ve genel anlamda da kitabın dili standart dilin yanı sıra Fransız yazarlardan alınan metinlerin bulunması dolayısıyla edebî, gazete ve dergilerden alınan köşe yazısı ya da söyleşi metinlerinin bulunması dolayısıyla basın dili olarak da değerlendirilebilir. Konuşma dilinden uzak bir dil mevcut olup cümleler uzun olduğu için öğrenci açısından karmaşık ve zor

olarak nitelendirilebilir. Dil ve anlatım açısından iç tutarlılık sağlanmış ve anlam bütünlüğüne özen gösterilmiştir.

Söz Varlığı

Je Parle Français 4: Kitapta kullanılan sözcük, kavram ve deyimlerin anlamlarına uygun kullanıldığı görülmektedir. Sözcüklerin sözlük anlamı direkt olarak verilmemiş, bazen zıt bazen eş anlam bazen örnek cümleler yardımıyla anlamın öğrenci tarafından tahmin edilmesi sağlanmıştır. Kitapta üç alt bölüme ayrılan ana derslerin ikinci bölümleri olan “Oral-Écrit (sözlü-yazılı) bölümünde verilen metin ya da diyaloglarının bilinmeyen sözcükleri üzerine yoğunlaşmıştır. Bazı derslerde üç alt bölümde yer alan metin ve diyalogların tümü için sözcük ve yapılar incelenirken bazı derslerde ilk ve son bölümlerde böyle bir inceleme yapılmamış ve sözcük ve yapıların anlamlarının öğrenci tarafından araştırılıp bulunması istenmiştir. Öğrencinin anlam karmaşası yaşamaması için hem metinlerdeki durumlar hem de sözcükler özenli ve detaylı bir şekilde açıklanmaya çalışılmıştır. Kitabın 7. dersinin ilk bölümü “Oral (sözlü)” bölümünün ilk iki diyalogundan sonraki örneklerde olduğu gibi: ilk diyalog Fransa’nın ünlü liman kentlerinden olan “La Rochelle” şehrinde ve oradaki balıkçılık ve balıkçıların hayatlarından bahseden bir diyalogdur. Diyalogdan sonra diyalogun ne anlattığı açıklanmış ve daha sonra sözcük ve yapılar açıklanmıştır. Diyalog 1’in sözcük çalışması şu şekildedir:

a) Noms

le théâtre, le cinéma, le football etc. sont des spectacles

La nuit arrive, descend, tombée de la nuit.

b) Verbes

assister à: être présent – regarder un match – assister à la classe.

se reposer: arrêter de travailler

fournir: apporter – donner (...)

c) Expressions

Quel spectacle! – que c’est merveilleux à voir!

La même chose – les mêmes bateaux reviennent à la même heure. Il y a même gens. On fait le même travail. (...)

d) Adjectifs

pareil = égal – même

multicolores = à l'horizon, on voit arriver des barques à voiles

étroit ≠ *large* = le ruisseau est étroit; le fleuve est large; l'estuaire aussi. La couchette est étroite; le lit est large. (...)

e) l'un – l'autre = le premier – le deuxième

quand? = à quelle heure?

Pendant que: Pendant la nuit nous dormons; les pêcheurs travaillent la nuit = La nuit, *pendant que* nous dormons, les pêcheurs travaillent (...) (JPF, 1980: 145).

Örnekte görüldüğü üzere, diyalogda geçen sözcük, yapı ve deyimlerin anlamlarının yanı sıra zıt anlamları, eş anlamları, farklı kullanımları, tekil ya da çoğulu, örnek cümle içinde kullanımı vb. gibi açıklamalara yer verilmektedir. Böylece öğrencinin sözcük dağarcığına katkı sağlayacak gerekli bilgiler kullanılmış ve anlamda kilit rol oynayan sözcük, sözcük grubu, kavram ve terimlere içerikte yer verilmiştir. Sözcük ve sözcük gruplarının öğrenci gelişim ve öğrenme düzeyine uygun olduğu söylenebilir. Soyut sözcük ve yapıların çok yerde kullanıldığı ve eğer anlam karmaşasına yol açıyorsa sözü edilen yapıların açıklamaları verildiği görülmektedir.

Je Parle Français 5: Kitapta metin uzunlukları ilk kitaptakilerle benzerlik göstermesine rağmen sözcük çalışmalarına daha fazla yer ayrılmıştır. Yoğun sözcük öğretimi bu kitap için geçerlidir. İlk kitaptakinin aksine, bu kitapta yine üç alt bölüme ayrılan derslerin tüm metin ve diyalogları için sözcük çalışmaları mevcuttur. Bazı derslerde sözcük çalışmaları metnin kendisinden daha uzundur. Metinlerin sadece söz varlıkları değil metinlerdeki her türlü anlamı zorlaştıran detay açıklanmaktadır. Öğrenci için belirsiz bir noktanın kalmaması ve sözcük dağarcığının geliştirilmesi hedeflenmektedir. Kitapta kullanılan sözcük, kavram ve deyimler anlamlarına ve konuların içeriğine uygun olarak kullanılmışlardır. Kitap boyunca hem soyut hem de somut kavramlar ve konuların içeriğine uygun terminoloji kullanılmıştır. Metinlerde italik yazı karakteriyle verilen ve anlamının bilinmesi istenen her sözcük, sözcük grubu ve yapı, eş anlam, zıt anlam olarak, örnek cümle şeklinde, tanımı yapılarak, farklı kullanımları verilerek vb. şekilde açıklanmaktadır. İkinci kitabın söz varlığı anlamında öğrenciye çokça katkı sağlayacağı bunun yanı sıra açıklanan her detay sonucunda, öğrenciye bilinmeyen bir nokta bırakmayacağından öğrenciyi ezberciliğe ve tembelliğe iteceği de ifade edilmelidir.

Je Parle Français 6: Setin son kitabında da yoğun sözcük öğretimi anlayışı devam etmektedir. İlk iki kitaptan farklı olarak, bu kitapta sözcük açıklamalarından önce açıklanacak sözcüğün fonetik alfabedeki yazımı verilmektedir. Bu kitapta derslerin alt bölümlerinde daha fazla sayıda metin bulunduğu için sözcük çalışmaları da daha fazla yer almaktadır. Kullanılan dil ve seçilen metinler bu kitapta daha çeşitli olduğu metinlerin uzun cümleleri ve doğal olarak fazlaca bilinmeyen sözcükleri olduğu için sözcük çalışmaları daha özenli şekilde yapılmaktadır. Somut yapıların yanı sıra soyut yapılar da kullanılarak anlatımların hem zenginleşmesi hem de kolay anlaşılması sağlanmıştır. Anlamda önemli rol oynayan içeriğin daha anlaşılır ve açık olmasını sağlayacak sözcük, sözcük grubu ve terimler olabildiğince detaylı açıklanmaya çalışılmıştır. Kısaca örneklendirmek gerekirse: kitabın ikinci dosyasının ikinci bölümünde “Le Point” dergisinde yayımlanan Hélène Demorane ile yapılan bir anket metninde 1960 ve 1973 yılları arasında, insanların kültürel tüketiminin nasıl ve ne yönde değiştiğinden, meslekler ve yaş oranları arasındaki kültürel bakış açısı farklarından bahsedilmektedir. Metinde geçen ve anlamının bilinmediği düşünülen sözcükler şu şekilde açıklanmaktadır:

M. Tout-le-monde: Français moyen, qui est comme tout-le-monde.

Voire: Et même, sinon...

Hi-fi: Matériel “haute-fidélité”. Electrophone. Magnétophone, etc...

Les petits plats: La bonne cuisine soigneusement préparée.

Travaux d'intérieur: Occupations à la maison (bricolage, couture...)

Déchanter: Perdre ses illusions, reconnaître la réalité.

A la traîne: En retard.

Se rétrécir: Devenir plus étroit.

Peau de chagrin: D’après le titre du roman de Balzac. (XIX. s.) qui illustre la façon dont les biens matériels que possède l’homme vont en diminuant (JPF, 1979: 88).

Örnekte görüldüğü üzere sözcükler ve sözcük grupları metinde kastedilen anlamıyla ve örneklendirilerek açıklanmıştır.

Ana Dili Kullanımı

Je Parle Français 4–5–6: Ders kitaplarının “Görsel İşitsel Yöntem”in ilkelerine göre hazırlandığı ve sözü edilen yöntemin ana dili kullanımını tamamen reddetmeyerek gerektiği

durumlarda ana diline başvurulabileceğini ifade ettiği bilinmektedir. Yöntemin izin vermesine rağmen ana dilinin kullanımıyla ilgili olarak bilinmeyen nokta, sınıf içinde uygulama sırasında ana dilinin kullanılıp kullanılmadığıdır fakat kitap setinin tümü için kitapların ön sözlerinde ya da içeriklerinde ana dilinin kullanımını tavsiye eden gerektiren herhangi bir bilgi, etkinlik, yönerge, açıklama vb. bulunmamaktadır. Etkinlik yönergelerindeki “evde/sınıfta metni/diyaloğu/soruları... yapınız/hazırlayınız/anlatınız/sözlü olarak ifade ediniz... vb.” ifadelerde öğrencinin ana dilini kullanmasını belirten herhangi bir ifadeye rastlanmamaktadır. Öğrenciden yapması istenilen tüm ödev/sorumluluklar Fransızca olarak ifade edilmiştir. Lise 3 ders kitabının ön sözünde öğrenciye sözlük kullanması gerektiği durumlarda da Fransızca-Fransızca sözlük kullanması tavsiye edilmektedir. Bunun yanı sıra kitapların herhangi bir bölümünde çeviri etkinliği ya da ödevi bulunmaması da ana dili kullanımına en azından kitap setinin içeriğinden kaynaklı olarak başvurulmadığı ifade edilebilir. Böylece öğretmenin dersini işlediği sırada yapıları, sözcükleri, anlatımları, görsel malzemelerle, hareket, jest ve mimiklerle ve drama yöntemleriyle öğretmeye çalıştığı belirtilebilir.

4.2.3.3. *Je Voyage en Français 4* Kitabının Dil ve Anlatım Özellikleri

Üslup ve Anlatım

Je Voyage en Français 4: Kitapta kullanılan dil ve sözcükler lise 1. sınıf öğrenci seviyesine uygun, basit ve anlaşılır bir dildir. Edebî dilden ziyade günlük konuşma diline daha yakın bir üslup ve anlatım tercih edilmiştir. Kitapta, Fransızcada biri arkadaş ve yakın çevre arasında, “tutoiement”; biri de daha resmi yer ve kurumlarda saygı ifadesi de belirten “vouvoiement” kullanımlar olan ve Türkçe karşılığı “sizli-bizli konuşma” ve “senli-benli konuşma” anlamına gelen iletişim türlerinden örnekler bulunmaktadır. Özellikle mektup metin ve örneklerinde ve ünite sonralında yer alan fıkralarda öğrenci iki türün de nasıl kullanıldığını cümlelerin özne-yüklem-tümlecinin kullanılan türe göre nasıl değiştiğini görebilmektedir. İlk ünitenin mektup türündeki metinlerde görüldüğü gibi:

Chère, Cher

J’espère que vous allez bien. Pour moi, tout est parfait. (...) Quand viendrez-vous?

Téléphonez-moi avant votre départ. J’ai réservé votre chambre d’hôtel. A bientôt. (...)

Salut!

Comment ça va? Je n'ai pas de nouvelles de toi depuis deux semaines. Et tes vacances?
 (...) Si ton mari et toi, vous êtes libres, je vous invite chez moi. (...) Ecris-moi le plus tôt possible. Amicalement. (...) (JVF, 1997: 16).

Örneklerde görüldüğü üzere ilk mektup daha resmi bir dille “vous (siz)” ifadeleri kullanarak, ikinci mektup ise “tu (sen)” ifadeleri kullanarak daha samimi bir dille yazılmıştır. Öğrencinin iki tür iletişim dilini de aynı metinde görmesi farkı anlaması ve değişimleri görebilmesi adına faydalı olacaktır. Sonuç olarak kitapta kültürel-dilsel farklılığın dikkate alındığı ifade edilebilir. Dil ve anlatım açısından bütünlük ve tutarlılık vardır. Konuşma becerisi üzerine ağırlıklı olmak üzere diğer becerilerin de üzerine kullanılan dil mevcuttur. Dil ve üslup, konuşma metinleri iletişim becerilerini öne çıkaran günlük hayattan alınan örneklerden oluşturulduğu için yapay değil gerçekçi durmaktadır. Cümleler karmaşık değil daha basit şekilde kurulmuş, seçilen sözcükler öğrencinin ihtiyacını karşılayabileceği, derdini anlatabileceği ve verilen durumlarda iletişim becerisini kullanarak kendini ifade edebileceği sözcüklerden seçilmeye çalışılmıştır. Metinlere bağlı olarak kullanılan anlatımda karşılıklı konuşmada kullanılan yapılar tercih edilmiştir, diğer taraftan metin türleriyle doğru orantılı olarak, metinlerde bazen, teknolojik, bazen turistik, bazen sportif sözcük ve ifadeler yer almaktadır. Edebî türde metinler olmadığı için, kitapta söz sanatlarıyla karşılaşmamaktadır. Yazım imla ve noktalama hatalarına rastlanmaktadır. Fransızca bazı harflerin okunuşunu değiştiren “Accent” aksan denilen işaretlemelerde büyük-küçük harf noktalamalarında ve bazı yerlerde de özel isimlerin yazılışlarında harf yanlışlarına rastlanmaktadır. Öğrencide yanlış öğrenmelere yol açabilecek bu hatalara ders kitabı yazımında dikkat edilmelidir.

Cümle yapıları öğrenci gelişim ve öğrenme düzeyine uygun olarak seçilmiştir. Anlatılan konu sonrasında verilen örnekler birbiriyle tutarlıdır ve bir anlam bütünlüğü sağlanmıştır. Mantıksal açıdan problemler yoktur. Dil çeşitliliği anlamında sokak dilinin, gençlik dilinin, günlük dilin kullanıldığı söylenebilir. Metin türleri anlamında diyaloglar, tarihî metin, teknoloji ve turizm konularında tanıtıcı metinler, mektuplar, röportaj metni gibi metinler bulunmaktadır. Her ünite kendi içinde birbiriyle bağlı metinlerden ve ifadelerden oluşmaktadır. Metinler ne çok uzun ne de çok kısadır, dengeli ve temanın gerektirdiği uzunluktadırlar. Ders kitabı kendi metnini yazma, dramatize etme gibi metinlerle öğrenciyi yaratıcı bir çalışma sürdürmeye teşvik etmektedir. Bunun dışında kitap, metinler, oyunlar, fıkralar, metinlerdeki karakterlerin kızgınlık, korku ve şikâyet gibi ifadeleri aracılığıyla dilin duygusal ifade olanaklarını da devam ettirmektedir.

Söz Varlığı

Je Voyage en Français 4: Ders kitabının dil öğretiminde kullandığı yöntem tümevarım yöntemi olduğu için ilk iki kitap setinin aksine sözcük öğretiminde, etkinlikler boyunca sadece sözcük öğretimini anlatan, örnekleyen, sözcüğü ve anlamını veren sözlük çalışmaları bulunmamaktadır. Sözlüksel bilgi sadece kitabın sonunda sözlük listesi bölümünde yer almaktadır. Sözcük ve sözcük grupları, ifadeler, deyimler ve terimlerin anlamları öğrenci tarafından metnin bütününden, cümlelerin tamamından, verilen durumun gidişatından tahmin edilmelidir. Sözcüğün ve Türkçe karşılığının verilmediği gibi Sözcüğün ve Fransızca karşılığının da verilmediği bir kitap içeriği oluşturulmuştur. Öğrenci ihtiyaç duyduğu yerde ya kitabın arkasındaki sözlük bölümünü ya da başka bir sözlüğü kullanacaktır. Bu durumda öğrenci hem bireysel çalışmaya hem de yaratıcı ve araştırmacı çalışmaya yönlendirilmektedir. Tek tek sözcük öğretimi yerine sözcük grubu, ifade ve cümle öğretimine odaklanılmıştır. Öğrenci bir sözcüğün cümle içinde farklı durumlarda hangi sözcük ile birlikte kullanacağını öğrenmektedir. Kitapta tek tek sözcük çalışması olmadığı gibi uzun uzun metin çalışmaları da yoktur. Daha ziyade inceleme, ifade etme, yerleştirme, seçme, yaratma çalışmaları bulunmaktadır. “Unité 3”ten örneklerle kitabın söz varlığı durumu açıklanmaya çalışılacaktır. 3. ünitenin teması iletişim araçlarıdır, işlevsel amaçları: gelecek hakkında konuşmak, varsayım üretmek, fikrini belirtmek, başkasının fikrini sormak olarak sıralanmaktadır. Bu üniteye pek çok teknolojik terim ve ifade bulunmaktadır. Metinden sonra metni daha iyi anlamak adına herhangi bir sözlük çalışması bulunmamaktadır. 49. sayfadaki etkinlikte metinde geçen ifadelerin hangi başlıkla ilgili olabileceğine dair bir soru vardır ve öğrenciden harf sıralamasıyla verilen ifadeleri ait olduğu başlığın numarasıyla eşleştirmesi istenmektedir. Görev: eşleştirme. Verilen ifadeler: “deux enceintes (iki hoparlör), traduction en Français (Fransızca çeviri), écran géant (dev ekran), petites fenêtres (küçük pencereler), certain antennes (bazı antenler), plusieurs fonctions (çok fonksiyonlu), les autres chaînes (diğer kanallar), 1,20 m de large (1.20 metre genişliğinde), la télé, la chaîne Hi-Fi (tv, hi-fi), plusieurs satellites (çoklu uydu), programmes de la TVHD (HD tv programları), son en stéréo (stereo ses), dans la langue (aynı dilde), langue étrangère (yabancı dil). Öğrenciye verilen sözcüklerin, terimlerin ve sözcük gruplarının anlamları verilmemiş öğrenciden metinden ve sonrasındaki bu eşleştirme ya da boşluk doldurma gibi etkinlikler yardımıyla sözcüklerin anlamlarını tahmin etmesi ve bulması istenmektedir. Direkt anlam üzerine bir çalışma bulunmamaktadır. Sonraki etkinlikte iki kolon halinde bulunan ifadelerin eşleştirilmesi istenmektedir. Sol kolonda yine metindeki ifadelerden örneklerle yarım bırakılmış 10 adet ifade, sağ kolonda da A’den J’ye harf sıralaması şeklinde

10 adet ifade bulunmaktadır. Etkinlik cümle tamamlama etkinliğidir fakat aynı zamanda öğrenilen sözcük ve sözcük grupları tekrar edilmekte ve dilbilgisi konusunda işlenen yapılar dikkate alınmaktadır. Bu etkinliğin aynı şekilde sadece dilbilgisi verileriyle yapılanları da mevcuttur. Kitaptaki söz varlığı çalışmaları öğrencinin bireysel çalışmasına bırakılmış da diyebiliriz. Kullanılan sözcük, kavram ve deyimler anlamlarına uygun kullanılmış, anlam karmaşası bulunmamaktadır. Fakat kitaptaki uygulama yolu değerlendirildiğinde, öğretmen tarafından öğrencinin okuduğunu anlaması ve bilmediği sözcük ve yapıları öğretmek öğrencinin sözcük dağarcığına katkı sağlayacak açıklamalar bulunmamaktadır. Sınıf içi uygulamada ne şekilde bir yol izlendiği bilinmemektedir. Ünitelerde kullanılan sözcükler, cümlelerin ya da anlamın gerektirdiği yerde az oranda soyut sözcük kullanılmış olsa da genel olarak somut sözcük ağırlıklı kullanım vardır. Kitapların içeriklerinde öğrenenlerin sözcük dağarcıklarını geliştirmek amacıyla görsellerle desteklenen sözcükler arası anlamsal bağıntıları gösteren (eş anlamlı, zıt anlamlı, şeffaf sözcükler, vb.) özelliklere de yer verildiği görülmektedir. Konuların içeriğine uygun terminoloji kullanılmıştır. İçerikte kullanılan ve anlamda kilit rol oynayan sözcük, sözcük grubu, kavram ve terimlere sözlük kısmında yer verilmiştir.

Ana Dili Kullanımı

Je Voyage en Français 4: “İletişimsel Yaklaşım”ın açıklamaları arasında yöntemi uygulayacak öğretmenin hem hedef dili hem de öğrencilerin ana dilini yetkin bir biçimde bilmesi gerektiği öğrenci ve öğretmenin ana dili gerektiğinde kontrollü bir şekilde kullanabileceği ve çeviriye başvurabileceği belirtilmektedir. Kısmi olarak ana dili kullanımı kabul edilmektedir. Yöntemin izin vermesine rağmen (sınıf içi uygulamada yapılanlar bilinmemektedir) kitabın içeriğinde ana dili kullanımını gerektirecek, ana diliyle açılma veya örnek vermeyi tavsiye eden bir bilgiye rastlanmamaktadır. Kitap bütününde hedef dilden kaynak dile, kaynak dilden de hedef dile çeviri yapıldığını kesinleştiren herhangi bir bilgi, etkinlik vb. bulunmamaktadır. Öğrencinin kaynak dili olan Türkçe, sadece kitabın sonundaki sözlük kısmında karşımıza çıkmaktadır. Fransızca sözcük ve yapıların anlamları Türkçe olarak verilmektedir.

4.2.3.4. *Salut! 10–11–12* Kitaplarının Dil ve Anlatım Özellikleri

Üslup ve Anlatım

Salut! 10–11–12: Ders kitaplarında dilbilgisel anlamda yoğun bir dil öğretimi bulunmamakta, kullanılan dil, her kitapta kendi seviyesine uygun, iletişim kurma amaçlı yapılandırılmış anlaşılır ve sade bir dildir. Kitapların içerikleri öğrencilerin ilgi alanlarına yakın temalar ve gerçekte karşılaşılabilecekleri somut durumlar aracılığıyla öğrencilerin ihtiyaçlarına göre uyarlandığı için gençlerin kullandığı güncel ve günlük dile çok yakın bir üslup tercih edilmiştir. Ayrıca günümüz Fransızcasını yansıtan bu üslup ile internet diline özgü bazı yönler ile temas halinde bir anlatım vardır. Kitap daha yaşlı gençlerin iletişimsel bir yaklaşım kullanarak Fransızcanın sözcük dağarcığı, yapısı ve seslerine aşina olmalarını sağlamak için özel olarak tasarlanmıştır. Yöntemin iletişimsel yaklaşıma odaklandığı göz önüne alındığında öğrenciler çoğunlukla kendilerini sınıfta bir iletişim durumuna yerleştirmeye davet edilir. Kitaplarda, Fransızcada biri arkadaş ve yakın çevre arasında “tutoiement”; biri de daha resmi yer ve kurumlarda saygı ifadesi de belirten “vouvoiement” kullanımları olan ve Türkçe karşılığı “sizli-bizli konuşma” ve “senli-benli konuşma” anlamına gelen iletişim türlerinden örnekler bulunmaktadır. “Salut! 10” kitabında, “INSEE” (Fransa’nın ulusal istatistik kurumu)’den alınan, Fransa’da en çok kullanılan kız ve erkek isim listesi verilmiştir. Dinleme ve tekrar çalışmasıyla öğrencinin telaffuzları öğrenmesi ve onlara alışması sağlanmıştır. Kitaplarda genel olarak kültürel-dilsel farklılığın dikkate alındığı ifade edilebilir. Fakat kitaplardaki yönergelerin tümü emir kipinin “sen” öznesine (écoute, dites, lis, associe, choisis vb.) hitaben yazılmıştır. Kitaplarda kullanılan bu yönerge dili yerine öğrenci seviyesine daha uygun ifadeler kullanılabilir. Çünkü “metni oku dinle ve anlamı bilinmeyen sözcükleri bul, soruları cevapla, duruma uygun ifadeyi seç...” gibi sürekli emir kipi kullanılan cümleler öğrencinin öğrenme isteğini azaltabilir ve öğrenciyi sıkabilir. Buna karşın, kitaplarda kullanılan bazı yönergelerde dil öğretiminin yanı sıra davranış yönergelerine rastlanmaktadır. Örneğin, “Salut! 11” 1. Ünite, 4. Derste bulunan etkinlik yönergelerinden birinde şöyle bir ifade bulunmaktadır: “b- Choisis un(e) camarade et fais trois phrases avec *ne ... rien, ne ... jamais, ne ... personne* pour le/la décrire. Fais deviner à un(e) autre camarade de qui tu parles. (**Sois gentil(le)!**)” Kalın yazılan yapıda öğrenciye yönergeyi uygularken kibar olması ifade edilmektedir. Günlük konuşma diyalog ve metinlerinden iletişim becerilerine yoğunlaşan yapılardan örnekler sunan kitapların dil ve anlatımı yapay değil gerçekçidir. Kitaplarda genel olarak öğrenciyi yanlış öğrenmelere sevk edecek, kitabın okunmasını, kullanımını ve dilin öğrenilmesini engelleyecek nitelikte yazım ve noktalama yanlışına rastlanmamıştır. Kitaplardaki anlatımlar ve örneklendirmeler her

öğrencinin yabancı dili farklı biçimde ve hızda öğrendiği düşünülerek hazırlanmıştır. Kitap içeriklerinin görsel ve işitsel unsurlarla renklendirmelerle desteklenmesi de anlatımı güçlendirmiştir. Kitaplardaki cümle uzunluklarının öğrenci düzeyine uygun olması ve dil ve anlatımın kolaydan zora, basitten karmaşığa, somuttan soyuta doğru gitmesi kitapların kullanım kolaylığını arttıran özellikler arasındadır. Kitaplarda Fransızcanın dilbilimsel ve ses bilgisel yönlerinin farkına varmalarını sağlayacak dilsel ölçütler mevcuttur. Fransızca ve Türkçenin alfabeleri verilerek, sessel olarak dinletilerek ve öğrencilere tekrar ettirilerek bu farkındalık arttırılmaya çalışılmıştır. Akıcı ve anlaşılır bir dili ve anlatımı olan kitaplarda diyalog ve etkinlikler, yönergeler ve etkinlikler gibi unsurlarda anlatım açısından bütünlük ve tutarlılık mevcuttur. Dil çeşitliliği bağlamında sokak/günlük/gençlik/güncel dil kullanılmıştır. İşlenen tema ve verilen örnekler arasında bir tutarlılık ve anlam bütünlüğü sağlanmıştır. Diyalog ve metinlerde birbiriyle bağlantılı konu ve anlatımlar ve karakterler bulunmaktadır. Kitaplarda dil ve anlatımda bol miktarda duygu durum ifadeleri (öfke, sevinç, mutluluk, kızgınlık... vb.) kullanılmıştır.

Söz Varlığı

Salut! 10–11–12: Kitaplarda öğrencinin sözcük dağarcığını geliştirmek ve uygulamada kullanmasını güçlendirmek amaçlı dönüşümlü bir anlayış sergilenmiştir. Bu anlayış doğrultusunda önceki derslerde ve kitaplarda öğrenilmiş sözcükler, sonraki diyalog ve metinlerde, dinleme parçalarında tekrar kullanılmıştır. Bu şekilde yapılan tekrar çalışmaları sayesinde öğrencinin öğrendiği sözcükler daha kalıcı şekilde öğrenilmekte ve öğrencinin sözcükleri güncel yaşamıyla ilişkilendirmesi ve iletişim kurması kolaylaşmaktadır. Bunun yanı sıra ders kitaplarında sözcük dağarcığını geliştirmek için sözcükler üzerine eş anlamlılık, zıt anlamlılık, gruplandırma, ilişkilendirme, eklerle türetme çalışmalarından yararlanılmıştır. Yeni öğrenilen sözcükleri öğretmek için kitaplarda gerçek fotoğraflar, resimler, nesneler, mimik ve jestler, drama çalışmalarından yararlanılmıştır. Kitaplarda Fransızca kökenli ve Türkçede de ortak kullanılan sözcüklere bol miktarda yer verilerek iki dil arasındaki bağın kuvvetlendirilmesi sağlanmıştır. Kitaplar boyunca derslerin içeriklerinde “Vocabulaire et expressions (Sözcük bilgisi ve ifadeler)” bölümleri yer almaktadır. Bu bölümlerde sözcüklerin anlam açıklamaları değil diyalog ve metinlerde ilk defa kullanılan ve dersin temasıyla ilgili olan sözcük ve yapıların cümle içinde kullanıldıklarında hangi örnek cümlelerle kullanılacakları ile ilgili örnekler verilmektedir. Buradan hareketle, kitaplarda dil öğretiminde de kullanılan yöntemin aynısının sözcük öğretiminde de kullanıldığı çıkarımı yapılabilir. Kitaplarda kullanılan sözcük öğretim yöntemi tümevarım yöntemidir. Tek tek sözcük öğretimi yerine

sözcük grubu, ifade ve cümle öğretimine odaklanılmıştır. Sözlüksel bilgi sadece kitapların sonunda bulunan çok dilli sözlük bölümlerinde mevcuttur. İçerikte sözlüklere yer verilmediği için öğrenci hem bireysel çalışmaya hem de yaratıcı ve araştırmacı çalışmaya yönlendirilmektedir. Sözlükte sözcüklerin Fransızca, Almanca, İngilizce ve Türkçe anlamları verilmiş ve sözlük öğrencilerin önemli bir sözcük dağarcığı oluşturmalarına fırsat vermektedir. İçeriklerde geçen ve anlamda kilit rol oynayan sözcük ve sözcük grupları, kavram ve terimlere sözlüklerde yer verilmiştir. Kitap içeriklerinde sözcük, kavram ve deyimler anlamlarına, temalara, konulara uygun kullanılmıştır. Anlam karmaşasına yol açacak bir durum, cümle, yapı ve kavram kullanılmamıştır. Kitaplarda hem soyut hem somut sözcükler kullanılmış, ağırlıkları konuların içeriklerine göre düzenlenmiştir. Terminoloji anlamında yemek, internet, okul, sinema, gezi, tarih, tatil, haber, magazin, kültür, turizm, ulaşım, alışveriş, müzik, eğitim, meteoroloji, moda vb. alanların gerektirdiği sözcükler diyalog ve metinlerde uygun şekilde kullanılmıştır. Ünitelerin sonlarında bulunan öz değerlendirme bölümlerindeki yönergelerde kullanılan üslup önceki kitap setlerinde olmayan, öğrenciye cesaret verici ve öğrenciyle empati kuran bir üsluptur. Yönerge cümlelerinin üst tarafında yönergede belirtilen ifadeyi öğrencinin ağzından söyleyen bir ifadedir. Bir örnekle belirtmek gerekirse, “Associe les éléments” yönergelerinin başında, “Je peux exprimer une hypothèse” ifadesi kullanılmaktadır. Bu şekilde kullanılan ifadeler öğrencinin verilen görevi yapabileceğini kendisine hatırlatmakta ve Fransızca ile öğrenci arasında cesaret verici bir üslup oluşturulmaktadır.

Ana Dili Kullanımı

Salut! 10–11–12: “İletişimsel Yaklaşım”ın açıklamaları arasında yöntemi uygulayacak öğretmenin hem hedef dili hem de öğrencilerin ana dilini yetkin bir biçimde bilmesi gerektiği, öğrenci ve öğretmenin ana dili gerektiğinde kontrollü bir şekilde kullanabileceği ve çeviriye başvurabileceği belirtilmektedir. Kısmi olarak ana dili kullanımı kabul edilmektedir. Yöntemin izin vermesine rağmen (sınıf içi uygulamada yapılanlar bilinmemektedir) kitabın içeriğinde ana dili kullanımını gerektirecek, ana diliyle açılma veya örnek vermeyi tavsiye eden bir bilgiye rastlanmamaktadır. Kitap bütününde hedef dilden kaynak dile, kaynak dilden de hedef dile çeviri yapıldığını kesinleştiren herhangi bir bilgi, etkinlik vb. bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra öğrencinin kaynak dili olan Türkçeye kitap setinin sosyo-kültürel unsurlarının incelendiği bölümde de bahsedildiği üzere, kitapların içeriklerinde bulunan kişi, şehir, yer, yiyecek, içecek, resmî-millî bayram isimlerinde vb. örneklerde rastlanmaktadır. Dil öğretimi sırasında kitaplarda ana dili öğretimine ve uygulamalarına yer verilmemiştir.

4.2.3.5. *Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2* Kitaplarının Dil ve Anlatım Özellikleri

Üslup ve Anlatım

Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2: Kitaplarda öğrenciyi merkeze alan onun iletişimsel becerilerine katkı sağlamayı hedeflemiş bir üslup ve anlatım sergilenmektedir. Dil öğretimini dil bilgisi kurallarını açık şekilde vermeden, dil bilgisi anlatımlarıyla dersleri doldurmayan kitaplar dil bilgisi öğretimi için tümevarım yolunu tercih etmektedirler. Her kitap kendi ait olduğu dil seviyesine uygun olarak düzenlenen bir dile ve anlatıma sahiptir. Kitap setinin tamamına yakın bir bölümünde, günlük konuşma diline yakın ve iletişim kurma amacı güden, sade ve anlaşılır bir üslup görülmektedir. Seçilen konular, temalar, metinler ve diyaloglar, öğrencilerin ilgilenebileceği alanlardan seçilerek somut durumlar aracılığıyla öğrencilerin ihtiyaçlarına uyarlanmıştır. Yaratılan her durum ve durumların anlatım yöntemi aracılığıyla öğrenciye aynı durumları yaşadığında ne yapması, hangi bilgileri ve iletişim becerilerini kullanması gerektiği öğretilmektedir. Kitaplarda sadece günlük konuşma dili yoktur yanı sıra internet dili, tıp dili, teknoloji dili gibi diller de bulunmaktadır. Kitaplarda genel olarak kültürel-dilsel farklılığın dikkate alındığı ifade edilebilir. “Salut!” isimli bir önceki kitap setinden farklı olarak bu kitap setinde kitap dili yönergelerde ve etkinliklerde “siz” öznesine hitaben (écoutez, lisez, répétez, répondez, observez vb.) yazılmıştır. Kitaplarda kullanılan bu kibar yönerge dili öğrenciye daha uygun bir dildir ve emir kipiyle yazılmamış olması öğrencinin öğrenme isteğinde olumsuz etki yaratmayacaktır. Kitaplarda iki arkadaş arasında geçen okul ya da sosyal bir faaliyet planı ya da bir doktor ve hasta, müşteri ve satıcı, bir kafede garson ve müşteri, seyahat acentesinde çalışan görevli ve müşteri, bir otelde resepsiyonist ve turist, iş görüşmesinde işveren ve iş başvuru yapan kişi ya da bir gazeteci ve röportaj yaptığı herhangi bir meslek sahibi, profesör ve öğrencisi, yazar ve okuru, rehber ve turist arasında geçen diyaloglar bulunmaktadır. Aynı şekilde kitaplarda bir kızın doğum günü partisi için yapacaklarını, bir blog yazarı gencin yaptıklarını, Atatürk’ün hayatı ve yaptıklarını, vücut dilinin anlamlarını anlatan metinler, bir gencin arkadaşına, ailesine ya da bir kuruma, kuruluşa, bir kişiye yazdığı mektuplar, tiyatro oyunlarından bir kesit, “Le Petit Prince” kitabından bir bölüm, meteoroloji metinleri gibi metinler yer almaktadır. Metin ve diyalogların konularına bakıldığında kitaplarda kullanılan dilin ve anlatımın zor olmadığı ve lise düzeyinde bir öğrencinin sosyal hayatında yaşayabileceği olay ve durumlardan oluştuğu anlaşılmaktadır. Diyalog ve metinlerin konuları doğrultusunda kitaplarda, hem günlük dil hem de teknoloji, tiyatro, meteoroloji ile ilgili metinlerin de olması dolayısıyla alan dili kullanılmıştır.

A1.1 kitabında bazı derslerin etkinlik bölümlerinin anlatımı içinde, renkli kutucuklar içerisinde “Mémo” başlıklı tanım yapmaksızın sadece örnekler üzerinden dil bilgisi kullanımlarını hatırlatan kısa notlar bulunmaktadır. Bu notlar bazen de bir durumla ilgili kurulacak cümlelerin nasıl söylenmesi gerektiğini belirtmektedir. Örneğin: “Tu as quel âge? (Quel âge as-tu?) – J’ai 15 ans.”, “Demander son chemin: Excusez-moi, monsieur, je suis perdu, où est... ? Pour aller à... / au... Je cherche la rue... / le théâtre... / la poste / l’hôpital de Lyon / la mairie / la préfecture.”

Kitaplarda Fransızcada biri arkadaş ve yakın çevre arasında “tutoiement”; biri de daha resmi yer ve kurumlarda saygı ifadesi de belirten “vouvoiement” kullanımlar olan ve Türkçe karşılığı “sizli-bizli konuşma” ve “senli-benli konuşma” anlamına gelen iletişim türlerinden örnekler bulunmaktadır. A1.2 kitabındaki örnek şu şekildedir:

Entourez les mots qui ne conviennent pas.

- a. Mme: Bonjour / Salut Monsieur. Vous allez bien?
M: Merci / s’il vous plaît. Et toi / vous?
- b. ALICE: Salut / Bonne nuit Pierre! Ça va / d’accord?
PIERRE: Bonjour / Salut Alice! Ça va, et toi / vous? (NBS A1.2, 2021: 14)

Setin ikinci kitabında, 7. ünitenin ilk dersinde kitap genelinde 19. derste görselle diyalog arasında bir zıtlık yaratılarak ironi yapılmıştır. Dersin başlığı “Comme Convenü (anlaştığımız gibi)”dir. Ünitenin teması iletişimdir. Dersin görselinde iki farklı kabileden gelen “Kızılderili” iki adam vardır, ikisinin de önlerinde ateş yanmakta adamlar da ellerindeki kumaş parçasıyla ateşi yellemektedirler. Bu sırada aralarında geçen diyalog şu şekildedir: selamlaşırlar, biri diğerine lider olduğunu ve isminin “Chérokee’nin Büyük Aslanı” olduğunu söyler. Diğer “Kızılderili” adam, kendisini “Apache’den Uçan Kartal” olarak tanıtır. Hal hatır sorarlar ve ilk “Kızılderili Büyük Aslan” “Uçan Kartal” bir konuşmacının konferansına davet eder. “Uçan Kartal” teşekkür ederek, çok nazik olduğunu söyler ve konferansın nerede, ne zaman olduğunu ve konuşmayı kimin yapacağını sorar. “Büyük Aslan” konferansın haftaya salı saat 10’da Chéroke Üniversitesinde yapılacağını ve konuşmacının da Bill Gates olduğunu söyler. “Uçan Kartal” da teklifi memnuniyetle kabul ettiklerini ve kabilesiyle birlikte orada olacaklarını ifade eder. Bu diyalogdaki anlatımla ironi yapılmakta, Bill Gates’ten çok önce yaşamış olan “Kızılderililerin” kabilesiyle birlikte Bill Gates’in konferansına katılması durumu iletişim çağının hızı, teknolojinin olmayanı oldurma gücü, nesiller ve çağlar arasında teknoloji aracılığıyla bilginin aktarılabilme imkânı vurgulanmaktadır. Bilginin bir nesne gibi elden ele

iletişimde yeni teknolojiler yardımıyla dolaştırıldığına altı çizilmektedir. Teknoloji ve iletişim konusunun böyle bir üslupla aktarılması öğrencinin o derste öğrendiklerini unutmamasını sağlayacaktır.

Kitaplarda kullanılan mektup metinlerinde samimi ve resmi dili nasıl kullanması gerektiği, kime ve nereye, nasıl bir mektup yazması gerektiği öğrenciye gösterilmektedir. Gazete sayfalarından alınan haber metinlerinde öğrenci manşet için kullanılan dili, bir haberi anlatırken kullanılabilecek cümle yapılarını, sözcük türlerini öğrenmektedir. Bilim ve teknoloji ile ilgili metinlerdeki anlatım öğrencinin hayal gücünü genişletmekte, yeni sözcükler öğrenmesini sağlamakta, bilime, keşif yapmaya, ileri teknolojiye merak salmasına sebep olmaktadır. Kitaplardaki gerek *Atatürk* ile ilgili olsun gerekse de diğer kültürlerle ait tarihî kişi ve olaylarla ilgili olsun, öğrenci sunulan metinlerde tarihsel bir anlatıma şahitlik etmektedir. Kitaplarda bunlar dışında iki adet şarkının sözleri bulunmakta nakarat bölümlerinde cümle sonlarının kafiyeli oluşu öğrenciye şarkı sözlerindeki anlatım hakkında fikir vermektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, kitaplarda kullanılan anlatım ve üslup bir bütünlük içinde sunulmakta ve her türlü beceri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Dil çeşitliliği olmasına rağmen anlaşılır, akıcı ve sade bir anlatıma sahip olan kitaplarda dil yapay değil oldukça gerçekçidir. Bir iki tane edebî ve sanat alanlarından metinler bulunsun da kitaplarda ilk kitap setlerinde olduğu gibi öğrenciyi anlam açısından zorlayacak söz sanatları yer almamaktadır. Kitaplarda genel olarak öğrenciyi yanlış öğrenmelere sevk edecek, kitabın okunmasını, kullanımını ve dilin öğrenilmesini engelleyecek nitelikte yazım ve noktalama yanlışına rastlanmamıştır. Kitaplardaki anlatımlar ve örneklendirmeler, her öğrencinin yabancı dili farklı biçimde ve hızda öğrendiği düşünülerek hazırlanmıştır. Kitap içeriklerinin görsel ve işitsel unsurlarla, renklendirmelerle desteklenmesi de anlatımı güçlendirmiştir. Kitaplardaki cümle uzunluklarının öğrenci düzeyine uygun olması ve dil ve anlatımın kolaydan zora, basitten karmaşığa, somuttan soyuta doğru gitmesi, kitapların kullanım kolaylığını arttıran özellikler arasındadır. Ders kitaplarında bulunan medeniyet bölümlerindeki metinler, tartışma, kendi metnini yazma, dramatize etme gibi görevlerle öğrenciyi yaratıcı bir çalışmanın sürdürülmesi adına teşvik etmektedir. Oyunlar, şarkılar, sevinç, kızgınlık, korku, şaşkınlık gibi duygu ifadelerini barındıran metinler sayesinde de anlatımın duygusal ifade olanakları sürdürülmektedir.

Söz Varlığı

Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2: Ders kitabı setinde dil bilgisi öğretiminde izlenen yöntem gibi sözcük öğretiminde izlenen yöntem de tümevarım yöntemi olmuştur. Kitapların hiçbirinde derslerin işlenişinde, etkinliklerde ve değerlendirme bölümlerinde ayrıca sözcük öğretimine ayrılmış bölümler bulunmamakta, dilbilgisi öğretimiyle iç içe geçmiş bir sözcük öğretimi yapılmaktadır. Sözcük öğretiminden ziyade yapı, cümle ve bağlam üzerinde durulmaktadır. Kitapların sonunda bulunan sözlük bölümleri dışında herhangi bir yerde bir sözcüğün anlam karşılığı verilmemektedir. Böyle bir durum gerekli ise farklı şekilde anlatım ya da cümle içinde kullanılarak örneklendirme uygulamaları kullanılmıştır. Bir önceki kitapta geçen sözcük ve sözcük grupları, yapılar bir sonraki kitapta da tekrar kullanıldığı için dönüşümlü bir anlayış sergilenmiş ve öğrencinin sözcük dağarcığı güçlendirilmiştir. Diyalog ve metinlerde geçen anlamı henüz bilinmeyen sözcüklerin etkinliklere dağıtılarak çeşitli şekillerde öğrencide kalıcı olması hedeflenmiştir. Verilen sözcükleri kullanarak metin oluşturma, verilen sözcükleri boşluklu olarak verilen metne yerleştirme, verilen sözcüklerle görseli eşleştirme, verilen sözcüklerle diyalog tamamlama, verilen ifadeye en uygun sözcük ve sözcük grubunu bulma, kategorilere uygun sözcükleri ayırıştırma gibi etkinliklerle kitapların söz varlığı öğrenciye aktarılmaktadır. Görsellerle desteklenen bu etkinlikler için gerçek fotoğraflar, nesnelerin görselleri, karakterlerin mimik ve jestlerinden yararlanılmıştır. Kitaplarda Fransızca kökenli ve Türkçede de ortak kullanılan sözcüklere bol miktarda yer verilerek iki dil arasındaki bağın kuvvetlendirilmesi sağlanmıştır. Eric Castagne'nin (2007) "şeffaf" sözcükler olarak nitelediği bu sözcükler A1.1 kitabının en başında bir liste halinde öğrenciye sunulmuştur. Castagne'nin makalesinde "şeffaf", "şeffaf olmayan", "doğrudan şeffaf, "dolaylı olarak şeffaf" şeklinde derecelendirdiği sözcüklerin bir tipolojisini oluşturmaktadır (155). Amacı elimizdeki mevcut olan bilgiyi başka dilde okumayabilmektir. A1.1 kitabının ilk ünitesinin "Contacter le Français (Fransızca iletişim)" başlıklı ilk dersinde "Vous connaissez déjà ces mots français? (bu Fransızca sözcüğü önceden tanıyor musun?)" alt başlığı altında, Fransızcadan Türkçeye geçmiş ve günlük hayatımızda çokça kullandığımız sözcüklerin Fransızca listesi yer almaktadır. Listedeki sözcüklerden birkaç örnek şu şekildedir: "le train, le biscuit, le parfum, le pantalon, le café, le métro, la musique, l'adresse, l'hôtel, le téléphone, l'antenne, le balcon, l'ambulance, le restaurant, l'objet, la photo, le film, le lycée, le taxi, la cuvette..." Öğrencinin Fransızca olan bu sözcüklerin kendi ana dilinde de kullanıldığını görmesi metin ve diyaloglardaki anlamsal göstergeleri, metinleri, söylemi daha iyi anlamasına diğer taraftan da anladıkça kendisini daha rahat hissetmesine sebep olacaktır. Fransızca dilinin zor olduğuna dair ön yargısı kırılacaktır.

İçerikte sözlüklere yer verilmediği için öğrenci hem bireysel çalışmaya hem de yaratıcı ve araştırmacı çalışmaya yönlendirilmektedir. Kitap seti söz varlığı anlamında oldukça zengin bir settir çünkü bir önceki bölümde bahsedildiği üzere metin ve diyalog türü geniş bir çeşitlilik göstermektedir. Anlam karmaşasına yol açacak bir durum, cümle, yapı ve kavram kullanılmamıştır. Terminoloji anlamında yemek, internet, okul, sinema, gezi, tarih, tatil, haber, magazin, kültür, turizm, ulaşım, alışveriş, müzik, eğitim, meteoroloji, moda vb. alanların gerektirdiği sözcükler diyalog ve metinlerde uygun şekilde kullanılmıştır. Kitapların sonunda bulunan sözlük bölümleri kitapların içeriğinde kullanılan ve anlam açısından önem taşıyan tüm söz ve sözcük grubu, kavram ve terimlere yer vermektedir. Derslerde konunun gerektirdiği sözcük ve yapıların anlamlarına uygun ve öğrencinin ihtiyacı doğrultusunda kullanıldığı ifade edilmelidir. Sözcüklerin doğru yazılmasına, Fransızcadaki aksan işaretlerinin doğru kullanımına dikkat edilmiştir. Kitapların içeriklerinde öğrenenlerin sözcük dağarcıklarını geliştirmek amacıyla sözcükler arası anlamsal bağlantıları gösteren (eş anlamlı, zıt anlamlı, şeffaf sözcükler, vb.) özelliklere de yer verildiği görülmektedir.

Ana Dili Kullanımı

Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2: Kitaplarda kullanılan öğretim yöntemlerinden olan “İletişimsel Yaklaşım”ın ilkeleri arasında yöntemi uygulayacak öğretmenin hem hedef dili hem de öğrencilerin ana dilini yetkin bir biçimde bilmesi gerektiği, öğrenci ve öğretmenin ana dili gerektiğinde kontrollü bir şekilde kullanabileceği ve çeviriye başvurabileceği ifadesi bulunmaktadır. “Eylemsel Yaklaşım”ın ilkeleri arasında ise ana dili kullanımına ya da çeviriye dair net bir açıklama bulunmamaktadır. Bu açıklamalar ışığında kitaplar incelendiğinde, içeriklerde ana dili kullanımını gerektirecek, ana dilinde açıklama yapmayı veya örnek vermeyi tavsiye eden bir bilgiye, ana dilde yapılan bir etkinliğe rastlanmamaktadır. Kitapların tamamında hedef dilden kaynak dile, kaynak dilden de hedef dile çeviri yapıldığını kesinleştiren herhangi bir bilgi, etkinlik vb. bulunmamaktadır. Öğrencinin kaynak dili olan Türkçe sadece kitabın sonundaki sözlük kısmında karşısına çıkmaktadır. Fransızca sözcük ve yapıların anlamları Türkçe olarak verilmektedir. Bunun dışında Fransızcaya çevrilemeyecek olan Türkçe kişi isimleri, şehir adları vb. ifadeler Türkçe olarak kalmıştır.

4.2.4. Ders Kitaplarının Öğretim Programına Uygunluğu

4.2.4.1. Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI Kitaplarının Öğretim Programına Uygunluğu

Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI kitap seti 1934 *Lise Müfredat Programına* göre değerlendirilmiştir. Bu program ders kitabı setinin basılmasından önceki son programdır. Müfredat programı olması dolayısıyla program birinci, ikinci, üçüncü sınıf şeklinde açıklamalarla ayrılmıştır. Bu yüzden setin içindeki kitaplar ayrı ayrı değerlendirilecektir. Daha önce de belirtildiği gibi programda hedef, kazanım, ilke, amaçlar vb. bulunmadığı için sadece belirtilen ders işleyişi açıklamaları temel alınarak bir değerlendirme yapılmaya çalışılacaktır. Ders işlenişi sırasında uygulayıcı çoğunlukla öğretmen olduğu için ve kitap setindeki kitapların kullanıldığı dönemlerdeki ders uygulamaları hakkında hâlihazırda birinci ağızdan elde edilebilecek bilgiler olmadığından programdaki ders işlenişi ile ilgili açıklamaların ders kitabını hedef alan bölümleri göz önünde bulundurulacaktır.

Fransızca Ders Kitabı IV: Programda 1. sınıf için “Kıraat, Mükâleme, Ezber, Gramer, İmlâ ve Tahrir ve tercüme” isimli bölümler öngörülmüştür. Bunlardan “Kıraat” bölümü için “Fransızca küçük parçaları ihtiva eden bir kitaptan düzgün ve edalı kıraat. Okutulan parçalardaki yeni sözcüklerin, tabirlerin şive, hususiyet ve inceliklerinin etraflıca izahı ve birer cümlede istimali yapılması istenmiştir. *Fransızca Ders Kitabı IV* bu anlamda metin uzunlukları yarım sayfa ile bir sayfa arasında olan bir kitaptır. Metinden sonraki sözcük alıştırmalarında metinde yeni kullanılan, anlamı bilinmeyen sözcükler, isim mi, sıfat mı, fiil mi oldukları, anlamları, dişil cinsiyete mi, eril cinsiyete mi sahip oldukları ve cümle içinde kullanım örnekleri ile birlikte verilmektedir. Bu anlamda kitap bu isteği karşılamaktadır. “Mükâleme” bölümü için “okunan parçalar ve hariçten ihtiyaca göre seçilecek mevzular üzerine mükâleme ve muhavereler” yapılması belirtilmiştir. Metinden sonraki etkinlikler bölümünde metin ile ilgili sözlü ya da evde yazılı yapılmak üzere çeşitli sorular bulunmaktadır. Sorular aracılığıyla okunan parça ile ilgili karşılıklı konuşmaya fırsat veren bu sorular söz konusu bölüm için ihtiyacı karşılamaktadır.

“Gramer” bölümünde, Fiillerin tasrif şekilleri – Muhtelif zamanlar ve nasıl kullanıldıkları (pek çok misallerle gösterilmelidir). Değişmeyen sözcükler (Adverbe, Préposition, Conjonction, Interjection) ve rabitalar hakkında mütemmim izahat – Sözcüklerin (Article) ve (Préposition)lara bağlanış tarzları. Sarfî tahlil – Cümlelerin bağlanış tarzları – Nahvî tahlil. (Yalnız cümlelerin nasıl ayrıldığı gösterilecek ve tatbikat nispeten kolay ibareler üzerinde yaptırılacaktır) (MEB, 1934: 88–89).

Programda sözü edilenler için kitapta daha ilk dersten itibaren fiil çekimleri her şahsa ve Fransızcada lise 1 seviyesinde verilmesi gereken tüm zamanlara göre sunulmaktadır. Tablolar hâlinde fiil çekimleri gösterilmiş ve diğer alıştırmaların içinde de örnek cümlelerle fiil çekimlerinin tekrarının yapılması sağlanmıştır. Aynı şekilde dilbilgisi ve sözcük çalışmaları gibi etkinlik bölümlerinde zarf, edat, bağlaç, ünlem vb. gibi sözcük türleri ve sözcüklerin Fransızcanın en temel dilbilgisi konusu olan “Les Articles (tanımlıklar)” ile ve diğer bağlaçlarla bağlantı şekilleri çeşitli örneklerle verilmektedir. Konu anlatımlı küçük tablolar oluşturarak ayrıntılı gramer çözümlemeleri ve söz dizimi tahlilleri mevcuttur. Kitap her dersin dilbilgisi konusu ne ise ve o derste üzerinde durulan filler hangileri ise onlara dair ya sınıfta sözlü veya yazılı ya da evde ödev olarak yapılması gereken çalışmalar içermektedir. Programda “İmlâ” bölümünde “Kıraat kitabından ve bilhassa gramer kaidelerine muvazi olmak ve bunlara tatbikat zemini teşkil etmek üzere hariçten seçilecek küçük parçalar” açıklaması yer almaktadır. Bununla ilgili olarak yazma, doğru yazım bilgisi anlamına gelen imlâ çalışması için programda belirtildiği gibi sınıf içinde öğretmenin dışardan seçilen parçalarla çalışıp çalışmadığı bilinmemekle birlikte kitapta öğrencilerin Fransızca yazım becerilerini geliştirmek adına işlenen dersteki metin üzerinde yazma çalışmaları, yazma etkinlikleri mevcuttur. Bazen işlenen metinde kullanılan zamanı değiştirerek ya da metin üzerinde işlenen dilbilgisi konusu ile ilgili incelemeler yaparak tekrar yazma çalışmaları bulunmaktadır. Programın son bölümü olan “Tahrir ve tercüme” başlığı altında “Küçük mektepler, eşyaya ait küçük tarif ve tasvirler. Müşahedeye müstenit basit mevzuların kaleme alınması. Türkçeden Fransızcaya ve Fransızcadan Türkçeye tercüme (Küçük hikâyeler tercih edilmelidir)” açıklaması yapılmıştır. Açıklamaya uygun kitapta çeviri yapılması ile ilgili herhangi bir uygulama bulunmamaktadır.

Fransızca Ders Kitabı V: Lise 2. sınıf için programda “Kıraat, Mükâleme, Ezber, Gramer, Sarfî tahlil, Nahvî tahlil, İmlâ, Tahrir ve Tercüme” bölümleri sıralanmıştır. İlk bölüm *Kıraat* için “Birinci sınıf için intihap olunan kitabın daha yüksek ve hassaten edebî parçaları muhtevi bir kısmından evvelki esaslara müstenit kıraat – Okunulan parçalarda geçecek sözcüklerin (*synonymes*) (*homonymes*) (*antonymes*)leri hakkında izahat – Parçalardaki lisan incelikleri, mecazlar ve saire hakkında tatbikat – Şifahi ve tahriri hulâsalar” (MEB, 1934: 89) açıklaması yapılmıştır. Kitabın yazarlar tarafından kaleme alınan ön sözünde de bu açıklamaya paralel ifadeler bulunmaktadır. 2. sınıftaki Fransızca öğretiminin öğrencinin üniversitede geliştireceği edebî ve bilimsel çalışma hazırlıkları için aklın ve zevkin oluşumuna ve kültürün zenginleşmesine katkıda bulunması gerektiğinden bahsedilmektedir. Bu nedenle kitabın amacının öncelikle edinilmiş sözcük dağarcığını sağlamlaştırmak, hâlihazırda alınmış olan

dilbilgisi verilerini pekiştirmek olduğu belirtilmiştir. Kitabın okuma bölümleri için de metin okunduktan sonra öğretmen tarafından gerekli tüm açıklamaların yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Kitabın içeriğinde de metin sonrasında “Mots et expressions” başlığı altında metnin anlaşılmasını kolaylaştıracak öğrencilerin bilmediği düşünülen tüm sözcük ve yapılar detaylı bir şekilde eş ve zıt anlamlarıyla açıklanmakta, örnekler verilmektedir. “Mükâleme” bölümü için “Kıraat parçaları veya hariçten seçilecek mevzular üzerine mükâleme. Küçük müshabeheler. (Küçük münteha pîyesler de temsil ettirilmesi muvafıktır).” “Mükâleme” bölümüne referans olarak alınabilecek ifadelere yine kitabın ön sözünde rastlanmaktadır. Kitabın metin sonrası etkinliklerinden olan “Idées et sentiments” ve “Les exercices de vocabulaire” bölümleri için ön sözde öğrencileri parçanın ana fikirlerini belirlemeye, duyguları analiz etmeye ve birbirlerinin ifadelerini takdir etmeye alıştırmayı amaçladıkları ifade edilmiştir. Öğrencilerin muhakeme ve beğenilerinin oluşmasına katkıda bulunan sözü edilen bölümler, sözcük dağarcığı ve yorumlama alıştırmaları ile öğrencileri konuşturmayı amaçlamaktadırlar. Metinler üzerinde konuşma veya tartışma unsurları oluşturmaktadırlar. Kitaptaki bu bölümlerde öğrencilere, metin üzerine çeşitli sorular sorularak, öğrencinin fikir üretmesi, ürettiği fikri ifade etmesi, savunması, metindeki detayları fark ederek yorumlar yapması gibi çalışmalar yapılmaktadır. Programda, bir sonraki “Ezber” bölümü için “Manzum ve mensur seçilmiş parçalar” şeklinde bir ifade kullanılmaktadır. Programda belirtilen ifadeye uygun, kitapta direkt olarak ezbere dayanan bir çalışma bulunmamaktadır. Fakat ifadede yer alan seçilmiş şiir ve düzyazı örnekleri mevcuttur. Bunun dışında her dersin sonunda Victor Hugo, Lamartine, Alfred de Musset, Diderot vb. gibi, yazar ya da şairlerden alıntılanan bir söz ya da bir dize yer almaktadır. Ön sözde bu alıntıları, öğrenci tarafından ilk etapta anlamı anlaşılmasa da ileriki aşamalarda öğrencinin bu dize ya da sözün anlamına mutlaka erişeceğinden bahsedilmektedir. Kitapta yer alan şiir, düz yazı ya da alıntı sözlerin öğretmen tarafından öğrenciye ezberletilip ezberletilmediği bilinmemektedir. Ezber bölümünden sonraki üç bölüm olan “Gramer”, “Sarfi tahlil” ve “Nahvî tahlil” bölümleri birlikte değerlendirilecektir. Bölümlerin açıklamaları sırasıyla şu şekildedir: “Gramer: Değişen ve değişmeyen sözcüklere ait bütün kaidelerin tekrarı – (Syntaxe) – (Affixes)ler – Sözcük aileleri. / Sarfi tahlil: (Sözcüklerin bütün hususiyetleri ile). / Nahvî tahlil: (Tam cümle, aslî cümle, mütemmim cümle hakkında muhtasar malûmat ve bir ibarede bunların tefriki).” Kitapta metinden sonra yer alan “Grammaire”, Exercices de vocabulaire” ve “Exercices et leçon de grammaire” bölümlerinde metinde işlenen dilbilgisi konuları, sözcük bilgisi ve sözdizimi konularının ayrıntılı açıklamaları bulunmakta, soru ve cevap alıştırmalarıyla öğrenciye gerekli bilgi ve beceri kazandırılmaya çalışılmaktadır. Programın “İmlâ” ve “Tahrir” bölümleri için kitapta, yazma çalışmalarıyla öğrencinin

öğrendiklerini uygulama fırsatı bulduğu “Exercice de rédaction” ve “Dictée” bölümleri yer almaktadır. “Exercice de rédaction” etkinliği için dersin konusuyla bağlantılı başka bir konu, yer, kahraman, olay tasviri yapılarak ya da konu ile alakalı öğrencinin kendi hayatına yönelik sorular sorularak bir mektup, bir hikâye, bir masal, bir paragraf, bir parça yazması istenmektedir. “Dictée” bölümünde de öğrenciden işlenen metnin bir bölümünden diğer bölümüne kadar olan kısmı yazması aynı zamanda işlenen dilbilgisi konusunu yazdığı kısımda incelemesi istenmektedir. Bunun yanı sıra öğrenciden bir sözcük, sözcük grubu, fiil çekimi, yapılar ya da kavramlarla ilgili parçayı tekrar analiz etmesi, istenenleri parçada bulması, parçayı belirlenen başka bir yapıyla tekrar değiştirmesi istenmekte ve bu etkinliklerle öğrencinin yazım ve imlâ konusunda kendini geliştirmesi, yanlışlarını düzeltmesi ve yeni şeyler öğrenmesi sağlanmaktadır. Müfredat programının son bölümü olan “Tercüme” bölümü için verilen açıklama: “Türkçeden Fransızcaya ve Fransızcadan Türkçeye muhtelif neviden parçalar tercüme ettirilecektir” şeklindedir. Kitapta kullanılan yöntem de çeviriye izin verdiği için içerikte çok miktarda çeviri etkinliği bulunmaktadır. Ders metninin bir bölümü ya da tamamının öğrenciden çevirmesi istenmektedir. Programda ifade edilen bütün ölçütler dikkate alındığında ders kitabının programla uyum sağladığı belirtilebilir. Programda belirtilip de kitapta olmayan bir uygulama bulunmamaktadır.

Fransızca Ders Kitabı VI: 1934 tarihli programda lise 3. sınıflar için önceki sınıflar için verilen başlıkların aynıları verilmiş fakat içerikte küçük ayrımlar ifade edilmiştir. Programın ilk bölümünde “Kıraat” başlığıyla: “Klasik metinlerin tetkik ve izahı. Bu parçaları yazarların hayatları, meslekleri ve eserleri hakkında mücmel malûmat. (Talebeye umumî ve tam malûmat verebilecek şekilde olacaktır).” Kitabın metinden sonraki “Idées et sentiments” başlıklı üçüncü alıştırmasında tam da programın sözü edilen bölümüne uygun olarak seçilen metnin ya da şiirin türü ile ilgili açıklamalar yapılarak başka benzer kitap, yazar ya da şairlerin isimleri ya da eserleri örnek olarak verilmektedir. İşlenen metnin yazarının başka eserlerinde de aynı duygular ya da temalar var ise bunlardan bahsedilmektedir. Tarihsel olarak yazarların o eserlerini ne zaman ve hangi koşullarda ya da hangi duygularla yazdığından söz edilmektedir. Parçada geçen ağırlıklı duyguların tanımı yapılmakta ve yazar ya da şairin bu duygu ya da fikir ile ilgili bazen kendi düşünceleri bazen de okur düşünceleri üzerinden yorumlar sunulmaktadır. Metindeki kahramanların, karakterlerin analizleri yapılarak metnin daha anlaşılır olması sağlanmaktadır. Bu bölüm kitabın ön sözünde sözü edilen “edebî zevki” tam olarak karşılayan bir bölüm olarak yorumlanabilir. Öğrenciye Fransız edebiyatı ile ilgili yararlı bilgiler sunarken bir yandan da o edebî tür ile ilgili seçilen metni daha da zevkle okumayı sağlayacak duygu ve düşünce

açıklamaları yapılmaktadır. Böylece öğrenci metni hem daha fazla özümseyerek hem de metnin edebî olarak ne demek istediğini anlayarak okumaktadır. Programın “Mükâleme” başlıklı ikinci bölümünde yer alan açıklama şu şekildedir: “Okunan parçalardan ve hariçten intihap edilecek mevzulardan istifade edilebilir. Bundan başka muallimin vereceği mevzular üzerine talebe sıra ile küçük müsahabeler yapacaktır. Münasip temsiller de yaptırılması muvafıktır.” Bölümle alakalı olarak kitapta öğrencinin konuşma becerisine yönelik direkt bir etkinlik bulunmamaktadır fakat etkinliklerin son bölümü olan “Questions” başlıklı bölümde öğrenciye cevaplaması için sorular yöneltilmiştir. Bu soruların yazılı olarak yapılması gerektiğiyle ilgili bir ifade olmadığı için öğretmen tarafından öğrenciye sözlü olarak da yaptırıldığı ifade edilebilir. Burada işlenen metinle ilgili ya da metin üzerinden başka konularla ilgili sorular bulunduğu için öğrenci konu üzerine konuşmuş olmaktadır. “Gramer” başlıklı bölüm için programda: “Bütün teferruatı ile *nahvî tahlil*; mufassal metinler üzerinde lisan tetkikleri ve tatbikatı” ifadesi yer almaktadır. “Gramer” bölümü ile ilgili olarak kitapta metinde ya da şiirde konu edilen dilbilgisi konularını açıklayan ve örnekler sunan çalışmaların yapıldığı “Grammaire” başlıklı bölüm bulunmaktadır. Bu bölüm parçada geçen bazı fillerin farklı zaman ve kiplerde kullanımlarının açıklamasından parçada ağırlıklı olarak üstünde durulan dilbilgisi konularının açıklamasına kadar her ayrıntıyı içermektedir. Hem öğrencinin ilk iki kitapta öğrendiği temel dilbilgisi konularını genişletmesi hem de Fransızca dilinin dilbilgisine tüm konularda hâkim olması sağlanmaktadır. Bir sonraki program bölümü “Tahrir”dir ve: “Her nevi mevzular üzerine tahrir vazifeleri. (Plan) yalnız talebe tarafından yapılacaktır” açıklaması yapılmıştır. Kitapta bulunan “Devoirs” başlıklı bölümde öğrenciye verilen çeşitli ev ödevleriyle yazma çalışması yaptırılmaktadır. Parçadan seçilen bir paragraf ya da belirli bir satır aralığının açıklaması, parçanın birkaç cümle ile Fransızca olarak özeti, seçilen bir bölümün, bir paragrafın ya da metinden seçilen birkaç satırın ne demek istediği ile ilgili öğrencinin kendi duygu ve düşüncelerinin Fransızca olarak yazılması istenmektedir. Programda belirtildiği gibi planlama tamamen öğrenciye aittir. Programın son başlığı olan “Tercüme” de kitabın sözü edilen bölümünde yer bulmaktadır. Verilen ödevlerin içinde mutlaka çeviri yaptırılacak ödev maddeleri bulunmaktadır. Programda bir sonraki “Ezber” bölümü için “Diğer sınıflarda olduğu gibi seçilmiş parçalar” şeklinde bir ifade kullanılmaktadır. Programda belirtilen ifadeye uygun kitapta direkt olarak ezbere dayanan bir çalışma bulunmamaktadır. Fakat ifadede yer alan seçilmiş şiir ve düzyazı örnekleri mevcuttur çünkü bu son kitap edebiyat, sanat ve bilim metin ve şiirlerinden oluşmaktadır. Sonuç olarak, setin son kitabı da içerik özellikleri dikkate alındığında, setin ilk iki kitabı gibi öğretim programında belirtilen ölçütlere uymaktadır. Günümüz koşulları ve programlarıyla karşılaştırıldığında, hem müfredat programının hem de kitap

setinin eksik yönleri olmasına rağmen program özelinde değerlendirildiğinde *FDK IV-V-VI* kitap seti öngörülenler ve uygulanmak istenenleri karşılamaktadır.

4.2.4.2. Je Parle Français 4–5–6 Kitaplarının Öğretim Programına Uygunluğu

JPF 4–5–6 kitap seti ilk defa liselerde 1976 yılında okutulmaya başlanmıştır. Bu yüzden bu kitap seti MEB tarafından 10 Mayıs 1973 tarih ve 380 sayılı *Ortaokul ve Liselerin Yabancı Dil Dersleri Taslak Programı* ilkelerine göre değerlendirilecektir. Program hem ortaokul hem de lise sınıfları için ortak kullanılmak üzere hazırlanmış olduğu için yabancı dil öğretiminin “Giriş”, “İlk”, “Orta” ve “İleri” kademede yapılmasını öngörmektedir. Programda belirtilen “Giriş” ve “İlk” kademeler ortaokul bölümü “Orta” ve “İleri” kademeler ise lise bölümüne hitaben hazırlanmıştır. Kitap setini değerlendirirken programın bir yandan ortaokul ve liselerin ortak kullanımına sunulan genel amaç, ilke ve yöntemleri dikkate alınırken diğer taraftan lise bölümüne hitaben hazırlanan öğretim kademeleri göz önünde tutulacaktır. Lise 1. sınıf kitabı orta kademe, lise 2. sınıf kitabı orta ve ileri kademe, lise 3. sınıf kitabı ileri kademe öğretim ilkelerine göre incelenecektir.

1973 tarihli program, ülkede hem müfredat programlarının eğitim programlarına dönüştüğü hem de yabancı dilin ders programlarında nitelik ve nicelik olarak yaygınlaştığı yıllarda yayımlanmıştır. Kitle iletişim araçlarının ve bilgi alışverişinin önem kazandığı yıllar olan 70’li yıllarda yayımlanan programlarda da yabancı dil öğretiminde sözü edilen kitle iletişim araçlarından faydalanılması gerektiği vurgulanmıştır. Yabancı dil öğretiminde benimsenen yöntem tamamıyla dinleme ve konuşmaya öncelik verdiğinden yöntemde görsel ve işitsel araçlar önemli yer tutmakta ve bu araçlar ders kitaplarının ayrılmaz birer parçası haline gelmiştir. 1973 programı da bu doğrultuda hazırlanan bir program olduğundan öğretim için kullanılması gereken araçlar olarak ders kitabının yanında; öğretmen ve alıştırmacı kitaplarının tek tek kullanılan resimlerin, küçük tabloların, band ve plakların altını çizmektedir. *JPF 4–5–6* kitap setinin programda sözü edilen tamamlayıcı unsurların dikkate alınarak hazırlandığı söylenebilir. Ders kitaplarının yanında öğretmen kitapları ve alıştırmacı kitapları da mevcuttur. Bunun dışında, kitapların içerikleri görsel unsurlarla desteklenmeye çalışılmıştır. Fakat kitapları CD, band veya plak gibi sesli herhangi bir malzemesi bulunmamaktadır. Programın genel ilkeleri bölümünde öğretimin yabancı dilde yapılması gerektiği ve ana dilinin zorunlu haller dışında kullanılmaması gerektiği ifade edilmektedir. Kitap setinin içeriğinde ana dili kullanımını gerektiren, tavsiye eden, öğrencilerden çeviri yapmasını isteyen herhangi bir bölüm bulunmamaktadır. Öğrencilerin sözcük çalışması yaparken de Fransızca-Fransızca sözlük

kullanmaları önerilmektedir. Programda belirtildiği üzere kitaplarda sözcük grupları ve cümle kalıpları anlamlarını açıklayıcı içerikler içinde kullanılmış ve metinlerin günlük konuşma dilini yansıtan metinlerden seçilmesine özen gösterilmiştir. Setin üç kitabında da ünite/dosya/derslerin başlangıç bölümleri sözlü bölüm olarak isimlendirilmiş ve içerikte dersler ilk önce öğrencinin sözel becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerle başlamıştır. Programda altı çizilen öğrenimin merkezinin doğal konuşma alışkanlığı kazandıracak sözlü alıştırmalardan oluşması gerektiği kitaplarda karşılığını bulmaktadır. Görsel unsurlarla desteklenen alıştırmaların işitsel araçlarla da desteklenip desteklenmediği ve dramatizasyonla düzenlenen ortamlarda yapılıp yapılmadığı bilinmemektedir. Programda öğretimin önce dinleme ve konuşma sonra okuma ve yazma ilkesine göre yapılması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu doğrultuda, kitap setinin sessel bir uygulaması ve malzemesi bulunmadığı için öğrencinin dinleme becerisine yönelik bir etkinliği bulunmadığı fakat sınıf içinde öğretmenin okuduğunu ve anlattıklarını dinleyerek derse başladığı, ilk önce sözlü etkinlikle başlayan derslerin ayrıca bir dinleme etkinliğine de dönüştüğü ifade edilebilir. Dinleme, konuşma, okuma, yazma sıralaması bu durumda kitapların düzeniyle uyushmaktadır. Kitaplarda programda belirtildiği gibi öğretimde bilinenden bilinmeyene, kolay olandan güç olana gitme ilkesiyle hareket edilerek derslerin düzenlenmesi yapılmıştır. İlk kitapta öğrencinin günlük hayatında deneyimleyebileceği, arkadaş ya da aile çevresinde yaşanan konulardan seçilen metinler, ikinci kitapta büyük mağazalar, şehir hayatında yaşayanlar, köy hayatı gibi konulara dönüşmüş ve son kitapta da boş zamanlar, aile, eğitim, tatiller gibi daha soyut konular işlenmiştir.

Orta kademedede yer alan kitaplar *JPF 4-5'e* özgü yapılabilecek değerlendirmeler şu şekildedir: amaçlarda belirtildiği üzere, kitaplar dinleme, konuşma, okuma ve yazma ilkesine uygun olarak organize edilmiştir. Yazılı alıştırmalar ile sözlü alıştırmalar arasında sıkı bir ilişki mevcuttur yazılı çalışmalar daha önce sözlü çalışmalarda öğretilmiş konular üzerinde yapılmıştır. Örneğin *JPF 5* kitabının 6. ünitesinde sözlü etkinlikle başlayan derste iki arkadaşın bu yaz tatili nerede geçirecekleri ile ilgili bir diyalog bulunmaktadır. Daha sonraki yazılı bölümde öğrenciden hafta sonu tatilini düşünerek bir kompozisyon yazması istenmektedir. Programda belirtilen güdümlü kompozisyon çalışmaları için her iki kitabın ünitelerinin son bölümünde, parça parça verilen görsellerin incelenerek görsellerde anlatılan hikâye yazma etkinlikleri örnek verilebilir. Kitaplarda görseller kullanılarak gelişigüzel verilmiş cümlelerin birbiriyle ilişkili olanlarını bir araya getirerek veya birbiri ile ilişkili sorulara uygun cevaplar vermek suretiyle güdümlü kompozisyon çalışmaları yer almaktadır. Programda belirtilen dikte çalışması için *JPF 4* kitabında metin oluşturma bölümünden sonra öğrencilere dikte çalışması

yaptırmak için verilen okuma metinleri örnek verilebilir. Bu metnin konusu ana dersin konusu ile ilgilidir ve metne fotoğraf ya da kara kalem çizimleri eşlik etmektedir. Metin içinde yeni geçen sözcük, kavram, deyim ve yapılar dikkat çekmek için italik yazılmıştır. Öğrencilere metin sonunda bilmedikleri sözcükleri sözlükten bulmaları yönünde uyarı yapılmaktadır. Son kısımda da sözü edilen okuma metni üzerine sözlü olarak cevaplanıp daha sonra yazıya geçirilmek üzere sorular mevcuttur. Sorulardan sonra öğrencilere dikte çalışmasını defterlerine yazmaları ya da çalışma kitabındaki dikte çalışmasını defterlerine geçirmeleri yönünde uyarı yapılmaktadır.

İleri kademede yer alan kitaplar *JPF 5-6*'ya özgü yapılabilecek değerlendirmeler şu şekildedir: programda dili öğretilen ülke ile ilgili bilgi verilmesi konusunu vurgulamaktadır. Hem lise 2 hem de lise 3 kitaplarında Fransa ile ilgili çeşitli açılardan bilgi veren pek çok metin bulunmaktadır. Metinlerde Fransa'daki yaşamdan, oradaki toplumsal, kültürel ve ekonomik olaylardan, Fransa'nın tatil alışkanlıklarından, Fransızların boş zamanlarını nerede geçirdiklerinden, aile hayatlarının ve ilişkilerinin nasıl olduğundan ve Fransa'daki eğitim sisteminin, eğitim basamaklarının neler olduğundan bahsedilmektedir. Programda belirtildiği üzere, kitaplarda öğrencilerin hem sözlü hem de yazılı özetler yapmasını gerektirecek çok fazla etkinlik bulunmaktadır. Verilen bir reklam afişi, karikatür, bir fotoğraf, bir broşür, bir anket görseli, bir mektup, konu ile ilgili farklı insani doğa, hayvan, eşya görseli üzerine öğrenciden yazma, kompozisyon çalışmaları istenmektedir. Bu aşamaya gelmeden önceki etkinliklerde öğrencinin özgün bir metin ortaya çıkarabilmesini sağlayacak alt çalışmalar yapılmıştır. Verilen bir metnin devamını getirmek, anlamını değiştirmeden kısaltmak, verilen bir ifadenin yerine aynı anlamı veren başka bir ifade yerleştirmek, sözcük ve sözcük gruplarının yerlerini değiştirerek aynı anlamı vermek gibi çalışmalar buna örnek olarak verilebilir. Programda ders kitapları ile ilgili olarak metinlerin genellikle diyalog ve kısa okuma parçaları şeklinde olması gerektiğinden bahsedilmektedir. Buna paralel olarak kitap setinde sözü edilen şekilde metinler yer almaktadır. *JPF 6* kitabında önceki açıklamaya ek olarak programda da belirtildiği üzere, konuşma diline verilen önem azalmaksızın okuma parçaları, nesir, şiir, sanat, ekonomi, teknoloji vb. konuları kapsayan metinlerden oluşturulmuştur. Son olarak orta kademenin ikinci yarısından itibaren (lise 1, 2, 3 ders kitapları) kitaplara öğrencilerin daha önce öğrenmiş oldukları önemli cümle kalıplarının listeleri eklenmiştir. Kitapların son bölümlerinde yapısal alıştırma modelleri bölümlerinde öğrencinin önceki yıllarda öğrenmiş olduğu dilbilgisi konularını da içeren cümle örnekleri listesi bulunmaktadır. Tüm ölçütler değerlendirildiğinde ders kitabı setinin 1973 tarihli öğretim programına uygun olarak hazırlandığı ifade edilebilir.

4.2.4.3. *Je Voyage en Français 4* Kitabının Öğretim Programına Uygunluğu

JVF 4 Türkiye’de Cumhuriyetin ilk yıllarından 1980’li yılların ortalarına kadar popülerliğini koruyan Fransızcanın 1980’li yılların sonunda alınan siyasi kararlarla Almanca diliyle birlikte okulların genelinden kaldırıldığı ve tek yabancı dil uygulamasının başladığı ancak 1997 yılında kabul edilen “Sekiz yıllık Zorunlu ve Kesintisiz Eğitim Yasası” ve Avrupa Birliği Yabancı Dil Politikası çerçevesinde 2001 yılı etkinlikleri neticesinde Almanca ve Fransızcanın ikinci yabancı dil olarak yeniden önemsenmeye başladığı bir dönemde yayımlanmıştır. Yabancı dil öğretimi ve öğrenimi bu denli önemli durumda iken 1997 yılından itibaren yabancı dil müfredatlarında değişiklikler yapılarak, ilköğretimin dördüncü sınıfından başlamak üzere zorunlu, liselerin 9. sınıfında haftada dört saat zorunlu, iki saat de seçmeli olarak yabancı dil dersi konmuştur. Bu döneme denk gelen 9. sınıf Fransızca dersi öğretim programı 12.09.1996 tarih ve 238 sayılı ile Talim ve Terbiye Kurulu’nun ortaöğretim kurumları sınıf geçme yönetmeliğini uygulayan ortaöğretim kurumlarında 1996–1997 öğretim yılından itibaren kademeli olarak uygulanmak ve denenip geliştirilmek üzere kabul edilmiştir. Program sadece liselerin 1. sınıfı (9. sınıf) Fransızca dersi için hazırlanmıştır. İlk defa sözü edilen programda hem program doğrultusunda hazırlanacak olan ders kitabı için hangi çalışmaların yapılması gerektiği ile ilgili açıklamalara hem de ilk defa önerilen bir kitap ismine rastlanmaktadır. Dönemin kullanılan lise Fransızca ders kitabı *Je Voyage en Français*’dir.

Programda sırasıyla: genel açıklamalara, yabancı dilde dört becerinin öğretiminde temel esaslara, genel hedeflere, özel hedeflere, yöntemle ilgili açıklamalara, ölçme-değerlendirme ile ilgili bilgilere ve her üniteye ait işlev, yapı ve konuları gösteren tablolara yer verilmiştir. “*JVF 4*” ders kitabı değerlendirilirken programın ders kitabının değerlendirilmesi ile ilgili olan bölümleri dikkate alınacaktır.

1996 programının en başında belirtilen “Lise 1. sınıf Fransızca öğretim programında iletişimsel yaklaşım ilkeleri esas alınmalıdır” (MEB, 1996: 3) genel açıklamalar maddesiyle ilgili olarak *JVF 4* kitabının programla uyum gösterdiği ifade edilmelidir. Ders kitabı programda belirtildiği üzere “İletişimsel Yaklaşım”ın ilkelerine göre hazırlanmıştır. Programda öğrencilerin zihinsel ve psikolojik gelişiminin göz önünde tutularak liselerde Fransızca öğretiminin ortaokulda öğrenilenlerin pekiştirilmesinin ve zenginleştirilmesinin bir uzantısı olarak düşünülmesi durumuna *JVF 4*’ün ortaokul 1., 2., 3. sınıfları Fransızca dersinde öğrenilenlerin tekrar edildiği ve öğretime bu şekilde başlanılan sıfırıncı ünitesi “Unité 0” kanıt gösterilebilir. Kitabın başından sonuna kadar önem verdiği dört temel beceri olan

dinlediğini/okuduğunu anlama; sözlü/yazılı anlatım unsurlarını geliştirme amacı programda belirtildiği şekilde uygulanmıştır. Programda öğrencilerin Fransız kültürü hakkında bilgilendirilmesi vurgulanmaktadır bu vurguya doğru orantılı olarak 1997 basımlı bu kitapta hem Fransız hem diğer ülkeler hem de Türk kültürüne ait pek çok sosyo-kültürel unsur yer almıştır. Kitap bu yönüyle öğrencinin iki kültür arasında hatta kültürlerarasında bağ kurmasını sağlamaktadır. Yöntem gereği sözlü anlatıma daha fazla yer verilmesi gerektiği ve bunun için de öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarının dikkate alınması gerektiği ders kitabının hazırlanmasında ilk önem verilen maddelerden biridir. Kitapta görsel ve ses kayıtlarıyla da desteklenen pek çok sözlü iletişim becerisine yönelik etkinlik bulunmaktadır. Kitapta, öğretmenin öğrencilerin medyanın olumlu yönlerinden yararlanmalarını sağlayabileceği, olumsuz etkilerinin sonuçlarını görebilmelerine yardımcı olabileceği pek çok metnin yer alması da öğretim programında belirtilen diğer ilkeler arasındadır. Öğretim programında ifade edildiği üzere, *JVF* 4 ders kitabının en başında, dersin amaçlarını ve yapılacak öğretim faaliyetlerini gösteren ve öğrencileri haberdar eden ünite-amaçlar-konu dağılımını gösteren bir tablo bulunmaktadır.

Programda dört temel dil becerisinin öğretimindeki temel esaslar her beceri için ayrı olarak belirtilmiştir. Anlama becerisi ile ilgili olarak, programda belirtilenlerle ders kitabının bu beceriyi işleme şekli karşılaştırıldığında şu sonuçlar elde edilmiştir:

Diyalog ya da metni dinlemeye geçmeden önce; her ünitenin kapak sayfasında bulunan ve diyalog ya da metninle ilgili olan resim, grafik, fotoğraf vb. görsel unsur üzerine çalışılmaktadır. Daha sonra diyalog ya da metin dinletilmekte ya da okutulmakta ve sonrasında ayrıntılı soru-cevap ya da sözcük çalışmaları yapılmaktadır. Öğrencinin ilk etapta metni genel olarak anlaması sağlanmaktadır. Genel anlamadan sonra olayların sırası ve türü, kişi veya kişileri belirleme, olayları zamana ve mekâna yerleştirme ve metnin genel içeriğini keşfetme gibi etkinlikler öğrencilere yaptırılmaktadır. Dinleme sırasında güçlük yaşanabilecek durumlara karşı kitapta birçok görsel, dinleme sırasında elde edilebilecek bilgilere götüren, anlamaya yönlendiren tablolar, sorular ve değişik tipte ek alıştırmalar bulunmaktadır.

Konuşma becerisi ile ilgili olarak ders kitabından elde edilen sonuçlar şunlardır: bu beceri dinlediğini anlama becerisi ile iç içe geçmiş vaziyette işlenmektedir. Metin ya da diyalog dinlendikten sonra öğrenciler sorulara cevap vermekte ve kendi düzeylerinde güncel bir konuyu tartışmaktadırlar. Her ünitenin “Essayez de Communiquer” başlıklı etkinlik bölümünün sonunda yer alan rol oyunları etkinlikleri, programda da belirtildiği üzere öğrencilere bir konu verilmesi,

onlardan bir senaryo yazmalarının istenmesi ve sonra bu senaryoyu aralarında rol dağılımı yaparak oynamalarının istenmesinden oluşan etkinliklerdir.

Okuma becerisi konusunda ders kitabının işlenen etkinlikleri şu şekildedir: metin okumaya geçmeden önce her ünitenin kapak sayfasında bulunan tema ile ilgili görsel hakkında sohbet edilmekte ve konu ile ilgili küçük ipuçları verilmektedir. Metindeki bilinmeyen sözcükler konu içinde sözlük çalışması olarak verilmemekte, anlamın öğrenci tarafından tahmin edilmesi istenmektedir. Metnin okunmasından sonra metinlerde geçen kişi, yer ya da zaman ifadelerinin bulunmasına yardımcı olan tablolar doldurulmaktadır. Programda belirtildiği gibi metin okumadan sonraki etkinliklerde metni anlamaya yardımcı olacak yarım cümlelerin tamamlanması, görsel ve cümlelerin eşleştirilmesi, doğru yanlış tablolarının doldurulması ve çoktan seçmeli cümlelerde doğru seçeneklerin işaretlenmesi çalışmaları yapılmaktadır. Programda ifade edildiği gibi dilbilgisi konularını pekiştirmeye götüren kuralları fark ettiren tabloların doldurulması, ayrıntılı sorulara cevap verilmesi, ayrıntılı bir okuma çalışmalarının yapılması, ders kitabındaki diğer okuma becerisi etkinliklerindendir.

Yazma becerisiyle ilgili olarak elde edilen sonuçlar ise şunlardır: daha önce belirtildiği gibi öğrencilere canlandıracakları sahnelerle ilgili olarak yazdırılan senaryolar da yazma metni olarak kabul edilmektedir. Kitaptaki yazma çalışmaları programda da belirtildiği üzere işlenen konularla ilgili metin veya görsellerle yapılmaktadır. Görsellerle de desteklenen yazma çalışmaları için kitapta yönergelerle yeterli bilgiler verilmekte ve sınırlandırılmaya gidilmektedir. Yazma çalışmaları örnekleri: konuşma balonlarını uygun ifadelerle doldurma, mektubun devamını getirmek, boşluk doldurmak, aynı cümleyi veya metni eleman değiştirerek yeniden oluşturmak, biyografi yazmak, verilen ifadeleri kullanarak nesne tanımlamak, verilen diyaloga/nesneye başlık, isim, slogan bulmak, reklam afişi tamamlamak, verilen görsellerden hareketle örneğin hangi ulaşım aracıyla seyahat etmeyi tercih ettiğini ya da hangi sporcuyla tanışmak istediğini anlatmak vb.dir.

Programda belirtilen ve ders kitabı ile ilgili olan özel amaçlarla ilgili olarak da ders kitabı, görevini içeriğe ve öğrencinin düzeyine uygun olarak yerine getirmektedir. Programdaki özel amaçlardan “bilgi” aşaması kapsamında kitapta öğrencinin eksik yazılmış bir sözcüğü tamamlayan harfleri bir seri harf içinden seçebileceği, seslendirilen bir dizi cümle içinden amaca göre doğru tonlamaya uyanı gösterebileceği etkinlikler bulunmaktadır. Kitapta öğrencinin verilen bir sözcüğün belirttiği nesneyi bir seri nesne içinden gösterebileceği, verilen bir nesneyi gösteren sözcüğü, bir dizi sözcük içinden seçebileceği etkinlikler de yer almaktadır.

Özellikle dilbilgisi bölümlerinde, öğrenciye verilen bir cümledeki altı çizili ögenin türünü belirleme, verilen bir yapıyı izlemesi gereken ifadeyi bir dizi ifade içinden seçme etkinliklerine rastlanmaktadır. Öğrenciye karışık verilen bir sözcük dizisinin oluşturduğu anlamlı cümleyi bir seri cümle içinden seçme ve verilen bir dizi cümle içinden istenen yapıya uyanı gösterme görevleri verilmektedir. Kavrama aşamasına gelindiğinde, programda belirtilen metinle ilgili sorulara cevap söyleme, metindeki temel düşünceyi yazma, metne uygun bir başlık söyleme gibi etkinlikler öğrenciye sunulmaktadır. Sonu ya da başı verilmeyen bir metnin başını ya da sonunu kestirip söyleme, yazma ve karışık hâlde yazılı verilen veya dinletilen bir metni anlam bütünlüğü gösterecek şekilde düzenleme görevleri program doğrultusunda ders kitabında yerini almıştır. Aynı şekilde bir metinde geçen bilgileri resimlerle gösterme ya da resimlerle verilen bir konuyu metin olarak söyleme, yazma etkinlikleri de kitapta bulunmaktadır. Bu ve bunun gibi daha pek çok amaç ile ilgili verilen davranış şekilleri ve görevler kitapta öğrencinin dil gelişimine katkı anlamında bulunmaktadır.

Programda yöntemle ilgili açıklamalar kısmında iletişimsel yaklaşımın iki temel öğretim hedefi olduğundan bahsedilmektedir: 1-İletişimsel amaçlar (Objectifs Communicatifs), 2-Dilin yapısına ait amaçlar (Objectifs Linguistiques). Programda belirtilen bu maddeler ders kitabına birebir yansıtılarak her ünitenin kapak sayfasında, ünitenin temasından hareketle iletişimsel ve dilsel amaçlar maddeler halinde belirtilmiştir. İletişimsel amaçlar belirlenirken öğrenci seviyesine ve kullanılan ortama uygun olmasına ve iletişime girilen kişiye göre değişkenlik gösterebilir olmasına dikkat edilmiştir. Programda belirtilen lise 1. sınıf öğrencilerinden sık sık istenen beceri ve davranışlar kitabın her bir ünitesine paylaştırılmıştır. Bunlar: bir konu ile ilgili bilgi isteme, verme, karşılıklı bilgi alışverişinde bulunma; bir durumu tanımlama ve bir davranışın nedenini sorma; davranışlarını ve ilişkilerini açıklama; bir durumda duyguları ifade ve tasvir etme, görüş, düşünce, yargı ve beğenileri ifade etme şeklinde istenen beceri ve davranış listesidir. Dilin yapısı ile ilgili amaçlarla ilgili olarak programda dilbilgisinin üstü kapalı bir şekilde, dolaylı bir yaklaşımla gerçekleştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Kitapta da dilbilgisi bölümlerinde kuralların tanımlarının değil kullanımın öne çıktığı etkinlikler bulunmaktadır. Programda ana dili kullanımına gerektiği durumlarda izin verilebilir şeklinde açıklama mevcuttur. Uygulamada nasıl bir yöntem izleniyordu bilinmemekle birlikte, kitapta ana dili kullanımına yönlendiren, ana dili kullanımını gerektirecek bir örnek, açıklama, etkinlik ya da ödev bulunmamaktadır. Programda belirtildiği üzere kitapta öğrencileri grup çalışması şeklinde görevlendiren etkinlikler de çokça yer almaktadır. Öğrenci merkezli uygulama ve öğretim etkinliklerini öngören “İletişimsel Yaklaşım” açısından grup çalışmaları ayrıcalıklı bir

yer tutmaktadır. Öğretmenler “dramatizasyon, rol oyunları, benzetim, amaca hizmet eden diğer oyunlar, sınıf gazetesi çıkarma, şarkı söyleme” gibi etkinliklerle dersi işlemektedirler.

JVF 4 ders kitabı genel olarak değerlendirildiğinde, 1996 Fransızca dersi öğretim programına amaçları, ilkeleri, uygulama unsurları vb. anlamında uygunluk göstermektedir. İçerik programın öngördüğü konulara yer vermiş, ilgili amaç ve kazanımlarla tutarlı olarak hazırlanmıştır. Programda öngörülen strateji, yöntem veya teknik dersin niteliği ile örtüşmektedir. Tüm kazanımlar seviyelerine uygun yöntem ve tekniklerle işlenmiştir.

4.2.4.4. *Salut! 10–11–12* Kitaplarının Öğretim Programına Uygunluğu

Ülkemizde birinci yabancı dil öğretimi yıllardır eğitim sistemimiz içinde zorunlu dersler arasında yer almıştır. Ancak uluslararası düzeyde yaşanan kültürel veya ticari ilişkilerin yoğunluğu ikinci yabancı dil öğretiminin de kademeli olarak zorunlu dersler arasına alınması yönünde çalışmaları başlatmıştır. 2001–2002 öğretim yılından itibaren Anadolu Öğretmen Liselerine, 2004–2005 öğretim yılından itibaren de Anadolu Liseleri, Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri ve Fen Liselerine zorunlu ikinci yabancı dil dersleri (Almanca, Fransızca, Çince, İngilizce, İspanyolca, İtalyanca, Japonca ve Rusça) konulmuştur. “2005–2006 öğretim yılında yapılan reformla birlikte Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri ve Fen Liseleri haftalık ders çizelgelerinde ikinci yabancı dil seçmeli ders olarak, Anadolu Liselerinde ise zorunlu ders olarak yer almakta ve hazırlık sınıfında 4 saat, 10., 11. ve 12. sınıflarda haftada ikişer saat olarak uygulanmaktadır. Ayrıca diğer okullarda da seçmeli ders olarak uygulanmaktadır (Türk Eğitim Sistemi ve Ortaöğretim, 2015: 64). Temmuz 2005’te yayınlanan “Tebliğler Dergisi”nde belirtilene göre,

Talim ve Terbiye Kurulunun 7 Haziran 2005 tarih ve 184 sayılı kararı ile “Ortaöğretimin Yeniden Yapılandırılması” projesi çerçevesinde, üç yıllık genel ve meslekî teknik liselerin öğretim süresi, 2005–2006 eğitim-öğretim yılından itibaren ilgi (d) Kurul Kararı ile 9’uncu sınıftan başlamak üzere kademeli olarak 4 yıla çıkarılmıştır. Bu düzenlemeye paralel olarak bazı derslerin öğretim programlarında değişiklik yapılmıştır (MEBTD, 2005: 473).

2007 yılından 2012 yılına kadar kullanılan *Salut! 10–11–12* kitap seti Fransızcanın ülkemizde zorunlu dersler arasına alındığı pek çok lise türünde öğretildiği ve liselerin öğretim sürelerinin hazırlık sınıfı ile birlikte 4 yıla çıkarıldığı bir dönemde yayımlanmıştır. Bu kitap seti yayımlandığı yıldan bir yıl önce Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın 17.07.2006 tarih ve 315 sayılı kararıyla uygulamaya konan *İkinci Yabancı Dil Fransızca (10., 11., 12. sınıflar)*

Dersi Öğretim Programı ilkelerine göre yazılmıştır. Programda dil öğretiminde dilin yapısından ziyade dilin işlevini ön planda tutan “İletişimsel Yaklaşım” temel alınmaktadır. Kitap setinin bu anlamda öğretim programına uyum sağladığı anlaşılmaktadır. Kitaplarda Fransızca öğretilirken öğretim yöntemi öğrencinin iletişim becerisini geliştirebileceği şekilde düzenlenmiş, iletişim becerisine yönelik etkinliklere ağırlık verilmiştir. Programın vizyonu kapsamında ders kitabı setinin özellikle etkinliklerinde yaratılan durumlar sayesinde öğrenci bir problemle karşı karşıya kaldığında isabetli kararlar alıp uygulamaya geçebilen, yaratıcı düşünebilen, ihtiyaçlarını karşılayabilecek dil yeterliğine sahip olan bir birey olarak yetişebilmektedir. Programın en temel özelliği “İletişimsel Yaklaşım”ın benimsenmesi gerektiğini vurgulamasıdır. *Salut!* kitap setinde “İletişimsel Yaklaşım” doğrultusunda öğrenciye kalıplar ezberletilmemiş, kurallar doğrudan verilmemiştir. Dilin kullanımı esnasında kurallar öğrenci tarafından araştırılıp bulunacak ve anlaşılacak şekilde kitabın içine yerleştirilmiştir. Sınıf içinde üretime ilişkin etkinlikler planlanmıştır. Programda belirtildiği üzere ders kitabı seti öğrenciyi merkeze alan, öğrenciyi aktif bir katılımcı ve sorunları araştırmacı bir birey olarak gören bir anlayışla hazırlanmıştır. Öğrenciye öğrenmeyi öğrenmesi ve iş birliğine yatkın olması ve kendi kendini yönetebilmesi için rol oyunları, canlandırma, tahmin etme, grup kurarak verilen sorumluluğu yerine getirme etkinlikleri içinde görevler verilmektedir. Programda dört dil becerisinin yanı sıra tanıma, anlama, sorgulama, sıralama, sınıflama, özetleme, ilişkilendirme ve eşleştirme vb. alt becerilerin kazandırılması esas alınmıştır. Kitapta derslerin iletişimsel amaçları bu esasa uygun olarak düzenlenmiş, seçilen diyaloglarda ve etkinliklerde öğrenciye alt becerileri kazandıracak içerikler hazırlanmıştır. Programda belirtildiği üzere kitaptaki dersler öğrencinin günlük hayatta ilgi ve ihtiyaç duyabileceği konulardan oluşturulmuştur. Daha sonra öğrencilerin konularla ilgili hangi dil yapılarını ne amaçla ve hangi etkinlikler içerisinde kullanarak kazanabilecekleri öğretilmiştir. Kazanılan bütün bilgi ve beceriler proje/performans çalışmaları ile pekiştirilmiştir.

Program, Avrupa Konseyi tarafından yabancı dil öğrenimi ve öğretimi için yabancı dil dersinin uygulanmasına dair, karşılaştırılabilir standartlar getiren “Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni”nden yararlanılarak hazırlanmıştır. Bu çalışma, dile ilişkin yeterlik düzeyleri (A1-C2) tanımlayan, ulaşılabilir ve kontrol edilebilir amaçlar koyan ve bütün Avrupa ülkeleri tarafından tanınan bir araç niteliğindedir. Bu sebeple Avrupa Konseyi Ortak Kriterleri (Cadre Européen Commun de Référence Pour les Langues: Apprendre, Enseigner, Evaluer) bütün yabancı dil dersi öğretim programlarının hazırlanmasında başvurulabilecek bir kaynaktır. Ortaöğretim ikinci yabancı dil dersi için geliştirilen bu programda da bu ölçütlerden yararlanılmıştır. Bu öğretim programı ile öğrencilerin 2.

yabancı dil öğreniminde 12.sınıf sonunda, temel düzeyde (A1+) iletişim kurmaları amaçlanmıştır (MEB, 2006: 7).

Programda belirtilen düzey doğrultusunda *Salut!* ders kitabı seti değerlendirildiğinde, kitaplarda temele alınan dört dil becerisi ve alt becerilerle öğrencilerin Fransızca yabancı diline yönelik bilgi, beceri ve farkındalıklarının geliştirilmeye çalışıldığı tespit edilmiştir. Selamlama, kendini tanıtmayla başlayan ilk kitabın ilk dersinden bir dilek tutma konulu son kitabın son dersine gelene kadar öğrenci somut, günlük, basit ifadeleri ve basit cümleleri anlayarak anlatabilme becerisinden bir başkasına tavsiye, cesaret verme, fikir alıp fikir verme becerisine doğru yol almıştır. Çok bildiği konularla ilgili rahat bir şekilde karşısındakiyle iletişim kurabilecek hale gelmektedir. Kitapların öğrenci merkezli ve belirtilen ölçütlere dikkate alan yapı ve içeriği sayesinde öğrenci 12. sınıfa geldiğinde kendisi yakın çevresi ve temel ihtiyaçlarını ifade edebilecek bir ifade yelpazesine sahip olmaktadır. Programda dört temel beceriden ilk olarak dinleme becerisi ele alınmıştır. Programda dinleme becerisiyle ilgili belirtilenler doğrultusunda kitaplarda öğrenciye dinledikleri metinle ilgili çeşitli alıştırmalar verilerek dinledikleri metnin anlaşılıp anlaşılmadığı kontrol edilmektedir. Genel ve ayrıntılı dinleme etkinlikleri yapılmaktadır. Dinleme etkinlikleri, telefon konuşmaları, mesajlar, görüşmeler ve karşılıklı konuşmalardan oluşturulmuştur. Metinde geçen olayın nerede, ne zaman, nasıl olduğu, oluş sırası vb. sorular yöneltilmektedir. Okuma becerisi ile ilgili olarak programın ölçütleri dikkate alınmış ve kitaplardaki okuma etkinlikleri, anlam bakımından birbiriyle bağlantılı sözcükler ve konu hakkındaki ön bilgilerin harekete geçirilmesi dikkatin metnin belirli noktalarına yönlendirilmesi amacını taşımaktadırlar. Metnin içeriğini genel olarak anlamaya yönelik okuma alıştırmalarıyla programda belirtilen amaca ulaşılmaktadır. Konuşma becerisi için programda konuşma öğretiminin yabancı dilin her aşamasında yapıldığı ve özellikle soru-cevap tekniği, ikili ya da grup çalışmalarının kullanılması gerektiği vurgulanmaktadır. Programın ifadeleri doğrultusunda, ders kitabı setinin diyalog/metinle başlayıp, etkinliklerle devam eden derslerinin her aşamasında konuşma becerisini geliştirmeye yönelik yönergeler, örnekler, alıştırmalar, soru-cevaplar, gruplar halinde ya da ikili olarak yapılan canlandırma etkinlikleri gibi çalışmaların olduğu görülmektedir. Programda konuşma becerisini geliştirmeye yönelik alıştırmalarda izlenecek sıradan bahsedilmektedir: “1) Anlamalı alıştırmalar, 2) İletişimsel alıştırmalar.” Buna paralel olarak öğretmene de yardımcı olmak amaçlı kitap yazarları tarafından önerilen sıraya uygun bir etkinlik sıralaması yapılmıştır. *Salut!* 11 kitabının 19. dersinden verilecek örnekle açıklanabilir. Dersin başlığı “C’est d’accord (tamam; anlaştık; önemli değil)”dir ve ders bir görselle başlamaktadır. İlk olarak, öğrencilerden görseli inceleyip olayın nerede ve ne zaman geçtiğini ifade etmeleri istenmektedir. 2 numaralı

etkinlikte bir sınıf, öğrenciler ve öğretmenden oluşan görselin öğrencilerin kendi sınıfları ile arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları ifade etmeleri istenmektedir. Üçüncü olarak diyalog dinletilir ve öğrenciler diyalogda verilen bir iyi ve bir kötü haberin ne olduğunu bulacaklardır. Dördüncü etkinlikte diyalog tekrar dinletilir ve soruların cevaplanması istenmektedir. Bu şekilde devam eden etkinliklerin 7.sinde üçer öğrencinin diyalogu canlandırmaları istenmektedir. 10 numaralı etkinlikte ise bir durum yaratılır, öğrenciler bir başka kız/erkek arkadaşı ile birlikte bir gezi, bir akşam düzenleyerek, bunu hayal edip oynayacaklardır. Davete olumlu yanıt verilecektir. Etkinlikler düşünmeden otomatik ve mekanik olarak değil düşünerek ve üreterek yapılabilecek etkinliklerdir. Soru-cevap, bir resmi betimleme, bir konuda yorum ve yargıya varma şeklinde düzenlenen etkinlikler programda belirtilen anlamlı alıştırmalar kategorisine girmektedir. Öğrencilerin dilin kurallarını öğrenirken bir yandan da dili kullanmak durumunda kaldıkları tartışma, rol yapma, hazırlıksız konuşma, iletişimsel oyunlar gibi etkinlikler de programda belirtilen iletişimsel alıştırmalar kategorisine dâhildir. Konuşma becerisi için altı çizilen sesletim öğretimi için de kitapların CD malzemelerinden yapılan dinlemelere yönelik sesleri tanıma, tonlamaları fark etme, vurguları ayırt etme gibi etkinlikler üç kitabın pek çok dersinde bulunmaktadır. Programda belirtilen yazma becerisi ile ilgili ifadeler paralel olarak ise kitapların pek çok dersinde bir paragraf yazma, mektup, kart, mesaj yazma, form, fiş, doldurma, not alma, alıştırma yapma vb. gibi etkinlikler bulunmaktadır. Öğrencinin yazacakları metnin içeriğini iyi ifade edebilmeleri için yönergelerde oldukça açık, detaylı ve net ifadeler kullanılmıştır.

Öğrenme-öğretme süreciyle ilgili olarak, kitabın içeriği ve özellikleri programda ifade edilenlere uygunluk göstermektedir. Derslerin konuları, seçilen temalar öğrenciler için anlamlı, onların ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda ve özgün içeriklerden oluşturulmuştur. İşlenen arkadaşlık, sosyal çevre ilişkileri, okul ve ailede geçen durumlar, bilgi ve bilişim dünyası ile ilgili metin ve diyaloglar vb. konular sayesinde öğrencinin gelişimine katkıda bulunulmakta ve yabancı dili kullanabilmesini sağlayacak beceriler elde etmektedir. Kitapların üçünde de, derslerin içinde kısa bölümlerde sadece örnek cümle ve yapıların verildiği dilbilgisi bölümleri dışında kuralların anlatıldığı uzun ve ağır bölümler bulunmamaktadır. Bunun yerine öğrencinin yaratıcılığını, esnekliğini, açıklığını, sorun çözme bilincini ve eleştiri becerisini geliştiren iletişime dayalı öğrenme biçimleri sunulmuştur.

Ölçme-değerlendirme için programda belirtilen dil becerilerinin ölçülmesinde kullanılan yöntemlerin bazıları kitaplarda yer almıştır. Dinleme becerisi için kitapların derslerinin tamamına yakınının dinleme parçalarından oluşması öğrenciyi bu yönde hem geliştirmekte hem

de sınınamaktadır. Konuşma becerisi için görsel tanıtımı, grup çalışmaları, ikili çalışmalar her kitapta pek çok derste bulunmaktadır. Okuma becerisine yönelik olarak etkinliklerde çeşitli biçimlerde ana fikri bulma, anahtar bilgiyi bulma çalışmaları mevcuttur. Yazma becerisi için ise mektup, anı, mesaj, yönerge yazma gibi etkinlikler öğrencilerin yazma becerisini ölçmek adına hem derslerin etkinliklerinde hem de öz değerlendirme bölümlerinde bulunmaktadır. Dil alanlarının ölçülmesi konusunda program, dilbilgisi ve kullanımının ölçülmesi, sözcük bilgisinin ölçülmesi ve ses bilgisinin ölçülmesi olarak üç kategori belirlemiştir. Buna bağlı olarak kitaplardaki çoktan seçmeli, kısa cevaplı, boşluk doldurmalı sorular, sözcükten sözcük türetme, birleşim ve yeniden düzenleme çalışmaları öğrencilerin dilbilgisi düzeyini; eş anlam-zıt anlamlı sözcükleri bulma, yerleştirme, boşluğa uygun sözcüğü yerleştirme, verilen görsele uygun sözcükleri bulma, düzenleme gibi çalışmalar öğrencinin sözcük bilgisini; dinleme etkinliklerinde seslerin tanınması, arkadaşla iletişim, sesli kayıt uyarıcılarına tepki, gözlem gibi çalışmalar da öğrencinin ses bilgisi düzeyini ölçmekte kullanılmaktadır. Bunların yanı sıra programda belirtilen öz değerlendirme yaklaşımı da *Salut!* kitap setinin üçünde de mevcut olan her dört ders-bir ünite sonrasında öğrencinin o ünite boyunca neler öğrenip öğrenmediğini kendi kendine değerlendirmesi için kullanılan ve dört temel becerinin tümüne yönelik sorular içeren bölümlerdir. Bu sayede öğrenci sürecin bir parçası olduğunu hissetmekte ve kendisine dışardan bakma yetisi kazanmaktadır. Öğretim programı doğrultusunda kitaplarda yer alan öz değerlendirme bölümleriyle öğrenciler kendi güçlü ve zayıf yönlerini tanıyabilmektedirler.

Öğretim programında *Atatürkçülükle* ilgili konuların da müfredatta yer alması gerektiği vurgulanmaktadır. Öğrenme alanlarında yer alan kazanımlara uygun olarak ve öğrenci merkezli “anlama” ve “anlatma” çalışmalarıyla işlenmesi gerektiği önerilmektedir. Sınıf bazında da “Atatürkçülük” ile ilgili konular maddeler halinde sıralanmıştır. *Salut!* kitap setinin 12. sınıf kitabı hariç diğer iki kitapta “Atatürkçülük” ile ilgili konulara yer verilmiştir. *Salut! 10* kitabının 4. dersinin 11 numaralı etkinliğinde *Atatürk*’ün annesinin, babasının resimleri bulunmakta ve *Atatürk*’ün hayatı ile ilgili bir paragraf boşluk doldurma etkinliği yapılmaktadır. Daha sonra 12. dersin 11 numaralı etkinliğinde üzerine rakamlarla verilen görseller üzerinden Anıtkabir ile ilgili bilgiler verilmesi istenmektedir. Sonrasında 16. dersin 6 numaralı etkinliğinde “29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk’ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı” ile ilgili açıklamalar verilmiş öğrenciden açıklama ile başlığı eşleştirmesi istenmektedir. *Salut! 11* kitabında ise 12. ders 8 numaralı etkinliğinde *Atatürk*’ün doğumundan ölümüne hayatını anlatan ve boşluklu olarak verilen metnin üst tarafta verilen sözcüklerle doldurulması istenen bir çalışma bulunmaktadır. Aynı dersin 9 numaralı

etkinliğin (a) maddesinde fotoğraflarla birlikte verilen ve *Atatürk*'ün reformlarından bahseden cümlelerin başına uygun ifadeyi yerleştirme çalışması yer almaktadır. Etkinliğin (b) maddesinde ise *Atatürk* ilkelerinin verilen ifadelerle eşleştirilmesi istenmektedir. Ders kitabı seti öğretim programının sonunda yer alan sınıf bazında yapılan açıklama ve önerilen öğretim programları ile de uyum sağlamaktadır.

Genel değerlendirmede, *Salut! 10, 11 12* ders kitap setinin 2006 yılı Fransızca dersi öğretim programıyla uyumlu olduğu, programda belirtilen amaç, ilke ve uygulama unsurlarına uygunluk gösterdiği ifade edilebilir. Kitapların içerikleri programın öngördüğü konulara yer vermiş, ilgili amaç ve kazanımlarla tutarlı olarak hazırlanmıştır. Programda öngörülen strateji, yöntem veya teknik derslerin niteliği ile örtüşmektedir. Tüm kazanımlar seviyelerine uygun yöntem ve tekniklerle işlenmiştir. Hem programda hem ders kitabı setinde öğrenciyi merkeze alan bir yaklaşım benimsenmiştir.

4.2.4.5. *Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2* Kitaplarının Öğretim Programına Uygunluğu

2015 yılında MEB tarafından yayınlanan *Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2* kitap seti “Talim ve Terbiye Kurulu” tarafından 24.08.2011 tarih ve 120 sayılı kararıyla uygulamaya konan *Ortaöğretim 1., 2. ve 3. Yabancı Dil Fransızca Dersi (Hazırlık, 9., 10., 11. ve 12. sınıflar) Öğretim Programı* ilkelerine göre yazılmıştır. Programda dilin kurallarından çok bir iletişim aracı olarak kullanılmasını önemseyen “İletişimsel Yaklaşım” ve yabancı dilin öğretilmesinde söz eylem becerilerinin geliştirilmesini hedefleyen “Eylemsel Yaklaşım” temel alınmaktadır. Ders kitabı seti de sözü edilen yaklaşımlar doğrultusunda hazırlandığı için kitap setinin 2011 yılı Fransızca dersi öğretim programına uygunluk gösterdiği ifade edilebilir.

Programın vizyonu doğrultusunda, ders kitabında kullanılan dil öğretme yöntemleri ve yaratılan durumlar sayesinde öğrenci, yabancı dili bir iletişim aracı olarak kullanarak kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir. Gerçek yaşam durumlarından seçilen metin ve diyaloglarla öğrenci okuyan, yazan, konuşan ve dinleyen bir birey hâline gelmektedir. Kitaplarda kullanılan tasarımdan tutunda içerikte kullanılan oyun ve canlandırma etkinliklerine kadar pek çok etkinlik, öğrenci merkeze alınarak ve öğrenciyi dil öğrenirken bir yandan da eğlendirmek amaçlı düzenlenmiştir. Ayrıca setin her kitabında özellikle üzerinde durulan farklı kültürlerle ait bilgiler, değerler, veriler, görseller, etkinlikler bulunmaktadır. Bunlar sayesinde, öğrenci programda belirtildiği üzere hedef dili konuşan, hedef dili öğrenmekten zevk alan, hedef dili

konuşan diğer ülkelerin kültür değerlerini tanıyan ve farklı olana hoşgörü ve saygı gösteren bir birey olarak şekillenmektedir.

Program kapsamına paralel olarak, kitap setinde bulunan soru-cevap, fikrini belirt gibi etkinlikler öğrencinin zihinsel gelişim düzeylerini; okuduğunu anlama, yorumlama ve karşılaştırma gibi etkinlikler öğrencinin bilişsel yetisini, medeniyet bölümleri ve derslerin içine yerleştirilen kültürel etkinlikler öğrencinin duyuşsal yetisini geliştirmek üzere planlanmıştır. Metni okuma, canlandırma yapma ve vücut dilini kullanarak ifade edeceği durumlar öğrencinin psiko-motor becerilerini her kitapta seviyeye uygun şekilde oluşturulan sözcük bilgisi ve dilbilgisi konuları ise öğrencinin iletişimsel becerilerini geliştirmeye yöneliktir. Programın öngördüğü biçimde ders kitaplarında dört dil becerisi dengeli biçimde derslere ve etkinliklere dağıtılmıştır. Programın kapsamında öğrencilerin yeteneklerini keşfetmelerine, güçlü ve zayıf yönlerini tanımalarına yardımcı olacak ve onlara kendilerini değerlendirme olanağı tanınması gerektiği belirtilmiştir. Bu doğrultuda kitap setinin tamamında her ünite sonunda bulunan değerlendirme ve öz değerlendirme bölümleri bu kapsama hizmet etmektedir. Bunun yanı sıra kapsam gereği öğrencilerin iş birliği yaparak, birlikte sorumlulukları paylaşarak çalışabilecekleri öğrenme ortamlarına imkân sağlanması istenmiştir. Kitaplarda bulunan medeniyet bölümlerinde, öğrenciye proje çalışmaları yaptırılması, derslerin içeriğinde konu doğrultusunda öğrenciye grup çalışmaları yaptırılması bu isteği karşılayan düzenlemelerdir. Bu çalışmalar ayrıca öğrencinin dört dil becerisini geliştirirken özellikle üretime dayalı beceriler aracılığıyla kendilerini ifade etme becerilerini geliştirmektedir.

Programda belirtildiği üzere kitap setinde dört temel becerinin sadece bir veya ikisine değil dördüne ve hatta alt becerilere de eşit şekilde ağırlık verilmiştir. Her beceriye yönelik etkinlik ve çalışma her derste mevcuttur ve etkinliklerde öğrencinin pasif değil aktif olması hedeflenmiştir. Dinleme becerisi ile ilgili olarak programda dinlemenin aynı zamanda konuşmada ileri sürülen düşünceleri anlamak, bağlam içerisinde değerlendirmek, düzenlemek, aralarındaki ilişkiyi saptamak, yorumlamak ve belleğinde saklamaya değer bulduklarını seçip ayırmak gibi farklı zihinsel süreçleri gerektirdiği belirtilmiştir. Farklı amaçlar doğrultusunda farklı olarak gerçekleştirilen dinleme türlerinden örnekler, “yoğun dinleme, seçici dinleme, yaygın dinleme, etkileşimli dinleme (MEB, 2011: 7)” olarak sıralanmış ve bu dinleme çeşitlerine yönelik yapılabilecek etkinlik önerileri verilmiştir. Sözü edilen öneriler doğrultusunda, *NBS! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2* kitap setinde şu dinleme etkinliklerinin yapıldığı saptanmıştır: dinleme sonrası; soruları cevaplama, cümle tamamlama, verilen sözcük ve yapılarla cümle/metin/tablo tamamlama, yanlış/doğru işaretleme, eşleştirme, soruları bulma ve

yazma, en iyi cevabı bulma, dinlemede fark edilmesi istenen belli yapılarla metni tamamlama, verilen metinlerin hangi görsele ait olduğunu bulma, konuşanların neyi tercih ettiğini duyma ve işaretleme, dinleme sonrası verilen örneğe benzer şiir yazma, konuşanların tercihlerini not etme ve cevapları arkadaşınla karşılaştırma, dinleme ve tekrar etme, şarkının sözlerini tamamlama, dinleme ve istenen bağlama ait sözcüklerin altını çizme vb. konuşma becerisi ile ilgili olarak, programda, konuşmanın, öğrencilerin bilişsel becerilerinin yanı sıra psiko-motor becerilerine de paralel olarak gerçekleştiği ifade edilmektedir. Fransızca Dersi Öğretim Programında konuşmanın öğrenme alanı, sözlü anlatım ve karşılıklı konuşma bölümlerinden oluştuğu bu kapsamda da sözlü anlatım, sunum, görüş bildirme gibi karşıdaki kişiden cevap beklentisi olmaksızın kesintisiz gerçekleştirilebileceği belirtilmiştir. Öğrencilerin sözlü anlatım ve karşılıklı konuşma becerilerini kazanabilmesi için programda sınıf ortamında yer alan konuşma türleri: “taklit, yoğun konuşma, aktarımsal konuşma” ve “yaygın konuşma” (MEB, 2011: 8-9) olarak sıralanmıştır. Programda bu konuşma türlerine verilen örnekler doğrultusunda kitap setinde çalışılan konuşma etkinlikleri şu şekilde sıralanabilir: diyalog ve metnin türünü ifade etme, verilen görselde ne gördüğünü anlatma, verilen duruma uygun tercihleri anlatan sözlü bir sunum hazırlama ve tercihlerin sebebini açıklama, verilen görselleri ve metni inceledikten sonra olayı ve görselleri tanımlama, verilen bilgiler doğrultusunda bir diyalog hazırlama ve bu diyalogu canlandırma, verilen bilgilerden yola çıkarak kendi ülkenizde bu durumun ne şekilde olduğunu anlatma (örneğin selamlaşma şekilleri), bir olayı, bir kazayı, bir hırsızlığı, bir kaybı vb. geçmiş zaman kipinde anlatma, verilen sözcük ve sözcük gruplarıyla tarif/tanım yapma, 2’li ya da 3’lü gruplar oluşturarak verilen durumlardan birini seçerek münazara yapma, soruları cevaplama, dinleme yaptıktan sonra soruları cevaplama, dinleme yaptıktan sonra iki görsel arasındaki farkları anlatma/karşılaştırma, verilen ifadeye uygun bir sahne canlandırma, verilenler doğrultusunda kendi fikrini anlatma ve sonrasında sınıf arkadaşlarıyla aynı sorular üzerinden röportajlar yapma, verilen görselleri inceleyerek verilen sözcüklerin tanımını ifade etme, soruları serbest olarak cevaplama, en az 5 cümle ile verilen durum hakkında kendi fikrinizi anlatınız vb. gibi. Diğer iki öğrenme alanı okuma ve yazma öğrenme alanlarına yönelik olarak da programda belirtilenler doğrultusunda, ders kitaplarında öğrencilerin düzeylerine uygun, ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik etkin katılımlarını sağlayacak etkinlikler düzenlendiği anlaşılmaktadır. Metinler üzerinde ayrıntılı bir şekilde çalışarak öğrenciden metnin başlığını metinde eksik bırakılan tamamlama cümlesini belirleyip doğru yere yerleştirmeleri istenmektedir. Okuma metinleri programdaki ifadeye uygun olarak öğrencinin yaş ve gelişim düzeyine uygun, gerçek hayattan (gazete, dergi vb.) alınan metinler, haberler, röportajlar ile diyaloglar, ansiklopedik bilgiler, şarkılar, şiirler vb.den oluşturulmuştur. Bu metinler ders

kitaplarında çeşitli etkinliklerle desteklenmektedir. Yazma becerisi ise kitaplarda resmî veya özel mektuplar yazma, kartlar hazırlama, e-posta yazma, kısa metin mesajları, bloglara yazma, sosyal paylaşım siteleri duvarlarına yazma veya telgraf yazma, öz geçmiş yazma, form doldurma, ödev yapma, alıştırma yapma, not alma gibi etkinliklerle geliştirilmektedir.

Programda dilbilgisi ile ilgili olarak belirtilenler doğrultusunda, kitaplarda dile ilişkin kuralları aktarmak yerine; kuralların dinleme, konuşma, okuma ve yazma dil becerilerinin içerisinde onların bir parçası olarak yer aldığı gözlemlenmiştir. Dilbilgisi kurallarının anlatıldığı bölümler dersler içinde yer almamakta, kurallar öğrenciye sezdirme yolu ile benimsetilmeye çalışılmaktadır. Bu yapılar bağlam içinde buldurma ve keşfetme ile verilmiştir.

Programda temalar ve içerik önerileri bir tablo halinde sunulmaktadır. Tablodan hareketle kitaplarda içerik önerilerinin birebir uygulandığı söylenebilir. Örneğin, tablodaki ilk tema birey ve toplumdur. İçerik önerisi olarak “kişisel bilgiler, biyografi, aile, okul, arkadaş, akrabalar, çevreye bakış vb. (MEB, 2011: 15)” sunulmuştur. Buna paralel olarak setteki 4 adet kitabın her birinin ilk ünitesi: “L’Individu et la Société (birey ve toplum)” olarak belirlenmiştir. Ayrıca tabloda bulunan yirmi dört temadan yirmiye yakını “Eğitim, Meslekler, Hayaller ve Planlar, Gençlik, Spor, Doğa ve Çevre, İletişim, Ülkemiz, Sanat, Duygular, Dünyamız, Başarı, Bilim ve Teknoloji, Kişilik ve Karakter, Sağlık ve Beslenme vb.” kitaplarda bazen ortak tema başlıkları olarak kullanılarak farklı içeriklerle işlenmiştir. İçerik önerileri de alt başlık olarak derslere yansımıştır. Programda işlenecek konularda ülke bilgisine de yer verilerek öğrencinin yabancı olduğu dünya ile kendi ülkesini karşılaştırmasına olanak sağlanması konusu kitaplarda ayrı bir ünite olarak işlenmiş ve iletişimsel becerileri destekleyecek etkinliklerle sunulmuştur. Programda ayrıca üzerinde durulan bir tema vardır: “Atatürkçülük İle İlgili Konular” temasıdır. Bu doğrultuda kitaplarda gerek dersler gerek medeniyet bölümleri gerekse de etkinliklerde 10 Kasım, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile 19 Mayıs Atatürk’ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı, “Atatürk’ün Hayatı-Atatürk’ün İlkeleri, Atatürkçü düşünce sistemi” konularının hepsine ayrı ayrı yer verilmiştir. Bütün bu tema isimleri, temaların içerikleri, kazanım ve dilbilgisi yapıları kitapların giriş bölümlerinde programda belirtildiği şekilde içerik tablosu adı altında verilmiştir.

Programda “İletişimsel Yaklaşım” ve “Eylemsel Yaklaşım”ın gereklilikleri açıklanmıştır. Buna paralel olarak ders kitaplarının gereklilikleri yerine getirmek üzerine düzenlendikleri anlaşılmaktadır. Dilin asıl işlevi olan yazılı ve sözlü iletişimin sağlanması dilin kurallarından çok bir iletişim aracı olarak kullanılması kitapların amaçlarını oluşturmaktadır. Buna göre

öğrenciler kalıpları ezberlemek yerine öğrendiklerini anlamaya ve kavramaya, kavradıklarını da bulundukları ortamlarda kullanmaya yönlendirilmektedir. Kuralların öğrenciye doğrudan verilmesi değil dilin kullanımı esnasında öğrenci tarafından araştırılıp bulunması ve anlaşılması esastır. Derste sunulan etkinlikler öğrencilerin Fransızcanın yabancı dil olarak öğretilmesinde söz eylem becerilerinin geliştirilmesini hedeflemektedir. Ayrıca derste eylem odaklı etkinlikler düzenlenmiştir. Bu yaklaşımlar dışında, programda belirtilenler doğrultusunda kitaplar öğrenci odaklı bir yaklaşımla düzenlenmiştir. Dört dil becerisinin ve alt becerilerin merkezinde öğrenci vardır.

“Kazanımların oluşturulmasında, AOBM’de belirlenen ve dil öğretiminde kullanılması önerilen ölçütler (temel kullanıcı, bağımsız kullanıcı ve deneyimli kullanıcı) dikkate alınmıştır (MEB, 2011: 23).” Bu açıklamaya ek olarak altı düzeye (temel kullanıcı: A1-A2- bağımsız kullanıcı: B1-B2- deneyimli kullanıcı: C1-C2) dayalı bir öz değerlendirme gereci oluşturulmuştur. Her kullanıcının becerileri için açıklamalar yapılmıştır. Ders kitapları da bu açıklamaları dikkate alarak içerikteki ünite ve dersler sonrasında kendi öz değerlendirme bölümlerini oluşturmuşlardır. Öz değerlendirme bölümleri öğrenenlere temel dil yetilerini bulmalarında yardımcı olmakta, yetenek düzeylerine ilişkin bir öz değerlendirme yapabilmelerini sağlamaktadır. Programda ifade edilen dört dil becerisi dışındaki; tanıma, anlama, sorgulama, sıralama, sınıflama, özetleme, ilişkilendirme ve eşleştirme vb. alt beceriler ders kitaplarındaki işleyiş sırasında esas alınmıştır.

Programda ölçme-değerlendirme sürecinin, öğrencilerin öğrenme öğretme sürecinde öğrenmeye devam ederken, kazanımlar çerçevesinde devam etmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu yüzdendir ki kitaplarda ölçme-değerlendirme bölümleri toplu olarak kitapların en sonuna değil her ünitenin sonuna yerleştirilmiştir. Ölçme-değerlendirme bölümleri öğrencilerin öğrenme durumları, belirlenen kazanımları edinme ve günlük yaşamda kullanma (konuşma, iletişim, problem çözme, sorulan sorulara yeterli yanıt verme vb.) durumları belirlenerek oluşturulmuştur.

Programda performans değerlendirme ile ilgili olarak:

Performans değerlendirme, öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak, onların bilgi ve becerilerini eyleme dönüştürmelerini, gerçek yaşama aktarmalarını sağlayacak çalışmalar aracılığıyla değerlendirme yapmak biçiminde tanımlanabilir. Performans değerlendirme, dersin kazanımlarıyla ilgili olarak öğrencinin günlük yaşamındaki problemleri nasıl çözeceğini ve problem çözmek için sahip olduğu bilgi ve becerileri nasıl

kullanacağını görmemizi sağlamaktadır. Performans değerlendirme uygulamaları ile öğrenciler basit cevaplar vermez, bir ürün ortaya koyar. Açık uçlu sorular, performans görevleri; projeler, performans değerlendirme çalışmaları için iyi birer örnektir (MEB, 2011: 30).

Bu açıklama ışığında, ders kitaplarındaki çalışmalar incelendiğinde dil becerilerinden dinleme becerisine yönelik: kısa sohbet, diyalog, konuşmalar; konuşma becerisine yönelik: röportaj, görsel tanıtımı, problem çözme (grup çalışması ya da ikili çalışma); okuma becerisine yönelik olarak: ana fikri bulma, parçadaki anahtar bilgiyi bulma; yazma becerisine yönelik olarak: mektup, mesaj, kısa metin, yönerge yazma gibi performans değerlendirme çalışmalarının yapıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra dil alanlarına yönelik olarak dilbilgisi ve sözcük bilgisi kullanımı çalışmaları yapılmıştır. Sözlü sunum, proje ve performans ödevleri de programdaki açıklamalar doğrultusunda kitaplarda uygulanan ölçme-değerlendirme çalışmalarındandır.

Genel değerlendirmede *NBS! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2* ders kitap setinin 2011 yılı Fransızca dersi öğretim programıyla uyumlu olduğu, programda belirtilen amaç, ilke ve uygulama unsurlarına uygunluk gösterdiği ifade edilebilir. Kitapların içerikleri programın öngördüğü konulara yer vermiş, ilgili amaç ve kazanımlarla tutarlı olarak hazırlanmıştır. Programda öngörülen strateji, yöntem veya teknik derslerin niteliği ile örtüşmektedir. Tüm kazanımlar seviyelerine uygun yöntem ve tekniklerle işlenmiştir. Hem programda hem ders kitabı setinde öğrenciyi merkeze alan bir yaklaşım benimsenmiştir.

4.3. Ders Kitaplarının Ortak ve Farklı Yönleri

Çalışmamızın bu bölümünde temel araştırma kaynaklarımızdan olan Fransızca dersi kitabı setlerinin bu bölüme kadar alt başlıklar altında ayrıntılı şekilde incelenen özelliklerinden yola çıkarak aralarındaki ortak ve farklı yönleri tablolar halinde sunmaya çalışacağız. Ders kitapları tek tek değil set olarak ele alınarak sahip oldukları ya da olmadıkları yönler genel değerlendirme çerçevesinde işaretleme bazında gösterilecektir. İşaretleme simgeleri olarak olumlu cevaplar için tik (✓), olumsuz cevaplar için çarpı (X) kullanılmıştır.

4.3.1. Ders Kitaplarının Fiziksel Açıdan Ortak ve Farklı Yönler

Kitap setleri		FDK	JPF	JVF	SALUT!	NBS!
Kapakta kullanılmış mı?	Görsel	X	X	√	√	√
	Renk	X	√	√	√	√
Kapak bilgileri tam mı? (ad, yazar, sınıf bilgisi, dersin adı)		√	X	X	X	X
Ön Söz var mı?		√	√	X	X	X
Kaynakça var mı?		X	X	X	X	√
Sözlük var mı?		√	X	√	√	√
Hazırlık ve Değerlendirme soruları var mı?	Haz.	X	X	X	√	√
	Değ.	X	X	X	√	√

Tablo 9. Ders Kitabı Setlerinin Fiziksel Açıdan Ortak ve Farklı Yönleri

4.3.2. Ders Kitaplarının İçerik İçerik Açısından Ortak ve Farklı Yönleri

Kitap setleri		FDK	JPF	JVF	SALUT!	NBS!
Basım	Renkli	X	X	√	√	√
	Siyah-beyaz	√	√	X	X	X
Ek materyallere sahip mi?	Görsel	X	X	√	√	√
	İşitsel	X	X	√	√	√
	Çalışma kitabı	X	√	√	√	√
	Öğretmen kitabı	X	√	√	√	√
Sosyo-Kültürel unsurlar var mı?	Kaynak kültüre ait unsurlar	X	X	√	√	√

	Hedef kültüre ait unsurlar	√	√	√	√	√
Yöntem / Yaklaşım 4 temel beceriyi hedefliyor mu?		X	X	√	√	√

Tablo 10. Ders Kitabı Setlerinin İçerik Açısından Ortak ve Farklı Yönleri

4.3.3. Dil ve Anlatım Açısından Ortak ve Farklı Yönler

Kitap setleri		FDK	JPF	JVF	SALUT!	NBS!
Ana dili kullanımına yer veriyor mu?		√	X	X	X	X
Kullanılan Dil	Edebî	√	√	X	X	X
	Güncel	X	√	√	√	√

Tablo 11. Ders Kitabı Setlerinin Dil ve Anlatım Açısından Ortak ve Farklı Yönleri

4.3.4. Öğretim Programına Uygunluk

Kitap setleri	FDK	JPF	JVF	SALUT!	NBS!
Öğretim Programına uygun mu?	√	√	√	√	√

Tablo 12. Ders Kitabı Setlerinin Öğretim Programına Uygunluğu

BÖLÜM V: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

“Ortaöğretim Fransızca Öğretimi Ders Kitapları ve Öğretim Programları Üzerine Bir Durum Çalışması (1924–2018)” başlıklı çalışmamızda 1940–2023 yılları arasında MEB tarafından hazırlanan ve ortaöğretim kurumlarında yabancı dil Fransızca derslerinde okutulan ders kitapları belirlenen ölçütler doğrultusunda fiziksel özellikleri, içerik, dil ve anlatım özellikleri açısından incelenmiştir. Ayrıca yabancı dil Fransızca ders kitaplarının yine MEB tarafından 1924–2018 yılları arasında ortaöğretim yabancı dil Fransızca dersi için hazırlanan öğretim programlarına olan uygunluğu üzerinde durulmuştur.

Araştırmanın problem cümlesi olan; “Cumhuriyet döneminde MEB tarafından basılan ve kullanılan ortaöğretim Fransızca ders kitapları fiziksel açıdan, içerik, dil ve anlatım açısından bir ders kitabında bulunması gereken özellikleri taşımakta mıdır ve bu kitaplar Cumhuriyet dönemi ortaöğretim Fransızca dersi için hazırlanan öğretim programlarına uygunluk göstermekte midir?” sorusu geniş bir literatür taraması sonucu yanıtlanmaya çalışılmıştır. Fransızca ders kitaplarının fiziksel açıdan, içerik, dil ve anlatım açısından incelenebilmesi için birtakım ölçütler belirlenmiştir. Sözü edilen ölçütlerin belirlenebilmesi ve uygulanabilmesi için; çeşitli yazarların “Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme” kitapları; MEB’in ders kitabı hazırlama, inceleme ve değerlendirme için yayınladığı yönetmelikler; alan yazında daha önce yapılan benzer çalışmalar incelenmiş; bir yabancı dil ders kitabının, hangi durumlar göz önüne alınarak hazırlanması gerektiğiyle ilgili öğretmen ve eğitimcilerle yapılan fikir alışverişleri yapılmıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada araştırma evreni tarama modelinde desenlenmiş, elde edilen kaynaklar doküman inceleme ve içerik analizi yöntemleriyle yorumlanmıştır. Elde edilen bilgiler ve ulaşılan genel sonuçlar, temel problem cümlesi ve araştırmanın alt soruları doğrultusunda aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur.

MEB ilgili bölüm yetkilileri ve arşiv görevlileri ile yapılan görüşmeler sonucunda bir dersin eğitim ve öğretim planlamasında o ders için öncelikli olarak öğretim programı hazırlandığı daha sonra program ölçütleri doğrultusunda o ders için kitaplar yazıldığı bilgisinden hareketle, ilk önce öğretim programları daha sonra ders kitapları ile ilgili edinilen sonuçlara yer verilecektir.

Araştırmamız kapsamında, Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze 1924, 1934, 1973, 1993, 1996, 2004, 2006, 2011, 2017 ve 2018 yıllarına ait olmak üzere 10 adet ortaöğretim

Fransızca dersi öğretim programı incelenmiştir. Programların temel öğelerini oluşturan biçimsel yapılar, programların vizyonu, genel amaç ve hedefleri, içerik, öğrenme alanları, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme-değerlendirme öğeleri ve tarihsel süreç içinde geçirdikleri değişimler de esas alınarak değerlendirilmiştir. Öğretim programlarının dönemin sosyal, siyasi ve ekonomik koşullarından etkilendiği her aşamada karşımıza çıkmaktadır.

1924-1930 yılları arasında öğretim programlarının temel felsefesi yeni yetiştirilecek nesillere Cumhuriyet rejimini ve bu rejimin fazilet ve nimetlerini benimsetmeyi geliştirmek olduğundan programların daha milli bir nitelik taşıdığı anlaşılmaktadır. 1924'te tüm eğitim kurumlarının MEB bünyesinde toplanmasıyla okul programlarında değişiklik yapılmış, önceki devrin ideolojisine bağlı görüşler kitaplardan çıkartılarak yerine Cumhuriyet esasları konmuştur. Programda ilk önemli beceri öğrencinin okuması, okuduğunu anlamasıdır, konuşma, kendini ifade etme becerisi son sıradadır. Dolayısıyla öğrencinin kendini ifade edeceği alanların olmadığı görülmektedir. 1934 *Müfredat Programı* daha önce parça parça yayımlanmış olan 1924 programının birleştirilerek bir araya getirilmiş ve güncellenmiş halidir. Güncellenmiş olmasına rağmen içeriğinde belirsizlikler olduğu, öğretmeni mi öğrenciyi mi merkeze alan bir dil öğretiminin planlandığı belli olmayan bir anlayış sergilediği görülmektedir. Otuz dokuz yıl boyunca hiçbir değişikliğe uğramadan uygulamada kalmış olması Fransızca öğretimi için o yıllarda yaşanmış bir talihsizlik olarak nitelendirilebilir. Buna ek olarak 1930 ve 1970 yılları arasında ülkemizde eğitim-öğretim adına oldukça iniş çıkışların yaşandığı bir dönemdir. 1950'lerden sonra ancak ortaöğretim programlarının geliştirilmesi üzerine çalışmalar yapılabilir. Daha sistematik bir yaklaşımla öğrencilere laiklik ve Batı kültürü kavramlarını kazandırmak temel amaç haline getirilmiş ve "Müfredat Programı" yerini "Eğitim Programı"na bırakmıştır. Yaşanan iniş çıkışlardan bir diğeri 1949 yılında 4 yıla çıkarılan liselerin 1952'de tekrar 3 yıla indirilmesidir. Öğrencinin seçmeli II. yabancı dil, resim ya da müzik dersinden birini seçebildiği sistem sadece 1 yıl uygulanıp tekrar değiştiriliyor. Yine bir yıllık bir uygulamayla ortaöğretim kurumlarına sınavla öğrenci alınmasına karar veriliyor ve 1 yıl sonra vazgeçiliyor. 1970'lerde 8 yıllık temel eğitim ve müfredat geliştirme uygulama konamıyor ve toplanan "8. Millî Eğitim Şûrası"nda yeniden ele alınan "Türk Eğitim Sistemi"nde önceden uygulanan 2 kademeli ortaöğretim eğitimine geri dönülüyor liseler ortaöğretimin 1. kademesinde yer alıyor. Sözü edilen dönemlerde yaşanan inişli çıkışlı eğitim-öğretim hayatının, günümüzde yaşanan ve önceden bütün detaylarıyla planlanmadan uygulanmaya çalışılan eğitim sistemine benzediği yadsınamaz. O dönemlerde de günümüzde de günlük, aylık, yıllık değişen sistemlerle eğitim ve öğretime, öğrenciye, derse, eğitimciye,

veliye, topluma en genelde de ÷lkeye istenen faydanın sağlanamadığı yaşıyarak gördüğümüz bir durumdur.

1973 Programına gelindiğinde taslak program adıyla yayınlansa da günümüz programlarının ilk temeli olarak ele alınan bir program olduğu anlaşılmaktadır. İçerik ve kapsam olarak eksikleri bulunmasına rağmen Fransızca dersinin nasıl işleneceğı, yabancı dil öğretim amaçları, ilkeleri, öğretim metotları ile ilgili açıklamalara yer veren ilk programdır. Ana dilin zorunlu olmadıkça kullanılmaması gerektiğini vurgulamaktadır. Öğretim programlarının daha sitemli bir hâle gelmesi 1980’li yıllarda ancak gerçekleşebilmektedir. MEB’in 1982’de yaptığı toplantılar ve 1984’te program hazırlanmasında dikkat edilmesi gereken ilkeleri yayımlaması sistemli çalışmanın bir göstergesidir. 1980’lerden sonra yayınlanan program içeriklerinden de anlaşıldığı üzere, MEB’in yayınladığı model doğrultusunda programlar amaç, davranış, işleyiş ve ölçme-değerlendirme boyutlarını içine alan ve derslere göre hazırlanma esasını yürüten programlar olmuşlardır.

Öte yandan eğitim sistemindeki iniş çıkışların bir benzeri Fransızca dilinin ÷lkemizdeki konumunda ve öneminde de yaşanmaktadır. Cumhuriyetin ilk yıllarında, ÷lkede Fransızca bilen kişi sayısı, okullarda öğretilme durumu, Fransızcaya verilen değer ne kadar yüksekse 1950’lerden sonra bu seviye ve popülerlik yerini diğer Avrupa dillerine, İngilizce ve Almancaya bırakmak zorunda kalmıştır. 1955 yılından itibaren İngilizce ÷lkede birinci sıraya yerleşmiş, 1985–86 yıllarında Almanca hemen İngilizceden sonra öğrenilen dil hâline gelmiştir. 1980’lerin sonunda da alınan siyasi kararlarla Almanca ve Fransızca okulların genelinden kaldırılmış ve İngilizce tek yabancı dil olmuştur. Fransızcanın öneminin azaldığı böyle bir dönemde yayınlanan 1993 Öğretim Programı İngilizce, Almanca ve Fransızca dilleri için ortak kullanılmak üzere hazırlanmış bir programdır. Fransızcanın ÷lkede değer kaybettiğı zamanlardan geçilmesine rağmen yabancı dil bilen, öğreten, öğrenen insana ihtiyacın artığı, ÷lkede 1955 yılında kurulan “Kolej”lerde pek çok dersin yabancı dilde okutulmasından ve siyasilerin ve eğitim-öğretim planlayıcılarının da bu durumu idrak ettiğı, bu kolejleri “Anadolu Liseleri” hâline getirmesinden anlaşılmaktadır. 1993 programı ilk defa dört temel dil becerisi ile ilgili ayrıntılı açıklamalara ve etkinlik örneklerine yer veren bir programdır. 1993 yılından sonra eğitim ve öğretimi etkileyen değişkenlerin ve durumların en önemlilerinden biri “AOBM”nin ÷lkemizde de uygulanmaya başlaması olmuştur. Uluslararası ilişkiler, alınan göçler, teknolojiye yaşanan değişim ve gelişmeler, 20. yüzyılla birlikte ÷lkeler arası ilişkilerde yaşanan dengeler 1996 yılında taslak olarak hazırlanan 2001’de uygulamaya başlanan “AOBM”yi gündeme getirmiştir. “AOBM” yabancı dil öğretim programlarının nasıl daha etkin

ve verimli kullanılabileceğini, programların nasıl hazırlanması gerektiğini, ders araç-gereçlerinin sahip olması gereken özellikleri, yöntemsel, eğitsel ve kültürel ölçütler belirleyerek, öğretme-öğrenme süreçlerinin belirlenen tüm ölçütlere göre nasıl düzenlenmesi gerektiğini anlatan bir başvuru metnidir. Bu metnin ilk etkisi 1997 yılından itibaren yabancı dil müfredatlarının değiştirilmesiyle yaşanmıştır. Yabancı dil öğretimi ilköğretim 4. sınıftan başlayarak zorunlu, liselerde 9. sınıfta haftada 4 saat zorunlu, 2 saat de seçmeli olarak uygulanmaya başlanmıştır. Bu etki 1994 yılından itibaren Fen ve Anadolu liselerine olan talebin daha da artmasıyla kendini göstermiştir. Böyle bir atmosferde yayımlanan *1996 Öğretim Programı* liselerin 9. sınıfları için hazırlanmıştır. İlk defa bu programda, hem program doğrultusunda hazırlanacak olan ders kitabı için hangi çalışmaların yapılması gerektiği ile ilgili açıklamalara hem de ilk defa kullanılması önerilen bir kitap ismine rastlanmaktadır. Dönemin kullanılan lise Fransızca ders kitabı *Je Voyage en Français*'dir. Bu sırada 1997 yılında kabul edilen "8 Yıllık Zorunlu ve Kesintisiz Eğitim Yasası" ve Avrupa Birliği Yabancı Dil Politikası" çerçevesinde Almanca ve Fransızca 2. yabancı dil olarak tekrar önemslenmiştir. Fransızca adına bu sevindirici gelişme sonrasında 1996 programı gibi 2004 programı da sadece bir öğretim kademesi hazırlık sınıfları için hazırlanan bir program olmuştur. Bu yıldan itibaren yayınlanan her ortaöğretim Fransızca dersi öğretim programının temel başvuru kaynağı "AOBM" olmuştur. *2004 Öğretim Programının* da başvuru kaynağı aynı metin olduğu için programda "İletişimsel Yaklaşım"ın önemsendiği, dil kullanımı esnasında kuralların öğrenci tarafından araştırılıp bulunması ve anlaşılması gerektiği görülmektedir.

2006, 2011, 2017 ve 2018 programları sadece Fransızca dersi için hazırlanmış öğretim programlarıdır. 2006 programı tam olarak bir öğretim programında olması gereken boyutları içeren ve tüm lise sınıf seviyelerini kapsayan ilk programdır. 2006'ya kadar olan programlarda vizyon ve amaçlar birbiriyle aynıymış gibi kabul edilerek ayrı bir başlıkta bir yabancı dil programının sahip olması beklenen vizyon belirtilmemiştir. 1993 programında doğrudan bir vizyon ifadesine rastlanılmamaktadır. Ancak programda vizyon yerine geçebilecek ifadelerin "Genel Amaçlar-Programın Muhtevası" başlığı altında verilen ifadelerden tespit edilmiştir. 2006, 2011, 2017 ve 2018 programlarında sözü edilen vizyon maddelerinin ortak vurgusu; öğrencinin bir yandan öğrenirken bir yandan kendini fark eden, sorumluluklarının bilincine varabilen, bir yandan öğrenmekten keyif alırken bir yandan öğrendiklerini gerçek yaşamla bağdaştırabilen, sosyal ve kültürel olarak gelişim göstermesinin yanı sıra teknolojiyi de kullanabilen bir birey haline gelmesi üzerinedir. Bunun yanı sıra öğretmenlerin üzerine düşen görevleri de anımsatmaktadırlar.

Programların amaçları ile ilgili olarak, 2006 programının dışında 2011, 2017 ve 2018 programlarının amaçları “Programın Amaçları”, “Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları”, “Genel Amaçlar” gibi başlıklar altında belirtilmektedir. “Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları” ilk defa 2011 programında temel alınan ilkeler hâlinde kullanılmıştır. Bu programla birlikte öğrencinin hangi alanda eğitim alıyor olursa olsun Atatürk ilkeleri ve inkılaplarına bağlı, vatanını ve milletini seven bireyler olarak yetişmesi önemsenmiştir. Bunun yanı sıra yabancı dil öğretiminde sözlü ve yazılı kendini ifade edebilen, iletişim kurabilen, yazılı ve sözlü yayınları takip edebilen, hedef dili konuşan ülkelerin kültürel değerlerini tanıyıp saygı duyabilen öğrenciler yetiştirmek, programların ortak amaçları arasındadır.

İçerik özellikleri bakımından programlar hem benzer hem farklı özellikler göstermektedirler. 1993 programında önceki programlardan farklı olarak her sınıf seviyesi için hedef ve davranışlar belirlenmiştir. 1993 programında ilk defa “bağlam (context)” ifadesi kullanılmıştır. Bunun yanında “İletişimsel Yöntem”in önceki programlarda ilk adımlarının atılması ve 2006 yılına gelindiğinde, yöntemin geliştirilerek eğitim öğretimde kullanılması da bu program adına bir ilktir. Ölçme-değerlendirmede kullanılması önerilen teknikler anlamında da 2006 programı önceki programlara göre daha fazla çeşitlilik sunmaktadır. Performans değerlendirme, proje ödevleri, sunumlar gibi ürünü değil de süreci ölçen pek çok teknik ve yöntem mevcuttur. Atatürkçülük ile ilgili konular ilk defa 2006 programında ders müfredatına alınmıştır. 2011 programında ilk defa temalar ve tema içeriklerinin listeleri bulunmaktadır. Ancak kaç tane temanın, kaç saatlik derste işlenmesi ve sonunda hangi dil seviyesine ulaşılması gerektiği ile ilgili açıklamalar yapılmamıştır. Program yabancı dil dersi için öğretim ortamının düzenlenmesi ve öğrenci ile öğretmen rolleri üzerine açıklamalar yapan ve önerilerde bulunan ilk programdır. 2017 ve 2018 programlarına gelindiğinde, şimdiye kadar hazırlanan programlarda dört temel dil becerisi olan dinleme, konuşma, okuma ve yazmaya ek olarak sosyokültürel farkındalık ve medya okuryazarlığı olarak iki beceri daha eklendiği görülmektedir. İlk defa yabancı dil derslerinde öğrenme-öğretme sürecinde metinlerde geçen değerlere de odaklanmak gerektiği bu programlarda önerilmiştir. Bu programlarda ilk defa uygulamada dikkat edilecek hususlara ve ders kitabı yazımında dikkat edilecek hususlara ayrı başlıklar halinde değinilmiştir. Ülkemizde 2000’li yılların başından itibaren eğitim programları ve müfredatlar hazırlanırken dikkate alınmaya ve başvurulmaya başlanan “AOBM” ve “Avrupa Dil Gelişim Dosyası” 2006, 2011, 2017 ve 2018 programlarının temel kaynaklarından olduğu anlaşılmıştır.

Ülkedeki eğitim-öğretim alanında yaşananlara bakınca 2010 yılında genel-düz liselerin tümünün Anadolu liselerine dönüştüğü görülmektedir. 2012 yılına gelindiğinde ise “4+4+4” eğitim sistemi uygulanmaya başlıyor. Yabancı dil İngilizce olarak ilk 4 yılın 2. sınıfından başlamak üzere II. yabancı dil dersleri ise seçmeli olarak ikinci 4 yılın ilk yılından başlamak üzere planlanmıştır.

Araştırma sonucunda, her programda kendinden bir önceki programda var olan eksikliklerin giderilmesinin amaçlandığı ve müfredatın yoğunluğunun giderilerek, daha çok uygulamalı yabancı dil öğreniminin amaçlanmış olduğu anlaşılan ilk noktadır. Bir önceki programda olmayan bir madde, ilke, yöntem, amaç vb. her ne ise, bir sonraki programın sözü edilen eksiği tamamlaması yönünde programların hazırlandığı anlaşılmaktadır. Bu noktada öğretim programları içinde program kılavuzu 531 sayfa olan ortaöğretim Fransızca dersi için hazırlanan programlardan en kapsamlısı 2011 yılına ait programdır. *2011 Öğretim Programı*ndan sonra günümüze kadar 2017 ve 2018 öğretim programları birebir aynı olmak üzere hazırlanmışlar ve tüm lise (9, 10, 11, 12) sınıflarını kapsamaktadırlar. Bu kadar kapsamlı hazırlanmasına rağmen neden *2011 Öğretim Programı*ndan sonra *2017 Öğretim Programı*na ihtiyaç duyulduğuna değinmekte fayda vardır. 2011 programının en belirgin özelliği her lise türüne göre dilsel yeterlilikler belirlemesidir. Programın “Kazanımlar” başlıklı IX. bölümü: “A. Anadolu Türü Olmayan Ortaöğretim Kurumları; B. Anadolu Türü Olan Ortaöğretim Kurumları; C. Hazırlık Sınıfı Olan Ortaöğretim Kurumları” olarak üç ana başlığa ayrılmaktadır. Bölümde tablolar ve maddeler halinde 447 sayfalık sözü edilen kurumun her sınıf seviyesi için dinleme, konuşma, sözlü anlatım, okuma ve yazma becerileri için öğrenme alanları ve açıklamaları önerilmiştir. Tablolar alt başlıklar halinde şu şekildedir:

- A- Anadolu türü olmayan ortaöğretim kurumları Fransızca dersi öğretim programı kazanımları,
- Başlangıç: A1, 9., 10., 11., 12. sınıf
 - Başlangıç: A2, 9., 10., 11., 12. sınıf
 - Başlangıç: B1, 9., 10., 11., 12. sınıf
- B- Anadolu türü olan ortaöğretim kurumları Fransızca dersi öğretim programı kazanımları,
- Başlangıç: A1, 9., 10., 11., 12. sınıf,
 - Başlangıç: A2, 9., 10., 11., 12. sınıf
 - Başlangıç: B1, 9., 10., 11., 12. sınıf
- C- Hazırlık sınıfı bulunan ortaöğretim kurumları Fransızca dersi öğretim programı kazanımları,

Başlangıç: A1, Hazırlık Sınıfı, 9., 10., 11., 12. sınıf

Başlangıç: A2, Hazırlık Sınıfı, 9., 10., 11., 12. sınıf

Başlangıç: B1, Hazırlık Sınıfı, 9., 10., 11., 12. Sınıf

Bu programın oluşturulması için çalışan komisyon üyeleri, akademisyenler, eğitimciler, program geliştiricilerin ortada büyük bir emeğinin olduğu bir gerçektir. İçeriğin sağlamlığı ve güvenilirliği elbette tartışılmaz fakat pratikte kılavuzun bu denli kalın olması kullanımda zorluk yaratmıştır. MEB “Ortaöğretim Genel Müdürlüğü”, “Ortaöğretim Fransızca Dersi Öğretim Programı Tanıtım Semineri” başlıklı sunusunda 2011 programı için “Açıklamalar bölümü oldukça karışıktır” şeklinde ifade etmiştir” (2017: 44.slayt). Anadolu türü olan kurumdaki 9. sınıf öğrencisiyle Anadolu türü olmayan kurumdaki 9. sınıf öğrencisinin dil öğretimi ve kazanım anlamında pratikte farklı olmadığı eleştirisiyle ve kazanımların uygulanmasında karışıklıklar yaşanması sebebiyle de 2017 ve 2018 öğretim programlarında bu durumun değiştirilmesi tercih edilmiş ve kullanımda pratiklik ve işlevsellik sağlayacak daha kısa ve öz 84 sayfalık bir kılavuz hazırlanmıştır. Son hazırlanan 2 öğretim programında kurumlar ve sınıflar bazında değil A1-C1 seviyeleri bazında kazanımların belirlenmesi yönünde bir tercih yapılmıştır.

Ders kitaplarının belirlenen ölçütler doğrultusunda incelemesinden edinilen sonuçları özetlemek gerekirse şunlar söylenebilir: Ortaöğretim Fransızca ders kitaplarının fiziksel özellikleri ile ilgili ilk dikkati çeken husus Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren durmadan gelişim gösteren teknoloji, bilişim sistemleri, matbaa koşullarının ilerleyişi doğrultusunda her basılan yeni kitabın bir öncekinden daha iyi olması beklenirken Fransızca ders kitapları için durumun beklenen şekilde gerçekleşmemiş olmasıdır. Teknolojinin ilerlemesine direnircesine Cumhuriyetin ilk yıllarından 1980’li, 1990’lı yıllara gelindiğinde bile hala sarı saman kâğıda renksiz ve resimsiz olarak basılan Fransızca ders kitapları yabancı dil öğrenim ve öğretiminde hedeflenen amaçlara ulaşmayı ve beklenen verimi almayı sağlayamamıştır. 1933 yılında ders kitaplarının kalitesini arttıracak girişimlerde bulunulması ders kitaplarının uzmanlara yazdırılmasına rağmen bu değişimler lise ders kitaplarına yansımamıştır. Bir yabancı dil ders kitabının öğrenciyi ilk karşılayan kapak sayfası öğrencinin dikkatini çekmeli, tasarımıyla öğrencide merak ve ilgi uyandırmalı, kitapla kurulan bu ilk temasta kitabın ve dersin içeriğiyle ilgili öğrenciye kısa bir bilgi ve mesaj vermelidir. Çalışmada incelenen *Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI* ve *Je Parle Français 4-5-6* kitap setlerinin ülkemizde renkli ders kitabı basımına geçildiği 1980’li yıllarda bile kapakları hâlâ renksiz, sarı saman kâğıda ve görsel malzeme desteği olmadan basıldığı görülmüştür. Basım kalitelerinin düşüklüğü ve kullanılan kâğıdın

kalitesiz olmasından dolayı bu kitap setleri yırtılmalara, yıpranmalara, renk solmalarına karşı koyamamıştır. *Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI* kitap setinin kapak sayfalarında kitabın adı, sınıf seviyesi, yazarları gibi bulunması gereken bilgiler anlamında bir eksiklik yoktur fakat renksiz ve görsel malzeme ile desteklenmemiş olmaları öğrencilerin dikkatini çekmekte yetersiz kalmalarına sebep olmuştur. Kitapların roman boyutunda basılmış olması da öğrenci için kullanımda zorluk yaratan bir etkidir. *Je Parle Français 4-5-6* kitap setlerinin kapak sayfalarında ise renk kullanılmış fakat görsel materyal kullanılmamıştır ayrıca kapak sayfasında bulunması gereken bilgiler eksiktir. Bu kitap seti de yine öğrencinin dikkatini çekmekte yetersiz kalmıştır. *Je Voyage en Français 4* kitabının kapak sayfasında görsel materyal ve renk kullanılmış fakat görsel yeteri kadar net ve canlı olmadığı ve kapakta kitabın adından başka bir bilgi bulunmadığı için kapak tasarımı anlamında yetersiz görülen bir kitaptır. *Salut! 10-11-12* ve *Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2* ders kitap setlerinin sözü edilen ölçüt ve tasarım anlamında iyi durumda olduğu görsel materyal, renk, netlik canlılık anlamında uygun olduğu anlaşılmaktadır. Kapak sayfaları öğrencinin yaşına da uygun olarak hazırlanmış, dersin gerekli bilgilerini öğrenciye sunan ve dersle ilgili bir fikir veren tasarıma sahip kitaplardır. Ders kitaplarının içinde kullanılan görseller de metinleri, diyalogları, etkinlikleri ve yönergeleri desteklemeli, öğrencinin ilgisini çekmeli, öğrencinin yaşına ve seviyesine uygun, içerikte ifade edilenle uyumlu, gerektiğinde öğrencinin eski ve yeni bilgileri arasında bağlantı kurmasına olanak sağlamalı, yazılı ve sözlü unsurları öğrenmeye ve yorumlamaya katkı sağlamalı ve verilmek istenen mesajla çelişmemelidir. Bu anlamda incelediğimiz kitap setleri içinde hiç görsel materyal kullanılmayan kitaplar da vardır, gerekli sayıda görseli bulunanlar da.

1962 yılında ders kitaplarının baskı kalitesi, tasarımı ve teknik özellikleri ile ilgili karardan sonraki yıllarda 1963, 1966, 1968 yıllarında basılan *Fransızca Ders Kitapları IV-V-VI* tasarım yönünden eksiktir ve dolayısıyla bu dönemin şartlarıyla bile açıklanamayacak bir durumdur. Kaliteli kâğıda basılmamışlar ve kitaplarda renk kullanılmamıştır. Ayrıca setin ikinci kitabında hiçbir görsel malzeme bulunmazken üçüncü kitapta birkaç küçük çizim dışında görsel materyale rastlanmamaktadır. *Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI* kitap setinde öğrenciye kullanım kolaylığı sağlayan ünite/ders/bölüm ayrımı da yapılmamıştır. İncelenen ikinci kitap seti *Je Parle Français 4-5-6*'da görsellik olarak sayıları yeterli olmasa da görsel malzeme kullanılmış fakat görseller renksiz, soluk, net ve aslına uygun olmayan görüntülere sahiptir. Bu kitap seti de sarı saman kâğıda basılan bir settir. Bu özellikleri dolayısıyla kitap seti öğrenme ortamına uygun bir set olarak değerlendirilememektedir.

Ceyhan ve Yiğit (2005: 18), ders kitabını bir derste bilgilerin öğrenciye aktarımı sürecinde öğrencinin yaş ve bilgi seviyesine uygun, öğretim programları esas alınarak hazırlanan bir öğretim aracı olduğunu belirtmişlerdir. Bu bilgidен hareketle yabancı dil ders kitapları hazırlanırken öğretim programı bireyin ve toplumun gereksinimleri ve kullanılacak yöntemin dikkate alındığı kadar öğrencinin yaşı, seviyesi ve ilgi alanları da önemsenmelidir. Çalışma sonucunda, *Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI* ve *Je Parle Français 4-5-6* kitap setlerinin bu hassasiyetle hazırlanmadığı tespit edilmiştir. Uzun ve edebî metinler, gereksiz detaylar ve bilgilerle donatılmış diyalog ve metinler, bir ders saatinde işlenemeyecek yoğun içerikler, öğrenci seviyesinin üstünde ve ilgi alanının dışında konular, cümleler ve sözcüklerin kullanıldığı bu kitap setleri dil öğretimi anlamında istenen düzeyde bir fayda sağlayamamışlardır. Ayrıca önerilen etkinliklerin uygulanması ve öğretimin gerçekleştirilmesi sırasında öğretimin merkezine öğrenciyi değil öğretmeni almış olmaları hem kitapların işlevsellikten uzaklaşmasına hem de planlanan öğrenme-öğretme hedeflerinin yerine getirilememesine yol açmıştır. Oysa ders kitaplarında seçilen diyalog ve metinler öğrencinin günlük hayatından örneklerle ne kadar yakınsa öğrencinin derse isteği ve hevesi de aynı oranda yüksek olacaktır. Uzun yıllar boyunca değişen ve gelişen durumlara rağmen *Je Parle Français 4-5-6* kitap seti hiç fiziki ve içerik olarak hiç değiştirilmeden bir sonraki yıla aktarılmıştır. 1980’li yıllarda 45 dakika olan ders saat süresi 2000’li yıllarda 40 dakikaya indirilmiş fakat ders kitaplarında bununla ilgili de herhangi bir değişikliğe rastlanmamıştır. Bu kitap seti için eleştirilebilecek diğer nokta kitabın hazırlanması ve uygulamasında kullanılmış olan “İşitsel-Görsel Yöntem”e de uyum sağlamıyor olmasıdır. İçinde kullanılan metinler otantik, günlük hayattan örneklerden oluşmasına rağmen görsel ve ses materyalleriyle desteklenmemiştir. Az sayıda kullanılan görsellerde hatalar, bulanıklık, jest ve mimiklerin belli olmama durumları mevcuttur. Öğrenciyi yönlendiren semboller kullanılmamıştır. Öğrenciler ünitelerde yer alan öğrenme çıktılarının tamamını ölçme imkânına sahip değildirler. Sözü edilen ilk iki kitap seti haricinde diğer kitap setlerinde diyalogların, konuların, temaların, metinlerin, örneklerin, etkinliklerin lise 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin yaşları, ilgi alanları ve ihtiyaçları doğrultusunda ve öğrenciyi merkeze alan bir anlayışla hazırlandığı anlaşılmaktadır.

“MEB Ders Kitapları Yönetmeliği-Kitapların Hazırlanması ve İncelenmesi İle İlgili Esas ve Usuller”in 1995 Temmuzunda yayınlanmasıyla, ders kitaplarının 1- Konuların işlenişi; 2- Dil özellikleri ve imla kuralları; 3- Görsel düzen; 4- Hazırlık ve değerlendirme çalışmaları altında incelenmesi kararı alınıyor. Bu gelişmeye rağmen *Je Parle Français 4-5-6* ders kitabı setinde çok sayıda yazım ve imla yanlışlığı olduğu tespit edilmiştir. Oldukça hassas davranılması

gereken yabancı dil kitaplarındaki yazım ve imla konusunda yapılacak hatalar öğrencide yanlış öğrenmelere sebep olmaktadır.

Yazım yanlışları anlamında *Je Voyage en Français 4* ders kitabı da aynı eleştirileri almıştır. 33 yıl boyunca liselerde okutulan *Je Parle Français* kitap setindeki yanlışlar fark edilmiş ve defalarca kez araştırmacılar ve öğretmenler tarafından eleştirilmiş olmasına rağmen, bu kitap setinden yıllar sonra yayınlanan ve 13 yıl boyunca liselerde okutulan *Je Voyage en Français 4* ders kitabında da aynı yazım ve imla hatalarının yapılmış olması, Fransızca dilinin öğretimi ve dili öğrenen öğrenciler açısından olumsuz ve üzücü bir durumdur. Fiziki olarak değerlendirildiğinde ilk iki kitap setinden daha iyi durumda olan kitap beyaz kâğıda basılan ve ders kitabı boyutunda olan ilk Fransızca kitaptır. Bilim danışmanları, resim ve grafik tasarımcısı gibi uzman kişilerden destek alınarak hazırlanan ders kitabı kâğıt kalitesi anlamında iyi durumda olsa da, görsel kalitesi anlamında eksiktir. Bazı görseller bulanık ve iç içe geçmiş durumdadır. Kitabın olumlu yanı ise derslerin iletişimsel, dilsel amaçlarının belli olması ve kitapta yer alması ve temalarının da önceden belirlenmiş ve öğrenciye sunulmuş olmasıdır. Kitapta hazırlık soruları bulunmamakta, değerlendirme soruları da hem içerik hem sayı bakımından yetersi olarak değerlendirilmektedir.

2007–2012 yılları arasında 5 yıl boyunca kullanılan *Salut! 10–11–12* kitap setinde renkli ve görsel destekli olarak ve ders kitabı boyutunda basılan settir. Ders kitap setlerinin tamamı içinde ders kitaplarının basımında kullanılan en kaliteli kâğıt olarak nitelenebilecek kuşe kâğıda basılan ilk ve tek ortaöğretim Fransızca ders kitap setidir. 4 temel becerinin tümünü kapsayacak etkinliklere yer verdiği anlaşılan setin her ders için de ayrı ayrı belirlenmiş iletişimsel, dilsel ve kültürel amaçları bulunmakta ve öğrenciye dili öğrenmeyi öğreten, bilmeyi öğreten bir amaçla hazırlandığı görülmektedir. *Salut!* kitap setinde olaylar ve karakterlerin devamlılığı söz konusu olup öğrenciye sanki bir hikâyenin bölümlerini okuyor-öğreniyor hissi yaratmaktadır. Kullanılan kâğıt kaliteli olduğu için kitabın görselleri de net ve canlı görünümündedir. Görsellerin konularla birebir uyduğu görsellerdeki karakterlerin küçük figürlerdeki de dâhil olmak üzere jest ve mimiklerinin net bir şekilde fark edilebildiği ders kitabı için görsel-metin ve görsel-kazanım ilişkisini sağladığı sonucuna ulaşılmaktadır. İçerikte sembollerle öğrenciye yardımcı olan öğrenciyi yönlendiren ders kitaplarında kullanılan tablolarda da renklendirme kullanılmış ve tabloların üzerindeki yazılar net bir şekilde okunabilmektedir. Kitabın içindekiler listesi ve içerik tablosu da renkli şekilde hazırlanmış, içerik olarak zengindir. Kitabın sonunda da küçük bir kaynakça ve çok dilli bir sözlük mevcuttur. *Salut!* ders kitabı seti için ulaşılan en önemli sonuçlardan biri de öğrenciyi cesaretlendiren bir anlayışa sahip olmasıdır.

Yönergelerde kullanılan “Je peux (yapabilirim)” kalıbıyla öğrenciyi etkinlikler, soruların cevapları, sorumluluklar için cesaretlendirmektedir. Ders kitabı seti hazırlık ve değerlendirme soruları anlamında da görevini yerine getiren bir settir.

“İletişimsel Yaklaşım” ve “Eylemsel Yaklaşım” temel alınarak hazırlanan ve 2015’ten günümüze kadar 8 yıldır kullanılagelen *Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2* ders kitabı seti “karekod” uygulamalı olarak kullanılan ilk ve tek Fransızca ders kitap setidir. Türkiye’de ücretsiz kitap dağıtımı uygulaması sırasında kullanılmış olan *Nouveau Bien Sûr!* kitap seti beyaz kâğıda, görsel destekli ve renkli olarak basılmıştır fakat kâğıt olarak 2. kalite hamur kâğıda basılmıştır. Kullanılan bu kâğıt türü de ders kitaplarında kullanılan kaliteli bir kâğıt türüdür fakat kuşe kâğıda basılan *Salut!* ders kitabı setinden sonra kâğıt kalitesi olarak bir adım geri gidilmiş olması ders kitabının görüntüsünde olduğu kadar kullanımında bir fark yaratmamıştır. Ekonomik sebeplerden dolayı olduğunu tahmin ettiğimiz bu geri gidiş fiziksel ve görünüm olarak bir fark yaratsa da içerik olarak ders kitabı setinin öğrenci seviyesine, ihtiyacına ve yaşına uygun ölçütlerde hazırlandığı gerçeğini değiştirmemiştir. CD, ses kayıtları ve yardımcı kitapla da destekli olarak işlenen *Nouveau Bien Sûr!* ders kitabı seti bir önceki kitap setinde olduğu gibi hatta ondan daha ayrıntılı dilsel amaçları, iletişimsel amaçları, yazım konuları, özel durumları, sözcük bilgisi ve metinlerin anlaşılması gibi çok katmanlı bir ders içeriği anlayışıyla hazırlanmıştır. Bu kitap setinde kültürel unsurların ayrı bir yeri olduğu anlaşılacakla birlikte öz değerlendirme ve medeniyet bölümlerinde kültürel unsurları da içeren sorumluluk ve görevler vermektedir. 4 temel becerinin tümünün önemsendiği kitap setinde konuşma becerisi ilk sırada yer almaktadır. Yine sembollerle öğrenciyi destekleyen kitap seti görsel, resim, tablo, fotoğraf gibi unsurlar bakımından zenginleştirilmiş ve anlatımlar desteklenmiştir. Görsel metin uyumunu tam olarak sağlamış olduğu anlaşılan kitap setinde imla ve yazım hatası bulunmamakta aksine sistemli bir bütünlük bulunmaktadır. Hazırlık ve değerlendirme soruları anlamında da kitap seti görevini yerine getirmektedir.

Fransızca ders kitaplarının içerik özellikleri anlamında incelenmesinden elde edilen sonuçları için ilk söylenebilecek husus: Cumhuriyetin ilk yıllarında daha edebi lise öğrenci seviyesinin üstünde kullanılan bir dil ve içerikten günümüze doğru gelindiğinde iletişimsel becerilerin ön plana çıktığı ve daha günlük, güncel ve öğrenci seviyesi, yaşı ve ihtiyaçları doğrultusunda kullanılan bir dil ve içerik seyri izlenmiş olmasıdır. İlk kitap seti *Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI* kitap setinde Fransız edebiyatının ve bilim dünyasının en ünlü yazar ve şairlerinin eserlerinden özenle seçilen roman, tiyatro, şiir, anı, bilimsel yazı vb. metin türleri kullanılmıştır. Öğrenciyi edebî ve bilimsel konularda okur-yazar-konuşur yapma amacı

güdülen ders kitaplarında, ders başlangıçlarında metnin başlığından da önce öğretilecek sözcük, fiil ya da yapının ne olduğu belirtilmiştir. Kullanılan etkinlikler de dilbilgisi, kelime ve yapı bilgisi ağırlıklı hazırlanmış ve öğrenciye sözcük öğretmek ilk amaçlar arasına alınmıştır. Öğrenciyi dilsel olarak zorlayan bu kitap setinde sosyo-kültürel unsurlara yer verilmediği tespit edilmiştir. Alpar'ın da belirttiği üzere (2013: 97) “Kültürün oluşumunda merkezi bir öneme sahip olan dil birbirleri ile sıkı etkileşim halinde bulunan kültürel öğeleri birbirine bağlar. (...) Her dil farklı bir yaşam ve düşünce tarzını içerir. Bu nedenle yeni bir dil öğrenmek bir bakıma yeni bir kültürü, yeni bir düşünceyi ve yeni bir yaşam tarzını öğrenmeye başlamak demektir.” Öğrenciyi entelektüel olarak geliştirmeyi hedefleyen *Fransızca Ders Kitabı* setinin sosyo-kültürel unsurları barındırmıyor olması öğrencinin dil öğreniminde büyük oranda bir eksiklik yaratacağı yadsınamaz.

Fransızca Ders Kitabı setinin aksine, metinlerini daha günlük hayattan örneklerle oluşturmaya çalışan *Je Parle Français 4-5-6* ders kitabı setinde istenen amaç gerçekleştirilememiş, gereksiz ve çok sayıda ayrıntıyla hem gözü yoran hem de öğrenci seviyesinin üstünde ve ilgisinin dışında metinlerle içerik ağırlaştırılmıştır. Bazı derslerin başlıkları bile olmayan ders kitabı setinde genel olarak puntolar ve yazı karakterleri de öğrenci seviyesine uygun şekilde hazırlanmamıştır. Sözü edilen gereksiz ayrıntılı ve uzun cümleli metinlerde eğitici ve öğretici pek çok bilgi olmasına rağmen bunların veriliş biçimi olarak öğrenciye uygun bir yöntem tercih edilmemiştir. İlk kitap setinin aksine sosyo-kültürel unsura çokça yer veren bu kitap setinde de ağırlık Fransız kültürüne verildiği için hem yanlış bir tutum sergilenmiş hem de öğrencinin kendi kültürüne ait örneklerle karşılaşmamış olması öğrencide hedef kültüre karşı bir isteksizlik yaratmıştır. Dolayısıyla yayınlandığı dönemde sahip olduğu olumlu yanlara rağmen *Je Parle Français* ders kitap seti dil öğretiminde yetersiz kalmakla eleştirilmiştir. Hem barındırdığı içeriği öğrenciye uygun şekilde tasarlayamamış olması hem de temel aldığı “İşitsel-Görsel Yöntem”in gereklerini yerine getirememiş olması eleştirildiği taraflardandır. Yetersiz kalması ve eleştirilmesinde kitabın içeriğinin ve tasarımının etkisi olduğu kadar Türkiye’de o dönemdeki okulların fiziksel yetersizliğinin de etkisi büyüktür. Kitabın işlevini yerine getirememesi okullardaki materyal eksikliğinden, okullarda video kaydedicilerin, film şeritlerinin, ses kaydedicilerin ve plakların olmamasından kaynaklanmıştır. Bu eksikliklerden ve kitabın tasarım ve yöntem yanlışlarından dolayı kitap sistematik ve tam olarak kullanılamamıştır. Dil laboratuvarları çok az sayıda okulda bulunmakta olup öğretmenlerin materyalleri sınıftan sınıfa taşımak zorunda kalmaları ve sadece kara tahta ve

figürinler kullanmak zorunda bırakılmaları zorluk yaşanmasına, yorucu olmasına ve zaman kaybedilmesine sebep olmuştur.

Düzen hep sözü edilen şekilde gitmemiş ve bir noktada yabancı dil eğitim ve öğretiminde yaşanan aksaklıklardan ders alınmış ve koşullar bir yabancı dilin öğretilmesinin daha iyi yapılabileceği yönünde değişikliğe uğramıştır. Yabancı dilin ülkemizde öneminin ve yabancı dile olan ihtiyacın arttığı dönemlere denk gelen *Je Voyage en Français 4* ders kitabı yayınlandığı dönemde ve sonrasında Fransızca dili öğretimi ders kitapları arasında anılan bir kitap olmuştur. Geleneksel dil öğretim yöntemlerinden uzaklaşmış ve “İletişimsel Yöntem”e geçilmiştir. Bu yöntem doğrultusunda hazırlanan ders kitabının metinleri dinlenebilir olduğu için öğrencilerin, dinleme, tonlama, telaffuz becerileni büyük oranda geliştirmiştir. Ders kitabının örnekleri, etkinlikleri, kavramları, anlatımı, dil ve görsel unsurları öğrencinin gelişim özellikleri ve hazır bulunuşluk düzeyi dikkate alınarak hazırlanmıştır. Gündelik hayatın içinde örneklerle karşılaşan öğrencinin kendi kendine öğrenmesi desteklenmiştir. Öğrenciye özgün görev ve sorumluluklar verilmiştir. 4 dil becerisinin tümü aynı oranda önemsenmiş, öğrencinin yabancı dilde her anlamda iletişim kurabilmesi üzerine odaklanılmıştır. Öğrenciye dil tümevarım yöntemiyle öğretilmiş, kuralların gözlem yaparak öğrenci tarafından keşfedilmesi amaçlanmıştır. Öğrenciyi merkeze alan bir anlayış sergilenen ders kitabında grup çalışmalarına, oyunlara ve canlandırmalara da yer verilerek öğrencinin kendini ifade becerisi geliştirilmeye çalışılmıştır. Bundan sonraki kitap setlerinde de olduğu gibi bu kitap setinde artık öğrenci hem kaynak hem de hedef kültür unsurlarıyla eşit oranda karşılaşmaktadır.

Fransızca dili öğretimi anlamında olumluya doğru giden bir dönemde *Je Voyage en Français 4* kitap setinin yarattığı etkiyi *Salut! 10–11–12* ders kitabı içerik olarak devam ettirmiştir. İki kültür arasındaki bağa önem veren kitap setinde konular öğrencinin kendisinden çevresine doğru ilerleyen bir düzlemedir. Günlük hayattan ve öğrencinin ilgi alanına girecek konulardan seçilen metin ve diyaloglarla dil öğretimi öğrenciyi eğlendirerek yapılmıştır. Amaç öğrenciyi aktif kılabilmek ve onun dikkatini canlı tutabilmektir. Bu anlamda gerekli tüm düzenlemeler kullanılmıştır. Eleştirilen nokta ise kitabın yönergelerinin öğrenciye “siz” yerine “sen” olarak hitap etmesidir. Ders kitap seti, bu üslubun öğrenci tarafından emir olarak algılanabileceği ve ergenlik döneminde olan lise öğrencilerinde olumsuz duygu ve davranışlar geliştirebileceği yönünde eleştiriler almıştır. Sosyo-kültürel olarak evrensel kültüre önem veren kitap setinde Fransız ve Türk kültürüne ek olarak Almanya, Belçika, İtalya, Meksika vd. gibi ülkelerin kültürlerine ait unsurlara da rastlanmaktadır. Öğrencinin yaşını, seviyesini, ilgi alanlarını ve ihtiyaçlarını önemseyen kitap setinde iletişimde özellikle üretime önem verdiği

anlaşılmıştır. Sözlü anlamayı ilk sıraya yerleştiren kitap seti kuralları, yönergeleri farklı farklı durumlar sunarak öğrencinin fark etmesini amaçlamıştır. Öğrencinin toplum içinde etkileşime girmesi amaçlanmış olup dili açıklayabilmesi değil dili kullanabilmesi için teknikler uygulanmıştır. Grup çalışması, oyun, canlandırma, rol yapma gibi.

İçerik olarak benzer özellikler taşıyan son kitap seti *Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2* ders kitabı setinde de temalar ve konular içten dışa, merkezden çevreye, öğrencinin kendinden çevresine bir düzende oluşturulmuştur. Edebî dilin ve metinlerin kullanılmadığı ders kitabı setinde metin ve diyaloglar konuşma diline çok yakın, yazarların kişisel görüş ve yorumlarından arınmış bir şekilde sunulmuştur. 4 dil becerisi, iletişim becerileri, öğrenciyi aktif kılan öğretim yöntemleri ve sosyo-kültürel unsurlar anlamında *Salut!* ders kitabı setiyle neredeyse birebir amaç ve içerikler barındıran bu kitap setinin Türkiye tarih, coğrafya, ekonomi ve turizmine ve özellikle de *Mustafa Kemal Atatürk*'e dair pek çok bilgi ve unsur içermesi diğer kitaplardan ayrılan noktasıdır. Tümevarım öğretim yönteminin kullanıldığı kitapta öğrenci “sosyal aktör” konumundadır. İletişim becerileri her anlamda desteklenen öğrenci bilişsel, duyuşsal olarak önemsenmekte, iradesini kullanabilen, proje ve ödevlerde başkalarıyla birlikte hareket edebilen bir birey haline gelmektedir. Dili işlevsel olarak kullanabilen öğrenci, başkalarıyla hareket ederken aynı zamanda özerklik de kazanarak kendi öğrenmesinin sorumluluğunu almaktadır. Öğretmen rehberliğinde sosyal hayata hazırlanmaktadır.

Dil ve anlatım özellikleri bakımından ilk kitap seti *Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI* kitap setinin edebî bir dile sahip olduğunu belirlemiştik. Konuşma dilinden uzak, yapay bir dili olan kitap setinde günlük hayatta sıklıkla kullanılmayan ya da tercih edilmeyen zaman ve kipler mevcuttur. Metinleri roman, hikâye, şiir, mektup, söylev gibi türlerde olduğu için söz sanatları ve benzetmeler kullanılmış, soyut sözcük ağırlıklı bir dil tercih edilmiştir. Şiir dilini anlamak lise seviyesinde öğrencileri zorlamış bunun yanı sıra bilimsel metinler etimolojik, felsefî, sosyolojik, fizikî, matematiksel, biyolojik, tıbbî, mimarî ve sanatsal terimler öğrenci seviyesinin üstünde olarak nitelendirilmiştir. Bunun yanı sıra sözcük öğretimine özel bir önem verilen kitap setinde kullanılan kelime haritaları, deyim ve yapılar öğrencilere metinleri anlamada yardımcı olmuştur. Ders kitabı setinde ana dili kullanımına izin veren hem yöntem hem uygulama yer almış, öğrenciye çeviri yaptırmıştır.

Genellikle yapay, bazen de doğal dil kullanılan *Je Parle Français 4-5-6* ders kitabı setinde “sen-siz” ayırımına dikkat edilmiştir. Şiir gibi edebî metinlerin de bulunduğu kitap setinde bazen doğal ve akıcı bir dil bazen de daha öğrenci seviyesinin üstünde bir dil tercih edilmiştir. Sözcük

sayısı ve cümle uzunluklarının fazla olduğu kitap setinde çokça yazım yanlışları da bulunmaktadır. Öğrencide yanlış öğrenmelere sebep olan bu durumun yanı sıra öğrenciden kendi metnini yazması gibi çalışmalar istenerek öğrencinin yaratıcılığı desteklenmeye çalışılmıştır. Bu olumlu tarafın yanında kitaplarda sözcük ve yapıların uzun cümle ve açıklamalarla açıklanıyor olması kitapların öğrenciyi tembelliğe ve ezberciliğe ittiği yönünde eleştiriler almasına sebep olmuştur. Kitaplarda ana dili kullanımına rastlanmamıştır.

Je Voyage en Français 4 ders kitabı dil ve anlatım özellikleri bakımından günlük, basit, konuşma diline yakın, “sen-siz” ayırımına dikkat eden bir dille düzenlenmiştir. Öğrencinin iletişim kurarken ihtiyacı olacağı düşünülen sözcüklerle metinler oluşturulmaya çalışılmıştır. Mektup, röportaj, teknoloji, turizm gibi metinlerle anlam bütünlüğü sağlanan kitapta metinler orta uzunluktadır. İmla ve noktalama hataları bulunan kitapta özellikle “les accents”larla ilgili yanlışlar yapılmıştır. Kitabın içinde sözcük çalışmaları bulunmamakta sözcükler ve anlamları sadece kitabın sonundaki sözlük çalışmasında verilmiştir. Ana dili kullanımına rastlanmamıştır.

Salut! 10–11–12 ders kitabı seti günümüz Fransızcasına en yakın dille internet dilini de kullanarak gençlerin ihtiyacına yönelik terminolojiyle öğrenci farklılıklarını da dikkate alarak ve “sen-siz” ayırımına da dikkat ederek oluşturulan bir dil ve anlatımla düzenlenmiştir. Anlatım kolaydan zora, basitten karmaşığa, somuttan soyuta gitmekte, akıcı ve anlaşılır bir dille ilerlemektedir. Ders kitabı setinde bol miktarda duygu durum ifadelerine rastlanmaktadır. Kullanılan dil sokak/gençlik/günlük dil/dili olarak nitelenebilmektedir. Sözcük dağarcığının geliştirilmesi için eş anlam, zıt anlam, gruplandırma, ilişkilendirme, eklerle türetme çalışmalarından yararlanıldığı görülmektedir. Dolayısıyla tek tek sözcük öğretiminden ziyade sözcük grubu, ifade ve cümle öğretimi ağırlıklı bir tercih yapılmıştır. Ana dili kullanımına anlatımlarda ve etkinliklerde rastlanmamıştır.

Setteki dört adet kitabın da kendi seviyesine uygun dil ve anlatım yöntemi seçtiği *Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2* ders kitabı seti günlük, sade, anlaşılır, öğrenci seviyesine ve ihtiyaçlarına uygun bir üslupla düzenlenmiştir. Kitapların içinde internet, tıp, teknoloji alanlarına ait terminoloji kullanılmıştır. Gerçekçi olarak nitelenebilecek dil görsel ve işitsel unsurlarla da desteklenmiştir. Öğrenciyi yaratıcı çalışmaya yönlendiren etkinlik türlerinin içinde sözcük öğretiminden ziyade yapı, cümle, bağlam öğretimi üzerinde durulmuştur. Sözcüklerin anlamları birebir verilmektense etkinliklere dağıtılmış ve çokça “şeffaf sözcük” kullanılmıştır. Eş anlam ve zıt anlamlarla sözcük öğretiminin amaçlandığı da tespit edilmiştir.

Söz varlığı anlamında zengin bir içeriğe sahip olan ders kitabı setinde ana dili kullanımına rastlanmamıştır.

Öğretim programına uygunluk anlamında ilk kitap seti *Fransızca Ders Kitabı IV-V-VI 1934 Müfredat Programına* uyduğu anlaşılmıştır. Müfredat programının “Eğitim Programı”na dönüştüğü ve yaygınlaştığı dönemde yayınlanan *1973 Yılı Ortaokul ve Liselerin Yabancı Dil Dersleri Taslak Programında* kitle iletişim araçlarına önem verilmiş ve kullanılması gerektiği ifade edilmiştir. İçerik olarak *Je Parle Français 4-5-6* kitap seti *1973 Programına* uyum sağlamaktadır fakat okullardaki teknik yetersizlikten ötürü kitle iletişim araçlarıyla destekli şekilde kullanılamamıştır. *Je Voyage en Français 4* kitabının hâlihazırda *1996 Yılı Ortaöğretim Kurumları 9. Sınıf Fransızca Dersi Programında* ismi geçtiği için kitabın içeriği öğretim programına uygun olarak hazırlanmıştır. Kitap içeriğinde programın öngördüğü konulara yer verilmiş ve ilgili amaç ve kazanımlarla tutarlı olarak hazırlanmıştır. Programda öngörülen strateji, yöntem veya teknik dersin niteliği ile örtüşmektedir. Tüm kazanımlar seviyelerine uygun yöntem ve tekniklerle işlenmiştir. Liselerin 4 yıla çıkarıldığı, liselere hazırlık sınıfının eklendiği dönemde kullanılan *Salut! 10-11-12* ders kitabı seti *2006 Yılı İkinci Yabancı Dil Fransızca (10., 11. ve 12. Sınıflar) Dersi Öğretim Programı* doğrultusunda hazırlanmıştır. Programda da belirtilen öğrenciye öğrenmeyi öğrenmesi, iş birliğine yatkın olması ve kendi kendini yönetebilmesi becerilerinin kazandırılması adına ders kitabı içeriği rol oyunları, canlandırma, tahmin etme, gurup kurarak verilen sorumluluğu yerine getirme etkinliklerinden oluşturulmuştur. Programda belirtilen alt becerileri kazandırmak adına ders kitaplarının içinde öğrenci kendi öğrenmesinde aktif rol alan bir birey olarak görülmektedir. Programda belirtilen “AOBM” kriterlerine uygun şekilde hazırlanan ders kitabı seti proje ve performans çalışmaları, öz değerlendirme gibi bölümleriyle de öğretim programına uyum sağlamaktadır. “İletişimsel” ve “Eylemsel Yaklaşım”ın kullanılması gerektiğini öngören *2011 Yılı Ortaöğretim Kurumları Fransızca Dersi Öğretim Programına* göre yazılan *Nouveau Bien Sûr! A1.1-A1.2-A2.1-A2.2* ders kitabı sözü edilen yöntemlere uygun hazırlandığı için programa uygunluk göstermektedir. Ders kitabı setinde öğrenciye hedef dili öğrenmekten zevk alma, diğer kültürlerle saygı duyma ve hoşgörülü olma yetileri kazandırılmaya çalışılmıştır. Programda da belirtildiği üzere kültürel etkinliklerle öğrencinin duyuşal yetisi geliştirilmektedir. Ders kitabı setinde yer alan “medeniyet” bölümlerinde öğrenciye iş birliği, sorumlulukları paylaşma, üretime dayalı etkinliklerle üretme becerisi geliştirme öğretilmektedir. “AOBM” kriterlerini temel alan programda belirtilen dil seviyelerine ders kitabı seti uyum sağlamaktadır. Gündüz’ün (2023: 5012) aktarımıyla,

Günümüzde mevcut birçok başka öğrenme materyali olmasına rağmen öğretmenlerin büyük çoğunluğunun hâlâ temel öğretim kaynakları olarak ders kitabına güvenmeye devam ettiği söylenebilir. Fakat teknolojideki hızlı değişiklikler ders kitaplarını da etkilemektedir. Bilginin doğası ve erişilebilirliği değişmeye ve büyümeye devam ettikçe ders kitabı da değişmeye devam etmek zorunda kalacaktır. Ders kitaplarının, öğrencilerin eline geçer geçmez statik basılı bir cilt olmaktan çıkıp güncelliğini yitirmemek için değişmesi gerekecektir. Eğitimin başlangıcından beri var olan ders kitapları gelişim ve büyüme seyrini koruduğu sürece örgün eğitimin sonuna kadar onun bir parçası olmaya devam edecektir.

5.2. Öneriler

Çalışmanın bu bölümünde, kuramsal çerçeve için incelenmiş olan kaynaklardan ve çalışmanın bulgularından elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak ders kitabı yazarları ve ders kitabı inceleme komisyon üyelerine, program geliştiricilere, eğitimciler, öğretmenlere, eğitim-öğretim işini yürüten tüm resmi kurum yetkililerine ve öğrencilere öneriler sunulacaktır.

Öğretim programlarının kitap yazarları ve öğretmenler açısından daha anlaşılır olması ve dolayısıyla öğretim programıyla uyumlu ders kitaplarının tasarlanabilmesine yönelik olarak her bir öge kapsamında uygulama veya etkinlik örneklerine yer verilmelidir.

Öğretim programının etkililiğini artırmak ve farklı öğrenme stili ve stratejilerine sahip tüm öğrencilere hitap edebilmek için bilgi ve iletişim araçlarını, görsel-işitsel materyallerini sınıflarda daha fazla kullanmak gereklidir. Özellikle yabancı dil dersi öğretim programlarında konuşma ve dinleme etkinliklerinin en üst düzeye çıkarılması gerektiği söylenebilir.

Öğretim programları tasarlanırken ve revize edilirken ilk aşamada öncelikle geniş çaplı bir ihtiyaç değerlendirmesi yapılmalıdır çünkü öğrenci ve öğretmenlerin ihtiyaç ve beklentilerinin belirlenmesi motivasyonun artmasına, açık ve ulaşılabilir hedeflerin belirlenmesine yardımcı olacaktır.

Öğretim programlarına uygun olarak hazırlanan yabancı dil ders kitaplarının seçimi oldukça önemlidir. Yabancı dil ders kitabı seçiminde öğrenciye öğretmek istenen dilin öğrenci grubunun beklentilerine, seviyesine ve ihtiyaçlarına uygun olması gerektiği ve hedef dilin ancak içselleştirilerek öğrenileceği için yabancı dil kitabının tüm bu koşulları sağlıyor olması gerekmektedir. Dolayısıyla eğitim kurumlarında yabancı dil ders kitabı seçimi için bir öğretmen zümresi kurularak sadece ders kitabı değil diğer eğitim desteklerinin seçimi de bu zümre tarafından gerçekleştirilebilir.

Yabancı dil ders kitapları fiziksel, tasarım, içerik, dil ve anlatım kalitesi açısından dünya çapında yapılan bilimsel araştırmaların sonuçları, bilgi-işlem teknolojisi ile ilgili gelişmeler ve eğitim-öğretim alanındaki çalışmaların sonuçları dikkate alınarak sürekli yenilenmeli ve geliştirilmelidir.

Ders kitaplarının fiziksel özellikleri ile ilgili olarak, özellikle yabancı dil ders kitaplarının kapak sayfalarından son sayfasına kadar, kitabın dikkat çekiciliğini, öğrencide derse ve kitaba karşı olumlu duyguların gelişmesini, kitabın işlevselliğini arttırmasını sağlayacak renk tonları ve sayfa düzeni kullanılmalıdır.

Ders kitaplarında sayfa düzeni kitabın ilk sayfasından son sayfasına kadar aynı biçimde olmalı, sayfalar arası bütünlük ve tutarlılık sağlanmalıdır. Kapakta ve içerikte kullanılan görsel materyal, tablo, grafik, şekil, figür gibi unsurlarda oluşan baskı sorunları giderilmeli, görüntüler net olmalı, bütün bu materyaller gözden geçirilerek anlaşılır hâle getirilmelidir.

Ders kitabı yazarları ders kitaplarını hazırlarken görsel tasarımcılık uzmanları ile iş birliği yapmaları durumunda ancak nitelikli, kaliteli ve özgün kitaplar oluşturabilirler.

Ders kitaplarında bilimsel hatalar, yazım ve noktalama yanlışları olması durumunda yanlış ve kalıcı öğrenmelere sebep olacağından bu yanlışlar kitaplar basılmadan ya da dağıtılmadan önce fark edilerek düzeltilmelidir.

Aynı zamanda hâlihazırda kullanılan yabancı dil ders kitaplarında var olan imla hataları, tasarım ve baskı hatalarının giderilebilmesi için güncelleme çalışmaları yapılmalı bu sayede kalitesi artan kitapların bu çalışmalarını yapabilecek uzman ve aktif olan bir ekip sürekli danışılabilir olmalı.

Ders kitaplarının fiziksel özellikleri, görsel unsurları sadece estetik kaygı güdülerek ele alınmamakta, sözü edilen unsurların eğitsel işleve de sahip olması gerekmektedir. Bu durumda alanında uzman kişilerden yardım alınarak bu unsurlar hazırlanmalı, teknik kontrolleri yapılmalıdır.

Ders kitaplarının daha işlevsel ve etkin kullanılabilmesi için fiziksel ve içerik tasarımları arasında farklılık olmamalıdır. Özellikle içerik unsurlarının öğrenme-öğretme süreçlerinde önemi büyüktür. Bu farklılığın yaşanmaması adına tüm unsurları bir arada bütünlük içinde düşünerek program geliştirme çalışmaları yapılmalı ve kitaplar hazırlanmalıdır.

Ölçme-değerlendirme bölümleri için ders kitaplarında yeterli alan ayrılmalı, yabancı dil öğretimi için gerekli tüm konuları kapsayan yeterli sayıda örnek, soru, cevap, etkinlik vb. bulunmalıdır. Ölçme-değerlendirme bölümlerinde kolaydan zora bir yol izlenerek sınıf seviyesine uygun ve öğrenci beklentisini karşılayacak nitelikte ve kalitede sorular yer almalıdır. Gerekli durumlarda konunun uzmanlarından destek talep edilmelidir.

Ölçme-değerlendirme bölümleri ders kitaplarında sadece konu başları ve sonlarında değil süreç değerlendirme anlamında ünite ve ders içinde de yer alabilir.

Teknolojik gelişme ve ilerlemelere rağmen hala en çok kullanılan ders materyali olan ders kitaplarının değerlendirilmesi ile ilgili olarak yönergeler daha kapsamlı hale getirilerek, öğretim programına uygunluğu sürekli ve sistemli bir şekilde, detaylı ve bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilmelidir.

Ders kitapları yalnızca öngörülen bilgiyi sunmakla kalmayıp aynı zamanda pedagojik ve didaktik bir yaklaşımı da gösterecek şekilde yapılandırılmalıdırlar. Bunun yanı sıra kitaplardaki dilbilgisi, yapı, sözcük yoğunluğu azaltılarak, daha çok pratik ve iletişim becerilerine yönelik etkinlik ve alıştırmalar oluşturulmalıdır.

Ders kitapları içinde kullanılan belgeler, metinler ve görseller bilginin yanı sıra artık öğretmenlerin ve öğrencilerin kullanımına çevrim içi ve çevrim dışı olarak sunulabiliyor. Böylece ders kitapları da buna uyumlu şekilde dönüştürülebilir.

Yabancı dil ders kitapları öğrenciyi günlük hayatta da dili kullanabileceği seviyeye getirecek şekilde içerik bakımından zengin olmalıdır. Öğrencilere kazandırılmak istenen temel beceriler, kazanımlar öğretim programlarında belirlenen hedefler doğrultusunda öğrenci ihtiyaçlarını ve beklentilerini karşılayacak duruma getirilmelidirler.

Yabancı dil ders kitaplarında kullanılacak her türlü bilgi güncel, güvenilir ve öğrenci seviyesine uygun şekilde oluşturulmalı ve ders kitapları gereksiz ve uzun ayrıntılardan arındırılmalıdır.

Yabancı dil öğretiminde her konu ya da tema için en uygun öğretim yöntemi, ilkesi ve tekniği tercih edilmeli ve bunlar uygulama sırasında sınıfın yapısına göre tekrar düzenlenmelidir.

Dil ve anlatım özellikleri bakımından yabancı dil ders kitaplarının anlatımı ilgili sınıf düzeyine uygun, anlaşılır, sade, günlük konuşma diline yakın bir dille yapılmalıdır. Kullanılan dilin kontrolü için bu konuda uzman kişilerden destek alınmalıdır.

Ders kitaplarındaki dil ve anlatım unsurları belirlenirken öğrencinin yaşı, düzeyi, dersin içeriği ve ulaşmak istenen hedefler dikkate alınmalıdır. Oluşturulacak komisyon üyeleri tarafından yeni hazırlanacak ders kitapları kavram ve anlam yanlışlarını önlemek adına kontrol edilmelidir.

Etkili bir öğretme-öğrenme süreci için öğrencilerin hedef dili aktif olarak kullanmalarına yardımcı olacak daha fazla iletişimsel etkinliklerin kullanılması şiddetle tavsiye edilir.

Öğretmenlerin programı etkili bir şekilde uygulamaya koymalarına yardımcı olmak için örnek ders planlarına ve uygulama sürecine ihtiyaç duyulmaktadır. Genç öğrencilerin hedef dilde iletişim becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmak için programda iletişimsel faaliyetlere ek olarak kültürler arası iletişim yeterliliği açısından da kültüre özgü birimlere daha fazla yer verilmelidir.

Ders kitaplarının ait olduğu öğretim programına uygun olarak hazırlanması ve yazılması gerekmektedir. Öğretim programlarında önceden belirlenen amaç, hedef, ilke, yöntem, tema, ölçme-değerlendirme unsurlarının planlı ve düzenli bir şekilde belirlenen süre içinde gerçekleştirilmesini sağlayan ders kitapları, özellikle yabancı dil öğretiminde öğrenen grubun amaçlarına ve yaşına uygun olmalıdır. Ders kitabının uygulamaya sistemli bir şekilde yansması da öğretim programının doğru şekilde incelenmesine bağlıdır.

Günümüzde yaşandığı gibi ders kitabı yazma ve inceleme kriterleriyle öğretim programı değerlendirme ölçütleri kişilere ve kurumlara göre değişir olmaktan kurtarılmalıdır. MEB tarafından kurulacak komisyonlar, herkesin görüşünü alarak tartışma ve fikir alışverişlerinden yararlanmalı ve son adımda uzun yıllar kullanılabilecek güvenilir ölçütler geliştirmelidir.

Gelişen ve ilerleyen teknoloji her zaman yakından takip edilerek dünyanın gerisinde kalmamak adına belirlenecek ölçütler ve eğitim politikamız esnek bir yapıda oluşturulmalıdır ki gerekli durumlarda değişim ve dönüşümler hızlı bir şekilde yapılabilirsin.

MEB, oluşabilecek hataları önlemek adına bundan sonra hazırlatacağı ve yazdıracağı yabancı dil kitaplarını son anda yazdırmamalıdır.

Hazırlanacak yönetmelikler, kanunlar ve şartnameler, öğrencilerin ve öğretmenlerin ihtiyaçlarını değerlendiren bir yapıda olmalıdır.

Yabancı dil öğretimi ve öğrenimi oldukça geniş kapsamlı bir yapıya sahip bir alan olması dolayısıyla MEB yabancı dil öğretiminde sadece bir ders kitabı ya da ders kitabı seti ile destek olmamalı, okullara içerik olarak daha zengin, görsel ve işitsel materyaller eklenmiş kitap serileri sağlamalıdır.

Öğretmenlere düşen görevlerle ilgili olarak, öğrencisini en iyi tanıyan kişi olan öğretmen öğretim programının hedefleri doğrultusunda öğrencilerinin daha aktif, donanımlı ve araştırmacı olabilmesi için bir araştırmacı gibi sürekli ek kaynaklar araştırarak dersini hazırlamalıdır.

Öğretmenlerin kendilerinin ve meslektaşlarının uygulamalarını analiz etmelerini sağlayan yansıtıcı uygulamaların ve öğrenciler üzerindeki etkilerinin ortak bir öğretmen birliği veya tartışabilecekleri ve fikir paylaşılabilecekleri her türlü öğretmen topluluğu aracılığıyla vurgulanması gerekmektedir. Öğretmenler programın tamamen değişmesini beklemek yerine öğrencilerini ve sınıf koşullarını herkesten daha iyi tanıdıkları için programı kendi sınıflarında geliştirme ve uyarlama sorumluluğuna sahiptirler. Bu, öğrencilerin ihtiyaç ve ilgilerini her zaman gözetken öğretmenlerin görevidir.

Fransızca öğretmenleri için öğretim programı okuryazarlığı ve ders kitabı okuryazarlığı konularında hizmetiçi eğitim verilebilir. Aynı şekilde Fransızca öğretmen adaylarına yönelik olarak bu kapsamda bir seçmeli ders yer alabilir.

Programda süreç odaklı değerlendirmenin vurgulanması nedeniyle alternatif değerlendirme araçlarının öğretmenler tarafından yaygın olarak kullanılması gerekmektedir.

Gündüz ders kitapları ile ilgili tüm sürece öneri olarak şunları ifade etmektedir (2023: 508–509):

Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi ders kitapları incelendiğinde eğitimde sürekli bir arayışın olduğunu görülür. Nitekim okul öncesinden başlayarak tüm kademelerde farklı alanlarda çok çeşitli ders kitabının basılması bu alanda sürekli bir arayışın olduğunu göstermektedir. Fakat bu sürekli arayış devamlılığı olumsuz yönde etkilediği için birçok durumda henüz sonuç alınmadan yenisinin gündeme gelmesine sebep olmuştur. Birikimi ve tekâmülü olumsuz yönde etkileyen bu durum çeşitli şekillerde bugüne kadar gelmiştir. Tanzimat'tan itibaren Türkiye'nin yaşadığı en temel sorunların başında kurumlarda bir

devamlılığın olmaması durumunun ders kitapları için de geçerli olduğu görülmektedir. Ders kitaplarının içeriği, yapısı ve üretimi ile ilgili süreçlere bakıldığında bu konuda birçok örnek sıralanabilir. Ders kitaplarıyla ilgili olarak yapılan birçok değişiklik göstermektedir ki yapılan düzenlemeler uzun süreli bir çözüm olamamaktadır. Bunun en temel sebebi ders kitaplarının yazım ve sonrasında devam eden süreçlerle ilgili kurumsal bir hafızanın oluşmaması ve her seferinde yazar, yayınevi ve diğer paydaşların değişmesidir. Bu açıdan ders kitapları ile ilgili yapılacak düzenlemelerin uzun süreli ve kurumsal hafızaya sahip, bütüncül olarak sürdürülmesi ders kitaplarının kalitesi ve içeriğinin düzenlenmesi açısından yararlı olacağı düşünülmektedir.

Gerekli tüm yenilemeler yapılırken, gerçek sınıf ortamları tüm ülkede bulunan her okulda birbirinden farklı olduğundan, fiziki koşulların ve yerel sınıf bağlamlarının (teknolojik donanımlar, kalabalık sınıflar, öğretmen eksikliği vb.) da dikkate alınması önemlidir.

Çalışmada elde edilen sonuçlar ortaöğretim Fransızca dersi öğretim programları ve ders kitapları ile sınırlıdır. Bu nedenle benzer konuda tüm öğretim seviyelerinde kullanılan ders kitapları ve hatta yardımcı kitapları ve öğretmen kitapları konusunda daha detaylı ve kapsamlı verilere dayalı yürütülen çalışmalar yapılabilir.

Gelişmiş ülkelerdeki ortaöğretim düzeyinde kullanılan Fransızca ders kitapları ile ülkemizdeki Fransızca ders kitaplarının karşılaştırılmalı çalışmaları yapılabilir. Konu hakkında öğretmen görüşlerinin alındığı araştırmalar ortaya konabilir.

Ülkemizde Fransızca dilinin nasıl daha verimli şekilde öğretileceğini ve uygulamada yapılan eksik ve yanlışları tespit etmek adına Fransızca dersine giren öğretmenlerin süreçle ilgili görüşlerini belirleyecek araştırmalar yapılabilir.

Fransızca ders kitaplarının kalitesini artırabilmek adına kitapları en iyi deneyimleyen gerçek uygulayıcılar olan öğretmenlerin, ders kitaplarını hazırlayan komisyonlar, kurul üyeleri, editörler, yayıncılar ve akademisyenlerle sürekli iletişim ve iş birliği içinde olması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Y. (2019). *Türk eğitim tarihi (M.Ö. 1000- M.S. 2019)*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Alpar, M. (2013). Yabancı dil öğretiminde kültürel unsurların önemi. *The Journal of Language and Linguistic Studies*, 9(1), 95–106.
- Alptekin, C. (1993). Target-language culture in EFL materials. *ELT Journal*, (47), 136–143.
- Ansary, H. ve Babaii, E. (2002). Universal characteristics of EFL/ESL textbooks: step towards systematic textbook evaluation. *The Internet TESL Journal*, 8(2), 1–9.
- Başgöz, İ. (1995). *Türkiye'nin eğitim çıkmazı ve Atatürk: sorunlar, çözüm aramaları, uygulamalar*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Baştürk, M. (2021). Ders kitaplarının tarihçesi. Ö. Demirel ve K. Kıröğlu (Ed.), *Ders kitabı incelemesi* içinde (s. 16–35). Ankara: Pegem A. Yayıncılık.
- Bell, J. ve Gower, R. (1998). Writing course materials for the world: a great compromise. B. Tomlinson (Ed.), *Materials development in language teaching* (2. Basım) içinde (s. 135–149). Cambridge University Press.
- Bensekat, M. (2012). *Cultures savantes/cultures populaires dans le manuel scolaire Algérien de Français langue étrangère*. AFELSH — Association des facultés et établissements de lettres et sciences humaines. <https://afelsh.org/wp-content/uploads/2012/04/Malika-Bensekat-MEF-Final.pdf>
- Bergeaud, C. ve Ün, İ. H. (1966). *Fransızca ders kitabı IV*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Berlitz, M. The Direct Method. https://www2.vobs.at/ludescher/alternative%20methods/direct_method.htm
- Besse, H. (2005). *Méthodes et pratiques des manuels de langue*. CREDIF, École Normale Supérieure de Fontenay/Saint-Cloud: Didier.
- Boyer, H., Butzbach-Rivera, M. ve Pendanx, M. (2001). *Nouvelle introduction à la didactique du Français langue étrangère*. Paris: CLE International.

- Brown, J. D. ve Pennington, M. C. (1991). Developing effective evaluation systems for language programs. M. C. Pennington (Ed.), *Building better English language programs: perspectives on evaluation in ESL* içinde (s. 3–18). Washington: DC-NAFSA.
- Brumfit, C. J. (1980). *Problems and principles in English teaching*. Oxford: Pergamon Press.
- Bür, B. ve Aycan, A. (2013). Birinci yabancı dil olarak öğrenilen İngilizcenin ikinci yabancı dil Fransızcanın öğrenim sürecine etkisi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8, 193–207. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.5914>
- Catro, E., Armutçuoğlu, H. B. B. ve Saygı, S. (2009). *Salut! 10!*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları.
- Ceyhan, E. ve Yiğit, B. (2005). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Choppin, A. (1992). *Les manuels scolaires: histoire et actualité*. Paris: Hachette.
- Choppin, A. (1998). Du bon usage des manuels: une perspective historique. *Cahiers pédagogiques pour l'enseignement du second degré*, 369, 9–11.
- Cicioğlu, H. (1985). *Türkiye Cumhuriyeti'nde ilk ve ortaöğretim (tarihî gelişim)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Corbin, J. ve Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: techniques and procedures for developing grounded theory* (3. baskı). Thousand Oaks Sage Publications, Inc. <https://doi.org/10.4135/9781452230153>
- Cunningsworth, A. (1995). *Choosing your coursebook*. Oxford: Heinemann Publications.
- Cuq, J. P. (2003). *Dictionnaire de didactique du Français: langue étrangère et seconde*. Paris: CLE International.
- Cuq, J. P. ve Gruca, I. (2002). *Cours de didactique du Français langue étrangère et seconde* (2. baskı). Paris: Presses Universitaires de Grenoble.
- Dellal, A. N. (2003). Pädagogisch-orientierte reformbemühungen im fremdsprachenunterricht. Gündoğdu, M. / Ülkü, C. (Hrsg.) *Germanistische untersuchungen aus türkischer perpektive*, Festschrift für Prof. Dr. Vural Ülkü zum 65. Geburtstag içinde, Shaker Verlag, Aachen.

- Demircan, Ö. (1988). *Türkiye’de yabancı dil*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Demirel, Ö. (1999). *Eğitimde program geliştirme kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2003). *Öğretimde planlama ve değerlendirme öğrenme sanatı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Doğan, C. (2012). *Sistemik yabancı dil öğretim yaklaşımı ve yöntemleri*. İstanbul: Ensar Neşriyat.
- Dönmez, C. (2005). Atatürk ve Cumhuriyet döneminde ortaöğretim. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (14), 255–268.
- Duman, T. (2001, Mart, Nisan, Mayıs). Avrupa Birliği eğitim programları “Leonardo da Vinci Programı”. *Millî Eğitim Dergisi*, (150).
https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/150/duman.htm
- Duman, T. ve Çakmak, M. (2011). Ders kitaplarının nitelikleri, Küçükahmet, L. (Ed.), *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu* içinde (s. 17–32). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Eisner, E. W. (2002). *The Educational imagination: on the design and evaluation of school programs*. New York: Macmillan Publishing Co. Inc.
- Fransızca Dersi Öğretim Programı, (2017).
https://bilecik.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_08/25163537_FransYzca_Dersi_YYretim_ProgramY_TanYtYm_Sunusu.pptx 44. slayt.
- Gerard, F. M. ve Roegiers, X. (2009). *Des manuels scolaires pour apprendre, concevoir, évaluer, utiliser* (2. baskı). Bruxelles: Des Boeck Université.
- Germain, C. (1993). *Evolution de l’enseignement des langues: 5000 ans d’histoire*. Paris: CLE International.
- Gougenheim, G. ve diğerleri. (1970). *Le Français fondamental premier degré*. Paris: Publication de l’institut national de recherche et de documentation pédagogiques.
- Gözütok, F. D. (2003). Türkiye’de program geliştirme çalışmaları. *Millî Eğitim Dergisi*, (160).
http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/160/gozutok.htm

- Güçer, B., Bergeaud, C. ve Ün, İ., H. (1963). *Fransızca ders kitabı V*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Güçer, B., Bergeaud, C. ve Ün, İ., H. (1968). *Fransızca ders kitabı VI*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Guide du formateur sur la programmation axée sur les tâches*, (2011). Curriculum en Littérature des Adultes de l'Ontario (Clao). Emploi Ontario. https://www.tcu.gov.on.ca/fre/eopg/publications/CLAO_Guide_du_formateur_Mar_11.pdf
- Gündüz, M. (2023). *Türkiye’de ders kitapları tarihi*. Ankara: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Güneş, F. (2002). *Ders kitaplarının incelenmesi*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Güven, İ. (2014). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Hanusova, S. (2006). *Coursebook evaluation*. <https://educoland.muni.cz/down-23/>
- Harmer, J. (2007). *The practice of English language teaching*. Pearson Longman.
- İskit, S. R. (1939). *Türkiye’de neşriyat hareketleri tarihine bir bakış*. İstanbul: Maarif Vekâleti Yayınları.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kılıç, A. ve Seven, S. (2003). *Konu alanı der kitabı incelemesi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kitao, K. ve Kitao S. K. (1997). Selecting and developing teaching/learning materials. *The Internet TESL Journal*, 4(4). <http://iteslj.org/Articles/Kitao-Materials.html>
- Komisyon, (1979). *Je parle Français 5*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Komisyon, (1979). *Je parle Français 6*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Komisyon, (1980). *Je parle Français 4*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Komisyon, (2010). *Salut! 12*. Millî Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları. Ankara: Semih Ofset.
- Larsen-Freeman, D. (2011). *Techniques and principles in language teaching*. Oxford: Oxford University Press.

- Litz, D. R. A. (2005). Textbook evaluation and ELT management: a south korean case study. *Asian EFL Journal*, 48. 1–53.
- Lynch, B. K. (1996). *Language program evaluation: theory and practice*. Cambridge University Press. <https://catdir.loc.gov/catdir/samples/cam034/95001719.pdf>
- Mares, C. (2003). Writing a coursebook. B. Tomlinson (Ed.), *Developing materials for language teaching* içinde (s. 130–140). Continuum International Publishing.
- Maurie, F. (1992). *Les langues vivantes à l'école*. Syros Alternative.
- Maxwell, R. J., Meiser, M. J. ve McKnight, K. S. (2010). *Teaching English in middle and secondary schools* (5. baskı). Pearson.
- Nunan, D. ve Lamb, C. (1998). *The self-directed teacher: managing the learning process*. Cambridge University Press.
- Ocak, G, Gündüz, M. (2006). 1998–2005 Hayat Bilgisi ders programlarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Afyonkarahisar il örneği). *Milli Eğitim*, 35(172). 40 – 54.
- Online Etymology Dictionary, <https://www.etymonline.com/>
- O'Neill, R. (1982). Why use textbooks? *ELT Journal*, 36(2), 104–111. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/elt/36.2.104>
- Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Materyal, <https://ogmmateryal.eba.gov.tr/>
- Piccardo, E. ve Yaïche, F. (2005). Le manuel est mort, vive le manuel!: plaidoyer pour une nouvelle culture d'enseignement et d'apprentissage. *Études de Linguistique Appliquée*, 140, 443–458. Editions Klincksieck.
- Pingel, F. (2013). *Guide Unesco pour l'analyse et la révision des manuels scolaires*. UNESCO. Paris. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000220958>
- Plane, S. (1999). Le manuel, outil d'enseignement, outil d'apprentissages, S. Plane (Ed.), *Manuels et enseignement du français* içinde (s. 65–81). CRDP Basse-Normandie.

- Planet, C., Saygı, S. ve Armutçuoğlu, H. B. B. (2011). *Salut! 11*. MEB Devlet Kitapları. İstanbul: APA Uniprint Basım San. ve Tic. A.Ş.
- Puren, C. (2006). De l'approche communicative à la perspective actionnelle. *Le Français dans le Monde*, 347, 37–40. <https://www.christianpuren.com/mes-travaux/2006g/>
- Puren, C. (2012). *Histoire des méthodologies de l'enseignement des langues*. Orijinal baskı: Paris: Nathan-CLE international (1988), 448 s. Çevrimiçi olarak <https://www.christianpuren.com/mes-travaux/1988a2> ya da <https://www.aplv-languesmodernes.org/spip.php?article813> sitelerinde mevcut. / PDF formatında dijital baskı. (2012, Aralık) 300 s. [1988a - Site de didactique des langues-cultures \(christianpuren.com\)](https://www.christianpuren.com/mes-travaux/1988a2)
- Richards, J. C. (1998). *Beyond training: perspectives on language teacher education*. Cambridge University Press.
- Richards, J. C. (2001). *The Role of textbooks in a language program*. Cambridge University Press. <https://www.professorjackrichards.com/wp-content/uploads/role-of-textbooks.pdf>
- Richards, J. C. ve Rodgers, T. S. (2001). *Approaches and methods in language teaching* (2. baskı). Cambridge University Press.
- Rosen E. (2010). Perspective actionnelle et approche par les tâches en classe de langue. *La revue canadienne des langues vivantes*, 66(4), 487–498. University of Toronto Press.
- Sheldon, L. E. (1988). Evaluating ELT textbooks and materials. *ELT Journal*, 42, 237–246. Oxford University Press.
- Slavin, R. E. (2008). Perspectives on evidence-based research in education: What works? Issues in synthesizing educational program evaluations. *Educational Researcher*, 37(1), 5–14. <https://doi.org/10.3102/0013189X08314117>
- Spallanzani, C. vd. (2001). *Le rôle du manuel scolaire dans les pratiques enseignantes au primaire*. Éditions du CRP. Sherbrooke.
- Sütel, D., Erbaş, M. ve Böge, S. (2017). *Nouveau bien sûr! A2.2*. MEB Devlet Kitapları. Ankara
- Sütel, D., Erbaş, M. ve Mülayim, S. (2019). *Nouveau bien sûr! A1.1*. MEB Devlet Kitapları. Ankara: Başak Matbaacılık ve Tanıtım Hiz. Ltd. Şti.

Sütel, D., Erbaş, M. ve Mülayim, S. (2021). *Nouveau bien sûr! A1.2*. MEB Devlet Kitapları. Ankara: Tuna Matbaacılık San. ve Tic. AŞ.

Sütel, D., Erbaş, M. ve Mülayim, S. (2022). *Nouveau bien sûr! A2.1*. MEB Devlet Kitapları. Ankara: Tuna Matbaacılık San. ve Tic. AŞ.

Şavlı, F. (2010). Analyse des methodes de fle: techniques et pratiques. *Dilbilim*, (24), 65–75. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iudilbilim/issue/1081/12222>

Tagliante, C. (1994). *La classe de langue*. Paris: CLE International.

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Ders Kitapları ve Öğretim Materyalleri Dairesi, (2022). *Ders kitabı kapağı tasarım çerçevesi*. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_12/28121957_ders_kitabi_kapagi_tasarim_cercevesi.pdf

T.C. Dış İşleri Bakanlığı (2014). *Erasmus+ programı*. https://www.ab.gov.tr/2014-2020-donemi_49874.html

T.C. Maarif Vekâleti. (1924). *Lise müfredat programları esbâb-ı mûcibe lâhiyası*. İstanbul: Matbaa-i Amire (Devlet Matbaası).

T.C. Maarif Vekâleti. (1934). *Lise müfredat programı*. İstanbul: Devlet Matbaası.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2021, Aralık). Diller için Avrupa ortak başvuru metni öğrenme, öğretme ve değerlendirme tanımlayıcı cilt. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_01/04144518_CEFR_TR.pdf

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. Ders kitapları ve eğitim araçları yönetmeliği. (2012) <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1605.pdf>

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü. *Tebliğler Dergisi Arşivi*, <http://tebligler.meb.gov.tr/>

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (1949, 27 Haziran). *Tebliğler dergisi*, 544.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (1949, 26 Aralık). *Tebliğler dergisi*, 570.

- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (1973). *Ortaokul ve liselerin yabancı dil dersleri taslak programı*. Talim ve Terbiye Dairesi Başkanlığı. Ankara.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (1990). *Ortaöğretimde yeniden düzenleme ve reform semineri*. Ankara: MEB Yayınları.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (1993). *Lise öncesi hazırlık sınıfı bulunan ortaöğretim kurumlarının yabancı dil dersi öğretim programı*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Ankara.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (1995, 3 Temmuz). *Tebliğler dergisi*, 2434.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (1996). *Ortaöğretim kurumları 9. sınıf Fransızca dersi öğretim programı*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Ankara.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2004). *Ortaöğretim kurumları hazırlık sınıfı ikinci yabancı dil Fransızca dersi öğretim programı*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Ankara.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2005, 19 Temmuz). *Tebliğler dergisi*, 2574.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2006). *Ortaöğretim kurumları 10, 11. ve 12. sınıf ikinci yabancı dil Fransızca dersi öğretim programı*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Ankara.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2011). *Ortaöğretim kurumları Fransızca dersi öğretim programı*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Ankara.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2013). *Diller için Avrupa ortak öneriler çerçevesi, öğrenim, öğretim ve değerlendirme*. <https://docplayer.biz.tr/411686-Diller-icin-avrupa-ortak-oneriler-cercevesi-ogrenim-ogre-tim-ve-degerlendirme.html>
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2015). *Türk eğitim sistemi ve ortaöğretim*. Ercan Türk (Ed.). Ortaöğretim Genel Müdürlüğü.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2017). *Ortaöğretim Fransızca dersi (hazırlık, 9. 10. 11 ve 12. sınıflar) öğretim programı*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Ankara.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Ortaöğretim Fransızca dersi (hazırlık, 9. 10. 11 ve 12. sınıflar)*. Öğretim Programı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Ankara.

- T.C. Resmi Gazete. (2021, 14 Ekim). *Millî Eğitim Bakanlığı ders kitapları ve eğitim araçları yönetmeliği*, 31628, madde 7. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/10/20211014-1.htm>
- T.C. Resmi Gazete. (2004, 17 Mart). Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü, sayı: 25405. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/03/20040317.htm#7>
- TELC. (2013). *Diller için Avrupa ortak öneriler çervesi: öğrenim, öğretim ve değerlendirme*. (2. baskı). Almanya: Telc GmbH. <https://docplayer.biz.tr/411686-Diller-icin-avrupa-ortak-oneriler-cercevesi-ogrenim-ogre-tim-ve-degerlendirme.html>
- Tomlinson, B. (2008). Language acquisition and language learning materials. B. Tomlinson (Ed.), *English Language Learning Materials* içinde (s. 3–13). Continuum International Publishing.
- Toprakçı, E. (2002). Eğitimin bilimsel temelleri. Erdal Toprakçı (Ed.), *Eğitim Üzerine* içinde (s. 119–150). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Unesco (2002). *Manuels scolaires et matériels didactiques: éléments de la qualité de l'éducation contribuant à promouvoir la paix, les droits de l'homme, la compréhension mutuelle et le dialogue*. Paris. http://www.unesco.org/education/pdf/note_information_fr.pdf
- Ur, P. (1996). *A course in language teaching: theory and practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Uşun, S. (2012). *Eğitimde program değerlendirme: süreçler yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Anı Yayınları..
- Üstün, O., Aral, Ü. ve Şahinbaş H. (1997). *Je voyage en français 4*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi..
- Vargas, C. (2006). Les manuels scolaires: imperfections nécessaires, imperfections inhérentes et imperfections contingents. Lebrun, M. (Ed.) *Le manuel scolaire, un outil à multiples facettes* içinde (s. 13–35) Presses de l'Université du Québec.
- Varış, F. (1996). *Eğitimde program geliştirme: teoriler, teknikler*. Ankara: Alkım Yayıncılık.

VII. Millî Eğitim Şûrası. (1962, 5–15 Şubat).

https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_12/08162906_7_sura.pdf

